

Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2019

Forord

Denne rapporten utgjør den årlige rapporteringen til Innovasjon Norges oppdragsgivere for 2019.

Innovasjon Norge mottok i 2019 bevilgninger og oppdrag formulert i oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kulturdepartementet, Samferdselsdepartementet, fylkeskommunene, fylkesmennene og andre offentlige aktører. Med utgangspunkt i statsbudsjettet gir oppdragsbrevene en samlet oversikt over hva som er bevilget til Innovasjon Norge, oppdragsgivernes forventninger og krav til Innovasjon Norges virksomhet.

Innovasjon Norges oppdrag

Innovasjon Norge er statens og fylkeskommunenes viktigste verktøy for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norge skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter, ved å bidra til flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Med regional tilstedeværelse både i Norge og i utlandet har Innovasjon Norge en unik posisjon til å utløse lønnsom næringsutvikling basert på regionenes ulike forutsetninger og næringslivets muligheter. Innovasjon Norge har mange oppdragsgivere, men felles for oppdragene er at Innovasjon Norge skal bidra til langsiktig og bærekraftig verdiskaping i Norge og at Innovasjon Norge skal jobbe med bedrifter, både enkeltvis og i nettverk.

Grovt sett kan hovedoppdragene deles inn i et innovasjons- og internasjonalseringsoppdrag, et oppdrag for distrikts- og regionalutvikling, et landbruksoppdrag, samt et bankoppdrag som i stor grad er knyttet til langsiktig finansiering av investeringer i hele bredden av norsk næringsliv. I tillegg har Innovasjon Norge betydelige oppdrag knyttet til utvikling av reiseliv og profilering av Norge som reisemål og investeringsland, såkornfond og presåkornmidler, samt EØS-midlene og humanitær innovasjon. Dette er oppdrag og aktiviteter som påvirker måloppnåelsen på tvers av delmål. Felles for alt Innovasjon Norge gjør er at det kreves kompetanse innen kommersialisering, forretningsutvikling, skalering og internasjonal vekst for å kunne levere på målene.

Sparringpartner

Innovasjon Norge er en sparringpartner som tilbyr kompetanse, nettverk og kapital til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner. Vi har kontorer i hele Norge og i 27 internasjonale markeder, og kobler bedrifter med private og offentlige aktører som kan hjelpe dem med å vokse, også i internasjonale markeder. Det betyr at bedriftene ikke trenger å ha oversikt over eller forstå alle ordninger, men kan komme med sine behov, sine ambisjoner eller prosjekter til Innovasjon Norge og få veiledning og oppfølging. Gjennom dialog og bruk av verktøy for å utvikle forretningsmodeller får bedriftene innspill og blir utfordret. Vi kobler dem opp mot relevante

tjenester eller virkemidler hos Innovasjon Norge eller andre aktører som kan hjelpe bedriftene å få realisert sine ambisjoner og sitt vekstpotensial.

Bedriftene er ikke eksperter i virkemiddelapparatet og har sjelden en egen forskningsavdeling. Derfor er dialogen med Innovasjon Norge som sparringpartner og en felles inngang til virkemiddelapparatet så viktig, slik at de kan få risikoavlastning, nettverk og kompetanse for å realisere vekst og verdiskaping.

Oppstarts- og vekstbedrifter

Ønsket om et fortsatt høyt velferdsnivå betinger høy verdiskaping og legger et innovasjonspress på næringslivet, fordi velferdsordninger skal finansieres gjennom ny lønnsom vekst. Oppstarts- og vekstbedrifter er viktige, fordi de utfordrer etablert næringsliv og gir produktivitet og sysselsetting. Høyt spesialiserte, kunnskapsbaserte gründere og bedrifter som skaffer seg innpass i globale verdikjeder er de som best kan levere på dette.

Innovasjon Norges tjenestetilbud er spesielt rettet inn mot oppstartsbedrifter og små og mellomstore bedrifter som har ambisjoner og gjennomføringsevne til å utvikle varer og tjenester med markedspotensial i Norge og internasjonalt. Norges avhengighet av noen få, store eksportnæringer, gjør det særlig viktig å utvikle nye næringer gjennom å satse på bedrifter som kan ta frem nye, smarte løsninger som svarer på internasjonale behov og utfordringer. Innovasjon, internasjonalisering og profilering er virkemidler for økt verdiskaping i Norge. Gjennom økt verdiskaping styrkes næringslivets og samfunnets evne til omstilling. Derfor er det ekstra viktig å bidra til å utvikle flere selskaper som kan vokse fra å være små til å bli mellomstore og internasjonale.

Innsatsen har effekt

I 2019 har Innovasjon Norge videreført innsatsen for å omstille norsk økonomi og utvikle et mer allsidig og bærekraftig næringsliv. Selskapets hovedfokus har vært å legge til rette for at flere norske bedrifter kan utnytte potensialet i ny teknologi, eksportere varer og tjenester, og dra nytte av EUs nye portefølje av innovasjonsvirkemidler.

Til sammen 4,1 milliarder kroner ble bevilget til Innovasjon Norge av Stortinget og fylkestingene. Sammen med låneordningene, bidro Innovasjon Norge i 2019 med 6,7 milliarder kroner til næringslivet. Dette omfatter lån, tilskudd, rådgivning, profilering og nettverk gjennom Innovasjon Norges ulike tjenester.

Ni av ti bedrifter oppgir at Innovasjon Norges bidrag i høy eller middels grad har vært utslagsgivende for at deres prosjekt ble igangsatt. Dette ligger på nivå med resultater fra tidligere års kundeeffektundersøkelser.

De ferskeste estimatene fra Samfunnsøkonomisk analyse indikerer at effekten av støtte fra Innovasjon Norge holder seg på et høyt nivå. Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har en årlig gjennomsnittlig mervest på alle de tre effektindikatorerne sammenlignet med kontrollgruppen. Innovasjon Norges kunder har en årlig gjennomsnittlig mervest i salgsinntekter på 9 prosentpoeng (8,7 prosentpoeng i 2018), 8,3 prosentpoeng for verdiskaping (6,6 prosentpoeng i 2018) og 4 prosentpoeng for produktivitet (2,2 prosentpoeng i 2018).

Kundeeffektundersøkelsen viser også at kapital sammen med kompetanse gir bedre resultater for kundene over tid. Innovasjon Norge vil derfor øke innsatsen på oppfølging og rådgiving for å styrke måloppnåelsen innen de tre delmålene.

En analyse fra Oxford Research viser at én av fire bedrifter Innovasjon Norge jobber med, eksporterer eller har umiddelbare planer om å eksportere. To av tre bedrifter oppgir at tjenestene de fikk fra Innovasjon Norge bidro til at de kom i gang med internasjonalisering. Effektanalysen fra Samfunnsøkonomisk analyse viser at bedrifter som har fått internasjonal markedsrådgivning fra Innovasjon Norges utekontorer har 8 prosentpoeng årlig gjennomsnittlig mervest i salgsinntekter og 4 prosentpoeng årlig gjennomsnittlig mervest i verdiskaping, sett i forhold til sammenliknbare bedrifter som ikke har benyttet seg av tilbudet. Eksport starter hjemme. Skal bedriftene lykkes er det avgjørende at Innovasjon Norge jobber i partnerskap ute og hjemme, og har det koordinerende ansvaret for det nasjonale arbeidet med eksportrådgivning og handelsfremme.

EUs programmer blir en stadig viktigere døråpner både til internasjonale markeder, kompetanse og finansiering for vekst. EUs kommende program Horisont Europa rettes mer mot innovasjon enn tidligere programmer. Mange norske bedrifter tar bærekraft og samfunnsutfordringer på alvor, og utvikler banebrytende innovasjoner med høy risiko og potensial til å skape nye markeder. Siden 2014 har norske bedrifter konkurrert til seg mer enn 2,7 milliarder kroner fra EUs ordninger og lykkes dermed svært godt. I 2019 hentet 38 norske små og mellomstore bedrifter til sammen nærmere 300 millioner kroner fra EUs nyopprettede innovasjonsråd, EIC.

Det er krevende å måle effekter av Innovasjon Norges samlede aktiviteter. Innovasjon Norge jobber derfor løpende med å utforske, tilegne seg og kommunisere ny kunnskap om hvilke tjenester og ordninger som gir best effekt i nærings- og innovasjonspolitikken. Sammen gir evalueringer, utredninger, analyser og effektmålinger et viktig kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av våre tjenester.

Ny strategisk retning for Innovasjon Norge

Innovasjon Norge arbeidet gjennom store deler av 2019 med å utvikle ny strategi. Innovasjon Norges styre vedtok 12. desember en ny strategi for selskapet for perioden 2020–2025. Den tar utgangspunkt i de endringene som skjer i næringslivet og samfunnet og noen hovedutfordringer. Norge trenger å utvikle et bredere, mer robust og bærekraftig norsk næringsliv. Bærekraftig verdiskaping er en forutsetning for våre fremtidige generasjoners velferd.

OECD peker i sin analyse av Norges innovasjonssystem (2017) på at Norge står overfor en tredobbel omstillingsutfordring. Norsk økonomi må bygges på en mer variert og mindre sårbar næringsstruktur. Dette krever et mer koordinert innovasjonssystem, og systemet må i større grad innrettes mot å løse konkrete samfunnsutfordringer som for eksempel klima, helse, mobilitet og regional utvikling.

Regjeringens ambisjon er å etablere Norge som et av de mest innovative landene i Europa. For å oppnå dette er det avgjørende at statens betydelige investeringer i forsknings- og utviklingsfaser følges av satsing på kommersialisering, vekst og internasjonalisering. Det er viktig å legge til rette for at de gode norske idéene når frem til betalende markeder. I 2018 eksporterte Norge varer for nær 1 000 milliarder kroner. Samtidig har handelen med fastlandsvarer og tjenester gitt et årlig underskudd på mellom 86 og 146 milliarder kroner de siste ti årene, og Norges markedsandeler går ned. Dagens eksport er dominert av et fåtall råvarebaserte næringer, og to tredeler av den samlede eksportverdien skapes av store selskaper (over 250 ansatte).

Norske bedrifters evne til å bruke og utvikle avansert teknologi og nye digitale løsninger vil være avgjørende for vår samlede evne til å adressere samfunnsutfordringer, og for bedriftenes produktivitet, konkurransekraft og vekstevne. Det etableres mange nye selskaper i Norge hvert år. Oppstartmiljøene er mange og gode. Imidlertid er det for få selskaper som vokser og eksporterer internasjonalt. Det må legges bedre til rette for at flere norske bedrifter kan etablere seg og ta posisjoner i nasjonale og internasjonale markeder.

Klimarisikoutvalget (2019) peker på hvordan det grønne skiftet også innebærer høy risiko for norsk økonomi. Hvis bedriftene ikke tilpasser seg, vil konkurransekraften svekkes betydelig. Som finansiell aktør i alle regioner må Innovasjon Norge bli bedre til å vurdere risiko i egne investeringer og hjelpe kundene våre å vurdere risiko knyttet til bærekraft.

Vår oppdragsgiverrapport for 2019 reflekterer ikke at utbruddet av koronaviruset vinteren 2020 har gitt et tilbakeslag i verdensøkonomien. Norge ble samtidig truffet av et kraftig fall i oljeprisen. Krisen har også aktualisert våre underliggende omstillingsutfordringer. Krisen påvirker i svært stor grad norsk næringslivs evne til å utvikle og opprettholde konkurransekraftig og lønnsom drift. Det er stor usikkerhet knyttet til hva de langsiktige konsekvensene vil være, men viktige markeder og verdikjeder for de fleste norske bedrifter er berørt, og enkelte sektorer er særlig hardt rammet. Viktig omstilling, innovasjonsaktivitet og kompetanseheving har stoppet opp. Mange nyetablerte bedrifter er særlig utsatt, fordi de ikke har løpende inntekter og både tilgang til investorer og kunder bortfaller samtidig. I sum er det fare for at vi blir langt dårligere stilt og kommer sakte i gang når koronakrisen er over. På umiddelbar sikt er næringslivets behov for tilgang på likviditet kritisk, og norske myndigheter har iverksatt en rekke tiltak for å bistå næringslivet i denne situasjonen. Innovasjon Norge har fått i oppdrag å opprettholde og stimulere til innovasjonsaktiviteter i næringslivet i kriseperioden. Denne rapporten var i stor grad ferdig forfattet da krisen inntraff og analysene og tekstene vil ikke i sin helhet inkludere vurderinger som hensyntar denne.

Oslo 16. april 2020

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Håkon Haugli', written in a cursive style.

Håkon Haugli
administrerende direktør

Innhold

Forord	1
1 Om virksomheten.....	12
1.1 Introduksjon til virksomheten	12
1.2 Regionkontorer i Norge	13
1.3 Internasjonal tilstedeværelse	14
1.4 Årsverk	15
1.4.1 Fordeling av antall årsverk	15
1.4.2 Regjeringens inkluderingsdugnad	16
2 Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål	17
2.1 Bidrag til å nå hovedmålet.....	17
2.1.1 Effekter og resultater	18
2.1.2 Støttende analyser og evalueringer	23
2.2 Delmål 1 – Flere gode gründere	28
2.2.1 Mål for 2019	28
2.2.2 Hovedaktiviteter.....	28
2.2.3 Effekter og resultater	30
2.2.4 Støttende analyser og evalueringer	36
2.2.5 Mål for 2020	38
2.3 Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter.....	38
2.3.1 Mål for 2019	38
2.3.2 Hovedaktiviteter.....	38
2.3.3 Effekter og resultater	40
2.3.4 Støttende analyser og evalueringer	43
2.3.5 Mål for 2020	48
2.4 Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer	49
2.4.1 Mål for 2019	49
2.4.2 Hovedaktiviteter.....	50
2.4.3 Effekter og resultater	52

2.4.4 Støttende analyser og evalueringer	54
2.4.5 Mål for 2020	54
3 Rapportering til Nærings- og fiskeridepartementet	55
3.1 Innledning.....	55
3.1.1 Departementets prioriteringer for 2019.....	56
3.1.2 Rapportering på HUBer, mobilisering og behovsavklaring	59
3.1.3 Landsdekkende virkemidler for innovasjon.....	63
3.2 Kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter (EXPO 2020).....	65
3.3 Kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter, fond	67
3.3.1 Pilot- og demonstrasjonsprosjekter fra marin og maritim sektor	68
3.3.2 Landsdekkende etablerertilskudd.....	69
3.3.3 Innovasjonslån og garantier	73
3.3.4 Landsdekkende innovasjonstilskudd.....	78
3.3.5 Tilskudd til Bioøkonomiprojekter	78
3.4 Kap. 2421, post 51 Tapsavsetning, såkornfond og koinvesteringsfond, kap. 2421. post 53 Risikoavlastning, såkornfond og koinvesteringsfond og kap. 2421. post 95 Egenkapital, såkornfond og koinvesteringsfond	82
3.5 Kap. 2421, post 70 Rapportering av basiskostnader	83
3.6 Kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer	84
3.6.1 Norwegian Innovation Clusters (Klyngeprogrammet)	84
3.6.2 Bedriftsnettverk.....	92
3.7 Kap. 2421, post 72 Innovasjonskontrakter	97
3.8 Kap. 2421, post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse	101
3.8.1 Merkevarer Norge.....	102
3.8.2 VEKST OG EKSPORT.....	102
3.8.3 The Explorer – Profilering av grønne løsninger	106
3.8.4 Formidling av internasjonale markedsmuligheter	107
3.8.5 Global Growth (herunder også Pilot for ferdigvareindustrien)	108
3.8.6 Internasjonal markedsrådgivning	109
3.8.7 Eksportrådgivning (handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet)	111
3.8.8 Rådgivning om immaterielle rettigheter	113
3.8.9 International Business Events.....	114

3.8.10	Næringslivsdelegasjoner	116
3.8.11	Horisont 2020	117
3.8.12	Profilering av Norge som havnasjon	118
3.8.13	Invest in Norway	119
3.8.14	Industriell deltagelse ved forsvaranskaffelser	121
3.8.15	INNOVASJON OG GRÜNDERSKAP	121
3.8.16	Møteplasser for vekst	122
3.8.17	Vekstprogrammet for kvinner og mangfold	123
3.8.18	Global Entrepreneurship (GET, TINC, Business Bootcamp og piloter)	125
3.8.19	Mentortjeneste for gründere	126
3.8.20	Gründerveiledning – Vekst- og gründersenteret.....	127
3.8.21	REISELIV – VISIT NORWAY	129
3.8.22	Profilering.....	129
3.8.23	Møte- og bedriftsmarkedet, kongresser og arrangementer	131
3.8.24	Innovasjon i reiselivsnæringen	133
3.8.25	Innsikt	135
3.9	Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi (MILTEK).....	137
3.10	Kap. 2421, post 77 Tilskudd til pre-så Kornfond	141
3.11	Kap. 2421, post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	142
3.12	Kap. 2421, post 90 Lavrisikolån.....	143
4	Rapportering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet	146
4.1	Innledning.....	146
4.1.1	Overordnede utviklingstrekk og refleksjoner	146
4.1.2	Om oppdraget og budsjettpostene	155
4.2	Kap. 550, post 62 og kap. 551, post 60 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og kap. 551, post 61 Tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd)	156
4.2.1	Tilskudd til bedriftsutvikling og investeringer.....	157
4.2.2	Lån og garantier	162
4.2.3	Distriktsrettede etablerertilskudd	165
4.3	Kap. 550, post 70 Bedriftsrettede programmer i distriktene.....	168
4.3.1	Mentortjenesten	168

4.3.2 Bioøkonomiordningen	171
4.4 Kap. 553, post 65 Omstillingsprogram ved akutte endringer i arbeidsmarkedet .	171
4.5 Kap. 553, post 74 Norwegian Innovation Clusters og bedriftsnettverk.....	173
4.5.1 Norwegian Innovation Cluster (Klyngeprogrammet)	173
4.5.2 Bedriftsnettverk.....	182
4.5.3 Innovasjonspartnerskap.....	188
5 Rapportering til Landbruks- og matdepartementet	191
5.1 Innledning.....	191
5.2 Kap. 1137, post 71 Bioøkonomiordningen	191
5.3 Kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket..	192
5.4 Kap. 1150, post 50 Investering og bedriftsutvikling i landbruket.....	195
5.5 Kap. 1150, post 50 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (Landbrukets utviklingsfond (LUF)).....	199
5.6 Kap. 1151, post 51 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (Reindriftens utviklingsfond (RUF))	203
6 Rapportering til Utenriksdepartementet	204
6.1 Innledning.....	204
6.2 EØS-finansieringsordningene.....	205
6.3 ProRus og Arktis 2030	207
6.4 Humanitært innovasjonsprogram (HIP)	208
6.5 Visjon 2030 (Norad).....	210
6.6 Enterprise Development for Jobs (Norad).....	211
7 Rapportering til Kunnskapsdepartementet.....	212
7.1 Mobilisering til Horisont 2020	212
8 Rapportering til Klima- og miljødepartementet	217
8.1 Helhetlig profilering av grønne løsninger	217
8.2 Biogasspiloter	219
9 Rapportering til Kulturdepartementet.....	220
9.1 Låneordninger.....	220
9.2 Eksportprogram	223

9.3	Bedriftsnettverk og klyngeprogram	225
9.4	Investorprogram	227
9.5	Internasjonal profilering av Norge som kunst- og kulturdestinasjon	228
9.6	Kunnskapsgrunnlag kultur og reiseliv	228
9.7	Overordnet måloppnåelse	228
9.8	Administrasjons- og gjennomføringskostnader	230
10	Rapportering til Samferdselsdepartementet	232
10.1	Pilot-T	232
11	Styring og kontroll	234
11.1	Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge	234
11.1.1	Kort innføring i mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge	234
11.1.2	Oversikt over gjennomførte evalueringer siste året	239
11.2	Effektiv drift	240
11.2.1	Formålseffektivitet	241
11.2.2	Kostnadseffektivitet	243
11.2.3	Effektiviteten i driften av de ulike ordningene	247
11.3	Administrasjons - og gjennomføringskostnader	252
11.4	Sikkerhet og beredskap	259
12	Statistikk og tabeller	260
12.1	Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester	260
12.2	Statistikk over forbruk	261
12.2.1	Forbruk og antall i 2019 fordelt per departement	261
12.2.2	Forbruk Nærings- og fiskeridepartementet	262
12.2.3	Forbruk Kommunal- og moderniseringsdepartementet	263
12.2.4	Forbruk Landbruks- og matdepartementet	263
12.2.5	Forbruk Kunnskapsdepartementet	264
12.2.6	Forbruk Klima- og miljødepartementet	264
12.2.7	Forbruk Kulturdepartementet	264
12.2.8	Forbruk Samferdselsdepartementet	264
12.2.9	Forbruk Utenriksdepartementet	265
12.3	Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer	266

12.3.1 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser	266
12.3.2 Resultatindikator: Addisjonalitet	271
12.3.3 Resultatindikator: Kompetanse	275
12.3.4 Resultatindikator: Innovasjonsnivå.....	277
12.3.5 Resultatindikator: Prosjektrisiko	291
12.3.6 Resultatindikator: Driftsrisiko	296
12.4 Statistikk over finansieringssaker	302
12.4.1 Forklaringer til koder i statistikk for finansieringsvirksomheten.....	302
12.4.2 Omsøkt tilsagn.....	308
12.4.3 Brutto tilsagn.....	308
12.4.4 Antall tilsagn.....	309

1 Om virksomheten

1.1 Introduksjon til virksomheten

Formålet til Innovasjon Norge er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norge tilbyr finansieringstjenester, rådgivnings- og kompetansetjenester, nettverks- og profileringstjenester til næringslivet.

Innovasjon Norge ble etablert i 2004 gjennom en sammenslåing av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), Norges Eksportråd, Norges Turistråd og Statens veiledningskontor for oppfinnere. Bakgrunnen var et ønske om å rydde opp i virkemiddelapparatet for innovasjon og næringsutvikling. Målsetningen var å gi næringslivet én dør inn, og etablere en organisasjon som binder sammen det lokale, det regionale, det nasjonale og det internasjonale på ett og samme sted. Begrunnelsen for opprettelsen av Innovasjon Norge er like aktuell i 2019 som i 2004, og selskapet er opptatt av å videreutvikle seg i tråd med våre oppdragsgiveres ønsker og kunders forventninger.

Det siste året har Innovasjon Norge utarbeidet en ny strategi som skal gjelde i perioden 2020 til 2025. Strategien har følgende fem strategiske prioriteringer som skal ligge til grunn for Innovasjon Norges arbeid de neste fem årene.

1. Innovasjon Norge skal være en sparringspartner for næringslivet i alle regioner.
2. Innovasjon Norge skal jobbe for at flere bedrifter lykkes med bærekraftig vekst og eksport.
3. Innovasjon Norge skal jobbe for at næringslivet er med og løser de globale samfunnsutfordringene.
4. Innovasjon Norge skal bidra til å skape arbeidsplasser i hele landet gjennom regionale partnerskap.
5. Innovasjon Norge skal gi våre oppdragsgivere og eiere råd.

I selve strategien står det mer om hvordan Innovasjon Norge skal jobbe for å nå disse målene. Et av tiltakene som er iverksatt for å levere på ny strategi er en ny organisasjonsstruktur, besluttet av styret i Innovasjon Norge i desember 2019. Formålet med ny organisering er å reflektere selskapets strategiske prioriteringer, samtidig som vi sikrer en mer egnet utvikling av verktøy og prosesser for å nå Innovasjon Norges mål. Organisasjonsstrukturen i Innovasjon Norge har fra årsskiftet gått fra en matrisestruktur til en konsernbasert struktur. Det kunderettede arbeidet i Innovasjon Norge vil nå være organisert i tre divisjoner; Divisjon Samfunns- og næringsutvikling, Divisjon Eksport og vekst og Divisjon for Spesialoppdrag. Ny organisering reflekterer nå mer tydelig kjernen i Innovasjon Norges samfunnsoppdrag. Bankfunksjonen er styrket igjennom en egen stab for Finansiering. Det er også etablert et eget Analysecenter som skal levere på et behov for mer faktabasert analyse som angår hele Innovasjon Norges virksomhet nasjonalt og internasjonalt. Den nye organiseringen vil legge til rette for en mer effektiv styring av tjenesteporteføljen og en mer

helhetlig og enhetlig tilnærming til de enkelte kunders behov. Innovasjon Norge vil, med den nye strukturen, sette seg i bedre i stand til å håndtere eksempelvis porteføljestyring.

For å etterleve strategien vil Innovasjon Norge også fokusere på økt grad av digitalisering. Krav til digitalisering vil ivaretas gjennom:

1. *DigiKunde har som mål å styrke våre kunders opplevelse av Innovasjon Norge og tilrettelegge for en god og verdiskapende kundediolog i vår rolle som regional og internasjonal sparringspartner.*
2. *Digibank har som mål å strømlinjeforme og digitalisere våre kjerneprosesser slik at vi ved å hensynta kundens ambisjoner og behov bidrar til økt vekst og verdiskaping. Finansieringstjenestene skal inngå som en naturlig del i rådgiveres sparring med kunden.*
3. *DigiOrg har som mål å gjøre organisasjonen i stand til å levere på det digitale taktskiftet ved å sikre en effektiv og helhetlig utvikling av arbeidsprosesser, digitale flater og organisasjon samtidig.*

Organisasjonsendringen, samt digitaliseringsløpene, er to av flere prosesser i Innovasjon Norge for å etterleve den nye strategien.

Den nye strategien er dynamisk, og skal kunne endres etter behov i tråd med eksempelvis endrede samfunnsutfordringer. Allerede i starten på 2020 som følge av koronakrisen, ser vi at det vil være behov for å revidere i strategien. Endringene som følge av koronakrisen vil følges opp videre utover i 2020, og vil reflekteres mer utfyllende i oppdragsgiverrapporten for 2020.

1.2 Regionkontorer i Norge

Innovasjon Norge har tett kontakt med næringsliv i alle norske regioner. I 2019 hadde Innovasjon Norge ti regionkontorer fordelt på 19 steder. Det ble ikke gjennomført endringer i strukturen ved regionkontorene i Norge i 2019. Innovasjon Norges kontor Innlandet ble imidlertid fysisk samlokalisert i Brumunddal ved utgangen av første kvartal 2020. Tidligere var kontorene på Lillehammer og Hamar.

Selskapet har nå en struktur på sine regionkontorer som er tilpasset den nye regionstrukturen i Norge. Eneste unntaket er et felles regionkontor for Oslo og Viken fylke.

I tillegg til regionkontorene og deres lokalkontorer, har selskapet etablert Vekst- og gründersenteret i Førde. Dette er en felles førstelinje for alle kunder når det gjelder kontakt med Innovasjon Norge, i tillegg til at senteret behandler alle søknader om tilskudd til markedsavklaring.

1.3 Internasjonal tilstedeværelse

Innovasjon Norge, sammen med utenriksstjenesten, er regjeringens viktigste virkemiddel for næringsfremme i utlandet. Innovasjon Norge er til stede med 36 kontorer i 29 land. Kontorene er organisert i fire regioner; Europa, Asia, Americas og Midtøsten/Afrika. I det følgende gis det mer informasjon om hva kontorene i de ulike regionene har fokus på.

I Europa har Innovasjon Norge kontor i 14 land, hvorav ni kontorer har ansatte som jobber spesifikt med reiseliv. Tre av kontorene er rene prosjektkontor (Hellas, Romania og Bulgaria) som jobber med EØS-midlene. I tillegg er Innovasjon Norge representert med én ansatt ved Kunnskapskontoret i Brussel, sammen med Norges forskningsråd og Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU). München-kontoret jobber med muligheter for norsk næringsliv innen viktige innovasjonsmiljøer i Sør-Tyskland, i tillegg til programmet Invest In Norway.

I Asia er det ni kontorer i syv land, hvor to kontorer ved årets slutt har hatt samarbeid med Norges forskningsråd, to kontorer samarbeider med Sjømatrådet og ett kontor samarbeider med Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU). Ett kontor har samarbeid med Universitetet i Tromsø, NTNU og Sintef Ocean/Sintef Community. To kontorer har formalisert samarbeid med Norwegian Energy Partners (NORWEP).

I Americas er det seks kontorer i tre land, USA, Canada og Brasil. Ett kontor, New York, har ansatte som jobber med reiseliv. Brasil-kontoret har en forsknings- og teknologiutsending. Ved kontoret i San Fransisco er det én fulltidsressurs med ansvar for Invest in Norway, som har et mandat på vegne av Nord-Amerika. Norges forskningsråd har samarbeid med alle Innovasjon Norge kontorer på prosjektbasis. Tre kontorer har samarbeid med NORWEP. Kontoret i Washington er et prosjektkontor for promotering av norsk forsvars- og sikkerhetsindustri. Avtalen med Eksportkreditt, som finansierte 0,6 årsverk ved kontorene i Houston og Brasil ble avsluttet i 2019. Regionleder for Americas er også utestasjonert i San Francisco, og deler dermed tiden mellom ledelse og operasjonell virksomhet.

I Midtøsten og Afrika er det kontorer i tre land, Sør-Afrika (Pretoria og Cape Town), Kenya (Nairobi) og De Forente Arabiske Emirater (Dubai). I Sør-Afrika har Innovasjon Norge hatt samarbeid med Norges forskningsråd innenfor forskning og teknologi, frem til august 2019. Avtalen er avviklet grunnet budsjettkutt i Norges forskningsråd. Kontoret i Nairobi dekker Kenya, Tanzania og Uganda. Nairobi-kontoret har også en avtale med NORAD gjennom Enterprise Development for Jobs-programmet. Dubai-kontoret ble etablert i 2018 og dekker GCC-landene (Gulf Cooperation Council) og Iran. I tillegg har EXPO-prosjektet hatt en ansatt ved Dubai-kontoret.

Samarbeid med utenriksstjenesten og det øvrige virkemiddelapparatet (Team Norway)

Innovasjon Norge samarbeider tett med utenriksstjenesten for å sikre en mest mulig effektiv og målrettet innsats for posisjonering av norsk næringsliv i internasjonale markeder. Team Norway i utlandet er betegnelsen på samarbeidet mellom den enkelte utenriksstasjon og ulike offentlige og private aktører som jobber for norsk næringsliv internasjonalt. Stasjonssjefen ved den enkelte

ambassade har et særlig ansvar for Team Norway, og Innovasjon Norge er en viktig del av Team Norway på de stedene hvor Innovasjon Norge har kontor. I land hvor Innovasjon Norge er samlokalisert med utenriksstasjonen, fungerer vi som ambassadens handelsavdeling. Dette samarbeidet er ofte viktig for å åpne dører og få innpass. Innovasjon Norge vurderer at samarbeidet i Team Norway fungerer godt, blant annet har vi mange steder felles årsplaner, gjennomfører arrangementer i fellesskap, utveksler kompetanse og informasjon og benytter hverandres nettverk. Andre steder er det potensial for å forbedre samarbeidet.

Gjennom samarbeid med utenriksstasjoner i land der Innovasjon Norge i dag ikke har kontor, kan synlighet og tilgjengelighet av Innovasjon Norges virkemidler styrkes. Samtidig er det viktig å prioritere markeder slik at innsatsen ikke spres for tynt utover. Innovasjon Norge har derfor oppfordret Utenriksdepartementet til å komme med innspill til slik prioritering.

For å profilere Norge og norske interesser i energisektoren samarbeider Innovasjon Norge med Norwegian Energy Partners. Samarbeidet fungerer godt både strategisk og overordnet i Norge, og operativt ute i markedene.

Innovasjon Norge har et tett samarbeid med Norges forskningsråd om teknologiutsendinger i følgende tre markeder; Brasil, India og Japan. I Singapore har Innovasjon Norge samarbeid med Universitetet i Arktis, Sintef Ocean og NTNU.

Innovasjon Norge har støttet DIKU sitt arbeid med Interns Abroad, som handler om å finne praksisplasser for studenter hos utenlandske datterselskaper til norske selskaper. Formålet er å gi flere norske gode studenter internasjonal erfaring som vil komme norsk næringsliv til gode.

For å synliggjøre tilbudet til norske eksportører fra et samlet virkemiddelapparat, har Innovasjon Norge sammen med representanter for Eksportkreditt Norge, Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og GIEK Kredittforsikring etablert et felles eksportteam. Teamet har jevnlig samarbeidsmøter og koordinerer felles markedsarbeid. Uavhengig av hvem bedriftene henvender seg til, skal det sørges for at kunder blir koblet mot de tjenester og støtteordninger som er relevante i hvert enkelt tilfelle. Innovasjon Norge vil styrke kompetansen om tilbudet blant rådgiverne ute slik at aktuelle kunder henvises til de øvrige virkemiddelaktørene.

1.4 Årsverk

1.4.1 Fordeling av antall årsverk

Tabellen nedenfor viser antall årsverk ved utgangen av året og inkluderer vikarer, personer uten arbeidsplikt og personer i permisjon fordelt på regionkontor (RK), utekontorer (UK) og hovedkontoret (HK) for årene 2017, 2018 og 2019. Inndelingen i kontorer reflekterer ikke fordeling på kunderettet arbeid og administrasjon- og støttefunksjoner. Ansatte som gjør kunderettet arbeid, finnes på alle kontorer.

Tabell 1.4-1 Utvikling i antall årsverk fordelt på regionkontorer, utekontorer og hovedkontoret.

Årsverk *	2017	2018	2019
Regionkontor (RK)	271	274	282
Utekontor (UK)	157	149	162
Hovedkontor (HK)	249	276	307
Sum	677	699	751

*Som årsverk teller alle som er ansatt hos Innovasjon Norge per 21.12 det gjeldende år.

I 2019 var 6,3 prosent (4,9 prosent i 2018) av alle ansatte i midlertidige stillinger (engasjement eller vikariater). I 2019 er det eksternt rekruttert 99 ansatte (89 ansatte i 2018). Totalt 65 ansatte sluttet i løpet av 2019 (53 ansatte i 2018). I 2019 var turnover for alle ansatte i Innovasjon Norge på 8,1 prosent (7,6 prosent i 2018).

Fordelingen av og utviklingen i antall faktiske årsverk de siste tre årene, er påvirket av kontor- og endringer i bemanning, som besluttes løpende av administrasjonen i Innovasjon Norge.

- Fordelingen av årsverk mellom de ulike regionkontorene og utekontorene er relativt uendret i perioden 2017 til 2019, selv om det har forekommet endringer i bemanningen på enkelte kontorer.
- Utviklingen ved hovedkontoret viser en økning på om lag 30 årsverk i løpet av 2019 hvilket er i henhold til plan. Primært er dette drevet av beslutningen om økt «insourcing» av IT-ressurser og økt satsning på digitale ressurser i lys av behovet for et digitalt taksskifte i Innovasjon Norge.

1.4.2 Regjeringens inkluderingsdugnad

Likestilling og mangfold er implementert i selskapets rutiner og retningslinjer. Bevissthet rundt dette skal inngå som en naturlig del i måten selskapet jobber på. Innovasjon Norge kartlegger tiltak og retningslinjer i tråd med regjeringens inkluderingsdugnad, og planlegger et systematisk samarbeid med NAV for å oppnå fem prosent målet. Innovasjon Norge balanserer i dag begreper i stillingsannonser når det gjelder krav til kompetanse, erfaring og mangfold for å sikre et bredt kandidattilfang blant aktuelle søkere.

2 Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål

2.1 Bidrag til å nå hovedmålet

Innovasjon Norges hovedmål er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter, ved de tre delmålene: å bidra til flere gode gründere, flere vekstkriftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Visjonen er å gi lokale ideer globale muligheter.

Innovasjon Norge mottok i 2019 bevilgninger og oppdrag formulert i oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kulturdepartementet, Samferdselsdepartementet, i tillegg til fylkeskommunene, fylkesmennene og andre offentlige aktører.

Målstrukturen til Innovasjon Norge er felles for alle selskapets oppdragsgivere og ligger til grunn for alle oppdrag som gis selskapet. Målstrukturen er overordnet øvrige føringer og styringssignaler. Dette gjelder også føringer i oppdrag knyttet til satsinger på særskilte sektorer og målgrupper. Innovasjon Norges virksomhet og prioriteringer skal være i tråd med denne målstrukturen.

For å vurdere Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål er det utviklet et mål- og resultatstyringssystem, som selskapet rapporterer i henhold til. Mål- og resultatstyringssystemet skal gi selskapet, oppdragsgivere, eiere og andre interessenter relevant styringsinformasjon om virksomheten og måloppnåelsen. Systemet er bygget opp av delmål og indikatorer, som blant annet skal utløse en styringsdialog med oppdragsgiverne dersom selskapet identifiserer vesentlige avvik eller endringer.

I 2019 har Innovasjon Norge videreført sin innsats for å omstille norsk økonomi og utvikle et mer allsidig og bærekraftig næringsliv. Selskapets hovedfokus har vært å legge til rette for at flere norske bedrifter kan utnytte potensialet i ny teknologi, eksportere varer og tjenester, og dra nytte av EUs nye portefølje av innovasjonsvirkemidler.

Til sammen ble 4,1 mrd. kroner bevilget til Innovasjon Norge i 2019. I tillegg til de årlige bevilgningene bidro utlånsvirksomheten til en samlet innsats i form av tilskudd og lån til næringslivet fra Innovasjon Norge på i alt 6,7 mrd. kroner. Dette omfatter lån, tilskudd, rådgivning, profilering og nettverk gjennom Innovasjon Norges ulike tjenester.

Samfunnsutfordringer, bærekraft og etikk

OECD peker i sin analyse av Norges innovasjonssystem (2017) på at vi står overfor en trippel omstillingsutfordring. Norsk økonomi må bygges på en mer variert og mindre sårbar

næringsstruktur. Dette krever et mer koordinert innovasjonssystem. OECD peker her også på behovet for å bruke nærings- og innovasjonspolitikken for å løse konkrete samfunnsutfordringer innenfor eksempel klima, helse, mobilitet og regional utvikling. Innovasjon Norge har de siste fire årene jobbet stadig mer strategisk med globale samfunnsutfordringer som mulige store, nye vekstmarkeder for våre kunder, både hjemme og globalt. Utviklingen av Innovasjonspartnerskap som en ny spillmodell mellom offentlig og privat sektor står sentralt her, og tilbys i et samarbeid med Leverandørutviklingsprogrammet og Digitaliseringsdirektoratet. Innovasjon Norges samarbeid med Forskningsrådet og Enova om Pilot-E retter seg mot nærmere definerte utfordringsområder, som fremtidens transportsystem. Ordningen sikrer god og koordinert virkemiddelbruk, slik at gode løsninger får raskere vei fra testing og pilotering til opptak i markedet. Arbeidet med samfunnsutfordringer setter ytterligere fart i ny strategiperiode.

Målet om bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling henger tett sammen med bærekraftbegrepet, som innebærer at bedriftenes og næringslivets vekst og verdiskaping i dag skal spille på lag med også fremtidige generasjoners velferd. I forrige strategiperiode innførte Innovasjon Norge prinsippet om «trippel bunnlinje»-vurdering av alle prosjekter, som betyr at de miljømessige og sosiale effektene vurderes på linje med de bedriftsøkonomiske. I 2019 gikk 51 prosent av innvilget beløp til prosjekter som har forventet positiv miljøeffekt. Det er saksbehandlerne som krysser av for dette under sin vurdering av prosjektet. Dette er et gjennomsnittet for alle virkemidler, og er en moderat økning fra 49 prosent i 2018. Tilsvarende har 83 prosent av innvilget beløp gått til prosjekter med forventet positiv samfunns effekt – en økning fra 75 prosent i 2018. Årsaken til denne utviklingen er sammensatt; økt bevissthet rundt dette hos Innovasjon Norges saksbehandlere, både i prosjektvurderinger og i kundedialogen, og ikke minst økende fokus på bærekraft i næringslivet generelt.

Innovasjon Norge forventer at alle bedrifter som mottar tjenester fra Innovasjon Norge, innfrir krav til samfunnsansvar (CSR), utviser god forretningsskikk og har etablert etiske retninger i sin virksomhet. Etikk og samfunnsansvar er derfor vilkår i avtaler Innovasjon Norge inngår med kunder og partnere.

2.1.1 Effekter og resultater

For å vite mer om effekter og resultater av Innovasjon Norges aktiviteter og bidrag til norsk næringsliv, blir det hvert år gjennomført løpende effektundersøkelser. Effektundersøkelsene gir estimater for flere av indikatorene som inngår i mål- og resultatstyringssystemet. Estimatenes vil kunne si noe om Innovasjon Norges måloppnåelse både på hovedmål og på delmål.

En oversikt over indikatorene som inngår i mål- og resultatstyringssystemet til Innovasjon Norge finnes i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Her er det også oversikt over kilden til de ulike indikatorene. I kapittel 12.3 Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer finnes en rekke tabeller som viser estimater for indikatorene. Her finnes inndelinger etter tjenestegrupper, samt delmål og departementer.

I det følgende vil effekter og resultater i 2019 for Innovasjon Norges virksomhet som helhet presenteres. I tillegg vil effekter og resultater for en del av indikatorene brytes ned på de fire hovedoppdragene; innovasjonsoppdraget, distriktsoppdraget, landbruksoppdraget og bankoppdraget. Innovasjonsoppdraget og bankoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, distriktsoppdraget er i hovedsak finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og landbruksoppdraget er i hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet. Det finnes likevel noen unntak hvor et annet departement enn de som er nevnt over finansierer noen av disse oppdragene.

Effektindikatorer

I effektundersøkelse som Samfunnsøkonomisk Analyse gjennomfører for Innovasjon Norge sammenlignes gitte indikatorer som salgsinntekter, verdiskaping og produktivitet i bedrifter som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge med en kontrollgruppe av liknende bedrifter uten slik støtte. Tabellen nedenfor viser hovedresultatene for effektindikatorerne.

Tabell 2.1-1 Effektindikatorer. Gjennomsnittlig årlig merkest i prosentpoeng. 2003-2018.

	Salgsinntekter	Verdiskaping	Produktivitet
Innovasjon Norge	9,0***	8,3***	4,0***
Innovasjonsoppdraget	12,8***	10,3***	5,6***
Distriktsoppdraget	7,0***	7,0***	3,0***
Landbruksoppdraget	9,2***	8,3***	8,3***
Bankoppdraget	5,9***	8,3***	4,4***

***Estimat er statistisk signifikant med p-verdi lik 0,01 eller lavere

Årets måling fra Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) viser at alle Innovasjon Norges kunder har en årlig gjennomsnittlig merkest i salgsinntekter på 9 prosentpoeng, målt mot sammenliknbare bedrifter uten støtte, tilsvarende tall for verdiskaping er 8,3 prosentpoeng, og 4 prosentpoeng for produktivitet. Estimatene for både verdiskaping og produktivitet er noe høyere enn i fjor¹. Også når det gjelder vekst i antall årsverk er veksten positiv, med 3,1 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen. SØA skriver følgende om status for effektmålingen²:

«Overordnet bekrefter årets måling at Innovasjon Norge bidrar til merkest for sine kunder. Det er særlig støtten til gründere som ser ut til å ha betydelig effekt, og drar opp den samlede effekten for hele porteføljen. Det er imidlertid verdt å påpeke at høy vekst er relativt enklere å oppnå fra et lavt utgangspunkt. Dette gjelder trolig de fleste som mottar

¹ Når man bryter ned på oppdrag og delmål, er det ikke helt rett frem å sammenlikne med fjorårets estimater fordi utvalgene vil være forskjellige. SØA fraråder derfor det. På totalen vil det først og fremst være nye data som spiller inn.

² I en e-post fra seniorøkonom Marthe Nordberg-Sulz i SØA (13.mars 2020).

støtte i oppstartsfasen. Den positive signifikante effekten av støtte til mer etablerte bedrifter skal derfor ikke undervurderes, selv om den estimerte merveksten er lavere.

SØA ønsker nå å se nærmere på hvor lenge den signifikante merveksten varer. Er det slik at kundene opplever signifikant mervest i de første årene etter mottatt støtte slik vi finner for deltakelse i klyngeprosjekter, eller kommer effektene kommer først noen år etter at prosjektet er gjennomført? SØAs hypotese er at dette vil variere med type virkemiddel/oppdrag og med ulike kombinasjoner av virkemidler. De vil derfor se nærmere på hvordan ulike virkemidler virker sammen, og særlig om og hvordan de som får støtte i oppstartsfasen benytter seg av Innovasjon Norges (og andres) virkemidler senere.»

Innovasjon Norge er godt fornøyd med SØAs arbeid knyttet til mål- og resultatstyring, og er positive til SØAs utviklingsarbeid. I rammeavtalen med SØA ligger det et viktig element av videreutvikling av effektindikatorene, og vi er opptatt av at SØA bruker de avtalte ressurser for å videreutvikle systemet. Dersom SØA kommer fram med godt begrunnede anbefalinger, vil Innovasjon Norge drøfte dette med eiere og oppdragsgivere med sikte på å justere mål- og resultatstyringssystemet i henhold til dette.

Ser vi isolert på kundene under innovasjonsoppdraget i årets måling, har disse i gjennomsnitt en årlig mervest i salgsinntekter på 12,8 prosentpoeng mer enn sammenliknbare bedrifter uten støtte, 10,3 prosentpoeng i verdiskaping og 5,6 prosentpoeng mer vekst i produktivitet. Også når det gjelder vekst i antall årsverk er veksten positiv på 3,6 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen. Estimaten ligger noe over gjennomsnittet for alle kunder.

Men man skal være varsom med å sammenlikne estimer på tvers av oppdrag. Det er å forvente at estimatene for innovasjonsoppdraget er høyere enn for andre oppdrag, fordi det i mindre grad er andre fordelingspolitiske mål knyttet til ordningene. Slike politikk mål kan være å ta hele landet i bruk og sikre at folk kan bosette seg der de vil, bygge arbeidsplasser i distriktene eller oppnå produksjonsvekst i landbruket. Økonomisk teori³ viser også at man oppnår svakere mål oppnåelse på hvert enkelt mål, jo flere mål et virkemiddel har.

Når det gjelder landbruksoppdraget, så omfatter estimatene fra SØA en relativt liten andel av kundene fordi analysen er begrenset til å gjelde aksjeselskaper. De fleste foretak innen tradisjonelt landbruk er enkelpersonsforetak, og er derfor ikke med i estimatene. Det er stort sett foretak innen tilleggsnæring som inngår, og for 2019 utgjorde de kun 16 prosent av alle landbrukssaker i Innovasjon Norge.

Resultatindikatorer

Utvikling i utløsningsgrad

---

³ For eksempel fra boken «Offentlig økonomikk», Leif Johansen 4. utg. (1980).

Addisjonaliteten sier noe om i hvilken grad bedriftene oppfatter at Innovasjon Norges bidrag har vært utslagsgivende for gjennomføringen av prosjektet. Addisjonaliteten for 2019 er om lag på samme nivå som de foregående årene. Årets måling, foretatt av Oxford Research i Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019, viser at ni av ti mener at Innovasjon Norge har vært utslagsgivende for gjennomføring av prosjektet, henholdsvis oppga 23 prosent av kundene middels addisjonalitet, mens 68 prosent oppga høy addisjonalitet⁴.

Tabell 2.1-2 Addisjonalitet. Prosent av kundene som svarer at tjenesten de fikk fra Innovasjon Norge gav middels og høy addisjonalitet.

	2018	2019
Innovasjon Norge	91	91
Innovasjonsoppdraget	97	97
Distriktsoppdraget	93	95
Landbruksoppdraget	91	91
Bankoppdraget	85	84

I årene etter at Innovasjon Norge ble opprettet i 2004, var det en viss økning i addisjonaliteten. Det kan i de senere år se ut til at nivået på addisjonaliteten har stabilisert seg på et tilfredsstillende høyt nivå.

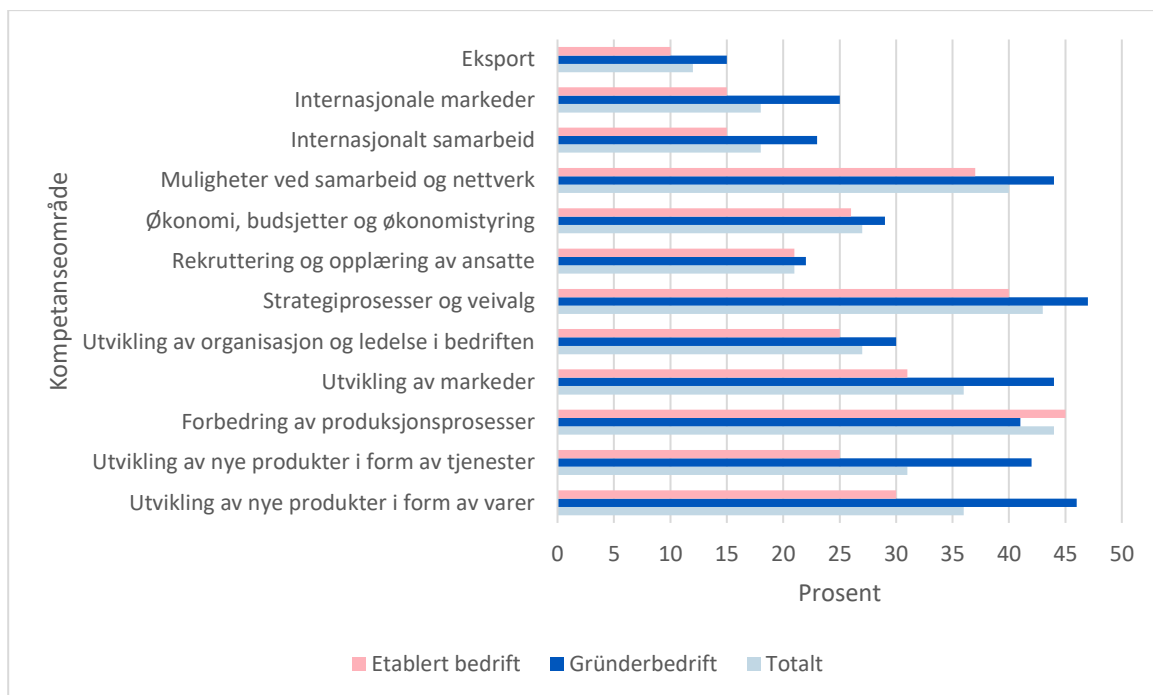
Det er visse forskjeller i nivå mellom oppdragene. Det er innovasjonsoppdraget og distriktsoppdraget som ligger øverst med henholdsvis 97 prosent og 95 prosent med addisjonalitet. Jevnt over synes alle oppdrag å ha en høy andel av addisjonalitet.

Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse

Kundeeffektundersøkelsen – etterundersøkelsen 2015 laget av Oxford Research gir de ferskeste målingene for bidrag til kompetanse. Overordnet svarer 75 prosent av de spurte kundene at de i stor grad har fått økt kompetanse på minst ett kompetanseområde. Dette er det høyeste nivået målt for økt kompetanse de siste seks årene. I gjennomsnitt svarer kundene at de har fått kompetanseøkning på 3,3 av 12 mulige områder. Den tilsvarende verdien målt i etterundersøkelsen 2014 var 3. Figuren under viser prosentandel av kunder som sier de har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene. Figuren viser tall for hele Innovasjon Norges kunder samlet, i tillegg til oppsplitting på delmål 1 gründerbedrift og delmål 2 etablert bedrift.

⁴ De som har svart «vet ikke» er fjernet fra populasjonen. Innovasjon Norge har i skrivende stund kun mottatt tallgrunnlaget fra Oxford Research, ikke selve rapporten, så vi tar høyde for at det kan komme noen mindre justeringer i tallgrunnlaget.

Figur 2.1-1 Prosentandel av kunder som sier de har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene.

Antall bedrifter som er med i undersøkelsen er 1 725.

Innovasjonshøyde i prosjektene

Innovasjonshøyden ligger på nivå med fjoråret. Tabellen under viser innovasjonsnivå for alle Innovasjon Norges tjenester.

Tabell 2.1-3 Innovasjonshøyde for alle virkemidler. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	15 %	16 %
Innovasjon på regionalt nivå	6 %	7 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	10 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	40 %	40 %
Ikke relevant	29 %	30 %

Det finnes mer detaljerte tabeller for innovasjonsnivå under kap. 12.3.4 Resultatindikator: Innovasjonsnivå. Blant annet finnes det oversikter som viser at virkemidlene fra Nærings- og fiskeridepartementet unntatt lavrisikolån og preså Korn viser 85 prosent innovasjon på

internasjonalt nivå. Dette resultatet er noe høyere enn de siste årgangene som har ligger rundt 81 prosent.

Annet

Utviklingen i prosjektrisiko (delmål 1) og driftsrisiko (delmål 2) vurderes separat under hvert delmål.

Bidrag til bærekraft gjennom den tredelte bunnlinjen, økonomi, miljø og samfunn følges opp i kundeeffektundersøkelsene. Av de selskapene som benyttet Innovasjon Norge i 2015, svarer 58 prosent i 2019 at prosjektene i stor, eller svært stor grad, har bidratt til positiv økonomisk utvikling i selskapet, mens 25 prosent svarer at de har bidratt til å løse miljøutfordringer og 22 prosent samfunnsutfordringer⁵.

2.1.2 Støttende analyser og evalueringer

Innovasjon Norge har her valgt ut fire temaer som vi ønsker å belyse nærmere med utgangspunkt i faktagrunnlag og analyser tilgjengelig, samt analyser foretatt internt i Innovasjon Norge. Temaene som er valgt ut er av overordnet art, det vil si at de vil gjelde for flere av Innovasjon Norges tjenester, og på tvers av oppdrag.

I annet halvår 2019 så Innovasjon Norge en redusert etterspørsel etter finansieringstjenester, og foretok derfor en undersøkelse av mulige årsaker til denne endringen. Det er i 2019 også utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for videre arbeid med internasjonalisering og eksport. Innovasjon Norge jobber også med å undersøke effekter av kombinasjonen kapital og kompetanse. Vi vil også nevne at kundenes erfaringer med den relativt nye ordningen Innovasjonspartnerskap er kartlagt i 2019.

Redusert etterspørsel etter finansieringstjenester

Fra 2018 til 2019 falt totale tildelinger fra 6,7 til 6 mrd. kroner, en nedgang på litt over 10 prosent. Fram til sommeren 2019 registrerte man ikke unormale variasjoner i etterspørselen. Fallet i finansieringsaktiviteten ble tydelig andre halvår 2019, og ser ut til å fortsette inn i de første par månedene i 2020, med nedgang i både antall søknader og omsøkt beløp. Det var også færre store prosjekter med lån større enn 50 mill. kroner i 2019. Bildet er imidlertid noe sammensatt; blant annet økte finansieringen av grønne løsninger i 2019.

Innovasjon Norge har som følge av den fallende etterspørselen analysert mulige årsakssammenhenger langs tre dimensjoner; økende usikkerhet rundt de globale markedsutsiktene eller teknologiskift, økt tilbud av lån av private banker, eller interne forhold knyttet til mobilisering av næringslivet.

---

⁵ Analysert med basis i kundene fra Kundeeffektundersøkelsen - etterundersøkelsen 2015. Videre analysert av Oxford Research i 2020.

Det er flere forhold som tyder på at konkurranseutsatt næringsliv opplever økende usikkerhet og reduserte sine investeringer siste halvår 2019. Vi har sett en endret geopolitisk situasjon, blant annet påvirket av handelskonflikter, Brexit, nye miljøkrav og reguleringer, det digitale skiftet innenfor handel, netthandel, sirkulærøkonomi, og nå sist koronaviruset. Disse faktorene ser ut til å slå ut i økende usikkerhet, og med det fallende investeringsvilje, særlig i de mest konkurranseutsatte delene av norsk næringsliv.

Av fallet på 700 mill. kroner i nye tildelinger, utgjorde ulike lavrisikolån 500 mill. kroner. Utlånet av risikolån falt med drøyt 100 mill. kroner, mens landbrukstilskudd falt med noe under 100 mill. kroner. Distriktsutviklingstilskudd og bioøkonomitilskudd falt også, mens tilskudd til innovasjonsprosjekter steg. I sistnevnte kategori utgjorde miljøteknologiordningen det meste av veksten.

Fiskeri og landbruk er de dominerende næringene innenfor Innovasjon Norges lavrisikolån. Det aller meste av utlånsreduksjonen på 500 mill. kroner var relatert til lavere utlån til fiskerinæringen.

I 2019 falt lånevolumet i alle de tre fylkene med størst utlån i 2018: Møre og Romsdal, Vestland og Nordland. Til sammen utgjorde fallet i disse tre fylkene over 650 mill. kroner. Tallene for disse fylkene har variert betydelig de siste fem årene, men det har ikke skjedd før at de har gått så mye ned samtidig.

Innovasjon Norges skal supplere kapitalmarkedet, og markedsandelen i lånemarkedet for næringslivet er derfor liten i forhold til bankenes andeler. SSBs siste analyser av bankenes utlån viser fortsatt vekst gjennom 2019, men en betydelig endring på slutten av året. Bankene reduserte sine utlån i siste halvdel av 2019 innenfor mange av de samme bransjene hvor Innovasjon Norge er mest aktiv, som industri, skips- og båtbygging og innenfor IKT. Vi ser ikke samme negative trend innenfor de mer råvarebaserte primær- og sekundærnæringene. Utlånstallene for banknæringen for desember fra november går ned hele 5,4 prosent (-4,2 mrd. kroner) for industrien alene. For IKT-bransjen er det et enda kraftigere fall i bankenes utlån i desember, ned 4 mrd. kroner, som utgjør en reduksjon på hele 19 prosent. Også for bygging av skip og båter er det en nedgang på 2,5 mrd. kroner, en nedgang på hele 25 prosent. På andre områder er det mer stabilt, som for eksempel jordbruk, fiske og fangst, samt fiskeoppdrett. Dette er områder som ikke på samme måte er utsatt for konjunktuelle svingninger/trusselbilde internasjonalt som industri og IKT. Nedgangen i Innovasjon Norge skyldes med dermed antakeligvis ikke økte utlån fra bankene.

Det er ikke funnet interne forhold som antas å ha betydning for fallet i finansieringsvirksomheten siste halvår 2019. Situasjonen med lavere aktivitet ser ut til å fortsette inn i 2020.

Kunnskapsgrunnlag knyttet til internasjonalisering og eksport

Innovasjon Norges arbeid med eksport og internasjonalisering i 2019 er preget av en økende generell oppmerksomhet rundt feltet de siste årene, av regjeringens eksportstrategi fra 2017 og

ikke minst områdegjennomgangen⁶ av næringsfremme i utlandet⁷ og dessuten den pågående gjennomgangen av hele det næringsrettede virkemiddelapparatet⁸. Ny selskapsstrategi 2020–2025 fremholder internasjonalisering og eksport som en svært viktig akse å jobbe videre med fremover som ledd i å sikre verdiskaping i norsk næringsliv.

Områdegjennomgangene har avdekket et fragmentert og til dels ukoordinert økosystem for vekstbedrifter i Norge, også for eksport og internasjonalisering. I et av innspillene til områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet, foreslår Innovasjon Norge en modell for samarbeid i Team Norway som bør være forankret i felles strategiske prinsipper, og hvor Innovasjon Norge tar en koordinerende rolle i et mer samordnet virkemiddelapparat.

Innovasjon Norge ser effekter av arbeidet vi gjør med å hjelpe bedrifter som ønsker å komme ut på det internasjonale markedet. SØA utarbeider effektestimater for tjenesten internasjonal markedsrådgivning. De ferskeste målingene viser at bedrifter som mottar slik rådgivning har 8,2 prosentpoeng årlig gjennomsnittlig mervekst i salgsinntekter sammenliknet med en kontrollgruppe, 4,1 prosentpoeng mervekst i verdiskaping, 2,3 prosentpoeng mervekst i produktivitet, og 2,5 prosentpoeng i antall årsverk. Resultatene er signifikante. Det kan imidlertid være et behov for å synliggjøre hvilken eksportrådgivningskompetanse Innovasjon Norge bistår næringslivet med.

Selskapets interne strategi for det videre internasjonaliseringsarbeidet retter seg mot økt digital tilgjengelighet for grunnkompetanse samt økt strategisk satsing på særlig potensielle markedsmuligheter globalt:

I styrkingen av de eksportrettede virkemidlene, ønsker Innovasjon Norge en dreining mot tre hovedtilbud:

- *Eksportutviklingsprogram*
Innovasjon Norge vil styrke innsatsen på eksportområdet ved å konsentrere individuell rådgivning og bistand på bedrifter med best forutsetninger for å lykkes, mye i tråd med hva Business Sweden har gjort.
- *Basistilbud med betydelig digital selvbetjening*
Innovasjon Norge ser behovet for å utvikle et digitalt grunntilbud for kostnadseffektiv tilgjengeliggjøring av relevant informasjon, innsikt og kompetansetilbud til bedrifter som enda ikke er klare for internasjonal skalering.
- *Globale posisjoner «high potential opportunities»*
Innovasjon Norge vil tilrettelegge for mer effektiv bruk av uteapparatet og Team Norway i arbeidet med å identifisere konkrete markedsmuligheter på områder hvor norsk

⁶ Områdegjennomganger er en nyskaping introdusert av Finansdepartementet hvor formålet er å se flere innsatser med like målsettinger under ett. En slags «meta-evaluering» på et politikkområde, med litt lavere krav til forskningsbasert analyse enn i offentlige utredninger (NOU).

⁷ PwC/Oslo Economics desember 2018, «Områdegjennomgangen av det næringsfremme i utlandet»

⁸ Deloitte et al. (Rapport 1-3 2019/2020)

næringsliv har klare komparative fortrinn, kapasitet, vilje og evne til å satse langsiktig. I slike tilfeller vil Innovasjon Norge utarbeide en langsiktig strategi for posisjonering av bedriftene i samarbeid med næringslivet og Team Norway og tilby helhetlig bistand som omfatter rådgivning-, kompetanse- og posisjoneringstiltak.

Bør eksportfremme løftes tydeligere fram i Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem?

Målrettet virkemiddelbruk knyttet til eksport og internasjonalisering er viktig når eksportinntektene fra olje og gass på lengre sikt må erstattes med eksportinntekter fra andre næringer. Innovasjon Norge mener man bør vurdere å inkludere eksport i mål- og resultatstyringssystemet, for å styrke kunnskapen om hvilke aktiviteter og tjenester som har størst effekt. Data om born globals (delmål 1) og flere høyvekstbedrifter som ekspanderer internasjonalt (delmål 2) er i så fall relevant og nødvendig. Denne typen informasjon er i dag ikke offentlig tilgjengelig, og krever i så fall et utviklingsarbeid, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet.

Ytterligere om internasjonalisering i kapittel 2.3.4 Støttende analyser og evalueringer.

Kapital og kompetanse

Det er en strategisk ambisjon i Innovasjon Norge å knytte våre kompetansetjenester tettere til finansieringsvirksomheten. Dette samstemmer godt med EUs intensjoner for det kommende programmet Horisont Europa, der finansielle og kompetanserelaterte tjenester virker sammen i stadig større grad.

Kapital og kompetanse i samspill treffer mange av Innovasjon Norges oppdrag og virkemidler. I hvilken grad får bedrifter som deltar i kompetanseprogrammer også finansielle tjenester. I 2019 varierte det fra 26 prosent for FRAM-bedriftene til 86 prosent av mottakerne av mentortjenesten, som også mottok finansielle tjenester. Dette utdypes under Kapital og kompetanse i kapittel 4.1.1 Overordnede utviklingstrekk og refleksjoner.

I 2019 satte Innovasjon Norge i gang et arbeid for å måle effekten av en av våre rådgivningstjenester i kombinasjon med kapital. I denne forskningen ønsker vi å finne effekten av rådgivningen, for hvilke kunder rådgivning er mest nyttig og hvorvidt Innovasjon Norge bør prioritere dette ytterligere. Er det slik at kunder som får ekstra rådgivning er bedre rustet til å bruke de finansielle ressursene mer effektivt? Forskningsprosjektet er også banebrytende internasjonalt, siden det finnes svært få slike studier og etter vår kjennskap er dette den første slike studien gjennomført i den vestlige verden. Arbeidet utdypes nærmere i kapittel 2.2.4 Støttende analyser og evalueringer.

Kunnskapsgrunnlag for satsing på samfunnsutfordringer

EU har de siste årene gjort en svært tydelig politisk dreining mot mer utfordrings- og etterspørselsdrevet innovasjon. Innføringen av Innovasjonspartnerskap som en ny, felles europeisk prosedyre for innovative anskaffelser er et av flere eksempler på virkemidler som kan bygge sterkere offentlig etterspørsel etter innovasjon. Formålet er å løse samfunnsutfordringer, og

samtidig skape nye vekstnæringer. Diskusjonen rundt EUs konsept «Missions» peker på behovet for en ny arbeidsdeling, ny kompetanse og helt nye samarbeidskonstellasjoner. En rekke land har allerede begynt å eksperimentere med programmer som både stimulerer til omstilling i offentlig sektor, og til at innovasjonsambisjonene blir gode, nye vekstmuligheter for innovative gründere og etablerte selskaper. Vinnovas program Utmaningsdriven Innovation, CivTech Challenge i Skottland og SBRI i Storbritannia er noen kjente europeiske eksempler.

Innovasjon Norge har i 2019 styrket satsingen på Innovasjonspartnerskap, i tett strategisk og operativt samarbeid med Leverandørutviklingsprogrammet, Digitaliseringsdirektoratet og Forskningsrådet. Dagens sett av virkemidler er likevel fragmenterte og bør ses enda mer i sammenheng, noe virkemiddelgjennomgangen også understreker.

Ordningen har vist seg å åpne for gode innovasjonsprosjekter i mange sektorer, og alle prosjektene viser en tydelig digital og teknologisk profil. Så langt ser vi at gründerselskaper stiller sterkere innenfor ordningen enn hva vi ser i ordinære anskaffelsesprosesser. Flere har vunnet frem i konkurransene. Vi mener de to viktige årsakene til dette er 1) det etableres et reelt marked i prosjektene, der man ikke jobber med piloter og uforpliktende møteplasser, men med faktiske endringsprosesser og investeringer - og 2) de åpne og brede markedsdialogene sikrer at selskapene i stor grad evner å levere tilbud som konsortier der yngre selskaper står sterkt sammen med andre. Ordningen er gjennomgått av ESA høsten 2019 uten bemerkninger.

I 2019 fikk danske Innoba ApS i oppdrag å evaluere aktørenes erfaringer med deltakelse i Innovasjonspartnerskap. Formålet var å hente læring og innsikt i hvordan ordningen er utformet, hvilke styrker og svakheter den har, hvilke resultater deltakerne ser så langt og hvordan samspillet i modellen kan videreutvikles. Innoba gjennomførte kvantitative og kvalitative undersøkelser og fremla januar 2020 en sluttrapport⁹. Her oppgir 98 prosent av respondentene i offentlig sektor er enten fornøyde, svære fornøyde eller ekstremt fornøyde med ordningen. 92 prosent av næringslivsdeltakerne sier det samme. De offentlige respondentene oppgir at de har deltatt i innovasjonspartnerskapet fordi de mangler en løsning på et konkret problem, og dernest at de vil prøve å samarbeide med næringslivet på nye måter. Selskapene oppgir at de ser forretningsmuligheter ved å utvikle helt nye produkter/løsninger som viktigste motivasjon.

Ordningen egner seg for å koordinere aktører på tvers av kommune og stat der flere deler et utfordringsbilde. Den evner også å legge til rette for at små kommuner kan jobbe sammen med store slik at de kan dra nytte av kompetansen og resultatene i felleskap. Rapportens avsluttende kapittel trekker opp flere gode anbefalinger til videreutvikling, som Innovasjon Norge jobber videre med i 2020.

---

⁹ Innoba 2020: «Evaluation of Innovation Norway's Public-Private Innovation Partnership Programmet – Efforts and Lessons Learned»

2.2 Delmål 1 – Flere gode gründere

2.2.1 Mål for 2019

- Øke tilgangen til risikokapital for gründerselskaper gjennom egne virkemidler og legge til rette for bedre tilgang til privat risikokapital.
- Styrke gründeres kompetanse på forretningsutvikling og kapitalinnhenting slik at flere gründere lykkes med skalering og vekst.
- Bidra til å bygge en god gründerkultur og verdifulle møteplasser nasjonalt, med vekt på skaleringskompetanse, kapitalkompetanse og koble gründere med investorer.

2.2.2 Hovedaktiviteter

Innovasjon Norge ga i 2019 tilsagn for 1,6 mrd. kroner til målgruppen gode gründere. I tillegg kommer verdien av Innovasjon Norges rådgivnings-, kompetanse- nettverks-, og profilerings-tjenester på 297 mill. kroner som ikke er fordelt på målgrupper.

Tilgangen til både kapital og kompetanse er viktig for unge selskapers muligheter til å lykkes med kommersialisering og vekst. Et godt økosystem for innovasjon og gründerskap er viktig for å sikre kompetanse- og erfaringsutveksling, nettverk og stimulere til etablering av nye og flere innovative prosjekter.

Økt tilgang til risikokapital for gründerselskaper

Etablerertilskudd og oppstartlån er finansieringsvirkemidler spesielt tilpasset for gründerselskaper i etablering- og kommersialiseringsfasen. I 2019 ble det bevilget 661 markedsavklaring- og kommersialiseringstilskudd på totalt 184,4 mill. kroner. Det fordeles med 25 prosent til markedsavklaringstilskudd og 75 prosent til kommersialiseringstilskudd. Med disse midlene kan gründeren undersøke om det finnes et betalende marked, samt utvikle og lansere løsningen sin i markedet.

Oppstartlån

I 2017 lanserte Innovasjon Norge virkemiddelet oppstartlån for selskaper som er yngre enn fem år. Oppstartlånet gir gründeren mer kapital å bygge selskapet med, samtidig som det krever en annen forpliktelse enn å motta tilskudd.

Ved utgangen av august 2019 har 277 selskaper fått innvilget oppstartlån til et samlet lånevolum på 394 mill. kroner. Lånet kan kun dekke inntil 60 prosent av selskapets kapitalbehov, og er oppad begrenset til 1,5 mill. kroner. Resterende kapitalbehov skal dekkes av ny kontant egenkapital eller konvertible lån. Lånevolumet på 394 mill. kroner, vil derfor kombineres med minst 263 mill. kroner i privat kapital. I 2019 mottok 119 gründerselskaper oppstartlån på til sammen 179,3 mill. kroner. Oppstartlånet følgeevalueres av Menon Economics. Foreløpige funn tyder på at oppstartlånet har gjort det mulig å kommersialisere produktet raskere. 47 prosent av selskapene mener de har brukt mindre tid på å finne finanseringen de trengte, og 55 prosent oppgir at oppstartlånet gjorde det lettere, eller var en forutsetning for å få med andre investorer.

Presåcornkapital

Presåcornkapital har vært viktig for å mobilisere flere tidligfase investeringer og kapital som kan kombineres («matches») med Innovasjon Norge og andre statlige virkemidler i utvikling- og vekstfasen til unge selskaper. Presåcorn og såcorn flyttes til Investinor i 2020.

Innovasjon Norges erfaring med presåcornvirkemiddelet er at gründere raskere evner å hente inn tilstrekkelig med tidligfase kapital i kombinasjon med finansiering fra oss og eksempelvis Norges forskningsråd. Finansieringsløpet kan antas å ha blitt mer forutsigbart for unge selskaper som benytter seg av virkemiddelet. Funn fra følgeevalueringen i 2019 utført av Menon peker på det samme:

- Presåcornfondet treffer målgruppen, som er innovative selskaper i tidlige faser. De fleste er yngre enn tre år på investeringstidspunktet og innen næringer som trolig påvirkes sterkest av mangel på kapitaltilgang.
- De fleste selskapene er lokalisert i de største byene, og samtidig er det en lang hale med selskap fordelt utover nesten alle fylkene i Norge.
- De fleste selskapene hentet inn mer matchingkapital enn hva minimumskriteriene tilsier.
- Foreløpige analyser viser at både omsetning og antall ansatte øker i årene etter investeringen og vekstraten er høy for en stor andel av selskapene.
- Selskapene opplever at de henter inn kapital raskere og enklere, som også gjør at de raskere kommer til kommersialisering. Forvalternes kompetanse også har vært viktig bidrag til dette.

Styrke gründeres kompetanse på forretningsutvikling og kapitalinnhenting

Gründerselskaper trenger både kapital og kompetanse for å vokse. Innovasjon Norge har derfor lagt vekt på å styrke gründeres kompetanse på forretningsutvikling spesielt i kommersialiserings- og skaleringsfasen i tillegg til kompetanse på kapitalinnhenting. Til sammen har 164 selskaper med 250 deltakere deltatt på kompetanseprogrammene Fundraising for Startups, Entrepreneurial Marketing og Tech Incubator i 2019.

Se kapittel 2.2.4 Støttende analyser og evalueringer for utdypning av effekten av kombinasjonen kapital og kompetanse for gründerselskaper.

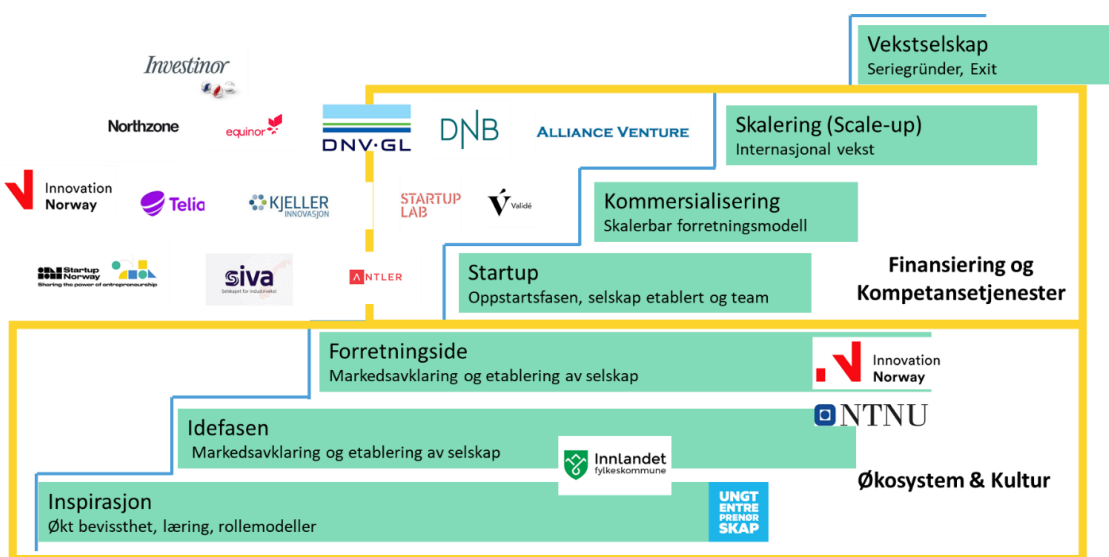
Bidra til å bygge en god gründerkultur og verdifulle møteplasser

Et bedre økosystem for entreprenørskap der investorer og gründere kan møtes er viktig for å stimulere til innovasjon, kunnskap og nettverk. Kulturen for entreprenørskap har styrket seg de senere årene, og i dag finnes det inkubatorer, kontorfellesskap og engleinvestormiljøer flere steder i landet, også utenfor de store byene. Gjennom oppdraget Møteplasser for vekst i regjeringens gründerplan har Innovasjon Norge styrket flere nasjonale møteplasser som Nordic Edge i Stavanger, Cable Car Pitching i Tromsø og Artic Innovation Week i Arktis.

Innovasjon Norges kunder finnes over hele landet. Derfor er det viktig å utvikle lokale møteplasser der gründere kan lære om vekst, internasjonalisering og kapital. Våre distriktskontorer har vært aktivt involvert i å bygge sterkere strukturer for innovasjon og entreprenørskap i distriktene i 2019. Gründeruken i Telemark og Kapitaldagen i Sogn og Fjordane er eksempler på slike møteplasser. Et godt økosystem for gründerskap bør være mangfoldig og inkludere mennesker av ulikt kjønn, alder, kompetanse og kulturell bakgrunn. Mangfold bidrar til et bredere tilfang av ideer og perspektiver som er viktig for gründerselskaper i vekst.

De senere årene har vi sett et økende engasjement fra store private selskaper, utdanningsinstitusjoner, technology transfer office (TTO'er), investormiljøer og offentlige aktører innen gründerskap og oppstart. En bekymring fra Innovasjon Norge er at vi ser en tendens til at samtlige aktører i økende grad vrir sitt engasjement mot gründer fra oppstart til vekst, det vil si fokus på de bedriftene hvor veien til økonomiske resultater er kort. Dette kan på sikt medføre et dårligere tilbud til gründere i idé- og oppstartsfasen. Offentlige virkemiddelaktører bør være oppmerksomme på dette for å sikre at økosystemet for innovasjon- og gründerskap hensyntar alle faser av gründerskapet og ivaretar alle fasene for å sikre et velfungerende økosystem på sikt. Fasene er beskrevet i figuren nedenfor.

Figur 2.2-1 Fasene i et gründerselskap.

2.2.3 Effekter og resultater

I det følgende vil de nyeste estimatene for mål- og resultatstyringsindikatorerne for delmål 1 gjennomgås. For en nærmere oversikt over indikatorerne som inngår i mål- og resultatstyringssystemet, viser vi til kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Her er det også oversikt over kilden til de ulike indikatorerne. I kapittel 12.3 Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer finnes en rekke tabeller som viser estimater for indikatorerne. Her finnes inndelinger etter tjenestegrupper, samt delmål og departementer.

Effektindikatorer

Årets måling fra SØA viser at alle Innovasjon Norges gründere har en årlig gjennomsnittlig mervekst i salgsinntekter på 14,4 prosentpoeng mer enn sammenliknbare bedrifter uten støtte, og 14,5 prosentpoeng i verdiskaping og 9,6 prosentpoeng mer vekst i produktivitet. Også når det gjelder vekst i antall årsverk er veksten positiv, med 4,9 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen.

Tabell 2.2-1 Effektindikator. Delmål 1. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng. 2003-2018.

	Salgsinntekter	Verdiskaping	Produktivitet
Innovasjon Norge	14,4***	14,5***	9,6***
Innovasjonsoppdraget	21,4***	18,0***	14,2***
Distriktsoppdraget	9,8***	13,2***	7,8***
Landbruksoppdraget	16,7***	14,7***	7,5***
Bankoppdraget	8,4***	6,8***	5,1**

***Estimat er statistisk signifikant med p-verdi lik 0,01 eller lavere

** Estimat er statistisk signifikant med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

Estimatene for de ulike oppdragene er også oppgitt i tabellen ovenfor. Innovasjon Norge mener man ikke bør sammenlikne effekter på tvers av oppdragene. Det er flere årsaker til dette. For eksempel kan det være enkelte forskjeller knyttet målsettingene under hvert oppdrag.

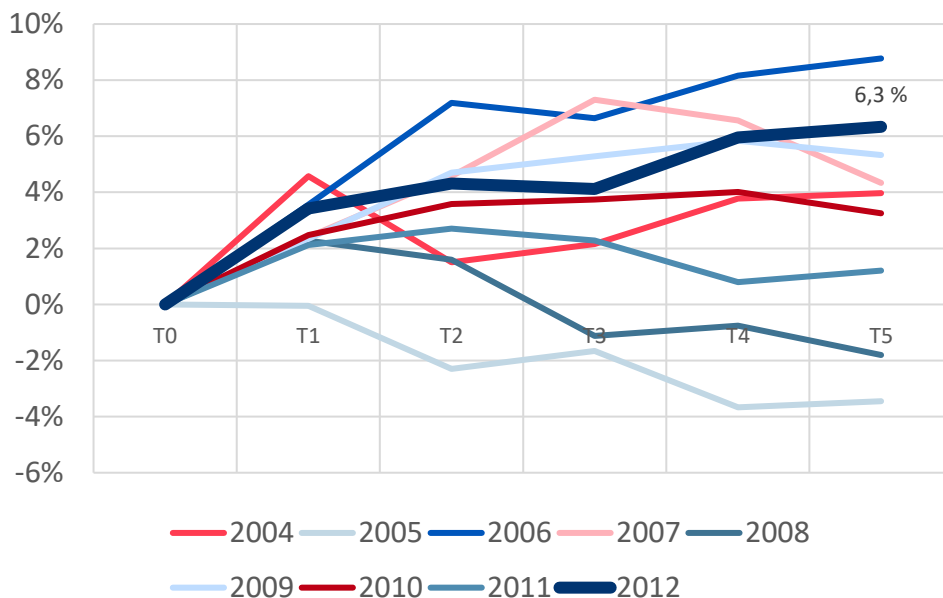
Når det gjelder landbruksoppdraget, så omfatter estimatene fra SØA en relativt liten andel av kundene fordi analysen er begrenset til å gjelde aksjeselskaper. De fleste foretak innen tradisjonelt landbruk er enkelpersonsforetak, og er derfor ikke med i estimatene.

Overlevelsesrate

En annen effektindikator for delmål 1 er differansen i overlevelsesrate målt i forhold til kontrollgruppen etter fem år. Differansen er målt i prosentpoeng forskjell. I figurene under fremstilles utvikling i forskjellene mellom Innovasjon Norge-gründere og deres kontrollgruppe gründere med sammenliknbare karakteristika, men som ikke har benyttet Innovasjon Norges tjenester. Hovedfunnene er at det er små forskjeller. Likevel er det viktig å følge med på denne indikatoren for å se om det er kommet vesentlige avvik som bør studeres nærmere.

Figur 2.2-2 Overlevelse gründerbedrifter. Kohorter av gründerbedrifter med ulike oppstartsår*

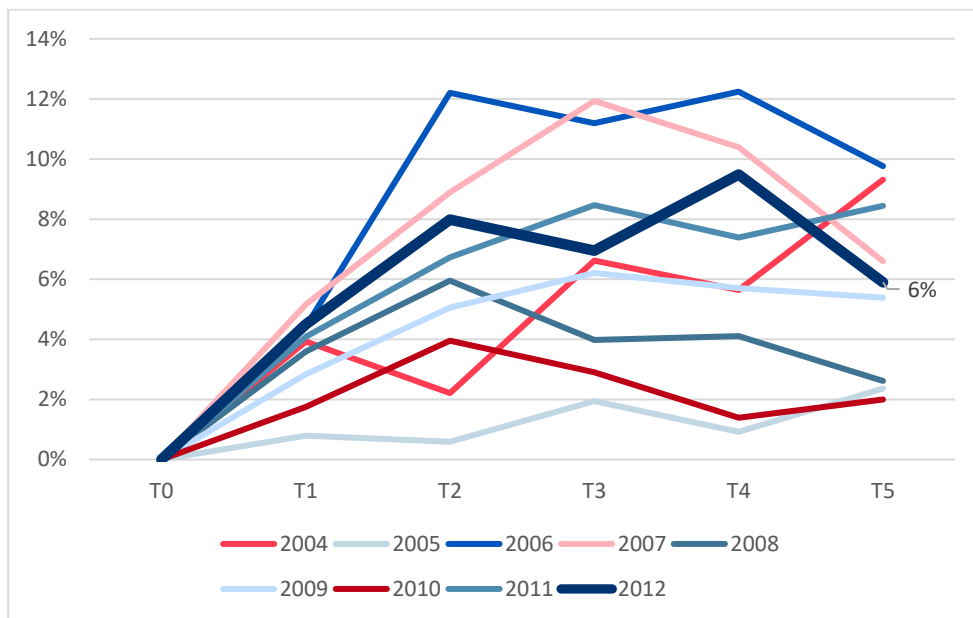
*Nyeste kohort er 2012-kohorten

Av ni kohorter i perioden 2004-2012 som kan rapportere på indikatoren overlevelse for gründere målt mot overlevelsen i en kontrollgruppe, er det kun to av de ni årgangene (kohortene), som har en svakere utvikling i overlevelse etter fem år. Det er 2005-kohorten og 2008-kohorten. At 2008-kohorten gjør det sakt, kan kanskje forklares med finanskrisen, og at gründere Innovasjon Norge jobbet med da ikke hadde kalkulert inn en krise. I utgangspunktet skulle ikke dette være annerledes enn for kontrollbedriftene. Det var dessuten ingen tilsvarende konjunkturedgang i 2005, så der må forklaringen være en annen. 2005 er året etter fusjonen i Innovasjon Norge, så det kan ha med tilpasninger til ny organisering og implementering av ny strategi å gjøre.

2012-kohorten, som er den nyeste årgangen vi har fått data for, kommer på andreplass blant de ni, med en overlevelsrate som er 6,3 prosentpoeng høyere enn kontrollgruppens overlevelsrate etter fem år.

Tilsvarende forskjeller i overlevelsrate for gründere under henholdsvis innovasjonsoppdraget (Nærings- og fiskeridepartementet) og distriksoppdraget (Kommunal- og moderniseringsdepartementet), vises i figurene under.

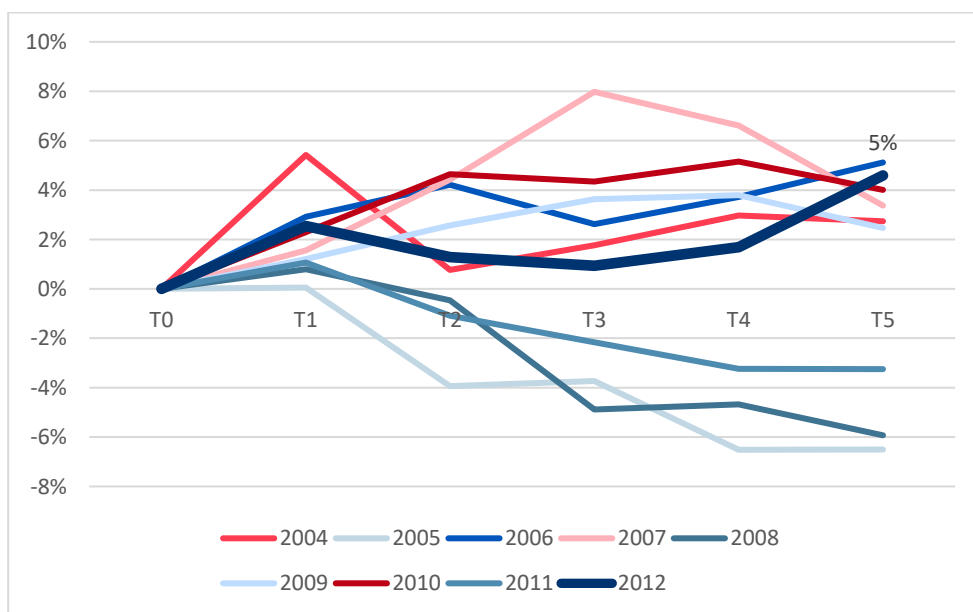
Figur 2.2-3 Overlevelse gründerbedrifter. Kohorter av gründerbedrifter med ulike oppstartsår. Innovasjonsoppdraget (NFD)*

*Nyeste kohort er 2012-kohorten.

Gründere som har mottatt støtte under innovasjonsoppdraget ligger stabilt over null for alle ni årganger som er med her. 2012-årgangen kommer ut i øvre del av skalaen, men som flere andre årganger minker forskjellene i år fem.

Figur 2.2-4 Overlevelse gründerbedrifter. Kohorter av gründerbedrifter med ulike oppstartsår. Distriktsoppdraget (KMD)*

*Nyeste kohort er 2012-kohorten.

Bildet er noe mer variert under distriktsoppdraget når det gjelder overlevelse. Her kommer tre årganger svakere ut enn kontrollgruppen; 2005, 2008 og 2011. For 2012 derimot, er det positive resultater på 5 prosentpoeng høyere andel overlevelse enn kontrollgruppen.

For bankoppdraget og landbruksoppdraget er antallet gründere langt færre og de relative andelene varierer mye og tilfeldig. Derfor presenterer vi ikke figurer for disse.

Resultatindikatorer

Utvikling i utløsningsgrad

Addisjonaliteten¹⁰ for gründere for 2019 er om lag på samme nivå som for de foregående årene. Årets måling for delmål 1, viser at ni av ti gründere (91 prosent) mener at Innovasjon Norges deltakelse har vært utslagsgivende for gjennomføring av prosjektene. 23 prosent krysset av for middels addisjonalitet, mens 68 prosent krysset av for høy addisjonalitet. Svarene er hentet fra Oxford Research sin Kundeeffektundersøkelse – førundersøkelsen 2019.¹¹

Tabell 2.2-2 Addisjonalitet. Prosent av kundene som svarer at tjenesten de fikk fra Innovasjon Norge gav middels og høy addisjonalitet. Delmål 1.

	2018	2019
Innovasjon Norge	93	91
Innovasjonsoppdraget	98	97
Distriktsoppdraget	94	92
Landbruksoppdraget	97	90
Bankoppdraget	73	71

Variasjonen mellom oppdragene er nokså lik variasjonen mellom oppdragene for hovedmålet. Innovasjonsoppdraget har 97 prosent addisjonalitet for gründerkundene, mens distriktsoppdraget og landbruksoppdraget har henholdsvis 92 og 90 prosent addisjonalitet. Det er bankoppdraget som skiller seg noe ut. Det er nok å forvente at de gründerne som kan benytte markedslånene vil være av en litt annen karakter enn de som ikke gjør det. 29 prosent av gründerne under bankoppdraget sier lånet i liten grad har vært utslagsgivende, med andre ord tre ganger flere enn for de andre. Dette avviker er forklarbart og styrker derfor tilliten til analysene.

¹⁰ Addisjonaliteten sier noe om i hvilken grad bedriftene oppfatter at Innovasjon Norges bidrag har vært utslagsgivende for gjennomføringen av prosjektet.

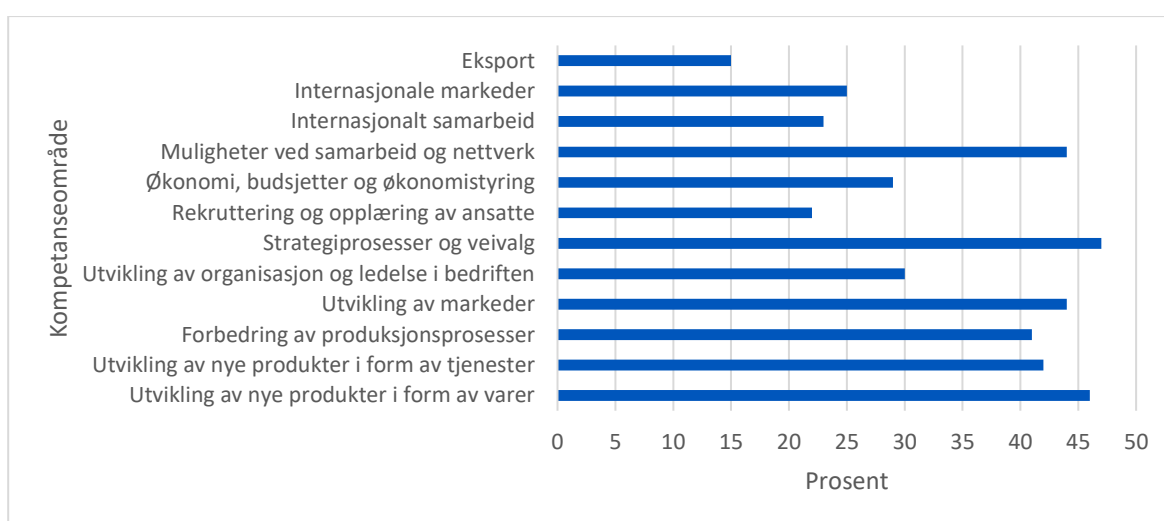
¹¹ De som har svart «vet ikke» er fjernet fra populasjonen. Innovasjon Norge har i skrivende stund kun mottatt tallgrunnlaget fra Oxford Research, ikke selve rapporten, så vi tar høyde for at det kan komme noen mindre justeringer i tallgrunnlaget.

Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse

Prosjektenes faktiske bidrag til kompetanseheving er målt høy i etterundersøkelsen for 2015-årgangen¹². I gjennomsnitt fører prosjektene/aktivitetene til kompetanseøkning på 3,9 av 12 mulige områder. Den tilsvarende verdien målt i etterundersøkelsen 2014 var 3,8.

Gründerprosjekter har gjennomgående høyere kompetansebidrag enn prosjektene i de etablerte bedriftene i nær sagt alle kategorier (se også Figur 2.1-1 for sammenstilling av gründer og etablerte bedrifter).

Figur 2.2-5 Prosentandel av kunder som sier de har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene. Delmål 1.

Oxfords fortolkning er at etablerte bedrifter i større grad allerede har den nødvendige kompetansen og interne kompetansehevingsstrategier. Det er særlig kompetanse knyttet til produkt- og markedsutvikling, hjemme og ute, at gründerne skiller seg ut fra de mer etablerte selskapene. Det er kun på kompetanse rundt produksjonsprosesser de etablerte bedriftene ligger høyere enn gründerne.

I tillegg til at gründerne, som var med i etterundersøkelsen 2015, er mer fornøyde med kompetansebidraget, svarer også hele 94 prosent at de er fornøyde med oppfølgingen de har fått av Innovasjon Norge i årene etter tilsagn. Tilsvarende tall fra etterundersøkelsen 2014 var 92 prosent.

En totalvurdering er at Innovasjon Norge i stor grad følger opp de kundene som har behov og ønske for det. Forbedringspotensialet ligger i å kunne følge opp enda flere.

¹² Oxford Research (2019) «Moden vekst».

Innovasjonshøyde i prosjektene

Innovasjonshøyden ligger på nivå med fjoråret. Tabellen under viser innovasjonsnivå for alle Innovasjon Norges tjenester for delmål 1.

Tabell 2.2-3 Innovasjonshøyde for alle virkemidler. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	6 %	6 %
Innovasjon på regionalt nivå	7 %	6 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	13 %	10 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	58 %	56 %
Ikke relevant	16 %	21 %

Det finnes mer detaljerte tabeller for innovasjonsnivå under kapittel 12.3.4 Resultatindikator: Innovasjonsnivå. Blant annet finnes det oversikter som viser at virkemidlene fra Nærings- og fiskeridepartementet unntatt lavrisikolån og preså Korn viser 89 prosent innovasjon på internasjonalt nivå.

Risikovurdering i prosjektene

Prosjektrisiko er resultatindikator under delmål 1. Det er et avvik i 2019 for Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler benyttet av gründere. For Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler unntatt lavrisiko og preså Korn er det en økning i andel høy projektrisiko fra 59 prosent i 2018 til 65 prosent i 2019 målt i totale årlige tilsagn i mill. kroner. Denne økningen skyldes ikke at antallet prosjekter med høy risiko har økt. Dersom vi måler projektrisikoen i prosent av antall prosjekter, så har denne andelen kun økt fra 59 til 60 prosent.

Vi ser imidlertid ikke den samme utviklingen for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Her er andelen stabilt lav på i overkant av 30 prosent, og 32 prosent i 2019. 2015 var et ekstraordinært år for projektrisiko for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. For Landbruks- og matdepartementet er det meget lav andel høy projektrisiko. Men tallene for delmål 1 under Landbruks- og matdepartementet er så små at man bør være varsom med å trekke noen konklusjoner ut av tallene.

2.2.4 Støttende analyser og evalueringer

Innovasjon Norge har valgt ut noen temaer som vi ønsker å belyse med en analytisk tilnærming. Tema som er valgt ut for delmål 1 er effekter av kombinasjonen kapital og kompetanse.

Kompetanse og kapital virker sammen

Internasjonal forskning viser at rådgivning om ledelse og mentorering av bedrifter gir positiv effekt på bedriftens utvikling og drift. I en studie fra Mexico finner man en stor økning i antall ansatte

fem år etter at bedriftene mottok mentoreringen¹³. En annen studie med industri bedrifter i India viser at rådgivning for ledelsen gav en 11 prosent økning i produktiviteten til bedriften¹⁴. En tredje studie fra Colombia viser at rådgivning gir bedre ledelse praksis, både hvis rådgivningen blir gitt én-til-én og når den blir gitt én-til-mange¹⁵.

Selv om forskningen viser effekter av rådgivning, finnes det lite forskning på kombinasjonen av finansiering og rådgivning. Innovasjon Norge erfarer imidlertid at kundene får større utbytte av finansieringen hvis de har en god sparringspartner å diskutere sitt prosjekt med, og får rådgivning om hvordan de best kan benytte sine midler. Kundeeffektundersøkelsen gir også en indikasjon på at kapital sammen med kompetanse gir bedre resultater for kundene over tid.

Vi har imidlertid behov for å vite mer, slik at vi har et godt kunnskapsgrunnlag for våre prioriteringer. For å virkelig forstå om våre tiltak har en effekt skulle vi ideelt sett på hva som ville skjedd med de samme bedriftene uten støtte fra Innovasjon Norge. Siden dette ikke er et alternativ, må vi bruke andre metoder. Den beste metoden for effektmåling fra forskning i dag er randomiserte kontrollstudier (RCT). Det er svært krevende å måle direkte effekter av støtte, fordi det er vanskelig å identifisere en god kontrollgruppe, og RCT blir ofte kalt 'gullstandarden' innen effektmålinger fordi denne metoden gir så gode kontrollgrupper som det er mulig å få.

I dette forsøket tester vi effekten av rådgivningstjenesten Mentorordningen i kombinasjon med ulike kilder til finansiering for gründerbedrifter. I Mentorordningen får gründerbedriften tildelt en mentor tilpasset deres behov. Bedriftene får tildelt 30 timer mentorering, som skal brukes over en periode på 2-12 måneder. Blant alle bedrifter som mottar en form for gründerfinansiering i en periode i 2019, trekker vi tilfeldig et utvalg bedrifter som får tilbud om Mentorordningen. Vi vil sammenligne bedriftene som mottar mentorering med en gruppe som mottar den finansielle ekvivalenten til mentoreringen, og en gruppe som ikke mottar noe ekstra. Forskningsprosjektet vil følge disse bedriftene over tid for å måle effekten av ordningen. Første analyse vil gjennomføres basert på bedriftens resultater i 2020, men vi vil også følge opp bedriftene tre år etter mottatt mentorering, og fem år etter mottatt mentorering.

Prosjektet utføres i samarbeid med Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, og Innovasjon Norge har ansatt en Offentlig sektor-ph.d. kandidat, delfinansiert av Forskningsrådet, for å følge prosjektet.

Det vil ta tid før vi ser resultater fra denne doktorgraden, men så langt har Innovasjon Norge lært mye av selve prosessen og om viktigheten av å gjøre grundige analyser av effekter.

---

¹³ Bruhn, Miriam, Dean Karlan, and Antoinette Schoar. "The impact of consulting services on small and medium enterprises: Evidence from a randomized trial in Mexico." *Journal of Political Economy* 126.2 (2018): 635-687.

¹⁴ Bloom, Nicholas, et al. "Does management matter? Evidence from India." *The Quarterly Journal of Economics* 128.1 (2013): 1-51.

¹⁵ Iacovone, Leonardo, William F. Maloney, and David J. McKenzie. *Improving Management with Individual and Group-Based Consulting: Results from a Randomized Experiment in Colombia*. The World Bank, 2019

2.2.5 Mål for 2020

De mål og ambisjoner som er angitt her reflekterer ikke koronakrisen som inntraff i mars 2020 og regjeringens tiltakspakker for næringslivet som følge av det. Det er derfor sannsynlig at det vil bli gjort justeringer eller omprioriteringer. Målene er som følger:

- Sikre et helhetlig finanseringsløp fra oppstarts- til vekstfasen.
- Levere en digital læringsplattform for gründere på oppstarts- og vekstkompetanse.

2.3 Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter

2.3.1 Mål for 2019

- Styrke tilgangen til risikokapital for å bidra til vekst i små og mellomstore bedrifter, særlig gjennom ny avtale med European Investment Fund (EIF).
- Realisere nasjonal eksportstrategi gjennom styrking av utstillingsvinduet The Explorer, Invest in Norway og Global Growth-programmene.
- Styrke porteføljen av Innovasjonspartnerskap mellom offentlig og privat sektor, gjennom ny utlysning.

2.3.2 Hovedaktiviteter

Styrker tilgangen til vekstkraftig kapital for å bidra til vekst i små og mellomstore bedrifter

Innovasjon Norge ga i 2019 tilsagn for 3,2 mrd. kroner til målgruppen vekstkraftige bedrifter (bedrifter over tre år). I tillegg kommer verdien av Innovasjon Norges rådgivnings-, kompetanse-nettverks-, og profileringstjenester på 297 mill. kroner som ikke er fordelt på målgrupper.

Av all finansiering Innovasjon Norge bidro med i 2019, gikk litt over halvparten til bedrifter i delmål 2, vekstbedrift-kategorien: 3,2 mrd. kroner (53 prosent) av totalt 6 mrd. kroner. For 2018 var de tilsvarende tallene 3,5 mrd. kroner (55 prosent) av totalt 6,7 mrd. kroner.

I 2020 er rammene for risikolån økt betydelig, til 1,4 mrd. kroner. Innovasjon Norge har siden 2017 inngått et betydelig samarbeid med European Investment Fund (EIF). Med den nye avtalen med EIF signert våren 2019, er det samlede avtaleforholdet for risikoavlastning på innovasjons- og risikolån på 1,9 mrd. kroner. God utnyttelse av avtalene med EIF er av stor betydning for videreutvikling av samarbeidet.

Innovasjon Norge utløser ny norsk eksport

Norge er det landet i OECD som har tapt størst markedsandeler i eksportvolum de siste 20 årene. Innovasjon Norge skal bidra til vekst i norske bedrifter, og den må i stor grad skje på markeder i utlandet. Innovasjon Norge bidrar til å videreutvikle sterke eksportnæringer og til å bygge opp nye.

Innovasjon Norge er en sparringspartner for selskapene lokalt og tilbyr rådgivning og kompetanseprogrammer fra våre utekontorer. Programmer for profilering og omdømmebygging

skal bidra til å gjøre Norge og norsk næringsliv og teknologi mer synlig i en tøff internasjonal konkurranse og bidra til at utenlandsk næringsliv investerer og etablerer ny virksomhet i Norge.

Innovasjon Norges målsetting om å realisere nasjonal eksportstrategi gjennom å styrke The Explorer, det digitale utstillingsvinduet for eksport av norske bærekraftige løsninger, og gjennom økt ambisjonsnivå for Invest in Norway og Global Growth-programmene, er nådd. The Explorer ble som planlagt lansert internasjonalt våren 2019 og har ved utgangen av året over 550 000 besøkende fra over 100 land. Over 550 bedrifter har registrert seg og 35 prosent opplyser at de har fått nye kontakter ved å være på plattformen.

Norske bedrifter lykkes på den europeiske arenaen

EUs programmer blir en stadig viktigere døråpner til internasjonale markeder, kompetanse og finansiering for vekst. Med et budsjett på nesten 1 000 mrd. kroner over sju år blir EUs kommende program Horisont Europa verdens største forsknings- og innovasjonsprogram, og med Horisont Europa endrer EU kursen. EU setter enda tydeligere fokus på innovasjon, kommersialisering og næringsliv. På bakgrunn av dette styrker Innovasjon Norge sin EU-satsing til det beste for norsk næringsliv.

Siden 2014 har norske bedrifter hentet over 2,7 mrd. kroner fra Brussel, de har med andre ord lykkes svært godt. I 2019 hentet 38 norske små og mellomstore bedrifter til sammen nærmere 300 mill. kroner fra EUs nyopprettede innovasjonsråd, European Innovation Council (EIC). EU har nå gjort det mulig å søke om både egenkapital og tilskudd. Det gjør at bedriftene kan få mye større beløp enn tidligere. Allerede i den første runden høsten 2019 nådde to norske bedrifter opp og ble tilbudt til sammen 76 mill. kroner i tilskudd og egenkapital.

De norske bedriftene som får EU-finansiering har svært ulik størrelse, bransje og bakgrunn. Mange av dem har fått drahjelp av Innovasjon Norges EU-rådgivere regionalt, nasjonalt og i Brussel. Innovasjon Norges oppgave er å gi råd, kjenne mulighetene og hjelpe bedriftene med å navigere i det ofte ukjente farvannet som utgjør EUs støtteordninger.

Det ligger en stor anerkjennelse i å nå opp i EUs programmer og få et bevis på at bedriften er blant de ledende i Europa innen sitt felt. Det kan også gjøre det lettere å få finansiering til vekst fra private investorer og banker, med et slikt «best i klassen»-stempel.

Mange bedrifter trenger en sparringspartner og én dør inn til virkemiddelapparatet

I 2019 har Innovasjon Norge tatt en enda tydeligere rolle som sparringspartner for små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner. Vi tar utgangspunkt i kundens behov, gir veiledning i verktøy og tjenester som kan bidra til at bedriften lykkes. I tillegg kobles bedriftene med private og offentlige aktører som kan hjelpe dem med å vokse og realisere sine ambisjoner, også i internasjonale markeder. Innovasjon Norge utfordrer prosjekter og forretningsmodeller, og hjelper dem med å orientere seg i markedet.

Særlig mindre selskaper etterspør én inngang til virkemiddelapparatet hvor de kan sparre og få tilgang til risikoavlastning, nettverk og kompetanse fra de ordningene som passer deres behov, enten midlene kommer fra Innovasjon Norge eller andre aktører. I 2019 opprettet Innovasjon Norge et Vekst- og gründersenter som en slik én dør inn. Interne målinger viser at små og mellomstore bedrifter bruker denne inngangen. Det er registrert en stor økning både i antallet behovsavklaringer og i antall henvisninger til andre instanser, som kan løse bedriftens behov bedre enn Innovasjon Norge.

Offentlig-privat innovasjonspartnerskap løser samfunnsutfordringer

Som omtalt under 2.1.2 Støttende analyser og evalueringer har Innovasjon Norge de siste tre årene styrket sin innsats på etterspørselsdrevet innovasjon. Formålet er å bidra til å modne offentlige markeder, og senke markedsrisikoen i attraktive vekstmarkeder for innovative norske bedrifter som jobber med å utvikle nye løsninger på samfunnsutfordringer.

Tradisjonelt har Innovasjon Norges inngang vært å støtte oppunder enkeltbedrifter som utvikler løsninger for antatt betalende kunder i et marked. Innovasjon Norge tar nå en tydelig rolle med å rigge nye innovasjonssystemer og prosesser for å løse samfunnsutfordringer. Ordningen Innovasjonspartnerskap er helt sentral i Innovasjon Norges voksende strategiske satsing på etterspørselsdrevet innovasjon. Pilot T- og Pilot E-ordningene er også gode eksempler på denne dreiningen; her settes konsortier og løsningsgrupperinger sammen for å løse store, konkrete samfunnsbehov knyttet til blant annet klima, miljø og samferdsel. Utslippsfri byggeplass og maritim transport er gode eksempler.

Innovasjon Norge har langsiktig bygd opp en portefølje av 14 offentlig-private innovasjonsprosjekter der den offentlige part får finansiell risikoavlastning og prosessveiledning gjennom alle fasene, fra behovskartlegging til konkurransen, utviklingssamarbeidet og implementering og spredning av løsninger. I første halvdel av 2019 lyste Innovasjon Norge og Forskningsrådet ut til sammen 100 mill. kroner til offentlig-privat samarbeid, og mottok til sammen 57 søknader. Forskningsrådet finansierte prosjekter som krever forskning og som følger en før-kommersiell prosess, og Innovasjon Norge finansierte fem nye innovasjonspartnerskap.

Ved årsskiftet var 51 offentlige prosjektdeltakere og en lang rekke følgeaktører involvert i de 14 prosjektene, og over 400 små og store selskaper hadde deltatt i markedsdialog.

2.3.3 Effekter og resultater

I det følgende vil de nyeste estimatene for mål- og resultatstyringsindikatorerne for delmål 2 gjennomgå. For en nærmere oversikt over indikatorerne som inngår i mål- og resultatstyringsystemet, viser vi til kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Her er det også oversikt over kilden til de ulike indikatorerne. I kapittel 12.3 Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer finnes en rekke tabeller som viser estimater for indikatorerne. Her finnes inndelinger etter tjenestegrupper, samt delmål og departementer.

Effektindikatorer

Årets måling fra Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) viser at alle Innovasjon Norges etablerte bedrifter i gjennomsnitt har en årlig mervekst i salgsinntekter på 5,8 prosentpoeng mer enn sammenliknbare bedrifter uten støtte, 5,4 prosentpoeng for verdiskaping og 2,5 prosentpoeng mervekst i produktivitet. Også når det gjelder antall årsverk er veksten positiv på 2 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen.

Tabell 2.3-1 Effektindikatorer. Delmål 2. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng. 2003-2018.

	Salgsinntekter	Verdiskaping	Produktivitet
Innovasjon Norge	5,8***	5,4***	2,5***
Innovasjonsoppdraget	5,7***	4,9***	1,9**
Distriktsoppdraget	6,1***	5,3***	2,6***
Landbruksoppdraget	3,4*	3,8**	1,5
Bankoppdraget	6,9***	8,4***	3,8***

***Estimat er statistisk signifikant med p-verdi lik 0,01 eller lavere

** Estimat er statistisk signifikant med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

* Estimat er statistisk signifikant med p-verdi mellom 0,05 og 0,1

Tabellen ovenfor viser også resultatene for de fire oppdragene. Man bør imidlertid ikke sammenlikne effekter på tvers av oppdragene. Det er flere årsaker til dette, blant annet kan det være enkelte forskjeller knyttet målsettingene under hvert oppdrag.

Når det gjelder landbruksoppdraget, så omfatter estimatene fra SØA en relativt liten andel av kundene fordi analysen er begrenset til å gjelde aksjeselskaper. De fleste foretak innen tradisjonelt landbruk er enkelpersonsforetak, og er derfor ikke med i estimatene.

Resultatindikatorer

Utvikling i utløsningsgrad

Addisjonaliteten¹⁶ for 2019 er om lag på samme nivå som de foregående årene. Årets måling for delmål 2, viser samlet sett at også i denne målgruppen vurderer ni av ti bedrifter (92 prosent) at Innovasjon Norges deltakelse har vært utslagsgivende for gjennomføring av prosjektene. 23 prosent krysset av for middels addisjonalitet, mens 69 prosent krysset av for høy addisjonalitet.

Tabell 2.3-2 Addisjonalitet. Prosent av kundene som svarer at tjenesten de fikk fra Innovasjon Norge gav middels og høy addisjonalitet. Delmål 2.

¹⁶ Addisjonaliteten sier noe om i hvilken grad bedriftene oppfatter at Innovasjon Norges bidrag har vært utslagsgivende for gjennomføringen av prosjektet.

	2018	2019
Innovasjon Norge	90	92
Innovasjonsoppdraget	95	98
Distriktsoppdraget	93	98
Landbruksoppdraget	90	91
Bankoppdraget	85	89

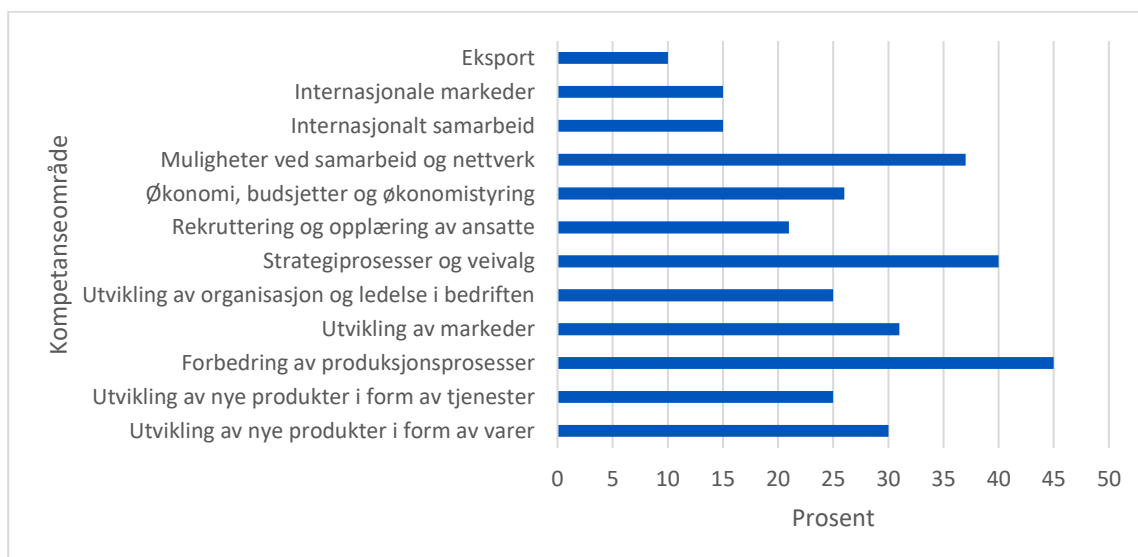
Det er innovasjonsoppdraget som sammen med distriktsoppdraget skårer høyest med hele 98 prosent høy addisjonaltet for de etablerte bedriftene. Landbruksoppdraget har 91 prosent høy addisjonaltet.

Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse

Prosjektene faktiske bidrag til kompetanseheving er høyere enn tidligere år, viser målinger fra etterundersøkelsen for 2015-årgangen¹⁷. I gjennomsnitt fører prosjektene/aktivitetene til kompetanseøkning på 3 av 12 mulige områder. Den tilsvarende verdien målt i etterundersøkelsen 2014 var 2,6.

Figuren under viser prosentandel av kunder som er etablerte bedrifter som sier de har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene (se også Figur 2.1-1 for sammenstilling av gründer og etablerte bedrifter).

Figur 2.3-1 Prosentandel av kunder som sier de har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene. Delmål 2.

¹⁷ Oxford Research (2019) «Moden vekst».

Også når det gjelder veiledning og oppfølging i årene etter tilsagn, er det en sterk økning i bedriftenes tilfredshet med dette i årene etter 2015. For etablerte bedrifter har nivået vært stabilt på 94 prosent de siste tre årene, mens nivået i årets undersøkelse har økt til 98 prosent som er fornøyd.

Innovasjonshøyde i prosjektene

Innovasjonshøyden ligger på nivå med fjoråret. Tabellen under viser innovasjonsnivå for alle Innovasjon Norges tjenester for delmål 2.

Tabell 2.3-3 Innovasjonshøyde for alle virkemidler. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	9 %	11 %
Innovasjon på regionalt nivå	7 %	9 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	11 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	43 %	44 %
Ikke relevant	30 %	27 %

Det finnes mer detaljerte tabeller for innovasjonsnivå under kapittel 12.3.4 Resultatindikator: Innovasjonsnivå. Blant annet finnes det oversikter som viser at virkemidlene fra Nærings- og fiskeridepartementet unntatt lavrisikolån og preså Korn viser 83 prosent innovasjon på internasjonalt nivå.

Driftsrisiko i bedriften

Driftsrisiko er en resultatindikator for delmål 2. Dersom vi ser alle oppdrag samlet, så er andelen med høy driftsrisiko, målt i totale årlige tilsagn i mill. kroner, på 43 prosent i 2019. Beskrivelse av hva som inngår i de ulike klassene i driftsrisiko finnes i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge.

For Nærings- og fiskeridepartementet uten lavrisikolån og preså Korn så er driftsrisikoen høy for 52 prosent av prosjektene, målt i totale årlige tilsagn i mill. kroner. For Kommunal- og moderniseringsdepartementet er tilsvarende tall 45 prosent, mens det for Landbruks- og matdepartementet er 17 prosent.

2.3.4 Støttende analyser og evalueringer

Innovasjon Norge har valgt ut noen temaer som vi ønsker å belyse med en analytisk tilnærming. Tema som er valgt ut for delmål 2 er eksport, kombinasjonen kapital og kompetanse, samt følgeevalueringen av Vekstgaranti-ordningen.

Effekter av det eksportrettede arbeidet

Norge står midt i en omstilling som krever et stort løft for å utvikle og posisjonere nye

eksportnæringer, slik at Norge får flere ben å stå på. Samtidig må det legges til rette for å ta ut det fulle eksportpotensialet i eksisterende næringer. I en spørreundersøkelse foretatt av Oxford Research¹⁸ sier en av fire kundebedrifter at de eksporterer eller har umiddelbare planer om å eksportere. Om bedrifter i primærnæringene holdes utenfor, gjelder dette mer enn én av tre. Seks av ti eksportbedrifter har ikke eksportert før de mottok støtte fra Innovasjon Norge. To av tre bedrifter svarer at tjenester fra Innovasjon Norge har bidratt til at de har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess. Mange av bedriftene peker på støtten fra Innovasjon Norge som utslagsgivende for deres eksportvirksomhet.

Eksportbedrifter bidrar ikke bare med eksportinntekter til landet. Oxford Research finner at eksportbedrifter gjennomgående samarbeider mer med andre bedrifter, er mer innovative og mer konkurransedyktige enn sammenlignbare bedrifter. De bidrar også mer til miljø- og samfunnsmessig bærekraft.

For tjenesten internasjonal markedsrådgivning, utarbeider Samfunnsøkonomisk analyse effektestimater. De ferskeste estimatene viser at bedrifter som mottar slik rådgivning i gjennomsnitt har:

- 8,2 prosentpoeng årlig mervekst i salgsinntekter,
- 4,1 prosentpoeng årlig mervekst i verdiskaping,
- 2,3 prosentpoeng årlig mervekst i produktivitet og
- 2,5 prosentpoeng årlig mervekst i antall årsverk.

I forhold til en sammenliknbar kontrollgruppe. Estimatenes er statistisk signifikante.

Innovasjon Norge hjelper eksportbedriftene å overvinne hindringer

Oxford Research finner at norske bedrifter møter tøff konkurranse i utlandet og at en rekke hindringer står i veien for deres utenlandsatsing. De største utfordringene bedriftene har er at de mangler finansiering til å satse internasjonalt og at de sliter med å finne samarbeidspartnere i landet de ønsker å satse i. I undersøkelsen kommer det fram at nesten to av tre (63 prosent) eksporterende bedrifter har møtt eksporthindre. Én av tre bedrifter sier at Innovasjon Norge har hjulpet dem å overvinne minst et av disse hindrene. Innovasjon Norge har et uterapparat som jobber med å sette bedrifter i kontakt med nettverk og kontakter i landene og regionene vi er stasjonert. Dette gjør at Innovasjon Norge er velplassert for å hjelpe bedriftene med utfordringene de møter med tilgang til relevante samarbeidspartnere. Én av ti eksporterende bedrifter har fått hjelp til dette. Undersøkelsen viser også at Innovasjon Norge er spesielt gode til å følge opp eksportbedriftene, selv etter de har mottatt støtte.

---

¹⁸ Oxford Research (2019) Moden vekst: Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2015 – Etterundersøkelsen

Tabell 2.3-4 Andel bedrifter som har støttet på ulike eksporthindringer.

Eksporthindring	Andel som har støttet på hindringen
Tilgang til finansiering	42 %
Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet	35 %
Bedriftsintern kompetanse/kapasitet	28 %
Kompetanse om lover og regler i andre land	25 %
Relevant markedsinformasjon	24 %
Tilgang til nødvendig teknologi	18 %
Kunnskap om konkurrenter	18 %
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/klynger hjemme	16 %
Krav om lokalt eierskap eller lokal tilstedeværelse	15 %
Språk-/kulturkompetanse	13 %
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/klynger ute	14 %
Korrupsjonsutfordringer	5 %

Kilde: Oxford Research

Rapporten finner videre en rekke områder der eksportbedriftene skiller seg fra andre. De gjør det bedre på en rekke fronter, og har også ofte en del særegne egenskaper. En høyere andel eksportbedrifter sammenlignet med andre bedrifter Innovasjon Norge har jobbet med har hatt høy omsetningsvekst mellom 2015 og 2017. I tillegg er eksportbedriftene flinkere til å finne investorer enn det andre bedrifter er. Én av fire av eksportbedriftene har eksterne investorer, mot én av ti hos andre bedrifter.

Innovasjon Norge har i 2019 utarbeidet en intern strategi for det videre internasjonaliseringarbeidet. Selskapet Ideas2evidence har i den forbindelse fått i oppdrag å gjennomføre en undersøkelse rundt bedriftenes behov. I deres sluttrapport¹⁹ analyseres funn fra to ulike undersøkelser: en kvantitativ spørreundersøkelse rettet mot bedrifter som har mottatt internasjonaliseringstjenester fra Innovasjon Norge de siste årene, og en kvalitativ intervjuundersøkelse rettet mot et utvalg rådgivere ansatt ved Innovasjon Norges kontor i utlandet. Rapporten peker på at Innovasjon Norge har en viktig rolle i å bidra til at flere norske bedrifter, særlig de små og mellomstore, utnytter internasjonale markedsmuligheter. For mange norske bedrifter er det vanskelig å etablere seg i et internasjonalt marked, til tross for at de på

¹⁹ Ideas2Evidence 2020: «Innovasjon Norges internasjonaliseringstjenester. Bruker- og rådgiverundersøkelse»

enkelte områder kan tilby bedre produkter eller tjenester enn sine utenlandske konkurrenter²⁰. De er ofte små i internasjonal sammenheng, og mangler gjerne den kompetansen som er nødvendig for å tiltrekke seg partnere og kunder i et internasjonalt marked.

Blant bedriftene med pågående internasjonaliseringsinitiativ finner konsulentene at majoriteten har etablert samarbeid med kunder og leverandører i utlandet. Det er imidlertid relativt uvanlig å ha samarbeid med internasjonale FoU-institusjoner og investorer. Rapporten fremhever mangelen på samarbeid med internasjonale investorer, fordi mange bedrifter trekker frem behov for kapital som en viktig årsak til at de tok kontakt med Innovasjon Norge i utgangspunktet. Andre vanlige årsaker til at bedriftene har tatt kontakt med Innovasjon Norge er behov for kompetanse på skalering av internasjonal forretningsutvikling/vekst, hjelp til kartlegging/analyse av markedsmuligheter og hjelp til å håndtere internasjonale handelsregler. Seks av ti selskaper finner veien til tjenestene via Innovasjon Norges distriktskontor.

Kompetanse og kapital virker sammen

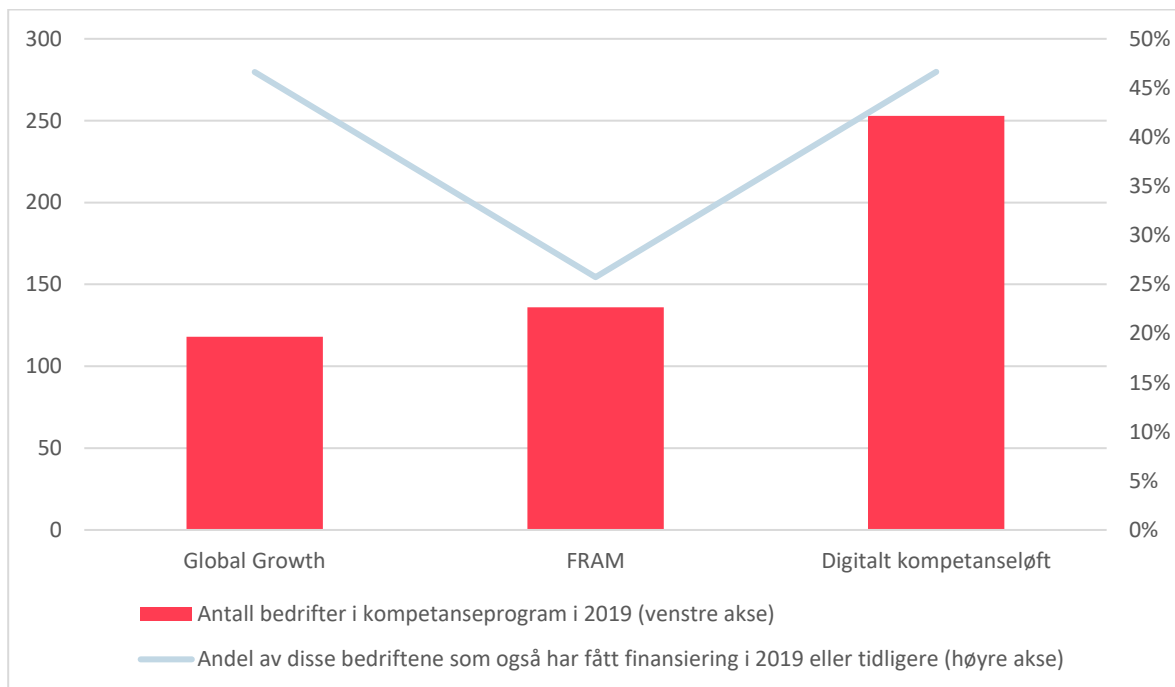
Det er en strategisk ambisjon i Innovasjon Norge å knytte våre kompetansetjenester tettere til finansieringsvirksomheten. Dette samstemmer godt med EUs intensjoner for det kommende programmet Horisont Europa.

Grafen nedenfor viser i hvilken grad vi så langt har lyktes med å kombinere kapital og kompetansetjenester for tjenester som inngår i delmål 2. I hvilken grad får bedrifter som deltar i kompetanseprogrammer også en finansiell tjeneste: I 2019 varierte det fra 26 prosent for FRAM-bedriftene til 47 prosent for deltakerbedriftene på Global Growth og Digitalt kompetanseløft (Omstillingsmotor). Det er et mål for 2020 at andelen for hver enkelt kompetansetjeneste økes. Når våre kunderådgivere i sin sparringspartnerrolle avdekker kundens behov for både finansielle tjenester og kompetansetjenester, sett i sammenheng med bedriftens vekstambisjoner, bør denne andelen kunne økes.

---

²⁰ Nærings- og fiskeridepartementet 2017, «Verda som marknad. Regjeringa sin strategi for eksport og internasjonalisering.»

Figur 2.3-2 Antall bedrifter som har fått en kompetansetjeneste og andel av disse som også har fått finansieringstjeneste i 2019.

Følgeevalueringen av Vekstgaranti-ordningen

Konsultantselskapet Menon har gjennomført en analyse som bekrefter både behov for denne type ordning, samt at ordningen fungerer på en god måte. Det er i det hele tatt uvanlig få kritiske merknader i evalueringen. Vekstgarantiordningen har vært meget populær og treffer en klar markedssvikt i finansieringen av innovative selskaper med vekstambisjoner. Satsingen i samarbeid med Det europeiske investeringsfondet (EIF) forventes å gi tilgang til opptil 2 mrd. kroner i bankfinansiering for bedriftene i 2020-2021.

Ordningen har vært pilotert siden januar 2017 med svært gode resultater. Finansiering fra bankene med Vekstgaranti kan kombineres med annen finansiering fra Innovasjon Norge. Å inngå denne type samarbeid styrker både bankenes og Innovasjon Norges evne til å støtte bedriftene.

Når det gjelder læring av evalueringen, er det marginalt når den er såpass positiv. Man kan peke på det punktet som alltid vil gjelde; en mer effektiv og robust håndtering av løsningen, det vil si digitalisering. Digitaliseringsarbeidet er i full gang og nå når det permanente tilbudet innføres (planlagt mars/april 2020), vil bankene kunne koble seg på via en portal for innmelding av saker. Løsninger for å få digitalisert «back-end» er i gang, med gjenbruk av eksisterende løsninger i Innovasjon Norge. Denne løsningen reduserer risikoen for feil. Det skal i forbindelse med implementeringen av den permanente løsningen kjøres omfattende opplæring av regionkontorene i Innovasjon Norge og brukere.

2.3.5 Mål for 2020

De mål og ambisjoner som er angitt her reflekterer ikke koronakrisen som inntraff i mars 2020 og regjeringens tiltakspakker for næringslivet som følge av det. Det er derfor sannsynlig at det vil bli gjort justeringer eller omprioriteringer i ettertid.

Flere vekstbedrifter og økt eksport:

- *Finansiering*
  - Utvikle finansielle virkemidler for vekstfasen og utløse privat kapital.
  - Aktivt styrke samspillet med private finansieringsaktører i alle regioner.
  - Arbeide for å oppnå at flere norske bedrifter får gjennomslag for Horisont 2020/Horisont Europa.

- *Eksport*
  - Implementere Innovasjon Norges eksportstrategi, med et digitalt grunntilbud til alle, et eksportutviklingstilbud for bedrifter med best forutsetninger og et globalt posisjoneringstilbud der store internasjonale muligheter matcher norsk konkurransekraft og miljøer som kan og vil.
  - Segmentere kunder med vekstpotensial til et strukturert vekst- og eksportløp med regionkontorer og utekontorer.
  - Øke andel av bedrifter som bekrefter at Innovasjon Norge har vært avgjørende i deres satsing på vekst og eksport.

- *Kompetanse og kapital*
  - Øke andelen av bedrifter som både er med i et kompetanseprogram og som også har fått en finansieringstjeneste, i 2019 eller tidligere.
  - Levere på minst samme høye retur fra EIC-pilot (European Innovation Council) som i 2018 (350 mill. kroner).

Norsk næringsliv skal bidra til å løse globale samfunnsutfordringer:

Samfunnsutfordringer er et nøkkelord i Innovasjon Norges nye strategi. Innovasjon Norge vil utvikle en ny forretningsmodell på området, basert på erfaringene fra blant annet Innovasjonspartnerskap, Pilot-E, Pilot-T og generelt internasjonal innovasjonspolitisk utvikling (EU), og bidra til enda bedre koordinering og samarbeid mellom virkemiddelaktørene

Norges behov for en mer differensiert næringsstruktur intensiverer seg med en finansiell krise som rammer store deler av norsk næringsliv. Utstrakt bruk av innovative anskaffelser er et av de mest effektive verktøy offentlig sektor har til å opprettholde veksten og innovasjonstakten, stimulere til omstilling og avhjelpe krisen. Ambisjonene er som følger:

- Forretningsmodellen videreutvikles, med innsikt fra evalueringen av ordningen Innovasjonspartnerskap samt erfaringene fra markedsplassene Innovasjon Norge bidro til å etablere mellom sykehusene og helsenæringen under viruskrisen helt nylig.

- Innovasjon Norge vil bidra til å styrke offentlig-privat innovasjon, ved å avlaste risiko finansielt og prosessuelt, og derved styrke næringslivets evne til å vri ledig kapasitet og moden teknologi inn mot nye markeder.
- Nye midler til Innovasjonspartnerskap lyses ut våren 2020 (75 mill. kroner).

Sterkere regionale partnerskap bidrar til å skape arbeidsplasser i Norge:

- Øke antall vekstbedrifter i INs kundeportefølje, herunder i distriktene.

2.4 Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer

2.4.1 Mål for 2019

Følgende mål var satt for 2019:

- *Videreutvikling av tjenestene*
Klyngeprogrammet skulle levere en revidert helhetlig modell for programmet. Samtidig skulle modellen implementeres blant annet med innføring av et omfattende lærings- og utviklingsprogram. Dette er gjennomført.

Bedriftsnettverkstjenesten skulle også endres. Oppdragsgiveransvaret skulle overføres til de nye regionene fra 2020, og i 2019 var målsettingen å legge til rette for at ansvarsoverføringen blir gjennomført på en god og effektiv måte. Dette er gjennomført.

- *Tilbud til modne klynger*
Forslag til revidert klyngeprogram foreslo å legge om programmets tilbud til klynger som har utviklet en selvfinansierende driftsmodell, unik klyngekompetanse og en veletablert infrastruktur. Målsettingen var å utnytte disse ressursene for videreutvikling av bedriftene og for norsk næringsliv generelt. Forslag er levert departementene.

- *Styrking av kompetanseleveranser*
Forslag til revidert klyngeprogram har en styrking av tjenestenes leveranse av kompetanse til nettverk og klynger. For tidligfase nettverk tilbys to strukturerte workshops som en rådgivningstjeneste til nettverk som vurderer bedriftsnettverk og klynger, men kan også ende opp i andre samarbeidsbaserte utviklingsprosjekter. Målsettingen var å holde 80 slike workshops i 2019. Er gjennomført med leveranser av omtrent 60 workshops i hele landet.

For Klyngeprogrammet var det også forslag om strukturerte kompetansepakker på alle nivåene som skulle implementeres i 2019. Blant annet er det levert kompetanse på gründerskap og kapitaltilgang som følge av en mer utvidet økosystem-tilnærming for

klyngeprogrammet. Dette er særlig levert på Arena-nivå – ikke i samme grad til de andre nivåene.

- *Internasjonalisering*
For å skape vekst hos norsk næringsliv må det legges større vekt på internasjonale markeder. Nettverk og klynger har en viktig rolle for at bedriftene ser seg selv opp mot globale verdikjeder. Dette er i mindre grad levert i 2019.
- *Bedriftsnettverk*
I 2019 var det et mål om å implementere aktuelle endringer i Bedriftsnettverkstjenesten på bakgrunn av anbefalinger i evalueringen fra 2018. Den største endringen var at bedriftsnettverk fra 2019 går over til løpende mottak og behandling av prosjektsøknader og at ordningen med åpne nasjonale utlysninger bortfaller. Dette er gjennomført.

2.4.2 Hovedaktiviteter

Innovasjon Norges delmål 3 er nettverksvirkemidlene klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters (Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet), Bedriftsnettverk (Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet) og oppgaven som nasjonalt kompetansesenter for Regional omstilling (Kommunal- og moderniseringsdepartementet). Samarbeidsorienterte utviklingsprosjekter har positiv effekt på innovasjon og verdiskaping. Innovasjon Norges virkemidler har som formål å legge til rette for at disse grupperingene av aktører oppnår positive effekter som de ikke får til alene.

Året 2019 har vært preget av videreutvikling av virkemidlene og implementering av endringer. Endringene har blitt helt eller delvis blitt innført i 2019, som betyr at effekten av disse er vanskelig å måle allerede. På sikt kan man se om de ønskede effektene oppnås over tid, samtidig som man skal være åpen for justeringer underveis hvis nødvendig.

Klyngeprogrammet la fram sin reviderte programbeskrivelse, med nivåene Arena og Arena Pro. I tillegg ble forslag til Delprogram for Modne klynger levert departementene. Alle disse endringene er basert på evaluering av programmet i 2018 og et omfattende utviklingsarbeid. Global Centre of Expertise-nivået (GCE) ble også evaluert, og de tre klyngene fikk forlenget kontraktperioden med noen justeringer.

For Bedriftsnettverksprogrammet ble det i 2019 bestemt at oppdragsgiveransvaret flyttes over til de nye regionene fra 01.01.2020. Programmet har implementert ny politikk og lagt til rette for overgangen. Samtidig er nye nettverk igangsatt og løpende fulgt opp.

Kompetansesenter for Regional omstilling har fulgt opp de utpekte omstillingsområdene med relevant kompetanse og verktøy.

Nettverksvirkemidlene er fortsatt populære, og bedriftene ser nytten av å jobbe sammen for å oppnå vekst og utvikling. Norske virksomheter er i verdensklasse på mange områder, men må hele tiden utvikle seg for å vokse nasjonalt, men særlig internasjonalt. Innovasjon, kompetansebygging og søkelys på nye markeder er nødvendige aktiviteter for å oppnå vekst.

Tilføring av kompetanse

Virkemidlene i delmål 3 gir bedriftene mulighet til å etablere og utvikle samarbeidsprosjekter. Programmene bidrar med omfattende kompetanseutvikling for fasilitatorene, slik at prosjektene blir relevante for bedriftene. Å jobbe i nettverk krever spesiell kompetanse for alle aktører, samtidig som det bør være klare mål og tillit mellom deltakerne. Klyngeprogrammets lærings- og utviklingsplattform har gjennomført over 60 workshops hos klynger og nettverk for å tilføre denne kompetansen som programmet har utviklet siden 2002.

Innovasjon Norge ønsker å være en god sparringpartner for kundene. Med et korps av klyngerådgivere som sitter tett på klynger og bedriftsnettverk, blir kompetansebyggingen i Klyngeprogrammets lærings- og utviklingsplattform supplert med råd om nettverksjobbing og koblinger mot virkemiddelapparatet. Kompetansebygging av korpset med klyngerådgivere har blitt prioritert i 2019.

Trening i større utviklingsprosjekter

Det reviderte klyngeprogrammet har innført nivået Arena Pro. Hovedforskjellen i Arena Pro fra tidligere Norwegian Centres of Expertise (NCE), er at finansieringsløpet deles opp i én del med driftsfinansiering og én del som skal finansiere større utviklingsprosjekter. Programevalueringen viste at mange av klyngene ikke var forberedt på perioden etter at klyngeprogrammet ikke lenger kan støtte driftsaktiviteter i klyngene som følge av EØS statsstøtteregulering. Trening på å utvikle og gjennomføre større utviklingsprosjekter skal gjøre klyngene bedre i stand til å kapitalisere på hva som er bygget opp, med muligheter for å hente finansiering fra andre kilder, for eksempel EU. Arena Pro-modellen åpner også opp for å ha viktige regionale klynger i programmet, uten at de må ha den nasjonale posisjonen som klynger på dette nivået måtte ha.

Tilbud til modne klynger

Klyngeprogrammet ønsker også å legge til rette for at det kapitaliseres på de klyngene som er bygget opp over tid i programmet. Målsettingen er å oppnå deling av kompetanse og erfaring også utover egen klynge. Dette vil være til stor hjelp for et norsk næringsliv som i stor grad består av små og mellomstore bedrifter. Klyngeprogrammet har pilotert dette over noe tid gjennom tjenesten Digitalt kompetanseløft – klyngene som omstillingsmotor, hvor kompetanseaktiviteter på digitalisering leveres fra utvalgte klyngemiljø. Bedriftene i klyngene er med i leveranser, men det er nødvendig å avlaste bedriftene med utgifter, selv om bedriftene har noe egennyttet av arbeidet med leveransen. Digitalt kompetanseløft skal evalueres i 2020. I 2019, gjennom denne tjenesten, har over 200 små og mellomstore bedrifter over hele landet fått tilført kompetanse om hvordan de anvender data og digitale teknologier for å oppnå økt konkurransekraft og vekst.

Leveranser utover egen klynge er også grunnlaget for forslaget til delprogram for Modne klynger som foreslås innført i 2020. Forslaget Klyngeprogrammet ønsker å legge til rette for at modne klyngers kapasitet og kompetanse kan benyttes for å skape omstilling og vekst i norsk næringsliv. Klyngene kan spille en rolle i å posisjonere norske næringsmiljø internasjonalt, utvikle innovasjonsøkosystemet og spre omstillings- og vekstkompetanse til norske små og mellomstore bedrifter.

EU-virkemidler og hjemhenting

Et annet område som er prioritert, er mulighetene i EU sine virkemidler. Det er enorme finansieringsmuligheter, i tillegg til muligheter for å hente nettverk, kompetanse og markedsmuligheter gjennom samarbeid med andre klynger/bedrifter i EU. Nettverk- og klyngestrukturen gir store muligheter til å mobilisere til slikt samarbeid, i tillegg til at informasjon om muligheten som ligger i EU-virkemidler kan formidles til bedriftene effektivt gjennom klyngene.

Muligheter i EU er nok fremdeles noe underkommunisert og underutviklet hos klyngenes bedrifter. Samtidig har man jobbet strategisk med dette over tid, blant annet gjennom ordningen EU-rådgiver i klyngene. En egen EU-rådgiver ser ut til å gi god effekt på at bedrifter lykkes med hjemhenting. I tillegg har norske klynger hatt et veldig stort tilslag på samarbeidsprosjekter gjennom ordninger som INNOSUP eller andre FoU-ordninger. En gjennomgang av antall tildelinger fra EU i perioden 2014-2019 satt opp mot klyngenes bedrifter i 2019, viser at nesten 80 prosent av tildelingene går til bedrifter hvor klyngen har hatt EU-rådgiver. Rådgiverens rolle ser ut til å ha stor betydning for å finne og veilede, slik at gjennomslaget blir større.

Justering av nettverksvirkemidlene framover

Innovasjon Norge må hele tiden vurdere hvordan virkemidlene best kan oppnå ønsket effekt. I lys av ny strategi for Innovasjon Norge, er det naturlig å se hvordan nettverksvirkemidlene kan bidra til vekst gjennom økt internasjonalisering og regionalisering. Samspillet mellom klyngeprogrammets utvikling av klyngefasilitatoren, og hvordan de kan bistå bedriftene i eksportfremme vil være et av områdene som skal prioriteres i 2020. Det samme gjelder hvordan man i større grad kan koble regionale nettverk opp mot etablerte klynger vil være et annet. Bedriftsnettverksprogrammet har hatt en nedgang i søknader som følge av løpende søknadsbehandling. Her må man vurdere hvordan dette kan endres.

2.4.3 Effekter og resultater

I det følgende vil de nyeste estimatene for mål- og resultatstyringsindikatorerne for delmål 3 gjennomgås. Indikatorerne for delmål 3 skiller seg noe fra indikatorerne for de andre delmålene, både fordi det er andre indikatorer, men også fordi den metodiske tilnærmingen for effektindikatorerne er annerledes. For en nærmere oversikt over indikatorerne som inngår i mål- og resultatstyringssystemet, viser vi til kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Her er det også oversikt over kilden til de ulike indikatorerne.

Effektindikatorer

På delmål 3 er det som tidligere år vanskelig å ta ut samlede effekttall på salgsinntekter, verdiskaping, produktivitet og årsverk. Det er derfor klyngeprogrammets bedrifter som vises nedenfor.

Tabell 2.4-1 Effektindikatorer og indikator for støttende analyser. Klyngeprogrammet. Gjennomsnittlig årlig merkest i prosentpoeng.

	Første 3 årene	Langtidseffekter (3+ år)	Alle år
Salgsinntekter	13,9***	-6,0	6,7***
Verdiskaping	9,6***	-10,4***	-2,6
Produktivitet	2,4	-4,5**	-0,3
Antall årsverk	3,3**	-3,8*	1,4

***gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi lik 0,01 eller lavere

**gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

* gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,05 og 0,1

Effektestimatene viser som tidligere at klyngemedlemmene har høyest utvikling de første tre årene de er med i klyngen. Den årlige gjennomsnittlige verdiskapingen er 9,6 prosentpoeng høyere for bedriftene som er med i klyngen enn for kontrollgruppen, 13,9 prosentpoeng høyere for salgsinntekter og 3,3 prosentpoeng flere årsverk. Alle tallene er signifikante. Som ved fjorårets måling er det en negativ utvikling sett i forhold til kontrollgruppen etter de tre første årene. Om dette er resultat av at det er mange bedrifter med store omstillingsutfordringer som er i de klyngene som har fått støtte over tid, eller om det er at effekten av klyngeprogrammet som avtar, er vanskelig å si. Det vi vet er at det for eksempel er mange bedrifter i GCE-klyngene og noen av NCE-klyngene som har hatt store utfordringer som følge av oljekrisen.

Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) sin kommentar til effekten med svært positive verdier de første årene er at det er en «catch-up effekt», hvor bedrifter som ble med i klynger fikk inspirasjon, samarbeidsmuligheter og kompetanse som de ikke ville ha hatt uten medlemskapet i klyngen. Nedgangen etter noen år (her satt til tre år) er vanskeligere å forklare. Det kan ha noe med at den første effekten forsvinner, men det kan også ha noe med at porteføljen over bedrifter i de mer etablerte klyngene kan være rammet av omstilling og krisen i oljesektoren. Dette vil derfor være spennende å følge framover.

Estimatene ovenfor bruker samme fremgangsmåte som i evalueringen av klyngeprogrammet, se [SØA Report 76-2017](#). Det vil si at SØA har definert kjernebedriftene som de bedriftene som er lokalisert i den økonomiske regionen med flest medlemsbedrifter, i motsetning til SSB som brukte de medlemsbedriftene klyngeprosjektene har definert som kjernebedrifter. Den andre forskjellen er at SØA har regnet oppstartsåret som det året da klyngeprosjektet startet. SSB brukte året etter (t+1) som oppstartsår. I år har Innovasjon Norge bedt SØA gjøre estimater med utgangspunkt i både SØA-metoden og SSB-metoden. Disse tallene presenteres ikke her, men vi kan si at de viser

noe forskjeller i verdiene, men mønstret er det samme som tidligere år ([se Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2018 side 185-188](#)).

Resultatindikatorer

Omtale av resultatindikatorer; samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne kunnskapsmiljøer og mobilisere deltagere i næringsmiljøer, finnes under enkelttjenestene klyngeprogrammet og bedriftsnettverk. For Nærings- og fiskeridepartementet, se kapittel 3.6 Kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer. For Kommunal- og moderniseringsdepartementet, se kapittel 4.5 Kap. 553, post 74 Norwegian Innovation Clusters og bedriftsnettverk.

2.4.4 Støttende analyser og evalueringer

Se rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer under klyngeprogrammet og bedriftsnettverk.

2.4.5 Mål for 2020

De mål og ambisjoner som er angitt her reflekterer ikke koronakrisen som inntraff i mars 2020 og regjeringens tiltakspakker for næringslivet som følge av det. Det er derfor sannsynlig at det vil bli gjort justeringer eller omprioriteringer i ettertid.

Følgende mål er satt for 2020:

- *Implementere revidert klyngeprogram*
Iverksette de endringer som er foretatt i klyngeprogrammet inklusive en forsterket satsing på lærings og utviklingsplattformen og på Arena Pro-nivået.
- *Implementere Modne klynger*
Forslaget til Delprogrammet for Modne klynger må ved godkjenning konkretiseres i en utlysning og iverksetting av nye prosjekter.
- *Klyngeportal*
Videreutvikle klyngeportal-verktøyet som et effektivt hjelpemiddel for klyngene, inkludert samhandling med Innovasjon Norge
- *Internasjonalisering*
Utvikle metodikk og verktøy for å sette klyngene i stand til å hjelpe bedriftene med eksportfremme.
- *Evaluere Digitalt kompetanseløft - Klyngene som omstillingsmotor*
Gjennomføre evaluering, og vurdere om ordningen fortsetter eller endres.
- *God leveranse av bedriftsnettverk til oppdragsgivere*
Sørge for at bedriftsnettverksordningen leverer på de oppdragsbrev og føringer gitt fra fylkeskommunene.

3 Rapportering til Nærings- og fiskeridepartementet

3.1 Innledning

Det meste av rapporteringen som er spesifikt knyttet til Nærings- og fiskeridepartementet er samlet i dette kapittelet. Rapportering knyttet til delmål finnes under kapittel 2 Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål. Der vil det også fremkomme effekter og resultater av Nærings- og fiskeridepartementets bevilgninger. I det videre gis først en oversikt over budsjettpostene, deretter omtales Innovasjon Norges arbeid med departementets prioriteringer for 2019. Nytt av året er en omtale av HUBer, mobilisering og behovsavklaring som er et spleiselag fra ulike budsjettposter. Deretter følger en omtale hvor vi ser tre av innovasjonsvirkemidlene under ett. Den ordinære omtalen av ordninger under kapittel og post følger videre i kapittelet. Nytt av året er også at rapportering fra basiskostnader fra post 70 finnes i dette kapittelet.

Tabell 3.1-1 Oversikt over budsjettpostene fra Nærings- og fiskeridepartementet og fordeling på virkemidlene. 2019. Mill. kroner.*

Kapittel og post	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk*
Kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter, fond	Innovasjonslån	1 050,0	1 050,0	826,1
	Oppstartlån	150,0	150,0	179,1
	Tilskudd	95,7	95,7	91,6
	Landsdekkende etablerertilskudd	140,0	140,0	145,8
	Garantiordning IN	15,0	15,0	9,4
	Vekstgaranti	145,0	145,0	62,0
	Rentestøtte	22,0	22,0	40,0
Kap. 2421, post 70 Basiskostnader	Basiskostnader	-	-	-
Kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	106,4	154,4	108,8
Kap. 2421, post 72 Innovasjonskontrakter	IFU/OFU	293,6	347,9	336,0
Kap. 2421, post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	32,7	61,8	33,0
Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi	Tilskudd	494,5	651,2	608,1
Kap. 2421, post 77 Tilskudd til pre-så Kornfond		50,0	57,0	57,0
Kap. 2421, post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	Administrasjon	3,4	3,4	3,4
Kap. 2421, post 80 Næringstiltak på Svalbard**	Tilskudd	3,2	3,2	-
Kap. 2421 post 90 Lavrisikolån	Ordinære			463,6
	Fiskeriformål			1 048,5
	Landbruksformål			501,8
Sum Lavrisikolån		2 500,0	2 500,0	2 013,9
Sum		5 101,6	5 396,6	4 514,2

*Beløpet omfatter kun lån og tilskudd innvilget til kunder. Administrasjon og gjennomføringskostnader, herunder kap. 2421, post 70, er ikke medtatt her. De rapporteres særskilt.

**Beløpet skulle bare dekke forventet utbetalingsforpliktelse i 2019, og har ikke gitt rom for nye tilsagn.

3.1.1 Departementets prioriteringer for 2019

I det følgende gjennomgås prioriteringene fra Nærings- og fiskeridepartementet som fremgår av oppdragsbrevet for 2019. Under hver prioritering gis en beskrivelse av hva Innovasjon Norge har gjort for å imøtegå prioriteringene.

Rammene for landsdekkende innovasjonslån og garantier økes betydelig. Prioriteringen gir Innovasjon Norge mulighet til å benytte sine samarbeidsavtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF), som innebærer at EIF deler risiko for tap ved tilsagnene som dekkes av avtalene. I tråd med økningene bes Innovasjon Norge om å prioritere best mulig utnyttelse av de økte rammene gjennom å gjøre nødvendig økning i tapsavsetningen til innovasjonslån- og garantiordningen innenfor rammen av kap. 2421 post 50.

Utlånsrammen for landsdekkende Innovasjonslån ble i 2019 økt fra 900 mill. kroner til 1 200 mill. kroner, og samtidig ble garantirammen økt til 160 mill. kroner. Disse to forholdene gjorde det mulig å prioritere og forsterke samarbeidsavtalene med Det europeiske investeringsfondet (EIF).

I begynnelsen av 2019 ble avtalen med EIF om risikodeling på deler av utlånsporteføljen av innovasjonslån og distriktsrettede risikolån utvidet til å omfatte utlån på totalt 1 900 mill. kroner. I desember 2019 ble det også inngått ny avtale med EIF om kontragaranti for Vekstgarantiordningen for to nye år.

I 2019 ble verken utlånsrammen for innovasjonslån eller garantier utnyttet fullt ut. Årsaken til dette er sammensatt og skyldes flere forhold. Det er flere forhold som tyder på at konkurranseutsatt næringsliv opplever økende usikkerhet og reduserte sine investeringer siste halvår 2019. Vi har sett en endret geopolitisk situasjon, blant annet påvirket av handelskonflikter, Brexit, nye miljøkrav og reguleringer, det digitale skiftet innenfor handel, netthandel, sirkulærøkonomi, og nå sist koronaviruset. Disse faktorene ser ut til å slå ut i økende usikkerhet, og med det fallende investeringsvilje. Dette er nærmere omtalt i kapittel 2 Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål.

I 2019 ble det avsatt 230 mill. kroner av rammen på kap. 2421 post 50 til tapsfond for innovasjonslån og garantier, herunder vekstgarantier. Størrelsen på tapsfondet ved årsslutt vurderes som tilfredsstillende, og dette gjør det mulig i årene fremover å utnytte inngåtte avtaler med EIF på en god måte.

Tjenesten for profilering av grønne løsninger for økt eksport og for å trekke internasjonale investorer til Norge skal ferdigstilles, slik at tjenesten går over i vanlig drift i løpet av 2019. Målet i

2019 er å ha en fullt operativ tjeneste basert på privat-offentlig finansiering. Det settes av 10 mill. kroner til dette arbeidet fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Tjenesten for profilering av grønne løsninger for økt eksport – The Explorer – ble i mai 2019 lansert for et internasjonalt publikum av H.K.H. Kronprins Haakon. The Explorer har siden mai 2019 vært i operativ drift, samtidig som tjenesten kontinuerlig utvikles, og bestod ved utgangen av 2019 av 302 norske og 149 internasjonale bedrifter. Arbeidet med å forsøke å etablere privat-offentlig finansiering av tjenesten begynte i 2019, men ingen konkret modell foreligger foreløpig. Det finnes en nærmere beskrivelse av dette under kapittel 3.8.3 The Explorer – Profilering av grønne løsninger.

Regjeringen har besluttet at det skal gjennomføres en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det vises til brev fra Nærings- og fiskeridepartementet av 3. oktober med informasjon om arbeidet. Store deler av arbeidet vil skje i 2019. Innovasjon Norge vil være en viktig bidragsyter og det er en forutsetning at Innovasjon Norge bidrar med informasjon og på annen måte legger til rette for arbeidet, herunder medvirker til nødvendig kvalitetssikring av data. Innovasjon Norge bes utnevne en dedikert kontaktperson for arbeidet som også skal kunne bistå eksterne konsulenter. Innovasjon Norge bes være forberedt på mulig arbeid i forbindelse med oppfølging av tiltak i den kommende helsenæringsmeldingen.

Innovasjon Norge har i 2019 satt av betydelige ressurser for å følge opp regjeringens helhetlige gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. For å følge opp arbeidet på en effektiv måte har en dedikert person ledet et prosjekt med medarbeidere fra ulike deler av organisasjonen til å gjennomføre effektive og koordinerte leveranser til eiere og de eksterne konsulentene. Arbeidet har hatt høy prioritet og oppmerksomhet hos selskapet og ledelsen spesielt. Innovasjon Norge mener prosessen har vært ryddig og transparent, men har i siste fase mot rapport fire hatt utfordringer med å oppnå tilstrekkelig dialog med de eksterne konsulentene til å få belyst fakta og innsikt som vi mener er nødvendig for å trekke gode konklusjoner.

Innovasjon Norge har fra starten av prosjektet støttet opp om virkemiddelgjennomgangens målsettinger, og understreket viktigheten av å gjøre endringer og utvikle løsninger som forenkler virkemiddelapparatet overfor bedriftene uten å gå på bekostning av kvalitet. Dette betyr blant annet at virkemiddelaktørene må tilby fleksible løsninger til næringslivet gjennom å identifisere den riktige sammensetningen av nasjonale og internasjonale virkemidler på de riktige tidspunktene i bedriftenes utviklingsløp. Vi er enige i mange av vurderingene som gjøres, men mener at flere av anbefalingene er svakt faglig fundert, og vil bidra til det motsatte av målet om forenkling.

Bakteppet for virkemiddelgjennomgangen er sammensatt. Bærekraftig verdiskaping er en forutsetning for nåværende og fremtidige generasjoners velferd. I OECDs brede analyse av Norges innovasjonssystem påpekes det at vi står overfor en tredobbel omstillingsutfordring: Norsk økonomi må funderes i en mer variert og mindre sårbar næringsstruktur. Dette krever et mer

konkurransorientert og koordinert innovasjonssystem. Dette systemet må i større grad innrettes mot å løse konkrete samfunnsutfordringer. Norsk næringsliv er dominert av små bedrifter. Rundt 99 prosent av norske foretak har færre enn 100 ansatte, og betegnes som små og mellomstore bedrifter. Dagens eksport fra Norge er samlet på få og store aktører. Flere av de små må derfor vokse og ta internasjonale markedsandeler for å sikre norsk velferd i årene fremover. De små og mellomstore bedriftene, og særlig vekstbedriftene har derfor stor betydning både for nasjonal omstilling og for å opprettholde levedyktige norske regioner og lokalsamfunn.

Innovasjon Norge er positive til å se på endringer i dagens virkemiddelapparat og mener kundevennlighet og effektivitet må være førende. For å lykkes med omstilling av norsk økonomi må Norge lykkes bedre å kommersialisere de gode ideene fra forskningen og oppnå mer vekst og eksport. Disse to områdene er de mest kritiske for Norge i årene fremover og avgjørende at gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelgjennomgangen finner en god løsning på.

Oppfølging av virkemiddelgjennomgangen har gitt betydelig læring til organisasjonen som vi har tatt og vil ta med oss videre i utvikling av virkemidler og organisering av selskapet. Imidlertid mener Innovasjon Norge det er en svakhet ved gjennomgangen at den ikke startet med en bredere analyse av hvilke behov Norge og norsk næringsliv vil ha i årene fremover, og vi har i våre innspill påpekt dette og en rekke andre synspunkter. Vi viser til våre formelle innspill for mer informasjon.

Innovasjon Norge skal videreutvikle klyngeprogrammet i lys av anbefalinger fra evalueringen og legge frem forslag til ny programplan før påske.

Norwegian Innovation Clusters skal bidra til verdiskaping i næringslivet i Norge gjennom å utløse, forsterke og gjennomføre samarbeidsbasert utvikling, som ikke hadde funnet sted i samme omfang eller i samme hastighet uten offentlig støtte. Samarbeidsbasert utvikling gir synergier gjennom stordriftsfordeler og komplementaritet.

Klyngeprogrammet støtter samarbeidsbasert utvikling fordi det bidrar til programmets formål:

- Å øke innovasjonsevnen og verdiskapingen til de bedriftene som deltar i klyngesamarbeidet.
- Å forsterke klyngenes rolle som tilrettelegger for fornyelse og vekst i norsk næringsliv.
- Å øke klyngenes bidrag til å utvikle attraktive innovasjonssystemer regionalt og nasjonalt.

Endringen i Klyngeprogrammet skal bidra til målsetting om å bygge bedre fasilitatororganisasjoner som sikrer at klyngene leverer relevante aktiviteter av høy kvalitet. For å oppnå dette er det i 2019 iverksatt en økt satsing på strukturert lærings- og utviklingsaktiviteter gjennom Lærings- og utviklingsplattformen (LUP). Programevalueringen og erfaring viser at desto bedre innsikt nettverkene har i hva de skal gjøre, desto mer vellykket blir nettverkene. Hvorvidt de riktige aktørene og samarbeidspartnerne er med, spiller også positivt inn. Av den grunn har LUP også hatt

tilbud til nettverk som ennå ikke er kommet inn i klynge- eller bedriftsnettverkprogrammet. Tilbudet leveres som workshops med bedrifter rekruttert av Innovasjon Norges regionale klyngerådgivere. Det er gjennomført om lag 60 slike workshops i 2019.

Det reviderte programmet har også innført nivået Arena Pro. Hovedforskjellen i Arena Pro fra tidligere Norwegian Centres of Expertise (NCE), er at finansieringsløpet deles opp i en del driftsfinansiering og en del som skal finansiere større utviklingsprosjekter. Evalueringen viste at mange av klyngene ikke var forberedt på perioden etter at klyngeprogrammet ikke lenger kan støtte driftsaktiviteter i klyngene som følge av EØS statsstøtteregulering. Trening på å utvikle og gjennomføre større utviklingsprosjekter skal gjøre klyngene bedre i stand til å kapitalisere på det som er bygget opp, med muligheter for å hente finansiering fra andre kilder, for eksempel EU, uten driftsstøtte fra Klyngeprogrammet.

Klyngeprogrammet ønsker også å kapitalisere på de klyngene som er bygget opp i programmet over tid. I tillegg er det et mål å oppnå deling av kompetanse og erfaring, utover egen klynge. Dette er bakgrunnen for forslaget om å innføre et delprogram for Modne klynger i 2020, der målet er å legge bedre til rette for omstilling og vekst i norsk næringsliv. Klyngene kan bidra til å posisjonere norske næringsmiljø internasjonalt, utvikle innovasjonsøkosystemet og spre omstillings- og vekstkompetanse til norske små og mellomstore bedrifter. Forslaget til delprogrammet Modne klynger ble levert departementene 1. oktober 2019.

I forbindelse med regionreformen vil oppdragsgiveransvaret for bedriftsnettverk, mentortjenesten og deler av etablerertilskuddet flyttes fra staten til fylkeskommunene fra 1. januar 2020. I 2019 skal Innovasjon Norge gjøre nødvendige grep for å legge til rette for denne overføringen

I forbindelse med regionreformen ble oppdragsgiveransvaret for bedriftsnettverk, mentortjenesten og deler av etablerertilskuddet flyttet fra staten til fylkeskommunene fra 1. januar 2020. Gjennom 2019 har Innovasjon Norge hatt løpende dialog med regionale og nasjonale oppdragsgivere med mål om å legge til rette for en effektiv overføring. I april 2019 nedsatte Kommunal- og moderniseringsdepartementet en arbeidsgruppe med deltakelse fra fylkeskommunene, Kommunesektorens organisasjon (KS), Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet som har vurdert praktiske løsninger for overføring av oppdragsgiveransvar fra stat til fylkeskommune som del av regionreformen. Arbeidsgruppen oversendte i desember sin sluttrapport og alle dokumenter i tilknytning til oppgaveoverføringen. Materialet i rapporten legger et felles grunnlag for både departementene, fylkeskommunene og virkemiddelaktørene i det videre arbeidet og samarbeidet på området.

3.1.2 Rapportering på HUBer, mobilisering og behovsavklaring

Innovasjon Norge er av den oppfatning at våre kunder lykkes bedre dersom de i tillegg til å få dekket behovet for risikokapital også får tilført relevant kompetanse. Derfor har selskapet i 2019 styrket innsatsen med behovsavklaring og sparring for å avdekke kundens samlede behov for

tjenester. I 2018 opprettet Innovasjon Norge kompetanseteam innen utvalgte områder, som har fått tittelen HUBer. Formålet er å tilrettelegge for koordinering, samhandling og oppbygging av spisskompetanse som trekker på fagkompetanse i hele organisasjonen. Finansieringen av HUBer, mobilisering og behovsavklaring gjøres via flere av de tyngste av Innovasjon Norges ordninger som det fremkommer av tabellen nedenfor.

Tabell 3.1-2 Oversikt over forbruk på HUBer, mobilisering og behovsavklaring.

Departement, kapittel og post	Faktisk forbruk i tusen kroner
HUBer:	
NFD kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter	4 735
NFD kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer	1 123
NFD kap. 2421, post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter	1 107
NFD kap. 2421, post 74 Profilerings og kompetanse - pvi	11 177
NFD kap. 2421, post 74 Reiseliv	316
NFD kap. 2421, post 76 Miljøteknologi	2 695
Sum HUBer	21 153
Mobilisering:	
NFD kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter	950
NFD kap. 2421, post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter	1 261
NFD kap. 2421, post 74 Profilerings og kompetanse - pvi	16 725
NFD kap. 2421, post 76 Miljøteknologi	5 912
Lån	12 333
Sum mobilisering	37 181
Behovsavklaring:	
NFD kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter	950
NFD kap. 2421, post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter	1 249
NFD kap. 2421, post 74 Profilerings og kompetanse - pvi	15 073
NFD kap. 2421, post 76 Miljøteknologi	6 538
Lån	7 425
Sum behovsavklaring	31 236
Sum for HUB, mobilisering og behovsavklaring	89 570

Rapportering på HUBer

Innovasjon Norge har HUBer innenfor seks områder:

1. Kreativ næring og reiseliv
2. Helse og velferd
3. Ren energi
4. Bioøkonomi
5. Havnæringene
6. Smarte samfunn

Etablering av HUBene svarer på behovet for å bygge og tilgjengeliggjøre næringskompetansen på tvers av organisasjonen. Vi ønsker å sikre at Innovasjon Norge besitter riktig kompetanse for å fylle rollen som relevant sparringspartner, med spesielt fokus på vekst og eksport. Erfaringene med arbeidsformen så langt er gode. Det gir økt kompetansebygging, det gir økt bruk av fagressurser i hele organisasjonen, og det har gitt økt strategisk prioritering av organisasjonens ressurser. Arbeidsform og innsatsområder er under videreutvikling.

Det ble bruk litt i underkant av 21,2 mill. kroner til HUB-arbeidet i 2019. Arbeidet i 2019 har fokusert hovedsakelig på følgende områder: bygge og tilgjengeliggjøre kompetanse, samhandling og innovasjonspolitisk rådgiver.

Bygging og tilgjengeliggjøring av kompetanse

Som et ledd i digitaliseringsarbeidet i Innovasjon Norge er det etablert en felles plattform på Teams og SharePoint for hver av HUBene. Denne er tilgjengelig for alle. Kompetansebygging og -deling skjer gjennom interne faglige webinarer, nyhetsposter og dokumentdeling. HUBene har en viktig koordineringsrolle, og legger til rette for økt kunnskap om næringslivets behov. Analyser gjennomført i 2019 er blant annet: Helsenæringens verdiskaping (Menon), Økt foredling av sjømat og sidestrømmer i Norge (PwC), Verdiskapingspotensial i nye anvendelser av massevirke og sidestrømmer fra tremekanisk industri (SØA), Sosioøkonomiske indikatorer i norsk bioøkonomi (NIFU) og Industry 4.0.

HUBene har en aktiv rolle i utarbeidelse av finansieringspolicyer, og nye virkemidler og faglig sparring og støtte internt i enkelte saker. HUBene gir faglige råd til EU-, EØS- og EEA Grants-teamene og Invest in.

Samhandling

HUBene samarbeider med bedriftsklynger og -nettverk, bransje- og interesseorganisasjoner og andre institusjoner. HUBene har en viktig rolle i kopleing mellom våre region- og utekontorer. Blant annet er HUBene premissgiver i prioritering av nye eksportinitiativ, som Global Growth, Knowledge Transfer Projects og International Business Events. HUBene er også tungt involvert i arbeidet med merkevareposisjoneringen for havnæringene. HUBene har også en aktiv rolle når det gjelder opparbeidelsen av nye næringer og posisjoner og er representert i nasjonale/nordiske

styrer og råd, blant annet innenfor Nordic Innovation, Smarte byer, Nordic Solutions for C40 med flere. Det samarbeides også tett med andre organisasjoner som for eksempel Norsk olje og gass om teknologioverføring fra olje og gass til andre næringer (<https://techtransfer.no>).

Flere av HUBene involveres ved statsbesøk og offisielle besøk. I 2019 hadde HUBene ansvaret for flere seminarer under næringslivsprogrammet til India (januar). Under statsbesøket i Chile (mars) hadde HUBene ansvaret for næringslivsprogrammet. I forbindelse med innkomne delegasjoner og nasjonale møteplasser/konferanser bistår HUBene med presentasjoner, faglige innspill og fasilitering av møteprogram.

Innovasjonspolitisk rådgiver

HUBene fører dialog med fagdepartementer og bidrar med innspill til stortingsmeldinger, nasjonale strategier, posisjoner og veikart. Eksempler er stortingsmelding om helsenæringen (2018-2019), regjeringens hydrogenstrategi, regjeringens reviderte havstrategi, nasjonalt veikart for smarte byer og samfunn, regjeringens KI-strategi, regjeringens strategi for kultur og reiseliv, og Norges posisjoner og fokusområder i EUs Horisont Europa. HUBene deltar også i flere 21-prosesser og internasjonale fora, blant annet som medansvarlig for pilar 2 i Horisont Europa.

Rapportering på mobilisering for å treffe de rette kundene

Med basis i gjeldende strategi utarbeider Innovasjon Norges kontorer markedsplaner og gjennomfører proaktive tiltak for å nå frem til relevante bedrifter. Dette består av enten egeninitierte arrangement, eller i samarbeid med partnere i regionene, i form av frokost- eller lunsjmøter med spissede tema, utekontordager med mer. Videre gjennomføres det oppsøkende aktivitet mot enkeltbedrifter i regionene. Innovasjon Norge har også i 2019 videreført et samarbeid med Eksportkreditt, GIEK og GIEK Kredittforsikring med tanke på felles informasjon om muligheter for bedrifter som skal eksportere. Formålet med vår mobilisering er å sette lys på aktuelle tema som vil kunne være med å bidra til økt verdiskaping i Norge.

I 2019 etablerte Innovasjon Norge Markedsforum for å sikre bedre sammenheng mellom digital markedskommunikasjon gjennom sosiale medier og proaktivt markedsarbeid mot aktuelle bedrifter ute i regionene. Gjennom videreutvikling av customer relationship management (CRM) ble også funksjonalitet som Leads og Opportunity tatt i bruk for å strukturere oppfølging av relevante bedrifter, samt kunne måle effekten av gjennomførte tiltak og kampanjer. Verktøyet Vainu ble også implementert for å lettere kunne identifisere aktuelle bedrifter innenfor aktuelle tema og Innovasjon Norges målgrupper.

Rapportering på behovsavklaring og sparring med kunder

All kundedialog starter med en avklaring rundt bedriftens ambisjoner, det vil si hva ønsker bedriften å oppnå med sitt prosjekt og sin satsing. Behovsavklaring handler om å komme til kjernen av hva bedriften trenger for å lykkes med sin ambisjon på kort og lang sikt. Vår rolle er å både kunne henvise bedriftene til andre aktuelle partnere i virkemiddelapparatet, samt gi alle bedriftene en god oversikt over hva Innovasjon Norge kan bidra med. Innovasjon Norge har for å

kunne levere best mulig kvalitet i kundedialogen i 2019 utviklet vår rolle som sparringpartner for næringslivet. Dette er gjort ved at alle ansatte ved Innovasjon Norges kontorer i Norge har gjennomført en første opplæring i rollen som sparringpartner. Styrking av rådgivernes kompetanse innenfor kundedialog og vår rolle som sparringpartner videreføres gjennom et utvidet kompetanseprogram i 2020. Basert på våre interne CRM-data ble det gjennomført til sammen 3 370 behovsavklaringer i 2019.

3.1.3 Landsdekkende virkemidler for innovasjon

I det følgende omtales Innovasjonskontrakter, Miljøteknologiordningen og Innovasjonslån samlet, for å dekke tema som er felles for alle ordningene. Disse ordningene har mye til felles. Evaluering av effekter fra virkemidlene for innovasjon samlet sett gir et mer komplett bilde.

I dialog med kundene er sparring og avklaring av bedriftens reelle behov vesentlig slik at vi kan veilede bedriftene til relevante virkemidler i eller utenfor Innovasjon Norge.

Innovasjonskontrakter, Miljøteknologiordningen og Innovasjonslån er Innovasjon Norges største ordninger for innovasjonsbasert vekst.²¹ Alle ordningene har til formål å bidra til å oppfylle Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Kjernen i Innovasjonskontrakter er utvikling i tett samarbeid med markedet og pilotkunde, der fokus ligger på kommersialisering, skalering og vekst. Miljøteknologiordningen skal bidra til utvikling og kommersialisering av ny miljøteknologi, det vil si løsninger som er bedre for miljøet enn det som finnes fra før.

Ordningene retter seg mot ulike faser i innovasjonsløpet: Innovasjonskontrakter skal føre prosjektet fram til en før-kommersiell prototype, mens Miljøteknologiordningen skal finansiere pilot- og demonstrasjonsprosjekter nær kommersialisering. Innovasjonslån kan brukes til kommersialisering av nye løsninger, styrking av arbeidskapitalen, vekst og internasjonalisering.

Ordningene har mye til felles, og det har ført til samordning av kriterier, nettsider, veiledning av kunder, felles rutiner for saksbehandling, markeds kampanjer og evalueringer i 2019. Det ble blant annet gjennomført et felles saksbehandlerseminar for begge ordningene i april.

Alle Innovasjonstilskudd over 4 mill. kroner skal vurderes av et rådgivende panel. Vi har i 2019 etablert en rutine for felles administrasjon av alle rådgivende panel (TeamPanel) som sikrer at arbeidet rundt rådgivningstjenesten blir godt ivaretatt og at Innovasjon Norge har nødvendig oversikt og dokumentasjon når det gjelder ekspertise, juridiske rammer og kostnader. Dette senker terskelen for bruk av rådgivende panel og frigir verdifull arbeidstid for saksbehandlerne. I 2019 ble det gjennomført 49 rådgivende panel.

---

²¹ I tillegg hadde man i 2019 flere mindre landsdekkende ordninger for innovasjon; Bioøkonomiordningen, Havpilot, Pilot-T.

Våre landsdekkende innovasjonsvirkemidler spiller på lag med EUs ordninger. En fersk rapport fra Samfunnsøkonomisk analyse (SØA)²² viser at om lag 10 prosent av vekstbedrifter som har mottatt Innovasjonskontrakt eller Innovasjonslån i tidsrommet 2008-2013 har benyttet seg av EUs ordninger. For Miljøteknologiordningen er andelen høyere (snitt 25 prosent), men utvalget er også mindre fordi ordningen er relativt ny. Det er et uttalt mål at Innovasjon Norges ordninger framover kan bidra til at flere norske bedrifter benytter EUs ordninger som springbrett til Europa.

Samarbeid i virkemiddelapparatet

Det jobbes aktivt for at ulike virkemidler skal fungere sømløst og best mulig for kunden, både i og utenfor Innovasjon Norge. Det har også i 2019 vært et strategisk og operativt samarbeid med DOGA, Forskningsrådet (særlig BIA og SkatteFUNN), DIFI og Leverandørutviklingsprogrammet (NHO).

Innovasjon Norge har en tett og god dialog med Enova og Forskningsrådet. Det ble gjennomført et felles saksbehandlerseminar i første halvår, med det formål å fremme tettere samarbeid mellom organisasjonene på saksbehandlernivå.

Forum for Grønn vekst er en møteplass for mellomledere i Innovasjon Norge, Enova, Forskningsrådet, Miljødirektoratet, GIEK, Eksportkreditt, Gassnova, DIFI, Nysnø Klimainvesteringer og NORWEP. Formålet med forumet er å koordinere og samordne det norske virkemiddelapparatets innsats på områdene miljø, energi og klima. Innovasjon Norge har sekretariatet. Det ble gjennomført ett felles møte i 2019.

Gjennom samarbeidet i Forum for Grønn vekst, har Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova etablert en felles arbeidsform for å sikre raskere utvikling av nye miljøvennlig energiteknologi, kalt Pilot-E. Forskningsrådet og Innovasjon Norge samarbeider om en beslektet modell for transportområdet (Pilot T).

Innovasjon Norge samarbeider tett med Norsk Romsenter og Forskningsrådet for å bidra til at norske bedrifter i større grad kan utnytte satellittdata for å utvikle muligheter for næringsutvikling. Utlysningen av forprosjektmidler i 2018 er fulgt opp i 2019 og åtte av prosjektene (totalt 30 forprosjekt) har per februar 2020 satt i gang hovedprosjekt.

Effekter

I 2019 er det gjennomført to eksterne analyseprosjekter for å fremskaffe mer kunnskap om prosjekter som får støtte fra innovasjonsvirkemidlene Innovasjonskontrakter, Innovasjonslån og Miljøteknologiordningen.

---

²² Vekstbedrifter i et utvalg av Innovasjon Norges virkemidler (SØA – februar 2020)

Oxford Research²³ har sett på hvilke forhold som påvirker prosjektets bidrag til eksport. Undersøkelsen viser at bedrifter som Innovasjon Norge har vurdert til å ha høyt vekstpotensial på finansieringstidspunktet, har en klart høyere andel prosjekter som har et stort bidrag til eksport for bedriften. Andre faktorer som øker sannsynligheten for større grad av eksport er innovasjonshøyde, IPR-beskyttelse og FoU-basert teknologiutvikling. Man finner ingen forskjeller i eksportbidrag mellom gründer- og etablerte bedrifters prosjekter.

Analysen konkluderer med at det på søknadstidspunktet er vanskelig å peke på tydelige egenskaper ved bedriftene eller prosjektene deres som tilsier at bidraget til eksport vil bli høyt.

Samfunnsøkonomisk analyse²⁴ (SØA) har sett på mottakere av støtte fra de tre innovasjonsordningene for å få bedre innsikt i hva som kjennetegner virksomhetene som ender opp som vekstbedrifter i årene etter mottatt støtte. Vekstbedrifter er i denne analysen definert som foretak som de fem første årene etter støtte har en gjennomsnittlig årlig vekst i salgsinntekter på minimum 10 prosent, samt har salgsinntekter over 10 mill. kroner eller flere enn 10 ansatte fem år etter støtte.

Andelen identifiserte vekstbedrifter i analysen varierer noe mellom de tre ordningene; de utgjør om lag 15 prosent av mottakerne av Innovasjonskontrakter, 18 prosent av mottakerne av Innovasjonslån og nær 22 prosent av mottakerne av støtte fra Miljøteknologiordningen.

Videreutvikling

Med utgangspunkt i Innovasjon Norges nye strategi, forventes det at man i løpet av 2020 videreutvikler innovasjonsvirkemidlene til å bli mer målrettede virkemidler for økt eksport av løsninger som verden trenger. Det er også ønskelig å se på hvordan ordningene kan rigges slik at man får en helhetlig finansiering av innovasjon og kommersialisering av denne.

3.2 Kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter (EXPO 2020)

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge er gitt oppdraget med å organisere og gjennomføre Norges deltakelse på verdensutstillingen EXPO 2020 Dubai. Tema for Norges deltakelse er havrommet. Oppdraget skal sørge for at prosjektet blir en god arena som bidrar til å oppnå målsettingene med Norges

---

²³ Oxford Research (2019): Analyser av utvalgte virkemidlers bidrag til eksport

²⁴ Vekstbedrifter i et utvalg av Innovasjon Norges virkemidler (SØA – februar 2020)

deltakelse og at Norges paviljong med opplevelsesinnhold skaper oppmerksomhet og begeistring hos deltakere og publikum.

- Formål 1: Styrke Norges posisjon som en ledende havnasjon i verden
- Formål 2: Fremme norsk næringsliv og videreutvikle internasjonale handelsforbindelser
- Formål 3: Omdømmebygging og helhetlig profilering av Norge

Hovedaktiviteter

- Etablere og organisere prosjektet Norge på EXPO 2020 som et offentlig privat samarbeid (OPS) under i regi av Innovasjon Norge. Innovasjon Norge skal ivareta statens interesser i prosjektet. Innovasjon Norge skal være kontraktspart i alle avtaler som gjøres i forbindelse med prosjektet, og sikre at anskaffelser er i samsvar med gjeldende regelverk for offentlige anskaffelser og ivareta Norges forpliktelser under FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.
- Utarbeide en fullstendig plan for gjennomføring av Norges deltakelse på EXPO 2020 som omfatter konsept, organisering med detaljert oppgave- og ansvarfordeling, strategi for måloppnåelse, budsjett, økonomistyring og milepælsplan.
- Sikre forsvarlig planlegging, bygging, drift og avvikling av Norges paviljong med opplevelsesinnhold i henhold til budsjett.
- Sikre god planlegging og gjennomføring av "Norges dag".
- Sørge for forsvarlig og hensiktsmessig organisering og styring av prosjektet, sikre at nødvendige planer og retningslinjer foreligger, følge opp prosjektets økonomiske utvikling og iverksette nødvendige tiltak.
- Sørge for god kontakt med EXPO 2020-organisasjonen i Dubai, herunder løpende foreta nødvendige avklaringer med hensyn til norsk deltakelse på EXPO 2020.
- Sikre at utstillingen står klar i tide og i henhold til de retningslinjer som er fastsatt av EXPO-organisasjonen. Det samme gjelder for avvikling av utstillingen.
- I god tid søke å inngå avtaler om etterbruk.
- Utarbeide en felles kommunikasjonsstrategi for EXPO 2020 med en ansvarsfordeling mellom Innovasjon Norge, Utenriksdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Olje- og energidepartementet.
- Et prosjektstyre, utnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet, skal bidra til vellykket gjennomføring av norsk deltakelse på EXPO 2020 Dubai. Prosjektstyret skal behandle og godkjenne saker av en overordnet karakter, som fremlegges av Innovasjon Norge. Prosjektstyret fungerer frem til prosjektet er avviklet og sluttrapport og avslutningsregnskap er godkjent av Nærings- og fiskeridepartementet.
- Inngå prosjektavtale med prosjektstyrets medlemmer. Avtalene med sponsorbedriftene i styret skal inneholde bestemmelser om hvilke rettigheter og plikter disse har.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

EXPO 2020 Dubai er et spesialoppdrag som faller utenfor ordinær drift i Innovasjon Norge. Oppdraget faller derfor utenom mål- og resultatstyringssystemet til Innovasjon Norge.

Det kan likevel være verdt å nevne at det har vært et godt samarbeid mellom Innovasjon Norge, Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet hele veien i prosjektet. Innovasjon Norge mener at dette har vært viktig for å få til en vellykket deltagelse for Norge på arrangementet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Finansiering av Norges deltakelse gjøres i partnerskap mellom staten og næringslivet, og det er et mål at næringslivet dekker 50 prosent av kostnadene. Staten har tildelt 40 mill. kroner til norsk deltakelse på EXPO 2020 som er delt likt mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet. Dette tilsvarer 6,7 mill. kroner for henholdsvis 2019 og 2020 fra hvert av de tre departementene.

Kostnadene for den norske paviljongen, samt innholdet i denne, representerer hoveddelen av kostnadene i prosjektet, samlet 37,5 mill. kroner. Øvrige kostnader refererer seg i hovedsak til administrasjon og gjennomføring, herunder bemanning i paviljongen under arrangementet. I 2019 utgjør samlede kostnader for prosjektet 20,8 mill. kroner, hvorav omtrent 15 mill. kroner relateres til bygging av paviljong. Resterende kostnader er knyttet til direkte prosjektkostnader.

Vurderinger av kostnader holdt på et minimumsnivå uten å gå på bekostning av kvalitet og gjennomføring, indikerer en underfinansiering ved prosjektets slutt på 5,5 mill. kroner. Dette begrunnes i utfordringer med å skaffe finansielle bidrag fra næringslivet. Blant kostnadsbesparende tiltak kan nevnes svært begrenset bruk av kommunikasjonsressurser, HR-ressurser eller juridisk bistand. Det er imidlertid lagt til forventede kostnader knyttet til ekstern profilering og markedsføring.

3.3 Kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter, fond

Kap. 2421 post 50 skal i hovedsak brukes til landsdekkende etablerertilskudd, tilskudd til bioøkonomi og avsetning til tapsfond knyttet til innovasjonslån og garantier, herunder Vekstgarantier. Utover særskilt øremerkede midler har Innovasjon Norge frihet til å disponere rammen til prosjekter som bidrar til måloppnåelse, økt verdiskaping, og delmålene flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Hele årets ramme på 507,7 mill. kroner ble benyttet. Av årets bevilgning skulle 55 mill. kroner benyttes til regjeringens bioøkonomisatsing og 30 mill. kroner til demonstrasjonsprosjekter i marin og maritim sektor (Havpilot).

I budsjettet for 2019 ble lånerammen for innovasjonslån satt til 1 200 mill. kroner, men det ble innvilget nye lån for bare 826 mill. kroner; herunder 126 oppstartlån på til sammen 179 mill. kroner.

Det er i 2019 innvilget innovasjonslån med garanti fra Det europeiske investeringsfondet (EIF) på 198 mill. kroner, og norske banker har innvilget nye lån til innovative og vekstkraftige små og mellomstore bedrifter på 310 mill. kroner under Vekstgarantiordningen.

Det var i budsjettet fastsatt en ramme for nye garantier på 160 mill. kroner. Denne ble utnyttet med 64,7 mill. kroner.

Innvilgningene ble disponert som følger:

Tabell 3.3-1 Innvilgninger fordelt på virkemiddel. Mill. kroner.

Virkemiddel	2018	2019
Landsdekkende etablerertilskudd	157,2	145,8
Innovasjonslån og garantier (tapsfond)	215,1	230,4
Rentestøttefond	15	40
Tilskudd til kondemnering av skip	5,9	0
Landsdekkende innovasjonstilskudd	16,1	6,5
Global Growth (tidligere FRAM marked)	5,5	0
Innovasjonsrammen NCE	10,2	0
Bioøkonomiordningen	65,3	55
Havpilot	19,6	30
Total	508,5	507,7

Tabellen under viser utviklingen i de årlige innvilgningsrammene på kap. 2421, post 50 de siste fem årene.

Tabell 3.3-2 Årlige innvilgningsrammer på kap. 2421, post 50. Mill. kroner.

	2015	2016	2017	2018	2019
Rammer post 50	405	517	554	514	508

3.3.1 Pilot- og demonstrasjonsprosjekter fra marin og maritim sektor

Formålet med tjenesten

Ordningen ble opprettet i 2018 som svar på et opplevd behov i marin og maritim bransje for en pilot- og demonstrasjonsordning for nye løsninger. Midlene skal bidra til å redusere risikoen til private aktører som ønsker å realisere og kommersialisere ny teknologi. Oppdragsbrevet

presiserer at midlene skal ses i sammenheng med eksisterende ordninger i virkemiddelapparatet, og selskapet skal samarbeide med Forskningsrådet om forvaltning av midlene.

Hovedaktiviteter

Da ordningen ble innført i 2018, ble den innlemmet som en del av bioøkonomiordningen. I 2019 ble det valgt en annen modell. Det ble opprettet egen virkemiddelkode for ordningen og forenklede retningslinjer for håndtering av ordningen. Informasjon om tilbudet ble kommunisert via Innovasjon Norges regionkontor, samt gjennom en markeds kampanje i juni 2019. Alle søknader ble behandlet løpende gjennom hele høsten 2019. Det kom inn 17 søknader for 57 mill. kroner, og bevilget 13 prosjekter på til sammen 27 mill. kroner. Havpilot har blitt vurdert sammen med andre virkemidler for innovasjon, og samlet portefølje mot havnæringene omfatter også miljøteknologiordningen (46 prosjekter, 176,8 mill. kroner), innovasjonskontrakter (22 prosjekter, 33,4 mill. kroner) og innovasjonslån (34 prosjekter, 116,5 mill. kroner). Det vil si at disse næringene har mottatt finansiering til innovasjonsprosjekter på til sammen 353,7 mill. kroner i 2019, der Havpilot kun utgjør 27 mill. kroner.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norge har ikke egne målinger av indikatorer for denne ordningen. Vi har imidlertid inntrykk av at de prosjektene som ble finansiert med denne ordningen i stor grad kunne ha funnet finansiering andre steder (andre innovasjonsvirkemidler). Denne ordningen er derfor innlemmet i miljøteknologiordningen fra 2020, med utgangspunkt i samme vurderingskriterier som andre miljøteknologiprojekter.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

For denne ordningen er det skjedd en feilføring av kostnader, så timekostnadene for dette prosjektet er ført blant annet under miljøteknologiordningen.

3.3.2 Landsdekkende etablerertilskudd

Formålet med tjenesten

Etablerertilskuddet består av markedsavklarings- og kommersialiseringstilskudd. Formålet med markedsavklaringsstilskuddet er å bidra til å avklare om det eksisterer et tilstrekkelig betalingsvillig marked for en ny forretningsidé. Formålet med kommersialiseringstilskuddet er å bidra til å utvikle en effektiv forretningsmodell rundt forretningsideen, samt å lansere et produkt eller en tjeneste i markedet. Etablerertilskuddet er et aktuelt virkemiddel i tidlig fase, det vil si på et tidspunkt i oppstartsprosessen hvor det uten Innovasjon Norges medvirkning, normalt er vanskelig å tiltrekke seg privat kapital. Målgruppen er innovative prosjekter med stort potensial for vekst og verdiskaping i Norge.

Hovedaktiviteter

Innvilget beløp til ordningen i 2019 var 145,8 mill. kroner inkludert gjennomføringskostnad på 17,6 mill. kroner. Av beløpet gikk 25 prosent til markedsavklaringsstilskudd og 75 prosent til

kommersialiseringstilskudd. Totalt antall søknader på ordningen var 1 255 i 2019 mot 1 419 i 2018. De fleste prosjektene som finansieres er lokalisert i de store byregionene.

Tabell 3.3-3 Fordeling av antall tilsagn og beløp i mill. kroner til landsdekkende etablerertilskudd fordelt på markedsavklaring og kommersialisering. 2019. Tall for 2018 i parentes.

Leveranse	Ramme	Forbruk	Antall tilsagn
Markedsavklaring		34 (35)	360 (359)
Kommersialisering		111 (122)	169 (246)
Totalt	140 (160)	145 (157)	529 (605)

Det mobiliseres særskilt til ordningen gjennom nettsider, mobiliseringstilbudet Ide til marked og Gründertelefonen. Markedsavklaringstilskuddet leveres av Vekst- og gründersenteret²⁵ i Førde, mens kommersialiseringstilskuddet leveres gjennom alle Innovasjon Norges regionkontorer.

For markedsavklaringstilskuddet foregår sparring i all hovedsak per telefon og digitalt. For kommersialiseringstilskuddet, så avklarer man først hvilke prosjekter man skal gå videre med, og de som går videre får sparring på forretningsutvikling fra sitt regionkontor.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Mottakere av etablerertilskudd har en betydelig gjennomsnittlig årlig mervekst sett i forhold til kontrollgruppen for alle effektindikatorer. De siste målingene fra Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) viser at kunder av landsdekkende etablerertilskudd har en årlig gjennomsnittlig mervekst i salgsinntekter på 20,7 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen, tilsvarende tall for verdiskaping er 16,1, for produktiviteten 14,5 og 5,4 for årsverk. Se for øvrig kapittel 12.3 Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer for tabeller med indikatorer, og kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge for beskrivelsen av indikatorer.

Hvis vi sammenlikner med fjorårets rapport, er det imidlertid en reduksjon i eksempelvis indikatoren salgsinntekt. Det samme bildet ser vi også til dels for distriktrettet etablerertilskudd, se omtale under Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapittel 4.2 Kap. 550, post 62 og kap. 551, post 60 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og kap. 551, post 61 Tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd). I 2017 lanserte Innovasjon Norge oppstartlån som et alternativt finansieringstilbud til gründere. I den grad dette har medført at de som mottok kommersialiseringstilskudd etter 2017, befinner seg i et noe tidligere stadium av oppstartsprosessen, vil det kunne tenkes å gi utslag i lavere salgsinntekt. Det bør imidlertid nevnes at metoden som er brukt for å lage disse tallene, kun innebærer å legge til et nytt år i tallgrunnet. Det vil si at for tallene som ble presentert i fjorårets rapport, har tatt utgangspunkt i regnskap for bedrifter i perioden 2003 til 2017, men tallene fra årets rapport tar utgangspunkt i

²⁵ Se omtale av Vekst- og gründersenterets arbeid med Markedsavklaringstilskudd i Kap. 3.8.20 Gründerveiledning – Vekst- og gründersenteret.

regnskap fra 2003 til 2018. SØA som utfører estimatene for Innovasjon Norge, mener at en bør være varsom med slike sammenlikninger av tallene.

En viktig resultatindikator er innovasjonshøyde i prosjektene. Innovasjon Norge er opptatt av å finne de riktige prosjektene, det vil si innovative prosjekter med stort potensial for vekst og verdiskaping i Norge. En innovasjonshøyde på internasjonalt nivå indikerer et høyt innovasjonsnivå. Landsdekkende etablerertilskudd har høyt innovasjonsnivå i sakene, selv med en liten nedgang sammenliknet med året før. Innovasjonshøyden på internasjonalt nivå var på 73 prosent i 2019.

Etterundersøkelsen 2015 fra kundeeffektundersøkelsen viser at etablerertilskuddet gjør det godt sammenliknet med andre av Innovasjon Norges ordninger når det gjelder bidrag til å øke kompetansen. Undersøkelsen viser at det er 83 prosent av alle prosjektene innenfor denne ordningen som har kompetansebidrag. Dette kan skyldes at gründerbedrifter har et annet utgangspunkt enn etablerte virksomheter. Innovasjon Norges vurdering av dette er at det å legge enda større vekt på sparringen med kunden i kommersialiseringsfasen, er en riktig strategi.

Etterundersøkelsen 2015 viser at gründerbedrifter vokser mer når det gjelder sysselsetting, og at dette spesielt gjelder mottakere av etablerertilskudd. Dette gir seg utslag i at det skapes flere arbeidsplasser enn tidligere. Undersøkelsen fremhever dessuten at mens tidligere års undersøkelser har registrert at gründerbedriftene sier at de vokser som følge av Innovasjon Norges støtte, så understøttes dette av sysselsettingsanalyser foretatt i årets undersøkelse.

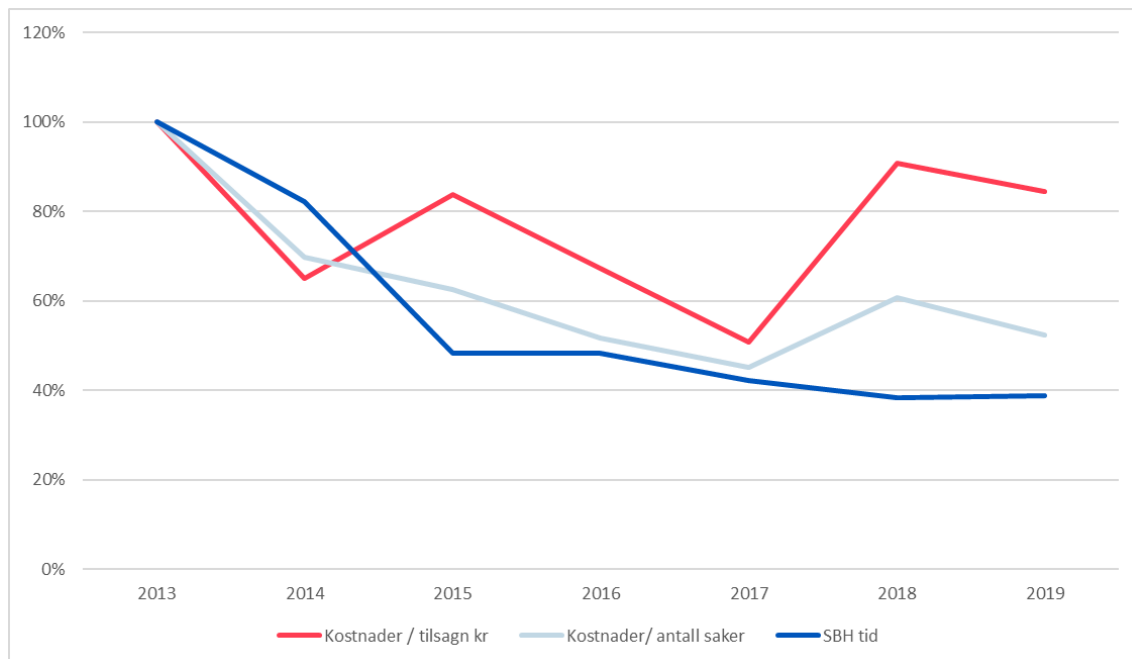
Førundersøkelsen 2019 fra kundeeffektundersøkelsen viser en høy addisjonalitet på 72 prosent for landsdekkende etablerertilskudd. Det er på samme nivå som i fjorårets rapport. Kundene av tjenesten synes i stor grad at tjenesten de fikk fra Innovasjon Norge var utløsende for prosjektet sitt.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

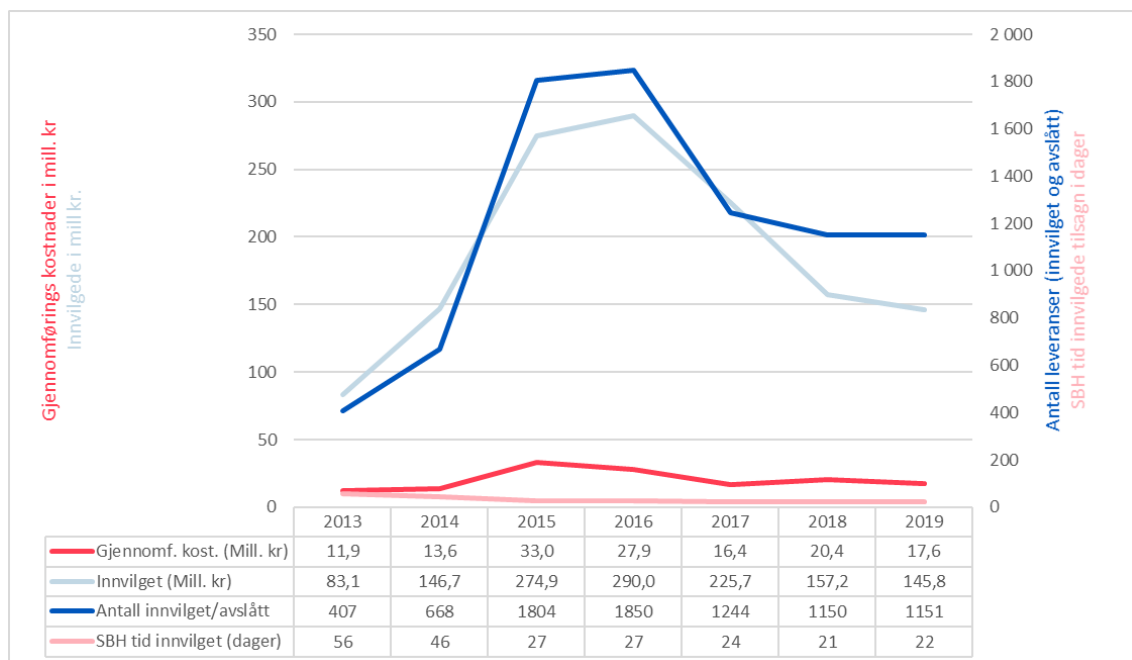
Gjennomføringskostnad i 2019 var 17,6 mill. kroner for landsdekkende etablerertilskudd. Kostnaden knytter seg hovedsakelig til timer ved regionkontorene og Vekst- og gründer senteret.

Figur 3.3-1 Kostnadseffektivitet for Landsdekkende etablerertilskudd over tid. Indeks 2013 = 100.

Figur 3.3-2 Kostnadseffektivitet for Landsdekkende etablerertilskudd over tid.

Merk at gjennomføringskostnad her er justert for finansieringen mellom oppdragsgiverne, og det er Nærings- og fiskeridepartementets finansiering som vises i grafen over.

Grafen viser gjennomføringskostnader og saksbehandlingstid for landsdekkende markedsavklaringstilskudd og kommersialiseringstilskudd. I 2015 ble ny søknadsløsning for markedsavklaringstilskuddet innført. Samtidig ble saksbehandlingen forenklet slik at dette tilskuddet leveres uten kundemøter og sparring. Når det gjelder kommersialiseringstilskuddet, så blir det lagt større vekt på å levere dette tilskuddet sammen med sparring og veiledning. Ny søknadsløsning og mer forenklet behandling av markedsavklaringstilskuddet er sannsynligvis hovedårsaken til at den samlede saksbehandlingstiden gikk ned fra 46 til 27 dager fra 2014 til 2015, til tross for betydelig økning i antall saker. I 2019 var saksbehandlingstiden for innvilgede markedsavklaringstilskudd 14 dager, og 39 dager for kommersialiseringstilskudd. Ved å se på tilsagn og avslag for begge ordningene i forhold til årlig gjennomføringskostnad, fremkommer det at kostnaden per sak har totalt sett blitt kraftig redusert i perioden 2013 til 2019. I 2019 var gjennomsnittskostnaden per sak 48 prosent lavere enn i 2013. En hovedårsak til dette antas å være at forenklete saker (markedsavklaring) utgjør en større andel av sakene etter 2015. Dette støttes også av at gjennomsnittskostnaden er 14 prosent lavere i 2019 sammenlignet med 2018. Til tross for at den totale saksmengden er like stor, er andelen kommersialiseringstilskudd lavere i 2019 enn året før.

3.3.3 Innovasjonslån og garantier

I kapittel 3.1.3 Landsdekkende virkemidler for innovasjon redegjøres det nærmere for fellestrekk knyttet til Innovasjonskontrakter, Miljøteknologiordningen og Innovasjonslån.

Formålet med tjenesten

Innovasjonslån skal i henhold til oppdraget stimulere til utvikling av innovative vekstbedrifter og primært benyttes i tidligfase og kommersialiseringsfase, men kan også brukes til å finansiere investerings- og utviklingsprosjekter. Garantier for driftskreditt gis til små og mellomstore bedrifter som har problemer med å skaffe seg finansiering i bankene på grunn av manglende pantesikkerheter. Under Vekstgarantiordningen som ble etablert i 2017, innvilger Innovasjon Norge tapsgarantier overfor samarbeidende norske banker for lån og driftskreditter disse gir til innovative og vekstkraftige bedrifter som mangler pantesikkerheter. Garantiavtalen med det Europeiske investeringsfondet (EIF) om denne ordningen innebærer en risikodeling mellom långivende bank, EIF og Innovasjon Norge.

Hovedaktiviteter

Rammene for landsdekkende innovasjonslån og garantier ble økt i 2019 for å gi Innovasjon Norge mulighet til å utnytte samarbeidsavtalene med EIF. Dette innebærer at EIF deler risiko for tap ved tilsagnene som dekkes av avtalene. I tråd med rammeøkningene ble Innovasjon Norge bedt om å prioritere best mulig utnyttelse av rammene gjennom å gjøre nødvendig økning i avsetningene til tapsfond for innovasjonslån- og garantiordningen innenfor rammen av kap. 2421, post 50.

I 2017 ble det utviklet tre nye typer lån/garantier innenfor innovasjonslåneordningen:

- Innovasjonslån med del-garanti fra EIF
- Vekstgaranti med del-garanti fra EIF

- Oppstartlån

Innovasjon Norge inngikk i januar 2017 to avtaler med EIF under instrumentet «InnovFin SME Guarantee» i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon – Horisont 2020. Dette styrker Innovasjon Norges utlånskapasitet i kraft av risikodeling med EIF. Avtalen om garanti for egne lån ble utvidet og forlenget i 2019, mens Vekstgarantiavtalen blir videreført i en ny avtale fra mars 2020.

Avtalen om garanti for innovasjonslån gjelder for en utlånsportefølje på inntil 1 900 mill. kroner. De lån som omfattes av samarbeidet må være på minimum 4 mill. kroner og maksimalt 50 mill. kroner, ha en nedbetalingstid på maksimalt ti år og må oppfylle definerte kriterier for vekst og innovasjon. Garantiavtalen med EIF innebærer at den øvre engasjementsgrense per kunde er økt med 25 mill. kroner

Vekstgaranti er en ordning som har til formål å styrke innovative eller raskt voksende små og mellomstore bedrifters tilgang til bankfinansiering, og da spesielt driftskapital.

Vekstgarantiordningen er en porteføljegaranti iverksatt gjennom rammeavtaler med norske banker. Dette innebærer at Innovasjon Norge yter garantier som er begrenset til å dekke 75 prosent av endelig tap på enkeltlån, men begrenset til 20 prosent på porteføljebasis. Det er långivende bank som foretar all kredittvurdering. Garantien utgjør en supplerende sikkerhet i saker hvor låntaker vurderes kredittverdigg, men mangler tilfredsstillende sikkerheter for bankfinansiering.

For Vekstgarantiordningen har Innovasjon Norge en avtale om risikoavlastning fra EIF. Kontragarantiavtalen forplikter EIF til å dekke 50 prosent av Innovasjon Norges tap under ordningen. Avtalen med EIF gjelder for en utlånsportefølje på 800 mill. kroner i perioden 2017 til 2019.

I piloteringsperioden fram til 2020 har Innovasjon Norge inngått samarbeidsavtaler med seks banker. Rammeavtalene med hver bank regulerer porteføljestørrelse, tapsdekning og risikoprofil på porteføljen.

Oppstartlån innvilges foretak yngre enn fem år med potensial for innovasjon og vekst. Det kan innvilges lån inntil 1,5 mill. kroner, hvor alle lån gis med rentefritak i to år og lånene skal innfris i sin helhet etter fire år. Lånene er innrettet slik at det gir en risikoeksponering tilnærmet 50/50 fordelt på offentlig og privat risikokapital. Det er et krav at det kommer ny kontant egenkapital inn i selskapet sammen med lånet og lånet utbetales i takt med den private kapitalen.

Bakgrunnen for oppstartlånet er et ønske om å dreie mot mer bruk av lån også i tidligere faser, øke tilgangen til kapital og samtidig stimulere privat kapital. Oppstartlån er et alternativ til

kommersialiseringstilskudd og passer for bedrifter som har tilgang på egenkapital, men ikke er i posisjon til banklån.

I 2019 mottok Innovasjon Norge totalt 412 søknader om innovasjonslån og garantier mot 429 i 2018, og i 2019 ble det innvilget nye lån på til sammen 826,1 mill. kroner av en utlånsramme på 1 200 mill. kroner. Totalt ble næringslivet tilført risikolån på nesten 1,1 mrd. kroner når risikolån over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett inkluderes. Tilsagnsomfanget i 2019 ble noe redusert både i kroner og antall sammenlignet med året før. Dette skyldes dels konjunkturrell usikkerhet, redusert markedssvikt ved at bankene tar noe større risiko og øker sine markedsandeler samt noe svakere innsats med mobilisering i Innovasjon Norge, som følge av økt fokus på innovasjon og eksport. Avsetning til tapsfond i 2019 utgjorde 237,3 mill. kroner, noe som tilsvarer 26 prosent av de totale innvilgede lån og garantier.

Tabell 3.3-4 Oversikt over forbruk i 2019. 2018 i parentes. Mill. kroner.

Leveranse	Forbruk	Antall tilsagn
Innovasjonslån	448,6 (560,3)	71 (265)
EIF lån	198,3 (185,2)	23 (26)
Oppstartlån	179,2 (153,9)	126 (112)
Vekstgaranti (maks garantiansvar)	31,0 (23,3)	128 (91)
Garantiordning IN	9,4 (9,5)	6 (6)

I 2019 var fordelingen av antall tilsagn på målgruppene (delmålene) om lag på samme nivå som i 2018. Fordelingen er henholdsvis 60 prosent til gründere og 40 prosent til vekstkraftige bedrifter. Oppstartlånet, som retter seg mot foretak yngre enn fem år med potensial for innovasjon og vekst, er hovedårsaken til denne fordelingen. Målt i innvilget beløp er fordelingen 40 prosent til gründere og 60 prosent til vekstkraftige bedrifter.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Estimatene på effektindikatorerne salgsinntekter, verdiskaping, produktivitet, årsverk og kapitalrentabilitet er målt av Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) i 2019 for Innovasjon Norges virkemidler og er sett i forhold til en tilsvarende kontrollgruppe av bedrifter. Estimatene for kunder med innovasjonslån er høye, og betydelig høyere enn gjennomsnittet for alle ordninger og alle oppdrag. Estimatene viser gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng. Det betyr i praksis at gjennomsnittlig mervekst i verdiskaping for de som får benytte dette tilbudet, er på om lag 15,2 prosent mer enn de i den sammenliknede kontrollgruppen.

Produktivitetsvekst på 9,8 prosentpoeng årlig mer enn kontrollgruppen er også et tilfredsstillende resultat. Gjennomsnittlig produktivitetsvekst i næringslivet varierer normalt mellom en til to prosent i året. Salgsinntekter gir 18,8 prosentpoeng gjennomsnittlig mervekst. Årsverk gir 3

prosentpoeng gjennomsnittlig merkest, og kapitalrentabiliteten 0,8 prosentpoeng. Alle estimatene er statistisk signifikante.

Innovasjonsnivået for prosjekter som finansieres med innovasjonslån er fortsatt høy. 89 prosent av tilsagnene er prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt og internasjonalt nivå - marginalt lavere enn i fjor. Ambisjonen er å opprettholde et høyt innovasjonsnivå for innovasjonslån.

Tabell 3.3-5 Innovasjonsnivå. Prosent av beløp.

Innovasjonsnivå	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	7 %	1 %	3 %	3 %	1 %	2 %
Innovasjon på regionalt nivå	6 %	4 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	15 %	10 %	10 %	11 %	9 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	63 %	76 %	78 %	80 %	82 %	81 %
Ikke relevant	9 %	9 %	7 %	5 %	7 %	8 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tjenestene benyttes ellers hovedsakelig til vare- og tjenesteinnovasjon og 75 prosent av innvilget beløp gikk til dette. 78 prosent av innvilgningene gikk til bedrifter med inntil 20 ansatte mot 76 prosent i 2018. Dette er i tråd med ambisjonen. I 2019 har 43 prosent av årets tilsagn blitt vurdert til å ha miljøeffekt mot 46 prosent i 2018. 10 prosent av de samlede tilsagnene er kategorisert som kvinnerettet mot 20 prosent i 2018.

Den geografiske fordelingen av tilsagte innovasjonslån i 2019 viser at det er gitt slike lån i alle fylker. Rogaland og Oslo fikk størst andel av totale innvilgninger med henholdsvis 17 prosent og 16 prosent. Innovasjonslån er særlig aktuelle for bedrifter i sentrale strøk, men prosjekter som oppfyller kriteriene andre steder i landet blir også finansiert med innovasjonslån. 83 prosent av tilsagnene har gått til bedrifter lokalisert utenfor virkeområdet, mot 84 prosent i 2018.

De næringene som får den største delen av utlånene, er Informasjon og kommunikasjon med 28 prosent og Industri med 32 prosent.

Tabell 3.3-6 Driftsrisiko nye tilsagn innovasjonslån og garantier. Prosent av beløp.

Driftsrisiko	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	1 %	2 %	8 %	5 %	3 %	4 %
B	37 %	34 %	29 %	26 %	29 %	23 %
C	62 %	64 %	63 %	69 %	68 %	73 %

Driftsrisiko	2014	2015	2016	2017	2018	2019
D	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Risikobildet av nye innovasjonslån og garantier er preget av stabilitet, men med et klart og økende tyngdepunkt på bedrifter med høy driftsrisiko (kode C). Konsentrasjonen om risikoklasse C økte i 2019, noe som skyldes en relativt stor andel oppstartlån av de totale innvilgninger. Driftsrisiko D innebærer at virksomheten anses å ha mer enn 50 prosent sannsynlighet for konkurs. Lån skal dermed normalt ikke innvilges til denne kategorien.

Høsten 2019 ble det foretatt en følgeevaluering av ordningen med oppstartlån av MENON. Den samlede vurdering er at oppstartlån har et potensial til å være et relevant, effektivt og addisjonelt virkemiddel. Dette bygger på selskapenes tilbakemelding knyttet til addisjonalitet, samt gjennomgang av ordningens design og beslutningsgrunnlag. Ettersom de første lånene som er innvilget forfaller først om to år, er det derimot lite informasjon tilgjengelig knyttet til hvor stor den reelle risikoen i ordningen er. Ordningen treffer målgruppen godt, og oppstartsselskapet får mer finansiering på et tidlig tidspunkt, noe som innebærer at tiden frem til vekst reduseres.

Ordningen reduserer utvanningen for gründerne og sørger for gode incentiver gjennom hele utviklingsløpet. Låneordningen er innrettet mot det segmentet hvor markedssvikten muligens er størst, det vil si unge nyetablerte bedrifter med innovative produkter med høy risiko og stort vekstpotensial. En positiv mekanisme som forsterker potensialet for å løse opp markedssvikten, er kravet om det må tilføres privat kapital på minimum 40 prosent av oppstartlånet. Dette sikrer at det også er andre som har tro på selskapet og som er villig til å ta risikoen med å investere. Videre er det en fordel med ordningen at det er stor fleksibilitet med hensyn til hva foretaket kan bruke finansieringen på. Det sikrer at midlene anvendes der foretaket vurderer at det er størst behov enten det er investering eller drift.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

For landsdekkende låne- og garantiordningene er resultat før tap på utlån 27 mill. kroner (24 i 2018). De bokførte tapene var 138 mill. kroner (mot 38 i 2018). Bokført tap i 2019 utgjør 4,4 prosent av porteføljen per 31.12.19 mot 1,6 prosent i 2018. I et normalt år bør bokførte tap utgjøre mindre enn fem prosent av porteføljen.

Driftskostnadene er økt fra 58 mill. kroner i 2018 til 76 mill. kroner i 2019. Økningen i driftskostnadene i 2019 skyldes i all hovedsak økte timepriser på vårt arbeid med lånene, økte IT-kostnader og i noen grad merkostnader med nye låneordninger som EIF-lån og Oppstartlån.

Se for øvrig omtale av gjennomføringskostnader under kap. 11.2.3 Effektiviteten i driften av de ulike ordningene, hvor kostnadsutviklingen/-effektiviteten for låneordningene er nærmere gjennomgått.

Det ble innvilget færre innovasjonslån enn ønskelig i 2019, og utlånsrammen ble ikke fullt utnyttet. Utnyttelsen av garantiavtalen med EIF var heller ikke så stor som ønskelig. Årsakene til dette er sammensatt, men en årsak er trolig noe manglende mobilisering i Innovasjon Norge.

Utlånsrammen i 2020 er 1 400 mill. kroner og vi legger opp til at rammen skal kunne utnyttes 100 prosent. Det er en avgjørende forutsetning for dette at det gjøres en mobilisering på utlånsiden både sentralt og regionalt. Dette er et arbeid som må prioriteres høyt i 2020. Ambisjonen er ellers at inntil 175 mill. kroner skal være oppstartlån.

Det planlegges økt oppfølging av oppstartlånekundene, herunder med sikte på at disse må levere en enkel digital rapportering på noen få måltall til oss hvert kvartal.

3.3.4 Landsdekkende innovasjonstilskudd

Landsdekkende innovasjonstilskudd ble avvirket som egen ordning i 2016, men det innvilges ennå noen enkeltsaker hvor vi fortsatt bruker denne samlebetegnelsen.

Tabell 3.3-7 Landsdekkende innovasjonstilskudd. 2019. Mill. kroner.

Leveranse	Ramme	Forbruk	Antall tilsagn
Innovasjonstilskudd	0	6,5	9

Tilsagn gitt under denne rammen i 2019 har gått til ulike typer av prosjekter: IPR-avklaring (0,3 mill. kroner), oppfølging av tidligere års landsdekkende tilskudd (0,8 mill. kroner), analyser/evalueringer (0,4 mill. kroner), behovsavklaring/mobilisering (1,9 mill. kroner) og kunnskapsnettverk/HUB (3,2 mill. kroner).

3.3.5 Tilskudd til Bioøkonomiprojekter

Formålet med tjenesten

Bioøkonomiordningen støtter bedrifter som utvikler produkter og løsninger for effektiv og bærekraftig bruk av bioressurser i eksisterende og nye verdikjeder. Målet er å bygge biobasert industri i Norge og bidra til økt verdiskaping basert på bioressurser fra hav, jord og skog. Det er et internt mål at ordningen skal være fleksibel og kunne virke utløsende for andre virkemidler i og utenfor Innovasjon Norge.

Bioøkonomiordningen er en samling av virkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet som ble opprettet i 2017 som en forenkling av virkemiddelporteføljen.

Målgruppen for ordningen er bedrifter, uavhengig av størrelse, som utvikler og tar i bruk løsninger for produksjon, foredling og distribusjon av bioressurser. Midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (18,9 mill. kroner) benyttes til prosjekter i distriktskommuner, og

midler fra Landbruks- og matdepartementet (3,1 mill. kroner) benyttes til prosjekter tilknyttet jord og skog (landbruk). Midler fra Nærings- og fiskeridepartementet (55 mill. kroner) brukes til prosjekter over hele landet, inkludert internasjonalisering og innovativ bruk av tre. Biogasspilotordningen fra Klima- og miljødepartementet ble en del av Bioøkonomiordningen i revidert nasjonalbudsjett 2019.

Hovedaktiviteter

Bioøkonomiordningen er et fleksibelt virkemiddel der ulike prosjekter kan få støtte, eksempelvis innenfor forskning og utvikling (FoU), opplæring/kompetansedeling og markedsrettet forretningsutvikling. På grunn av høy etterspørsel og begrensede rammer, undersøkes muligheten for å bruke andre virkemidler, både innenfor og utenfor Innovasjon Norge, før Bioøkonomiordningen benyttes. Muligheter der støtte av forprosjekter i Bioøkonomiordningen vil kunne utløse videre finansiering fra andre virkemidler er høyt prioritert. Dette forutsetter blant annet tett dialog med Forskningsrådet, Enova og Siva.

Innovasjon Norge har prioritert mobilisering til følgende fire strategiske områder: Merkevarebygging – Sunn mat fra hav og land, Bioraffinering – Industrialisering basert på nye råvarer og sidestrømmer, Bygg i tre – Kompetanse og marked og Biosmart – Digitalisering og automatisering i biosektorene. For aktiviteter knyttet til biogass og bioenergi, henvises til henholdsvis rapportering for kapittel 8.2 Biogasspiloter og kapittel 5.3 Kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket.

Det ble i 2019 innvilget 76,5 mill. kroner innenfor Bioøkonomiordningen (inkludert Klima- og miljødepartementets Biogasspilot) til 103 prosjekter, hvorav 68 med virkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementet. Etterspørselen har, som tidligere år, vært stor etter de landsdekkende midlene fra Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (til sammen syv prosjekter), men lavere for de distriktsrettede midlene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (det er innvilget 11,5 mill. kroner til 17 prosjekter).

Prosjekter som har kvalifisert til andre virkemidler i og utenfor Innovasjon Norge, er finansiert fra andre ordninger, spesielt er andre distriktpolitiske virkemidler og Miljøteknologiordningen brukt.

Hovedaktiviteter innenfor de fire strategisk prioriterte områdene:

- *Merkevarebygging – Sunn mat fra hav og land:*
Lav råstoffutnyttelse og videreforedling innenfor sjømatnæringen representerer en vesentlig tapt verdiskapning for Norge. Økt foredling i Norge, mer produktutvikling og merkevarebygging er prioriterte områder. Eksport er et annet viktig delmål og Internasjonale møteplasser som Seafood Expo Global, China Fisheries og Conxemar er arenaer hvor Innovasjon Norge tilrettelegger for norske bedrifters eksportarbeid. Markedsrapporten om muligheter for mindre kjente arter på det sør-koreanske markedet,

førte til oppstart av eksportprogrammet Global Growth Norsk Tørrfisk til Sør-Korea med ni deltakerbedrifter.

- *Bioraffinering – Industrialisering basert på nye råvarer og sidestrømmer*
CO₂ utslipp er en viktig potensiell råvare for produksjon av for eksempel protein til fiskefôr, flydrivstoff eller plast. I samarbeid med Forskningsrådet og Innovasjon Norges Invest in team ble det arrangert en workshop om «Carbon Capture and Utilisation» (CCU). Tema var å tiltrekke internasjonal teknologi og mulighetene for et testsenter innen gassfermentering.

Sammen med Forskningsrådet er det gjennomført en stor utlysning innen et ERA-net for marin bioøkonomi (29 mill. euro). For Innovasjon Norge resulterte dette i 8 prosjekter på til sammen 4 mill. kroner, hvorav om lag 30 prosent vil refunderes av EU-kommisjonen. Det har også vært mobilisert innenfor andre EU-ordninger (slik som Biobased Industries). I tillegg har det vært gjennomført en bred mobilisering innen resirkulering av karbon, delvis koblet til deltagelse innen Proses21, levert bidrag til utredning om nye oppdrettsarter, og et OECD arbeid (på vegne av Nærings- og Fiskeridepartementet) innen bærekraftindikatorer.

- *Bygg i tre – Kompetanse og marked*
Bruk av tre i bygg og infrastruktur er et mulig viktig klimatiltak i byggenæringen og koblingen mellom kunnskap, tjenester og produkter representerer komparative fortrinn for Norge. Gjennom ulike aktiviteter har man gjennom 2019 bidratt til kompetansebygging, spredning og internasjonalisering med mål om høyere eksport. I Norge har hovedaktivitet vært koordinering av det nasjonale tredrivenettverket bestående av regionale pådrivere. Alle regioner har nå egen tredriver. Internasjonalt har det i 2019 vært lagt vekt på samarbeid og eksportmuligheter i Tyskland (klynge til klynge-samarbeid og eksportprogram) og påbegynt arbeid mot Frankrike for videreføring i 2020.
- *Biosmart – Digitalisering og automatisering i biosektorene*
Nye produksjons- og distribusjonsmetoder ved hjelp av sensorer, droner, maskinlæring og skyløsninger er en del av løsningen for mer effektive og bærekraftige matsystemer. For å understøtte denne utviklingen har Innovasjon Norge, i samarbeid med Norsk Landbruksamvirke og Forskningsrådet, arrangert Landbrukets Innovasjonscamp 2019 med tema dyrevelferd. Innovasjon Norge arrangerte også den nasjonale agritek-konferansen LandTek 2019 med tittelen «Roboter, stordata og maskinlæring er på full fart inn i fjøs og ut på beite». Som et ledd i å styrke eksport av norske agritek-produkter og løsninger var dette tema under statsbesøket til Chile. Det ble også organisert studietur for norske agritek-selskaper til Kenya for å se på markedsmuligheter.

Når det gjelder økt kunnskapsgrunnlag, er det i 2019 gjennomført flere analyser, blant annet Bioøkonomi i Norge og Verdiskaping basert på massevirke og sidestrømmer. Arbeidet med Felles

handlingsplan Bioøkonomi mellom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva ble ferdigstilt i 2019. Dette arbeidet legger grunnlaget for god utnyttelse av de samlede virkemidler og et godt samspill innenfor bioøkonomi inn i 2020.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Ordningen gjør det godt når det gjelder nasjonal og internasjonal innovasjonshøyde, som er på 88 prosent (71 av 92 prosjekter). Prosjektene er både rettet mot et hovedsakelig nasjonalt marked (60 prosent) og et internasjonalt marked (40 prosent).

Av type innovasjon er flertallet av prosjektene innenfor kategorien produkt-/tjenesteinnovasjon og prosessinnovasjon med 71 av 92 prosjekter (77 prosent).

Det er en god regional fordeling av prosjektene over hele landet, hvor alle fylker er representert med minst ett prosjekt. Fylket med flest finansierte prosjekter er Vest-Agder med 14 prosjekter i 2019.

Prosjektene er kategorisert med positiv miljø- og samfunnseffekt i 81 av 92 saker (88 prosent). 25 av 92 saker er kategorisert som samarbeids- og flerbedriftsprosjekter (27 prosent).

Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019 viser høy addisjonaltet på 84 prosent for denne ordningen. Det vil si at 84 prosent av kundene som mottok denne tjenesten sier at Bioøkonomiordningen i stor grad var utløsende for prosjektet sitt.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Det er de tre siste årene gjennomført en betydelig effektivisering av administrasjonen av virkemidlene til bioøkonomiordningen. I 2019 er Biogasspilotene fra Klima- og miljødepartementet innlemmet i ordningen. Hvert departement har nå kun en virkemiddelkode, mot flere tidligere.

Saksbehandlingen håndteres av et team på ti personer, som har sitt daglig arbeid ved forskjellige kontorer i landet. Teamet har digitale møter annenhver uke der saker diskuteres og prioriteres, og kunnskap deles. Det legges ned et betydelig arbeid i samspill med oppdragsgivere og andre virkemiddelaktører som Forskningsrådet, Siva, Enova og DOGA for forenkling og effektivisering for søkere. Totalt er det benyttet 15,4 mill. kroner til gjennomføring og mobilisering i 2019, av disse var 11,8 mill. kroner timekostnader.

Arbeidet med bioøkonomi samordnes nå under arbeidsområdet innovasjonsprosjekter. Dette vil forenkle overganger og grenseflater mellom tjenestene Miljøteknologiordningen, Bioøkonomiordningen, Innovasjonskontrakter, Innovasjonslån og EU-finansiering. Gjennom felles handlingsplan Bioøkonomi videreføres samarbeidet med de øvrige virkemiddelaktørene.

3.4 Kap. 2421, post 51 Tapsavsetning, såkornfond og koinvesteringsfond, kap. 2421. post 53 Risikoavlastning, såkornfond og koinvesteringsfond og kap. 2421. post 95 Egenkapital, såkornfond og koinvesteringsfond

Formålet med tjenesten

Det langsiktige målet med såkornkapitalordningen er å støtte etablering av innovative, internasjonalt konkurransedyktige vekstforetak i tidlig fase i hele landet og dermed skape vekst og kompetansebaserte arbeidsplasser. Ordningen skal øke tilgangen på kompetent kapital og kompetanse, økt aktivt eierskap i vekstbedrifter samt styrke oppbyggingen og videreutviklingen av gode forvaltningsmiljøer. Fondene skal oppnå lønnsomhet i investeringsvirksomheten, og det er en målsetning å få mest mulig privat kapital i fondene.

Hovedaktiviteter

De åtte fondene i bølge II (opprettet i 2006-2008) går nå inn i en periode der porteføljeselskapene skal selges og fondene avvikles. Det første fondet avvikles i mai 2021 og det siste fondet avvikles i februar 2023. Våre risikovurderinger viser at fondene vil tilbakebetale om lag 750 mill. kroner under forutsetning av at porteføljeaksjene realiseres til dagens markedsv verdier. Dette betyr at omtrent 90 prosent av dagens hovedstol vil bli tilbakebetalt samt at enkelte fond også vil betale tilbake påløpte renter. Vi vil understreke at det er stor usikkerhet knyttet til denne vurderingen.

I supplerende oppdragsbrev av 3. juli 2019 fikk Innovasjon Norge en fullmakt til å inngå avtaler med eierne av fondene om tiltak for å ivareta verdier i fondene innenfor rammen av notifiseringen til ESA (EFTA Surveillance Authority). Begrunnelsen var:

«For å sikre avkastningen til fondene gis Innovasjon Norge fullmakt til å inngå avtaler med eierne av fondene om tiltak som skal bidra til kostnadseffektiv drift av såkornfondene i en avsluttende fase og bedre fondenes muligheter til å betale tilbake lån og renter til staten.»

I 2019 ble det gjennomført en fusjon av de to distriktsrettede fondene Midvest I AS (overtakende selskap) og Midvest II AS. Fusjonen ble gjennomført 11.12.2019.

Etter dette er det tolv såkornfond som er operative, i tillegg kommer Koinvesteringsfondet for Nord-Norge AS og et nytt såkornfond som er under opprettelse og som forventes å være operativt Første kvartal 2020.

Fondene har om lag 4 mrd. kroner under forvaltning og har investert i over 190 selskaper. Tar vi med alle 14 fondene har disse tilgjengelig om lag 1,1 mrd. kroner for investering. Vi estimerer at om lag 0,6 mrd. kroner er tilgjengelig for investeringer i nye selskaper som er yngre enn fem år. Resterende 0,5 mrd. kroner er bundet til oppfølgingsinvesteringer i eksisterende porteføljeselskaper og dekning av løpende forvaltningskostnader.

Så Kornfondene investerer i selskaper med høy innovasjonsgrad og som har internasjonale vekstambisjoner. Dette er selskaper som har lange og kapitalkrevende utviklingsløp. Fondene opprettes i samarbeid med private investorer og forvaltes av profesjonelle forvaltningsteam. Disse forvaltningsmiljøene tilfører i tillegg til kapital også nettverk og kompetanse som er avgjørende for at porteføljebedriftene skal lykkes. Vi har tidligere presentert analyser som viser at innbetalt kapital fra staten på 2,3 mrd. kroner har utløst over 13 mrd. kroner til porteføljebedriftene i egenkapital, «soft funding» og lån.

Etablering av nytt landsdekkende såkornfond

I supplerende oppdragsbrev av 7. november 2018 ble Innovasjon Norge tildelt et mandat til å velge ut en forvalter til et nytt såkornfond. Fondets størrelse vil være på minimum 300 mill. kroner og staten vil bidra med risikoavlastning på 22,5 mill. kroner (post 53) og egenkapital med 127,5 mill. kroner (post 95).

Det ble utlyst et offentlig anbud i 2019 og mandatet ble tildelt ProVenture Management III AS i midten av september 2019. Fondet ProVenture Seed III AS er under etablering og vil være operativt i løpet av første kvartal 2020. Fondet vil bli opprettet med minimum 150 mill. kroner fra private og 150 mill. kroner fra Innovasjon Norge, totalt 300 mill. kroner i første slutfase. Forvalter tar sikte på å gjennomføre andre slutfase innen tolv måneder fra etablering og øke fondets forvaltningskapital til om lag 400 mill. kroner.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Resultater for såkornfond rapporteres i en separat rapport til Nærings- og fiskeridepartementet som er unntatt offentlighet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Såkornordningene har administrasjons- og gjennomføringskostnader på 10 mill. kroner, hvorav direkte prosjektkostnader utgjør 0,7 mill. kroner, mens de resterende kostnadene er timekostnader.

3.5 Kap. 2421, post 70 Rapportering av basiskostnader

Basiskostnader finansieres med Nærings- og fiskeridepartementet kap. 2421, post 70 og omfatter:

- Direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne på utekontorene, med unntak av utekontor som er dedikert særskilte ordninger
- Honorar til styret og valgkomiteen
- En grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- Strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er relatert til særskilte oppdrag
- Styringsdialog med eierne
- Innspill til nasjonal og regional politikkutforming
- Deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- Fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

Tabell 3.5-1 Basiskostnader med finansiering over kap. 2421, post 70. Mill. kroner.

	2018	2019
Grunnkapasitet distriktskontor	25,4	28,2 ²⁶
Innovasjonspolitisk rådgiver	24,5	25,2
Ledelse og virksomhetsstyring	114,2	113,4
Styrehonorarer	2,2	2,7
Sum	166,3²⁷	169,5

Det gjøres spesielt oppmerksom på at det i tillegg påløper basiskostnader som dekkes av selvfinansierende ordninger samt øvrige ordninger. Tabellen over er derfor kun ment å vise hvorledes bevilgingen over Nærings- og fiskeridepartementet kap. 2421, post 70 benyttes. Tabellen består av både faktiske kostnader man finner igjen i Innovasjon Norges regnskap og kalkulatoriske estimater basert på beskrivelsen av Nærings- og fiskeridepartementet kap. 2421, post 70 fra Nærings- og fiskeridepartementets oppdragsbrev for 2019. I tillegg ønsker vi å presisere at beløpet i tabellen ikke er «én til én» av hva som inntektsføres av Nærings- og fiskeridepartementet kap. 2421, post 70. For å få denne informasjonen henviser vi til årsregnskapet til Innovasjon Norge.

3.6 Kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer

3.6.1 Norwegian Innovation Clusters (Klyngeprogrammet)

Formålet med tjenesten

Norwegian Innovation Clusters skal bidra til verdiskaping i næringslivet i Norge gjennom å utløse, forsterke og gjennomføre samarbeidsbasert utvikling, som ikke hadde funnet sted i samme omfang eller i samme hastighet uten offentlig støtte. Samarbeidsbasert utvikling gir synergier gjennom stordriftsfordeler og komplementaritet.

Klyngeprogrammet støtter samarbeidsbasert utvikling fordi det bidrar til programmets formål:

- Å øke innovasjonsevnen og verdiskapingen til de bedriftene som deltar i klyngesamarbeidet.
- Å forsterke klyngenes rolle som tilrettelegger for fornyelse og vekst i norsk næringsliv.

²⁶ Grunnkapasitet ved distriktskontor er en kalkulatorisk kostnad, og for 2019 er det fastsatt til inntil ett årsverk per kontorsted (ekskl. Svalbard). Totalt er det 19 kontorsteder for 2019. Tilsvarende metode er benyttet i både i 2019 og i 2018.

²⁷ I tillegg påløper basiskostnader som dekkes av selvfinansierende ordninger.

- Å øke klyngenes bidrag til å utvikle attraktive innovasjonsøkosystemer regionalt og nasjonalt.

Hovedaktiviteter

35 klynger har fått tjenester fra klyngeprogrammet i 2019. Disse tjenestene er finansiering, kompetanse og verktøy, rådgivning, nettverk og profilering. I tillegg til klyngene som inngår i programmet har også nye nettverk som kan utvikle seg til å bli en klynge eller et bedriftsnettverk og klynger som tidligere har vært en del av programmet mottatt bistand.

Gjennom programmets utlysning i 2019 ble det tatt opp fire nye Arenaklynger og fire klynger ble løftet opp på det nye Arena Pro-nivået. Gjennom klyngeprogrammets lærings- og utviklingsplattform (LUP) ble det blant annet gjennomført om lag 60 workshops. Videre iverksatte programmet deler av den nyutviklede klyngeportalen og fikk gjennomført evaluering av Global Centres of Expertise-klyngene (GCE).

I 2019 ble det også gjennomført et omfattende utviklingsarbeid med utarbeidelse av programbeskrivelse for et revidert klyngeprogram og forslag til et delprogram for modne klynger til departementene. Endringene er basert på programevalueringen i 2018, erfaringsdeling og innspill.

Revidert klyngeprogram

Klyngeprogrammet er endret med sikte på å bygge sterkere fasilitatororganisasjoner som bidrar til samarbeidsbaserte utviklingsaktiviteter av høy kvalitet. Den strukturerte lærings- og utviklingsplattformen (LUP) som ble iverksatt i 2019 skal bidra til å sikre dette.

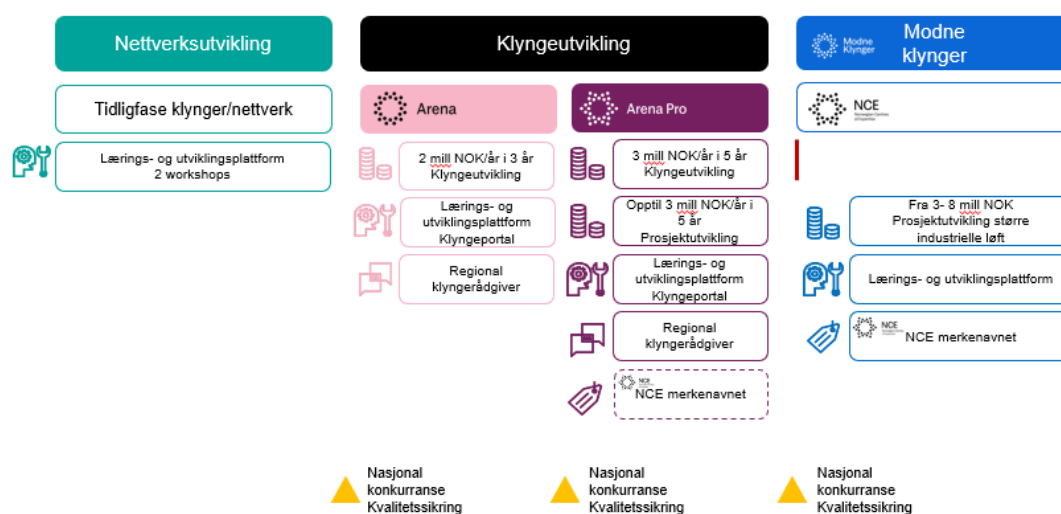
I det reviderte programmet erstatter nivået Arena Pro det tidligere Norwegian Centres of Expertise (NCE). Hovedforskjellen består i at i Arena Pro deles finansieringen opp i henholdsvis driftsfinansiering og finansiering av større utviklingsprosjekter. Evalueringen viste at mange av klyngene ikke var forberedt på at de etter utgangen av klyngeprogrammet, som følge av statsstøttereguleringen, ikke kan motta støtte til driftsaktiviteter. Trening på å utvikle og gjennomføre større utviklingsprosjekter skal gjøre klyngene bedre i stand til å hente finansiering fra andre kilder, for eksempel EU. Den nye modellen åpner også opp for at viktige regionale klynger kan tas inn i programmet, uten at det settes krav om at de må ha den nasjonale posisjonen som settes som krav til Arena Pro-klynger.

Klyngeprogrammet ønsker også å kapitalisere på den kompetansen som bygges opp i klyngene gjennom å stimulere til deling av kompetanse og erfaring utover egen klynge. Dette vil være til stor hjelp for et norsk næringsliv som i stor grad består av mindre små og mellomstore bedrifter. Klyngeprogrammet har pilotert dette over noe tid gjennom Digitalt kompetanseløft – omstillingsmotor i klyngene, hvor digitale praksisnære kompetanseaktiviteter leveres fra utvalgte klyngemiljøer. Bedriftene i disse klyngene er med i leveransene. De får dekket sine utgifter forbundet med deltakelsen, selv om de også kan ha nytte av dette samarbeidet.

Leveranser utover egen klynge er også en begrunnelse for forslaget om å innføre et delprogram for modne klynger i 2020. Programmets mål er å legge til rette for at modne klyngers kapasitet og kompetanse skal kunne bidra til omstilling og vekst i norsk næringsliv. Klyngene kan bidra til å posisjonere norske næringsmiljøer internasjonalt, utvikle innovasjonsøkosystemet og spre omstillings- og vekstkompetanse til norske små og mellomstore bedrifter.

Det finansielle tilbudet til modne klynger skal konkretiseres ytterligere før første utlysning, for å unngå overlapp med eksisterende virkemidler og for å sikre størst mulig effekt av programmet.

Figur 3.6-1 Illustrasjon av det reviderte klyngeprogrammet.

Opptak av nye klynger

Det kom inn totalt 31 prosjektsøknader; fordelt på 20 til Arena og elleve til Arena Pro. Dette er én søknad mindre enn i 2018, hvor vi også hadde søknad om forlengelse av Arena-perioden. Generelt sett var det svært god kvalitet på de fleste søkerne, og Innovasjon Norge kunne innstilt langt flere ut fra kvaliteten. Det er rammene som dessverre gjør at vi må sette begrensninger.

Søknadene hadde en god geografisk spredning. Fra Nord-Norge er det to søkere fra Finnmark og en fra hver av de andre fylkene. Vestlandet har søkere i hovedsak fra miljøene i Stavanger og Bergen. Østlandet har også søknader fra flere fylker, så fylkesvis er det en god fordeling.

Innslaget av søkere som samarbeider om fornybarløsninger og omstilling til grønne løsninger preger mange søknader også i år. Samtidig er det mange søkere med IKT-innretning i år, med for eksempel tre på spillteknologi/Virtual Reality-teknologi (VR), to på Artificial Intelligence (AI). Også digitalisering er reflektert i de fleste søknadene. Det er også i år heller ingen søknader fra rene olje- og gassklynger.

Følgende klynger ble tatt opp i programmet:

Arena: Construction City Cluster, Nosca Clean Oceans, Marin Recycling Cluster, Autonomiklyngen

Arena Pro: Norwegian Smart Care Cluster, The WoodWorks Cluster, Norwegian Tunnel Safety Cluster, Solenergiklyngen

Utvikling av lærings og utviklingsplattformen (klyngeprogrammets LUP)

En økt satsing på strukturert lærings- og utviklingsaktiviteter for å oppnå dette hos de nye klyngene er iverksatt i 2019 (LUP). Evaluering og erfaring viste at desto bedre nettverkene hadde innsikt i hva de skal gjøre som nettverk, har de riktige aktørene og samarbeidspartneren med, desto mer vellykket blir nettverkene. Av den grunn har LUP også hatt tilbud til nettverk som ennå ikke er kommet inn i klynge- eller bedriftsnettverkprogrammet. Tilbudet leveres som workshops med bedriftene samlet av Innovasjon Norges regionale klyngerådgivere. Det er levert slike, sammen med tilbud til de nye Arenaklyngene i et antall av omtrent 60 i løpet av 2019. I 2020 blir dette tilbudet også utvidet med ytterligere tilbud til mer etablerte klynger.

Evaluering av GCE-klyngene (Global Centres of Expertise)

I forbindelse med at de tre Global Centres of Expertise-klyngene (GCE) hadde utløp av sin første femårsavtale, ble det gjennomført en [midveisevaluering](#). Oxford Research som foretok evalueringen, konkluderer med at de tre GCE-klyngene har levert i henhold til ambisjonene i klyngeprogrammet, og kan vise til stor grad av måloppnåelse. Hvor stor måloppnåelsen er, eller i hvor stor grad resultatene skyldes GCE-programmet, er utfordrende å besvare presist.

Til tross for at det i GCE-prosjektene er blitt utløst betydelige midler til forskning og utvikling, har ikke klyngene realisert det fulle potensialet på dette området. Endrede markedspremisser som følge av oljekrisen kan forklare hvorfor mål om økt verdiskaping ikke er blitt innfridd. Evalueringen dokumenterte at GCE-klyngene har arbeidet strategisk med alle målområdene i GCE-programmet, og at de har oppnådd betydelige resultater. Det er Oxford sin vurdering at de tre klyngene er på god vei til å oppfylle GCE-programmets målsettinger.

Oxford Research anbefalte at støtten til de tre GCE-klyngene videreføres i den neste femårsperioden, men at det ikke gis GCE-status til flere modne klynger. Klyngeprogrammet valgte å følge evaluators anbefaling, med noen justeringer for neste programperiode.

Digitalt kompetanseløft – Klyngene som omstillingsmotor

Ordningen skal bidra til at bedrifter over hele landet raskere fornyer og omstiller produkter, løsninger, tjenester, produksjonsmetoder og forretningsmodeller.

Gjennom ordningen tilgjengeliggjør noen utvalgte klyngemiljøer og deres medlemsbedrifter sin kompetanse til små og mellomstore bedrifter over hele landet. Klyngemiljøene bruker sin kunnskap, erfaring og sitt nettverk for å gi bedrifter utenfor sin egen klynge skreddersydde og praksisnære opplegg på områder som er særlig viktige for omstilling og fornyelse i små og mellomstore bedrifter: digital transformasjon, innovasjonsevne og avansert produksjon.

Kompetansen og erfaringen overføres gjennom workshops, rådgiving og studiebesøk i klyngemedlemsbedrifter.

I 2019 har til sammen 135 bedrifter hatt et digitalt kompetanseløft med en av leverandørene i Omstillingsmotor-ordningen. Av disse har 100 bedrifter deltatt i grupper/nettverk på workshop-opplegg i regi av Digital Norway. De øvrige 35 har hatt skreddersydde opplegg med et av Omstillingsmotormiljøene: Kongsbergklyngen, Haldenklyngen, iKuben i Molde og Raufossklyngen. Totalt siden oppstarten i 2018 har 245 bedrifter hatt et digitalt kompetanseløft. Det er god geografisk spredning hvor nesten alle fylker er representert.

Ordningen blir evaluert våren 2020 og funnene der vil inngå i videre beslutningsgrunnlaget for hvordan Innovasjon Norge ønsker å bidra til et digitalt kompetanseløft i små og mellomstore bedrifter fremover.

Ordningen vil da bli sett i sammenheng med blant annet Innovasjon Norges innspill til statsbudsjettet for 2021 om et digitalt kompetanseløft for små og mellomstore bedrifter, det nye delprogrammet for modne klynger og en mulighet for Norge også skal ha European Digital Innovation Hubs (EDIH) gjennom EUs Horisont 2020 og det kommende Digital Europe Programme (DEP).

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Som en del av mål- og resultatstyringsystemet gjøres det en årlig beregning av medlemsbedriftenes utvikling knyttet til salgsinntekter, verdiskaping, produktivitet og antall årsverk sammenlignet med en kontrollgruppe med liknende bedrifter.

Tabell 3.6-1 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng.

	Første 3 årene	Langtidseffekter (3+ år)	Alle år
Salgsinntekter	13,9***	-6,0	6,7***
Verdiskaping	9,6***	-10,4***	-2,6
Produktivitet	2,4	-4,5**	-0,3
Antall årsverk	3,3**	-3,8*	1,4

***gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi lik 0,01 eller lavere

**gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

* gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,05 og 0,1

Effektestimaten viser som tidligere at klyngemedlemmene har høyest utvikling de første tre årene de er med i klyngen. Den årlige gjennomsnittlige verdiskapingen er 9,6 prosentpoeng høyere for bedriftene som er med i klyngen enn for kontrollgruppen, 13,9 prosentpoeng høyere salgsinntekter og 3,3 prosentpoeng flere årsverk. Alle tallene er signifikante. Som ved fjorårets måling er det en negativ utvikling sett i forhold til kontrollgruppen etter de tre første årene. Om

dette er resultat av at det er mange bedrifter med store omstillingsutfordringer som er i de klyngene som har fått støtte over tid, eller om det er at effekten av klyngeprogrammet som avtar, er vanskelig å si. Det vi vet er at det for eksempel er mange bedrifter i GCE-klyngene og noen av NCE-klyngene som har hatt store utfordringer som følge av oljekrisen.

SØA sin kommentar til effekten med svært positive verdier de første årene er at det er en «catch-up-effekt», hvor bedrifter som ble med i klynger fikk inspirasjon, samarbeidsmuligheter og kompetanse som de ikke ville ha hatt uten medlemskapet i klyngen. Nedgangen etter noen år (her satt til tre år) er vanskeligere å forklare. Det kan ha noe med at den første effekten forsvinner, men det kan også ha noe med at porteføljen over bedrifter i de mer etablerte klyngene kan være rammet av omstilling og krisen i oljesektoren.

Estimatene ovenfor bruker samme fremgangsmåte som i evalueringen av klyngeprogrammet, se [SØA Report 76-2017](#). Det vil si at SØA har definert kjernebedriftene som de bedriftene som er lokalisert i den økonomiske regionen med flest medlemsbedrifter i motsetning til SSB som brukte de medlemsbedriftene klyngeprosjektene har definert som kjernebedrifter. Den andre forskjellen er at SØA har regnet oppstartsåret som det året da klyngeprosjektet startet. SSB brukte året etter (t+1) som oppstartsår. I år har Innovasjon Norge bedt SØA gjøre estimater med utgangspunkt i både SØA-metoden og SSB-metoden. Det er noe forskjellig i verdiene, men mønstret er det samme som tidligere år (se [Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2018 side 185-188](#)).

I evalueringen av klyngeprogrammet brukte SØA samspillsdatabasen for å kartlegge utviklingen i forsknings- og innovasjonssamarbeid. SSB fikk i slutten av 2018 i oppdrag å videreføre databasen, som nå har skiftet navn til virkemiddeldatabasen. Databasen inneholder informasjon om hvem som deltar i offentlig finansierte forsknings-, utviklings- og innovasjonsprosjekter. Databasen gjør det mulig å se på utviklingen i prosjektsamarbeid før og etter prosjektstart. Vi anser dette for å være mer relevant sett i forhold til utviklingen av samarbeid. Informasjonen påvirkes ikke av den enkelte respondents oppfatninger og vurderinger og gir dermed et robust bilde på tvers av årganger og klyngeprosjekter. I tillegg reduserer dette byrden for klyngebedriftene.

I tabellen nedenfor har vi angitt antall nye samarbeid etter oppstart. Tallene er justert for samarbeid som man hadde før oppstart og som ble med inn i klyngeprosjektet, se kapittel 5 i [SØA Report 76-2017](#).

Tabell 3.6-2 Samarbeidsutvikling – netto økning og netto vekstrate siden prosjektstart.

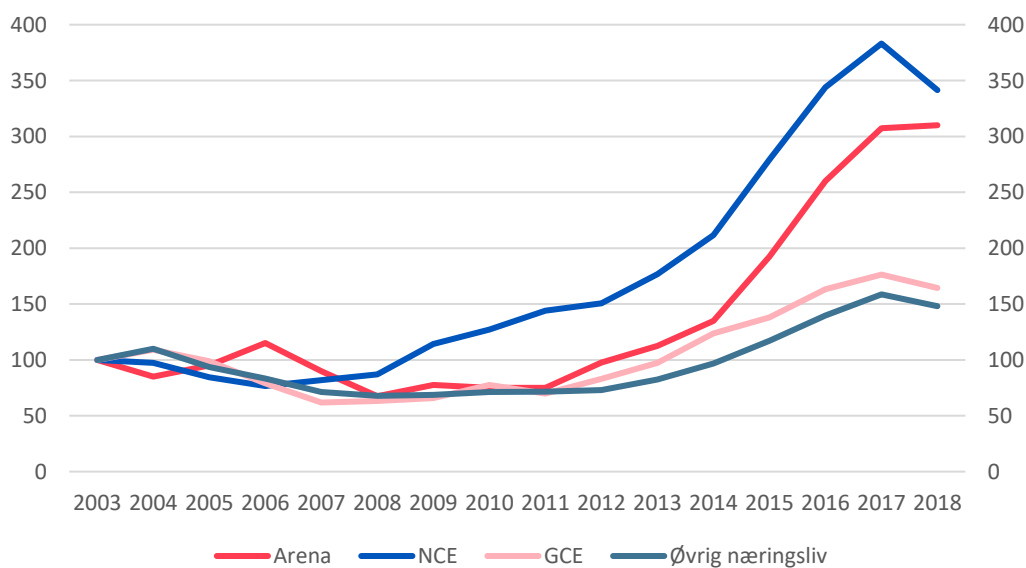
	Mellom et klyngemedlem og et ikke-medlem	Mellom to bedrifter i samme klynge	Mellom en bedrift og et kunnskapsmiljø i samme klynge	Mellom to klyngebedrifter i forskjellige klynger
Arena prosjektene	849 (45%)	10 (42%)	5 (125%)	14 (50%)
NCE/GCE-prosjektene	3434 (42%)	138 (51%)	56 (46%)	232 (39%)

Kilde: Virkemiddeldatabasen (SSB)

Det er en positiv utvikling i samarbeidsindikatoren for både arenaprosjektene og for NCE/GCE prosjektene når det gjelder de fire typene samarbeid som inngår i indikatoren. Selv om det er forsøkt å ta høyde for tidligere samarbeid, kan man ikke si at økningen utelukkende skyldes klyngeprogrammet. Man kan ikke sammenligne årets tall med fjorårets tall da populasjonen som inngår er forskjellige, og fordelingen mellom modne klynger (NCE/GCE) og mer umodne arenaprosjekter er forskjellig. I tillegg kommer forskjeller i for eksempel innretningen til det enkelte prosjekt.

Et av målene med klyngeprogrammet er å stimulere til økt innovasjon. Vi har brukt SkatteFUNN som en indikator på innovasjons- og utviklingsaktivitet. Figuren nedenfor viser utviklingen i bruk av SkatteFUNN blant kjernebedrifter i klyngene.

Figur 3.6-2 Indeks over antall aktive SkatteFUNN-prosjekter. Indeks 2003 = 100.

*kun aktive klyngeprosjekter er med i 2018.

Klyngebedriftene bruker SkatteFUNN mer enn det øvrige næringslivet, noe som Innovasjon Norge mener er en indikasjon på en høy innovasjons- og utviklingsaktivitet. Nedgangen for NCE-bedriftene skyldes i stor grad endringer i prosjektporteføljen med hensyn til antall prosjekter og at prosjekter med medlemmer som i stor grad har brukt SkatteFUNN nå er ute av programmet.

Klyngene rapporterer også årlig om sitt aktivitetsnivå. Antallet samarbeidsprosjekter er særlig interessant å følge utviklingen på. Selv om porteføljen varierer fra år til år, gir det en indikasjon på hvilken type aktiviteter som prioriteres. Nytt av året er at klyngene har benyttet klyngeportalen til

å rapportere sine aktiviteter. Klyngene rapporterer inn 2 264 bedrifter. Videre rapporteres det om et utstrakt samarbeid med andre klynger (323), også internasjonale (71). Det rapporteres også om 375 internasjonale prosjekter. Sammenlignet med 2018 er det noen færre internasjonale prosjekter (409 i 2018).

Klyngene rapporterer videre om 409 innovasjonsprosjekter (mot 331 i 2018), og 415 kompetanseprosjekter inklusive utvikling av nye utdanningstilbud (mot 473 i fjor). Som nevnt tidligere er det endring i portefølje, og klyngene prioriterer noe forskjellig fra år til år. Men basert på rapporteringen kan vi konstatere at det er vedvarende høyt aktivitetsnivå, og at det skapes et stort antall samarbeidsbaserte utviklingsprosjekter.

Klyngens rapportering viser at klyngene utløste FoU og innovasjonsvirkemidler fra virkemiddelapparatet, i tillegg til EU-virkemidler. Det siste er særlig interessant da muligheter i EU er nok fremdeles noe underkommunisert og underutviklet hos klyngenes bedrifter. Samtidig har man jobbet strategisk med dette over tid, blant annet gjennom ordningen EU-rådgiver i klyngene. En egen EU-rådgiver ser ut til å gi god effekt på at bedrifter lykkes med hjemhenting. En analyse Innovasjon Norge har gjort av antall tildelinger fra EU i perioden 2014-2019 til klyngenes bedrifter i 2019, viser at nesten 80 prosent av tildelingene går til bedrifter hvor klyngen har hatt EU-rådgiver. Rådgiverens rolle ser ut til å ha stor betydning for å finne og veilede, slik at gjennomslaget blir større.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Klyngeprogrammet inklusive Digitalt kompetanseløft – klyngene som omstillingsmotor, hadde en total gjennomføringskostnad på 36,8 mill. kroner. Det er fordelt på 10,9 mill. kroner til direkte prosjektkostnader og 25,9 mill. kroner i timekostnader. Fordelingen er finansiert med 23,8 mill. kroner av Nærings- og fiskeridepartementet og 13 mill. kroner av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Det kommenteres at Digitalt kompetanseløft – klyngene som omstillingsmotor er fullt ut finansiert av Nærings- og fiskeridepartementets midler, og at deler av gjennomføringskostnadene benyttes til å finansiere avklaringsteamene hos klyngene, altså ikke til finansiering av Innovasjon Norges virksomhet.

Klyngeprogrammet har i 2019 vært i en utviklingsfase blant annet med lærings- og utviklingsplattform og klyngeportalen. Hoveddelen av direkte prosjektkostnader har gått til dette. Videre er det en gruppe på elleve klyngerådgivere som følger opp klyngene direkte, hvor kostnadene er timekostnader.

3.6.2 Bedriftsnettverk

Formålet med tjenesten

Bedriftsnettverk skal bidra til at flere små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner etablerer strategisk, markedsrettet og kommersielt samarbeid med andre bedrifter. Hensikten er å styrke bedriftenes tilgang til ressurser, og styrke innovasjonsevne og konkurransekraft. Det skal bidra til kommersialisering og vekst i nye markeder, og gi økt verdiskaping i bedriftene.

Hovedaktiviteter

Bedriftsnettverk ble i 2019 finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets kapittel 2421, post 71 og Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapittel 553, post 74.

Disponibel ramme fra Nærings- og fiskeridepartementet til kundeprosjekter var 20,3 mill. kroner i 2019 mot 26,3 mill. kroner i 2018. Det kom inn totalt 46 søknader i 2019 til eksisterende og nye prosjekter, mot 77 søknader i 2018. Av disse var 24 søknader om støtte til nye prosjekter, mens det som resultat av de to utlysningene i 2018 kom inn 62 slike søknader. Det ble i 2019 bevilget 20,1 mill. kroner mot 14,4 mill. kroner i 2018. Rammen i 2019 ble fullt utnyttet.

Bedriftsnettverkstjenesten gikk i 2019 over til regional mobilisering og løpende søknadsmottak, vurdering og utvelgelse av prosjekter ved regionkontorene. Den tidligere ordningen med åpen nasjonal utlysning og konkurranse om midlene, er avvirket. Denne omleggingen vurderes som en medvirkende årsak til lavere søknadsinngang i 2019. Erfaringsmessig mobiliserer åpne nasjonale utlysninger bredt i næringslivet.

Utvikling i prosjektporteføljen finansiert fra Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

Tabell 3.6-3 Oversikt over antall nye og avsluttede bedriftsnettverk finansiert fra NFD og KMD.

	2017	2018	2019
Antall ved inngangen til året	71	70	58
Nye prosjekter	15	20	18
Avsluttede prosjekter	16	32	21
Antall ved utgangen av året	70	58	55

Det var et mål å ta inn 20 til 25 nye prosjekter i 2019. Lavere søknadsinngang er årsaken til at målet ikke ble oppnådd fullt ut. 77 prosent av de nye prosjektene som ble tatt inn i 2019 er internasjonalt rettet, mot 90 prosent 2018. Den noe lavere andelen internasjonale prosjekter anses ikke vesentlig da det dreier seg om få prosjekter. Alle de nye prosjektene er relatert til omstilling og vekst gjennom utvikling av nye forretningsområder og markeder.

Alle fylker har aktive bedriftsnettverk, men fordelingen er noe ujevn. De tre siste årene sett under ett har det vært flest prosjekter i Trøndelag, Vestland og Oslo, mens Troms og Finnmark, Vestfold og Telemark og Innlandet har hatt en svakere utvikling.

Det er relativt god spredning på næringer. Det er flest prosjekter innen energi og miljø, marine næringer og reiselivsnæringen.

Tabell 3.6-4 Oversikt over antall deltakerbedrifter i prosjekter finansiert av NFD og KMD.

	2017	2018	2019
Antall aktive bedrifter ved utgangen av året	690	536	518
Herav mobiliserte bedrifter i nye prosjekter	130	133	138

Antall bedrifter per prosjekt i porteføljen har i snitt vært ni til ti bedrifter i 2017 og 2018, mens de nye prosjektene i 2019 har om lag åtte bedrifter per prosjekt. Endringen anses ikke vesentlig.

Innovasjon Norge har også finansiert også et betydelig antall bedriftsnettverk med lokale midler fra fylkeskommunene. Dette er prosjekter med vesentlig regional betydning.

Ved utgangen av 2019 omfattet dette 42 aktive prosjekter med om lag 500 involverte bedrifter. Prosjektene er etablert i perioden 2017 til 2019. Det er flest prosjekter i Nordland (12), Trøndelag (5), Møre og Romsdal (5), Vestland (5), og Innlandet (7). Nær 70 prosent av prosjektene er knyttet til reiselivsnæringen.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

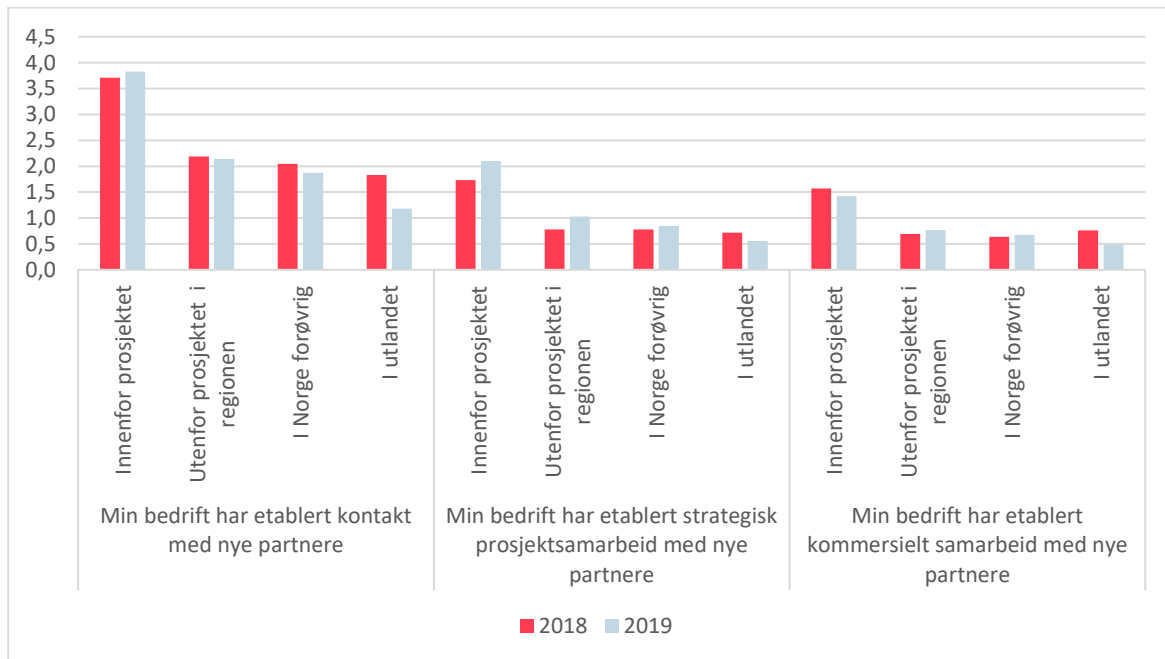
Innovasjon Norges egen spørreundersøkelse

Innovasjon Norges årlige spørreundersøkelse belyser samarbeidsrelasjoner, bidrag til innovasjon og bedriftenes oppfatning av prosjektets bidrag til videre utvikling, og er i stor grad lik undersøkelser i tidligere år som Innovasjon Norge har gjennomført selv. Undersøkelsen for 2019 omfatter, i tillegg til de ordinære bedriftsnettverkene, også bedriftsnettverk støttet med lokale midler fra fylkeskommunene og andre sektorrelaterte midler, inkludert landbruksrelaterte prosjekter støttet med midler fra Landbruks- og matdepartementet.

Bedriftsnettverk bidrar til samarbeid

Spørreundersøkelsen viser at bedriftsnettverk gir mange nye samarbeidsrelasjoner. Undersøkelsen er basert på svar fra 291 bedrifter (115 i 2018). Disse bedriftene etablerte i snitt om lag 17 relasjoner hver i 2019. Det var tilsvarende resultat som i 2018. Figuren under viser samarbeidsmønster for 2018 og 2019.

Figur 3.6-3 Gjennomsnittlig antall samarbeidsrelasjoner per respondent som er etablert som følge av deltakelsen i bedriftsnettverksprosjektet. 2018 og 2019.

Samarbeidsmønsteret i 2019 er omtrent det samme som tidligere år, med unntak av en reduksjon fra 2018 til 2019 når det gjelder:

- etablert kontakt med nye partnere i utlandet
- etablert strategisk prosjektsamarbeid med partnere i utlandet
- etablert kommersielt samarbeid med partnere i utlandet

Bedriftene synes mest orienterte mot samarbeidspartnere innenfor bedriftsnettverket. Det er som forventet da bedriftsnettverk retter seg mot strategisk forpliktende, markedsrettet og kommersielt samarbeid med andre bedrifter som de har felles interesser med. Det er interessant at bedriftene rapporterer at de i vesentlig grad også har etablert kontakt, strategisk samarbeid og kommersielt samarbeid med nye partnere utenfor bedriftsnettverket. Når det gjelder internasjonale samarbeidsrelasjoner, tyder undersøkelsen på at andelen internasjonalt orienterte prosjekter i porteføljen har gått ned i 2019. Undersøkelsen for 2019 omfatter et større antall respondenter enn i tidligere år, og det var et betydelig innslag av landbruksrelaterte prosjekter og regionalt støttede prosjekter hvor utvelgelsen ikke har vært basert på utlysning og konkurranse mellom prosjektene. Ulike utvelgelsesprosesser kan ha hatt betydning for prioriteringen av prosjekter.

Antall respondenter er for få til å generalisere, men tallene tyder likevel på at Bedriftsnettverk bidrar til at bedriftene utvikler samarbeidsrelasjoner med nye partnere. Kommersielt samarbeid med nye partnere omfatter kunder og leverandører.

Bedriftsnettverk bidrar til innovasjon

Bedriftene rapporterer om at samarbeid i bedriftsnettverk bidrar til innovasjon på flere områder.

Andelen bedrifter som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon på de ulike områdene, vises i tabellen under.

Tabell 3.6-5 Utviklingen i andelen bedrifter som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon på de ulike områdene.

	2018	2019
Nye varer og tjenester	59 %	58 %
Nye produksjonsprosesser	40 %	37 %
Nye forretningsmodeller	51 %	50 %
Nye markeder	65 %	62 %

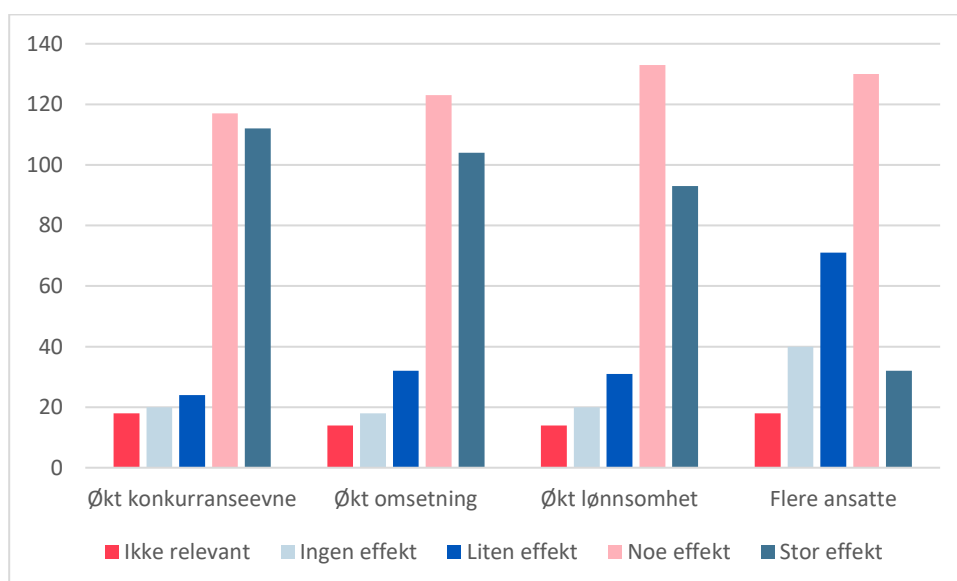
Andelen som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon, viser en svak nedgang i 2019 for alle de fire innovasjonsområdene sammenlignet med 2018.

Det generelle bildet er at bedriftsnettverk ser ut til å bidra vesentlig til innovasjon, spesielt innen nye varer og tjenester, nye forretningsmodeller og nye markeder.

Bedriftsnettverk bidrar til økonomiske effekter

I spørreundersøkelsen rapporterer bedriftene om at samarbeid i bedriftsnettverk forventes å bidra vesentlig til økonomiske effekter. Figuren under viser mønsteret for 2019.

Figur 3.6-4 Effekter som følge av deltakelse i bedriftsnettverksprosjektet. 2019. Antall.

Mønsteret i 2019 er omtrent som i 2018. Det er interessant at bedriftene rapporterer om at samarbeid i bedriftsnettverk forventes å ha vesentlig effekt på flere områder, det vil si økt konkurransevne, økt omsetning og økt lønnsomhet.

Kundeeffektundersøkelse – førundersøkelsen 2019

Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019 viser at bedriftsnettverk i 2019 hadde 22 prosent i kategorien addisjonalitet i noen grad og 78 prosent i kategorien addisjonalitet i stor grad. Tilsvarende tall for 2018 var 8 prosent i kategorien addisjonalitet i noen grad og 85 prosent i kategorien addisjonalitet i stor grad. Totalt sett vurderes addisjonaliteten for bedriftsnettverk som høy.

Vurdering av måloppnåelse for 2019

Innovasjon Norges undersøkelse for 2019 viser at Bedriftsnettverkstjenesten virker godt og bidrar effektivt til måloppnåelse. Bedriftene rapporterer at bedriftsnettverk bidrar vesentlig til økt samarbeid, innovasjon og økonomisk utvikling.

Innovasjon Norge har gjennomført vesentlige tiltak for å forenkle og legge til rette for overføring av oppdragsgiveransvaret for bedriftsnettverk til fylkeskommunene fra 2020. Prosessen for mobilisering, rekruttering og utvelgelse av nye prosjekter, er lagt om fra nasjonale utlysninger, til regional mobilisering, og løpende mottak, vurdering og utvelgelse av prosjekter ved regionkontorene. Politikktutvikling for bedriftsnettverk er vesentlig endret på bakgrunn av anbefalinger i den eksterne evalueringen fra 2018. Det er blant annet etablert nye felles kvalitetskrav og faglige vurderingskriterier for å sikre likebehandling over hele landet.

Omleggings- og tilretteleggingsarbeidet har påvirket mobiliseringsarbeidet og søknadstilfanget i 2019. Søknadsinngangen ble lavere enn i tidligere år. Det førte til at det ble tatt inn færre nye prosjekter enn forventet.

Ved utgangen av 2019 omfattet prosjektporteføljen innen bedriftsnettverk totalt 97 prosjekter. Til sammen involverer disse prosjektene om lag 1 000 bedrifter. Dette er prosjekter som er finansiert med både nasjonale nettverksmidler fra Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet og lokale midler fra fylkeskommunene.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Forbruket av administrasjons- og gjennomføringskostnader i 2019 var om lag 4,7 mill. kroner. Disse ble benyttet til:

- Administrasjon, herunder budsjettering, oppfølging og rapportering
- Utvikling av kunnskapsgrunnlaget, kompetanseutvikling og opplæring
- Mobilisering, faglig veiledning, saksbehandling og oppfølging

3.7 Kap. 2421, post 72 Innovasjonskontrakter

I kapittel 3.1.3 Landsdekkende virkemidler for innovasjon redegjøres det nærmere for fellestrekk knyttet til Innovasjonskontrakter, Miljøteknologiordningen og Innovasjonslån.

Formålet med tjenesten

Tjenesten består av to hoveddeler; Innovasjonskontrakter (OFU/IFU) og Innovasjonspartnerskap.

Formålet med Innovasjonskontrakter er å bidra til å oppfylle Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Innovasjonskontrakter skal realisere økt verdiskaping i norske bedrifter gjennom innovasjonsprosjekter i samarbeid med pilotkunder. Innovasjon i samarbeid øker markedsorienteringen hos næringslivet, og dermed potensialet for kommersialisering, skalering og vekst.

Målgruppen er i hovedsak små og mellomstore bedrifter i hele landet som har evne, vilje og potensial til utvikling. Ordningen passer for prosjekter som er innovative og som har internasjonalt potensial.

Fra 2017 gjelder ordningen også innovative offentlige anskaffelsesprosesser. Gjennom Innovasjonspartnerskap tilbyr Innovasjon Norge risikoavlastning og veiledning til offentlige aktører som går sammen med næringslivet for å løse samfunnsutfordringer. Innovasjonspartnerskap legger til rette for at innovative gründere og vekstbedrifter kommer i posisjon til å utvikle og levere nye løsninger til store, offentlige markeder. Ordningen fremmer etterspørselsdrevet innovasjon, noe som er en sentral tilnærming til å løse samfunnsutfordringer.

Hovedaktiviteter

Innovasjonskontrakter er landsdekkende og retter seg mot alle bransjer, sektorer og geografiske områder.

I 2019 ble det innvilget 297,6 mill. kroner til Innovasjonskontrakter, fordelt på offentlig pilotkunde (65,6 mill. kroner) og privat pilotkunde (232 mill. kroner). Dette er på nivå med året før. I tillegg er det fordelt 38,4 mill. kroner til Innovasjonspartnerskap.

Søknadsinngangen for Innovasjonskontrakter i 2019 var på 590 mill. kroner, en liten nedgang fra 2018. I løpet av året ble 184 saker behandlet, hvorav 133 ble innvilget. De øvrige ble enten avslått, returnert eller trukket.

Ordningen anvendes i økende grad til løsninger innen helse og omsorg. I 2019 utgjorde kontraktene til dette markedet 77,6 mill. kroner av porteføljen, en økning på 18 prosent fra i fjor (65,8 mill. kroner i 2018). Prosjekter rettet mot informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) utgjør 52 mill. kroner, og olje og gass utgjør 36 mill. kroner av totalen.

For Innovasjonspartnerskap gikk Innovasjon Norge og Forskningsrådet sammen om en utlysning på 100 mill. kroner til offentlig-private samarbeid. 2019 var første året det ble gjennomført en felles, koordinert utlysning på dette området. Forskningsrådet finansierer prosjekter som krever forskning og som følger en før-kommersiell prosess, og Innovasjon Norge finansierer innovasjonspartnerskap. Det kom inn totalt 57 søknader, og med midler fra Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, finansierte Innovasjon Norge fem nye innovasjonspartnerskap:

- St. Olavs Hospital – Teknologiassistert opplæring i kliniske ferdigheter: Tildelt 10 mill. kroner (8 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet + 2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet)
- Gjøvik, Hamar, Ringsaker og Lillehammer kommune – Smart vinterveg: Tildelt 14 mill. kroner (1,6 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet + 12,4 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet)
- Bærum kommune – Overvannshåndtering i byområder: Tildelt 14 mill. kroner (12 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet + 2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet)
- Vestre Viken – Videosamtale med akuttmedisinsk kommunikasjonsentral: Tildelt 10 mill. kroner (8 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet + 2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet)
- Sykehuset Østfold – Sikker prøvetakning og analyse i hjemmet: Tildelt 10,5 mill. kroner (8,5 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet + 2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet)

I porteføljen er det nå totalt 14 innovasjonspartnerskap. 60 offentlige aktører er involvert i prosjektene og 500 bedrifter har deltatt i dialogaktiviteter eller konkurranser.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Ved bruk av innovasjonskontrakter er målet å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme innovasjonsprosjekter, styrke konkurransevnen til bedrifter innenfor målgruppen.

Innovasjonskontrakter fordeler seg relativt likt på delmål 1 (168,9 mill. kroner, som utgjør 44 prosent) og delmål 2 (132,5 mill. kroner, som utgjør 56 prosent). Fordelingen av rammen mellom gründer- og etablerte bedrifter har holdt seg på dette nivået de siste årene.

Innovasjonsnivå sier noe om risikoen involvert, konkurransekraft og markedspotensial dersom prosjektet lykkes. Det stilles derfor høye krav til dette i ordningen. Over 99 prosent av alle innovasjonskontrakter medfører innovasjon på internasjonalt nivå.

Norge har behov for økt eksport. Utvikling i samarbeid med internasjonale kundepartnere bidrar til raskere introduksjon av internasjonale markeder. 22 prosent av alle innovasjonskontrakter med industriell kundepart bestod av pilotkunder lokalisert i utlandet fordelt på tolv land i Europa, Amerika og Asia.

Ordningen er landsdekkende og leveres av Innovasjon Norge i alle landets fylker. Ordningen benyttes mest i sentrale strøk, rundt de store byene Trondheim, Bergen, Oslo og Stavanger.

Et uttalt mål er å styrke næringslivets samlede tilgang til risikokapital og styrke deres innovasjonsevne. Innovasjonskontrakter utløser bruk av en samarbeidsmodell gjennom flere virkemidler og betydelig grad av ekstern finansiering. Gjennom kommunikasjon på nettsider og i dialog med kunderådgiver vektlegges henvisning til lån, SkatteFUNN og finansielle virkemidler som alternativt kan redusere risiko tilstrekkelig til å utløse gode prosjekter. I tillegg har det vært en ambisjon å finansiere gode innovasjonskontrakter med andre virkemidler så langt det lar seg gjøre, for å gi bedre utnyttelse av rammen. Dette har vi lyktes godt med. 23 prosjekter er samfinansiert med annen offentlig finansiering, hvorav 15 har mottatt SkatteFUNN.

Tilskudd på 297,6 mill. kroner fra Innovasjonskontrakter har bidratt til å utløse prosjekter i næringslivet til en samlet kostnad på 1,2 mrd. kroner.

I Samfunnsøkonomisk Analyse AS (SØA) sine estimerer for effekter av enkelttjenester, hevder Innovasjonskontrakter seg godt og indikerer en god måloppnåelse på effektindikatorene. Innovasjon Norge er spesielt opptatt av årlig mervekst i verdiskaping og produktivitet sammenliknet med en kontrollgruppe med sammenlignbare selskaper. De siste målingene fra SØA viser en gjennomsnittlig årlig mervekst på 15 prosentpoeng i salgsinntekter, 9,2 prosentpoeng i verdiskaping, 4,4 prosentpoeng i produktivitet, samt 4,7 prosentpoeng vekst i antall årsverk mer enn kontrollgruppen. Estimaten er signifikante.

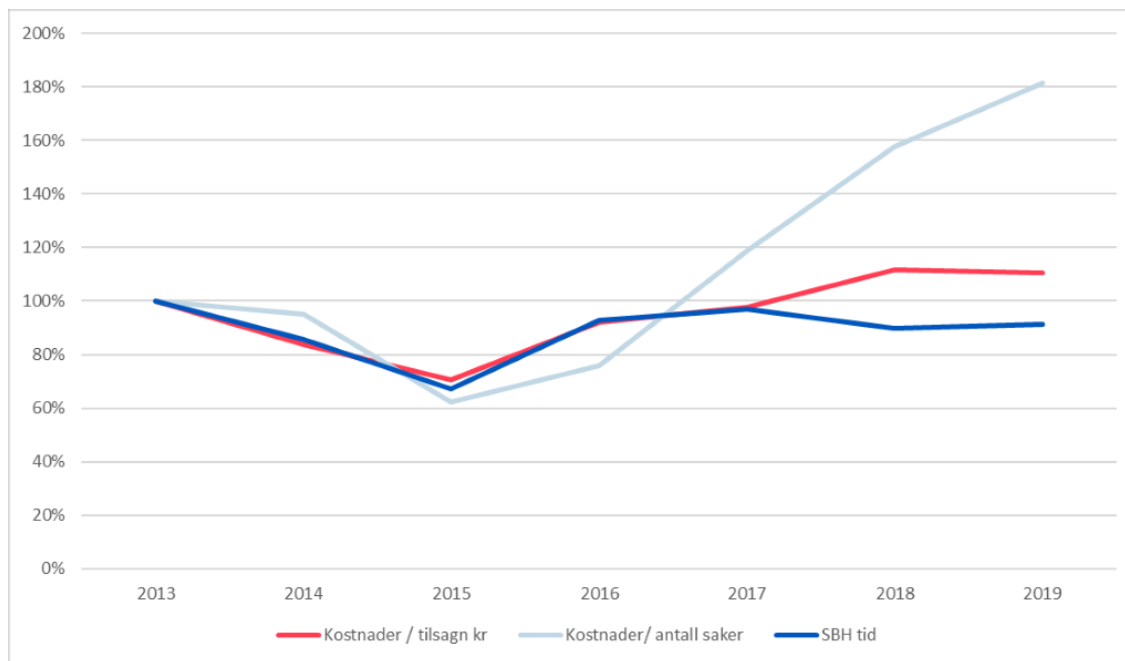
Kundeeffektundersøkelsen viser at addisjonaliteten holder seg på et høyt nivå for innovasjonskontraktene også i 2019. 75 prosent sier at innovasjonskontrakten var utslagsgivende for gjennomføring av prosjektet og 22 prosent at den i noen grad var utslagsgivende. Det betyr at hele 97 prosent mener at innovasjonskontrakten utgjorde en forskjell for realisering av prosjektet.

I 2019 ble det gjennomført en lærende evaluering av programmet Innovasjonspartnerskap. Evalueringen så på hvilke resultater en kan se så langt for de offentlige og private aktørene som har vært involvert i ordningen og hvilke langsiktige effekter de ser for seg at de vil kunne oppnå på lang sikt. Konklusjonene viser stort potensial for økt verdiskaping og at hypotesene bak oppstart av innovasjonspartnerskapsordningen bekreftes og styrkes, samt at kompetansen og prosessveiledningen som tilbys er av avgjørende betydning.

Selv om hovedfunnene er meget gode, peker også evalueringen på punkter som kan videreutvikles for å forbedre ordningen. Disse skal Innovasjon Norge jobbe videre med i 2020. Innovasjon Norge har også lagt opp til nye analyser for å se på mer langsiktige effekter og verdiskaping noen få år frem i tid.

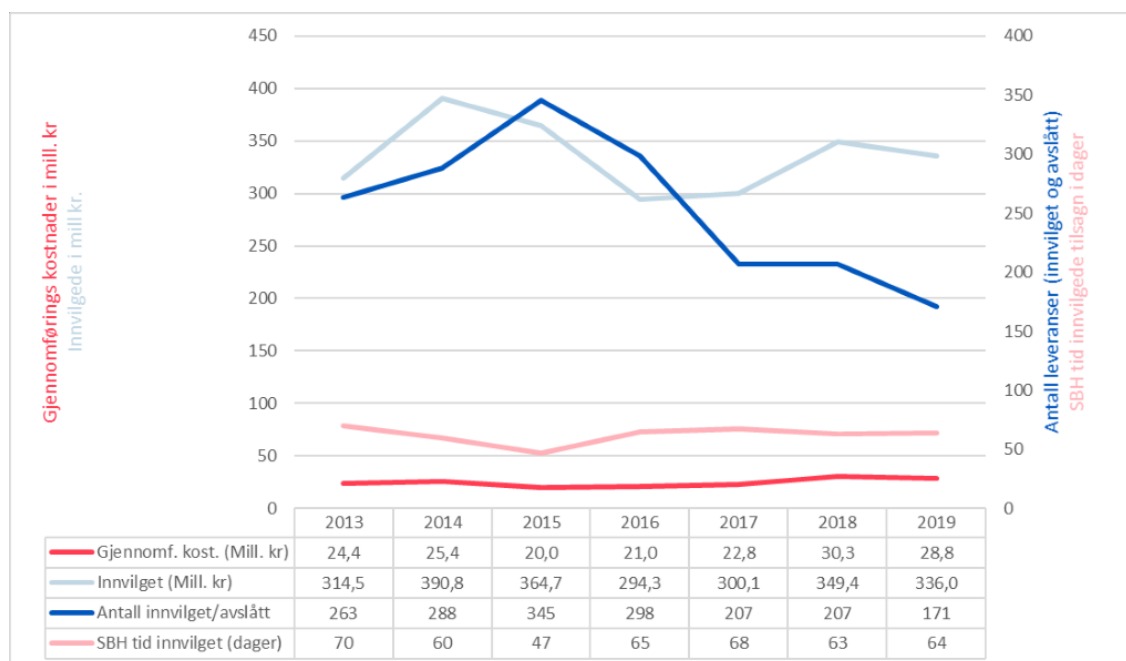
Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Figur 3.7-1 Kostnadseffektivitet for Innovasjonskontrakter/Innovasjonspartnerskap over tid. Indeks 2013 = 100.

Det har de siste tre årene vært en markant økning i gjennomføringskostnader per sak. Det skyldes hovedsakelig satsingen på Innovasjonspartnerskap, ettersom prosjektene får tett oppfølging gjennom hele prosessen og bistand til gjennomføring av ulike aktiviteter. Totalt sett har antallet behandlede saker gått ned fra 2016 (298) til 2019 (171). Innovasjonspartnerskap utgjør et lavt antall saker, en noe større andel i innvilget beløp (11,4 prosent av totalen), men står for 32 prosent av kostnadene. Dette kan også forklare økningen i kostnader per innvilget krone siden 2016. Saksbehandlingstid holder seg stabil.

Figur 3.7-2 Kostnadseffektivitet for Innovasjonskontrakter/Innovasjonspartnerskap over tid.

Budsjetterte gjennomføringskostnader for mobilisering, veiledning, saksbehandling, oppfølging med videre utgjorde i 2019 36,6 mill. kroner – herunder 12,1 mill. kroner til Innovasjonspartnerskap. Beløpet for Innovasjonspartnerskap inkluderer finansiering fra Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Forbruk var på totalt 28,8 mill. kroner, fordelt på 19,7 mill. kroner til Innovasjonskontrakter og 9,1 mill. kroner til Innovasjonspartnerskap. Timer utgjør hoveddelen av kostnadene, da det er betydelig grad av rådgivning og tett oppfølging av kunder før, underveis og i oppfølging av utviklingsløpene.

3.8 Kap. 2421, post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse

Det ble i 2019 bevilget 555,3 mill. kroner over posten. Fordelingen av rammen på de ulike områdene er gjengitt i tabellen under.

Tabell 3.8-1 Overordnet fordeling av rammen for NFD post 74. Mill. kroner.

Kap. 2421, post 74	2019
Vekst og eksport	256,3
Innovasjon og gründerskap	67,5
Reiseliv	231,5
Totalt	555,3

3.8.1 Merkevaren Norge

Innovasjon Norge skal bidra til å gjøre Norge og norsk næringsliv kjent i utlandet. Økt kjennskap og økt attraktivitet gir økt konkurransekraft. Merkevaren Norge er derfor et verdiskapingsprosjekt som skal føre til økt eksport, økte utenlandske investeringer og økt attraktivitet for Norge som et land å besøke, arbeide eller studere i.

Innovasjon Norge har, i samarbeid med private og offentlige aktører, utviklet en merkevareplattform der vi profilerer Norge og norske bedrifter som «Pionérer på bærekraftige løsninger». Norge har høy internasjonal troverdighet og et konkurransefortrinn på dette området, og posisjonen samsvarer med våre internasjonale forpliktelser til Parisavtalen og FNs bærekraftsmål.

Vi har utviklet et Brand Center, www.brandnorway.no, der Team Norway blir tilbudt en verktøykasse de kan bruke til å fortelle konsistente, aktuelle og attraktive historier om Norge, historier som bidrar til å bygge ønsket posisjon. Her finner vi filmer, foto, presentasjoner og designmanualer som gjør at Norge nå kan snakke med en stemme globalt. Merkevareplattformen er førende for hvordan ambassadene skal drive næringsfremme (se Utenriksdepartementet sin guide for næringsfremme.) Arbeidet legger føringer for hvordan Innovasjon Norge jobber enhetlig og konsistent med en felles verktøykasse, på mange områder:

- Vertskapsattraktivitet – for å tiltrekke utenlandske investorer, talenter og turister
- Eksportaktiviteter – for å koble norske løsninger mot globale behov
- Samhandlingsarenaer – for å få bedrifter på tvers av næringer, regioner og kompetanseområder til å samarbeide
- Kommunikasjon – for å sikre konsistente budskap som kommuniseres og repeteres i utvalgte kanaler over tid

Merkevaren Norge vil være aktuell både for vekst og eksport og for reiseliv under post 74.

3.8.2 VEKST OG EKSPORT

Tabell 3.8-2 Fordeling av rammen for vekst og eksport

	Frisk ramme 2019	Herav øremerkinger
Merkevaren Norge - profilering av grønne løsninger/ The Explorer	22,4	10,0
Kundekontakt, mobilisering, generell rådgivning	92,1	
Internasjonal markedsrådgivning	28,1	
Formidling av internasjonale markedsmuligheter	5,0	
Global Growth*	22,3	
Eksportrådgivning (Handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet)	14,0	
Rådgivning om immaterielle rettigheter (IPR)	6,6	

	Frisk ramme 2019	Herav øremerkinger
International Business Events	24,1	
Næringslivsdelegasjoner	8,8	
Rådgivning om EU og Horisont 2020	9,3	
Profilering av Norge som havnasjon**		
Invest in Norway	15,7	10,0
Øvrige prosjekter	8,0	
Sum kap. 2421, post 74 (vekst og eksport)	256,3	20,0

* Oppdraget Pilot for ferdigvareindustrien inngår i Global Growth

** Finansiert med ubrukte midler fra tidligere år

Innovasjon Norge skal bidra til vekst i norske bedrifter. Denne veksten må i stor grad skje i markeder i utlandet. Bedrifter med eksportpotensial skal derfor stimuleres til å søke muligheter utenfor landegrensene gjennom Innovasjon Norges programmer som fremmer eksport, investeringer og internasjonalt teknologisamarbeid. Programmer for profilering og omdømmebygging skal bidra til å gjøre Norge, norsk næringsliv og teknologi mer synlig i en tøff internasjonal konkurranse, og bidra til at utenlandsk næringsliv investerer og etablerer ny virksomhet i Norge.

Eksport var ett av fire prioriterte områder for Innovasjon Norge i 2019, der målet er tredelt:

- Å bidra til økt eksport fra etablert næringsliv og få fram nye næringer
- Å følge opp regjeringens eksportstrategi der Innovasjon Norge har en sentral rolle
- Å sikre at eksportbistanden har god effekt på kundens vekst og verdiskaping

Leveranse av de viktigste kompetanse- og rådgivningstjenestene i 2019

Etter flere år med målsetning om å øke omfanget av eksportrettede leveranser, var målet for 2019 å opprettholde de viktigste eksporttjenestene på samme nivå som i 2018. Denne målsetningen ble nådd:

- 800 enkeltbedrifter mottok Internasjonal markedsrådgivning fra Innovasjon Norges utekontorer (om lag 1 300 oppdrag).
- 750 enkeltbedrifter mottok informasjon og internasjonale handelsregler levert fra Eksportsenteret.
- 400 bedrifter deltok på internasjonale akselerator- og kompetanseprogrammer (Global Growth og Global Entrepreneurship). Programmene innebærer ofte også individuell rådgivning eller mentortjenester.
- 38 selskaper mottok til sammen 240 mill. kroner i tilskudd fra European Innovation Council (EIC). I tillegg har EU tilbudt norske bedrifter totalt 50 mill. kroner i investeringer i form av egenkapital gjennom EIC Accelerator. 280 bedrifter fikk dybderådgivning av Innovasjon

Norges EU-rådgivere. Andelen Norge henter i retur fra EU-budsjettet under ordningene i European Innovation Council (EIC) har økt gradvis fra noe over 1 prosent til nærmere 4 prosent siden 2014. I 2019 ble fase 1 av SMB-instrumentet under EIC avsluttet og fase 2 av instrumentet gikk over til å hete EIC Accelerator. Den store nyvinningen som ble introdusert er at bedrifter kan søke om egenkapital i tillegg til tilskudd.

- Vel 1 000 bedrifter deltok på International Business Events (748 unike bedriftsdeltakelser), hvor det i 2019 ble prioritert messer innenfor nye og bærekraftige næringer, som Medica (Helseteknologi) i Düsseldorf, Intersolar (solenergi) i München og Wind Europe (havvind) i København.

Vekst og eksport på agendaen

For å få til økt vekst og eksport, mener Innovasjon Norge at det er viktig å stimulere og skape en kultur for at flere skal satse internasjonalt. Innovasjon Norge mener også at det er viktig å bringe inn vekst og eksport som sentrale innovasjonspolitiske tema i det offentlige ordskiftet, og gjennom dette bidra med kunnskapsgrunnlag for nødvendige politiske prioriteringer. I 2019 har Innovasjon Norge derfor satt vekst og eksport på agendaen, gjennom Innovasjonstalen, Eksportkonferansen, Arendalsuka og en rekke regionale arrangementer, som Go Global frokostmøter.

Eksportkonferansen 2019 handlet om hvordan tette eksportgapet. Norge er det landet i OECD som har tapt størst markedsandeler i eksportvolum de siste 20 årene. Mens Kina har økt sin markedsandel fra 100 til 400 på OECDs eksportindeks, har Norge gått fra 100 til 50.

Innovasjonstalen 2019 handlet om behovet for å skape en kultur for vekst i Norge, der søkelyset ble rettet mot fire forhold som Innovasjon Norge ser er avgjørende for at bedrifter vokser: Kunde – handler om å satse riktig, det vil si det kundene er ute etter. Kapital - tilgang på kompetent kapital. Kompetanse - handler om kunnskap og ferdigheter. Kultur - handler om holdninger.

Styrke internasjonaliseringsarbeidet på tvers av regioner og Team Norway

Innovasjon Norges nettverk og innpass i lokale økosystem ute i markedene er en av selskapets viktigste styrker internasjonalt, og helt avgjørende for å kunne oppnå tillit og troverdighet, samt å levere tjenester og prosjekter av høy kvalitet. Samtidig er det avgjørende at eksportarbeidet starter hjemme. Bedrifter må tenke internasjonalt tidlig og rigge sin organisasjon og forretningsmodell for internasjonal satsing. Dette krever både kapital og riktig kompetanse.

Regionkontorene i Norge en sentral oppgave i å være en første sparringspartner som hjelper kunden videre. En brukerundersøkelse²⁸ viser at tre fjerdedeler av bedriftene som har hatt flere kontaktpunkt med Innovasjon Norge, har først vært i kontakt med Innovasjon Norge-kontoret hjemme, i egen region.

For å sikre en god og profesjonell sparring, har Innovasjon Norge styrket og spisset kompetansen

---

²⁸ Ideas2Evidence: Innovasjon Norges internasjonaliseringstjenester Bruker- og rådgiverundersøkelse

til et team av internasjoniseringsrådgivere ved regionkontorene i Norge. De fungerer som en bro mellom kontorene hjemme og ute, samtidig som de tilfører kompetanse og verktøy for internasjonal satsning og skalering. I 2019 leverte internasjoniseringsrådgiverne 23 workshops i Internasjonal markedsutvikling for om lag 120 bedrifter i Norge.

Innovasjon Norges interne data viser at kundene vi jobber med hjemme også får leveranser fra uteapparatet. Dette viser at flyten av kunder fra region kontorene i Norge til uteapparatet er styrket etter etablering av internasjoniseringsrådgiverne hjemme. I tillegg viser dataene at tre av fem bedrifter som benyttet Innovasjon Norges internasjonale rådgivningstjenester i 2016 og 2017 har også mottatt en finansieringstjeneste. Én av fem har benyttet seg av både rådgivning og finansiering mer enn én gang.

Innovasjon Norge har i 2019 vektlagt å identifisere de markedsmulighetene der Norge kan styrke sin posisjon som pionér innen bærekraft, gjennom å avdekke konkrete behov i markedene ute på områder der norsk næringsliv har unike komparative fortrinn. For å styrke posisjonen ute, har Innovasjon Norge lansert en verktøykasse for strategisk posisjonering av Norge til bruk for hele Team Norway, herunder bidratt til å utvikle en Næringsfremme-veileder for utenriksstasjonene, samt digitale samhandlingsrom for Team Norway ute. Det er også utviklet strategisk dreiebok for næringslivsdelegasjoner.

Ni av ti norske bedrifter har færre enn ti ansatte og kun 4,6 prosent av norske bedrifter har erfaring med direkte eksport. I den grad små og mellomstore bedrifter lever av eksportinntekter, skjer dette ofte indirekte gjennom leveranser til verdikjeder som starter hjemme. Svenskene synes å lykkes bedre med vekst i nyetablerte selskaper. Vekstraten for aksjeselskaper²⁹ har ligget flatt i Norge, mens Sverige har oppnådd en økning på 17 prosent (2012-2016). Vi er med andre ord ikke like gode på skalering og vekst som vi er på etablering.

Økt vekst gjennom eksport fra eksisterende og nye eksportnæringer krever at små bedrifter med begrenset internasjonal erfaring mobiliseres og modnes, og rigges for vekst. Veien fra internasjonale ambisjoner til etablerte internasjonale markedsandeler kan beskrives som en utviklingsprosess som krever en kombinasjon av virkemidler for vekst, både i form av kapital, kompetanse og nettverk, i tillegg til skreddersydd rådgiving. Strategi og videreutvikling for internasjonalisering og eksport omtales nærmere i kapittel 2.1.2 Støttende analyser og evalueringer.

I tillegg til virkemidlene nevnt over, kreves en velfungerende Invest in Norway-funksjon. Utenlandske investeringer i Norge representerer i stor grad et første viktig springbrett til internasjonale markeder for norske bedrifter, de fungerer som katalysatorer for økt vekst i

---

²⁹ OECD: Entrepreneurship at a Glance 2017

bedriften og som kanal til nettverk, teknologi og kunder i internasjonale markeder. Disse sammenhengene er ikke kommunisert tydelig nok overfor eksterne tidligere.

3.8.3 The Explorer – Profilering av grønne løsninger

Formålet med tjenesten

The Explorer er Norges offisielle kanal for internasjonal profilering og markedsføring av grønne løsninger. Tjenesten skal bidra til økt bruk av klima- og miljøvennlig teknologi og konkret innsats for FNs bærekraftsmål gjennom eksport av grønne løsninger fra Norge.

The Explorer er del av en langsiktig strategi for å bygge en nasjonal merkevare og posisjonere Norge og norske bedrifter som internasjonale pionérer for bærekraft. Tjenesten hjelper norske bedrifter med å bli mer vekstkraftige i internasjonale markeder.

Hovedaktiviteter

The Explorer ble i mai 2019 lansert for et internasjonalt publikum av H.K.H. Kronprins Haakon under verdens største festival for grønn teknologi, Greentech Festival, i Berlin. Lanseringen var en milepæl i det kontinuerlige arbeidet med teknisk og innholdsmessig utvikling av tjenesten.

Utvikling og drift av The Explorer skjer i tett samarbeid med et strategisk råd bestående av ledende representanter for næringsliv, organisasjonsliv og myndigheter. I 2019 har medlemmene av rådet begynt å dele sine markedsføringsressurser med The Explorer.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

The Explorer er et relativt nytt program og har derfor ikke fått egne målinger i systemet for mål- og resultatstyring. Vi rapporterer derfor aktivitetsbasert i det følgende.

The Explorer hadde som mål for 2019 å rekruttere 300 norske løsninger og 150 internasjonale bedrifter, i tillegg til å etablere de første kontaktene mellom norsk og internasjonalt næringsliv. Resultatet etter 2019 ble 302 norske løsninger og 149 internasjonale bedrifter. Alle de norske løsningene er grønne og bidrar til å oppfylle FNs bærekraftsmål. I en uformell brukerundersøkelse av norske bedrifter i desember 2019, rapporterte én av tre respondenter å ha fått nye kontakter ved hjelp av The Explorer.

TheExplorer.no har fått 800 000 besøkende fra mer enn 100 land. Tjenesten er blitt presentert på næringslvsarrangementer i mer enn ti land. The Explorer blir aktivt brukt av norske bedrifter for å markedsføre seg selv. Tjenesten blir også aktivt brukt av norske ambassader, Innovasjon Norges utekontorer og andre representanter for det offisielle Norge. I tillegg til de registrerte bedriftene, består The Explorer av artikler og historier om norsk bærekraft og grønn teknologi som fungerer som viktige verktøy for å profilere Norge i utlandet.

The Explorer begynte i 2019 å diskutere mulige samarbeidsmodeller for tjenesten basert på privat-offentlig finansiering. Tilbakemeldingene så langt fra næringslivet er at de vil se resultater i form av direkte inntekter for å vurdere å bidra finansielt. Slike resultater vil kreve langsiktig og kontinuerlig markedsføringsarbeid.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

The Explorer har i 2019 brukt 22 mill. kroner på administrasjon og gjennomføring, etter tildeling fra Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Av totalen har 14,6 mill. kroner gått til driftskostnader, inkludert teknisk utvikling av den digitale plattformen og nasjonal og internasjonal markedsføring av tjenesten. Videre har 7,4 mill. kroner gått til daglig drift med et team på 4,5 årsverk.

3.8.4 Formidling av internasjonale markedsmuligheter

Formålet med tjenesten

Hjemhenting av kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold er en av hovedoppgavene ved Innovasjon Norges utekontorer.

Identifisere og formidle internasjonale markedsmuligheter gjøres blant annet gjennom kompetanseoverføringsprosjekter (hjemhenting). Formålet med kompetanseoverføringsprosjekter er å innhente, evaluere og kommunisere relevant informasjon om markedsmuligheter og hvordan norske bedrifter kan dra nytte av dem. Prosjektene gjennomføres i tett samarbeid med fagmiljøer i Norge for å sikre forankring og relevans.

Kompetanseoverføringsprosjekter består av grundig markedsarbeid i form av markedsrapporter med vekt på muligheter og utviklingstrender i ett eller flere markeder. Målet er å synliggjøre muligheter og fremme vekstpotensialet for norske bedrifter (grupper av bedrifter, næring/sektorer, klynger og lignende) i utlandet. Sammendrag av disse prosjektene publiseres på våre nettsider.

Kompetanseoverføringsprosjekter er også et viktig verktøy for å bygge kompetanse internt i Innovasjon Norge. Kompetanseoverføringsprosjekter benyttes også i forkant av konkrete flerbedriftsprosjekter for riktig prioritering og mer effektiv forankring og mobilisering.

Hovedaktiviteter

I 2019 ble det gjennomført 19 kompetanseoverføringsprosjekter i flere ulike land i Europa, Asia, Amerika og Afrika. Det er en økning fra tolv i 2018.

Formidling av markedsmuligheter som avdekkes av utekontorene, både det som kommer frem gjennom nevnte kompetanseoverføringsprosjekter, men også andre markedsmuligheter, gjøres tilgjengelig gjennom Innovasjon Norges nettsider under en egen fane «Markedsmuligheter». Her ligger for tiden rundt 100 artikler. Når nye artikler kommer inn, spres disse gjennom sosiale medier

og nyhetsbrev, samt at det lenkes til artiklene på de aktuelle landsidene på våre nettsider. I motsetning til tidligere, hvor disse markeds mulighetene ble formidlet på en egen blogg, når vi nå bredere ut med budskapet og ser en økning i antall klikk på sidene.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det finnes ikke egne målinger av mål- og resultatstyringsindikatorer for denne tjenesten.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Ordningen inngår i samme prosjektgruppe som HUB-arbeidet. Det er dermed utfordrende å skille ut administrasjons- og gjennomføringskostnader for hjemhentingprosjekter isolert. HUB-lederne spiller en sentral rolle i disse prosjektene og ordningene hører derfor delvis sammen. Det ble for 2019 innvilget 5 mill. kroner i friske rammer til ordningen. Administrasjons- og gjennomføringskostnadene utgjorde for 2019 totalt om lag 4,6 mill. kroner. Av dette utgjør 0,6 mill. kroner direkte prosjektkostnader og 4 mill. kroner i timekostnader.

3.8.5 Global Growth (herunder også Pilot for ferdigvareindustrien)

Formålet med tjenesten

Global Growth er Innovasjon Norges flerbedriftsprogram for etablerte bedrifter med ambisjoner om å øke sitt internasjonale salg. Tjenesten leveres til grupper av bedrifter ikke bare ut ifra et kostnadsperspektiv. Erfaring tilsier at det skapes mye verdifull dynamikk mellom deltakerne i prosjektene, samt at det er langt enklere å komme i inngrep med relevante internasjonale nettverk med grupper av bedrifter enn ved jobbing én-til-én.

I 2019 gjennomførte Innovasjon Norge i samarbeid med DOGA et pilotprosjekt rettet mot ferdigvareindustrien. Målmarkedet var Tyskland, og i tillegg til ordinære Global Growth-aktiviteter, besto prosjektet av designelementer levert av DOGA og tilgang på internasjonale mentorer.

Hovedaktiviteter

Programmet løper over ti måneder og består av workshops, rådgivning og samlinger i Norge og i det aktuelle eksportmarkedet. Global Growth tilbyr deltagerbedriftene tilgang på mulige kunder i de aktuelle markedene, samt kompetanse i lokal forretningskultur, forretningsmodellering og presentasjonsteknikk for å optimalisere mulighetene for salgssuksess.

I 2019 deltok 221 bedrifter i Global Growth. 14 prosjekter (126 bedrifter) ble avsluttet i løpet av året, mens elleve prosjekter (95 bedrifter) var i ulike faser av gjennomføring ved inngangen til 2020. Dette representerer en forventet nedgang, da vi gjennom 2019 har implementert et valideringskonsept som sikrer at aktuell næring – som oftest i form av klynger – i sterkere grad stiller seg bak initiativene og bidrar til å markedsføre prosjektene.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Nær 300 bedrifter har avsluttet sin Global Growth-reise i perioden 2018 til 2019, og tidligere antagelser knyttet til at eksportsuksess tar tid, er bekreftet. Prosjektevalueringene melder jevnt om gode leads, inngåtte intensjonsavtaler og om etableringer i markedene, men det er lengre mellom rapportene om konkretsalg av betydelig størrelse. Det tyder på at Global Growth lukker opp dører til mulige kunder, da samtlige tilbakemeldinger viser det samme. Global Growth er inkludert i kundeeffektundersøkelsen, og i 2019 rapporterte 69 prosent av bedriftene som deltok i programmet at Innovasjon Norge i stor grad var utløsende for aktiviteten.

Suksesshistoriene finnes, men bedriftenes vilje til å offentliggjøre salgsresultater er av konkurransehensyn ofte begrenset. Det er heller ikke alltid mulig å spore resultatene tilbake til et enkeltstående prosjekt, da det ofte er et sett av aktiviteter og leveranser over tid som skaper økt salg i internasjonale markeder.

Pilotprosjektet for ferdigvareindustrien ble avsluttet rett før jul i 2019. Det er for tidlig å rapportere resultater herfra.

Analyseavdelingen i Innovasjon Norge er i gang med en større kartlegging for å undersøke om Innovasjon Norges internasjonaliseringstjenester treffer målgruppen godt nok, eller om det er behov for justeringer. Hypotesen er at en mer kraftfull innsats mot bedrifter med det største potensialet kan være veien å gå. For Global Growth kan dette bety en reduksjon i antall prosjekter.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Til sammen utgjør administrasjons- og gjennomføringskostnadene 24,6 mill. kroner. Global Growth ble finansiert fra Nærings- og fiskeridepartementet post 74 med 20,5 mill. kroner. Deltakeravgiften utgjorde 4,1 mill. kroner. Deltakerne dekker selv sin innsats i arbeidstimer og kostnader knyttet til reiser og opphold knyttet til samlingene. Direkte prosjektkostnader utgjør mindre enn en tredjedel av forbruket, resten er interntimekostnader. Det er ingen avvik.

3.8.6 Internasjonal markedsrådgivning

Formålet med tjenesten

Tjenesten Internasjonal markedsrådgivning er en individuell rådgivningstjeneste der formålet er å bidra til at gründere og etablerte bedrifter styrker sin evne til å utnytte internasjonale markedsmuligheter, realiserer sitt vekstpotensial og raskere oppnår kommersielle resultater.

Internasjonal markedsrådgivning består av ulike leveranser som tilpasses bedriftens behov og fase i internasjonaliseringsprosessen. Tjenesten leveres av markedsrådgivere i utlandet, som har kompetanse om lokalt marked og forretningskultur, kjennskap til hvordan de skal identifisere og koble bedriftene mot de riktige kontaktene og nettverket lokalt, samtidig som de har kjennskap til norsk næringsliv og forstår bedriftenes behov.

Hovedaktiviteter

De siste årene har det vært en målsetning å øke omfanget av de viktigste eksporttjenestene. For 2019 var ambisjonen å opprettholde samme høye nivå som i 2018, med om lag 1 100 leveranser til 750 unike kunder for tjenesten Internasjonal markedsrådgivning. Målet er nådd med om lag 1 300 leveranser til om lag 800 kunder.

Tall fra 2019 viser at kontorene i Asia står bak flesteparten av Internasjonal markedsrådgivningsleveransene med 41 prosent. Europa leverte 26 prosent av oppdragene, Amerikas 21 prosent, og Midtøsten/Afrika 12 prosent. Fordelingen er relativt lik året før, med en liten vridning mot Midtøsten/Afrika, som øker fra 7 til 12 prosent.

Geografisk sett er det flest kunder fra Oslo/Viken (42 prosent) som har mottatt rådgivning fra et utekontor, etterfulgt av Vestland (11 prosent). Nederst på listen er Troms og Finnmark hvis bedrifter bare mottok 2,5 prosent av Innovasjon Norges leveranser.

Innovasjon Norge har i 2019 utarbeidet ny strategi for eksport og internasjonalisering, og vil styrke innsatsen på eksportområdet ved å dreie hovedtyngden av innsatsen mot bedrifter som har gode forutsetninger for å lykkes. I tredje kvartal i 2019 ble det gjennomført tiltak for å redusere antallet mindre leveranser som er gratis for kunden, til fordel for tettere oppfølging av prioriterte kunder over tid.

På bakgrunn av reduserte rammer for 2020, ble det i tredje kvartal 2019 iverksatt tiltak for å øke brukerbetalingen fra den individuelle rådgivningen. Dette har allerede gitt utslag, og inntekter fra den brukerbetalte rådgivningen fra utekontorene utgjorde i 2019 om lag 11,1 mill. kroner. Dette er en økning fra 9,5 mill. kroner i 2018, og godt over budsjett for 2019. Det er forventet at inntektene fra brukerbetaltrådgivning skal øke til 15,6 mill. kroner i 2020. Det er ikke tatt høyde for koronakrisen i dette anslaget.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

De siste målingene fra Samfunnsøkonomisk Analyse viser at kunder av Internasjonal markedsrådgivning har en årlig gjennomsnittlig mervest i salgsinntekter på 8,2 prosentpoeng sammenlignet med kontrollgruppen, 4,1 prosentpoeng mer verdiskaping, 2,3 prosentpoeng høyere produktivitet, og 2,5 prosentpoeng høyere sysselsetting (årsverk).

Kundeeffektundersøkelsen viser at 34 prosent av bedriftene som mottok tjenesten mente den i stor grad var utløsende for deres aktivitet. Det er om lag på nivå som fjorårets undersøkelse med 35 prosent.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Administrasjons- og gjennomføringskostnader på Internasjonal markedsrådgivning utgjorde 32,5 mill. kroner, hvor 28,5 mill. kroner knytter seg til timekostnader og 4 mill. kroner er direkte prosjektkostnader. De direkte prosjektkostnadene består primært av reisekostnader, IT-lisenser og

møtekostnader. Det meste av dette finansieres av Nærings- og fiskeridepartementet, mens resten dekkes av brukerbetaling.

3.8.7 Eksportrådgivning (handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet)

Formålet med tjenesten

Eksportrådgivning leveres av Innovasjon Norges Eksportsenter, og er leveranser i form av:

- Rådgivning til enkeltbedrifter
- Kurs/seminar (flerbedriftsarrangementer)
- Digital tilgjengeliggjøring av informasjon på våre nettsider

Målet med tjenesten er å øke norsk eksportnærings konkurransekraft gjennom å høyne bedriftenes lønnsomhet og redusere deres risiko knyttet til salg til utlandet ved å gi dem innsikt og forståelse av handelstekniske forhold. Eksportsenterets kunder er gründere og vekstbedrifter fra hele landet, som befinner seg i alle faser av internasjonaliseringsprosessen.

Eksportsenteret er et kompetansesenter bestående av fem rådgivere med spesialisering innenfor handelstekniske tema som toll, frihandelsavtaler og opprinnelsesregler, internasjonal kontraktsrett, moms i EU, betalings- og leveringsbetingelser med mer. I tillegg er det en webredaktør, som er ansvarlig for den digitalt tilgjengelige informasjonen om eksport. Eksportsenteret er også kontaktpunkt for den delen av Enterprise Europe Network som omhandler rådgivning om EUs indre marked.

Hovedaktiviteter

For å levere mer effektivt, har Innovasjon Norge som mål å betjene stadig flere av våre henvendelser digitalt gjennom nettsidene. Eksportsenteret har derfor konsentrert seg om å gjøre mest mulig informasjon tilgjengelig på nettsidene www.eksport.no og bruker en del tid på videreutvikling av innhold til denne. Det var også bakgrunnen for at Innovasjon Norge i 2019 ansatte en web-spesialist til å forbedre og videreutvikle det digitale tilbudet.

Kursporteføljen til Eksportsenteret omfatter overordnede eksportseminar i form av gratis tretimers seminarer hvor deltakerne får et overblikk over viktige fagområder de bør kjenne til, fordypningskurs innen spesifikke fagområder (tre til seks-timers kurs i for eksempel Internasjonal netthandel eller toll og moms i EU) og bedriftsinterne kurs (skreddersydde kurs for enkeltbedrifter). I tillegg bidrar Eksportsenteret med fagkompetanse inn i flere av Innovasjon Norges kompetanseprogrammer.

Individuell rådgivning til enkeltbedrifter er likevel den aktiviteten i Eksportsenteret som tar mest tid og som når flest bedrifter. Gjennom e-post, telefonsamtaler, videokonferanser og fysiske møter mottar norske bedrifter informasjon og rådgivning om spesifikke tema knyttet til deres eksport. Omfanget av leveransene varierer fra korte svar på enkle spørsmål til mer utførlig dybderådgivning som går over noe tid i tilfeller hvor spørsmålsstillingen er mer omfattende og kompleks.

Gjennom Enterprise Europe Network (EEN) har Innovasjon Norge som mål å bistå norske bedrifter i å kjenne sine plikter og rettigheter, samt bedre utnytte de mulighetene som finnes i EUs indre marked. Dette skjer gjennom matchmaking-events rundt om i Europa, hvor norske bedrifter får mulighet til å treffe mulige samarbeidspartnere eller kunder. Videre gir vi norske bedrifter tilgang til markedsinformasjon gjennom EEN-partnere i utlandet og gir tilsvarende informasjon og assistanse til utenlandske bedrifter som via EEN-nettverket ønsker hjelp til aktiviteter og partnersøk i Norge.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det finnes ikke egne målinger av indikatorene for denne tjenesten, men i det følgende gis en vurdering av aktiviteten for i år. I 2019 ga Eksportsenteret 600 én-til-én rådgivningsleveranser til norske eksportbedrifter, hvilket er på samme nivå som året før, og som også var målsetningen for 2019. Rådgivningsleveransene inngår i kundeserviceundersøkelsen³⁰, og i 2019 fikk denne tjenesten i gjennomsnittlig 5,37 poeng for tilfredshet av 6 mulige poeng, hvilket anses som tilfredsstillende.

Kursporteføljen til Eksportsenteret ble videreutviklet i 2019, og totalt ble det avholdt ni åpne kurs/seminarer og seks bedriftsinterne kurs med til sammen rundt 200 deltakere.

Tilbakemeldingene fra kursdeltakerne viser at de er godt fornøyde, og i snitt oppgir rundt 80 prosent at de etter kurset er bedre forberedt på å satse internasjonalt.

I 2019 hadde nettsiden www.eksport.no 650 000 unike brukere, hvilket er en økning på rundt 10 prosent sammenlignet med 2018. Toll- og dokumentdatabasen Mendel, som norske bedrifter gis tilgang til gjennom vår nettside, økte antall registrerte brukere fra 750 til nærmere 1 000 i løpet av 2019. Disse hadde til sammen rundt 13 500 forespørsler omkring toll, avgifter og importregler, som er en dobling fra året før. For nettsidene har vi foreløpig ikke noen måte å måle kundetilfredsheten på, men økningen i bruken kan være en indikasjon på at informasjonen er etterspurt og av verdi for norsk næringsliv.

Innovasjon Norge har vært med på å organisere flere Enterprise Europe Network (EEN) matchmaking-arrangementer knyttet til konferanser rundt om i Norge, samt enkelte partnersøk for enkeltbedrifter. Eksportsenteret har videre hjulpet norske bedrifter med informasjon om markedsforhold i land hvor Innovasjon Norge ikke har kontor, og selv besvart tilsvarende henvendelser fra utenlandske EEN-partnere.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Denne tjenesten hadde administrasjons- og gjennomføringskostnader på 12,3 mill. kroner, hvorav 11 mill. kroner er timekostnader og 1,3 mill. kroner er direkte prosjektkostnader.

---

³⁰ Kundeserviceundersøkelsen bør ikke forveksles med kundeforholdundersøkelsen.

3.8.8 Rådgivning om immaterielle rettigheter

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge skal bidra til økt kunnskap og bevissthet om beskyttelse og kommersiell utnyttelse av immaterielle verdier blant gründere og små og mellomstore bedrifter. Innovasjon Norge skal bidra til å gjøre bedriftene i stand til å ta bedre beslutninger knyttet til immaterielle verdier i sine innovasjonsprosesser. Innovasjon Norge skal ha et godt samarbeid med Patentstyret om arbeidet.

Innovasjon Norges IPR-rådgivning tar utgangspunkt i et udekket behov i markedet, hvor rollen er å øke bevisstheten om hvordan bedrifter kan utnytte IPR strategisk i sin forretningsutvikling for å sikre bedriftens konkurransefortrinn og øke bedriftens verdi.

Teamet har kompetanse innenfor beskyttelse og forretningsmessig utnyttelse av IPR og tilbyr objektiv veiledning om hvordan de kan beskytte og forvalte immaterielle verdier. Hensikten med tjenesten er å hjelpe kundene å kartlegge sin IPR-status og ta bedre beslutninger om beskyttelse og forretningsmessig utnyttelse av deres immaterielle verdier. Dette er spesielt viktig ved internasjonalisering og eksport.

Hovedaktiviteter

Tjenesten har i 2019 blitt levert på følgende måter:

- Én-til-én rådgivning til gründere og små og mellomstore bedrifter og næringsmiljøer.
- Gjennom Innovasjon Norges ulike kompetanseprogrammer har IPR-problemstillinger en naturlig plass. Både interne og eksterne ressurser benyttes for å øke bevissthet og kunnskap hos bedriftene.
- Gjennom Innovasjon Norges nettsider som gir oversikt og veiledning i hvordan gründere kan gå frem.
- Gjennom www.iprhjelp.no, hvor bedrifter finner verktøy og sjekklister samt kobling mot ulike tilbydere av IPR-relaterte tjenester.
- Koble kunder mot spesialiserte tjenesteleverandører etter at deres IPR-behov er avdekket og konkretisert.
- Gjennom gründertelefonen og deltagelse på «Fra idé til marked»-seminarer.
- IPR-teamet jobber i tett samarbeid med Innovasjon Norges regionkontorer som avdekker kundenes behov for IPR-tjenesten.
- Leveranser og opplæring i eksterne miljøer, inkubatorer, møteplasser for gründere og så videre.
- IPR-teamet er en støtte internt i Innovasjon Norge for forskjellige beslutningsprosesser, blant annet i forbindelse med finansiering.

I 2019 igangsatte IPR-teamet i overkant av 600 nye IPR-rådgivningsprosjekter. Dette er en økning på 100 prosjekter sammenliknet med 2018.

For www.iprhjelp.no, samarbeidsprosjektet med Patentstyret, ser vi at sidene fortsatt er godt besøkt. Antall brukere i 2019 er 10 500, en økning fra 2018 (9 857).

For å øke bevissthet rundt forretningsmessig bruk av IPR har vi også i 2019 holdt foredrag og kurs rettet mot gründere, små og mellomstore bedrifter og bedriftsnettverk. Eksempler på arrangement i samarbeid med regionkontorer og andre avdelinger i Innovasjon Norge er; Fra idé til marked, Angel Challenge og Go global. Vi har også holdt foredrag og kurs rettet mot andre aktører i virkemiddelapparatet, blant annet ansatte ved inkubatorer, veiledere i førstelinjetjenesten.

Innovasjon Norge deltok som assosiert partner i Value Intellectual Properties for SME's - VIP4SME, et konsortium i regi av Europakommisjonen gjennom Horisont 2020-programmet. Hovedmålet med prosjektet har vært å øke strategisk bruk av immaterielle verdier blant små og mellomstore bedrifter i Europa. Nøkkelaktiviteter i prosjektet har vært å identifisere beste praksis for IPR-tjenester og tilgjengeliggjøre verktøy, tjenester og relevante aktiviteter for bevisstgjøring. Innovasjon Norge har i rammen av VIP4SME-prosjektet hatt flere én-til-én workshops med små og mellomstore bedrifter om strategisk bruk av immaterielle verdier. Prosjektet har også samlet IPR-verktøy fra flere land i en katalog som er tilgjengelig for bedrifter og rådgivere i offentlig og privat sektor gjennom EUs Innovaccess-portal. I tillegg til Innovasjon Norge har Patentstyret bidratt til prosjektet som assosiert partner, hovedsakelig gjennom flere bevisstgjørende én-til-flere aktiviteter.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019 viser en addisjonalitet på 62 prosent for denne tjenesten, det vil si at 62 prosent av de spurte kundene anser tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad å være utløsende for prosjektet. Tilsvarende tall fra førundersøkelsen 2018 var 59 prosent.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Administrasjons- og gjennomføringskostnader for denne tjenesten er på 6,7 mill. kroner i 2019, hvor det meste av dette er timekostnader.

3.8.9 International Business Events

Formålet med tjenesten

International Business Events (IBE) er et målrettet virkemiddel for å fremme norske forretningsinteresser internasjonalt, samt profilere norsk næringsliv på utvalgte møteplasser under Merkevaren Norge. Innovasjon Norges ønsker å styrke virkemiddelet som et verktøy for vekst, merkevarebygging, internasjonalisering og eksport. Dette gjør vi ved å løfte frem de næringene hvor vi har konkurransefortrinn og kan ta en tydelig posisjon. Det vil si å bidra til økt eksport for etablerte næringer og bidra til løfte frem nye næringer. Eksportstrategien fremhever at en sterk nasjonal merkevare kan være med å bidra til at Norge og norske løsninger blir valgt i konkurransen.

Hovedaktiviteter

International Business Events som virkemiddel omfatter mange ulike aktiviteter som nasjonale paviljonger på utvalgte konferanser og fagmesser, seminarer, workshops, bedriftsbesøk, business-to-business matchmaking-arrangementer og ulike nettverkssamlinger.

Det er gjennomført 94 store og små prosjekter innenfor alle mulighetsområdene til Innovasjon Norge. Dette inkluderer de store etablerte internasjonale messene Offshore Technology Conference (OTC) i Houston, Seafood Expo Global og Seafood Processing Global i Brussel, China Fisheries Expo i Qingdao, Mobile World Congress i Barcelona og Smart City Expo i Barcelona.

I 2019 har vært det vært særlig prioritert oppfølging av messer innenfor nye og bærekraftige næringer, som Medica (Helseteknologi), Intersolar (Solenergi) og Wind Europe Offshore (Havvind).

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det er ikke estimering av mål- og resultatstyringsindikatorer for denne tjenesten. Vi rapporterer derfor på aktivitet i det følgende. Totalt deltok 1 054 bedrifter (748 unike) på alle de aktiviteter som omfattes av tjenesten International Business Events, som er en økning fra 2018. Deltakerbedriftene er alt fra små oppstartsbedrifter til store bedrifter/konsern.

Innovasjon Norge samarbeider aktivt med utenrikstjenesten, næringsorganisasjoner og klyngeorganisasjonen for å identifisere møteplasser med særlig relevans for norske næringer, der norsk næringsliv har klare komparative fortrinn, kapasitet, vilje og evne til å satse langsiktig. Bedriftene som deltar, har alle tydelige internasjonale vekstambisjoner og et stort vekstpotensial. Å delta på våre arrangementer styrker bedriftenes internasjonale posisjon i prioriterte markeder både gjennom økt salg, nettverk og kompetanse. Gjennom våre deltakerundersøkelser sier 80 prosent av bedriftene at de er godt eller svært godt fornøyd med den plattformen Innovasjon Norge tilbyr.

Innovasjon Norge har benyttet 2019 til å iverksette den nye Merkevarer Norge-profilen på alle våre arrangementer og aktiviteter internasjonalt. Tilbakemeldingene fra næringslivet og samarbeidspartnere har vært gode og den nye merkevareprofilen har vært et stort løft for å bygge historien om Norge som bærekraftspionér.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

International Business Events har administrasjons- og gjennomføringskostnader på 62,5 mill. kroner, hvorav 21,6 mill. kroner ble finansiert over Nærings- og fiskeridepartementet post 74 i 2019. Resten dekkes ved brukerbetaling og bidrag fra andre offentlige/private aktører.

Ordningen har et lite underforbruk for 2019 som skyldes enkelte aktiviteter som ikke ble gjennomført som planlagt.

3.8.10 Næringslivsdelegasjoner

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge har koordinerings- og gjennomføringsansvar for næringslivsdelegasjoner som følger norske statsbesøk og offisielle besøk til utlandet, samt ved større innkommende besøk til Norge. Målet er å legge til rette for møtearenaer som kan bidra til økt norsk eksport gjennom styrket markedsforståelse og internasjonalisering av norsk industri og næringsliv.

Tema og program for de respektive delegasjonene og besøkene utvikles i tett samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet, Utenriksdepartementet med relevante ambassader, andre aktuelle fagdepartement, Innovasjons Norges egne regionale kontor i inn- og utland, næringslivsorganisasjoner og aktuelle samarbeidspartnere i de landene som besøkes.

Programmene for de ulike delegasjonsbesøkene spenner vidt, fra tradisjonelt bredt anlagte seminaropplegg til mer målrettede rundbordskonferanser, bedrifts- og feltbesøk samt nettverks- og business-to-business-møter.

Hovedaktiviteter

Innovasjon Norge gjennomførte på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet to næringslivsdelegasjoner til utlandet i 2019:

India, 6.–9. januar 2019

Besøket var i anledning statsministerens besøk til India. I alt samlet delegasjonen hele 144 deltakere fra 89 norske bedrifter. I tillegg deltok mer enn 500 indiske næringslivsaktører på de ulike seminarene under India-Norway business summit. Det ble under det felles åpningsseminaret undertegnet 13 avtaler om videre næringslivssamarbeid mellom indiske og norske selskaper og organisasjoner.

Chile, 26. mars–1. april 2019

Besøket var i anledning kongeparets statsbesøk til Chile. Deltakelse fra både fiskeriministeren og utenriksministeren bidro også til å styrke sentrale arbeidsområder for ambassaden som næringsfremme, særlig oppdrettsnæringen og havsatsningen.

Rundt 90 representanter fra 60 norske bedrifter deltok på næringslivsdelegasjonen i forbindelse med statsbesøket til Chile. De norske selskapene representerte sektorene; aquaculture, smart cities, renewable energy, agriculture and defence. Overordnet godt sammensatt program som bidro til å belyse omfang og bredde i de bilaterale relasjonene, samt gav ambassaden mulighet til å styrke sitt arbeid på flere felt i Chile.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det finnes ikke estimer på mål- og resultatstyringsindikatorer for denne tjenesten.

Innovasjon Norge vurderer at tjenesten virker etter hensikten, og vil derfor styrke næringslivsdelegasjoner som et virkemiddel for vekst, samhandling, internasjonalisering og eksport. For å nå dette målet vil det være viktig å ha en helhetlig strategisk innretning på fremtidige delegasjoner, på tvers av politikk, næring og kultur. Det er da sentralt å benytte Merkevaren Norge, det vil si å synliggjøre norsk kompetanse, teknologi, innovasjon og enkeltbedrifters muligheter i vertslandet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Totale kostnader til administrasjon og gjennomføring av delegasjonsbesøk i utlandet endte i 2019 på 11,3 mill. kroner. Av dette var 6 mill. kroner timekostnader og 5,3 mill. kroner direkte prosjektkostnader.

3.8.11 Horisont 2020

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge er gitt i oppdrag å mobilisere norsk næringsliv til deltakelse i Horisont 2020. Innovasjon Norge er nasjonalt kontaktpunkt for innovasjon i små og mellomstore bedrifter og finansielle instrumenter (InnovFin) i Horisont 2020 og tjener som nasjonal ekspert i komiteen Innovasjon i små og mellomstore bedrifter og tilgang til risikokapital i Europakommisjonen sammen med Nærings- og fiskeridepartementet. Tilskuddet må sees i sammenheng med tilskuddet fra Kunnskapsdepartementet.

Hovedaktiviteter

Horisont 2020 er et viktig virkemiddel for omstilling og vekst. Dette har blitt ytterligere forsterket med introduksjonen av European Innovation Council (EIC) pilot i 2018. EIC supplerer de nasjonale ordningene grunnet høy støttegrad og risikoprofil og har vist seg å være svært relevant for norske bedrifter. I 2019 hentet 38 norske små og mellomstore bedrifter til sammen nærmere 300 millioner kroner fra EIC³¹. EU gjorde det i 2019 mulig for bedrifter å søke om både egenkapital og tilskudd gjennom EIC Accelerator. Det gjør at bedriftene kan få større beløp enn tidligere. Allerede i den første søknadsrunden nådde to norske bedrifter opp. De ble tilbudt til sammen 26 mill. kroner i tilskudd og 50 mill. kroner i egenkapital. Norske selskaper hadde i 2019 en retur på nærmere 4 prosent i forhold til EUs budsjett, noe som er over målet for retur i Horisont 2020 (2 prosent). Mange av Innovasjon Norges tjenester leveres knyttet til mobilisering til Horisont 2020 leveres gjennom Enterprise Europe Network. Nettverket beskrives nærmere i kapittel 3.8.7 Eksportrådgivning (handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet).

Resultatene skyldes gode prosjekter kombinert med målrettet mobilisering og rådgivningstiltak tilpasset målgruppen og virkemidlet i en «mer for færre-tilnærming». Videre ble Innovasjon Norge med som partner i EU-prosjektet Access 2 EIC som er et nettverk av europeiske nasjonale kontaktpunkter (NCP) for EIC. Målet med prosjektet er å styrke samarbeidet mellom NCPer og

³¹ Returen inkluderer tilskudd Fast Track to Innovation, SMB-instrumentet fase 1 og 2 og tilskudd og egenkapital fra EIC Accelerator.

kompetanseheving. Deltakelse i nettverket har vært verdifull og bidratt til kompetanseheving. Også klyngene har hentet betydelig prosjektfinansiering med støtte fra Innovasjon Norges regionale EU-rådgivere og finansiering av ordningen med EU-rådgivere i klyngen.

Det ble også i 2019 oppnådd betydelige effekter av Innovasjon Norges arbeid med finansielle instrumenter i Horisont 2020. I 2019 signert Innovasjon Norge sin tredje avtale om europeisk risikoavlastning for egen utlånsvirksomhet. Med det økte det totale avtalevolumet for Innovasjon Norges risiko- og innovasjonslån med ytterligere 500 mill. kroner til totalt 1,9 mrd. kroner. Avtalevolumet betyr at Innovasjon Norge kan halvere tapsavsetningene innenfor en totalportefølje av den størrelse, hvilket innebærer en betydelig økt effekt av midlene bevilget over statsbudsjett. Innovasjon Norge har pilotert et nytt garantiinstrument siden 2017, Vekstgarantiordningen, som har til formål å styrke tilgangen til risikofinansiering fra private banker til innovative og raskt voksende bedrifter. I 2020 skaleres Vekstgarantiordningen fra pilot til et fullverdig tilbud. I 2019 ble det derfor inngått en ny avtale med EIF som tar hånd om risikoavlastning for satsningen. Den nye avtalen økte volumet med 2 000 mill. kroner, hvilket muliggjør at Innovasjon Norge kan inngå et strategisk samarbeid med omkring 15 banker i første kvartal 2020 for å styrke bedriftenes tilgang til bankfinansiering i 2020 og 2021.

For mer detaljert rapportering på oppdraget vises til oppdragsgiverrapport til Kunnskapsdepartementet.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Kundeeffektundersøkelsen for 2019 gir en addisjonalitet på 55 prosent for denne tjenesten, det vil si at av de spurte bedriftene så er det 55 prosent som mener at denne tjenesten i stor grad var utslagsgivende for egen aktivitet. I 2019 kartla Samfunnsøkonomisk analyse og Technopolis, på oppdrag fra Innovasjon Norge, norske bedrifter som deltar i SMB-instrumentet. Analysen tilsier at de aller fleste små og mellomstore bedriftene som har lyktes med å få finansiering fra fase 2 i SMB-instrumentet har mottatt EU-rådgivning fra Innovasjon Norge.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Det er ingen avvik å rapportere.

3.8.12 Profilering av Norge som havnasjon

Formålet med tjenesten

Nærings- og fiskeridepartementet ga i statsbudsjettet for 2018 Innovasjon Norge i oppdrag å igangsette et arbeid for å styrke Norges profil som ledende havnasjon. Arbeidet skal bygge en helhetlig profil for havnæringene, herunder petroleum, maritim, marin og nye fremvoksende næringer. Målet er at Norge skal ta den samme posisjonen i havnæringene som det Silicon Valley har for teknologiindustrien.

Hovedaktiviteter

Innovasjon Norge har fått innspill til det strategiske arbeidet fra små og store bedrifter i alle deler av havnæringene, samt fra de havbaserte næringsklyngene. Det er gjennomført dialogmøter i syv kystbyer – fra Grimstad i sør til Tromsø i nord. Det er også gjennomført nasjonale innspillmøter med de landsdekkende organisasjonene på feltet.

Resultatet er et dokument som definerer en posisjon for Havnasjonen Norge, samt en strategi, handlingsplan og verktøykasse som kan brukes i det videre posisjonerings- og profileringsarbeidet. Sentrale elementer i verktøykassen finnes i portalene www.brandnorway.no og www.theexplorer.no

Det er også besluttet å opprette et "Team Norway havet" med de sentrale aktørene for å prioritere og koordinere det videre arbeidet.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Effekten av omdømmearbeidet er svært langsiktig, og kan ikke måles per i dag.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Prosjektet har bokført 1,5 mill. kroner i timekostnader til administrasjon, mobilisering og forankring. Det er benyttet 5,3 mill. kroner til utarbeidelse og implementering av verktøykasse, herunder strategiarbeid, messestøtte, fotoopptak og filmproduksjon. Det resterende beløpet blir benyttet i 2020 til å sikre bruk av kommunikasjonsplattform i Team Norway og hos bedriftene, til messestøtte og til produksjon av elementer i verktøykassen.

3.8.13 Invest in Norway

Formålet med tjenesten

Invest in Norway jobber for å tiltrekke utenlandske selskap, kapital og teknologi til Norge. Utenlandske selskap står for en viktig del verdiskapingen i privat sektor i Norge, og bidrar i tillegg med kapital, ny teknologi og FoU-virksomhet. De forsterker klynger og bidrar også til økt internasjonalt nettverk for de norske selskapene. Utenlandske investeringer er derfor viktig for å bevare og øke konkurranseevnen i næringslivet og bidra til økt eksport. Invest in Norway er en integrert del av Innovasjon Norge og utnytter og videreutvikler den omdømmeposisjon Norge har internasjonalt. Tjenesten består i hovedsak av å bidra med informasjon om muligheter i Norge, koble investoren med relevante nettverk i Norge, samt å være et kontaktpunkt mellom utenlandske investorer og norske bedrifter. I tillegg jobber Invest in Norway med å være nasjonal koordinator for investeringer hvor flere land er aktuelle, samt å kvalitetssikre leveranser fra norske nettverk til internasjonale investorer. Invest in Norway samarbeider tett fra vårt hovedkontor med våre utekontorer, samt med regionale samarbeidspartnere, bedrifter på ulike lokasjoner og norske klynger og industriparke.

Hovedaktiviteter

Invest in Norway ble fra og med 2018 styrket med 10 mill. kroner som oppfølging av regjeringens strategi for eksport og internasjonalisering «Verda som marknad». Dette satsingen fortsatte i 2019. Det betyr at vi nå begynner å se resultatene av mer ressursinnsats.

Også regionalt i Norge har det vært fokus og interesse for Invest in Norway. I 2018 fikk vårt regionkontor i Agder ansvaret for å ansette og utvikle en regional ressurs i Invest in Norway. I løpet av 2019 har også andre regionkontorer gjennomført forprosjekter for å se behovet for tilsvarende ressurser. Per i dag rekrutteres det ressurser til kontorene i Trøndelag og Innlandet. Videre er det prosesser for å starte denne form for aktivitet både i Troms og Finnmark og i Nordland. Det pågår også diskusjoner i Viken, Buskerud og Telemark.

Dette vi gi større krav og fokus på vårt internasjonale apparat for å finne mulige investorer, men også å selge de muligheter som utvikles regionalt.

Aktiviteter i 2019 har vært fokusert rundt enkelte større prosjekter, men også å strukturere arbeidet i enheten. Det er om lag 70 prosjekter under utvikling. Generelle henvendelser har blitt betydelig redusert i 2019, fra 240 året før til 100 nå. Dette er en trend også i våre naboland, men en årsak er at hjemmesidene til Invest in Norway oppleves som utdaterte. Det jobbes nå med en ny plattform. Invest in Norway er også sekretær i Prosess 21 ekspertgruppe for vertskapsattraktivitet.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I forbindelse med styrkingen av Invest in Norway, ble det i løpet av høsten 2018 igangsatt et større utredningsprosjekt av Invest in Norway. Prosjektet ble avsluttet desember 2019. Prosjektet ble gjennomført av Menon Economics.

De fire temaene som ble tatt opp i utredningen var; vurdering av aktiviteten i perioden 2013 til 2017, beskrivelse av Invest in i de fire andre landene Danmark, Sverige, Finland og Storbritannia, forslag til fremtidig organisering og forslag til vurderingskriterier.

Når det gjelder aktiviteten i 2013-2017, vurderer Menon Invest in Norway til å være et relevant virkemiddel for å oppnå målet. Det er markedsimperfeksjoner som rettfærdiggjør en statlig intervensjon. Synlighet overfor mulige investorer avgjørende, og det innebærer at tjenesten først blir effektiv når man klarer å oppnå et tilstrekkelig volum på markedsaktiviteten. Sammenlignet med andre land hadde Invest in Norway gjennom denne perioden lite ressurser. Det er Menons vurdering at rammene for tjenesten ikke gjorde det mulig å tilby tilstrekkelig synlighet til at denne tjenesten i praksis ble effektiv.

Det er gjennomført intervjuer med ansatte som jobber med liknende virksomhet i fire land. De aller fleste land har betydelig større organisasjoner enn Norge. Samtidig er Invest in-funksjonen i de ulike landene ofte knyttet tett mot arbeidet for eksportfremme.

Menon foreslår at man skal bygge mer kompetanse for å kunne tilby en effektiv og hensiktsmessig Invest in-tjeneste. Et sentralt forslag er å legge større vekt på utarbeidelsen av investeringsforslag. Det skal blant annet gjøres ved å ha tettere samarbeid med noen eksterne aktører som klyngene. Samtidig er det behov for en bedre digital løsning for å håndtere henvendelser som kommer inn.

Menon foreslår også noen måltall for arbeidet med Invest in. De viktigste er at antallet løpende prosjekter per fulltidsansatt bør være ti, og at det vil resultere i minst én etablering i året.

Innovasjon Norge mener at utredningen fra Menon gir gode innspill i det videre arbeidet med å utvikle Invest in, og vil følge opp utredningen nærmere.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Administrasjons- og gjennomføringskostnadene var på 15 mill. kroner, hvorav 12,2 mill. kroner var timekostnader og 2,8 mill. kroner var direkte prosjektkostnader. Nærings- og fiskeridepartementet finansierer 98 prosent av Invest in Norway. Resten er brukerbetaling. Det bør også nevnes at det er betalt 1 mill. kroner til Menon for en følgeevaluering.

3.8.14 Industriell deltagelse ved forsvaranskaffelser

Innovasjon Norges kontor i Washington har i 2019 fortsatt å legge til rette for norsk industrideltakelse (gjenkjøp) ved store norske anskaffelser av militært utstyr fra USA.

I 2019 har Innovasjon Norge øvrige aktiviteter spesielt gitt utslag i økt samarbeid med Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI). Målsetningen har vært å finne nye samarbeidsmodeller for raskere innovasjon i forsvarssektoren. Konkret har Innovasjon Norge og FFI startet samarbeidsprosjektet «Hacking 4 Allies» (H4A). Prosjektet er finansiert av både Innovasjon Norge og FFI, og ledes av Innovasjon Norges kontor i Washington. H4A er rettet mot norske start-ups. Fire bedrifter er allerede tatt gjennom et skreddersydd halvårsprogram rettet mot USAs forsvars- og sikkerhetsmarked.

Videre er Innovasjon Norge representert i Programrådet for FFI-prosjektet «P1520 Innovasjon i forsvarssektoren».

Utover de øremerkede ressurser ved Innovasjon Norges kontor i Washington, har det uten egne budsjetter vært vanskelig for resten av organisasjonen å jobbe proaktivt mot nye muligheter i for eksempel land som Tyskland og Korea.

3.8.15 INNOVASJON OG GRÜNDERSKAP

I 2016 fikk Innovasjon Norge en rekke nye oppdrag som oppfølging av regjeringens gründerplan Gode idéer – fremtidens arbeidsplasser.

Oppdragene i gründerplanen som finansieres over post 74 rapporteres her og omfatter tjenestene og satsingsområdene: mentortjenesten, Global Entrepreneurship, satsing på kvinner og mangfold, sosialt entreprenørskap og møteplasser for vekst.

Tabell 3.8-3 Fordeling av rammen for innovasjon og gründerskap. Mill. kroner.

	Frisk ramme 2019	Herav øremerkinger
Gründerplanen*	42,1	
Gründerveiledning	4,6	
Øvrige prosjekter	15,4	
Administrasjon av Sårkornfondordningen	4,0	
Koninvesteringsfondet	1,5	1,5
Sum kap. 2421, post 74 (innovasjon og gründerskap)	67,5	1,5

*Inkluderer mentortjenesten for gründere og Global Entrepreneurship, satsing på kvinner og mangfold, sosialt entreprenørskap og møteplasser for vekst.

3.8.16 Møteplasser for vekst

Formålet med tjenesten

Gjennom tiltaket møteplasser for vekst har Innovasjon Norge bidratt med tilskudd til prosjekter som bidrar til å bygge et sterkere økosystem for gründerskap og innovasjon nasjonalt, samt koble gründere mot investorer.

Møteplasser som har fokusert på vekst og koblingen mellom gründer og investor har vært prioritert og et kriterium for å motta midler gjennom denne ordningen. Et annet viktig kriterium og prioritering for innvilgede tilskudd i denne ordningen har vært at flere gründermiljøer samarbeidet om prosjektene samt finansierte minimum 25 prosent av prosjektene gjennom egen eller annen privat finansiering.

Møteplasser skal bidra til at miljøet for innovasjon og entreprenørskap styrkes samt å øke gründernes kompetanse og kjennskap til følgende områder:

- Vekst og internasjonalisering
- Kapital og finansiering
- Møteplasser og nettverk for forretningsengler og investorer

Hovedaktiviteter

Rekruttering av prosjekter har primært skjedd gjennom regionkontorene til Innovasjon Norge som har tett kontakt med lokale innovasjonsmiljøer og gründermiljøer. Blant Innovasjon Norges kunder finner man de fleste gründerne i de større byene, det samme gjelder møteplasser med fokus på vekst, internasjonalisering og kapital. For også å bygge sterkere strukturer for innovasjon og

entreprenørskap i distriktene deltok Innovasjon Norges kontorer mer aktivt i å skape slike møteplasser i 2019.

Innovasjon Norge har god erfaring med å støtte tiltak i eksisterende og nye innovasjons- og gründermiljøer for å styrke slike møteplasser. På denne måten styrkes utvikling og overlevelse i miljøer som har bevist at de bidrar med nyttig verdi og kunnskap. Det tar tid å bygge opp sterke gründer- og innovasjonsmiljøer, arbeidet med bedriftsnettverk og klynger er en bekreftelse på dette. Villigheten hos privat næringsliv er fortsatt lav for å støtte slike konsepter og møteplasser selv om flere banker og større selskaper involverer seg stadig mer i gründermiljøer. Gode og varige møteplasser fordrer et godt samspill mellom offentlige og private aktører, men det trengs fortsatt insentiver for å utløse gode prosjekter, spesielt utenfor de store byene.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Ordningen har ikke estimater for mål- og resultatstyringsindikatorer. Vår vurdering er likevel at støtten fra Innovasjon Norge oppleves som viktig i dialogen med aktørene og tilbakemeldingen er at Innovasjon Norges nettverk og tilstedeværelse har betydning for utviklingen og kvaliteten på møteplassene. Møteplassene tar tid og utvikle og bygge opp, et eksempel er Nordic Edge i Stavanger som på få år har blitt en viktig nasjonal arena for gründerne og investorer innen bærekraft og smarte byer.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

For gründerplanen totalt var administrasjons- og gjennomføringskostnadene på 31,5 mill. kroner, hvor det største bidraget på 23,3 mill. kroner var finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet. Det var om lag 50 prosent som gikk til timekostnader og resten til direkte prosjektkostnader. Møteplasser for vekst er kun en del av gründerplanen. Administrasjons- og gjennomføringskostnadene for denne delen alene er dermed mindre enn totalene som ble gjengitt her.

3.8.17 Vekstprogrammet for kvinner og mangfold

Formålet med tjenesten

Det overordnede målet med mangfoldsatsingen er å bidra til økt verdiskaping og innovasjon gjennom å styrke deltagelsen til kvinner og andre underrepresenterte innen gründerkap. Satsingen skal bidra til å nå målene om flere gode gründerne og flere vekstkraftige bedrifter. Et vekstkraftig norsk næringsliv er avhengig av at alle bidrar til å skape verdier og arbeidsplasser. Mangfold og interkulturell kompetanse kan også bidra til å lette norske gründeres adgang til globale markeder.

Hovedaktiviteter

- Female Entrepreneur 2019. Tiårsjubileum for kåringen av årets kvinnelige gründer ble markert på Astrup Fearnley museet i Oslo 8. mars. Teknologi, FNs bærekraftsmål og

vekstpotensial var hovedkriteriene. Fjong vant med sin logistikkplattform for utleie av klær.

- Fotoutstilling av vinnerne av Female Entrepreneur 2009-2019 på Rådhusplassen. Profilering av gode rollemodeller til et bredt publikum.
- Nytt kunnskapsgrunnlag med utgivelse av rapporten "Kvinnelig entreprenørskap i Norge – utviklingstrekk, hindre og muligheter". Rapporten er utarbeidet av Menon Economics for Innovasjon Norge.
- Utgivelse av magasin om rollemodeller "Female Entrepreneur 2009-2019".
- Kompetanseprogram om investeringer i Silicon Valley i samarbeid med SHE Invest. Både antall kvinner som investerer i gründerselskaper og andelen investorkapital som går til kvinnelige gründere er svært lave. Dette kurset gir kvinner kompetanse og nettverk til investering i tidligfaseselskaper. 20 kvinner deltok.
- Gründercampen Emax på Lillehammer for 100 gründertalenter i aldersgruppen 18-25 år. Blant deltakerne var 33 prosent kvinner og 20 prosent med flerkulturell bakgrunn. Det ble i 2019 foretatt spørreundersøkelse blant nærmere 800 tidligere deltakere fra 2012. 56 prosent av deltakerne har vært engasjert i oppstartsbedrifter.
- Siden 2017 har Innovasjon Norge arrangert et årlig seminar for seniorgründere. Faktagrunnlag er utarbeidet i samarbeid med Senter for Seniorpolitikk og Ny Analyse, og hver fjerde gründer er over 50 år. Det er gitt støtte til oppstart av et akseleratorprogram i regi av SISU Business og GetStarted. Aktivitetene har medført en del fokus på seniorer som ressurser, både i form av mediaomtale og invitasjoner til arrangementer for målgruppen.
- Som en del av arbeid med å mobilisere innvandrere, har vi i 2019 gitt støtte til mentorer i akseleratorprogrammet Charge Incubator.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det finnes ikke egne målinger for indikatorene for denne satsingen, og derfor trekkes det heller frem noen hovedtall som kan si noe om resultatet.

Andel kvinnerettet prosjekt lå i 2019 på totalt 27 prosent (andel av beløp) og 36 prosent (andel av antall). Andel av beløp har gått opp fra 24 prosent i 2018, mens antallet er omtrent likt.

Blant gründerprosjekter er andelen av beløp 19 prosent. Dette er en oppgang fra 5 prosentpoeng fra året før. Andelen av antall er 28 prosent. At andelen kvinner som får tilsagn fra Innovasjon Norge er lav sammenfaller med bildet på kvinnelig gründerskap generelt i næringslivet. Kun 20 prosent av Norges aksjeselskaper er etablert av kvinner (SSB), mens det totalt er 30 prosent kvinner som starter selskap. Sett opp mot antall kvinner som startet aksjeselskap her i landet kan det se ut til at Innovasjon Norge treffer kvinner med vekstambisjoner med våre tjenester.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

For gründerplanen totalt var administrasjons- og gjennomføringskostnadene på 31,5 mill. kroner, hvor det største bidraget på 23,3 mill. kroner var finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet. Det var om lag 50 prosent som gikk til timekostnader og resten til direkte prosjektkostnader.

Vekstprogrammet for kvinner og mangfold er kun en del av gründerplanen. Så administrasjons- og gjennomføringskostnadene for denne delen alene er mindre enn totalene som ble gjengitt her.

3.8.18 Global Entrepreneurship (GET, TINC, Business Bootcamp og piloter)

Formålet med tjenesten

Tjenesten Global Entrepreneurship er en portefølje av programmer som tilbys for å styrke internasjonalt markedsfokus for utvalgte oppstartsbedrifter med globalt markedspotensial. Formålet med tjenesten er derfor kompetansetrening og programmene tilbys både i Norge, Storbritannia og USA. For å lykkes globalt er det viktig å øke gründerens kunnskap om markedsorientering fra oppstart.

Hovedaktiviteter

Under denne tjenesten har vi fire ulike programmer som foregår i Europa, USA og ett vi gjennomfører i Norge. Gjennom 2019 har det vært avholdt til sammen 15 programmer.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Denne tjenesten har ikke egne målinger for disse indikatorene. Det gis derfor en omtale av hovedtall for aktivitetene, samt resultater fra evalueringer av hvert program.

I 2019 har antallet deltakerbedrifter til tjenesten økt med over 30 prosent. Fra 108 bedrifter i 2018 til 164 i 2019. Økningen skyldes hovedsakelig økning i antallet programmet «Fundraising for Startups». Her deltok 53 bedrifter og til sammen 79 deltakere i 2018, mot 136 selskap og 183 deltakere i 2019. Årsaken til dette er sammensatt, men en årsaksforklaring er tydeliggjøring av innhold i kurset, samt at programmet har blitt mer kjent i markedet.

Etter hvert program gjennomføres en evaluering. Gründerne sier selv at programmene får dem raskere ut i internasjonale markeder, samt at de får bekreftet og avkreftet sine hypoteser raskere. Mange av Innovasjon Norges kunder sier at disse programmene har vært avgjørende for dem i å ta kloke beslutninger om vekst i internasjonale markeder og har stor effekt på deres økonomiske vekst.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Global Entrepreneurship ble i 2019 finansiert fra Nærings- og fiskeridepartementet post 74 med 13 mill. kroner. Deltakeravgiften utgjorde 2,3 mill. kroner. Deltakerne dekker selv sine egne reiser og opphold knyttet til samlingene. Global Entrepreneurship inngår i en større prosjektgruppe og administrasjons- og gjennomføringskostnadene er derfor vanskelige å skille ut.

3.8.19 Mentortjeneste for gründere

Formålet med tjenesten

Oppstartsbedrifter beveger seg ofte i ukjent terreng, hvor den store utfordringen ligger i å finne en forretningsmodell som fungerer, og dermed i neste omgang skalere. Gjennom strukturert samspill med en erfaren mentor kan risiko reduseres, samt hastighet i skaleringen økes. Mentortjenesten har som formål å bistå tidlig i prosessen ved oppstart med mål om å øke overlevelseshraten, samt å bidra til økt vekst og økt sysselsetting.

Hovedaktiviteter

Mentortjenesten er personlig veiledning og oppfølging i en-til-en samtaler over en periode på 2 til 18 måneder. En gründerbedrift mottar 30 timer med mentor, hvor tjenesten både finansierer selve mentoren og arbeidet med å finne den rette. En gründer kan innvilges mentor flere ganger hvis gründer har et sammensatt behov for kompetanse som krever bruk av flere mentorer eller behov for assistanse over lenger tid. Mentortjenesten bringer inn en erfaren forretningsutvikler med spesifikk innsikt i det markedet gründerbedriften utvikler løsninger for. Hensikten er å redusere risiko gjennom læring av andre som har gjort feil før, avdekking av svake og sterke sider i eksempelvis forretningsmodell og dermed gi økt fokus på det mest strategiske i den aktuelle fasen. Personlig kjemi mellom gründer og mentor er viktig for å oppnå et godt resultat for denne tjenesten, derfor vektlegges det i koblingsarbeidet.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I 2019 satte Innovasjon Norge i gang en randomisert kontrollert studie (RCT) for å måle effekten av en av mentorordningen i kombinasjon med kapital. I dette forsøket tester vi effekten av rådgivningstjenesten Mentorordningen i kombinasjon med ulike kilder til finansiering for gründerbedrifter. I Mentorordningen får gründerbedriften tildelt en mentor tilpasset deres behov. Bedriftene får tildelt 30 timer mentorering, som skal brukes over en periode på 2 til 12 måneder. Blant alle bedrifter som mottar en form for gründerfinansiering i en periode i 2019, trekker vi tilfeldig et utvalg bedrifter som får tilbud om Mentorordningen. Vi vil sammenligne bedriftene som mottar mentorering med en gruppe som mottar den finansielle ekvivalenten til mentoreringen, og en gruppe som ikke mottar noe ekstra. Forskningsprosjektet vil følge disse bedriftene over tid for å måle effekten av ordningen. Første analyse vil gjennomføres basert på bedriftens resultater i 2020, men vi vil også følge opp bedriftene tre år etter mottatt mentorering, og fem år etter mottatt mentorering. Prosjektet utføres i samarbeid med Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, og Innovasjon Norge har ansatt en Offentlig sektor-ph.d. kandidat, delfinansiert av Forskningsrådet, for å følge prosjektet.

Rekrutteringen til forskningsprosjektet pågikk i perioden april til november i 2019, og søknad til Mentorordningen ble stanset i denne perioden. Det er derfor blitt innvilget færre mentorer i 2019 enn i 2018. 169 i 2019, og 216 i 2018, hvorav 116 mentorene i 2019 ble finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

For gründerplanen totalt var administrasjons- og gjennomføringskostnadene på 31,5 mill. kroner, hvor det største bidraget på 23,3 mill. kroner var finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet. Det var om lag 50 prosent som gikk til timekostnader og resten til direkte prosjektkostnader. Mentorordningen er kun en del av gründerplanen. Så administrasjons- og gjennomføringskostnadene for denne delen alene er mindre enn totalene som ble gjengitt her.

3.8.20 Gründerveiledning – Vekst- og gründersenteret

Formålet med tjenesten

Vekst- og gründersenteret skal bidra til en god, tydelig, rask og effektiv reise for gründere i tidligfase og for kunder som ønsker sparring i tidligfase prosjektutvikling.

Hovedaktiviteter

Vekst- og gründersenteret har følgende oppgaver:

1. Første sparring med kunder om prosjekt i tidligfase
2. Saksbehandling av markedsavklaringsstilskudd nasjonalt, både landsdekkende og distriktsrettede
3. Teknisk support for Innovasjon Norge sine kunder

1. november lanserte Innovasjon Norge Vekst- og gründersenteret som en videreføring av Gründersenteret. Målet med dette er å gi Innovasjon Norge sine kunder en tydelig og enkel vei inn til virkemiddelapparatet og samtidig sikre rask og god service.

Gjennom en kontaktflate på nesten 9 500 kunder i året fordelt på åtte personer i teamet, opparbeider teamet på Vekst- og gründersenteret seg en betydelig kunnskap om kundenes utfordringer, behov og kritiske suksessfaktorer for at de skal lykkes. I tillegg får de god oversikt over trender i markedet, nye forretningsmodeller og teknologi, noe som også gir gode forutsetninger for å vurdere nyhetsverdi og potensiale i omsøkte prosjekter.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Vekst- og gründersenteret har ikke målinger av disse indikatorene. Det rapporteres i det følgende på aktivitet, og svar fra kundetilfredshetsundersøkelsen³².

Leveransene i 2019 summerer seg til om lag 5 000 henvendelser via Gründertelefonen, 3 500 henvendelser på e-søknadssupport og saksbehandling av 848 søknader om markedsavklaringsstilskudd.

---

³² Kundetilfredshetsundersøkelsen bør ikke forveksles med kundeeffektundersøkelsen.

Antall søknader om markedsavklaringstilskudd var på tilnærmet likt nivå i 2019 som i 2018. Avslagsprosenten på markedsavklaringstilskudd ble i samme periode redusert fra 54 prosent til 49 prosent, slik at antallet bedrifter som mottok markedsavklaringstilskudd er noe høyere i 2019 sammenlignet med 2018 (414 mot 388). Dette kan tyde på at Innovasjon Norge er blitt tydeligere i sin kommunikasjon rundt kriterier for markedsavklaringstilskudd.

Gründersenteret har siden oppstart i 2016 hatt fokus på forenkling av interne arbeidsprosesser for å sikre god, rask og rettferdig saksbehandling av markedsavklaringstilskudd. Det har blant annet resultert i en betydelig redusert saksbehandlingstid på markedsavklaringstilskudd. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2019 var 9,5 dager (13,5 dager inkludert helg og helgedager), samt reduksjon i interne gjennomføringskostnader for disse tilskuddene.

Gjennomsnittlig kundetilfredshet blant kunder som mottar markedsavklaringstilskudd er på 5,35 (gjennomsnitt for alle Innovasjon Norges virkemidler er 5,4) og gjennomsnitt for kundetilfredshet for dem som får avslag er 3,26 (mot 3,4 for Innovasjon Norge totalt). Skalaen går fra 1 til 6, hvor 6 er mest fornøyd. Sett i lys av at dette er leveranser som blir gjennomført raskere og med betydelig mindre ressurser, vurderer vi dette til å være et godt resultat for kundetilfredshet. 96 prosent av markedsavklaringstilskudd-kundene opplever at Innovasjon Norge bidrar til å finne rett løsning for prosjektene deres og 80 prosent er godt eller meget godt fornøyd med rådgiveren sin.

Kundetilfredshet knyttet til responstid har dessverre hatt en nedadgående kurve, fra 91 prosent tilfredshet i 2018 til 75 prosent i 2019. Dette har sammenheng med økt saksbehandlingstid på markedsavklaringstilskudd fra 8 dager i 2018 til 9,5 dager i 2019. Dette kan forklares med økt fravær i teamet (hospitering, studiepermisjon og sykefravær) og økt utviklingsaktivitet og opplæring knyttet til implementering av tjenester på Vekst- og gründersenteret. I tillegg hadde vi mindre hjelp fra kolleger på regionkontorene sammenlignet med 2018. Med utgangspunkt i et team på åtte personer blir teamet fort sårbare ved fravær og nye ansvarsområder.

Innovasjon Norge mener at etablering av Gründersenteret som spesialisert enhet for tidligfase entreprenørskap, har vært vellykket ut fra de målsettingene man hadde ved etablering. I tillegg til redusert responstid og mer rettferdig og forutsigbar saksbehandling, bidrar Vekst- og gründersenteret til at distriktskontorene får frigjort tid til mobilisering og aktiv jobbing ute i gründermiljøene. Gründersenteret og distriktskontorene avlaster hverandre etter behov, noe som totalt sett gir god ressursutnyttelse for Innovasjon Norge.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Vekst- og gründersenteret blir finansiert av post 74, men også fra kap. 2421, post 50. I 2019 ble det brukt 5,3 mill. kroner fra post 74, og 6,3 mill. kroner fra post 50. Forbruket går 100 prosent til administrasjons- og gjennomføringskostnader, hvor nesten alt av dette er timekostnader.

3.8.21 REISELIV – VISIT NORWAY

Innovasjon Norge skal bidra til en lønnsom utvikling i reiselivsnæringen, innenfor rammer som også ivaretar miljømessige og sosiale verdier. Innovasjon Norge har følgende hovedaktiviteter for reiseliv: Profilering av Norge som helårlig reisemål, tilrettelegge for utvikling og salg av norske reiselivsprodukter i samarbeid med reiselivsnæringen, innsamling og sammenstilling av markedsdata og analyser, samt legge til rette for innovasjon og bærekraft i reiselivsnæringen.

Tabellen under viser fordelingen av reiselivsmidlene på ulike aktiviteter. Hva som inngår i HUB står i kapittel 3.1.2 Rapportering på HUBer, mobilisering og behovsavklaring.

Tabell 3.8-4 Fordeling av rammen for reiseliv. Mill. kroner.

	2019
Innovasjon og bærekraft i reiselivsnæringen	17,0
Profilering av Norge som reisemål	214,1
HUB	0,4
SUM POST 74 (Reiseliv)	231,5

3.8.22 Profilering

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge skal profilere Norge som helårlig reisemål. Formålet med profileringen er å skape internasjonal interesse for å oppleve Norge på ulike måter gjennom hele året. Alle profileringsaktiviteter tar utgangspunkt i en segmenteringsstudie, utført av Ipsos for Innovasjon Norge. Denne identifiserer ulike segmenter, som finnes på tvers av alle markeder, definert som viktige for norsk besøksnæring.

Hovedaktiviteter

Profileringsaktivitetene består av kampanjearbeid, sosiale medier, pressearbeid og visitnorge.com. Aktivitetene skal løse målsetningen om å bidra til økt verdiskaping gjennom å løfte hele Norge, hele året. All kommunikasjon gjøres nå via digitale kanaler og sosiale medier. Kommunikasjonskonseptet som er valgt baserer seg på historiefortelling, og hensikten med dette er å formidle ulike historier fra Norge for å skape reiselyst og for å bygge en sterk reiselivsmerkevare.

Kampanjer

Innovasjon Norge produserte 14 større kampanjer i 2019. Kampanjene oppnådde ønsket effekt.

Innovasjon Norge har gjennomført salgsutløsende kampanjer og arrangementer i samarbeid med Avinor og flyselskap i ulike markeder. Blant samarbeidspartnerne kan nevnes Widerøe i Tyskland, Emirates i Midtøsten og Loganair i Storbritannia. Et eksempel på en større kampanje i 2019 hentes fra Tyskland, der Innovasjon Norge samarbeidet med Avinor, Widerøe, Fjord Norway, Visit Bergen og Fjord Tours. Kampanjen ble gjentatt tre ganger i løpet av året og resulterte til slutt i 668 642 klikk i sosiale medier og 2 095 981 filmvisninger. Samarbeidet med Widerøe fortsetter i 2020.

En sentral aktivitet innen kampanjearbeidet har vært produksjon og visning av film for definerte målgrupper. Innovasjon Norge produserte 140 filmer i 2019. Filmer som ble publisert i forbindelse med kampanjer i 2019, er så langt vist 18,5 millioner ganger.

Sosiale medier

I 2019 økte antall følgere på Visit Norways Facebook, Instagram og Twitter med 12 prosent, til over 1,7 millioner. Samtidig økte engasjementet i de samme kanalene med 112 prosent. Det har vært et sentralt mål å øke engasjementet blant følgerne, og dette målet anses som oppnådd.

Norsk reiselivsnæring oppfordres dessuten til å benytte Innovasjon Norges innhold i Visit Norway-kanalene til profilering av den enkelte destinasjon. Et eksempel på vellykket gjenbruk er den mest viste filmen på VisitOslos Facebook-side i 2019, en film Innovasjon Norge produserte og tilgjengeliggjorde for samarbeidspartnere.

Presse

I 2019 inviterte Innovasjon Norge 761 internasjonale journalister og bloggere til Norge. Det er også distribuert en rekke pressemeldinger internasjonalt og til sammen har dette resultert i over 7 600 internasjonale presseoppslag.

Norge er kjent for sin vakre natur, samtidig er det et viktig å skape oppmerksomhet om hva Norge ellers har å by på til sine gjester. Denne oppnås blant annet med synlighet i utenlandske medier, gjennom artikler på papir og nett, samt via radio- og TV-programmer. Innovasjon Norge har aktivt jobbet for at medieomtalen av Norge som reisemål også skulle omfatte nordmenns levemåte, norske byer, kultur og matrelaterte historier.

Visitnorway.com

Resultater for 2019 viser at besøkende på visitnorway.com nå er innoom flere sider per besøk og at det er en høyere andel organisk (ikke betalte) besøk. Dette er resultat av en dreining i målene fra å vektlegge besøksvolum til besøkskvalitet. For å oppnå dette er det satset mer på engasjerende innhold. Det var 1,6 prosent færre besøk på visitnorway.com totalt i 2019, mot året før, men brukerne tilbragte to prosent mer tid på siden.

Nettstedet har en bookingtjeneste hvor relevante kommersielle aktører kan delta med sine produkter gjennom resultatbasert markedsføring. Tjenesten er prestasjonsbasert, som betyr at deltagerbedriftene kun betaler for trafikk og faktiske salg. I 2019 genererte dette tilbudet 10 341

salg og en omsetning på 28,1 mill. kroner, etter økninger på henholdsvis 104 prosent og 107 prosent fra 2018.

I tillegg har Innovasjon Norge etablert en innholdsbank på brandnorway.no, for norsk og internasjonal reiselivsnæring, samt media. Formålet er å forenkle deling, samt vederlagsfritt tilgjengeliggjøre bilder og filmer produsert av Innovasjon Norge og reiselivsnæringen.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norges arbeid med forbrukermarkedsføring har ikke egne effekt- og resultatstyringsmålinger, derfor rapporteres aktiviteter under dette punktet:

- Produsert 140 filmer med historier fra hele Norge, hele året.
- 14 større profilerende kampanjer har så langt gitt 18,5 millioner filmvisninger.
- Økning på 112 prosent i engasjement i de viktigste sosiale mediene; Facebook, Instagram og Twitter, sammenlignet med 2018.
- 13 308 324 minutter filmvisning på Facebook alene. En vekst på 171 prosent fra 2018.
- Pressemeldinger eller presseturer resulterte i 7 600 presseoppslag.
- Visitnorway.com økte organisk trafikk med 21 prosent mot 2018. Gjennomsnittlig besøkstid økte med 3,4 prosent mot 2018, og selv om total trafikk hadde nedgang på 1,6 prosent, så har tid på nettstedet økt med 2 prosent mot 2018.
- Visitnorway.com har en prestasjonsbasert bookingløsning for næringen, hvor salget i 2019 økte med 104 prosent mot 2018.

Disse resultatene viser at Innovasjon Norge evner å skape oppmerksomhet. Aktivitetene treffer bedre enn tidligere, engasjerer mer og skaper reiselyst - som også ender med salg.

3.8.23 Møte- og bedriftsmarkedet, kongresser og arrangementer

Formålet med tjenesten

Tjenesten innbefatter alle operative aktiviteter som gjøres mot prioriterte beslutningstakere innenfor segmentene Travel Trade (turoperatører, reiseselgere, reisebyråer) og MICE (møter, incentiver, kongress og arrangement). Oppgaven er å gi råd og koble norsk reiselivsnæring med de rette internasjonale bedriftskundene, med særlig vekt på bærekraft, sesongutvidelse og produktutvikling.

Hovedaktiviteter

Bransjebearbeidelse turoperatører

Innovasjon Norge har som mål å være en samarbeidspartner for utenlandske reiselivsdistributører som selger Norge. De norske deltakerne i Innovasjon Norges bransjeaktiviteter får en unik mulighet til å treffe og arbeide direkte med mulige kjøpere i relevante markeder. Slik får næringen tilgang til internasjonal markeds kunnskap og et bredt kontaktnettverk i de prioriterte markedene.

B2B-aktiviteter

Det er gjennomført 36 business-to-business (B2B)-aktiviteter med 320 norske bedrifter. I tillegg er det holdt 35 visningsturer, hvorav 90 prosent er med internasjonale aktører. 2 500 turoperatører tilbyr nå Norge som reisemål. Innovasjon Norge har truffet 4 300 aktører, deriblant turoperatører, reisebyråer, reiseselgere og agenter – og omtrent 150 turoperatører har valgt å inkludere flere eller nye norske reiselivsprodukter i sin portefølje i løpet av 2019.

Norwegian Travel Workshop (NTW)

NTW 2019 ble arrangert i Ålesund. Det ble avholdt over 9 700 salgsmøter mellom 375 representanter fra utenlandske turoperatører fra 32 nasjoner og 360 norske tilbydere av reiselivsopplevelser. Totalt er det 3 700 operatører som er definert med størst potensiale for vekst, og som blir målgruppe for det videre arbeidet fremover. Dette gjør Innovasjon Norge bedre i stand til å jobbe målrettet med bransjeaktiviteter med tanke på å koble de riktige, norske leverandørene mot relevante kjøpere internasjonalt.

Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions (MICE)

Innovasjon Norge arbeider målrettet med utvikling og tilrettelegging av møteplasser og aktiviteter, overfor det profesjonelle møtemarkedet sammen med norsk reiselivsnæring. Kundene innenfor dette segmentet er hovedsakelig agenturer og sluttkunder (enkeltbedrifter). Det er gjennomført totalt 28 business-to-business (B2B)-aktiviteter med 45 norske bedrifter, samt møter med 1 300 internasjonale møteplanleggere og agenturer som potensielt kan legge sine neste møter til Norge.

Internasjonale fagkongresser

MICE-satsingen omfatter også internasjonale fagkongresser og i 2019 hadde Norge 297 internasjonale kongresser fordelt over hele landet. Innovasjon Norge stimulerer fag- og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt, med mål om at de vil påta seg vertskapsansvaret og invitere internasjonale kongresser til Norge. Det internasjonale møte-, kongress- og arrangementsmarkedet krever et langsiktig fokus og satsing for å oppnå resultater. Innovasjon Norge etablerer møteplasser der beslutningstakere kan møtes. Innovasjon Norge hadde i 2019 kontakt med 97 internasjonale beslutningstakere, samt deltok bla på kongressene OTC Houston, Seafood Expo Brussel, IMEX Frankfurt, IBTM Barcelona.

Det ble i 2019 utarbeidet en nasjonal kongress-strategi for 2020–2030.

Arrangementsturisme

Opplevelsesindustrien globalt er i sterk vekst og Norge har gode forutsetninger for å kunne ta del i denne positive utviklingen gjennom økt satsing på arrangementsturisme. Innovasjon Norge utarbeidet og lanserte i 2019 en nasjonal arrangementsstrategi for å finne gode strukturer slik at Norge lykkes i dette arbeidet. Dette innebærer også å utvikle verktøy for målinger. Arrangementsstrategien ble lansert på konferansen «Fremtidens arrangementer», der Innovasjon Norge samlet over 90 deltakere fra kommuner, fylkeskommuner, idrettsforbund, kulturaktører og reiselivsdestinasjoner.

Av øvrige aktiviteter innen arrangementsturisme er bruk av arrangementskalkulatoren for å måle regional verdiskaping av arrangementer. I tillegg deltok Innovasjon Norge i 2019 på SportAccord, verdens største møteplass for idrettsforbund, samt Host City Glasgow. Det ble også arrangert en studietur til Arctic Triple og Arctic Race of Norway.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norge har ikke egne effekt- og resultatstyringsmålinger for disse tjenestene, men sender ut evalueringsskjemaer i forbindelse med arrangementer.

- Evaluering av Innovasjon Norges aktiviteter viser svært høy deltagertilfredshet, høyere deltakelse enn tidligere, samt ventelister på mange av aktivitetene.
- Norwegian Travel Workshop (NTW) har målinger som viser meget god effekt. Over 98 prosent av både selgere og kjøpere sier at det er meget verdifullt for bedriften å delta på NTW. For mange bedrifter er dette eneste arena de trenger å være med på for å få mer business, samt opprettholde kontakten med allerede eksisterende kunder. Det å møte nye og eksisterende kunder er viktig for både kjøpere og selgere, ifølge evalueringen.

3.8.24 Innovasjon i reiselivsnæringen

Formålet med tjenesten

Det er behov for å tilby flere opplevelsesprodukter i norsk reiseliv, for slik å bidra til å skape sesongforlengelse, helårsarbeidsplasser og økt verdiskaping. For å lykkes med dette trengs ny kompetanse, profesjonalisering av aktørene og samarbeid innenfor bærekraftige rammer. Innovasjon Norge ser en vesentlig større etterspørsel etter utviklingstjenester enn tidligere.

Hovedaktiviteter

Merket for bærekraftig reisemål

Merkeordningen er et verktøy for å systematisere et langsiktig arbeid for økt bærekraft i reiselivet. Merkeordningen er et redskap for utvikling, og reisemålene må vise en forbedring på sikt. Arbeidet krever samhandling og samarbeid mellom kommune, reiselivsnæring og lokalsamfunn. I Merkeordningen for bærekraftige reisemål var det ved årsskiftet 2019/2020 til sammen 37 reisemål.

Bedriftsnettverk

Ti nye samarbeidsprosjekter ble finansiert gjennom bedriftsnettverksordningen, og av disse var åtte forprosjekter og to hovedprosjekter. Tilbakemeldinger fra reiselivsnæringen er at bedriftsnettverksordningen er en svært viktig utviklingsarena for produktutvikling, samarbeid og innovasjon. I 2018 ble bedriftsnettverksordningen evaluert og reiselivsnettverk og landbruksnettverk var de nettverkene som kom best ut med hensyn til effekt ([Kilde: Oxford Research 2018](#))

Kurs og kompetanse

Antall bedrifter på kurs har økt fra 665 i 2018 til 1 095 i 2019. Antall gjennomførte kurs har steget fra 46 i 2018 til 65 i 2019. Evalueringen av kursene viser en snittscore på 6,2 på en skala der 7 er best med tanke på tilfredshet og nytteverdi.

Utviklingsprosjekter

Reisemålsutvikling og RISS er prosessverktøy for utvikling av destinasjoner og utarbeiding av salgbare konsepter og inngår som en del av rådgivningstjenestene. Tilbakemeldingen fra næringen er at dette er viktige verktøy for videreutvikling av reisemål og et godt supplement til Merket for bærekraftige reisemål-prosessene.

Reiselivsprisen

Reiselivsprisen 2019 ble tildelt Restaurant Under, Lindesnes.

Arrangementer

I 2019 ble tre nasjonale reiselivskonferanser Norsk opplevelseskonferanse, Norwegian Digital Tourism Conference og Snowball delfinansiert av Innovasjon Norge.

I 2019 ble det bevilget til sammen 306 mill. kroner til reiselivsnæringen, hvorav 17,4 mill. kroner ble finansiert over Nærings- og fiskeridepartementet kap. 2421, post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse, som vist i tabellen nedenfor. Reiselivsnæringen nyter godt av en rekke generelle finansieringstjenester fra flere departementer og fylker. De samlede beløpene for disse departementene overstiger bevilgninger fra Nærings- og fiskeridepartementet, som er øremerket til reiselivsoppdraget.

Tabell 3.8-5 Antall saker og fordeling av finansiering over kap. 2421, post 74

Tjeneste	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Bedriftsnettverk	2,8	10
Merket for bærekraftige reisemål ^[1]	6,5	12
Reisemålsutvikling	0,8	2
Kurs ^[2]	4,0	30
RISS	0,6	2
Annet	2,7	7
Sum	17,4	63

^[1] Det ble finansiert 12 merkeprosesser i 2019 i ulike faser over NFD kap. 2421, post 74 i tillegg er noen forprosjekter finansiert via fylkeskommunene og midler fra KMD.

^[2] Det ble finansiert 30 kurs over NFD kap. 2421, post 74, resterende 35 kurs ble finansiert med midler fra KMD.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norge har tall for addisjonalitet for innovasjon i reiselivsnæringen. Addisjonaliteten viser om tjenesten har vært utløsende for kunden. Tall fra kundeeffektundersøkelsen for 2019 viser at 86 prosent av kundene som fikk denne tjenesten fra Innovasjon Norge mente at det i stor grad var utløsende for prosjektet. 14 prosent av kundene sier at tjenesten i noen grad var utløsende, og 0 prosent sier at tjenesten i liten grad var utløsende. Resultatet indikerer at tjenesten er godt utformet.

3.8.25 Innsikt

Formålet med tjenesten

Undersøkelser og øvrig datainnsamling som er utført av Innovasjon Norge, skal bidra til at Innovasjon Norge og reiselivsnæringen står godt rustet til å forvalte offentlige midler på en best mulig måte. Innsikt og relevant faktagrunnlag er viktig for å videreutvikle det norske reiselivsproduktet i en bærekraftig retning.

Hovedaktiviteter

Merkevareundersøkelsen

Tracker-undersøkelsen gjennomføres ukentlig i syv internasjonale hovedmarkeder, og måler interessen for å besøke Norge og oppfatninger av Norge som ferieland. Undersøkelsen gir også en indikasjon på om markedsarbeidet som gjøres gir resultater. Nytt i 2019 er at det er inkludert spørsmål om intensjon om å endre reiseatferd på grunn av bekymring for miljøet/klimaet.

Turistundersøkelsen

En landsdekkende og helårlig undersøkelse der norske og utenlandske ferie- og forretningsreisende intervjues. Hovedformålet er å si noe om turismens betydning for Norge, og å få kunnskap om de som besøker landet. Forbrukstallene går inn i satellittregnskapet for turisme, som er en del av nasjonalregnskapet til SSB. Det er mange nok respondenter til å kunne si noe om turismen i hver landsdel og de største byene. Dersom mindre destinasjoner vil ha informasjon om sitt område, kan de kjøpe seg inn i undersøkelsen. Det betyr at de får tilgang til et spørreskjema i 13 språkversjoner uten kostnad, og kun betaler for datainnsamlingen i sitt avgrensede geografiske område.

Undersøkelse for å måle Norges andel av skiturismen

For å måle Norges andel av skiturismen i viktige skimarkeder, ble det i 2019 gjennomført webundersøkelser i Danmark, Sverige, Tyskland og Storbritannia. Resultatene viser blant annet at den samlede tilfredsheten er høyere blant utenlandske skiturister enn norske skiturister. Det blir også klart at Danmark og Sverige utgjør de største utenlandske markedene for skiturisme i Norge, mens tyske skiturister skiller seg blant internasjonale skiturister i Norge med et høyt døgnforbruk. Rapporten viser at det er et stort potensial for å kombinere langrennsturisme med kulturturisme for utenlandske skiturister Norge.

Cruiseundersøkelse

Sommeren 2019 gjennomførte Innovasjon Norge en omfattende undersøkelse blant cruisepassasjerer. Forrige gang en slik undersøkelse ble gjennomført var i 2014. Rapporten viser at cruiseturister er betalingsvillige, men samtidig ser vi at forbruket har gått ned siden forrige måling i 2014. Sammenlignet med øvrige feriereisende i Norge bruker de mindre penger.

Innbyggerundersøkelse om nordmenns syn på turisme

Det gjennomføres en egen undersøkelse blant nordmenn for å måle deres syn på turisme. Undersøkelsen gjennomføres to ganger i året, etter sommer- og vintersesongen.

Verdiskapingstall for reiseliv

For å dokumentere verdiskaping i reiselivsnæringen kjøper Innovasjon Norge inn årlige data for landet samlet og på kommunenivå.

Norges turistbarometer

Norges Turistbarometer er prognoser som har til hensikt å si noe om kommende sesong. Den gjennomføres to ganger i året, og ekspertpanelet er sammensatt av 160 representanter fra reiselivsnæringen i inn- og utland.

Rapportering

Det publiseres jevnlig rapporter på bakgrunn av innsamlede data. Det kan være alt fra utvikling i merkevaren Norge til ulike målgruppers syn på Norge som ferieland, på hvilke områder Norge som ferieland innfrir og hvor det må arbeides videre med produksutvikling. Gjennom året publiseres en rekke rapporter om turistene i Norge. Både fordelt på sommer- og vintersesong, geografiske områder og interessesegmenter. Noen rapporter er oversatt til engelsk, grunnet etterspørsel fra utlandet.

Nøkkeltall for norsk turisme 2018

Nøkkeltall for norsk turisme er en årlig publikasjon som har til hensikt å gi en lettfattelig innføring i de viktigste tallene om norsk reiseliv. Det meste av datagrunnlaget i nøkkeltallbrosjyren er hentet fra undersøkelsene beskrevet over. Det benyttes i tillegg eksterne kilder som Statistisk Sentralbyrå (SSB) og Verdens turismeorganisasjon (UNWTO). Brosjyren ble i 2019 publisert på norsk og engelsk, med et opplag på 6 000 eksemplarer. Brosjyren distribueres til norsk reiselivsnæring og operatører/transportører.

Visit Norway Innsikt

[Visitnorway.no/innsikt](https://visitnorway.no/innsikt) er Innovasjon Norges primære digitale kanal for bransjekommunikasjon med norsk reiselivsnæring. Her tilgjengeliggjøres alle rapporter, analyser, nyhetssaker, aktivitetsoversikt og digitale verktøy. Nettstedet finnes på både norsk og engelsk, og den norske siden er per i dag prioritert med tanke på bredden i innhold. I tillegg benyttes innovasjon norge.no som kanal for overordnet selskapsinformasjon.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norge har ikke egne effekt- og resultatstyringsmålinger på dette området, imidlertid er rapporter og markedsdataaktiviteter gjennomført som planlagt. Visit Norway Innsikt er tilfredsstillende brukt.

Flere verktøy for digital formidling av innsikt er under utvikling og det forventes økt bruk av disse når de lanseres fremover. Innovasjon Norge investerer dessuten i samarbeidet med Statistisk Sentralbyrå om utvidet rapportering på kommune- og fylkesnivå.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Innovasjon Norge har fordelt rammen fra Nærings- og fiskeridepartementet på 231,5 mill. kroner for 2019, samt overførte midler fra Nærings- og fiskeridepartementet for 2018, i tillegg til 11,5 mill. kroner fra Landbruks- og matdepartementet, i tråd med tabellen nedenfor. Tabellen viser total kostnad og bidraget fra offentlig finansiering til de ulike aktivitetene.

Næringsinntekten var på 42,6 mill. kroner. Nedgangen i næringsinntekt er en ventet utvikling. Det er utført færre taktiske kampanjer med kommersielle partnere.

Tabell 3.8-6 Administrasjon- og gjennomføringskostnader og finansiering fordelt på aktivitet.

	Kostnader	Offentlig bidrag*	Offentlig bidrag (i prosent)*
Markedsutvikling, innsikt, analyse	36,3	36,3	100,0 %
Forbrukermarkedsføring	113,8	97,8	85,9 %
Presse	22,8	22,2	97,2 %
Bransjebearbeidelse, workshops og NTW	42,3	28,3	66,9 %
Visitnorge.com - teknologi og innhold	17,5	14,0	80,0 %
Meetings og Arrangement	20,8	17,8	85,7 %
Asia og utviklingsmarkeder	21,1	15,7	74,7 %
Bærekraft, utvikling og finansiering	11,7	11,6	99,5 %
	286,3	243,7	85,1 %

*Fra departementene

3.9 Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi (MILTEK)

I kapittel 3.1.3 Landsdekkende virkemidler for innovasjon redegjøres det nærmere for fellestrekk knyttet til Innovasjonskontrakter, Miljøteknologiordningen og Innovasjonslån.

Formålet med tjenesten

Miljøteknologiordningen er en tilskuddsordning som gir risikoavlastning til bedrifter som skal utvikle og gjennomføre pilot- og demonstrasjonsprosjekt innen miljøteknologi. Med miljøteknologi

menes teknologier, prosesser, løsninger og tjenester som er bedre for miljøet enn det som brukes i dag. Det dreier seg både om teknologi til begrensnig av forurensning ved hjelp av rensing, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, fornybar energi, mer effektiv ressursåndtering og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen. Hovedprinsippet er at finansiering tilbys de beste og mest støtteverdige pilot- og demonstrasjonsprosjektene, uavhengig av teknologiområder og bransjer.

Som del av Innovasjon Norges oppdrag på miljøteknologi skal Innovasjon Norge ha et kompetansemiljø innen miljøteknologi, blant annet for å veilede søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi.

Hovedaktiviteter

I 2019 ble det innvilget 608,2 mill. kroner i miljøteknologitilskudd til bedrifter. Tildelt ramme for ordningen i 2019 var 565,5 mill. kroner. Hensyntatt administrasjonskostnader og annulleringer fra tidligere år, var disponibel ramme i 2019 på 651,2 mill. kroner. Tilskuddene fra miljøteknologiordningen har utløst prosjekter i næringslivet til en samlet kostnad på 2,5 mrd. kroner.

Søknadsinngangen for 2019 var på 1 140 mill. kroner, omtrent på nivå med 2018. I løpet av året ble 252 saker ble behandlet, hvorav 150 ble innvilget. De øvrige ble enten avslått, returnert eller trukket.

I Pilot-E-samarbeidet mellom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova ble det for fjerde gang gjennomført en felles tematisk utlysning. Målet er å stimulere til et raskere utviklingsløp for nye løsninger der man tydelig ser et kommende marked og der det er behov for sammensatt kompetanse og flere bidragsyttere i prosjektene.

I 2019 inneholdt utlysningen to tema: Helhetlig leveransekjede for hydrogen og Utslippsfri bygg- og anleggsvirksomhet. Tolv søknader fra ulike bedriftskonsortier ble mottatt innen søknadsfristen. Totalt omsøkt beløp var 404 mill. kroner. En felles arbeidsgruppe fra de tre organisasjonene vurderte alle søknadene, og fire bedriftskonsortier ble innvilget finansiering, av disse er Innovasjon Norge involvert i tre.

Til sammen vil samarbeidspartnerne bidra med 95,1 mill. kroner. Innovasjon Norges andel er på 51,2 mill. kroner, hvor alt hentes fra Miljøteknologiordningen.

Innovasjon Norge setter årlig av en andel av rammen for miljøteknologi for å etterkomme bestilling i oppdragsbrevet om å bygge et kompetansemiljø for miljøteknologi. For å bidra til kommersialisering og internasjonalisering av miljøteknologi, legger organisasjonen innsats i å bygge kompetanse utvalgte fagområder: Ren energi, Smarte samfunn, Havrommet og Bioøkonomi. Utekontorene innhenter kunnskap om muligheter og utviklingstrekk for miljøteknologi i ulike markeder, og gjennomfører arrangement og studieturer på området. Kunderådgivere på

regionkontorene sparrer med kunder om bærekraftige forretningsmodeller og gjennomfører kompetansehevende tiltak, eksempelvis seminarer og workshops, for å øke bevisstheten rundt bærekraft. I 2019 ble det gjennomført til sammen 25 prosjekter ved utekontorene (én-til-mange), finansiert av kompetansemidlene fra Miljøteknologiordningen. Til sammen rundt 150 bedrifter har deltatt på disse arrangementene.

Alle aktivitetene på det grønne området bidrar til akkumulert kunnskap om miljøteknologi i organisasjonen.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Miljøteknologiordningen har oppnådd årets mål for bevilgning av rammen.

Miljøteknologiordningen fordeler seg på delmål 1 (242 mill. kroner, som utgjør 40 prosent) og delmål 2 (365 mill. kroner, som utgjør 60 prosent). Fordelingen av rammen mellom gründer- og etablerte bedrifter har holdt seg på dette nivået de siste årene.

I kundeeffektundersøkelsene melder mottakerbedriftene at miljøteknologitilskuddet har høy addisjonalitet; 82 prosent melder tilbake at de ikke ville ha gjennomført prosjektet uten tilskuddet. Det er kun en prosent som sier at de trolig ville ha gjennomført prosjektet uansett.

Innovasjonsnivået ligger på internasjonalt nivå. I politikktutforming for miljøteknologiordningen er det presisert at det er miljøteknologiprojekter med innovasjon på internasjonalt nivå som skal prioriteres.

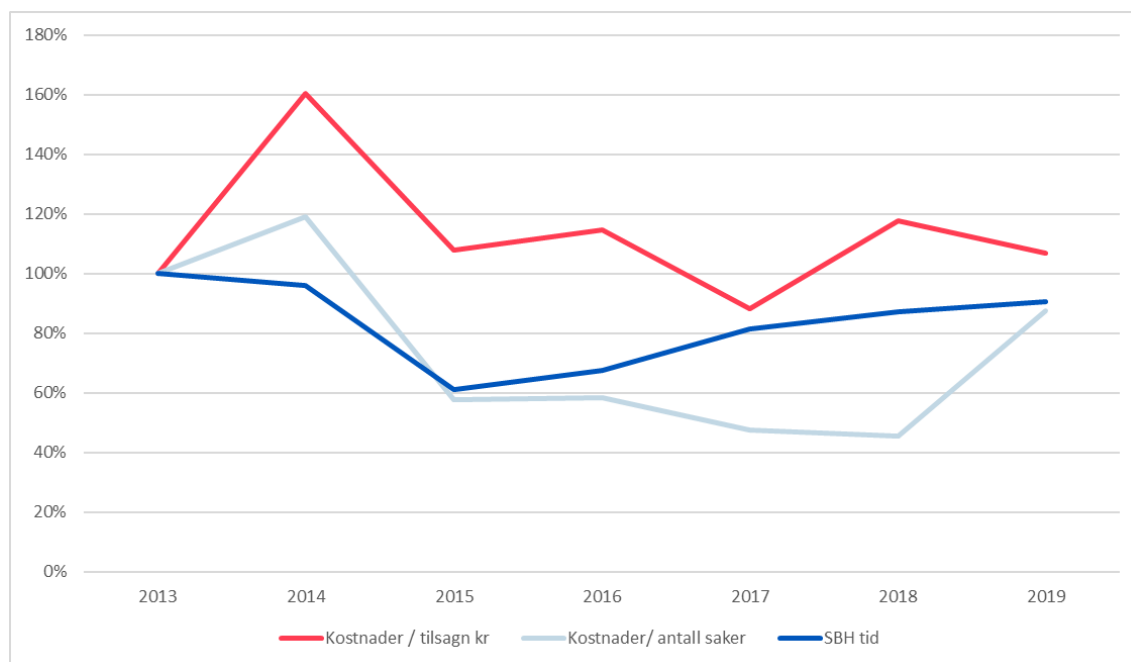
Innovasjonshøyde og risiko henger sammen. De fleste prosjekter finansiert med Miljøteknologiordningen har høy risiko, med små årlige variasjoner. I 2019 var 88 prosent av prosjektene definert som «høy risiko» og de resterende prosjektene hadde «normal risiko». Ingen prosjekter ble vurdert til å ha lav risiko.

Miljøteknologiordningen har vært med i effektundersøkelsene de siste tre årene. Estimaten viser årlig gjennomsnittlig mervest målt i forhold til sammenliknbare bedrifter i en treårs periode. Bedriftene i miljøteknologiordningen har salgsinntekter på 7,6 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen, 1,6 prosentpoeng mer for verdiskapingen, 4,9 prosentpoeng mer for produktiviteten og 2,8 prosentpoeng mer i antall årsverk. Ingen av resultatene er signifikante. Det er i underkant av 10 000 bedrifter med i undersøkelsen hvorav under 2000 av de deltagende bedriftene har fått tjenesten. I fjorårets oppdragsgiverrapport rapporterte vi også disse resultatene, som heller ikke da viste seg å være signifikante. Årsaken til at resultatene ikke er signifikante er ikke godt å si. Slik vi vurderer det, kan det være fornuftig å avvente ett par år ganger til, før vi eventuelt ser nærmere på årsaken til at resultatene ikke er signifikante.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Gjennomføringskostnader for Miljøteknologiordningen utgjør i 2019 33,9 mill. kroner for administrasjon av selve ordningen (saksbehandling og oppfølging). For Kompetanseoppdraget er forbruket på 13,1 mill. kroner ved årsslutt (inkludert HUB). I tillegg er det brukt 12,4 mill. kroner på behovsavklaring og én-til-mange mobilisering, samt 3,6 mill. kroner på strategiske prosjekter og evaluering og analyser i 2019. Til sammen er det hentet 63 mill. kroner fra ordningen for kunne tilby relevante tjenester på området miljøteknologi.

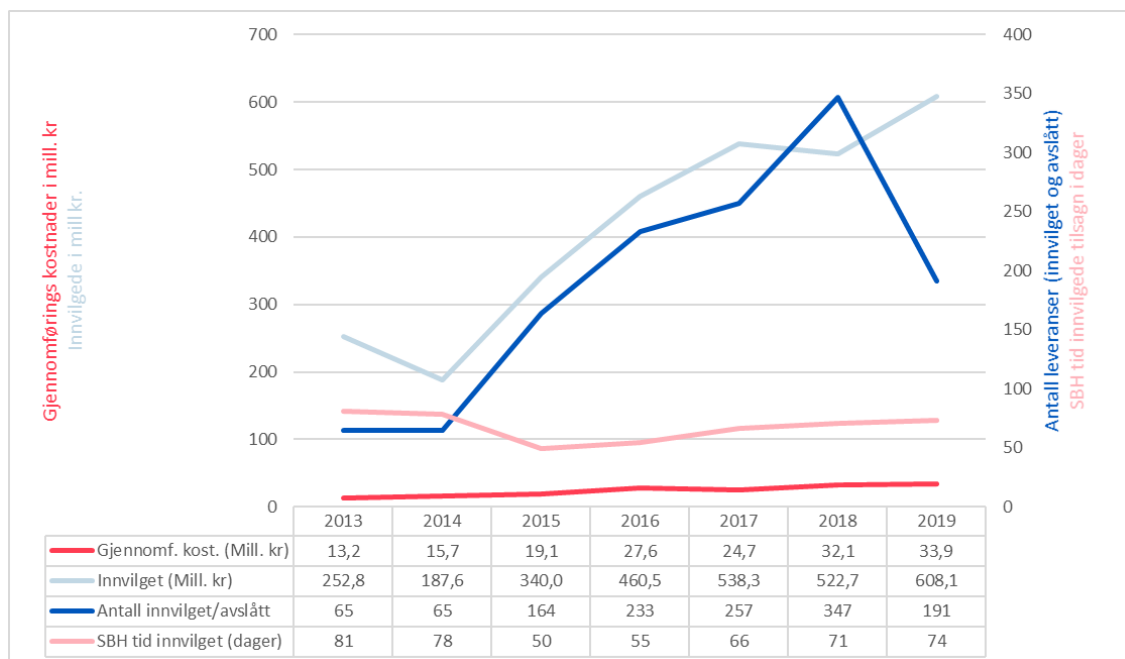
Figur 3.9-1 Kostnadseffektivitet for Miljøteknologiordningen over tid. Indeks 2013 = 100

Kostnader per bevilget krone har variert fra år til år, men ser ut til å ha stabilisert seg. Det samme gjelder saksbehandlingstid. Når det gjelder kostnader i forhold til antallet saker, har det økt fra 2018 til 2019 – hvilket utelukkende skyldes at vi har hatt færre saker i 2019 enn i 2018. I 2018 hadde vi to forprosjektutlysninger som medførte 150 søknader som skulle saksbehandles, men hver sak tok ikke mye tid. Vi har ikke hatt slike forprosjektutlysninger i 2019.

Dette gir også store utslag i figuren under, der antallet saker innvilget og avslått hadde en topp i 2018, på grunn av forprosjektutlysningene. Samlet innvilget beløp har økt betydelig de siste fem årene, hvilket har medført noe økning i saksbehandlingstid og gjennomføringskost i samme periode. Økningen i kostnader fra 2015 til 2019 (77,5 prosent) stemmer godt med økningen i bevilgninger (78 prosent) i samme tidsperiode. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har sammenheng med kapasitet på regionkontorene, og reflekterer økt press på ressurser.

Figur 3.9-2 Kostnadseffektivitet for Miljøteknologiordningen over tid.

3.10 Kap. 2421, post 77 Tilskudd til pre-så Kornfond

Formålet med tjenesten

Preså Kornkapital er et supplement til etablerertilskudd, oppstartlån og så Kornfondene. Hensikten med ordningen er å forberede bedriftene for vekst gjennom å tilføre kapital og kompetanse, samt å risikoblaste og stimulere tidligfase investormiljøer. Preså Korninvesteringer skal koinvesteres med minst like mye ekstern privat kapital, fortrinnsvis fra forretningsengler. Målgruppen for investeringer er innovative bedrifter med vekstambisjoner, som er yngre enn fem år. Preså Kornkapitalen forvaltes av mellomledd som består av Technology Transfer Offices (TTO)/inkubatorer og forretningsenglenettverk.

Hovedaktiviteter

Tabell 3.10-1 Preså Kornfond. Mill. kroner.

	Preså Kornkapital	Matching	Totalt
Investert i 2016	61	171	232
Investert i 2017	37	79	116
Investert i 2018	30	183	213
Investert i 2019	60	185	245

	Presåcornkapital	Matching	Totalt
Totalt	188	618	806

Årets ramme ble utlyst gjennom offentlig anbud. 38 forvaltere meldte sin interesse for å forvalte presåcornkapital, hvorav 15 miljøer nådde opp i konkurransen om å forvalte kapital fra fondet. Ett av miljøene var nye og de øvrige forvalter kapital fra tidligere tildelinger.

Det er gjennomført en partnersamling for forvalterne i fondet, med hovedfokus på exitstrategier, EU-finansiering, samt info om følgeevalueringen. I tillegg er det gjennomført individuelle møter med gjennomgang av presåcornporteføljen med samtlige forvaltere.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Presåcornfondet er evaluert av Menon i 2019, og de oppsummerer blant annet med at potensialet i Presåcornfondet er et relevant, effektivt og addisjonelt virkemiddel. Evalueringen viser at en stor andel av selskapene det investeres i, viser høy vekstrate og øker omsetningen og antall ansatte i tiden rett etter investeringen, noe som kan tilsi positive bedriftsøkonomiske effekter ved ordningen. Ellers er det for tidlig å si noe den økonomiske effekten i selskapene på sikt. Når det gjelder økonomisk addisjonalitet, kan den være utfordrende å måle. Samtidig peker Menon positivt på at selskapene det investeres i også tilføres kompetanse i form av løpende aktivt eierskap. Menon anbefaler en videreføring av ordningen ([Menon-publikasjon nr. 104/2019](#)).

Investeringene i 2019 er gjort innen et vidt spekter av sektorer, hvor fintech, medtech, biotech og IOTS er de teknologiene som topper listen. Presåcornfondet har per årsskiftet 170 porteføljeselskaper. I 38 prosent av investeringene er det rapportert om kvinner på eiersiden, i styret, som gründer eller i ledelse i porteføljeselskapene. Kvinners eierandeler er som oftest lav, under 25 prosent, i de selskapene der det er kvinner på eiersiden. I 8 prosent av investeringene rapporteres det om flerkulturelle gründerne eller eiere.

Fra 2020 er presåcornfondet sammen med de øvrige såkornfondene overdratt til Investinor AS.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Gjennomføringskostnadene i 2019 var på 2 mill. kroner. Det er ikke registrert avvik på ordningen.

3.11 Kap. 2421, post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med tjenesten

Formålet med ordningen er å bidra til å bygge opp forvaltningsmiljøer i distriktene til forvaltning av såkornordningen, og å redusere kostnader for fondenes investorer.

Hovedaktiviteter

I henhold til oppdragsbrevet av 3. januar 2019 fikk Innovasjon Norge i oppdrag å utbetale administrasjonstilskudd til distriktsrettede såkornfond. Det er i 2019 bevilget 3,4 mill. kroner til formålet. Midlene kan dekke lønnsutgifter og andre driftsutgifter i fondene. I 2019 er det utbetalt 1,1 mill. kroner hver til KapNord Fond AS, Fjord Invest SørVest AS og Norinnova Invest AS.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Det er ingen avvik å rapportere.

3.12 Kap. 2421, post 90 Lavrisikolån

Formålet med tjenesten

Formålet med tjenesten er å bidra til å oppfylle delmålene om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Lavrisikolån innvilges bedrifter med behov for finansiering av et langsiktig kapitalbehov knyttet til anleggsmidler. Det kreves tilfredsstillende økonomi hos låntaker og god pantesikkerhet for lavrisikolån. Lånene gis med konkurransedyktige betingelser. Låneordningen er dels et konkurrerende tilbud til banklån, men først og fremst et supplement, gjerne basert på at Innovasjon Norge og en bank deler lån og sikkerheter. Tilsagn om store lavrisikolån er som hovedregel basert på en slik deling av langsiktig risiko. Lavrisikolån er orientert mot de deler av markedet hvor konkurransen er moderat eller begrenset.

Hovedaktiviteter

Utlånsrammen på 2 500 mill. kroner ble ikke fullt utnyttet i 2019. Det ble innvilget nye lån på 2 014 mill. kroner. Fiskeflåten ble innvilget nye lån på 1 048 mill. kroner og var den dominerende næringen.

Lavrisikolån har moderat innovasjonshøyde, men er av stor betydning, spesielt for fiskeflåten og i det distriktpolitiske virkeområdet. Lavrisikolån er en viktig ordning for samarbeid med andre banker om langsiktig finansiering, hvor hensikten er å dele langsiktig risiko og tilby bedriftene lange lån i et marked hvor bankene har behov for å begrense løpetiden blant annet som følge av Basel III.

Tabell 3.12-1 Oversikt over utlånsrammer og forbruk i 2019. 2018 i parentes. Mill. kroner.

Leveranser	Utlånsramme	Forbruk	Antall tilsagn
Landbrukslån		502 (517)	191 (237)
Lån til fiskeflåten		1 048 (1 130)	127 (118)
Lavrisikolån		464 (853)	60 (53)
Total	2 500	2 014 (2 500)	408 (408)

57 prosent av lavrisikolånene er tildelt vekstkraftige bedrifter, 18 prosent til gründere og 34 prosent til personkunder (landbruk). Av ordinære lavrisikolån unntatt lån til landbruk og fiskeflåten, er 26 prosent kvinnerettede prosjekter, og 60 prosent av prosjektene har positiv miljøeffekt. I 2018 var disse tallene henholdsvis 12 prosent og 48 prosent. 65 prosent av lavrisikolånene har gått til distriktspolitisk virkeområde. Tilsvarende tall for 2018 var 57 prosent.

Størst andel tilsagn har gått til Møre og Romsdal (392 mill. kroner), Hordaland (342 mill. kroner), Nordland (261 mill. kroner) og Troms (221 mill. kroner).

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Estimatene på de tre effektindikatorerne salgsinntekter, verdiskaping og produktivitet er målt av SØA i 2019 for lavrisikolån og er sett i forhold til en tilsvarende kontrollgruppe av bedrifter. Kunder av lavrisikolån gjør det godt på alle de tre effektindikatorerne. Spesielt vil vi fremheve effekter i form av produktivitetsvekst. 5,4 prosentpoeng gjennomsnittlig årlig mervekst, målt mot en sammenliknbar gruppe bedrifter, kan se beskjedent ut, men relativt til næringslivets samlede produktivitetsvekst på en til to prosent per år, er dette et godt resultat.

I tillegg til gode estimater for vekst i salgsinntekter på 6 prosentpoeng, verdiskaping på 9,5 prosentpoeng og produktivitet på 5,4 prosentpoeng er det positive signifikante estimater også for vekst i antall årsverk på 2,4 prosentpoeng.

Som forventet er innovasjonshøyden for lavrisikolån vesentlig lavere enn for innovasjonslån og tilskuddsordningene. Total innovasjonshøyde målt i innvilget beløp på nasjonalt og internasjonalt nivå var i 2019 bare 15 prosent, mot 60 prosent i 2018. Andel ikke relevant innovasjonshøyde er på hele 54 prosent. Dette skyldes at lavrisikolån i stor grad innvilges til fiskeflåten og landbruket, og hvor investeringer som finansieres i første rekke går på kapasitet og modernisering.

Det er et krav i ordningen at kundene på kort og mellomlang sikt har god betjeningsevne. Andel tilsagn til kunder med lav driftsrisiko (kode A og B), det vil si god eller tilfredsstillende betjeningsevne, falt fra 77 prosent til 64 prosent.

Andelen prosjekter med høy risiko (C) var spesielt stor i 2017 og 2019. Det høye nivået i fjor på klasse C skyldes i første rekke noen store fiskeflåtelån, som hadde betryggende sikkerheter. Fiskeflåten står for tiden for rundt 50 prosent av de årlige utlånene.

Tabell 3.12-2 Driftsrisiko nye tilsagn. Prosent av beløp.

Driftsrisiko	2015	2016	2017	2018	2019
A	38 %	36 %	23 %	31 %	20 %
B	45 %	45 %	46 %	46 %	44 %
C	17 %	19 %	31 %	23 %	36 %

Driftsrisiko	2015	2016	2017	2018	2019
D	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen for 2019 viser at kunder som rapporterer om addisjonalitet i stor grad er på 66 prosent.

Siste evaluering gjort av Menon i 2013 av lavrisikolåneordningen, fremhevet at lavrisikolån synes å være relevant i den grad låneordningen opererer mot regioner der tilstedeværelsen av regionale og nasjonale banker er svak. Analyse og vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet pekte mot at ordningen i hovedsak fungerer godt. Evalueringen anbefalte at lavrisikoporteføljen i større grad dreies mot prosjekter innenfor industri og tjenesteyting og mindre på landbruk. Vi har gjennom flere år søkt å flytte en større andel av lavrisikolånene til ordinære lavrisikolån, og har i varierende grad lyktes med dette. Innovasjon Norge legger stor vekt på at lavrisikolåneordningen skal virke som et godt supplement til lån som tilbys i markedet. Kapitalmarkedsutvalget pekte i sin utredning ([NOU 2018:5](#)) på at lavrisikolånene ser ut til å ha en klar geografisk profil, der Innovasjon Norge tilbyr mest lån i de områder hvor sannsynligheten for kapitalmangel er størst.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Tabellen under viser en oversikt over utviklingen i lavrisikoordningen frem til og med 2019.

Tabell 3.12-3 Utviklingen i lavrisikolåneordningen fra 2014 til 2019. Mill. kroner.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Timekost	76	73	72	60	70	68
DPK	22	20	18	15	14	60
SUM	98	93	90	75	84	128
Tilsagn (beløp)	2 362	1 958	2 486	2 498	2 500	2 014
Tilsagn (antall)	514	449	420	458	408	378
Portefølje 31.12	14 183	13 848	14 003	14 144	14 378	13 829

Som det kommer frem av tabellen har det vært en moderat vekst i porteføljevolum til og med 2018, mens i 2019 ble porteføljen redusert med over 500 mill. kroner, dels som følge av ekstraordinære innfrielsler av lån på nesten 1 100 mill. kroner.

Som det fremgår av tabellen, har direkte prosjektkostnader (DPK) økt fra 14 til 60 mill. kroner fra 2018 til 2019. Dette skyldes i all hovedsak et digitaliseringsprosjekt InChange med en ekstraordinær belastning på 49,5 mill. kroner, se for øvrig nærmere omtale av dette i kapittel 11.2.3 Effektiviteten i driften av de ulike ordningene.

Lavrisikolåneordningen hadde i 2019 et resultat etter tap på 90 mill. kroner mot 176 mill. kroner i 2018. Tap på utlån i 2019 var 44 mill. kroner mot 22 mill. kroner i 2018. Hele 2019-resultatet på 90 mill. kroner ble overført til eier.

4 Rapportering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet

4.1 Innledning

Oppdragsbrevet for 2019 og rapporteringskalenderen for 2019 beskriver hvordan Innovasjon Norge skal rapportere for 2019. Innovasjon Norge skal rapportere på effekter og resultater av egen virksomhet gjennom mål- og resultatstyringssystemet (MRS). Her inngår blant annet årlige effektundersøkelser, samt evalueringer. Rapporteringen reflekterer dette. Kravet til evalueringer er forankret i økonomireglementet (§ 16) og er en viktig del av arbeidet med å korrigere innretning, omfang med videre på tiltakene.

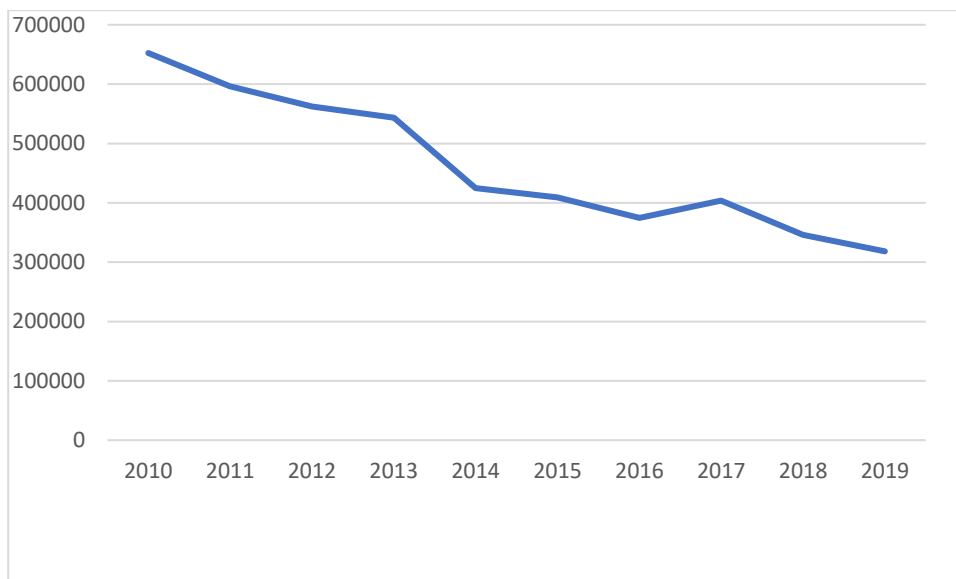
Videre i kapittelet omtales først noen overordnede utviklingstrekk, basert blant annet på interne analyser av data fra Innovasjon Norge. Deretter gis det en oversikt over størrelsen på innvilgede midler på budsjettposter under Kommunal- og moderniseringsdepartementet, etterfulgt av en gjennomgang av enkeltordninger under kapittel og post.

4.1.1 Overordnede utviklingstrekk og refleksjoner

Nedgang i rammer over tid

Rammene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til distriktsrettede tiltak har vært redusert i løpet av de siste ti årene. Sammen med kredittansvarlige i regionene har Innovasjon Norge sett på hvordan dette påvirker prosjektene, og vår evne til å være relevant. Bildet oppleves noe forskjellig i regionene, blant annet fordi det i varierende grad vokser frem andre muligheter i kapitalmarkedet og gjennom andre finansieringsordninger fra Innovasjon Norge, Forskningsrådet, European Investment Fund (EIF) med mer. Distriktsmidler brukes derfor i økende grad til tidligfaseprosjekter og mindre til investeringsstøtte som det var mer av tidligere. Dette vil i enkelte regioner oppleves som et virkemiddelapparat som er mindre relevant, særlig for hjørnestensbedrifter og små og mellomstore bedrifter hvor fokus i større grad er arbeidsplasser enn innovasjonshøyde.

Figur 4.1-1 Rammeutvikling Distriktsutviklingstilskudd 2010-2019.

Distrikts- og regionalpolitiske virkemidler skaper vekstbedrifter

32 bedrifter med adresse innenfor distriktpolitisk virkeområde (DPV) som i perioden fra 2014 til 2019 hadde fått finansiering fra distrikts- og regionalpolitiske virkemidler på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett og innovasjonspolitiske virkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, fikk i samme periode finansiering til i alt 44 forsknings- og innovasjonsprosjekter fra Horisont 2020-programmet til EU. For de fleste av disse bedriftene representerte Kommunal- og moderniseringsdepartementets finansiering det første møtet med virkemiddelapparatet. I neste omgang bidro nasjonale innovasjonsvirkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementets budsjett før de så fikk EU-finansiering.

Tilskudd til bedriftsutvikling ser ut til å være den viktigste triggeren for innovasjonsprosessene i disse bedriftene. Hele 17 av de 44 prosjektene har forankring i bedrifter som har fått slikt tilskudd. For noen av disse har starten vært oppstartsfinansiering, innovasjonskontrakt eller lignende fra landsdekkende ordning, men hovedregelen synes å være at bedriftsutviklingstilskudd følges med tilskudd til miljøteknologi eller innovasjonskontrakter, bioraffineringsprosjekter eller til bedriftsnettverk. Etablerertilskudd fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og innovasjonskontrakter fra Nærings- og fiskeridepartementet er en annen kombinasjon som ligger bak mange av de 44 prosjektene har endt opp med EU-finansiering.

Ti av de 44 prosjektene har mottatt klyngefinansiering fra både Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet før de fikk godkjent sine EU-søknader.

Av de 44 prosjektene nevnt over ble 13 innvilget EU-finansiering i 2019. Én bedrift fikk støtte til to prosjekter dette året. Det vil si at omtrent en tredel av bedriftene som hentet ut EU-finansiering i

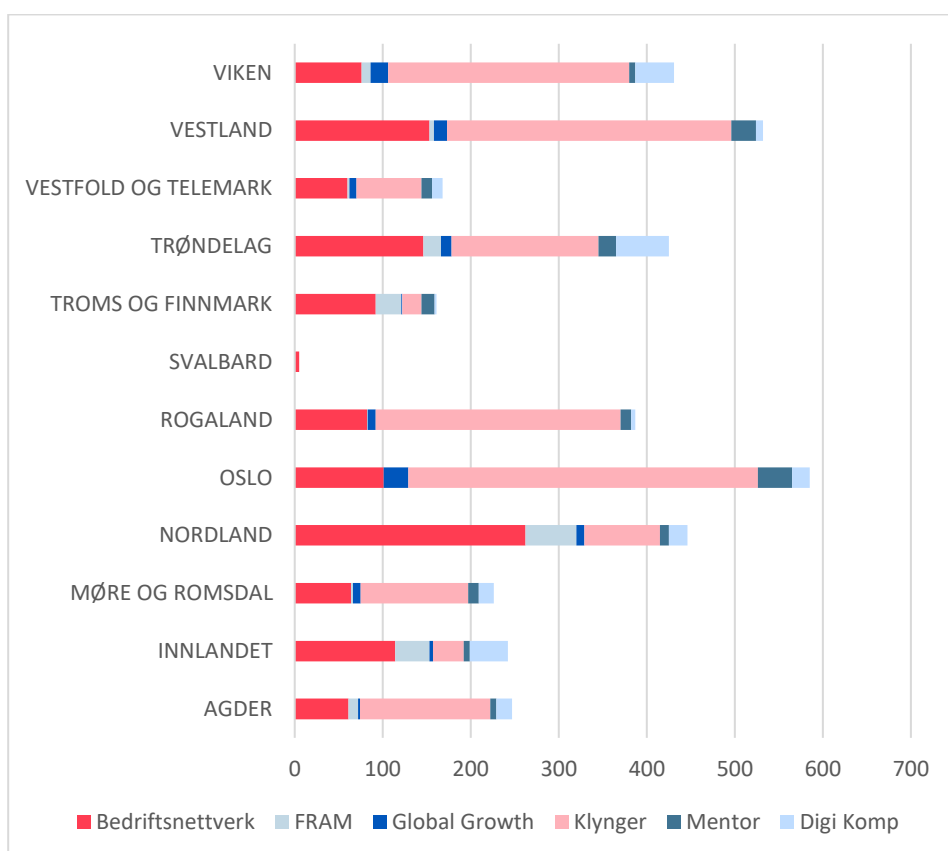
2019 har adresse innenfor distriktspolitisk virkeområde og er tidligere mottakere av både distrikts- og regionalpolitiske og innovasjonspolitiske virkemidler. Det underbygger hypotesen om at distriktspolitiske virkemidler har en viktig funksjon når det gjelder å kvalifisere distriktsbedrifter til deltakelse på nasjonale og internasjonale konkurransearenaer for finansiering.

Kompetanseprogrammer i et regionperspektiv

I figuren under vises antall kunder som har deltatt i Innovasjon Norges kompetanseprogrammer unntatt Global Entrepreneurship-programmene, fordelt på region. Det mest iøynefallende ved figuren er de regionale forskjellene i det samlede antallet bedrifter som har mottatt kompetansetjenester og ikke minst i sammensetningen av de ulike tjenestene. Dette reflekterer regionale forskjeller i næringsstruktur og behov i markedet. Tjenestetilbudet er også et resultat av historisk utvikling av mange kompetansetilbud, hvor de to hovedkategoriene kan beskrives som mentorering én til én og en til mange. Klyngeprogrammene når ut flest bedrifter, og har sine tyngdepunkt i nærings- og befolkningsrike regioner.

Det er nærliggende å tolke dette bildet som et behov for en gjennomgang av helheten i kompetanseprogrammene.

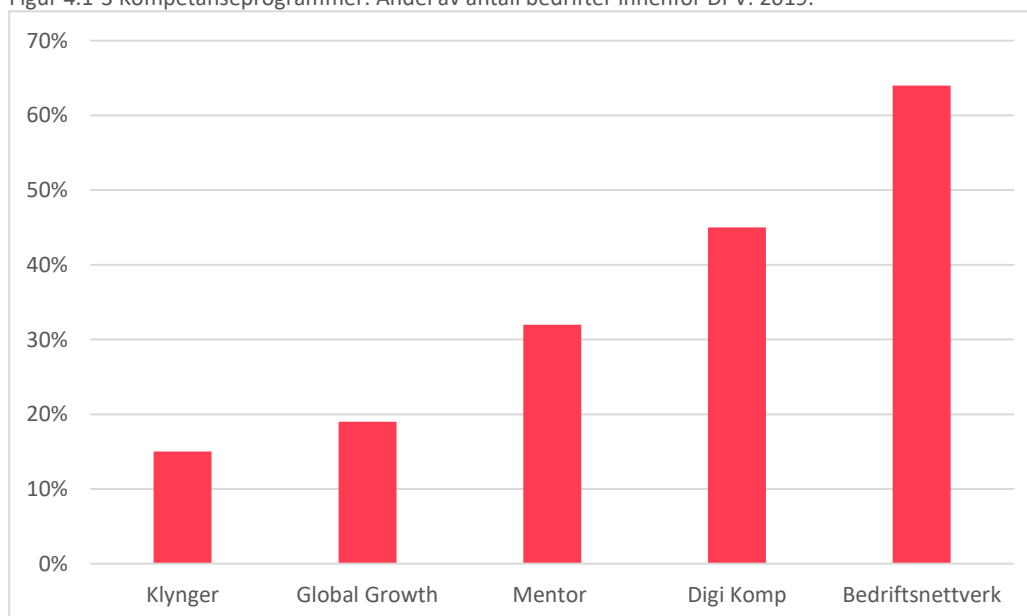
Figur 4.1-2 Antall deltakere på kompetanseprogrammer fordelt på region. 2019.

Andelen av bedrifter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet strekker seg fra 15 prosent for deltakere i klyngeprogrammene, til 64 prosent for bedriftsnettverk. Tjenesten Digitalt kompetanseløft for små og mellomstore bedrifter – klynger som Omstillingsmotor (forkortet Digi Komp i figuren) er et eksempel på en tjeneste som bringer kompetanse som er utviklet gjennom klyngeprogrammene ut til små og mellomstore bedrifter utenfor klyngene. 45 prosent av bedriftene som har gjennomgått et digitalt kompetanseløft ligger i et distriktspolitisk virkeområde og 38 prosent er nye kunder for Innovasjon Norge.

Bedriftsnettverk er sterkest der klyngene er svakest i distriktspolitisk virkeområde. Dette åpner for spørsmål om hvorvidt næringsssvake regioner har behov for noe utover bedriftsnettverk. Klyngenes inkludering av akademia og offentlig sektor er en viktig bidragsyter for vekst gjennom klyngemetodikk. Dette perspektivet er ikke med i bedriftsnettverkene.

Figur 4.1-3 Kompetanseprogrammer. Andel av antall bedrifter innenfor DPV. 2019.

Kapital og kompetanse

Tilgang til kvalifisert arbeidskraft er ifølge NVCA³³ den største utfordringen for vekst:

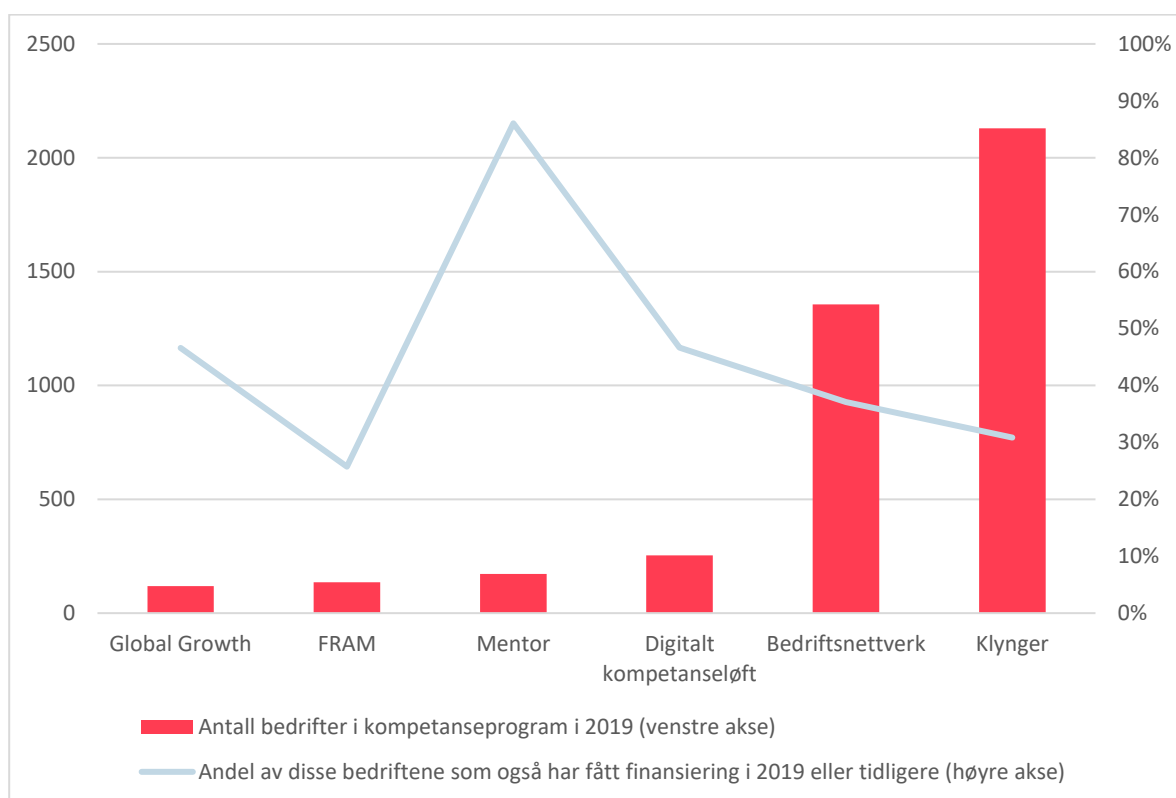
«Kostnader ved internasjonalisering, herunder tilgang på ressurser internt, kombinert med manglende langsiktig finansiering vurderes som sentrale utfordringer blant bedriftene for å ekspandere internasjonalt.»

Det er en strategisk ambisjon i Innovasjon Norge å knytte våre kompetansetjenester tettere til finansieringsvirksomheten. Dette samstemmer godt med EUs intensjoner for det kommende programmet Horisont Europa. Grafen nedenfor viser i hvilken grad vi så langt har lyktes med å

³³ <https://www.nvca.no/wp-content/uploads/2019/06/Menonrapport-Scaleups-ENDELIG.pdf>

kombinere kapital og kompetansetjenester. I hvilken grad får bedrifter som deltar i kompetanseprogrammer også finansielle tjenester. I 2019 varierte det fra 26 prosent for FRAM-bedriftene til 86 prosent av mottakerne av mentortjenesten. Snittet for alle kompetansetjenestene var 36 prosent. Ved ytterligere å se på finansielle tjenester og kompetansetjenester i sammenheng, bør denne andelen kunne økes.

Figur 4.1-4 Antall bedrifter som har fått en kompetansetjeneste og andel av disse som også har fått finansieringstjeneste i 2019.

Møteplasser for vekst

Gjennom Gründerplanens tiltak Møteplasser for vekst har Innovasjon Norge bidratt med tilskudd til prosjekter som bidrar til å bygge et sterkere økosystem for gründerskap og innovasjon i hele landet, samt koble gründere mot investorer.

Møteplasser som har fokusert på vekst og koblingen mellom gründer og investor har vært prioritert og et kriterium for å motta midler gjennom denne ordningen. Et annet viktig kriterium og prioritering for innvilgede tilskudd i denne ordningen har vært at flere gründermiljøer samarbeidet om prosjektene samt finansierte minimum 25 prosent av prosjektene gjennom egen eller annen privat finansiering.

Møteplasser skal bidra til at miljøet for innovasjon og entreprenørskap styrkes samt å øke gründernes kompetanse og kjennskap til følgende områder:

- Vekst og internasjonalisering
- Kapital og finansiering
- Møteplasser og nettverk for forretningsengler og investorer

Rekruttering av prosjekter skjer primært gjennom distriktskontorene til Innovasjon Norge som har tett kontakt med lokale innovasjonsmiljøer og gründermiljøer. Regionale prosjekter i tabellen nedenfor er en oppsamling av små beløp bevilget til mindre regionale møteplasser og tiltak for å bygge gründerkultur i regionen.

Tabell 4.1-1 Gründerplanen; Møteplasser for vekst. Finansierte prosjekter i 2019.

Møteplass	Region/Fylke	Beløp
Artic Innovation Week	Arktis	1 300 000
Startup Extreme	Vestland	420 000
Sørveiv Tech	Agder	300 000
Nordic Edge	Rogaland	300 000
Oslo Innovation Week	Oslo	1 100 000
Gründeruka Helgeland	Nordland	80 000
SIKT 2019	Nasjonalt	250 000
Technoport 2019	Tøndelag	500 000
Gründeruka i Telemark	Telemark	75 000
Regionale prosjekter	Nasjonalt	205 000

Redusert handlingsrom

Som følge av reduserte frie midler til mobiliserende tiltak regionalt, opplever enkelte regionkontorer at de blir mindre relevante som samarbeidspartner i økosystemet. Innovasjon Norges bidrag med kompetanse i bygging av gode økosystemer blir kun tilgjengelig dersom det finnes oppdrag og finansiering for dette.

Nærmere om Innovasjon Norges virksomhet i distriktene

Innvilgninger innenfor distriktpolitisk virkeområde (DPV)

I 2019 innvilget Innovasjon Norge totalt 6 mrd. kroner i finansieringstilsagn fordelt på i underkant av 4 600 tilsagn. Av dette gikk vel 50 prosent (3 mrd. kroner) av beløpet og 51 prosent av antall tilsagn til virksomheter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (DPV)³⁴. Sum innvilgninger på

³⁴ Om lag 25 prosent av total økonomisk aktivitet i Norge skjer innenfor DPV.

landsbasis viser en nedgang 10,6 prosent fra 2018 (fra om lag 6,7 mrd. kroner). Tilsvarende falt sum tilsagn innenfor DPV kun med om lag 3,6 prosent.

Lavrisikolånene til fiskeflåten, landbruk og industri utgjorde i 2019 om lag 2 mrd. kroner av Innovasjon Norges totale innvilgninger. Omtrent 65 prosent av beløpet gikk til virksomheter innenfor DPV. Dette er en økning på omtrent fem prosentpoeng fra 2018.

I underkant av 45 prosent av Innovasjon Norges totale tilskudd, og 38 prosent av lånevolumet gikk til bedrifter innenfor DPV i 2019. Tilsvarende tall for 2018 var henholdsvis vel 40 og knappe 55 prosent. Av tilskudd og risikolån med bevilgninger fra Nærings- og fiskeridepartementet gikk 22,4 prosent til virksomheter innenfor DPV mot vel 15 prosent i 2018. Av ordningene som er finansiert gjennom bevilgninger på Landbruks- og matdepartementets budsjett gikk i underkant av 60 prosent til bedrifter innenfor DPV i 2019 mot vel 62 prosent i 2018.

Ovenstående bilde viser at en relativt større andel av Innovasjon Norges samlede finansiering i 2019 gikk til bedrifter lokalisert innenfor DPV. Nærmere 90 prosent av den samlede reduksjonen i finansieringsvirksomheten i 2019 falt på områdene utenfor DPV (sentrale strøk).

Vi har sett nærmere på forholdet mellom de særskilte distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett (programkategori 13.50) og nasjonale virkemidler som ikke er rettet mot primærnæringene. Sistnevnte inkluderer alt unntatt lavrisikolån til landbruk og fiskeflåten og tilskuddsordninger under Landbruks- og matdepartementets budsjett. Det er store regionale forskjeller i forholdet mellom disse innenfor det samlede DPV.

For hver krone fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett som gikk til bedrifter innenfor DPV i Hordaland og Vest-Agder gikk det godt over tre kroner fra nasjonale virkemidler. Også i Møre og Romsdal gikk det mer enn to og en halv krone fra de nasjonale ordningene på hver krone fra programkategori 13.50. I Buskerud, Finnmark, Hedmark, Nordland og Trøndelag gikk det godt under en krone av de nevnte nasjonale ordningene for hver krone som kom fra ordninger under 13.50.

Landbruk er en viktig næring i mange distriktskommuner. I snitt gikk nærmere 40 prosent av all Innovasjon Norges finansiering innenfor DPV til mottakere av landbruksrelaterte virkemidler. Denne andelen varierte fra omtrent 60 prosent i Trøndelag og Rogaland og omtrent 50 prosent i Hedmark og Oppland, til knappe fem prosent i Aust-Agder.

Distriktsvirkemidlene bidrar til avdekking av behov for og leveranser av kompetanse- og rådgivningstjenester

Om lag 25 prosent av landets befolkning bor innenfor DPV. Av alle registrerte ikke-finansielle leveranser i CRM-systemet gikk 34 prosent til bedrifter innenfor DPV. Størst overrepresentasjon var det for behovsavklaring (39 prosent) informasjonstjenester (38 prosent), henvisning til andre partnere (34 prosent), introduksjon til forretningspartnere (27 prosent) og tilgang til ekspertise (25

prosent). En del kunder, først og fremst blant dem som bare har vært i inngrep med utekontorene, har uspesifisert lokalisering. Disse er holdt utenfor analysen.

Ovennevnte tall indikerer at det relativt sett er flere bedrifter i distriktene som nyter godt av Innovasjon Norges sparrings- og rådgivningstjenester.

Regional fordeling av nasjonale innovasjonsvirkemidler

Det overordnede bildet når det gjelder den geografiske fordelingen av innovasjonspolitiske virkemidler over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett er at de tunge tilskuddsordningene og innovasjonslån, som tidligere, først og fremst går til bedrifter i fylker med storbyregioner (Hordaland, Rogaland, Oslo og Trøndelag). Tilsvarende er andelen av disse virkemidlene som går til bedrifter i Nord-Norge fortsatt lav. Overfor finnmarksbedrifter var bruken nesten ikke-eksisterende i 2019, mens det i Nordland var en prosentvis økning for flere av ordningene, riktignok fra et lavt nivå.

Brutt ned på enkeltvirkemidler og ved å se på utviklingen fra 2018 til 2019, blir bildet imidlertid mer nyansert. En generell tendens hvis vi ser på fordelingen i 2019 sammenliknet med 2018, er at andelen som gikk til Østlandet (Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud og Oppland) og Trøndelag gikk ganske betydelig ned, mens Rogaland, Sogn og Fjordane, Agderfylkene og Telemark økte sine andeler tilsvarende. Det er ikke funnet noen umiddelbare forklaringer på dette bildet.

Det mest iøynefallende i bildet ellers er at utviklingen fra ett år til det neste, når det gjelder fordelingen mellom regioner og enkeltvirkemidler, i så stor grad preges av store enkelttilsagn. Dette gjelder både innovasjonslån, innovasjonskontrakter og tilskudd under miljøteknologiordningen.

For lavrisikoordningene preges også bildet av store enkelttilsagn. Det er imidlertid interessant å registrere at de fylkene som hadde lav og/eller avtakende aktivitet knyttet til innovasjonsvirkemidlene gjennomgående har en positiv utvikling når det gjelder andelen deres av tilsagn om slike lån. Det gjelder særlig Troms og Finnmark, Hordaland, Trøndelag og Innlandet.

En analyse av utviklingen i samlet virkemiddelbruk (finansiering) innenfor DPV fra 2017 til 2019 viser at det er store årlige variasjoner. Dette har som også påpekt ovenfor, i stor grad sammenheng med hvorvidt enkeltbedrifter i enkeltår har fått finansiering til store prosjekter fra ett eller flere av de tunge virkemidlene. Det er likevel interessant å merke seg at det særlig i Finnmark og Troms, som begge i sin helhet ligger innenfor DPV, og Trøndelag de siste to årene har vært en markert økning i samlet finansiering til distriktsbedriftene som ikke kan tilskrives store enkelttilsagn.

Forbruk og etterspørsel sett i forhold til rammesituasjonen

Samlet forbruk for de bedriftsrettede særskilte distriktpolitiske virkemidlene (kapittel 550, post 62 og kapittel 551, post 60) var større enn de tildelte rammene for dette budsjettåret. Dette var

mulig takket være en samlet beholdning av overførte rammer og annullerte tilsagn fra 2018 og tidligere år på nærmere 140 mill. kroner. Merforbruket sammenliknet med tildelte rammer i 2019 var på 87,5 mill. kroner. Overføringene fra 2019 til 2020 er dermed redusert til 52,4 mill. kroner.

Selv om forbruket i 2019 var betydelig større enn disponible rammer, var det en generell nedgang i etterspørselen etter distriktsutviklingstilskudd, distriktsrettet etablerertilskudd og distriktsrettede risikolån. Det var imidlertid store regionale forskjeller.

Det er sannsynligvis flere og varierende årsaker til den reduserte etterspørselen.

- Det ser ut til å ha vært et generelt lavere aktivitetsnivå i deler av distrikts-Norge. Særlig i de regionene som også hadde de største overføringene fra tidligere år.
- Det var en merkbar generell aktivitetsnedgang på landsbasis etter sommerferien.
- En del regionkontorer har fått sterkt reduserte rammer. I og med at de fleste kundene har en innledende dialog med sitt regionkontor før søknad om finansiering sendes, vil enkelte også få tidlige signaler hvis kontoret har knappe rammer om at de kanskje ikke vil kunne prioriteres og dermed avstå fra å søke.
- Mange kontorer har strammet inn sin praksis for bruk av investeringstilskudd.
- Når rammene blir veldig små, blir det ikke lenger formålstjenlig å drive aktivt markedsarbeid for å stimulere etterspørselen, fordi det vil kunne skape forventninger som det i etterkant ikke vil være mulig å oppfylle.

I de tyngste distriktsfylkene har rammene tidligere vært store nok til at kontorene også har hatt kapasitet til å utløse flere større prosjekter uten at det har gått på bekostning av mulighetene til å finansiere et stort antall mindre prosjekter. De siste års reduksjon i årlige rammer og nedbygging av overføringer har svekket kapasiteten til å klare slike prosjekter også på de kontorene med de tradisjonelt største rammene. Dette reflekteres blant annet i statistikken som viser at over 80 prosent av finansieringen gjennom kapittel 550, post 62-rammen går til bedrifter med færre enn 20 ansatte. Hele 50 prosent av tilsagnsvolumet gikk til etablerte bedrifter eldre enn tre år, men med færre enn 20 ansatte.

De nasjonale rammene for tilskudd til miljøteknologi og innovasjonskontrakter har de senere årene i noen grad kompensert for manglende evne til å løfte tunge prosjekter innenfor DPV. Da har gjerne distriktsmidler vært brukt til å finansiere forprosjekter som senere har gitt grunnlag for å hente finansiering fra de nasjonale ordningene.

Det er likevel mange store og viktige prosjekter som faller utenfor hva disse kan brukes til og som det enkelte fylket ikke har rammer til å løfte. For slike prosjekter vil en nasjonal ramme kunne være en mulig løsning. Denne typen prosjekter kommer ikke likt fordelt over år og det er også tilfeldig hvor de oppstår. Det er imidlertid prosjekter som vil kunne være av stor betydning for de lokalsamfunnene som er aktuelle. En nasjonal ramme for realisering av større prosjekter vil også kunne være et effektivt virkemiddel for å trekke utenlandske investeringer til Norge.

4.1.2 Om oppdraget og budsjettpostene

Innovasjon Norge brukte totalt 510,2 mill. kroner av det selskapet fikk bevilget i statsbudsjettet for Kommunal- og moderniseringsdepartementet for 2019. Disse midlene er dels bevilget direkte til Innovasjon Norge, dels er de tildelt landets fylkeskommuner som har bevilget dem videre til Innovasjon Norge (kap. 550, post 62).

I Regjeringens budsjettframlegg for 2019 ble det foreslått 453,1 mill. kroner på post 62, inklusive 47,6 mill. kroner til dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader. Fylkeskommunene hadde anledning til å overføre midler mellom post 62 og post 64 under kapittel 550. Det resulterte i samlede overføringer på 87,2 mill. kroner, slik at 2019-rammen eksklusive gjennomføringskostnadene endte på 318,2 mill. kroner.

I tillegg til 2019-bevilgningene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, disponerte Innovasjon Norge 67,6 mill. kroner i overførte midler fra gamle budsjettposter som har erstattet 2019-postene (se Tabell 4.1-3). Av disse ble 49 mill. kroner brukt i 2019.

Tabell 4.1-2 Ramme fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2019. Mill. kroner.

Kapittel og post	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk ³⁵
Kap. 550, post 62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån			39,5
	Garanti			0,8
	Tilskudd			328,1
	Sum	318,2	405,9	368,4
Kap. 550, post 70 Bedriftsrettede program i distriktene	Tilskudd	20,2	24,4	13,2
Kap. 553, post 60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd	6,0	13,2	9,9
Kap. 553, post 65 Omstillingsprogram ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	3,0	6,5	4,6
Kap. 553, post 74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	Tilskudd	125,9	174,5	114,1

³⁵ Beløpet omfatter kun lån og tilskudd innvilget til kunder. Administrasjons- og gjennomføringskostnader er ikke medtatt her. De rapporteres særskilt.

**Rapportering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet / Kap. 550, post 62 og kap. 551, post 60
Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og kap. 551, post 61 Tilskudd som kompensasjon for
økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd) innovasjonorge.no**

Kapittel og post	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk ³⁵
Sum		473,3	624,5	510,2

I tillegg til midlene fra 2019-budsjettets poster med tilhørende overføringer av udisponerte midler og annullerte tilsagn fra 2018.

Tabell 4.1-3 Restrammer overført fra tidligere års budsjettposter. Mill. kroner.

Kapittel og post	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk
Kap. 551, post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	-	43,2	28,3
Kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	-	9,7	-
Kap. 551, post 61 Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift	Tilskudd	-	14,7	20,6
Sum		-	67,6	49

4.2 Kap. 550, post 62 og kap. 551, post 60 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og kap. 551, post 61 Tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd)

Dette kapittelet omfatter kap. 550, post 62 og restmidler fra tidligere kap. 551 post 60: Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene, samt kap. 551, post 61 tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd).

Formålet med tjenesten

Bevilgningene fra posten kommer inn under det nye hovedmål én for Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene. Målgruppen for ordningene er bedrifter og gründere i virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte.

De årlige oppdragsbrevene på postene kommer fra fylkeskommunene. Innovasjon Norge kan benytte innvilgningsrammene til tilskudd til bedrifter, til påfyll av tapsfond i forbindelse med utlån og garantier og til etablererordninger. Tjenesten skal bidra til å skape flere gode gründere og vekstkraftige bedrifter i distriktene.

Hovedaktiviteter

Hovedaktiviteten har i 2019 vært fordelt på ordningene distriktsrettede etablerertilskudd (39 mill. kroner), bedriftsrettede tilskudd (290 mill. kroner), distriktsrettede risikolån (310 mill. kroner) og garantier (3 mill. kroner). Beløpsmessig ble det innvilget om lag 10 mill. kroner mindre i bedriftsrettede tilskudd i 2019 i forhold til 2018. Nedgangen i nye risikolån er nesten 17 prosent sammenlignet med året før.

Kap. 550, post 62 var ny budsjettpost i 2017, og avløste den tidligere budsjettposten kap. 551, post 60. Total disponibel budsjetttramme på post 62 var 405 mill. kroner i 2019 inklusive overførte rammer og annulleringer fra tidligere år. I tillegg kommer dekning av gjennomføringskostnader fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Totalt ble det innvilget 368 mill. kroner i tilskudd og avsetning til tapsfond for risikolån og garantier over posten.

Tilskudd over post 62 kan bare innvilges i det distriktpolitiske virkeområdet, og kan både gis til finansiering av anleggsmidler og utvikling av kompetanse for å bidra til utviklingen av et nyskapende næringsliv.

Disponibel budsjetttramme kap. 551, post 60 var i 2019 på 43 mill. kroner, som følge av overføringer fra tidligere år samt annulleringer av tidligere års tilsagn gjennom året. I 2019 ble innvilget 28 mill. kroner i tilskudd over posten.

Av total disponibel ramme på disse to budsjettpostene i 2019 på 448 mill. kroner ble det forbrukt 392 mill. kroner. Det overføres dermed 56 mill. kroner til 2020 mot 79 mill. kroner fra 2018 til 2019.

Resten av dette avsnittet behandler først bedriftsrettede tilskudd, deretter risikolån, begge deler på både 60- og 62-posten samlet, og også på kap. 551 post 61 Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift. Endelig omtales distriktsrettede etablerertilskudd.

4.2.1 Tilskudd til bedriftsutvikling og investeringer

Formålet med tjenesten

Fylkeskommunene benytter Innovasjon Norge som operatør for den bedriftsrettede satsingen i distriktene. Tjenesten skal bidra til å realisere nasjonale og fylkeskommunale mål for regional utvikling tilpasset regionale forutsetninger, og benyttes til prosjekter med sysselsettings- og verdiskapingspotensial, som også kan bidra til å fremme internasjonalisering av bedriftene. Bedriftsrettede tiltak som bygger opp under innovasjon, bruk av ny teknologi, digitalisering og skifte til en mer grønn økonomi skal prioriteres.

Innovasjon Norge har hatt forvalteransvaret for deler av de midlene som er bevilget som tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift i distriktene siden 2003 (kap. 551, post 61). Tilskudd kan gis til bedriftsutvikling og investeringer i definerte kommuner. Tjenesten skal skape flere gode

gründere og vekstkraftige bedrifter. Det ble ikke tilført nye midler på kap. 551, post 61 i 2019. På grunn av overførte rammer fra tidligere år samt nye annulleringer ble det i 2019 ble innvilget nye tilskudd på 20 mill. kroner til 30 bedrifter.

Hovedaktiviteter

Prosjekter støttet under kap. 550/62 og 551/60

Tabell 4.2-1 Årlige innvilgingsrammer fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge. Mill. kroner.

	2015	2016	2017	2018	2019
Rammer post 60 og 62	409	375	402	341	318

Oppdraget innenfor de bedriftsrettede tilskuddsordningene er preget av at tilgangen på nye rammer med unntak av 2017 har vært avtakende. I toppåret 2010 var innvilgingsrammen på over 650 mill. kroner. Rammesituasjonen har imidlertid i noen grad blitt avhjulpet av overførte rammer fra tidligere år og annulleringer på tidligere års ubenyttede tilsagn.

Det var en nedgang i etterspørselen etter distriktsrettede lån og tilskudd i 2019. Omfanget av søknader om tilskudd til investeringer og bedriftsutvikling på gamle post 60 og nye post 62 sank fra til sammen 654 mill. kroner i 2018 til 560 mill. kroner i 2019. Aktivitetsnivået var noe lavere i 2019 enn i 2018, både målt i antall saker og sum innvilget beløp. Innovasjon Norge har sett på om flere prosjekter blir finansiert av landsdekkende midler, men finner ikke at dette er tilfelle. Vi ser imidlertid at tilfanget av saker, det vil si søknadstilgangen generelt, i virkeområdet er mindre i 2019 enn tidligere.

Tabell 4.2-2 Leveranser av bedriftsutviklingstilskudd og investeringstilskudd. 2018 og 2019. Mill. kroner.

Leveranse	Ramme	Innvilget beløp		Innvilget antall	
		2019	2018	2019	2018
Investeringstilskudd	Kap. 551.60	7	8	6	7
Bedriftsutvikling	Kap. 551.60	21	34	46	80
Investeringstilskudd	Kap.550.62	101	84	121	117
Bedriftsutvikling	Kap.550.62	180	189	382	439
RDA-tilskudd	Kap.551.61	20	22	30	41
Sum		329	337	585	684

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I 2019 har andelen bedrifts- og investeringstilskudd til gründere og bedrifter som er yngre enn tre år stabilisert seg på i overkant av 30 prosent. Totalt gikk 33 prosent av de samlede finansielle tjenestene under Kommunal- og moderniseringsdepartementet til gründere i 2019, mot 36 prosent i 2018.

Fra 2017 ble det innført et krav om at alle midlene til distriktsutviklingstilskudd skulle gå til prosjekter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet. I 2019 gikk 97 prosent av tilskuddene over post 62 til mottakere innenfor virkeområdet, mens 78 prosent av tilskuddene over den gamle post 60 gikk hit. Grunnen til at denne andelen ikke er tilnærmet 100 prosent er i hovedsak innvilgninger til flerbedriftsprosjekter som i sin helhet er planlagt gjennomført i distriktene, men hvor operatørene av prosjektene har forretningsadresse utenfor virkeområdet.

Tabell 4.2-3 Innovasjonsnivå. Prosent av beløp.

Innovasjonsnivå	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	11 %	8 %	10 %	12 %	12 %
Innovasjon på regionalt nivå	18 %	20 %	19 %	18 %	17 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	27 %	24 %	20 %	26 %	24 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	37 %	33 %	38 %	31 %	35 %
Ikke relevant	7 %	13 %	13 %	13 %	12 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

I 2019 utgjorde tilsagn til prosjekter med kjennetegn Innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå 59 prosent av totale tilsagn. Sett over en femårsperiode er trenden at andelen prosjekter på disse to nivåene til sammen har stabilisert seg på i underkant av 60 prosent. Dette vurderes å være en relativ høy andel i og med at om lag en tredel av tilskuddene som innvilges er investeringstilskudd i forbindelse med kapasitetsinvesteringer.

Tjenestene benyttes hovedsakelig til produkt- og tjenesteinnovasjon. 54 prosent av alle innvilgede tilskudd målt i kroner gikk til dette. I overkant av 80 prosent av innvilgningene gikk til bedrifter med inntil 20 ansatte, noe som har holdt seg stabilt over tid.

I 2019 gikk 37 prosent av innvilget beløpet til kvinnerettede prosjekter mot 34 prosent i 2018. 44 prosent av innvilget beløp gikk til prosjekter med positiv miljøeffekt. Av de bedriftsrettede tilskuddene ble flest innvilgninger gitt til bransjene industri (39 prosent) og faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (10 prosent).

Ifølge kundeeffektundersøkelsen som gjennomføres av Oxford Research har denne tilskuddsordningen gjennomgående høy utløsende effekt (addisjonalitet), og denne har ligget på

et høyt nivå over tid. For bedriftsutviklingstilskudd økte addisjonaliteten (andelen kunder som svarte at tilskuddet i noen eller i stor grad påvirket gjennomføringen av prosjektet) fra 95 i 2018 til 99 prosent i 2019. For investeringstilskudd økte addisjonaliteten fra 86 til 92 prosent.

På kompetansesiden har disse tilskuddene størst effekt på utvikling av nye markeder, utvikling av nye produkter i form av tjenester, strategiprosesser og veivalg samt økte markedsmuligheter ved samarbeid og nettverk.

Innovasjon Norge registrerer finansieringsplaner for prosjekter som skal finansieres. I disse planene fremgår hvor mye støtte prosjektene får fra Innovasjon Norge og eventuelle andre offentlige kilder, hvor mye som stammer fra private eksterne finansieringskilder og hvor som kommer fra bedriftene selv. I 2019 ble det innvilget tilskudd for totalt 397 mill. kroner på de tre postene omtalt i dette avsnittet. Ifølge finansieringsplanene ble dette kombinert med finansiering på 780 mill. kroner fra bedriftene selv, og 375 mill. kroner fra andre private kilder.³⁶

De siste effektestimatene fra konsulentselskapet Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) viser at bedrifter som har fått bedriftsutviklingstilskudd har en signifikant bedre årlig gjennomsnittsutvikling enn kontrollgruppen (liknende bedrifter som ikke har fått slike tilskudd). Forskjellene er størst for utviklingen i salgsinntekter og verdiskaping, både for investeringstilskuddet og for bedriftsutviklingstilskuddet. Dette er naturlig i og med at slike tilskudd gjerne innvilges i forbindelse med kapasitetsøkning.

Tabell 4.2-4 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng. 2003-2018.

Indikator	Investeringstilskudd	Bedriftsutviklingstilskudd
Salgsinntekter	10,8 ***	6,9***
Verdiskaping	9,1***	6,0***
Produktivitet	3,4***	2,8***
Antall ansatte	3,8***	2,8***
Kapitalrentabilitet	0,1	0,2

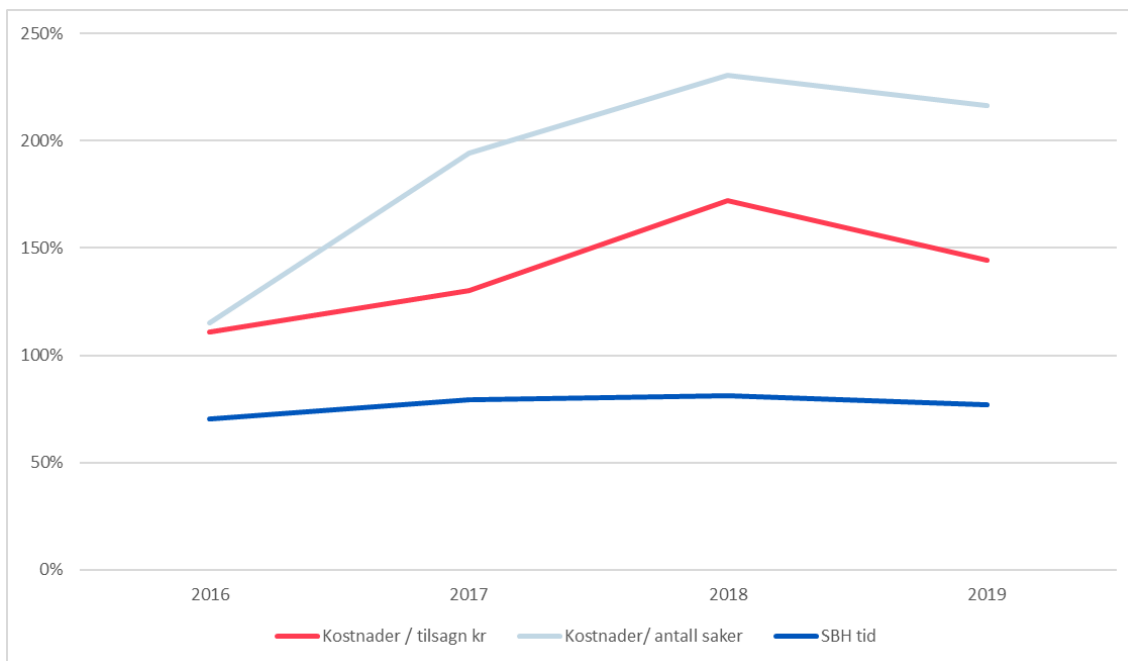
*** statistisk signifikant med p-verdi på 0,01 eller lavere

Kundeeffektundersøkelsen viser stor grad av addisjonalitet både for bedriftsutviklingstilskudd (77 prosent) og investeringstilskudd (70 prosent). På kompetansesiden har disse tilskuddene størst effekt på utvikling av nye markeder, utvikling av nye produkter i form av tjenester, strategiprosesser og veivalg samt økte markedsmuligheter ved samarbeid og nettverk.

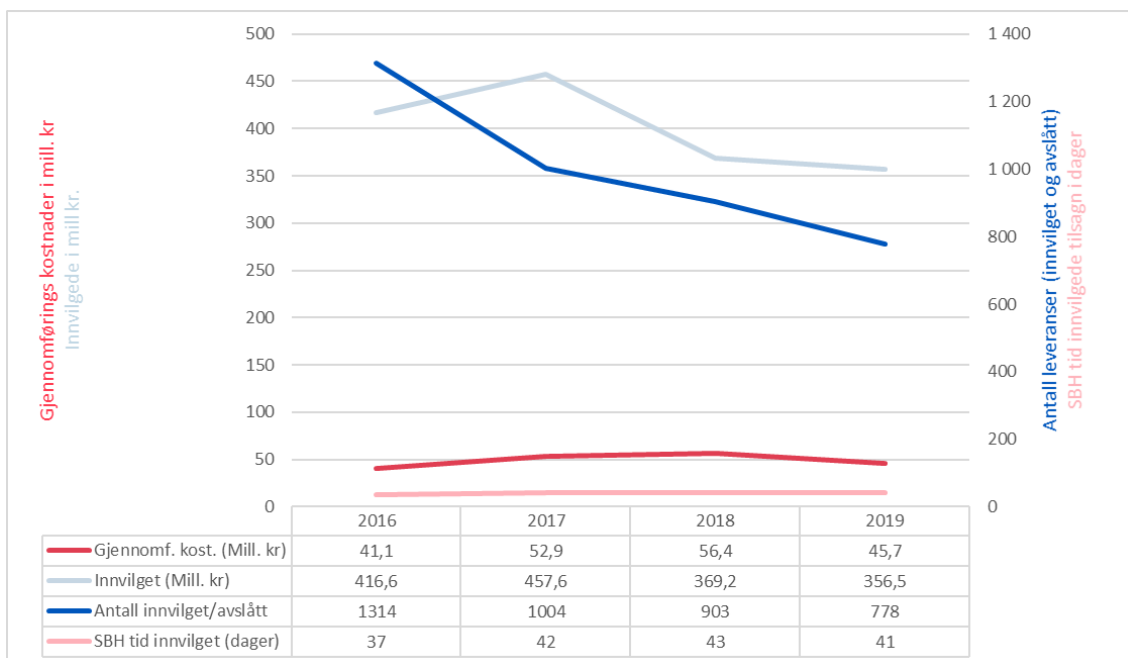
³⁶ Noen av prosjektene som finansieres av disse postene, kan også støttes av andre poster som Innovasjon Norge forvalter. En kan derfor ikke tilordne disse utløste pengene utelukkende til disse postene.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Figur 4.2-1 Kostnadseffektivitet for KMD post 60 og 62 over tid, indeks 2013 = 100.

Figur 4.2-2 Kostnadseffektivitet for KMD post 60 og 62 over tid.

Gjennomføringskostnadene knyttet til Kommunal- og moderniseringsdepartementets forvaltning av tilskudd består av 36,2 mill. kroner i timekostnader og 1,1 mill. kroner i direkte prosjektkostnader, totalt 37,3 mill. kroner. I tillegg til omtrent 8,4 mill. kroner i kostnader knyttet

til etablerertilskudd som er omtalt under 4.2.3 Distriktsrettede etablerertilskudd. Kostnadene er totalt redusert fra 2018-nivået som var 56,4 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak færre antall timer på forvaltning av tilskudd, fra om lag 45 000 timer i 2018 til om lag 36 000 timer i 2019.

Rammesituasjonen rundt om i fylkene er forskjellig. I 2019 hadde Hedmark, Hordaland, Møre og Romsdal og Trøndelag de relativt sett romsligste rammene, som følge av ubenyttede og annullerte tilsagn fra tidligere år.

4.2.2 Lån og garantier

Formålet med tjenesten

Distriktsrettede risikolån skal bidra til å dekke særlig små og mellomstore bedrifters behov for risikoavlastning i investerings- og utviklingsprosjekter som er vanskelig å finansiere i kredittmarkedet, og hvor Innovasjon Norges medvirkning er utløsende for gjennomføring av prosjektet. Distriktsrettede garantier for driftskreditt gis til små og mellomstore bedrifter som mangler pantesikkerheter for lånefinansiering i bank. Det legges vekt på at nye lån og garantier skal styres mot prosjekter som bidrar til økt verdiskaping i distriktene og til å utvikle flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Hovedaktiviteter

I alt ble det innvilget 310 mill. kroner i distriktsrettede risikolån i 2019 mot 372 mill. kroner i 2018. Samtidig ble det innvilget 826 mill. kroner i landsdekkende innovasjonslån. I alt 141 mill. kroner av innvilgede innovasjonslån fra den landsdekkende ordningen ble gitt til bedrifter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er en økning på 2 mill. kroner fra 2018.

Tabell 4.2-5 Tilsagn om distriktsrettede risikolån og garantier. Mill. kroner.

	2015	2016	2017	2018	2019
Distriktsrettede risikolån	370	294	530	372	310
Distriktsrettede garantier	1	3	13	2	3

I 2019 ble det i tillegg til distriktsrettede risikolån innvilget lavrisikolån på 1 300 mill. kroner til bedrifter lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (DPV). Dette utgjorde 65 prosent av årets nye utlån. Lavrisikolånene har dermed en klar distriktsprofil. Det er en låneordning på markedsbetingelser som ikke belaster statsbudsjettet. Innenfor ordningen gis lån til fiskeflåten, landbruket og til industri og tjenesteyting.

Innovasjon Norge inngikk i januar 2017 en avtale med det Europeiske investeringsfondet (EIF) under instrumentet InnovFin SME Guarantee i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon – Horisont 2020. Dette styrker Innovasjon Norges utlånskapasitet i kraft av risikodeling med EIF. Avtalen om garanti for egne lån ble utvidet og forlenget i 2019.

Avtalen gjelder nå en utlånsportefølje av både distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån på inntil 1 900 mill. kroner. De lånene som omfattes av samarbeidet må være på minimum 4 mill. kroner og maksimalt 50 mill. kroner, ha nedbetalingstid på maksimalt ti år og oppfylle definerte kriterier for vekst og innovasjon. I 2019 ble det innvilget distriktsrettede risikolån med garanti fra EIF på til sammen 69 mill. kroner.

I 2019 ble det mottatt søknader om 463 mill. kroner i distriktsrettede risikolån mot 455 mill. kroner i 2018. Søknader om garantier utgjorde 4 mill. kroner mot 8 mill. kroner i 2018.

Summen av innvilget beløp er kraftig redusert de to siste årene. Det samme er antallet nye lån. Dette skyldes i noen grad reduserte oppdragsrammer på budsjettposten, men mest at tilgangen på nye prosjekter som etterspør slike lån har blitt mindre. Reduksjonen i etterspørselen ble spesielt tydelig etter sommerferien. En viktig årsak til etterspørselsfallet ser ut til å være usikkerhet knyttet til konjunkturutviklingen i deler av næringslivet. Brexit, nye handelskonflikter og økt geopolitisk urolighet, antas å ha ført til reduserte forventninger til utviklingen i internasjonal handel og til redusert omfang av investeringer i de delene av næringslivet som opererer internasjonalt eller på annen måte er eksponert for internasjonal konkurranse. Disse faktorene ser ut til å slå ut i økende usikkerhet, og med det fallende investeringsvilje. Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.1.2 Støttende analyser og evalueringer.

Garantiordningen for driftskreditt er et nyttig supplement til tjenestetilbudet, selv om den bare unntaksvis benyttes.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I 2019 utgjorde nye lån og garantier målt i beløp av totale innvilgninger til gründere 38 prosent, en marginal nedgang fra 2018. Alle lån og garantier er innvilget innenfor det distriktspolitiske virkeområdet. Bransjemessig utgjør industri, fiskeforedling og fiskeoppdrett de områdene som er innvilget mest lån og garantier. Tjenestene benyttes hovedsakelig til prosess- og produktinnovasjon. Over 90 prosent av antall innvilgede saker gikk til bedrifter med inntil 20 ansatte, mens innvilget beløp til denne gruppen utgjorde 81 prosent.

40 prosent av innvilget beløp gikk til prosjekter med positiv miljøeffekt mot 45 prosent i 2017. Kvinnerettede prosjekter utgjorde 25 prosent mot 30 prosent i 2018. Dette er fortsatt lavere enn Kommunal- og moderniseringsdepartementets mål om en kvinneandel på 40 prosent slik det er formulert i oppdragsbrevet. Erfaringen er at dette målet er vanskelig å ivareta for risikolån samtidig som andre premisser for lån skal være ivaretatt.

Tabell 4.2-6 Innovasjonsnivå. Prosent av beløp.

Innovasjonsnivå	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	20 %	20 %	11 %	11 %	19 %

Innovasjonsnivå	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på regionalt nivå	14 %	13 %	10 %	14 %	15 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	27 %	27 %	22 %	22 %	16 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	24 %	26 %	38 %	46 %	18 %
Ikke relevant	15 %	14 %	19 %	7 %	32 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Innovasjonsnivået i ordningen svinger noe fra år til år. Innovasjonshøyden er betydelig lavere enn for den landsdekkende risikolåneordningen (innovasjonslån). Den relativt høye andelen «ikke relevant» skyldes i første rekke at noen lån innvilges til kapitalstyrking og omstillingsprosjekter. Innovasjonsnivået gjenspeiler nok også at distriktsoppdraget i første rekke prioriteres til regional vekst og nye arbeidsplasser i distriktene, herunder effektivisering og kapasitetsutvidelser, fremfor innovasjon på internasjonalt nivå.

Kalkulert risiko på nye tilsagn om distriktsrettede risikolån har de siste årene ligget stabilt på i underkant av 30 prosent, noe som er en del lavere enn snittet for landsdekkende innovasjonslån. En grunn til dette er nok at lån i distriktene i stor grad delfinansierer anleggsinvesteringer fremfor mer utviklingsrelaterte prosjekter.

Beregninger fra Samfunnsøkonomisk analyse tyder på at lån og garantier har en god effekt i forhold til kontrollgruppen av bedrifter som ikke har fått slike lån. Bedrifter som har fått slike lån har en bedre utvikling enn kontrollgruppen. Den gjennomsnittlige årlige merveksten er større for lån enn for tilskudd på alle indikatorene, men spesielt på salgsinntekter og verdiskaping. En del av forskjellene kan trolig forklares med ulikheter i prosjektene, men estimatene underbygger at det fortsatt kan være riktig å dreie tjenestebruken ytterligere fra tilskudd mot lån. I tabellen under er også tilsvarende tall for landsdekkende innovasjonslån satt inn.

Tabell 4.2-7 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng. 2003-2018.

Indikator	Risikolån distrikt	Innovasjonslån
Salgsinntekter	17,9 ***	18,8 ***
Verdiskaping	16,2 ***	15,2 ***
Produktivitet	8,5 ***	9,8 ***
Antall ansatte	6,2 ***	3,0 ***
Kapitalrentabilitet	0,3	0,8

*** Statistisk signifikant med p-verdi 0,01 eller lavere

Kundeeffektundersøkelsen viser at addisjonaliteten for distriktsrettede risikolån var høy, og 74 prosent svarte at lånene har en stor grad av effekt. På kompetansesiden har denne låneordningen størst effekt på forbedring av produksjonsprosesser, utvikling av nye produkter i form av tjenester og utvikling av nye markeder.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Gjennomføringskostnad ble redusert fra 31 mill. kroner i 2018 til 30 mill. kroner i 2019. Det skjer til tross for økt timepris, men det rimer imidlertid godt med noe redusert utlånsvolum. I 2019 ble det bokført tap på 19 mill. kroner, som utgjør 1,5 prosent av brutto utlånsportefølje. I 2018 ble det inntektsført tidligere tap på lån og garantier med 2,1 mill. kroner. I et normalår bør bokførte tap utgjøre mindre enn 5 prosent av porteføljen.

Ordnningen går med overskudd etter at administrasjonskostnader er dekket. Overskuddet på ordningen utgjorde 22 mill. kroner i 2019 før tap mot 18 mill. kroner i 2018. I likhet med de andre låneordningene har denne ordningen de siste årene vært preget av gode tider hos de fleste av våre kunder.

Budsjettert utlån i 2019 var 450 mill. kroner. Faktiske utlån ble 310 mill. kroner. Årsaken til dette er delvis reduserte innvilgningsrammer over budsjettposten, samt redusert etterspørsel etter nye lån spesielt i andre halvår.

Målsettingen er å innvilge nye risikolån for minst 1 500 mill. kroner i 2020. Av dette utgjør distriktsrettede risikolån 300 til 400 mill. kroner. Det er også et mål å utnytte den toårige samarbeidsavtalen med det europeiske investeringsfondet fullt ut, samt å forlenge avtalen og øke volumet i den. Som følge av koronakrisen vil disse målsetningene høyst sannsynlig måtte revideres.

4.2.3 Distriktsrettede etablerertilskudd

Formålet med tjenesten

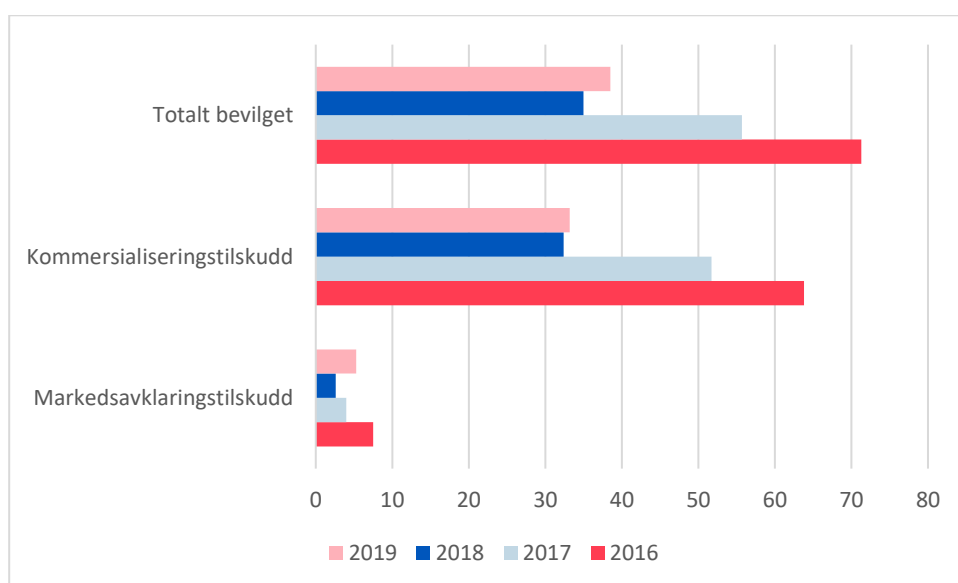
Etablerertilskuddet består av markedsavklarings- og kommersialiseringstilskudd. Formålet med markedsavklaringsstilskuddet er å bidra til å avklare om det eksisterer et betalingsvillig marked for en ny forretningsidé. Formålet med kommersialiseringstilskuddet er å bidra til å utvikle en effektiv forretningsmodell rundt forretningsideen, og å lansere et produkt eller en tjeneste i markedet. Etablerertilskuddet er et aktuelt virkemiddel i tidlig fase. Målgruppen er innovative prosjekter med stort potensial for vekst og verdiskaping i regionen. Overordnet mål er flere gode gründere. Det distriktsrettede etablerertilskuddet ses i sammenheng med det landsdekkende etablerertilskuddet og er et tilleggstilbud innenfor distriktpolitisk virkeområde. I praksis innebærer dette at søknader først vurderes med tanke på landsdekkende tilskudd. Dersom søknaden er mer i tråd med formålet for distriktsrettet etablerertilskudd, gis det tilbud om finansiering fra den regionale rammen.

Hovedaktiviteter

Markedsavklaringstilskuddet leveres via Vekst- og gründercenteret i Førde, mens kommersialiseringstilskuddet leveres gjennom Innovasjon Norges regionkontorer.

For markedsavklaringstilskuddet legges det avgjørende vekt på å gi rask tilbakemelding. Derfor leveres tjenesten uten forutgående kundemøter og sparring. I forkant av søknad gis det tilbud om veiledning fra Gründertelefonen. For kommersialiseringstilskuddet er derimot sparring på forretningsmodell og finansiering, blitt en stadig viktigere del av tilbudet.

Figur 4.2-3 Distriktsrettet etablerertilskudd. Årlige bevilgninger 2016–2019. Mill. kroner.

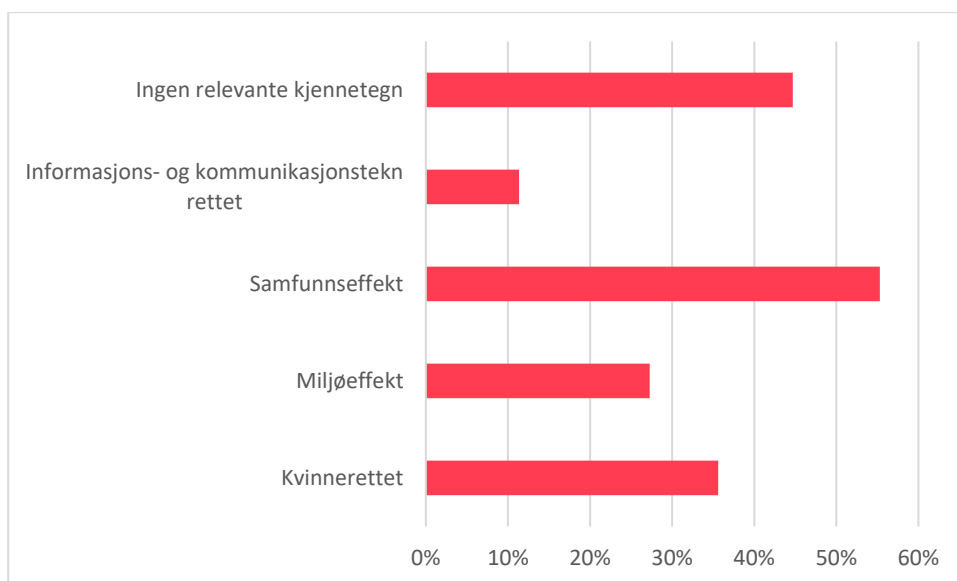

Det distriktsrettede etablerertilskuddet har vist en fallende tendens de siste årene, og er nesten halvert siden 2016. Distriktsrettet markedsavklaringstilskudd ble nesten ikke benyttet i 2018 (2,8 mill. kroner), mens det i 2019 ble gitt tilsagn om til sammen 5,3 mill. kroner.

En årsak til den store reduksjonen de siste to årene kan være at konkurransen om midlene som er tilgjengelig via fylkeskommunene, er blitt større. Denne reduksjonen faller i tillegg sammen med reduksjon i det landsdekkende etablerertilskuddet, noe som har medført at det har vært nødvendig å kommunisere en generelt strengere prioritering overfor målgruppene.

I 2019 ble det innvilget 53 tilsagn om distriktsrettet markedsavklaringstilskudd og 78 tilsagn om kommersialiseringstilskudd. Distriktsrettet markedsavklaringstilskudd utgjør en langt mindre andel av totalt bevilget distriktsrettet etablerertilskudd enn hva tilfellet er for den landsdekkende ordningen, uten at det er lett å peke på noen åpenbar grunn til dette.

Figur 4.2-4 Distriktsrettet etablerertilskudd - kjennetegn. Andel av antall tilsagn.

Det er positivt at en stor andel av tilsagnene har positiv samfunnseffekt, men det er også en betydelig andel tilsagn uten relevante kjennetegn. At dette er tilsagn til prosjekter i helt tidlig fase, kan være en sannsynlig årsak til dette.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Mottakere av distriktsrettet etablerertilskudd har en betydelig årlig gjennomsnittlig mervekst sett i forhold til kontrollgruppen for alle effektindikatorer. De siste målingene fra Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) viser at kunder av etablerertilskudd har en årlig vekst i salgsinntekter på 13,7 prosentpoeng mer enn kontrollgruppen, tilsvarende tall for verdiskaping er 10,9, for produktiviteten 7,9 og 4,4 for årsverk. Alle resultatene er signifikante.

Hvis vi sammenlikner med fjorårets rapport, er det imidlertid en reduksjon i eksempelvis indikatoren salgsinntekt. Det samme bildet ser vi også til dels for landsdekkende etablerertilskudd, se omtale under kapittel 3.3 Kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter, fond. Én årsak til tilbakegangen kan være at Innovasjon Norge fra og med 2017 lanserte oppstartlån som et nytt finansieringstilbud til gründere. I den grad mottakerne av kommersialiseringstilskudd er noe mer umodne enn tidligere og oppstartlånet fanger opp de som er i ferd med å vokse, er det naturlig at dette vises i indikatoren salgsinntekt og verdiskaping. Det bør imidlertid nevnes at metoden som er brukt for å lage disse tallene, kun innebærer å legge til et nytt år i datagrunnlaget. Det vil si at tallene som ble presentert i fjorårets rapport, tar utgangspunkt i regnskap for bedriftene i perioden 2003 til 2017, og tallene fra årets rapport baserer seg på regnskap i perioden fra 2003 til 2018.

Kundeeffektundersøkelsen fra Oxford Research Etterundersøkelse 2015 viser for resultatindikatoren kompetanse at gründerbedrifter får tilført mer kompetanse enn etablerte

bedrifter. Gründerne oppga i gjennomsnitt at de i stor grad fikk tilført kompetanse innenfor 3,9 kompetanseområder, mens tilsvarende tall for etablerte bedrifter var 3. Samtidig viser undersøkelsen at etablerertilskudd fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets ramme bidro til kompetansepåfyll til gründerne på flere områder enn det landsdekkende tilskuddet (4,1 mot 4 områder). Det er særlig mange som oppgir at de får tilført kompetanse innenfor områdene strategiprosesser og veivalg, muligheter ved samarbeid og nettverk, utvikling av markeder og utvikling av nye produkter og tjenester.

Tabell 4.2-8 Distriktsrettet etablerertilskudd. Innovasjonsnivå. 2019.

Innovasjonsnivå	Prosent av bevilget beløp
Innovasjon på bedriftsnivå	3 %
Innovasjon på regionalt nivå	22 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	23 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	47 %
Ikke relevant	5 %

Det er høyt innovasjonsnivå i sakene som får distriktsrettet etablerertilskudd. 47 prosent har innovasjon på internasjonalt nivå og 23 prosent på nasjonalt nivå. Innovasjon på internasjonalt nivå har økt fra 44 prosent i 2018, mens nasjonalt og regionalt nivå har en nedgang fra henholdsvis 23 og 24 prosent. At innovasjon på internasjonalt nivå har økt antas å skyldes at prioriteringen blant søkerne er blitt strengere.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Gjennomføringskostnader for etablerertilskuddet knytter seg både til landsdekkende og distriktsrettet etablerertilskudd. Den totale gjennomføringskostnaden i 2019 var 26,1 mill. kroner hvorav distriktsrettet andel var 8,4 mill. kroner. Dersom man ser kostnaden sammenlignet med antall saker som behandles, er dette en rimelig fordeling av gjennomføringskostnadene.

4.3 Kap. 550, post 70 Bedriftsrettede programmer i distriktene

4.3.1 Mentortjenesten

Formålet med tjenesten

Oppstartsbedrifter beveger seg ofte i ukjent terreng, hvor den store utfordringen ligger i å finne en forretningsmodell som fungerer, og dermed i neste omgang skalere. Gjennom strukturert samspill med en erfaren mentor kan risiko reduseres, samt hastighet i skaleringen økes. Mentortjenesten har som formål å bistå tidlig i prosessen ved oppstart med mål om å øke overlevelseshraten, samt å bidra til økt vekst og økt sysselsetting.

Hovedaktiviteter

Mentortjenesten er personlig veiledning og oppfølging i en-til-en samtaler over en periode på 2 til 18 måneder. En gründerbedrift mottar 30 timer med mentor, hvor tjenesten både finansierer selve mentoren og arbeidet med å finne den rette. En gründer kan innvilges mentor flere ganger hvis gründer har et sammensatt behov for kompetanse som krever bruk av flere mentorer eller behov for assistanse over lenger tid. Mentortjenesten bringer inn en erfaren forretningsutvikler med spesifikk innsikt i det markedet gründerbedriften utvikler løsninger for. Hensikten er å redusere risiko gjennom læring av andre som har gjort feil før, avdekking av svake og sterke sider i eksempelvis forretningsmodell og dermed gi økt fokus på det mest strategiske i den aktuelle fasen. Personlig kjemi mellom gründer og mentor er viktig for å oppnå et godt resultat for denne tjenesten, derfor vektlegges det i koblingsarbeidet.

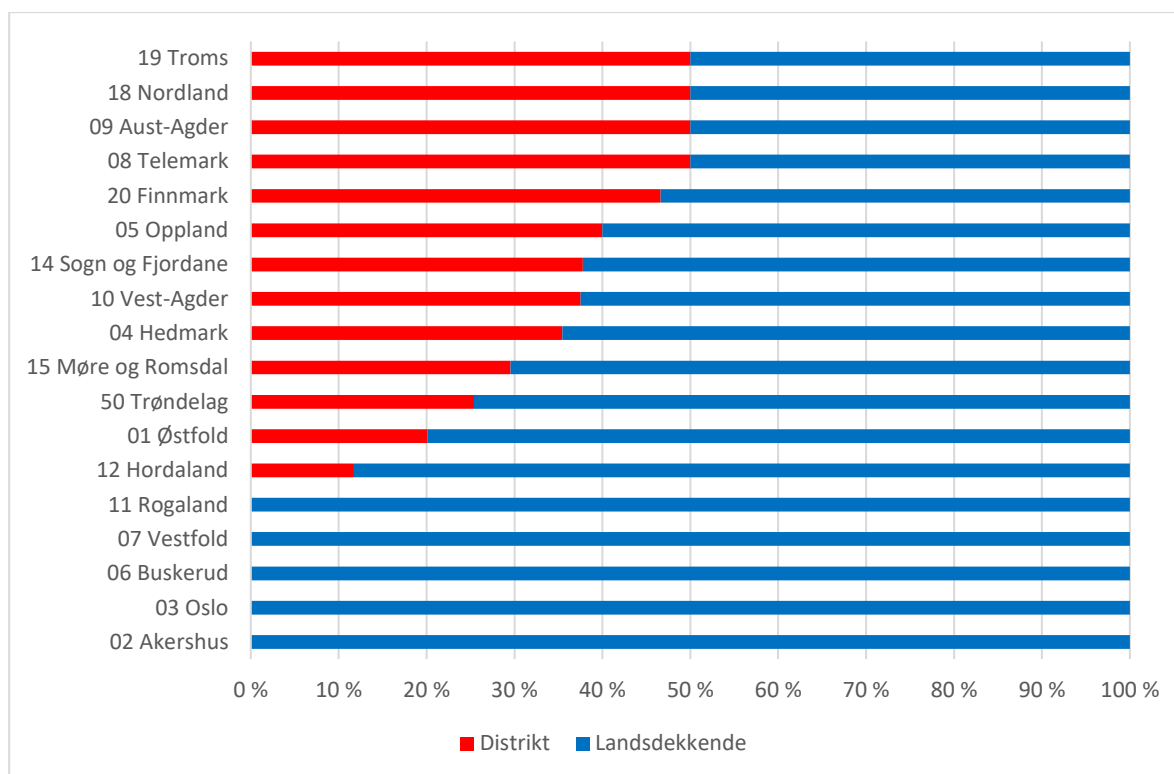
I tillegg til ordinære mentorkoblinger, er det bevilget mentor gjennom to akselleratorprogrammer: Charge Incubator og SISU Business, begge med målrettet mobilisering av henholdsvis innvandrere og seniorgründere over 50 år.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det er innvilget 169 mentorer i 2019, ned fra 216 i 2018, som har sammenheng med RCT-prosjektet beskrevet nedenfor. 53 av disse er finansiert over Kommunal- og moderniseringsdepartementets ramme.

35 prosent av bevilgningene er innenfor distriktpolitisk virkeområde. Fylkesvis fordeling av henholdsvis Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og moderniseringsdepartementets ramme:

Figur 4.3-1 Mentortjenesten. Andel KMD- og NFD-finansiering fordelt på fylker. 2019.

I 2019 satte Innovasjon Norge i gang en randomisert kontrollert studie (RCT) for å måle effekten av en av mentorordningen i kombinasjon med kapital. I dette forsøket tester vi effekten av rådgivningstjenesten Mentorordningen i kombinasjon med ulike kilder til finansiering for gründerbedrifter. I Mentorordningen får gründerbedriften tildelt en mentor tilpasset deres behov. Bedriftene får tildelt 30 timer mentorering, som skal brukes over en periode på 2 til 12 måneder. Blant alle bedrifter som mottar en form for gründerfinansiering i en periode i 2019, trekker vi tilfeldig et utvalg bedrifter som får tilbud om Mentorordningen. Vi vil sammenligne bedriftene som mottar mentorering med en gruppe som mottar den finansielle ekvivalenten til mentoreringen, og en gruppe som ikke mottar noe ekstra. Forskningsprosjektet vil følge disse bedriftene over tid for å måle effekten av ordningen. Første analyse vil gjennomføres basert på bedriftens resultater i 2020, men vi vil også følge opp bedriftene tre år etter mottatt mentorering, og fem år etter mottatt mentorering. Prosjektet utføres i samarbeid med Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, og Innovasjon Norge har ansatt en Offentlig sektor-ph.d. kandidat, delfinansiert av Forskningsrådet, for å følge prosjektet.

Rekrutteringen til forskningsprosjektet pågikk i perioden april til november i 2019, og søknad til Mentorordningen ble stanset i denne perioden. Det er derfor blitt innvilget færre mentorer i 2019 enn i 2018. 169 i 2019, og 216 i 2018, hvorav 116 mentorene i 2019 ble finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Grunnet RCT-prosjektet er det brukt liten tid på Mentortjenesten i 2019. Mobilisering ble stoppet, siden rekruttering til forskningsprosjektet i form av tilfeldig utvalg tok over for normal søknadsbasert behandling. Totalt tilsvarer timekostnad 1,4 mill. kroner, mot budsjettet før RCT-prosjektet ble vedtatt, 4,3 mill. kroner.

4.3.2 Bioøkonomiordningen

Formålet med tjenesten

Bioøkonomiordningen støtter bedrifter som utvikler produkter og løsninger for effektiv og bærekraftig bruk av bioressurser i eksisterende og nye verdikjeder. Målet er å bygge biobasert industri i Norge og bidra til økt verdiskaping basert på bioressurser fra hav, jord og skog. Det er et internt mål at ordningen skal være fleksibel og kunne virke utløsende for andre virkemidler i og utenfor Innovasjon Norge.

Bioøkonomiordningen er en paraply med virkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet som ble opprettet i 2017 som en forenkling av virkemiddelporteføljen.

Hovedaktiviteter

Det ble fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets ramme gitt tilsagn på totalt 11,5 mill. kroner til 17 prosjekter i 2019, alle innenfor distriktspolitisk virkeområde. Dette er en nedgang fra 18 mill. kroner og 16 prosjekter i 2018. En del av forklaringen til nedgangen er at det brukes andre distriktspolitiske virkemidler til å finansiere prosjekter innen bioøkonomien.

Øvrig rapportering

For fullstendig rapportering på ordningen, se omtale under Nærings- og fiskeridepartementets kapittel 3.3.5 Tilskudd til Bioøkonomiprojekter.

4.4 Kap. 553, post 65 Omstillingsprogram ved akutte endringer i arbeidsmarkedet

Formålet med tjenesten

Regional omstilling gjennomføres som et program med varighet på inntil seks år og retter seg mot kommuner/områder med sårbar næringsstruktur eller svikt i næringsgrunnet. Hovedmålet med omstillingsmidlene er å bidra til å sikre eksisterende og skape nye lønnsomme arbeidsplasser i kommunene som utpekes som omstillingsområder, gi disse en sterkere og mer variert næringsstruktur samt å styrke omstillingsevnen i kommunen og næringslivet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gitt Innovasjon Norge rollen som Nasjonalt kompetansesenter for lokalt omstillingsarbeid og ansvaret for rådgiving, veiledning og kvalitetssikring overfor omstillingsområdene.

Hovedaktiviteter

I 2019 hadde Kompetansesenteret oppfølgingsansvar for 17 omstillingsområder. To av disse var i strategi- og forankringsfasen. I tillegg la senteret vekt på utvikling av gode verktøy som kan brukes i omstillingsarbeidet. Videreutvikling av verktøyet Utviklingsanalyse ble avsluttet ved utgangen av 2019. Verktøyet skal brukes til å identifisere områder for nye omstillingsprogram. Høsten 2019 gjennomførte Innovasjon Norge en Omstillingskonferanse for kompetanseheving og erfaringsutveksling mellom omstillingsområdene.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Kompetansesenteret ber hvert år omstillingsorganisasjonene om å rapportere til Innovasjon Norge på oppnådde resultater og aktiviteter fra det enkelte omstillingsprogram. For 2019 viser oppsummeringen av rapporteringen følgende resultater:

Tabell 4.4-1 Regional omstilling, resultater 2019 og inneværende programperiode.

	2019	Hele programperioden inkl. 2019
Antall nye arbeidsplasser skapt	236	871
Antall arbeidsplasser sikret	166	507
Antall nye bedrifter	44	139
Antall kompetansehevende tiltak	96	266
Antall nettverk og samarbeidstiltak	68	161
Antall andre programrelaterte tiltak	72	166

Sammenliknet med 2018-rapporteringen er det en nedgang i resultatene for blant annet arbeidsplasser skapt eller sikret. Det skyldes at det i 2019 var vesentlig færre omstillingsområder, samt at større omstillingsområder som Mossregionen og Elverumsregionen ikke lenger fikk omstillingsmidler. Enkelte omstillingsområder måler ikke sikrede arbeidsplasser, kun bidrag til nye. Dette kan bety at omstillingsprogrammene kan ha bidratt til å sikre et høyere antall arbeidsplasser gjennom bedriftsprosjektene enn det som er rapportert inn.

Innovasjon Norge har sett på bruken av andre virkemidler i pågående omstillingsområder som har vært i gang i minst fire år. Vi har sett på de siste tre årene før de ble omstillingsområde og fem år, inklusive oppstartsåret, etter at de ble omstillingsområde. Tallene viser, som tidligere år, en økning i antall tilsagn både om lån og tilskudd fra året før området fikk status til året området fikk statusen. Økningen fortsetter ytterligere et par år. Etter hvert faller antall tilsagn. Det gjelder særlig tilskudd. Sett fra et omstillingsperspektiv kan en mulig forklaring være at mange av omstillingsområdene er små og at man etter hvert har brukt opp prosjektidéene når man nærmer seg avslutningen av prosjektperioden.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Kompetansesenteret fikk over statsbudsjettet i 2019 tilført 13 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kompetansesenteret hadde et totalt forbruk av administrasjons- og gjennomføringskostnader på 11,2 mill. kroner. Herav utgjorde time- og reisekostnader 7,6 mill. kroner og utviklings- og kompetansetiltak 3,6 mill. kroner. I sistnevnte beløp inngår også 1,5 mill. kroner til finansiering av sluttevalueringer. I tillegg ble det bevilget 3,1 mill. kroner i tilskudd til medfinansiering av verktøy for omstillingsområdene. Totalt utgjorde dette 14,3 mill. kroner. Forbruk utover 2019-bevilgningen skyldes bruk av overførte midler fra tidligere år.

4.5 Kap. 553, post 74 Norwegian Innovation Clusters og bedriftsnettverk

4.5.1 Norwegian Innovation Cluster (Klyngeprogrammet)

Formålet med tjenesten

Norwegian Innovation Clusters skal bidra til verdiskaping i næringslivet i Norge gjennom å utløse, forsterke og gjennomføre samarbeidsbasert utvikling, som ikke hadde funnet sted i samme omfang eller i samme hastighet uten offentlig støtte. Samarbeidsbasert utvikling gir synergier gjennom stordriftsfordeler og komplementaritet.

Klyngeprogrammet støtter samarbeidsbasert utvikling fordi det bidrar til programmets formål:

- Å øke innovasjonsevnen og verdiskapingen til de bedriftene som deltar i klyngesamarbeidet.
- Å forsterke klyngenes rolle som tilrettelegger for fornyelse og vekst i norsk næringsliv.
- Å øke klyngenes bidrag til å utvikle attraktive innovasjonsøkosystemer regionalt og nasjonalt.

Hovedaktiviteter

35 klynger har fått tjenester fra klyngeprogrammet i 2019. Disse tjenestene er finansiering, kompetanse og verktøy, rådgivning, nettverk og profilering. I tillegg til klyngene som inngår i programmet har også nye nettverk som kan utvikle seg til å bli en klynge eller et bedriftsnettverk og klynger som tidligere har vært en del av programmet mottatt bistand.

Gjennom programmets utlysning i 2019 ble det tatt opp fire nye Arenaklynger og fire klynger ble løftet opp på det nye Arena Pro-nivået. Gjennom klyngeprogrammets lærings- og utviklingsplattform (LUP) ble det blant annet gjennomført om lag 60 workshops. Videre iverksatte programmet deler av den nyutviklede klyngeportalen og fikk gjennomført evaluering av Global Centres of Expertise-klyngene (GCE).

I 2019 ble det også gjennomført et omfattende utviklingsarbeid med utarbeidelse av programbeskrivelse for et revidert klyngeprogram og forslag til et delprogram for modne klynger til departementene. Endringene er basert på programevalueringen i 2018, erfaringsdeling og innspill.

Revidert klyngeprogram

Klyngeprogrammet er endret med sikte på å bygge sterkere fasilitatororganisasjoner som bidrar til samarbeidsbaserte utviklingsaktiviteter av høy kvalitet. Den strukturerte lærings- og utviklingsplattformen (LUP) som ble iverksatt i 2019 skal bidra til å sikre dette.

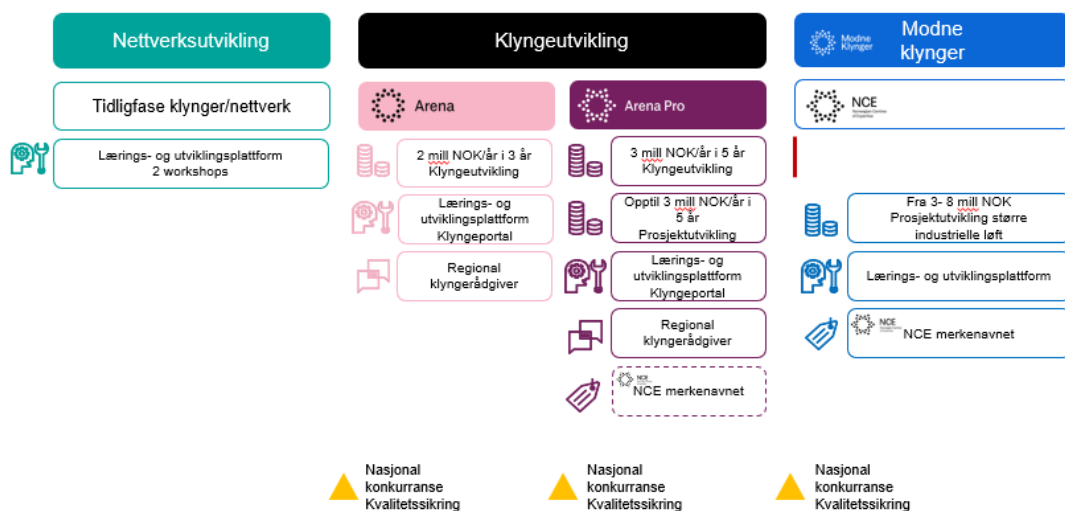
I det reviderte programmet erstatter nivået Arena Pro det tidligere Norwegian Centres of Expertise (NCE). Hovedforskjellen består i at i Arena Pro deles finansieringen opp i henholdsvis driftsfinansiering og finansiering av større utviklingsprosjekter. Evalueringen viste at mange av klyngene ikke var forberedt på at de etter utgangen av klyngeprogrammet, som følge av statsstøttereguleringen, ikke kan motta støtte til driftsaktiviteter. Trening på å utvikle og gjennomføre større utviklingsprosjekter skal gjøre klyngene bedre i stand til å hente finansiering fra andre kilder, for eksempel EU. Den nye modellen åpner også opp for at viktige regionale klynger kan tas inn i programmet, uten at det settes krav om at de må ha den nasjonale posisjonen som settes som krav til Arena Pro-klynger.

Klyngeprogrammet ønsker også å kapitalisere på den kompetansen som bygges opp i klyngene gjennom å stimulere til deling av kompetanse og erfaring utover egen klynge. Dette vil være til stor hjelp for et norsk næringsliv som i stor grad består av mindre små og mellomstore bedrifter. Klyngeprogrammet har pilotert dette over noe tid gjennom Digitalt kompetanseløft – omstillingsmotor i klyngene, hvor digitale praksisnære kompetanseaktiviteter leveres fra utvalgte klyngemiljøer. Bedriftene i disse klyngene er med i leveransene. De får dekket sine utgifter forbundet med deltakelsen, selv om de også kan ha nytte av dette samarbeidet.

Leveranser utover egen klynge er også en begrunnelse for forslaget om å innføre et delprogram for modne klynger i 2020. Programmets mål er å legge til rette for at modne klyngers kapasitet og kompetanse skal kunne bidra til omstilling og vekst i norsk næringsliv. Klyngene kan bidra til å posisjonere norske næringsmiljøer internasjonalt, utvikle innovasjonsøkosystemet og spre omstillings- og vekstkompetanse til norske små og mellomstore bedrifter.

Det finansielle tilbudet til modne klynger skal konkretiseres ytterligere før første utlysning, for å unngå overlapp med eksisterende virkemidler og for å sikre størst mulig effekt av programmet.

Figur 4.5-1 Illustrasjon av det reviderte klyngeprogrammet.

Opptak av nye klynger

Det kom inn totalt 31 prosjektsøknader til klyngeprogrammet i 2019; fordelt på 20 til Arena og 11 til Arena Pro. Dette er én søknad mindre enn i 2018, hvor det også var mulig å søke om forlengelse av Arena-perioden. Det var svært god kvalitet på de fleste søkerne, og Innovasjon Norge kunne innstilt langt flere ut fra kvaliteten. Det er rammene som dessverre gjør at vi må sette begrensninger.

Fra Nord-Norge var to søkere fra Finnmark og en fra hvert av de andre fylkene. Vestlandet hadde søkere i hovedsak fra miljøene i Stavanger og Bergen. Østlandet hadde også søknader fra flere fylker, så fylkesvis er det en god fordeling.

Tabell 4.5-1 Regionvis fordeling av Arena-prosjektsøknader i 2019.

	20 Arena	11 Arena Pro	Sum: 31
Historikk	8 søkte også i 2017	4 støttes av Arena i dag/1 tidligere Arena	
Geografi			
Nord-Norge	3	1	4
Trøndelag	2	2	4
Vestlandet	4	4	8
Sørlandet + Telemark	2	1	3
Østlandet	6	3	9
Innlandet	3	0	3

Også i 2019 var det mange søkere som samarbeider om fornybarløsninger og omstilling til grønne løsninger. Det var også mange søkere med IKT-innretning, med tre på spill-/Virtual Reality-teknologi (VR) og to på Artificial Intelligence (AI). Digitalisering var tema i de fleste søknadene. Heller ikke i 2019 kom det søknader fra rene olje- og gassklynger.

Følgende klynger ble tatt opp i programmet:

Arena: Construction City Cluster (Østlandet), Nosca Clean Oceans (Vestlandet), Marin Recycling Cluster (Nord-Norge), Autonomiklyngen (Trøndelag)

Arena Pro: Norwegian Smart Care Cluster (Vestlandet), The WoodWorks Cluster (Trøndelag), Norwegian Tunnel Safety Cluster (Vestlandet), Solenergiklyngen (Østlandet)

Utvikling av lærings- og utviklingsplattformen (Klyngeprogrammets LUP)

I 2019 innførte klyngeprogrammet en ny lærings- og utviklingsplattform (LUP). Denne skal bidra til mer strukturerte lærings- og utviklingsaktiviteter i de nye klyngene. Evaluering og erfaring viser at nettverk med riktige medlemmer/samarbeidspartnere og god innsikt i hvilke oppgaver som bør gjennomføres i nettverket, lykkes best. Av den grunn har LUP også hatt tilbud til nettverk som ennå ikke er kommet inn i klynge- eller bedriftsnettverkprogrammet. Innovasjon Norges regionale klyngerådgivere gjennomfører workshops for disse klyngeinitiativene etter metodikken fra LUP. Det er gjennomført 60 slike i løpet av 2019. I 2020 blir dette tilbudet utvidet til å gjelde etablerte klynger.

Evaluering av GCE-klyngene (Global Centres of Expertise)

Etter at den første femårsavtalen var utløpt for de tre Global Centres of Expertise-klyngene (GCE), ble det gjennomført en [midtveisevaluering](#). Oxford Research som foretok evalueringen, konkluderte med at de tre GCE-klyngene har levert i henhold til ambisjonene i klyngeprogrammet, og kan vise til stor grad av måloppnåelse. Hvor stor måloppnåelsen er, eller i hvor stor grad resultatene skyldes GCE-programmet, er utfordrende å besvare presist.

Til tross for at det i GCE-prosjektene er blitt utløst betydelige midler til forskning og utvikling, har ikke klyngene realisert det fulle potensialet på dette området. Endringer i markedet som følge av oljekrisen kan forklare hvorfor mål om økt verdiskaping ikke har blitt fullt ut innfridd. Evalueringen dokumenterte at GCE-klyngene har arbeidet strategisk med alle målområdene i GCE-programmet, og at de har oppnådd betydelige resultater. Det er evaluators vurdering at de tre klyngene er på god vei til å oppfylle GCE-programmets målsettinger.

Evaluator anbefalte at støtten til de tre GCE-klyngene videreføres i den neste femårsperioden, men at det ikke gis GCE-status til flere modne klynger. Klyngeprogrammet valgte å følge evaluators anbefaling, med noen justeringer for neste programperiode.

Digitalt kompetanseløft – Klyngene som omstillingsmotor

Ordningen skal bidra til at bedrifter over hele landet raskere fornyer og omstiller produkter, løsninger, tjenester, produksjonsmetoder og forretningsmodeller. Ordningen er en del av klyngeprogrammet, men er finansiert av midler fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Gjennom ordningen bruker klyngemiljøene sin kunnskap, erfaring og sitt nettverk for å gi bedrifter utenfor sin egen klynge skreddersydde og praksisnære opplegg på områder som er særlig viktige for omstilling og fornyelse i små og mellomstore bedrifter.

I 2019 har til sammen 135 bedrifter fått et digitalt kompetanseløft gjennom en av leverandørene i Omstillingsmotor-ordningen. Av disse har 100 bedrifter deltatt i grupper/nettverk på workshop-opplegg i regi av Digital Norway. De øvrige 35 har hatt skreddersydde opplegg med et av Omstillingsmotor-miljøene: Kongsbergklyngen, Haldenklyngen, iKuben i Molde og Raufossklyngen. Totalt siden oppstarten i 2018 har 245 bedrifter hatt et digitalt kompetanseløft. Det er god geografisk spredning, og nesten alle fylker er representert.

Ordningen blir evaluert våren 2020 og funnene der vil inngå i beslutningsgrunnlaget for hvordan Innovasjon Norge skal bidra til et digitalt kompetanseløft i små og mellomstore bedrifter fremover.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Som en del av mål- og resultatstyringsystemet gjøres det en årlig beregning av medlemsbedriftenes utvikling knyttet til verdiskaping, salgsinntekter, antall årsverk og produktivitet sammenlignet med en kontrollgruppe med liknende bedrifter.

Tabell 4.5-2 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig mervekst i prosentpoeng.

Indikator	Første 3 årene	Langtidseffekter (3+ år)	Alle år
Salgsinntekter	13,9***	-6,0	6,7***
Verdiskaping	9,6***	-10,4***	-2,6
Produktivitet	2,4	-4,5**	-0,3
Antall årsverk	3,3**	-3,8*	1,4

***gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi lik 0,01 eller lavere

**gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

* gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,05 og 0,1

Effektestimatene viser som tidligere at klyngemedlemmene har høyest utvikling de første tre årene de er med i klyngen. Den årlige gjennomsnittlige verdiskapingen er 9,6 prosentpoeng høyere for bedriftene som er med i klyngen enn for kontrollgruppen, 13,9 prosentpoeng høyere salgsinntekter og 3,3 prosentpoeng høyere sysselsetting. Alle tallene er signifikante. Som ved fjorårets måling er det en negativ utvikling sett i forhold til kontrollgruppen etter de tre første årene. Om dette er resultat av at det er mange bedrifter med store omstillingsutfordringer som er i de klyngene som har fått støtte over tid, eller om det er at effekten av klyngeprogrammet som

avatar, er vanskelig å si. Det vi vet er at det for eksempel er mange bedrifter i GCE-klyngene og noen av NCE-klyngene som har hatt store utfordringer som følge av oljekrisen.

SØA-kommentar til effekten med svært positive verdier de første årene er at det er en «catch-up effekt», hvor bedrifter som ble med i klynger fikk inspirasjon, samarbeidsmuligheter og kompetanse som de ikke ville ha hatt uten medlemskapet i klyngen. Nedgangen etter noen år (her satt til tre år) er vanskeligere å forklare. Det kan ha noe med at den første effekten forsvinner, men det kan også ha noe med at porteføljen over bedrifter i de mer etablerte klyngene kan være rammet av omstilling og krisen i oljesektoren. Dette vil derfor være spennende å følge framover.

Estimatene ovenfor bruker samme fremgangsmåte som i evalueringen av klyngeprogrammet, se [SØA Report 76-2017](#). Det vil si at SØA har definert kjernebedriftene som de bedriftene som er lokalisert i den økonomiske regionen med flest medlemsbedrifter i motsetning til SSB som brukte de medlemsbedriftene klyngeprosjektene har definert som kjernebedrifter. Den andre forskjellen er at SØA har regnet oppstartsåret som det året da klyngeprosjektet startet. SSB brukte året etter (t+1) som oppstartsår. I år har Innovasjon Norge bedt SØA gjøre estimater med utgangspunkt i både SØA-metoden og SSB-metoden. Det er noe forskjellig i verdiene, men mønstret er det samme som tidligere år (se [Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2018 side 185-188](#)).

I evalueringen av Klyngeprogrammet brukte SØA samspillsdatabasen for å kartlegge utviklingen i forsknings- og innovasjonssamarbeid. SSB fikk i slutten av 2018 i oppdrag å videreføre databasen som har skiftet navn til virkemiddeldatabasen. Databasen inneholder informasjon om hvem som deltar i offentlig finansierte forsknings-, utviklings- og innovasjonsprosjekter. Databasen gjør det mulig å se på utviklingen i prosjektsamarbeid før og etter prosjektstart. Vi anser dette for å være mer relevant sett i forhold til utviklingen av samarbeid. Informasjonen påvirkes ikke av den enkelte respondents oppfatninger og vurderinger og gir dermed et robust bilde på tvers av årganger og klyngeprosjekter. I tillegg reduserer dette byrden for klyngebedriftene.

I tabellen nedenfor har vi angitt antall nye samarbeid etter oppstart. Tallene er justert for samarbeid som man hadde før oppstart og som ble med inn i klyngeprosjektet, se kapittel 5 i [SØA Report 76-2017](#).

Tabell 4.5-3 Samarbeidsutvikling – netto økning og netto vekstrate siden prosjektstart.

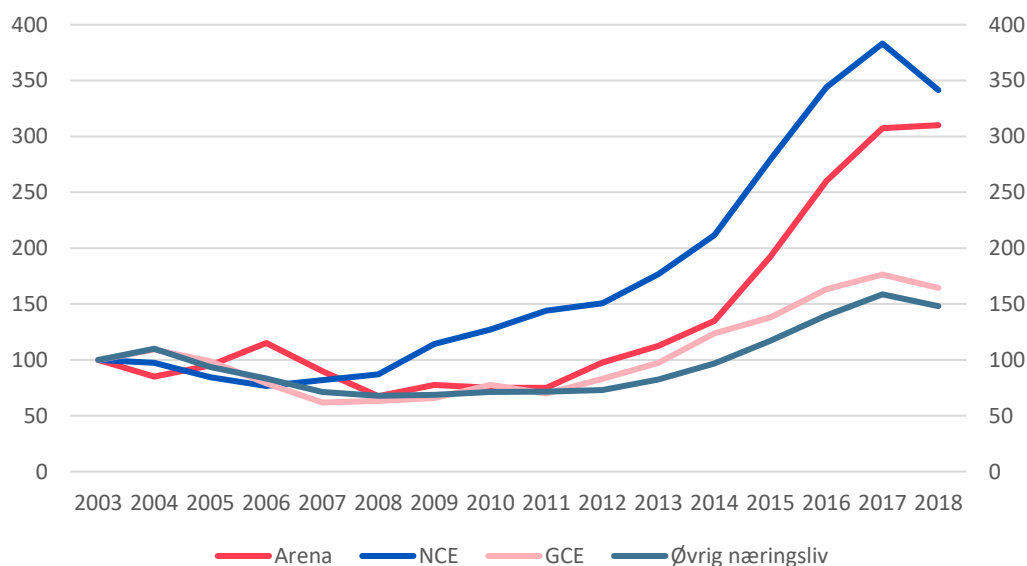
	Mellom et klyngemedlem og et ikke-medlem	Mellom to bedrifter i samme klynge	Mellom en bedrift og et kunnskapsmiljø i samme klynge	Mellom to klyngebedrifter i forskjellige klynger
Arena prosjektene	849 (45%)	10 (42%)	5 (125%)	14 (50%)
NCE/GCE-prosjektene	3434 (42%)	138 (51%)	56 (46%)	232 (39%)

Kilde: Virkemiddeldatabasen (SSB)

Det er en positiv utvikling i samarbeidsindikatoren for både Arenaprojektene og for NCE-/GCE-prosjektene når det gjelder de fire typene samarbeid som inngår i indikatoren. Selv om det er forsøkt å ta høyde for tidligere samarbeid, kan man ikke si at økningen utelukkende skyldes Klyngeprogrammet. Man kan ikke sammenligne årets tall med fjorårets tall da populasjonen som inngår er forskjellige, og fordelingen mellom modne klynger (NCE/GCE) og mer umodne arenaprosjekter er forskjellig. I tillegg kommer forskjeller i for eksempel innretningen til det enkelte prosjekt.

Et av målene med Klyngeprogrammet er å stimulere til økt innovasjon. Vi har brukt SkatteFUNN som en indikator på innovasjons- og utviklingsaktivitet. Figuren nedenfor viser utviklingen i bruk av SkatteFUNN blant kjernebedrifter i klyngene.

Figur 4.5-2 Indeks over antall aktive SkatteFUNN-prosjekter. Indeks 2003 = 100.

* kun aktive klyngeprosjekter er med i 2018

Klyngebedriftene bruker SkatteFUNN mer enn det øvrige næringslivet noe som vi mener er en indikasjon på en høy innovasjons- og utviklingsaktivitet. Nedgangen for NCE-bedriftene skyldes i stor grad endringer i prosjektporteføljen med hensyn til antall prosjekter og at prosjekter med medlemmer som i stor grad har brukt SkatteFUNN nå er ute av programmet.

Klyngene rapporterer om sitt aktivitetsnivå, og særlig antallet samarbeidsprosjekter er interessant å følge utviklingen på. Selv om porteføljen varierer fra år til år, gir det en indikasjon på hvilken type aktiviteter som prioriteres. Nytt av året er at klyngene har benyttet klyngeportalen til å rapportere sine aktiviteter. Klyngene rapporterer inn 2 264 bedrifter. Videre rapporteres det om et utstrakt samarbeid med andre klynger (323), også internasjonale (71). Det rapporteres også om 375

internasjonale prosjekter. Sammenlignet med 2018 er det noen færre internasjonale prosjekter (409 i 2018).

Klyngene rapporterer videre om 409 innovasjonsprosjekter (mot 331 i 2018), og 415 kompetanseprosjekter inklusive utvikling av nye utdanningstilbud (mot 473 i 2018). Som nevnt tidligere er det endring i portefølje, og klyngene prioriterer noe forskjellig fra år til år. Men basert på rapporteringen kan vi konstatere at det er vedvarende høyt aktivitetsnivå, og at det skapes et stort antall samarbeidsbaserte utviklingsprosjekter.

Klyngens rapportering viser at klyngene utløste FoU og innovasjonsvirkemidler fra virkemiddelapparatet, i tillegg til midler fra EU-virkemidler. Det siste er særlig interessant da mulighetene i EU nok fremdeles er noe underkommunisert hos klyngenes bedrifter. Samtidig har man jobbet strategisk med dette over tid, blant annet gjennom ordningen EU-rådgiver i klyngene. En analyse Innovasjon Norge gjorde i 2019 av antall tildelinger fra EU til klyngenes bedrifter i perioden 2014-2019, viser at nesten 80 prosent av tildelingene går til bedrifter hvor klyngen har hatt EU-rådgiver. Rådgiverens rolle ser ut til å ha stor betydning for å finne og veilede, slik at gjennomslaget blir større.

Klyngene anses å ha en svært viktig rolle i utvikling av regionalt næringsliv de fleste steder. Klyngene dannes ofte med utgangspunkt i allerede etablerte fortrinn og etablert næringsliv. Alle klynger har et regionalt tyngdepunkt, men samtidig er det interessant å se hvordan forskjellige klynger har spredning av bedrifter. Det kan se ut til at bransje, og om det er innenfor nye utviklingsområder, kan ha betydning. Men man skal ikke se bort fra at klyngens profil og holdning til å inkludere bedrifter over et større geografisk område kan ha betydning og gi klyngeeffekter i flere regioner.

Tabell 4.5-4 Klyngeprosjektene og medlemsbedriftenes fylkesvise tilhørighet.

Klynger	AGDER	INNLANDET	MØRE OG ROMSDAL	NORDLAND	OSLO	ROGALAND	TROMS OG FINNMARK	TRØNDELAG	VESTFOLD OG TELEMAR	VESTLAND	VIKEN	N/A	Total
Arctic Cluster Team (ACT)			1	29	6		1	3	2	1	1	1	45
ARENA OCEAN HYWAY CLUSTER			1		1	2	1	2		14	3	1	25
ARENA OSLO					56				1		3	4	64
Arena Torsk				27			3	2			1	2	35

Klynger	AGDER	INNLANDET	MØRE OG ROMSDAL	NORDLAND	OSLO	ROGALAND	TROMS OG FINNMARK	TRØNDELAG	VESTFOLD OG TELEMARK	VESTLAND	VIKEN	N/A	Total
Betongklyngen N3C (Norwegian Cold Concrete Cluster)		1	1	18	3		6					2	31
Blue Legasea			28	1	1					2	1	1	34
FINANCE INNOVATION					15	2		1		35	3	6	62
Fornybarklyngen	1			1	6		1	21			3	2	35
GCE BLUE MARITIME			34		2	1	1	1		2	1	9	51
GCE NODE	99				4	5			2	1	8	17	136
GCE Ocean Technology SA	1	1	1		7	14	1	8	2	91	11	14	151
iKuben		2	34		2			1				4	43
Industrial Green Tech	1				2				16		1	2	22
MIDSEC		1			2	1		38		2	2	3	49
NCE Aquatech			9	1	4	2		45	2	5	3	8	79
NCE ENERGY TECHNOLOGY	1	2			44	8		2	25	5	71	21	179
NCE EYDE	24				2	2			4	2	3	4	41
NCE Heidner Biocluster		14	1		1			1		1		0	18
NCE Maritime CleanTech	1				6	15	1		2	39	6	7	77
NCE Media			1		4	4	2			53		10	74
NCE SEAFOOD INNOVATION CLUSTER	1		1	1	1	4	1	1		29	1	1	41
NCE SMART ENERGY MARKETS				1	24	2			1	1	43	6	78
Nordic Edge Smart City Innovation Cluster	1				1	40			2	1	4	2	51
NORWAY HEALTH TECH	4	4	3	4	111	4	4	7	7	6	40	20	214
Norwegian Energy Solutions	1		1			47				1		1	51
NORWEGIAN FASHION HUB				1	22	3		2		8	8	4	48
Norwegian Offshore Wind Cluster	3	1			7	31			2	5	8	7	64
NORWEGIAN SMART CARE CLUSTER		1			6	29		1		6	2	11	56
NORWEGIAN TUNNEL SAFETY CLUSTER	5	6	4	1	14	33			3	5	16	5	92

Klynger	AGDER	INNLANDET	MØRE OG ROMSDAL	NORDLAND	OSLO	ROGALAND	TROMS OG FINNMARK	TRØNDELAG	VESTFOLD OG TELEMARK	VESTLAND	VIKEN	N/A	Total
SAMS - Sustainable Autonomous Mobility Systems		1			4						6	0	11
Solenergiklyngen	4		1		15	1		3	2	3	20	2	51
Stiim Aqua Cluster	1				1	28		1		2		0	33
TEQUITY CLUSTER			1		4			25		3		4	37
THE LIFE SCIENCE CLUSTER		1		1	19			2	1		5	2	31
SUM	148	35	122	86	397	278	22	167	74	323	274	183	2109

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Klyngeprogrammet, inklusive Digitalt kompetanseløft – klyngene som omstillingsmotor, hadde en total gjennomføringskostnad på 36,8 mill. kroner. Det er fordelt på 10,9 mill. kroner til direkte prosjektkostnader og 25,9 mill. kroner i timekostnader. Finansieringen var fordelt med 23,8 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet og 13 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Digitalt kompetanseløft – klyngene som omstillingsmotor var fullt ut finansiert av Nærings- og fiskeridepartementets midler. Deler av gjennomføringskostnadene benyttes til å finansiere avklaringsteamene hos klyngene, altså ikke til finansiering av Innovasjon Norges virksomhet.

Klyngeprogrammet var i 2019 i en fase med utvikling av blant annet lærings- og utviklingsplattformen og klyngeportalen. Hoveddelen av de direkte prosjektkostnadene gikk til dette. Det er også elleve klyngerådgivere ved regionkontorene som følger opp klyngene direkte, hvor kostnadene er timekostnader.

4.5.2 Bedriftsnettverk

Formålet med tjenesten

Bedriftsnettverk skal bidra til at flere små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner etablerer strategisk, markedsrettet og kommersielt samarbeid med andre bedrifter. Hensikten er å styrke bedriftenes tilgang til ressurser, og styrke innovasjonsevne og konkurransekraft. Det skal bidra til kommersialisering og vekst i nye markeder, og gi økt verdiskaping i bedriftene.

Hovedaktiviteter

Bedriftsnettverk ble i 2019 finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets kapittel 2421, post 71 og Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapittel 553, post 74.

Disponibel ramme fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til kundeprosjekter var 34,6 mill. kroner i 2019 mot 26,3 mill. kroner i 2018. Rammeøkningen hadde sammenheng med forventninger om økt etterspørsel og prosjekttilgang.

Det kom inn totalt 46 søknader i 2019 til eksisterende og nye prosjekter, mot 77 søknader i 2018. Av disse var 24 søknader om støtte til nye prosjekter, mens det som resultat av de to utlysningene i 2018 kom inn 62 slike søknader.

Bedriftsnettverkstjenesten gikk i 2019 over til regional mobilisering og løpende søknadsmottak, vurdering og utvelgelse av prosjekter ved regionkontorene. Den tidligere ordningen med åpen nasjonal utlysning og konkurranse om midlene, er avvirket. Denne omleggingen vurderes som en medvirkende årsak til lavere søknadsinngang i 2019. Erfaringsmessig mobiliserer åpne nasjonale utlysninger bredt i næringslivet.

Det ble i 2019 bevilget 10,4 mill. kroner mot 17,5 mill. kroner i 2018. Det er overført ubrukte midler på 24,2 mill. kroner til 2020 for å dekke finansieringsbehov (forpliktelser) knyttet til eksisterende prosjekter.

Tabell 4.5-5 Oversikt over antall nye og avsluttede bedriftsnettverk finansiert fra NFD og KMD.

	2017	2018	2019
Antall ved inngangen til året	71	70	58
Nye prosjekter	15	20	18
Avsluttede prosjekter	16	32	21
Antall ved utgangen av året	70	58	55

Det var et mål å ta inn 20-25 nye prosjekter i 2019. Lavere søknadsinngang er årsaken til at målet ikke ble oppnådd.

77 prosent av de nye prosjektene i 2019 er internasjonalt rettet (mot 90 prosent 2018). Den noe lavere andelen internasjonale prosjekter anses ikke vesentlig da det dreier seg om få prosjekter. Alle de nye prosjektene er relatert til omstilling og vekst gjennom utvikling av nye forretningsområder og markeder.

Alle fylker har aktive bedriftsnettverk, men fordelingen er noe ujevn. De tre siste årene sett under ett har det vært flest prosjekter i Trøndelag, Vestland og Oslo, mens Troms og Finnmark, Vestfold og Telemark og Innlandet har hatt en svakere utvikling.

Det er relativt god spredning på næringer. Det er flest prosjekter innen energi og miljø, marine næringer, og reiselivsnæringen.

Tabell 4.5-6 Bedriftsnettverk, oversikt over antall deltakerbedrifter.

	2017	2018	2019
Antall aktive bedrifter ved utgangen av året	690	536	518
Herav mobiliserte bedrifter i nye prosjekter	130	133	138

Antall bedrifter per prosjekt i porteføljen har i snitt vært ni til ti bedrifter i 2017 og 2018, mens de nye prosjektene i 2019 har rundt åtte bedrifter per prosjekt. Endringen anses ikke vesentlig.

Prosjekter finansiert med lokale midler fra fylkeskommunene

Innovasjon Norge finansierer også et betydelig antall bedriftsnettverk med lokale midler fra fylkeskommunene. Dette er prosjekter med vesentlig regional betydning.

Ved utgangen av 2019 omfattet dette 42 aktive prosjekter med omtrent 500 involverte bedrifter. Prosjektene er etablert fra 2017 til 2019 og fordeler seg slik på fylker; Troms og Finnmark (2), Nordland (12), Trøndelag (5), Møre og Romsdal (5), Vestland (5), Rogaland (0), Agder (0), Vestfold og Telemark (3), Viken (2), Oslo (1), og Innlandet (7). Nær 70 prosent av prosjektene er knyttet til reiselivsnæringen.

Nærmere om leverandørutviklingsprogrammet N2 Nord-Norge

Programmet skal styrke kompetanse og konkurransekraft innen sjømat, reiseliv og opplevelse og tilstøtende næringer. Eierne er Nordland fylkeskommune, Troms og Finnmark fylkeskommune og Sametinget. I henhold til oppdragsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet har Innovasjon Norge avsatt bedriftsnettverksmidler i 2017, 2018 og 2019 til sammen 12 mill. kroner fra post 74 til finansiering av leverandørutviklingsprosjekter.

N2-Nord-Norge kom operativt i gang i 2019. Det er ikke brukt midler i 2019 til finansiering av prosjekter. Rammen på 12 mill. kroner er overført til 2020. Programmet har arbeidet med å bygge fundamentet for den totale satsingen og det ble høsten 2019 gjennomført en utlysning av bedriftsnettverksmidler, uten søknadsfrist. I begynnelsen av 2020 har kommet inn flere søknader både fra Nordland, Troms og Finnmark.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norges egen spørreundersøkelse

Innovasjon Norges årlige spørreundersøkelse belyser samarbeidsrelasjoner, bidrag til innovasjon og bedriftenes oppfatning av prosjektets bidrag til videre utvikling, og er i stor grad lik undersøkelser i tidligere år som Innovasjon Norge har gjennomført selv. Undersøkelsen for 2019 omfatter, i tillegg til de ordinære bedriftsnettverkene, også bedriftsnettverk støttet med lokale

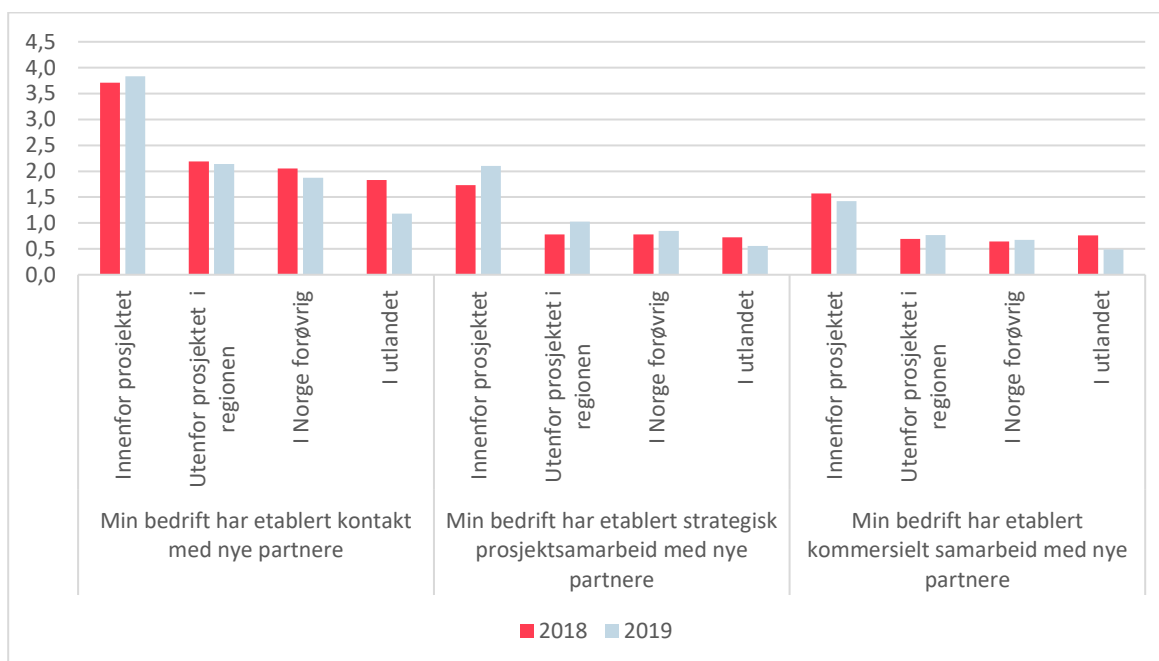
midler fra fylkeskommunene og andre sektorrelaterte midler, inkludert landbruksrelaterte prosjekter støttet med midler fra Landbruks- og matdepartementet.

Bedriftsnettverk bidrar til samarbeid

Spørreundersøkelsen viser at bedriftsnettverk gir mange nye samarbeidsrelasjoner. Undersøkelsen er basert på svar fra 291 bedrifter (115 i 2018). Disse bedriftene etablerte i snitt om lag 17 relasjoner hver i 2019. Det var tilsvarende resultat som i 2018.

Undersøkelsen viser følgende samarbeidsmønstre for 2018 og 2019:

Figur 4.5-3 Gjennomsnittlig antall samarbeidsrelasjoner per respondent som er etablert som følge av deltakelsen i bedriftsnettverksprosjektet i 2018 og 2019.

Samarbeidsmønsteret i 2019 er omtrent det samme som tidligere år, med unntak av en reduksjon fra 2018 til 2019 når det gjelder:

- etablert kontakt med nye partnere i utlandet
- etablert strategisk prosjektsamarbeid med partnere i utlandet
- etablert kommersielt samarbeid med partnere i utlandet

Bedriftene synes mest orienterte mot samarbeidspartnere innenfor bedriftsnettverket. Det er som forventet da bedriftsnettverk retter seg mot strategisk forpliktende, markedsrettet og kommersielt samarbeid med andre bedrifter som de har felles interesser med. Det er interessant at bedriftene rapporterer at de i vesentlig grad også har etablert kontakt, strategisk samarbeid og kommersielt samarbeid med nye partnere utenfor bedriftsnettverket. Når det gjelder

internasjonale samarbeidsrelasjoner, tyder undersøkelsen på at andelen internasjonalt orienterte prosjekter i porteføljen, har gått ned i 2019. Undersøkelsen for 2019 omfatter et større antall respondenter enn i tidligere år, og det var et betydelig innslag av landbruksrelaterte prosjekter og regionalt støttede prosjekter hvor utvelgelsen ikke har vært basert på utlysning og konkurranse mellom prosjektene. Ulike utvelgelsesprosesser kan ha hatt betydning for prioriteringen av prosjekter.

Antall respondenter er for få til å generalisere, men tallene tyder likevel på at Bedriftsnettverk bidrar til at bedriftene utvikler samarbeidsrelasjoner med nye partnere. Kommersielt samarbeid med nye partnere omfatter kunder og leverandører.

Bedriftsnettverk bidrar til innovasjon

Bedriftene rapporterer om at samarbeid i bedriftsnettverk bidrar til innovasjon på flere områder.

Andelen bedrifter som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon på de ulike områdene, har hatt følgende utvikling:

Tabell 4.5-7 Utviklingen i andelen bedrifter som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon på de ulike områdene.

	2018	2019
Nye varer og tjenester	59 %	58 %
Nye produksjonsprosesser	40 %	37 %
Nye forretningsmodeller	51 %	50 %
Nye markeder	65 %	62 %

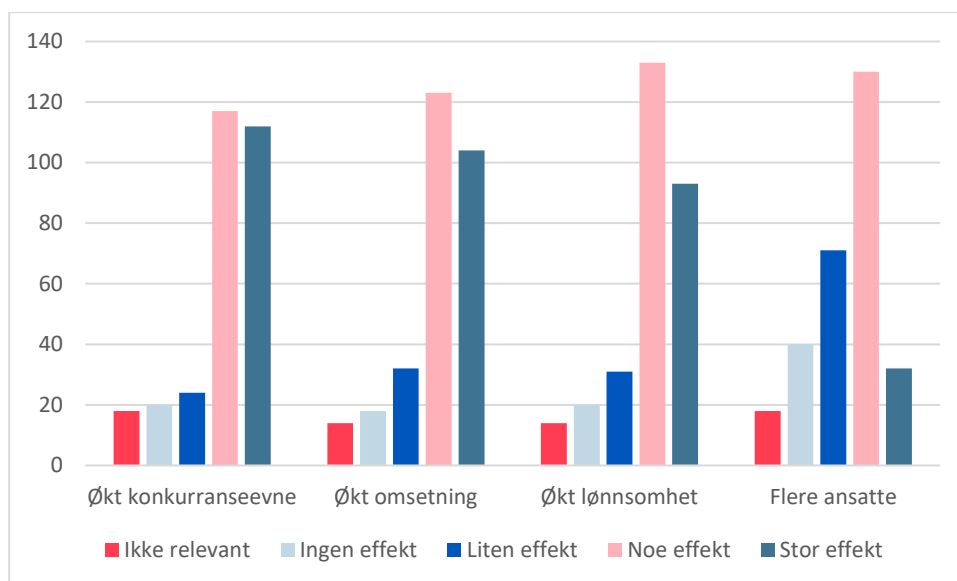
Andelen som sier at samarbeidet i noen grad eller i stor grad har bidratt til innovasjon, viser en svak nedgang i 2019 for alle de fire innovasjonsområdene sammenlignet med 2018.

Det generelle bildet er at bedriftsnettverk ser ut til å bidra vesentlig til innovasjon, spesielt innen nye varer og tjenester, nye forretningsmodeller og nye markeder.

Bedriftsnettverk bidrar til økonomiske effekter

I spørreundersøkelsen rapporterer bedriftene om at samarbeid i bedriftsnettverk forventes å bidra vesentlig til økonomiske effekter. Undersøkelsen viser dette mønsteret for 2019:

Figur 4.5-4 Effekter som følge av deltakelse i bedriftsnettverksprosjektet i 2019. Antall.

Mønsteret i 2019 er omtrent som i 2018. Det er interessant at bedriftene rapporterer om at samarbeid i bedriftsnettverk forventes å ha vesentlig effekt på flere områder, det vil si økt konkurransevne, økt omsetning og økt lønnsomhet.

Kundeeffektundersøkelse – førundersøkelsen 2019

Kundeeffektundersøkelsen førundersøkelsen 2019 viser at bedriftsnettverk i 2019 hadde 22 prosent i kategorien addisjonalitet i noen grad og 78 prosent i kategorien addisjonalitet i stor grad. Tilsvarende tall for 2018 var 8 prosent i kategorien addisjonalitet i noen grad og 85 prosent i kategorien addisjonalitet i stor grad. Totalt sett vurderes addisjonaliteten for bedriftsnettverk som høy.

Vurdering av måloppnåelse for 2019

Innovasjon Norges undersøkelse for 2019 viser at Bedriftsnettverkstjenesten virker godt og bidrar effektivt til måloppnåelse. Bedriftene rapporterer at bedriftsnettverk bidrar vesentlig til økt samarbeid, innovasjon og økonomisk utvikling.

Innovasjon Norge har gjennomført vesentlige tiltak for å forenkle og legge til rette for overføring av oppdragsgiveransvaret for bedriftsnettverk til fylkeskommunene fra 2020. Prosessen for mobilisering, rekruttering og utvelgelse av nye prosjekter, er lagt om fra nasjonale utlysninger, til regional mobilisering, og løpende mottak, vurdering og utvelgelse av prosjekter ved regionkontorene. Politikktutvikling for bedriftsnettverk er vesentlig endret på bakgrunn av anbefalinger i den eksterne evalueringen fra 2018. Det er blant annet etablert nye felles kvalitetskrav og faglige vurderingskriterier for å sikre likebehandling over hele landet.

Omleggings- og tilretteleggingsarbeidet har påvirket mobiliseringsarbeidet og søknadstilfanget i 2019. Søknadsinngangen ble lavere enn i tidligere år. Det førte til at det ble tatt inn færre nye prosjekter enn forventet.

Ved utgangen av 2019 omfattet prosjektporteføljen innen bedriftsnettverk totalt 97 prosjekter. Til sammen involverer disse prosjektene om lag 1 000 bedrifter. Dette er prosjekter som er finansiert med både nasjonale nettverksmidler fra Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet og lokale midler fra fylkeskommunene.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Forbruket av administrasjons- og gjennomføringskostnader i 2019 var om lag 4,7 mill. kroner. Disse ble benyttet til:

- Administrasjon, herunder budsjettering, oppfølging og rapportering
- Utvikling av kunnskapsgrunnlaget, kompetanseutvikling og opplæring
- Mobilisering, faglig veiledning, saksbehandling og oppfølging

4.5.3 Innovasjonspartnerskap

Formålet med tjenesten

I 2019 tildelte for første gang Kommunal- og moderniseringsdepartementet 24 mill. kroner til innovasjonspartnerskap over kap. 553. post 74. I ordningen innovasjonspartnerskap risikoavlaster og veileder Innovasjon Norge kommuner og offentlige etater som går sammen med næringslivet for å løse samfunnsutfordringer. Innovasjonspartnerskap legger til rette for at innovative gründere og vekstbedrifter kommer i posisjon til å utvikle og levere nye løsninger til offentlige markeder. Innovasjonspartnerskap skal også bidra til økt kvalitet i tilbud og tjenester i offentlig sektor og reduserte kostnader. Gjennom innovasjonspartnerskap ønsker Kommunal- og moderniseringsdepartementet å få frem løsninger som vil bety mye for offentlig sektor i distriktskommuner. Ordningen fremmer etterspørselsdrevet innovasjon, noe som er en sentral tilnærming til å løse samfunnsutfordringer.

Hovedaktiviteter

I første halvdel av 2019 lyste Innovasjon Norge og Forskningsrådet ut til sammen 100 mill. kroner til offentlig-private samarbeid. Dette var første året det ble gjennomført en felles, koordinert utlysning på dette området. Forskningsrådet finansierte prosjekter som krever forskning og som følger en før-kommersiell prosess og Innovasjon Norge finansierte innovasjonspartnerskap. Det ble arrangert informasjonsmøter i Trondheim, Tromsø, Stavanger, Bergen, Kristiansand, Oslo, Hamar og Lillehammer. Totalt kom det inn 57 søknader. Med midler fra Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, finansierte Innovasjon Norge fem nye innovasjonspartnerskap:

- St. Olavs Hospital – Teknologiasistert opplæring i kliniske ferdigheter: Tildelt 10 mill. kroner (2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 8 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet)
- Gjøvik, Hamar, Ringsaker og Lillehammer kommune – Smart vinterveg: Tildelt 14 mill. kroner (12,4 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 1,6 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet)
- Bærum kommune – Overvannshåndtering i byområder: Tildelt 14 mill. kroner (2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 12 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet)
- Vestre Viken – Videosamtale med akuttmedisinsk kommunikasjonsentral: Tildelt 10 mill. kroner (2 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 8 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet)

Som første innovasjonspartnerskap ferdigstilte Stavanger kommune i 2019 sitt prosjekt og kjøper nå inn de utviklede aktiviseringsrobotene. De fire andre innovasjonspartnerskapene er godt i gang med utviklingen av nye løsninger på ulike samfunnsutfordringer.

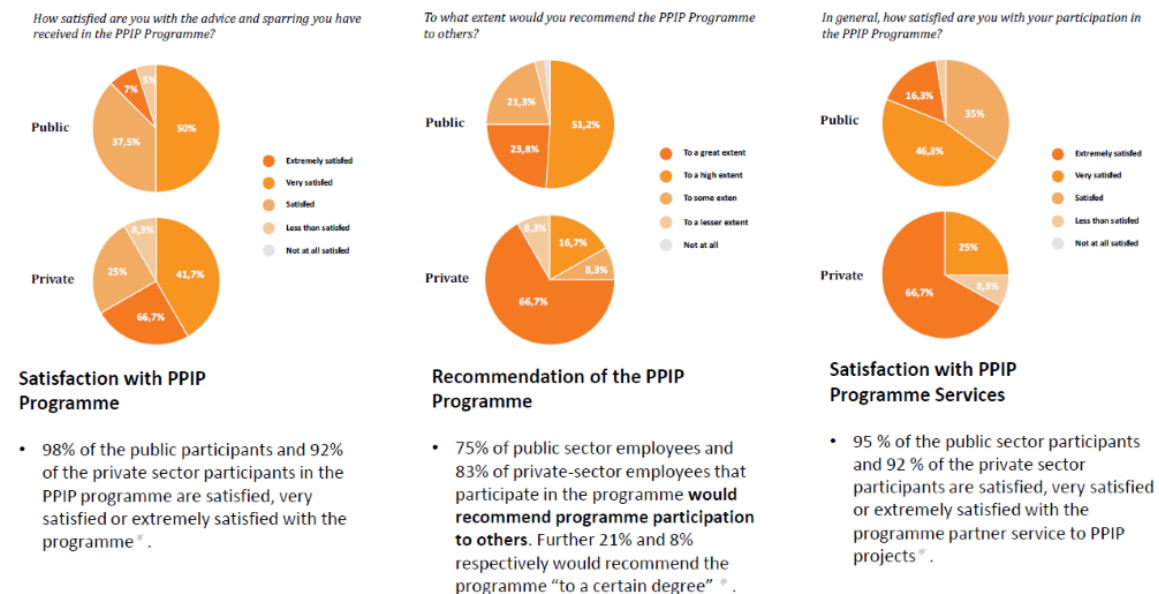
Økt fokus på regionale utfordringer

Små kommuner vil fremover stå overfor store strukturelle utfordringer som for eksempel mangel på arbeidskraft og vekst i omsorgsbyrden. For å mobilisere prosjekter som vil ta tak i regionale utfordringer eller behov som har stor betydning også for mindre kommuner, fikk prosjekteierne tilbud om ekstra midler for samarbeid med mindre offentlige aktører. Samtlige av prosjektene ønsket de ekstra midlene og har dermed inngått tett samarbeid med mindre offentlige aktører eller de skal bidra til kunnskapsoverføring til mindre kommuner.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I 2019 ble programmet innovasjonspartnerskap evaluert. Evalueringen så på hvilke resultater en kan se så langt for de offentlige og de private aktørene som har vært involvert i ordningen, og hvilke langsiktige effekter de ser for seg at de vil kunne oppnå på lang sikt. Konklusjonene viser stort potensial for økt verdiskaping og at hypotesene bak oppstart av innovasjonspartnerskapsordningen bekreftes og styrkes, og at kompetansen og prosessveiledningen som tilbys er av avgjørende betydning. De overordnede erfaringene med ordningen vises i figurene under.

Figur 4.5-5 Evaluering av innovasjonspartnerskap - overordnede erfaringer.

Selv om hovedfunnene er meget gode, peker også evalueringen på punkter som kan videreutvikles for å forbedre ordningen. Disse skal Innovasjon Norge jobbe videre med i 2020. Innovasjon Norge har også lagt opp til nye analyser for å se på mer langsiktige effekter og verdiskaping noen få år frem i tid.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Gjennomføringskostnader til innovasjonspartnerskap utgjorde i 2019 9,1 mill. kroner. Kostnadene er fordelt på Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, hvorav Kommunal- og moderniseringsdepartementet har bidratt med en ramme på 3,6 mill. kroner av en totalramme på 12,1 mill. kroner. Timer utgjør hoveddelen av kostnadene. Typiske aktiviteter som er tilknyttet oppdraget er rigging og tett oppfølging av prosjektene og bistand til å gjennomføre ulike aktiviteter gjennom hele prosessen. Innovasjon Norges tilstedeværelse i regionene benyttes til å mobilisere gode offentlige aktører og innovasjonsprosjekter fra hele landet.

5 Rapportering til Landbruks- og matdepartementet

5.1 Innledning

Landbruksoppdraget er et stort og viktig oppdrag for Innovasjon Norge med i underkant av 830 mill. kroner. Oppdraget er hovedsakelig knyttet til innenlandsk produksjon og marked samt til kontorene i Norge.

Oppdraget skal bidra til de overordnede målene for landbruks- og matpolitikken som er matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

Landbruksoppdraget omfatter tjenester som skal stimulere til modernisering og effektivisering i det tradisjonelle landbruket, øke sysselsetting, vekst og innovasjon innen andre landbruksbaserte næringer og øke verdiskaping i biobaserte næringer gjennom markedsorientering og bærekraftig utnyttelse av bioressursene.

Tabell 5.1-1 Ramme fra Landbruks- og matdepartementet. 2019. Mill. kroner.

Kapittel og post	Ordning	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk
Kap. 1137, post 71	Bioøkonomiordningen	2,5	4,9	4,8
Kap. 1150, post 50	Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	71,4	79,3	92,7
Kap. 1150, post 50	Midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket	589,0	596,4	641,8
Kap. 1150, post 50	Utviklingsprogrammet, jordbruksavtalen	95,9	118,6	70,1
Kap. 1151, post 51	Utviklingsprogrammet, reindriftsavtalen	6,9	8,9	4,8
Sum		765,7	808,0	814,2

5.2 Kap. 1137, post 71 Bioøkonomiordningen

Formålet med tjenesten

Bioøkonomiordningen støtter bedrifter som utvikler produkter og løsninger for effektiv og bærekraftig bruk av bioressurser i eksisterende og nye verdikjeder. Målet er å bygge biobasert industri i Norge og bidra til økt verdiskaping basert på bioressurser fra hav, jord og skog. Det er et internt mål at ordningen skal være fleksibel og kunne virke utløsende for andre virkemidler i og utenfor Innovasjon Norge.

Bioøkonomiordningen er en samling av virkemidler fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet som ble opprettet i 2017 som en forenkling av virkemiddelporteføljen.

Hovedaktiviteter

Med midler fra Landbruks- og matdepartementet ble det totalt finansiert seks utviklingsprosjekter, hovedsakelig innenfor jordbruksrelatert virksomhet: Strand Unikorn, Hoff, Bjertnæs og Hoel, Jook, Raymond Himberg og Norsk Landbruksrådgivning. Flere prosjekter rettet mot landbruket ble finansiert med midler fra andre departementer i Bioøkonomiordningen.

Øvrig rapportering

For fullstendig rapportering på ordningen, se omtale under Nærings- og fiskeridepartementets kapittel 3.3.5 Tilskudd til Bioøkonomiprojekter.

5.3 Kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket

Formålet med tjenesten

Programmets formål er å stimulere jord- og skogbrukere til å produsere, bruke og levere fornybar energi i form av brensel, ferdig varme eller annen energi. I tillegg til å gi økt verdiskaping skal programmet bidra til at ny landbruksrelatert teknologi tas i bruk og testes. Prosjekter som bidrar til å redusere klimautslipp prioriteres.

Programmet gir primært investeringsstøtte til investeringer i fornybar energi i landbruket, men yter også støtte til og gjennomfører informasjons- og kompetansehevende aktiviteter, som kan frembringe flere investeringsprosjekter innen både teknologi og energi.

Hovedaktiviteter

Det ble innvilget 92,7 mill. kroner til 188 saker i 2019 som er det største antallet saker siden programmet ble startet i 2003. Saksbehandlingen gjennomføres med et team på åtte personer fra ulike regionkontorer i Norge.

I tillegg til ordinær drift ble det i 2019 arrangert studietur til Hadeland med 30 deltakere fra hele Norge med demonstrasjon av ulike typer bioenergianlegg og erfaringsdeling om drift og vedlikehold. For å øke bruken av fornybar energi i de nordligste fylkene ble det satt opp en kursserie på to kurs i Nordland og tre kurs i Troms og Finnmark. Samlet deltok det 100 personer på kursene. Det har vært god respons i etterkant av kursene og det har blitt etablert flere anlegg i kjølvannet av kursene.

Tabell 5.3-1 Bioenergiprogrammets innvilgede søknader fra 2003-2019

Prosjekttype	Antall saker			Innvilget i mill. kroner			Energimengde i GWh		
	2003-2017	2018	2019	2003-2017	2018	2019	2003-2017	2018	2019
Biogass, biokull, biodrivstoff	42	0	2	23	0	3	3	0	1

Prosjekttype	Antall saker			Innvilget i mill. kroner			Energimengde i GWh		
	2003-2017	2018	2019	2003-2017	2018	2019	2003-2017	2018	2019
Brenselproduksjon	158	4	6	61	2	3		0	
Forprosjekt	187	17	16	18	2	2		0	
Forstudie	231	8	10	8	0	1		0	
Gårdswarme Næring	1 006	103	115	243	50	50	168	21	23
Gårdswarme Bolig	558	4	7	17	0	1	24	0	0
Komp. og utredning	168	4	6	28	4	4	0	0	
Varmesalgсанlegg	201	15	23	195	31	28	169	16	12
Veksthus	29	2	3	14	1	3	30	1	1
Sum	2 580	157	188	606	91	93	394	39	38

Tabellen under viser utvikling i fordelingen av saker og midler over tid.

Basert på årets økning i antall søknader på investeringer til fornybare energikilder og satsingen på biogass forventes det fortsatt økende søknadsmasse til programmet i 2020.

Tabell 5.3-2 Utvikling i fordelingen av saker og midler over tid

Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk	Tilsagn
71,4	79,3	92,7	188

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Hovedtyngden av programmets innsats er rettet mot delmålet om flere vekstkraftige bedrifter. Programmet styres etter en målsetting om økt produksjon og bruk av fornybar energi og reduserte klimagassutslipp. I tillegg skal programmet bidra til å introdusere ny teknologi til landbruket. Det ble støttet ny produksjon av fornybar energi på 38 GWh i 2019. Gårdswarmeanlegg og varmesalgсанlegg utgjør den største andelen av sakene. Det ble støttet fire saker innen introduksjon av ny teknologi som i sum utgjorde 3,5 mill. kroner. Det ble innvilget tilskudd til bygging av ny type biogassanlegg på gårdsnivå, ulke typer varmegjenvinnere på landbruksbygg og testing av nye konsepter på LED-belysning i veksthus. Aktivitetene knyttet mot kompetanse er spisset mot de regionene der det er liten pågang av søknader, samt at biogass er løftet opp som et område der det prioriteres forprosjekter, studieturer og fagdager.

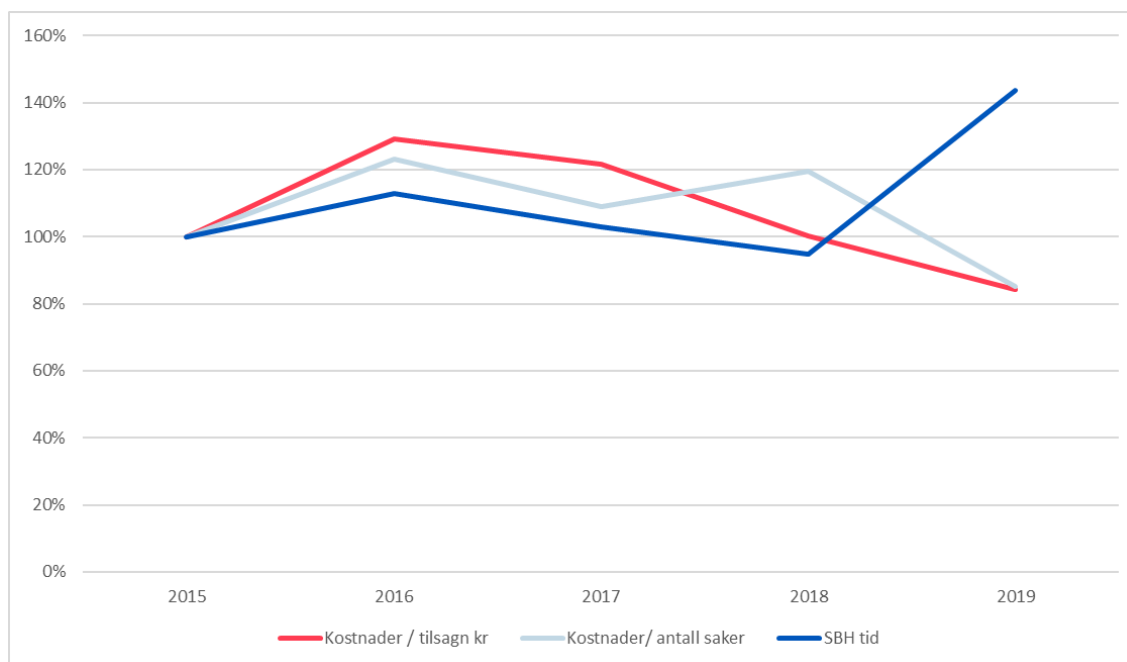
Kundene vurderer at støtten bidrar forholdsvis beskjedent til økt kompetanse. Best ut kommer forbedring av produksjonsprosesser der en tredjedel mener den bidrar i stor grad. 80 prosent av kundene mener at støtten har vært utslagsgivende for å gjennomføre investeringen, det vil si høy addisjonalitet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

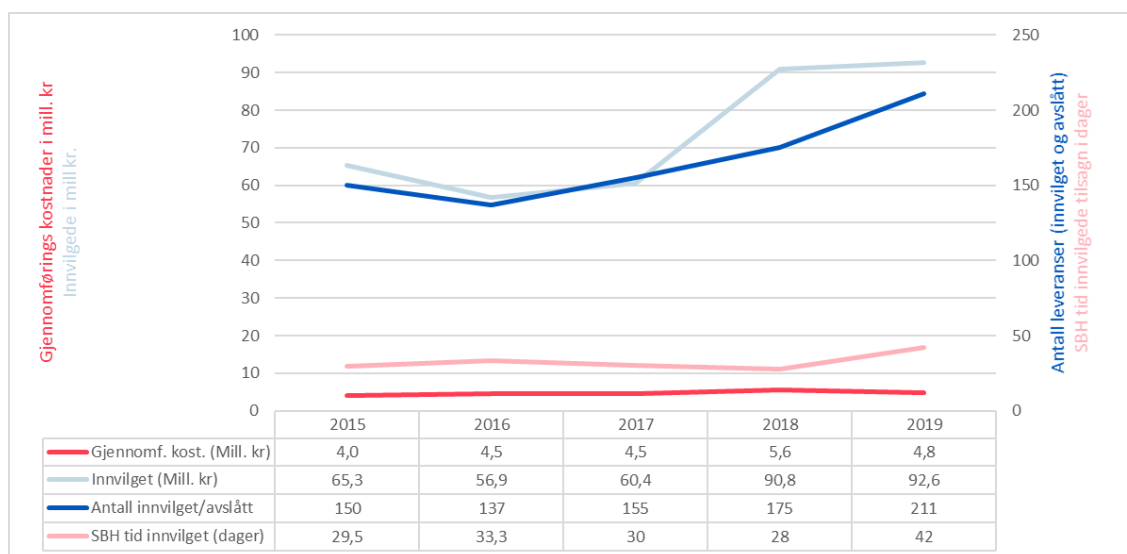
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket har administrasjon- og gjennomføringskostnader på 4,8 mill. kroner. Dette fordeler seg med 4,1 mill. kroner i timekostnader og 0,1 mill. kroner i direkte prosjektkostnader. Det ble innvilget mer midler enn tilgjengelig ramme i 2019. Avviket skyldes feil i databasen til Innovasjon Norge som medførte at det ble underrapportert på innvilgede beløp. Feilen er rettet, overforbruket endte på 5,4 mill. kroner.

Saksbehandlingstiden økte betraktelig i 2019 sammenliknet med 2018. Dette skyldes at rammene ble disponert allerede i slutten av september og flere saker måtte settes på vent til nye rammer var tilgjengelige. Tendensen er kostnadene per sak reduseres. Dette er som forventet etter at nytt søknadssystem ble tatt i bruk på forsommeren 2018. Økt saksbehandlingstid skyldes at rammene var disponert tidlig på høsten, og at mange saker derfor har måttet vente.

Figur 5.3-1 Kostnadseffektivitet for Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket over tid. Indeks 2015.

Figur 5.3-2 Kostnadseffektivitet for Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket over tid³⁷

5.4 Kap. 1150, post 50 Investering og bedriftsutvikling i landbruket

Formålet med tjenesten

Formålet med midler til Investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midler) er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt bidra til sysselsetting, bosetting og et variert landbruk i alle deler av landet med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

Hovedaktiviteter

Samlet er det i bevilget 637,8 mill. kroner i tilskudd fordelt med 536,8 mill. kroner (84 prosent) til investeringer innen tradisjonelt landbruk, mens 100,9 mill. kroner (16 prosent) av midlene gikk til utvikling av andre landbruksbaserte næringer. I tillegg ble det bevilget 4,1 mill. kroner til tapsfond for risikolån slik at samlet bevilgning blir på 641,8 mill. kroner.

Dette er om lag samme beløp og samme fordeling som i 2018. På grunn av annulleringer og udisponerte midler fra forrige år kan årets bevilgning overskride årets tildeling av ramme.

³⁷ På grunn av en teknisk feil er innvilget beløp for Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket 11,6 mill. kroner lavere i uttrekket som var gjort for 2019. Dette er korrigert her.

Med tradisjonelt landbruk menes primærproduksjonene innenfor husdyr-, jord- og hagebruk. Med andre landbruksbaserte næringer menes for eksempel videreforedling av produkter fra tradisjonelt jord- og hagebruk samt tjenester tilknyttet reiseliv, opplevelser og Inn på tunet.

Støtte til tradisjonelt landbruk er i hovedsak knyttet til delmål 2 vekst i bedrifter, mens en betydelig del av de vel 16 prosent som går til andre landbruksbaserte næringer er knyttet til delmål 1 flere gode gründere.

Tabell 5.4-1 Oversikt over disponibel ramme, forbruk og tilsagn på LMD kap. 1150, post 50.

Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk	Tilsagn
589,0	696,4	641,8*	1 012

*Inklusiv 4,1 mill. kroner til tapsfond risikolån

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det gis en mer utfyllende rapport om ordningen til Landbruks- og matdepartementet i forbindelse med jordbruksforhandlingene. Midlene er fordelt i fylkesvise rammer av Landbruks- og matdepartementet. Sentrale føringer er at midlene skal bidra til økt matproduksjon der det er markedsmessig grunnlag for det, bedre dyrevelferd og bidra til flere lønnsomme arbeidsplasser innen andre landbruksbaserte næringer.

Innenfor husdyrhold er det markedsdekning for de fleste produksjonene. Melkeproduksjon er styrt av kvoter, slik at økt produksjon hos noen kan skje med bakgrunn i at andre reduserer eller avviker melkeproduksjonen og/eller selger eller leier ut kvoten. For storfekjøttproduksjon nærmer man seg markedsdekning, for sauehold er det for tiden overproduksjon og investeringsstopp for de fleste prosjekter i 2019. Også for egg- og svinproduksjon er det markedsdekning. Alle disse produksjonene er omfattet av [markedsreguleringen for jordbruksvarer](#).

Tilskudd til investeringer innen planteproduksjoner, eksempelvis korn, potet, hagebruk, frukt og bær, har økt markant både med hensyn til andel og beløp i 2019, og utgjør nå 15 prosent av tilskudd til tradisjonelt landbruk og 13 prosent av de samlede tilskuddene. Dette samsvarer med markedsmuligheter og føringer fra jordbruksforhandlingene.

299,6 mill. kroner (56 prosent) av tilskuddene til tradisjonelt landbruk er merket med kjennetegn «miljø», det vil si at prosjektet bidrar til mindre utslipp av klimagasser, reduserte utslipp til vann, energieffektivisering og bedre utnyttelse av avfall, restråstoff og biologiske ressurser. Dette er en økning fra 52 prosent i 2018 og i tråd med målsettingen om klimavennlig landbruk med reduserte utslipp.

Innen andre landbruksbaserte næringer utgjør tjenester tilknyttet jordbruk, produksjon av næringsmidler og drikkevarer samt reiselivs- og opplevelsestilbud den største andelen. Samlet er det regnet med at prosjektene vil bidra til omtrent 380 årsverk. Dette er en nedgang på nærmere

70 årsverk i forhold til 2018, og skyldes at prosjektene nå i større grad synes å sikre eksisterende sysselsetting enn å skape ny sysselsetting.

Samlet er kvinneandelen av tilskuddene 50 prosent, som er det samme som i 2018. Kvinneandelen er fortsatt høyest for andre landbruksbaserte næringer.

29 prosent av tilskuddene går til ungdom under 35 år, dette er noe lavere enn i 2018 men fortsatt høyere enn i 2017.

65 prosent av tilskuddene er gitt til bedrifter innen det distriktpolitiske virkeområdet, dette er samme nivå som i 2018. Andelen er høyest for tradisjonelt landbruk med 67 prosent mot 52 prosent for andre landbruksbaserte næringer.

Med hensyn til kompetanse kommer IBU-etablerertilskudd og IBU-tilleggsnæring best ut i forhold til gjennomsnittet for alle tjenestene i Innovasjon Norge. Dette skyldes at disse prosjektene i langt større grad inneholder «myk» bedriftsutvikling enn investeringsprosjektene innen tradisjonelt landbruk.

Midler til investering og bedriftsutvikling inngår i Innovasjon Norges kundefølelserundersøkelser. De siste årene er kundefølelserundersøkelsene delt etter virkeområdet for midlene.

Etterundersøkelsen av bedrifter som fikk støtte i 2015 viser at 64 prosent til 73 prosent av bedriftene mener at støtten har hatt høy addisjonalitet, høyere for etablerertilskudd og andre landbruksbaserte næringer enn for tradisjonelt landbruk. Fordelingen er fortsatt om lag som for gjennomsnittet av Innovasjon Norges tjenester.

For bidrag til kompetanse kommer etablerertilskudd og andre landbruksbaserte næringer i gjennomsnitt klart bedre ut enn tradisjonelt landbruk. Produktutvikling, markedsutvikling, strategi og veivalg kommer best ut for etablerertilskudd og andre landbruksbaserte næringer, mens forbedring av produksjonsprosesser kommer klart best ut for tradisjonelt landbruk.

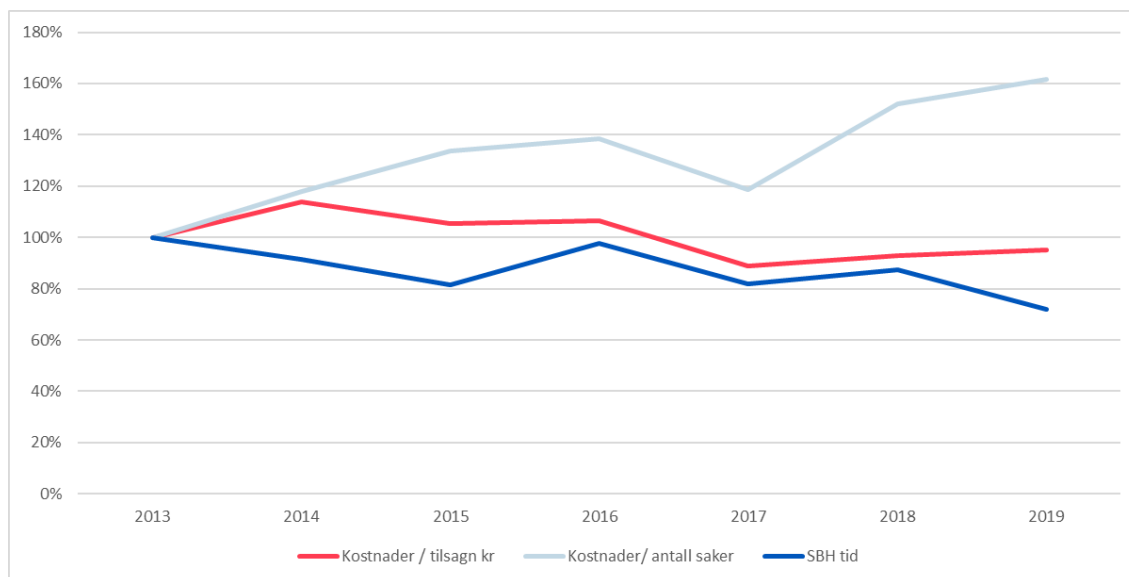
Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Investering og bedriftsutvikling har administrasjons- og gjennomføringskostnader på 45,6 mill. kroner. Dette fordeler seg med 42,6 mill. kroner i timekostnader og 3 mill. kroner i direkte prosjektkostnader. I direkte prosjektkostnader inngår 900 000 kroner til de regionale bedriftsutviklingsprisene i landbruket.

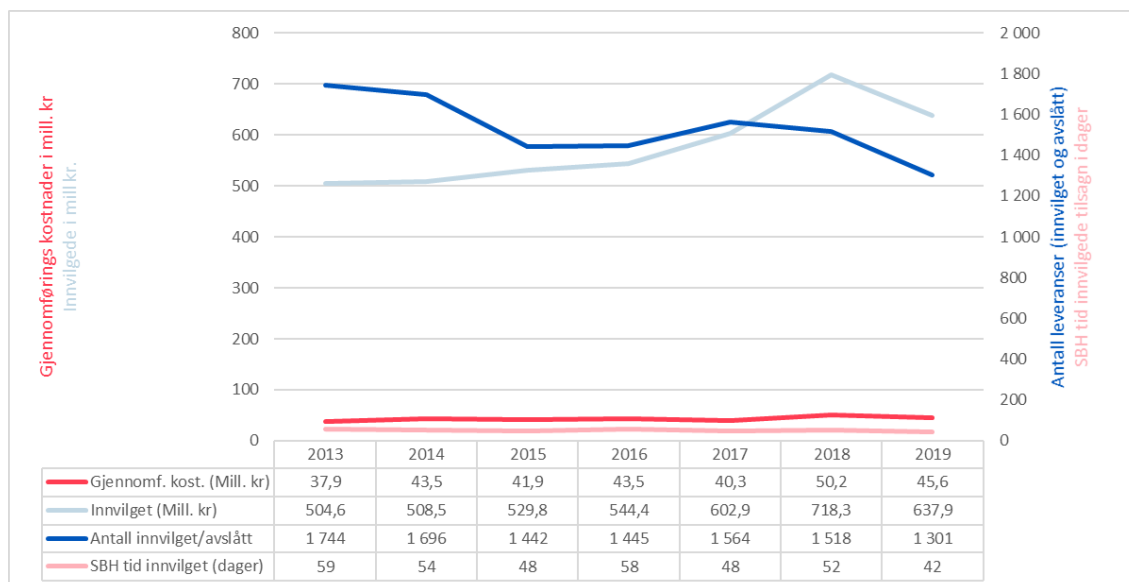
Kostnadene som føres på Midler til investering og bedriftsutvikling omfatter i tillegg prosjektvurdering og saksbehandling også kostnader til «backoffice», partnerskapsarbeid, deltakelse i ulike eksterne prosjektgrupper og all annen innsats på landbruksområdet som ikke har særskilt finansiering. Reduksjonen i saksbehandlingstid skyldes hovedsakelig at ordningen med søknadsfrister i enkelte fylker er avvirket, og at det nå er fortløpende saksbehandling i hele landet.

Videre har nytt saksbehandlersystem for deler av porteføljen høsten 2019 bidratt til kortere saksbehandlingstid.

Figur 5.4-1 Kostnadseffektivitet for IBU over tid. Indeks 2013 = 100.

Figur 5.4-2 Kostnadseffektivitet for IBU over tid³⁸

³⁸ Dette er BU-ordningen (581) + Forvaltning av tilskudd LMD post 50 (59100003)

5.5 Kap. 1150, post 50 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (Landbrukets utviklingsfond (LUF))

Formålet med tjenesten

Utviklingsprogrammet skal bidra til å skape økt vekst og verdiskaping innenfor nye næringer basert på landbrukets og reindriftens ressurser.

Hovedaktiviteter

Tabell 5.5-1 Oversikt ramme, forbruk og antall tilsagn for Utviklingsprogrammet. Mill. kroner.

	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk	Antall tilsagn
Finansiering			29,5	46
Herunder vekst			20	22
Herunder bedriftsnettverk			9,5	24
Kompetanse			7,6	21
Omdømme			33	29
TOTALT	95,9	118,6	70,1	96

Totalt ble det bevilget 70 mill. kroner fordelt på 96 saker i 2019, dette er en svak nedgang fra 2018 på omtrent 4 mill. kroner. Programmet har en ekstern styringsgruppe som blant annet fordeler budsjettammene på de tre områdene finansiering, kompetanse og omdømme.

Finansiering

Det ble bevilget 29,5 mill. kroner til 46 saker i 2019, hvorav 20 mill. kroner til 22 vekstsaker. Dette er på samme nivå som i 2018. Det ble bevilget 9,5 mill. kroner fordelt på 24 saker til bedriftsnettverk. Dette er en økning på 2,5 mill. kroner fra 2018, mens antall saker økte med to. Innvilget beløp i snitt per sak er høyere i 2019. Nettverk finansiert i 2019 fordelte seg på følgende faser:

- Forstudie: 6 (-3 fra 2018)
  - Forprosjekt: 4 (-2 fra 2018)
  - Hovedprosjekt: 13 (+4 fra 2018)
- Med følgende fordeling: 4 prosjekt i år 1, 6 i år 2 og 3 prosjekt i år 3.

Kompetanse

For de matfaglige kompetansetiltakene gjennom kompetansenettverkene vises det til egen årsrapport for kompetansenettverkene som kommer i mars hvert år. Disse overføres fra 2020 til fylkeskommunene.

Ut over satsingen via kompetansenettverkene tilbyr Innovasjon Norge forretningsmessig kompetanse til Utviklingsprogrammets målgrupper gjennom sine generelle ordninger. Et eksempel er mentortjenesten der en bedrift kan få en mentor som gir strategiske råd i inntil 90 timer. Som en oppfølging av [vekstevalueringen](#) mottar alle bedrifter som får vekststøtte tilbud om mentor. Ti vekstbedrifter har benyttet seg av tilbudet. Videre har flere av bedriftene brukt mentor i forkant av vekstfinansieringen.

Det settes i gang flere og flere kurs som vektlegger økt bruk av lokalmat på serveringssteder. I 2019 ble det gjennomført tre kurs finansiert med midler fra programmet.

Omdømme

De største omdømmetiltakene Grüne Woche i Berlin og Matstreif i Oslo. I tillegg har Utviklingsprogrammet finansiert ti regionale matfestivaler.

Bondens Marked har mottatt støtte til utviklingsarbeid og mobilisering av nye medlemmer. Andre sentrale omdømmetiltak som er prioritert er konkurransen Det Norske Måltid (som fra 2020 er en del av de nasjonale omdømmearrangementene under utviklingsprogrammet) Bocuse D'Or for Årets kokk og Årets unge kokk. Videre har Hanen fått finansiering for utredning av muligheten for et Sider-VM i Norge. Det er også gitt støtte til bruk av norsk mat på internasjonale arrangement i 2019, middag for næringslivsdelegasjonen i forbindelse med statsbesøket til Chile og åpningsmiddagen på bokmessen i Frankfurt, der Norge var partnerland. Programmet finansierte overordnet Norgesprofilering for bedrifter som deltok på Anuga og CIIE i 2019. Omdømmetiltakene vil bli gjennomgått i 2020, i forbindelse med det pågående arbeidet med regjeringens strategi Matnasjonen Norge.

2019 var det første året med ny strategi for VisitNorway, som også ga endringer for hvordan det jobbes med tema og bygdeturisme. Effektene av grepene vil evalueres etter en treårig periode. Programmets omdømmegjennomgang i 2020 vil derfor ikke inkludere de bygde- og landbruksbaserte reiselivsaktivitetene.

For 2019 var det satt av 6 mill. kroner til temakampanjene mat og drikke, sykling, fiske og vandring gjennom Utviklingsprogrammet til produksjon av nytt materiell som lanseres i 2020. For vandring vil det være en pilegrimskampanje i samarbeid med Pilegrimsleden. Interessen for mat er økende både på www.visitnorway.com og i sosiale medier. På alle presseturer serveres det lokalmat som en viktig del av helhetsopplevelsen.

For 2019 ble det satt av 5,5 mill. kroner til en overordnet kampanje for å øke bevisstheten og bygge omdømmet rundt landbruks- og bygdebaserte reiselivsopplevelser i Norge (tidligere Bygdeturismekampanjen). Målgruppen for årets kampanje var barnefamilier. Aktivitetene bestod hovedsakelig av filmen [Sense the farm](#), som er sett av mange.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det gis en mer utfyllende rapport om programmet til Landbruks- og matdepartementet i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping har hatt en høy addisjonalitet over flere år. I 2019 er programmet en av de tre ordningene i Innovasjon Norge som gjør det best på addisjonalitet. 81 prosent anga at tjenesten de hadde mottatt i stor grad var utløsende, en økning på 3 prosent fra 2018. Resterende 19 prosent ligger på «i noen grad», mens ingen angir addisjonalitet i liten grad. Dette viser at virkemiddelet er av stor betydning for de som ønsker å investere i slike prosjekter, og at en stor andel av prosjektene ikke ville blitt gjennomført uten støtte fra Innovasjon Norge.

Kundeeffektundersøkelsen, eller etterundersøkelsen, viser at programmets kunder oppgir følgende tre som de viktigste formene for økt kompetanse gjennom prosjektene som er støttet:

- muligheter ved samarbeid og nettverk
- utvikling av markeder
- strategiprossesser og veivalg

Dette henger godt sammen med programmets finansieringstiltak og kompetansehevende tiltak som FRAM og mentortjenesten som tilbys. Kundene angir kompetanseområdet internasjonalisering og eksport som lavere enn de andre kompetanseområdene i undersøkelsen.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

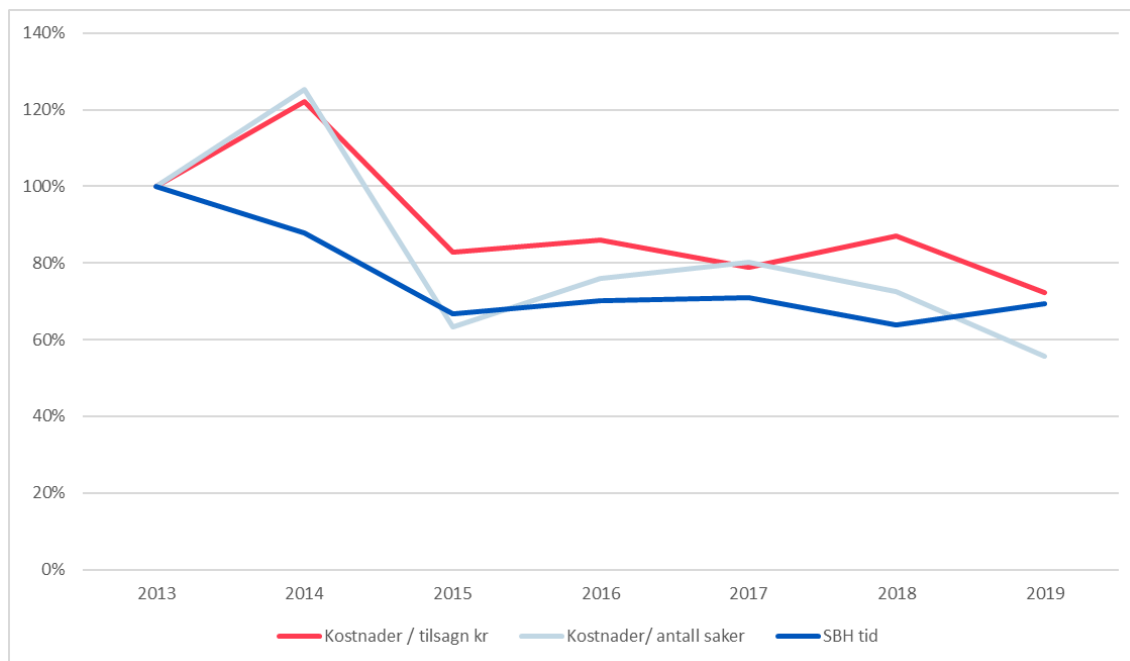
Innovasjon Norge fikk stilt inntil 10 mill. kroner i vederlag for administrasjon og gjennomføring for Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping i 2019. Reelt forbruk ble 8,4 mill. kroner for 2019.

I tillegg til utviklingsprogrammets kostnader kommer kostnader til Matstreif og IGW. Det er særskilte leveranse kostnader knyttet til disse aktivitetene. Kostnadene i tilknytning til IGW og Matstreif utgjør om lag 15 mill. kroner i 2019.

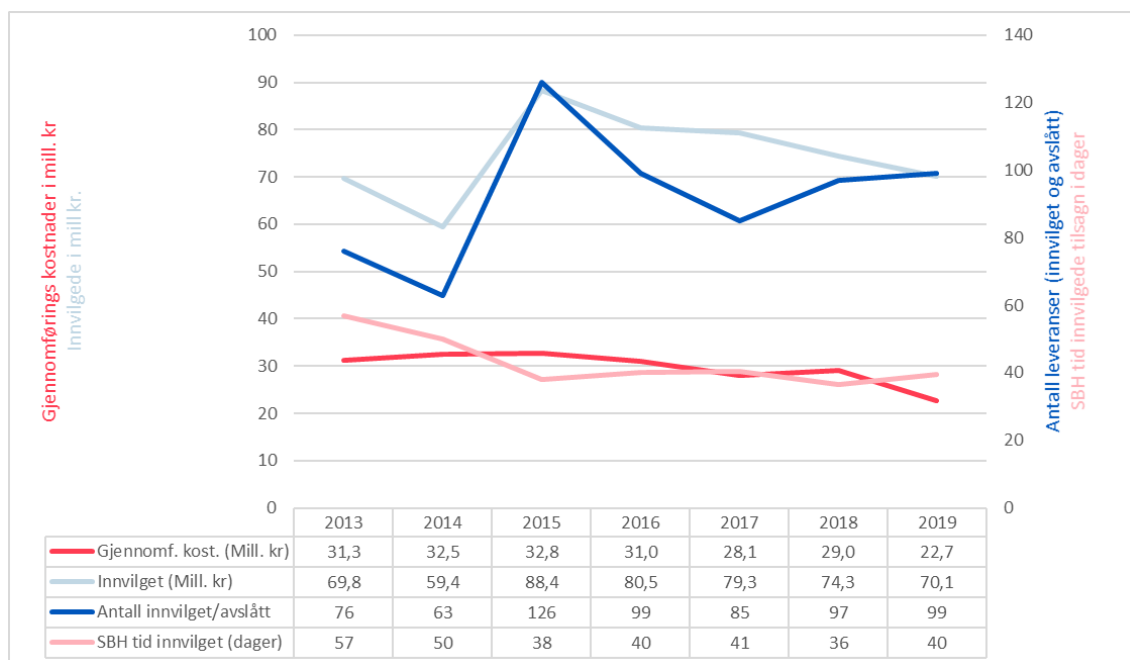
Figur 5.5-2 viser at gjennomføringskostandene i 2019 er 22 prosent lavere sammenlignet med 2018. Både tilsagnsvolumet og antall saker innvilget er relativt likt med 2018.

Utviklingsprogrammets ramme i 2019 var på 96 mill. kroner. Ut fra figur 5.5-2 kan det se ut til at aktivitetsnivået i programmet totalt sett har gått ned fra 2018 til 2019. Korrigert for at det ikke ble bevilget midler til kompetansenettverkene som følge av overflytting til fylkeskommunene fra 2020, er det i realiteten en økning på nærmere 10 mill. kroner på tiltaksområdene finansiering og omdømme i 2019.

Figur 5.5-1 Kostnadseffektivitet for Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping over tid. Indeks 2013 = 100.

Figur 5.5-2 Kostnadseffektivitet for Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping over tid

5.6 Kap. 1151, post 51 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (Reindriftens utviklingsfond (RUF))

Formålet med tjenesten

Hovedmålet med Reinprogrammet har siden oppstarten vært å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Det har vært et uttalt mål at satsingen skal komme reieneieren til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skulle ha en økonomisk effekt for reindriften, enten i form av økt pris eller økt salgsvolum.

Hovedaktiviteter

Tabell 5.6-1 Fylkesvis fordeling av tilsagn over Reinprogrammet

Fylke	Årets ramme	Disponible ramma	Forbruk	Antall tilsagn
Oslo			700 000	1
Nordland			31 500	1
Troms			960 000	2
Finnmark			2 066 750	9
Trøndelag			300 000	1
Flere fylker/Utland			785 000	3
Totalsum	6 850 000	8 850 000	4 843 250	17

Det er lagt ned ressurser i kompetanseprogrammet for reinkjøttneringen, hvor ti bedrifter meldte seg på innledningsvis første kvartal 2018. Siste samling i programmet var februar 2019 og åtte bedrifter fullførte programmet. Evalueringen viser at bedriftene er godt fornøyde med programmet og har hatt et faglig utbytte av deltakelsen. Det er første gang siden Reinprogrammet ble opprettet i 2013 at det er gjennomført et slikt program.

I perioden 2016-2019 har reinkjøttet som produkt opplevd økende etterspørsel og gradvis økende pris i markedet. Bransjen har gjort et kollektivt løft på designfronten og har i løpet av disse årene mottatt en rekke priser for design og kvalitet. Noen av bedriftene har også vært lokale BU-prisvinnere. Denne medvinden ble markert under konferansen i Tromsø 28. februar 2019, hvor bedriftene ble satt pris på med et jubileumspreget arrangement. Finnmark Rein AS fikk fortjent prisen som «Årets reinkjøttformidler 2018». Statssekretær Widar Skogan fra Landbruks- og Matdepartementet illustrerte under konferansen den positive utviklingen bransjen har hatt de siste årene.

I Reindriftsavtalen for 2019/2020 gis Innovasjon Norge oppdrag om å øke fokus på produktutvikling. Innovasjon Norge har igangsatt et forprosjekt som innen midten av februar 2020

skal gi svar på om bedriftene ønsker et kollektivt utviklingsprogram med fokus på produktutvikling. Kompetanseprogrammet for reinkjøtt næringslivet 2018–2019 ble evaluert i midten av året 2019.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Det er få saker under dette programmet, og derfor er det ikke foretatt målinger av indikatorer for denne ordningen.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Midlene fra Reindriftens Utviklingsfond (RUF) i utviklingsprogrammet har administrasjons- og gjennomføringskostnader på 2,7 mill. kroner. Dette fordeler seg med 1,4 mill. kroner i timekostnader og 1,3 mill. kroner i direkte prosjektkostnader. Årsaken til at gjennomføringskostnaden er høyere enn tildelt ramme, er gjennomføring av oppdrag på vegne av avtalepartene gjennom særskilte bevilgninger utover ordinært vederlag til administrasjon og gjennomføring som for eksempel omdømmeprojekt og kompetanseprosjekt.

6 Rapportering til Utenriksdepartementet

6.1 Innledning

Innovasjon Norge utfører oppdrag for, og med tilknytning til, Utenriksdepartementet gjennom forvaltning av ulike ordninger. Ordningene som inkluderes i oppdragsgiverrapporteringen til Utenriksdepartementet er EØS-finansieringsordningene, ProRus og Arktis 2030, Humanitært Innovasjonsprogram (HIP Norway), Visjon 2030 og Enterprise Development for Jobs.

Oppdragene er både knyttet til sosial og økonomisk utvikling i mottakerland og styrking av bilaterale relasjoner koblet til norsk næringsliv, og bidrar inn på felles oppgaver for næringsfremme, næringsutvikling og regjeringens utviklingspolitikk.

De ulike ordningene støtter også Norges ansvar og rolle for bærekraftmålene gjennom å styrke næringslivets bidrag og rolle. Stortingsmeldingen «Felles ansvar for felles fremtid — Bærekraftmålene og norsk utviklingspolitikk», setter retningen for norsk utviklingspolitikk i lys av FNs bærekraftsmål. Her legges det til grunn en helhetlig tilnærming til global, regional og nasjonal utvikling. Ordningene og Innovasjon Norges arbeid med disse støtter også økt bruk av partnerskap med privat sektor, sivil samfunn og multilaterale aktører og nasjonale myndigheter i samarbeidsland.

Tabell 6.1-1 Spesifikasjon av disponible rammer og bevilgninger via oppdragsbred fra UD, Norad og FMO. Inkludert gjennomføringskostnad. Beløp i mill. kroner.

Kapittel	Post	Program	Ramme (mill. kroner)	Gjennomføringskostnad (mill. kroner)
117	76	EØS-finansieringsordningene (FMO)	247,8	28,6
118	70	ProRus og Arktis 2030 (UD)	25,5	4
150/140	70/21	Humanitært innovasjonsprogram (UD)	38,2	3,6
160/161	70	Visjon 2030 (Norad)	24	1,8
169	70	Enterprise Development for Jobs (Norad)	6,7	4,3
SUM			342,2	38,5

6.2 EØS-finansieringsordningene

Formålet med tjenesten

Tjenesten EØS-midlene leverer finansiering, kompetanseheving, partnersøk og rådgiving rettet mot aktører i Norge som ønsker å satse internasjonalt i samarbeid med små og mellomstore bedrifter i EØS-partnerlandene. Det overordnede formålet i oppdragene er å øke det bilaterale samarbeidet mellom Norge og de 15 land som mottar EØS-midler på totalt 2,8 mrd. euro. Dette skal bidra til sosial og økonomisk utjevning i EU sine nyere medlemsland. Søkere til ordningen er bedrifter fra mottakerland av EØS-finansieringsordningene. Prosjekter i samarbeid med norske partnere skal ha prioritet. EØS-finansieringsordningene er et viktig verktøy for norske bedrifter som ønsker å satse internasjonalt. Deltakelse i samarbeidsprosjekter gir muligheter utvikling av teknologi og testing av nye løsninger i nye markeder, og gjennom det mulig tilgang til baltiske, sentral- og søreuropeiske markeder.

Hovedaktiviteter

I programperioden for 2014–2021, med prosjektgjennomføring frem til 2024, forvalter Innovasjon Norge næringsutviklingsprogrammer i Romania, Bulgaria, Hellas og Kroatia, samt et energiprogram i Romania og programmet for Sosial dialog og anstendig arbeid, som gjennomføres i 13 land. Samlet sett forvalter Innovasjon Norge om lag 1,96 mrd. norske kroner.

I tillegg er Innovasjon Norge programpartner for næringslivsprogrammer i Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia og Portugal, samt i miljøprogrammet i Portugal. Her bidrar Innovasjon Norge med kompetanse på god forvaltningspraksis og grønn sektorekspertise som rådgivere for programforvaltere i gjennomføring av programmene.

Hovedfokuset i 2019 har vært å vurdere prosjektsøknadene som kom i de første utlysningene av midler i Bulgaria og Romania og i Programmet for Sosial dialog og anstendig arbeid, forberede

utlysninger av midler i Hellas, samt å ferdigutvikle programmet i Kroatia. De første prosjektkontraktene i Bulgaria og Romania ble inngått høsten 2019.

Den andre hovedaktiviteten har vært mobilisering av norske bedrifter, både til programmene Innovasjon Norge forvalter og til programmene hvor Innovasjon Norge er programpartner. I 2019 ble det også brukt ikke-finansielle virkemidler til mobilisering. Hovedvekten lå på bilaterale arrangementer, lanseringskonferanser, kompetanseheving og partnersøk med tanke på videreutvikling av prosjektresultater og identifisering av mulige partnere til prosjekter i programmene.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Tre av fire norske kunder som mottok tjenester fra EØS-midlene bekreftet en stor grad av addisjonalitet, det vil si at aktivitetene ikke ville blitt gjennomført uten støtte fra Innovasjon Norge³⁹. Dette relativt høye tallet er i tråd med Innovasjon Norges ambisjoner og policy rundt implementeringen av EØS-midlene.

Alle prosjektene startet i 2019 og har mellom ett og to år implementeringstid. De første resultatene forventes tidligst i 2020. Omtrent to tredjedeler av næringsprosjektene i Romania og Bulgaria vil bidra til miljørelaterte effekter, resten er utviklingsprosjekter innen IKT eller e-helse.

Tabell 6.2-1 EØS-prosjekter innvilget i 2019

EØS-Program	Antall prosjekter i 2019. (Totalbeløp innvilget)	Antall prosjekter med norsk partner
Næringsprogrammet i Bulgaria	18 (87,2 mill. kroner)	12
Næringsprogrammet i Romania	16 (87,9 mill. kroner)	12
Programmet for Sosial dialog og anstendig arbeid	35 (48,0 mill. kroner)	23

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Administrasjons- og gjennomføringskostnader for EØS-midlene i 2019 har vært 28,6 mill. kroner, derav utgjorde direkte prosjektkostnader 3,8 mill. kroner og 24,8 mill. kroner i timekostnader. De direkte prosjektkostnadene dekker i hovedsak reiser, arrangementer og bruk av eksterne ressurser til prosjektvurderinger.

³⁹ Tall fra Kundeeffektforundersøkelsen for 2019. Denne undersøkelsen ble sendt ut til kunder som mottok finansielle tjenester og kompetanse-/rådgivningstjenester, og som deltok på matchmaking arrangementer i løpet av 2019.

6.3 ProRus og Arktis 2030

Formålet med tjenesten

Innovasjon Norge har i perioden 2014–2019 forvaltet tilskuddsmidler til prosjekter som skal legge til rette for, føre til eller inneholde økt nærings samarbeid og nettverk mellom Norge, arktiske stater, nordiske naboer og Russland gjennom tilskuddsprogrammene ProRus og Arktis 2030. Ordningene hadde i 2019 en belastningsfullmakt på til sammen 25,5 mill. kroner hvorav ProRus hadde en ramme på 10,5 mill. kroner og Arktis 2030 hadde en ramme på 11 mill. kroner. Hver av ordningene hadde i tillegg en ramme på 2 mill. kroner til administrasjon og gjennomføring.

Formålet med Arktis 2030 er å bidra til realisering av regjeringenes nordområdestrategi gjennom prosjekter som bidrar til økt kunnskap, aktivitet og nærvær i, om og for nordområdene.

Arktis 2030 er en såkornordning og prosjekter som har behov for støtte i en oppstartsfasen prioriteres. Prosjekter som støttes av Innovasjon Norge skal være næringsrettede. Internasjonale næringsrettede kunnskapsprosjekter i samarbeid med offentlige og private aktører prioriteres. Prosjekter må involvere norske aktører og bør ha internasjonale partnere.

Formålet med ProRus er å støtte opp om norsk russlandspolitikk og bidra til å fremme et bredt næringsrettet samarbeid med Russland med vekt på gjensidig utveksling av erfaring, kunnskap og kompetanse. Prosjekter som kan støttes av Innovasjon Norge skal legge til rette for, føre til eller inneholde økt nærings samarbeid og nettverk mellom Norge og Russland.

Målgruppen for tilskuddsordningene Arktis 2030 og ProRus er bedrifter og organisasjoner som er etablert i Norge og som ønsker å gjennomføre næringsrettede prosjekter i tråd med formålet for programmene. Der ikke-kommersielle aktører, som for eksempel forskningsinstitusjoner, står som søkere oppfordres det til at også bedrifter deltar i prosjektet.

Hovedaktiviteter

Hovedaktiviteter i 2019 har vært prosjektoppfølgning, prosjektutvikling og rådgivning. 2018 var siste år med tilskuddsmidler til nye bedriftsprosjekter og i 2019 har Innovasjon Norge kun hatt midler til å utbetale igangsatte prosjekter. 2019 var siste år med finansiering fra Utenriksdepartementet og samtlige igangsatte prosjekter innenfor programmene måtte være avsluttet og utbetalt innen årsslutt 2019. Innovasjon Norge har derfor hatt løpende oppfølging av fremdrift, vilkår og utbetalinger for prosjekter som var igangsatt.

Innovasjon Norge har hatt ansvaret for ordningene siden 2014, og ser et stort potensial i økt samarbeid mellom aktører med teknologi og løsninger for arktiske forhold samt et potensial for økt eksport av løsningene til markeder med lignende forhold. Innovasjon Norge opplever at Arktis 2030 har bidratt til å øke interessen for næringsmulighetene i nordområdene og at ProRus bidrar til å opprettholde interessen for nærings samarbeid med Russland. Innovasjon Norge har derfor tatt initiativ til aktiviteter som skal koble aktører og belyse nye markedsmuligheter.

I 2018 startet Innovasjon Norge prosjektet Testination, med mål om å samle norske selskaper med teknologi og løsninger for arktiske forhold til økt samarbeid, kommersialisering og eksport. I 2019 har det blitt organisert to møtearenaer for aktuelle bedrifter.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Av budsjett for utbetaling på 10,5 mill. kroner for ProRus er 6,1 mill. kroner benyttet i 2019. Dette tilsvarer et underforbruk på 4,4 mill. kroner. Av budsjett for utbetaling på 11 mill. kroner for Arktis 2030 ble 7,8 mill. kroner benyttet i 2019. Dette tilsvarer et underforbruk på 3,2 mill. kroner.

Underforbruket forklares med at flere av prosjektene ikke ble gjennomført i det omfanget eller innenfor det tidsrommet som var planlagt. Ettersom 2019 var siste år med finansiering innebærer dette at noen av prosjektene ble delvis annullert.

I 2018 gjennomførte Oxford Research en ekstern evaluering av programmene Arktis2030 og ProRus. Programmene bidrar ifølge evalueringen til å realisere regjeringens Russland- og nordområdepolitikk gjennom økt nettverk, kompetanse, nærvær og samarbeid i nordområdene og med Russland. 2019 var et år for avslutting og rapportering av gjenstående tilskudd, og ingen nye tildelinger ble gjort. En ny evaluering har derfor ikke blitt gjort etter 2018. Evalueringen finnes [her](#).

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Vi har hatt kostnader på til sammen 3,8 mill. kroner i 2019 likt fordelt mellom programmene. 0,4 mill. kroner av dette var direkte kostnader til reiser, møter, promotering og utstyr. Resterende kostnader er timekostnader til programmene sine to ansatte. Det ble i 2019 imidlertid trukket 4 mill. kroner fra kap. 118 post 21. Bakgrunnen for avviket er at det ble trukket 0,2 mill. kroner i 2019 for å dekke inn kostnader Innovasjon Norge hadde i desember 2018. Dette skyldes inntektsføringsmodellen til Innovasjon Norge; inntektsføring med tilhørende utbetaling fra statskassa for å dekke kostnader for desember blir gjort i januar i påfølgende år.

Budsjett for administrasjons- og gjennomføringskostnader på ProRus og Arktis 2030 i 2019 var 2 mill. kroner for hver av ordningene, det vil si et totalbudsjett på 4 mill. kroner. Trekket på 4 mill. kroner innebærer dermed ingen avvik.

6.4 Humanitært innovasjonsprogram (HIP)

Formålet med tjenesten

Væpnede konflikter, klimaendringer og vedvarende fattigdom fører til komplekse kriser. Krisene varer lenger og rammer flere mennesker enn før, og gapet mellom behov og tilgjengelige ressurser forblir betydelig. Fremtidens humanitære innsats er avhengig av nye løsninger og måter å jobbe på. Privat sektor vil være en essensiell partner for å kunne utvikle disse.

Det humanitære innovasjonsprogrammet (HIP Norway) ble lansert i 2018. Programmet tilrettelegger for og finansierer innovasjonsløp- og partnerskap mellom humanitære

organisasjoner og private aktører. Målet med tilskuddsordningen er mer effektiv humanitær respons som redder liv, lindrer nød og ivaretar menneskers verdighet.

HIP Norway består av to delprogrammer; en Innovasjonslab som har til hensikt å skape suksessfulle «proof of concepts» og et skaleringsprogram, som skal sikre spredning og skalering av nye løsninger. Tilskuddsordningen trekker på Innovasjon Norges innovasjonskompetanse og brede erfaring med innovasjonspartnerskap.

Hovedaktiviteter

Programmet har en årlig utlysning av tilskudd der prosjekter får innvilget milepælsbasert finansiering over to år. Åtte prosjekter ble innvilget finansiering etter programmets første utlysning i 2018, innen områder som digital ID, minerydding og juridisk veiledning. Disse har mottatt oppfølging og veiledning fra Innovasjon Norge i løpet av 2019.

I 2019 mottok Innovasjon Norge 41 søknader, til en totalverdi på over 205 mill. kroner. Organisasjonene prioriterer søknadene sine internt og leverer kun et utvalg. Det vil si at HIP Norway stimulerer til innovasjonstenkning og planlegging utover de søknadene vi mottar. Det store flertallet av søknadene holdt høy kvalitet. Syv prosjekt ble innvilget finansiering, fem fra innovasjonslaben og to fra skaleringsprogrammet, innen områder som sirkulær økonomi, blokkjedeteknologi og fornybar energi. 40,6 mill. kroner ble forpliktet, hvorav 30,7 mill. kroner er utbetalt. Tre av de innvilgede prosjektene er et samarbeid mellom to eller flere humanitære organisasjoner.

I tillegg til selve forvaltningsoppgaven har Innovasjon Norge i løpet av 2019 planlagt og gjennomført en rekke aktiviteter for å fremme bevissthet og kompetanse knyttet til humanitær innovasjon og samarbeid mellom humanitære aktører og privat næringsliv. Arrangementene har vært godt besøkt og bidratt til å bygge kompetanse om tema som er viktig for bærekraftige innovasjonsprosesser, som innovative anskaffelser og innovativ finansiering. Arrangementene har vært møteplasser mellom humanitær og privat sektor, og bidratt til å skape nettverk og bygge tillitt mellom de to sektorene. I samarbeid med KPMG organiserte HIP Norway at seminar om innovativ finansiering. Verdens økonomiske forum presenterte sitt initiativ for å øke investorfinansiering i humanitær innsats, og humanitære organisasjoner og private aktører ga råd om hvordan vi kan legge til rette for bærekraftige samarbeid i forlengede kriser.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Prosjektene som mottar finansiering gjennom HIP har toårige prosjektløp. Det vil si at innen utgangen av 2019 var ingen av prosjektene avsluttet. Det er derfor for tidlig å rapportere på de fleste indikatorene for programmet.

Det ble i 2019 gjennomført en før-evaluering av HIP Norway. Evalueringen ble finansiert av Utenriksdepartementet og Innovasjon Norge og gjennomført av Oxford Research. Rapporten konkluderer blant annet med at HIP-ordningen svarer på et reelt behov i humanitær sektor og at

det samfunnsøkonomiske rasjonale for HIP er velfundert. En følgeevaluering er også påbegynt i 2019, også den delfinansiert av Utenriksdepartementet og Innovasjon Norge. Oppdraget er gitt til Oxford Research.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Totalt forbruk relatert til administrasjons- og gjennomføringskostnader var på 3,6 mill. kroner, hvorav 0,7 mill. kroner gikk til utvikling av verktøy, seminarer og workshops. For 2019 var det tatt høyde for at det ville bli utskifting av ansatte i programteamet, derfor ble det budsjettert noe lavere for denne perioden enn ordinært.

6.5 Visjon 2030 (Norad)

Formålet med tjenesten

På oppdrag fra Norad drifter Innovasjon Norge programmet Visjon 2030. Det overordnede formålet er å bekjempe fattigdom ved å fremme utvikling av innovative norskbaserte løsninger innen helse og utdanning i utviklingsland.

Innovasjon Norge forvalter i perioden 2017–2022 74 mill. kroner som blir gitt i tilskudd til bedrifter som er registrert i Norge. Prosjektene skal gjennomføres i ett eller flere av de 85 landene som mottar norsk bistand. I 2019 ble det utlyst en skissekonkurranse etterfulgt av midler til forprosjekter med en ramme på 24 mill. kroner.

Hovedaktiviteter

Hovedaktiviteter i 2019 har vært utlysning, søknadsbehandling, tildeling av forprosjektmidler samt aktiv prosjektoppfølgning av tildelinger i programperioden. Innovasjon Norge er en aktiv sparringpartner for prosjektene. Innovasjon Norge gjennomførte en delegasjonsreise til Cox's Bazar, Bangladesh sammen med International Organization for Migration i januar. I november ble det gjennomført et feltbesøk til Tanzania med Visjon 2030 prosjekter, kombinert med en konferanse med lokale myndigheter, Norad og Fafo.

Relatert til den tredje utlysningen i 2019 ble det invitert til en skissekonkurranse etterfulgt av utlysning av forprosjektmidler. Det ble presentert 41 skisser, hvorav syv bedrifter fikk støtte til gjennomføring av forprosjekter. Totalt ble det innvilget om lag 2 mill. kroner til forprosjektene.

Fafo og Innovasjon Norge arrangerte i 2019 to faglige samlinger for deltagende bedrifter og organisasjoner i Visjon 2030.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I løpet av 2019 ble fire prosjekter fra den første utlysningsrunden avsluttet. Alle prosjektene videreføres i samarbeid med FN og frivillige organisasjoner. Et godt eksempel er samarbeidet mellom tre norske selskaper som i samarbeid med FNs utviklingsprogram (UNDP) leverer fornybare energiløsninger til helsestasjoner i Zambia og Malawi. Prosjektet avsluttes i mars 2020,

men har allerede resultert i en rammeavtale med FN og leveranser av fornybare energiløsninger til over hundre sykehus i Zimbabwe, samt flere leveranser til Uganda.

Fafo har ansvar for følgeforskning av programmet. De har gjennomført feltbesøk og analysert fire avsluttede prosjekter: Lærdal Global Health, Leap Learning, Eyasys og Bright Products. En foreløpig rapport viser høy måloppnåelse i pilotprosjektene og jevnt over er det gode sjanser for oppskalering.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Av totalbudsjettet på 24 mill. kroner brukte Innovasjon Norge i 2019 1,8 mill. kroner på administrasjon og drift av Visjon 2030. Av det benyttede beløpet utgjør 1,76 mill. kroner lønnskostnader og 0,04 mill. kroner direkte prosjektkostnader.

6.6 Enterprise Development for Jobs (Norad)

Formålet med tjenesten

Bedriftsstøtte for næringsutvikling - Enterprise Development for Jobs - skal bidra til å bekjempe fattigdom og skape arbeidsplasser i prioriterte utviklingsland gjennom bedriftsetableringer og bedriftsutvidelser. Formålet er å bidra til sosial og økonomisk utvikling i mottakerlandet og redusere risikoen og øke verdiskaping for norsk næringsliv. Ordningen skal også bidra til økt tilgang på fornybar energi.

Innovasjon Norges rolle i programmet er å posisjonere norsk næringsliv gjennom å tilby reisestøtte, konsulentbistand og kompetansehevende tiltak. Innovasjon Norge har også ansvar for mobilisering av norsk næringsliv og søknadsvurdering ved utlysninger i programmet.

Hovedaktiviteter

Innovasjon Norge har i forbindelse med programmet deltatt på eller hatt en rolle i 42 arrangementer i 2019. Av disse er tre studiebesøk gjennomført til markeder med representanter fra norsk næringsliv, til henholdsvis Kenya, Indonesia og Italia (International Cooperation Expo i Roma).

Det ble gitt tilskudd til reisestøtte til totalt elleve reiser fordelt på elleve bedrifter i 2019. Det ble i tillegg gitt konsulentstøtte til tre bedrifter som bistand for å vurdere lokale markedsforhold. Norad gjennomførte ikke utlysning av tilskuddsmidler i programmet i 2019 og det var derfor redusert aktivitet knyttet til mobilisering av bedrifter og søknadsvurdering.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

Innovasjon Norges planlagte aktiviteter i 2019 er i hovedsak gjennomført. Dette inkluderer kompetanse- og nettverksbyggende tiltak, tilretteleggelse av besøksprogram i Øst-Afrika og Indonesia, mobilisering og deltakelse på eksterne arrangementer, samt styrket samarbeid med klynger og nettverk.

En rapport som undersøker resultater i programmet med et utvalg på 23 prosjekter, viser at selskapene som har mottatt støtte har oppnådd følgende resultater:

- Investeringer på nær 4 500 mill. kroner, fordelt på 19 prosjekter.
- Rundt 3 000 nye stillinger i privat sektor i utviklingsland. Disse er fordelt mellom fulltids- og deltidsstillinger, hvorav omtrent 85 prosent er fulltidsstillinger. Omtrent 61 prosent av fulltidsstillingene og 5 prosent av deltidsstillingene er besatt av kvinner.
- Med hensyn til målet om økt tilgang på fornybar energi rapporteres det om en netto økning i produksjonskapasitet på rundt 830 MWh, hvorav nær 600 MWh er realisert på rapporteringstidspunktet.
- Tre forundersøkelser har hittil bidratt til å utløse investeringer på rundt 1 000 mill. kroner.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Innovasjon Norge har i 2019 benyttet 4,3 mill. kroner av de budsjetterte midlene på 6,7 mill. kroner som forvaltes for oppdraget. Av totale kostnader har 3,7 mill. kroner av kostnadene har gått til rådgivning av bedrifter og administrasjon, 0,4 mill. kroner er benyttet til direkte prosjektkostnader mens 0,3 mill. kroner har gått til reise og konsulentstøtte for bedriftene.

7 Rapportering til Kunnskapsdepartementet

7.1 Mobilisering til Horisont 2020

Formålet med tjenesten

Hovedformålet med Innovasjon Norges mobilisering er å sikre at norske bedrifter får mest mulig igjen for Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, og spesielt Horisont 2020-programmet. Horisont 2020 har en rekke markedsnære aktiviteter og et stadig sterkere fokus på kommersialisering og innovasjon. Dette åpner for bred deltakelse fra næringslivet. Bedriftene trenger imidlertid bistand for å identifisere muligheter, finne partnere, med selve søknadsprosessen og i oppfølgingen av tildelt støtte.

Innovasjon Norge har oppdrag å være nasjonalt kontaktpunkt for innovasjon i små og mellomstore bedrifter og finansielle instrumenter (InnovFin) i Horisont 2020 og tjener som nasjonal ekspert i komiteen «Innovasjon i små og mellomstore bedrifter (SMB)» og tilgang til risikokapital i Europakommisjonen.

Hovedaktiviteter

Dybderådgivning EU

Innovasjon Norges strategi for mobilisering til de markedsnære programmene under European Innovation Council pilot (EIC) er dybderådgivning regionalt. Minimum 244 bedrifter fikk dybderådgivning fra regionale EU-rådgivere i 2019 (358 leveranser). Tjenesten leveres også gjennom det europeiske nettverket Enterprise Europe Network (EEN), især gjennom partnersøk og arrangementer, for å koble bedrifter med mulige partnere. I 2019 ble flere endringer knyttet til EIC implementert. SMB-instrumentet i første fase ble avsluttet og SMB-instrumentet i andre fase gikk over til å bli EIC Accelerator. Den store nyvinningen i EIC Accelerator er at det er mulig for bedriftene å søke om egenkapital i tillegg til tilskudd. Ved å introdusere egenkapital knytter Kommisjonen seg tettere til private investormiljøer og finne nye måter å kombinere offentlig og privat investering. Innovasjon Norges tilbud om pitche-trening er svært relevant for bedriftene som inviteres til Brussel for å presentere prosjektene sine og ordningen har blitt videreført som en viktig del av støtten til bedrifter med potensial til å lykkes i EU.

I 2019 har Innovasjon Norge fortsatt arbeidet med å mobilisere norsk næringsliv til å delta i andre deler av Horisont 2020 enn EIC, spesielt prosjekter knyttet til å løse samfunnsutfordringer (samarbeidsprosjekter). Innovasjon Norge ser en mulighet for å øke returen til norsk næringsliv, både ved at flere bedrifter blir med som partner i prosjekter, men også ved å gjøre store næringslivsaktører i stand til å koordinere store samarbeidsprosjekter. I 2019 fikk prosjektet ShipFC med klyngen NCE Maritime CleanTech (MCT) som koordinator tilslag fra EU. Prosjektet støttes med 100 mill. kroner og har totalt 14 partnere. Målet med prosjektet er å utvikle verdens første offshoreskip som seiler utslippsfritt. Innovasjon Norge finansierer EU-rådgiveren i klyngen som har vært sentral i det å sikre klyngen i prosjektet. Innovasjon Norges regionale EU-rådgiver har vært tett involvert i prosessen og hatt en viktig koblingsfunksjon.

Innovasjon Norge arrangerte i 2019 en rekke arrangementer rettet mot norsk næringsliv. For tredje år på rad arrangerte Innovasjon Norge et større Horisont 2020-arrangement på sirkulærøkonomi, sammen med EØS-midlene under Oslo Innovation Week. Hensikten med arrangementet er å koble norske og europeiske aktører innenfor et område som prioriteres høyt av Europakommisjonen og Innovasjon Norge med tanke på fremtidige samarbeidsprosjekter. Arrangementet hadde over 300 deltakere fra 19 europeiske land. Et annet stort arrangement var EIC Roadshow som ble arrangert i samarbeid med Europakommisjonen og Forskningsrådet. Over 250 aktører deltok, de fleste fra næringslivet. Formålet var å gjøre norske aktører kjent med nye virkemidler under EIC.

EU-rådgivere i klyngen

Ordningen med EU-rådgiver i klyngen ble etablert i 2016. I 2019 delfinansierer Innovasjon Norge 13 EU-rådgivere i 17 klynger. Ordningen har gitt gode resultater og har bidratt til økt norsk næringslivsdeltakelse i EU-prosjekter, spesielt i samarbeidsprosjekter. I 2019 ser vi at flere klynger med EU-rådgiver deltar som partnere i samarbeidsprosjekter, samtidig som flere klynger tar prosjektlederansvar. I tillegg bidrar EU-rådgiveren til økt retur fra Horisont 2020 til klyngenes medlemsbedrifter. Basert på tilbakemeldinger fra klynger og Innovasjon Norges erfaringer er en egen EU-rådgiverressurs i klyngen som jobber direkte med medlemsbedriftene en viktig og

nødvendig ressurs for klyngenes EU-arbeid. Det er et godt samarbeid mellom Innovasjon Norges EU-rådgivere og EU-rådgiverne i klyngene. Det ble avholdt to workshops med EU-rådgiverne i klyngene og Innovasjon Norges egne EU-rådgivere for å dele kunnskap og erfaringer. Forskningsrådet deltok på begge workshopene.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter skiller seg fra andre deler av EUs rammeprogrammer og det er det europeiske investeringsfondet (EIF) og Den europeiske investeringsbanken (EIB) som forvalter og implementerer finansielle instrumenter på vegne av Europakommisjonen. Som nasjonalt kontaktpunkt tilbyr Innovasjon Norge informasjonstjenester, fasilitering av prosesser og rådgivning innen alle finansielle instrumenter i Horisont 2020. Rådgivning tilbys i alle faser, fra undersøkelser av foreliggende muligheter til konkrete prosesser, i henhold til aktørenes preferanser.

Innovasjon Norges kontor i Brussel

Innovasjon Norge ser store gevinster av tilstedeværelsen i Brussel under paraplyen Kunnskapskontoret med felles tilstedeværelse med Forskningsrådet og Diku. Hvert kvartal arrangerer Innovasjon Norge generalprøver for bedriftene som skal intervjues av juryene for EIC. Innovasjon Norge har gjennom god dialog med EASME fått muligheten til å observere juryarbeidet som har bedret mulighetene til å veilede norske bedrifter som søker midler fra EIC. Kontoret organiserer studiebesøk fra norske aktører og holder ukentlig presentasjoner for besøkende grupper. Innovasjon Norge er også en integrert del av det norske påvirkningsarbeidet opp mot Horisont Europa. Kontoret trekker på store deler av organisasjonen og har det siste året hatt fire besøk fra administrerende direktør i Innovasjon Norge, inkludert besøk fra både styret og ledergruppen. Dette har bidratt til å løfte profilen til Innovasjon Norge i Brussel, og man har fått på plass etablert samarbeid med kommisjonen i form av en nasjonal ekspert i DG RTD EIC Task Force og styreplass i EIC Advisory Board for tidligere leder for Innovasjon Norge.

Seal of excellence

Ordningen med Seal of Excellence (SoE) var et tilbud om nasjonal finansiering til bedrifter som vurderes som gode nok av Europakommisjonen, men som likevel ikke får finansiering grunnet manglende budsjetter i EU. Innovasjon Norge stod for saksbehandlingen knyttet til SoE-ordningen og har gjort vurderinger av bedriftens gjennomføringsevne. Bedrifter som innvilges støtte får oppfølging i gjennomføringsfasen fra en EU-rådgiver i Innovasjon Norge. Ordningen ble avsluttet i 2019 da EU har avsluttet SMB-instrumentets første fase. I 2019 ble 28 bedrifter tildelt 13,7 mill. kroner fra SoE-ordningen.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

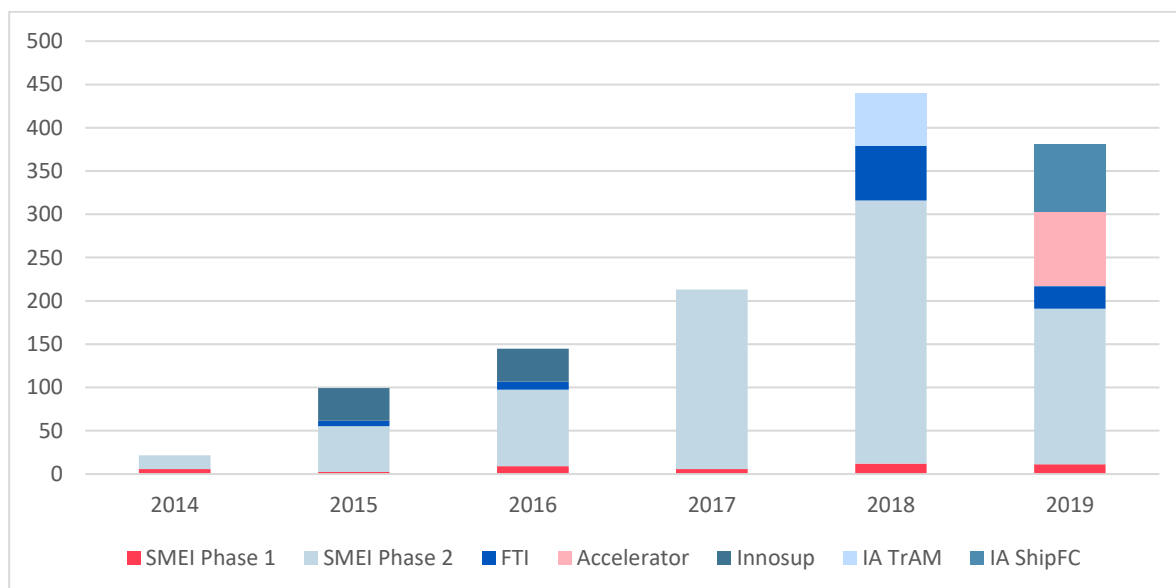
Dybderådgivning EU

I 2019 fikk 244 bedrifter dybderådgivning av Innovasjon Norges EU-rådgivere. Andelen Norge henter i retur fra EU-budsjettet under ordningene i European Innovation Council (EIC) har økt gradvis fra noe over én prosent til nærmere fire prosent i perioden fra 2014.

I 2019 mottok 38 norske små og mellomstore bedrifter til sammen nærmere 300 mill. kroner fra EIC⁴⁰. EU gjorde det i 2019 mulig for bedrifter å søke om både egenkapital og tilskudd gjennom EIC Accelerator. Det gjør at bedriftene kan få større beløp enn tidligere. Allerede i den første søknadsrunden nådde to norske bedrifter opp. De ble tilbudt til sammen 26 mill. kroner i tilskudd og 50 mill. kroner i egenkapital.

De positive resultatene det siste året er et resultat av gode norske prosjekter kombinert med målrettede mobiliseringstiltak som er tilpasset målgruppen og virkemidlet i en «mer for færre»-tilnærming. I 2019 kartla Samfunnsøkonomisk analyse og Technopolis, på oppdrag fra Innovasjon Norge, norske bedrifter som deltar i SMB-instrumentet. Analysen tilsier at de aller fleste små og mellomstore bedriftene som har lyktes med å få finansiering fra fase to i SMB-instrumentet har mottatt EU-rådgivning fra Innovasjon Norge. Datagrunnlaget indikerer videre at klyngerådgivernes bistand i søknadsprosessen øker sjansen for å lykkes i SMB-instrumentet. Intervjuer antyder at klyngene ikke ville vært i stand til å tilby EU-rådgivningen uten finansiering fra Innovasjon Norge. Videre vektlegger analysen at Innovasjon Norge har vist stor tilpasningsevne i sine rådgivningstjenester, blant annet med innføring av pitche-trening i 2018 for bedrifter som kommer videre etter første vurderingsrunde i fase to. Den norske suksessraten i fase to økte markant i 2018.⁴¹ Videre viser resultatene fra Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019 at Innovasjon Norges tjenester knyttet til Horisont 2020 gir god effekt. 55 prosent av kundene oppga at tjenestene i stor grad hadde hatt en utløsende effekt.

Figur 7.1-1 Utviklingen i retur fra Horisont 2020 til norsk næringsliv fra 2014 til 2019 hvor Innovasjon Norge har bidratt. Beløp i mill. kroner.

⁴⁰ Returen inkluderer tilskudd Fast Track to Innovation, SMB-instrumentet fase én og to og tilskudd og egenkapital fra EIC Accelerator.

⁴¹ [Norwegian participation in the EU Horizon 2020 SME Instrument and the future Horizon Europe](#)

EU-rådgiver i klyngen

I 2019 fikk fire klynger med EU-rådgivere gjennomslag i fire prosjekter med en samlet norsk retur på 54 mill. kroner. Klynger med EU-rådgiver henter flest midler fra utlysninger som retter seg mot klynge-til-klynge samarbeid (Innosup-1) og samarbeidsprosjekter (Innovation Actions). I 2019 fikk Maritime CleanTech, NCE Media og Smart Energy Markets EU-finansiering gjennom samarbeidsprosjekter mens Oslo Cancer Cluster fikk gjennomslag og leder et INNOSUP-prosjekt. I tillegg har enkeltbedrifter (klyngemedlemmer) i klynger med EU-rådgivere fått finansiering blant annet gjennom EIC Accelerator, ENERGY, LEIT og Innosup i 2019. Totalt har 21 bedrifter i klynger med EU-rådgiver deltatt i prosjekter med en total norsk retur på omtrent 40 mill. kroner fra Horisont 2020 i 2019.

I siste halvdel av 2019 vurderte Innovasjon Norge ordningen EU-rådgiver i klyngen basert på resultatindikatorer som blant annet inkluderte «økt retur til norske klynger og klyngemedlemmer fra Horisont 2020» og «økt kompetanse i klyngen om EU-finansiering». Resultatvurderingen viste at ordningen med dedikerte EU-rådgivere i klyngene gjør det mulig for klyngene å sette av nødvendig tid til søknadsprosesser med europeiske partnere. Fem klynger som kom inn i ordningen i 2016 blir i løpet av 2020 avsluttet da kontraktene går ut. Innovasjon Norge har i lys av de gode vurderingene besluttet å lansere en ny utlysning i 2020.

Finansielle instrumenter

Det ble også i 2019 oppnådd betydelige effekter av Innovasjon Norges arbeid med finansielle instrumenter i Horisont 2020.

I 2019 signert Innovasjon Norge sin tredje avtale om europeisk risikoavlastning for egen utlånsvirksomhet. Med det økte det totale avtalevolumet for Innovasjon Norges Risiko- og Innovasjonslån med ytterligere 500 mill. kroner til totalt 1,9 mrd. kroner. Avtalevolumet betyr at Innovasjon Norge kan halvere tapsavsetningene innenfor en totalportefølje av den størrelse, hvilket innebærer en betydelig økt effekt av midlene bevilget over statsbudsjett.

Innovasjon Norge har pilotert et nytt garantiinstrument siden 2017 – Vekstgarantiordningen – som har til formål å styrke tilgangen til risikofinansiering fra private banker til innovative og raskt voksende bedrifter. I 2020 skaleres Vekstgarantiordningen fra pilot til et fullverdig tilbud. I 2019 ble det derfor inngått en ny avtale med EIF som tar hånd om risikoavlastning for satsningen. Den nye avtalen økte volumet med 2.000 mill. kroner, hvilket muliggjør at Innovasjon Norge kan inngå et strategisk samarbeid med omkring 15 banker i første kvartal 2020 for å styrke bedriftenes tilgang til bankfinansiering i 2020 og 2021.

Interessen fra næringslivet og Innovasjon Norges aktivitet mot direkte lån har vært begrenset i 2019. Vi har imidlertid testet ut to større transaksjoner innenfor henholdsvis infrastruktur og havbruk. Prosjektene har lang levetid. Det arbeides med foredling av prosjektene slik at EIB kan være i posisjon til å kunne tilby finansiering. Innovasjon Norge tror det fremtidige potensiale for finansiering fra EIB kan være betydelig. Grunnet streng kapitalrasjonalisering vil lån med lang

løpetid i kommersielle banker ende opp som et dyrt finansieringsalternativ, og her vil EIB kunne spille en viktig rolle i større prosjekter med lange horisonter hvor virksomhetene kan få en finansieringsstruktur som er mer tilpasset prosjektenes levetid.

Innenfor egenkapitalvirkemidler ble det i 2019 ikke inngått nye avtaler mellom EIF og norske forvaltningsmiljøer. Det er imidlertid flere miljøer i prosess med EIF, og Innovasjon Norge forventer at det signeres én avtale i 2020. Oppmerksomheten rundt egenkapitalvirkemidler i EIF har vokst betydelig i etterkant av avtalene som ble signert med SINTEF Venture V og Kjeller Horisont. Med god tilvekst av forvaltningsmiljøer innen tidligfase-finansiering, har også interessen fra norske forvaltningsmiljøer for EIFs egenkapitalmidler vist en sterkt økende trend i løpet av året. Innovasjon Norge bistår alle miljøer, men anvender mest ressurser mot de miljøene som anses å kunne hevde seg i internasjonal konkurranse om investeringer fra EIF. Vi har i 2019 bistått fire gode miljøer som ser på muligheter for å etablere nye fond. Tilbakemeldingen fra EIF har vært gode. Samtidig er EIFs evne til å investere i flere norske fond begrenset i kraft av EIFs investeringsstrategi med krav om sektoriell- og geografisk diversifisering. Prosesser med å etablere fond går ofte over år. Det blir derfor viktig å posisjonere fondsselskapene også for neste programperiode.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

EU-rådgivning har administrasjons- og gjennomføringskostnader på 18,8 mill. kroner i 2019. Dette fordeler seg på direkte prosjektkostnader med 1,7 mill. kroner og timekostnader på 17,1 mill. kroner. Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet bidrar med om lag samme andel til finansieringen av disse tjenestene. I tillegg dekkes en andel av Europakommisjonen for timekostnader knyttet til Horisont 2020-tjenester levert gjennom Enterprise Europe Network.

8 Rapportering til Klima- og miljødepartementet

8.1 Helhetlig profilering av grønne løsninger

Formålet med tjenesten

The Explorer er Norges offisielle kanal for internasjonal profilering og markedsføring av grønne løsninger. Tjenesten skal bidra til økt bruk av klima- og miljøvennlig teknologi og konkret innsats for FNs bærekraftsmål gjennom eksport av grønne løsninger fra Norge.

The Explorer er del av en langsiktig strategi for å bygge en nasjonal merkevare og posisjonere Norge og norske bedrifter som internasjonale pionérer for bærekraft. Tjenesten hjelper norske bedrifter med å bli mer vekstkriftige i internasjonale markeder.

Hovedaktiviteter

The Explorer ble i mai 2019 lansert for et internasjonalt publikum av H.K.H. Kronprins Haakon under verdens største festival for grønn teknologi, Greentech Festival i Berlin. Lanseringen var en milepæl i det kontinuerlige arbeidet med teknisk og innholdsmessig utvikling av tjenesten.

Utvikling og drift av The Explorer skjer i tett samarbeid med et strategisk råd bestående av ledende representanter for næringsliv, organisasjonsliv og myndigheter. I 2019 har medlemmene av rådet begynt å dele sine markedsføringsressurser med The Explorer.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

The Explorer er et relativt nytt program og har dermed ikke fått egne målinger i systemet for mål- og resultatstyring. Vi rapporterer derfor aktivitetsbasert i det følgende.

The Explorer hadde som mål for 2019 å rekruttere 300 norske løsninger og 150 internasjonale bedrifter, i tillegg til å etablere de første kontaktene mellom norsk og internasjonalt næringsliv. Resultatet etter 2019 ble 302 norske løsninger og 149 internasjonale bedrifter. Alle de norske løsningene er grønne og bidrar til å oppfylle FN's bærekraftsmål. I en uformell brukerundersøkelse av norske bedrifter i desember 2019, rapporterte én av tre respondenter å ha fått nye kontakter ved hjelp av The Explorer.

TheExplorer.no har fått 800 000 besøkende fra mer enn 100 land. Tjenesten er blitt presentert på næringslvsarrangementer i mer enn ti land. The Explorer blir aktivt brukt av norske bedrifter for å markedsføre seg selv. Tjenesten blir også aktivt brukt av norske ambassader, Innovasjon Norges utekontor, og andre representanter for det offisielle Norge. I tillegg til de registrerte bedriftene, består The Explorer av artikler og historier om norsk bærekraft og grønn teknologi som fungerer som viktige verktøy for å profilere Norge i utlandet.

The Explorer begynte i 2019 å diskutere mulige forretningsmodeller for tjenesten basert på privat-offentlig finansiering. Tilbakemeldingene så langt fra næringslivet er at de vil se resultater i form av direkte inntekter for å vurdere å bidra finansielt. Slike resultater vil kreve langsiktig og kontinuerlig markedsføringsarbeid.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

The Explorer har i 2019 brukt 22 mill. kroner på administrasjon og gjennomføring, etter tildeling fra Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Av totalen har 14,6 mill. kroner har gått til driftskostnader, inkludert teknisk utvikling av den digitale plattformen og nasjonal og internasjonal markedsføring av tjenesten. Videre har 7,4 mill. kroner gått til daglig drift med et team på 4,5 årsverk.

8.2 Biogasspiloter

Formålet med tjenesten

Programmet har som formål å stimulere til økt produksjon og bruk av biogass, samt prosjekter der biogass ses i kombinasjon med andre prosesser. Prosjektene skal prioriteres slik at klimagevinsten blir størst mulig, samt bidra til fremtidige kostnadsreduksjoner for produksjon av biogass. Ordningen rettes mot investeringer i nye eller gamle anlegg, forprosjekter og til følgeforskning.

Det ble i statsbudsjettet 2018 satt av 20 mill. kroner til ordningen. Det har ikke blitt gjort nye bevilgninger etter dette. Midlene ble lagt inn under bioøkonomiordningen i 2019 med reviderte føringene som traff markedet bedre enn de opprinnelige føringene. Endringene innebærer større fleksibilitet i bruk av virkemidlet for å løfte utviklingsprosjekter opp til demonstrasjonsnivå.

Hovedaktiviteter

I 2019 ble det innvilget tilskudd på totalt 4,7 mill. kroner til ti saker hvorav to var til bygging av biogassanlegg og åtte til forprosjekter. Ved utgangen av 2019 var det 16,9 mill. kroner igjen på rammen og det forelå søknader med omsøkt beløp 18 mill. kroner. Det forventes at flere av forprosjektene vil gi grunnlag for investeringer i nye anlegg i 2020. Forprosjektene tar for seg til ulike anleggstyper, størrelser og ressursgrunnlag. Mange av anleggene hvis forprosjekt konkluderer med realisering, vil kunne finansieres av ENOVA sine støtteordninger. Midlene til biogass forventes å være benyttet i første kvartal 2020, grunnet ambisjonene om økt produksjon av biogass for å nå klimamålene, og derav forventet økt utbyggingstakt på biogassanlegg kommende år. Behovet for ytterligere midler til biogass vil bli tatt opp med departementet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Programmet dekker et behov i markedet, spesielt mot mindre biogassanlegg der det er substratkombinasjoner som inkluderer husdyrgjødsel. ENOVA sine ordninger har høyt fokus på energiproduksjon, og i noen tilfeller vil mindre anlegg ikke nå opp i konkurransen med større mer effektive anlegg. Ordningen er derfor viktig for å få en hensiktsmessig og glidende overgang mellom ENOVA og Innovasjon Norge for anlegg med høy klimanytte og der prosjektene trenger tilskudd for å oppnå tilstrekkelig lønnsomhet.

Øvrig rapportering

For øvrig rapportering, se omtale under Nærings- og fiskeridepartementets kapittel 3.3.5 Tilskudd til Bioøkonomiprojekter.

9 Rapportering til Kulturdepartementet

Oppdraget fra Kulturdepartementet skal forsterke Innovasjon Norges innsats overfor bedrifter med vekstambisjoner og potensial innen kulturell og kreativ næring og gi virksomhetene enklere tilgang til finansielle strukturer og kompetanse som muliggjør entreprenørskap, verdiskaping og vekst.

Målet er å øke norske bedrifters og investorers investering i kulturelle og kreative produkter og tjenester, rettigheter og talenter, samt utvikle flere vekstkraftige virksomheter som omsetter kulturelt og kreativt innhold nasjonalt og internasjonalt.

Som kulturell og kreativ næring regnes næringsvirksomhet basert på fremstilling av kulturelle uttrykk som visuell kunst, utøvende kunst, musikk, litteratur, film, dataspill, TV og radio, trykte medier, arkitektur, design og reklame⁴².

Rammen for oppdraget for 2019 var på totalt 32 mill. kroner, hvor 2 mill. kroner var øremerket kultur og reiseliv.

Oppdraget bestod av fire konkrete tiltak:

- Låneordninger (10 mill. kroner)
- Eksportprogram (8 mill. kroner)
- Bedriftsnettverk og klyngeprogram (10 mill. kroner)
- Investorprogram (0,6 mill. kroner)

Hovedaktiviteter og resultater for hvert av tiltakene er beskrevet nedenfor. Det vil også rapporteres på tilleggsoppdraget på 1,4 mill. kroner til utvikling av kunnskapsgrunnlaget innen kultur og reiseliv fra desember 2018.

9.1 Låneordninger

Låneordninger har vært en del av Innovasjon Norges oppdrag på kulturell og kreativ næring siden 2017 og gir mulighet for en målrettet innsats for næringen. Tiltaket håndteres i tråd med eksisterende ordninger, uten lemping av kriterier.

Tiltaket skal bidra til å få frem flere gode gründere og vekstkraftige bedrifter innen kulturell og kreativ næring og å utløse privat kapital til investeringer gjennom å avlaste risiko i slike

---

⁴² Datagrnnlaget i oppdragsgiverrapporten er basert på NACE-kodene som er benyttet i BI Centre for Creative Industries og Menon sin rapport «Kreativ næring i Norge 2008-2014», med unntak fra NACE-kodene tilknyttet utdanning og undervisning. Håndplukkede NACE-koder i nevnte rapport er ikke inkludert, med unntak fra dataspill (32.400 Produksjon av spill og leker).

virksomheter. Midlene skulle i hovedsak rettes mot innovasjonslån og oppstartlån, i tillegg til garanti.

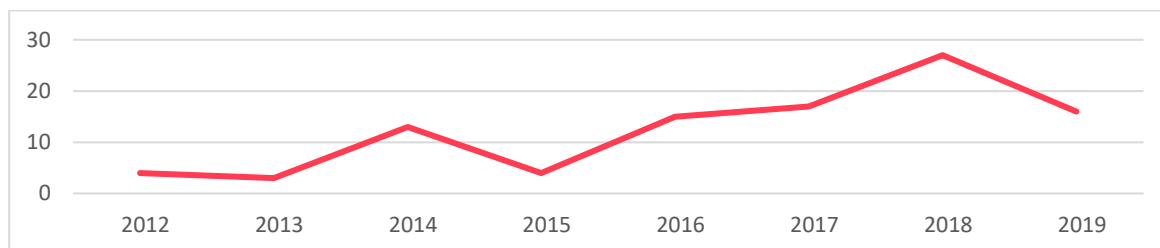
Lån

Innovasjonslån er et tilbud til små og mellomstore bedrifter over hele landet og er i utgangspunktet ikke begrenset til bestemte formål. Inntil 50 prosent av kapitalbehovet kan finansieres, og avdragstiden er normalt ikke mer enn ti år.

Oppstartlån er rettet mot bedrifter yngre enn fem år og skal finansiere etablering og forberedelser til vekst. Lånet har rentefritak i to år og skal tilbakebetales i sin helhet etter fire år. Ordningen ble opprettet for å dreie mot mer bruk av lån også i tidligere faser, samt å øke tilgangen til kapital. Oppstartlån er et alternativ til kommersialiseringstilskudd og er egnet for bedrifter som har tilgang på egenkapital, gjerne investorkapital, men som ikke er i posisjon til banklån.

Det er positivt å se at det har vært en jevn økning i antall oppstartlån til kreativ næring fra ordningen ble etablert i 2017, i tillegg til at flere bransjer er representert i porteføljen. I 2017 ble det innvilget fem oppstartlån fordelt på følgende bransjer; design (3), film (1) og litteratur (1). I 2019 ble det innvilget elleve oppstartlån, fordelt på design (5), spill (2), musikk (2), film (1) og arkitektur (1).

Figur 9.1-1 Antall lån til kreativ næring fra 2012 til 2019.

Som figuren viser har vi sett en vekst i antall lån til kreativ næring totalt sett fra 2012 til 2019, men med en nedgang i 2015 og i 2019. Nedgangen i 2019 var på elleve lån. Når det gjelder innvilgede kroner til lån, var totalsummen 4,9 mill. kroner i 2012 og 22,1 mill. kroner i 2019. De innvilgede lånene for 2019 fordelte seg slik på de ulike bransjene; arkitektur (1), dataspill (2), design (9), film (1), musikk (2) og TV og radio (1).

Årsaken til nedgangen i antall lån er sammensatt, og for en relativt liten næring vil små endringer ha stor innvirkning på porteføljen. Utviklingen peker i retning av at markedet kan ha vært mettet i 2019, etter et særdeles godt år i 2018. Faglig spisskompetanse og nettverk er avgjørende for mobilisering og oppfølging av kundeporteføljen, og interne organisatoriske endringer i 2019 kan også ha spilt inn.

Totalt i Innovasjon Norge ble det også innvilget færre lån enn ønskelig i 2019, og utlånsrammen ble ikke fullt utnyttet. På generelt nivå forklares dette dels med konjunkturrell usikkerhet, dels med redusert markedssvikt ved at bankene tar noe større risiko og øker sine markedsandeler, samt noe svakere mobilisering av næringslivet.

Garanti

Antall garantier til kreativ næring har holdt seg nokså jevnt fra 2012 til 2019, med mellom en til to garantier årlig. I 2015 og i 2019, de samme to årene som nedgangen av antall lån var størst, ble det ikke innvilget noen garantier til målgruppen.

Oppfølging

Bedrifter innen kreativ næring har i perioden fra 2017 til 2019 eksponert Nærings- og fiskeridepartementets tapsfond med 60 lån til en verdi av 97 mill. kroner. Tapsfondsavsetningen knyttet til disse innvilgningene er på om lag 33 mill. kroner, hvis man legger til grunn at risikoen i disse sakene er tilnærmet den samme som i Innovasjon Norges øvrige utlånsportefølje (34 prosent).

Med bakgrunn i den tapsrisiko som fondet er utsatt for, forsterket vi i 2019 tapsfondet til Nærings- og fiskeridepartementet med 20 mill. kroner fra Kulturdepartementets oppdrag, 10 mill. kroner fra hvert av årene 2017 og 2018. Innovasjon Norge vil i samarbeid med oppdragsgiver fortløpende vurdere behovet for ytterligere forsterking.

Innovasjon Norges virkemidler har som mål å gjøre det enklere for bedrifter å realisere prosjekter som kan skape verdier for samfunnet. Når Innovasjon Norge gir garantier eller investerer i et prosjekt gjennom et lån, øker sjansene for at flere investorer, banker og andre finansieringskilder også investerer. Virkemiddelapparatet er rigget for å ta en høyere risiko enn bankene, men flere bedrifter innenfor kreativ næring melder tilbake at det er utfordrende å møte kravene til lånefinansiering.

Tilslag på lån er et resultat av en samlet vurdering av den økonomiske stabiliteten i en bedrift. Krav til egenkapital og evne til nedbetaling er en nøkkel for å kvalifisere til finansiering, da det ikke er ønskelig å gi lån til bedrifter med lav likviditet. Dette for å unngå at små selskap pådrar seg en for stor gjeldsbyrde.

Å vurdere verdien av egenkapitalen i en bedrift, spesielt for de rettighetsbaserte bransjene innen kreativ næring, kan være en utfordring. Sammenlignet med industrielle rettigheter er immaterielle rettigheter mer krevende å verdsette, noe som i mange tilfeller vil påvirke risikovurderingen.

For å få flere bedrifter fra kreativ næring i en låneposisjon, bør man derfor se nærmere på verdivurderingen av immaterielle verdier, samtidig som man må fokusere på kompetansebyggende tiltak som bidrar til vekstkraftige bedrifter med en sunn og bærekraftig økonomi.

9.2 Eksportprogram

Eksportprogrammene for kreativ næring har siden første oppdragsbrev i 2017 vært en fast del av oppdraget fra Kulturdepartementet til Innovasjon Norge.

I 2019 fikk vi i oppdrag å lansere et eksportprogram for musikkbransjen, med fokus på uavhengige musikkprodusenter og -studioer. Programmet skulle følge samme modell som de tidligere eksportprogrammene, Litteratur ut i verden, Arkitektur ut i verden og Spill ut i verden, og gjennomføres i samarbeid med Music Norway.

Ut i verden-programmene er basert på elementer fra andre kompetanseprogram i Innovasjon Norge, men er unikt på flere måter. Programmene følger et utvalg av bedrifter over en periode på to år og bidrar med både tilskudd og kompetanse til bedriftene, samt kompetansetiltak for bransjen. Programmene tar utgangspunkt i bedriftenes behov og består blant annet av skreddersydde fagsamlinger og markedsbesøk.

Det er for eksportprogrammene søkt om gruppeunntak i ESA i samarbeid med Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet.

Musikk ut i verden

Norske talenter har gjennom flere år sett det nødvendig å flagge ut av landet for å få et støtteapparat med studiomiljøer, forlag og management som kan følge dem gjennom karrieren. Denne tendensen har ført til store tap av nettverk, kompetanse og kapital for norsk musikkindustri og til styrking av miljøer i utlandet fremfor i Norge. Dette var noe av bakgrunnen for programmets målgruppe, som ble spesifisert til; forlag og management for skapende produsenter/låtskrivere⁴³ samt kommersielle studioer med internasjonale vekstambisjoner.

Skal fremtidens bransje vokse og talentene nå ut i en stadig tøffere global konkurranse, blir det viktig å sikre tilgang til relevant kapital og robuste kompetansemiljøer i Norge. Ved å få låtskrivere og produsenter til å benytte norske studiomiljøer, forlag og management kan man bidra til at kompetanse og nettverk som i dag går tapt, kommer nye norske aktører til gode.

Målsettingen med programmet er å bidra til styrking av aktørenes internasjonale konkurransekraft, økt tilfang av oppdrag og talenter og til at flere utenlandske aktører bruker Norge som utgangspunkt for sine musikkproduksjoner.

Programmet ble lyst ut som en åpen konkurranse med søknadsfrist i oktober 2019. Det kom inn 19 søknader, hvor tolv av søkerne ble invitert til intervju med et panel med norske og nordiske fageksperter. De åtte selskapene som ble plukket ut til å delta i programmet var; Arctic Rights

---

⁴³ Med skapende produsenter/låtskrivere menes leddet som i hovedsak skaper tekst og/eller musikalske komposisjoner for andre utøvende artister, og som i de fleste tilfeller opparbeider seg immaterielle rettigheter. Målgruppen er med andre ord ikke tradisjonelle plateprodusenter (ofte kun kalt produsenter) som har ansvaret for innspilling og produksjon av lydfestet musikk.

Management, GILT, Made Management, MER Group, Ocean Sound Recordings, Propeller Management, Selective Management og Warner Chappell Music Norway. Seks av selskapene er basert i Oslo, ett utenfor Ålesund (Møre og Romsdal) og ett i Bergen (Vestland). Programmet vil ha oppstart i januar 2020.

Den totale rammen for Musikk ut i verden var 8 mill. kroner, hvor det ble satt av 1,4 mill. kroner til gjennomføringen av kompetanseprogrammet og 6,6 mill. kroner i tilskudd til bedriftene.

Litteratur ut i verden

Eksportprogrammet Litteratur ut i verden hadde oppstart i 2018, hvor fire av de åtte planlagte fagsamlingene ble gjennomført.

I 2019 ble det gjennomført tre samlinger, inkludert et treff med faglig program i Frankfurt og en reise til New York i januar for å møte amerikanske agenter, scouter, forleggere, bokhandlere og andre bransjeaktører. Utenlandssamlingene ble arrangert i samarbeid med bokmessen i Frankfurt sitt New York-kontor.

Tabell 9.2-1 Programoversikt Litteratur ut i verden.

Samling	Måned.år	Sted	Tema
5.	jan.19	New York	Film/TV, det amerikanske markedet m.m.: Tre-dagers fagsamling i samarbeid med bokmessen i Frankfurt sitt New York-kontor.
6.	aug.19	Oslo	Erfaringsutveksling: Midtveisstatus fra bedriftene. Sparring med ekspertpanelet som bidro i utvelgelsen av deltagere til programmet.
7.	okt.19	Frankfurt	Tilknyttede rettigheter: Fagsamling i samarbeid med bokmessen i Frankfurt.

Arkitektur ut i verden

Eksportprogrammet Arkitektur ut i verden ble avsluttet i mai 2019 etter en prosjektperiode på to år. Avslutningskonferansen ble avholdt på DOGA 27. mai 2019.

Tabell 9.2-2 Programoversikt Arkitektur ut i verden

Samling	Måned.år	Sted	Tema
	mar.19	Oslo	Erfaringsutveksling og rundebordsamtale: Oppsummering og evaluering av eksportprogrammet
	mai.19	Oslo	Avslutningskonferanse

Av de avsatte midlene til kompetanseprogrammet for Arkitektur ut i verden gjenstod det ved avslutningen av programmet en rest på 0,9 mill. kroner. Etter avtale med Kulturdepartementet, vil restmidlene benyttes til mobiliserende eksportaktiviteter for arkitektbedrifter.

Det er planlagt to ulike tiltak, begge med mål om å mobilisere en større del av den norske arkitektbransjen og bidra til økt kunnskap om forretningsutvikling og internasjonal strategi:

- Internasjonale veikart for utvalgte eksportmarkeder.
- Seminarrekke med fokus på kompetansedeling, markedsinnsikt og eksport.

Oppstart av tiltakene er planlagt til 2020.

Oppfølging

Eksportprogrammene Spill ut i verden og Arkitektur ut i verden viser gode resultater. Kombinasjonen av kompetanse og tilskudd gir bedriftene rom til å prioritere innovasjon, samt fokusere på kompetanseoverføring innad i egen bedrift. Ved at programmet går over en periode på to år, etableres en tillit som er avgjørende for bedriftenes utvikling. Deltagende bedrifter har vist både evne og vilje til å dele relevant forretningskompetanse og konkrete råd med hverandre, noe som har ført til økt samarbeid og gode resultater. Effektmålingene fra programmene viser også en markant økning i antall ansatte og omsetning totalt sett.

Effektmålinger og evalueringer av de ulike programmene vil oversendes til oppdragsgiver separat.

9.3 Bedriftsnettverk og klyngeprogram

Formålet med virkemidlene bedriftsnettverk og klyngeprogram er å bidra til profesjonelle strategiske samarbeid som styrker innovasjonsevnen og den internasjonale konkurransekraften, og som gir grunnlag for videre vekst.

Dette tiltaket hadde i 2019 en ramme på 10. mill. kroner, hvor 2 mill. kroner var øremerket bedrifter innen kultur og reiseliv.

Tilsvarende som i 2018 kunne bedrifter søke om forprosjektmidler til både bedriftsnettverk og til klyngeprogram. Midlene skal stimulere flere bedrifter i målgruppen til å kvalifisere til hovedprosjekt bedriftsnettverk og klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters.

Bedriftsnettverk

Innovasjon Norge besluttet i 2019 ny policy for bedriftsnettverk, med løpende mottak og behandling av søknader. Den samme prosedyren ble fulgt for forprosjekt for kreativ næring.

Forprosjektfasen omfatter utvikling av en felles strategi og forretningsplan for hovedprosjektet, inkludert budsjetter og finansieringsplan med inntil tre års perspektiv, samt samarbeidsmodell og samarbeidsavtale. Forprosjektet skal inneholde aktiviteter som skal underbygge en søknad om hovedprosjekt.

Målet med forprosjektmidlene er å gi deltagerbedriftene verktøy og midler til å utvikle et godt fundament for etablering av sterke kreative nettverk og regionale klynger i fremtiden.

Det kan søkes om totalt 0,3 mill. kroner til et forprosjekt, og det stilles krav om at nettverket kan stille med egenkapital til gjennomføring. Forprosjektene er finansiert over rammen fra Kulturdepartementet, mens hovedprosjektene er finansiert over de generelle rammene.

Tabell 9.3-1 Oversikt over bedriftsnettverk kreativ næring 2017-2019

	Forprosjekt	Hovedprosjekt
	2019	2019
Buskerud		
Finnmark		1
Hordaland	1	
Møre og Romsdal	2	
Oppland	1	
Oslo	5	4
Østfold		
Rogaland	1	
Sogn og Fjordane		
Telemark		
Troms		
Trøndelag	2	1
Vest-Agder	1	
Sum	13	6

Når det gjelder fordeling mellom de ulike bransjene er det enkelte bransjer som peker seg ut; design (7) og musikk (4). I tillegg ble det innvilget flere nettverk i skjæringspunktet kultur og reiseliv (6) og et med mål om å styrke konkurransekraften for oppstartsselskaper innen kreativ næring (1).

Av rammen på 10. mill. kroner til bedriftsnettverk og klyngeprogram ble 4 mill. kroner avsatt til bedriftsnettverk. Restmidler for bedriftsnettverk var på 0,3 mill. kroner og vil overføres til 2020.

Klynger

Det er med dagens retningslinjer og vilkår for Norwegian Innovation Clusters ikke mulig å samfinansiere klynger, noe som er bakgrunnen for at midlene er rettet mot forprosjektfasen. I tillegg er det utfordrende for bedrifter fra kreativ næring å nå opp i konkurransen om opptak i klyngeprogrammet. Vi ser at tidligfase finansiering slik som forprosjektene gir rom for, er et viktig ledd i mobiliseringsarbeidet for utviklingen av nye og sterke klynger på sikt.

Det ble i 2019 innvilget to forprosjekt klynger. Peer Gynt ble innvilget forprosjektmidler på 0,5 mill. kroner. I tillegg mottok Norwegian Fashion Hub 0,5 mill. kroner til et forprosjekt. De nådde ikke opp i konkurransen om Arena-pro status i 2019 og har nå mulighet til å jobbe strategisk for å kvalifisere i neste søknadsrunde.

Av rammen på 10. mill. kroner til bedriftsnettverk og klyngeprogram ble 6 mill. kroner avsatt til forprosjekt for klyngeprogrammet. Restmidler på 5 mill. kroner vil overføres til 2020.

Oppfølging

Som følge av regionreformen er Kulturdepartementets midler til bedriftsnettverk for 2020 overført til fylkeskommunene. Midlene er ikke øremerket nettverk innen kreativ næring, men det skal rapporteres på hvordan midlene er blitt benyttet. Flere av Innovasjon Norges regionkontor har tett dialog med de ulike fylkeskommunene om hvordan man skal prioritere i de ulike regionene.

9.4 Investorprogram

Privat kapital er avgjørende for oppstartsbedrifter som ønsker å vokse. Ved å styrke kompetansen om kapitalinnhenting hos bedriftene, styrke kompetansen om kreativ næring i investormiljøene og aktivisere flere engleinvestorer kan Innovasjon Norge bidra til at flere bedrifter får tilgang til privat kapital.

Innovasjon Norge lanserte i 2018 et nytt kompetanseprogram for gründere i tidlig fase; Growth Challenge⁴⁴, nettopp rettet mot å øke gründeres kompetanse på å innhente kapital. Programmet er utviklet i samarbeid med Angel Challenge.

Første program for kreativ næring ble gjennomført våren 2019 med ni selskaper. Programmet var et samarbeid mellom Innovasjon Norge, Angel Challenge og 657 Oslo og gikk over en periode på to måneder. Det var seks samlinger i programmet. Temaene for de ulike samlingene var:

- Hvordan finne nye kunder
- Hvordan hente privat kapital
- Hvordan måle resultater og utvikling i selskapet
- Hvordan presentere for investorer, kunder, samarbeidspartnere eller presse

Teknologi er et fundament for mange nystartede bedrifter og er ofte en nøkkel til skalerbare forretningsmodeller. For å øke kunnskapen om teknologidrevne bedrifter fra kreativ næring og investeringsmulighetene disse representerer, gjennomførte vi Creative Tech Day den 5. september 2019 på Oslo House of Innovation i samarbeid med Angel Challenge. Creative Tech Day fikk stor oppslutning og hadde 274 påmeldte deltagere. Her møttes investorer, gründere, HUBer og virkemiddelapparat, og hele 18 startups fra kreativ næring presenterte fra scenen.

Oppfølging

Innovasjon Norge vil i 2020 videreutvikle samarbeidet med Angel Challenge og gjennomføre flere tiltak rettet mot å øke den private investeringen i næringen. En samlet evaluering av investorprogrammet 2017–2019 vil foreligge til oppdragsgiverrapporten for 2020.

---

⁴⁴ Programmet endret i 2020 navn til Fundraising for Startups

9.5 Internasjonal profilering av Norge som kunst- og kulturdestinasjon

Powered by Culture var en del av oppdraget for 2018 og skulle bidra til å løfte frem kunst og kultur i det internasjonale profileringsarbeidet av Norge som reisemål. Det vises til oppdragsgiverrapporten for 2018 for informasjon om og omtale av selve tiltaket.

Prosjektet var en viktig del av Innovasjon Norges helhetlige arbeid med bokmessen i Frankfurt i 2019 hvor Norge var gjesteland, og har bidratt til økt kompetanse og samarbeid på tvers av divisjoner internt i Innovasjon Norge. Kultur har parallelt med Powered by Culture blitt et satsingsområde i Visit Norway.

Av andre resultater kan nevnes at DNX brukte sitt eget konsept, Rendezvous Norway, som case i undervisning ved Westerdals/Høyskolen i Kristiania i kurset «Oppdragsfilm» for studenter ved linjen AD, Tekst og Film/TV. Med utgangspunkt i Powered by Culture ble studentene utfordret til å lage filmer for sosiale medier rettet mot et internasjonalt publikum, med mål om å trekke til seg kulturinteresserte til Norge.

9.6 Kunnskapsgrunnlag kultur og reiseliv

Tiltaket kom som et tilleggsoppdrag til oppdraget i 2018, og skulle bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget om kulturturisme. I dette inngikk det å studere effekten kulturturisme kan ha på et reisemål, dets næringsliv og kulturliv.

Innovasjon Norge har derfor igangsatt en utredning som skal gi mer kunnskap om utvikling av kulturturisme i norske byer og hva som skal til for at kulturinteresserte gjester kommer til Norge. Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø vil benyttes som pilotbyer, og resultatene av analysearbeidet tas ut i praksis gjennom kampanjer. I neste omgang vil andre byer/steder kobles på.

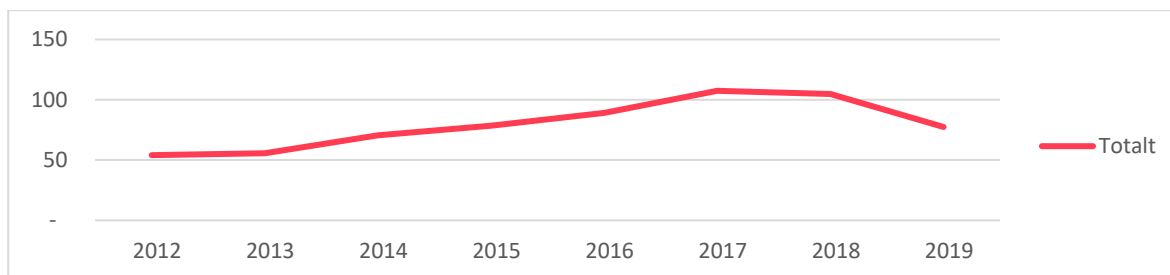
Utredningen vil gjennomføres av Epinion første halvår 2020. HUB-leder for kreativ næring og reiseliv er prosjektleder for deloppdraget og prosjektet er også forankret i Visit Norway.

9.7 Overordnet måloppnåelse

Oppdraget har som mål å bidra til at bedrifter innen kulturell og kreativ næring kan komme i posisjon for å kvalifisere til de generelle virkemidlene i Innovasjon Norge, og slik bidra til å nå Innovasjon Norges overordnede mål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer.

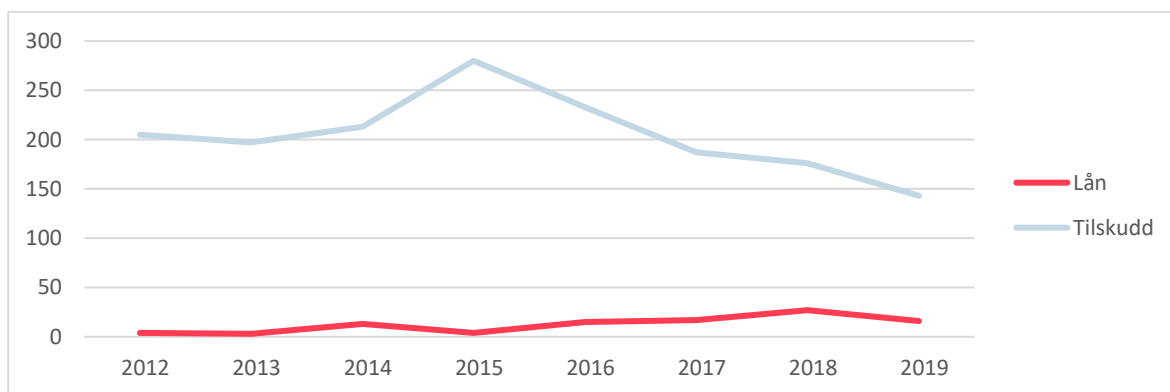
Etter flere år med jevn vekst i innvilgede kroner til bedrifter innen kreativ næring, var det forventet at man i 2019 ville se en nedgang. Denne speiler også en generell utvikling i Innovasjon Norge, hvor totalen falt fra 6,7 mrd. kroner i 2018 til 6 mrd. kroner i 2019, en nedgang på litt over ti prosent. For kreativ næring var nedgangen fra 2018 til 2019 på 24 prosent, vist i figuren under.

Figur 9.7-1 Oversikt totalt innvilgede kroner fra 2012 til 2019. Lån og tilskudd i mill. kroner.

Det er også en reduksjon i antall tilsagn, for både lån og tilskudd, vist i figuren under. Når det gjelder antall lån kan det som nevnt innledningsvis, peke i retning av at markedet var mettet i 2019 etter et særdeles godt år i 2018. Den totale utviklingen for lån er likevel positiv, med en vekst fra fire lån i 2012 til 16 lån i 2019.

Figur 9.7-2 Lån og tilskudd til kreativ næring fra 2012 til 2019 i antall tilsagn.

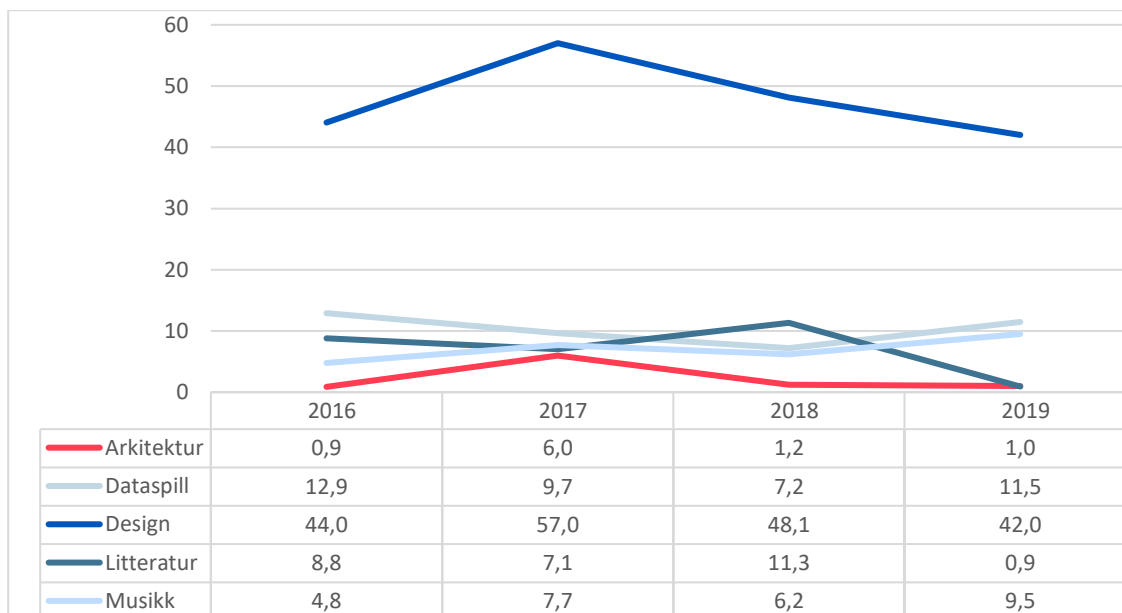
Etablerertilskudd, som er en viktig del av totalbildet for antall tilsagn til kreativ næring, gikk fra 82 i 2017 til 65 i 2019. For 2019 tilsvarer dette tolv prosent av totalen av innvilgede etablerertilskudd til alle næringer (529 tilsagn). Sammenlignet med antall tilsagn i 2018 (605 tilsagn) holder den prosentvise fordelingen seg helt lik. Tilsagnene til etablerertilskudd for kreativ næring følger med andre ord den generelle nedgangen, en utvikling som må sees i sammenheng med lavere generelle rammer og en dreining fra tilskudd mot lån.

For å forstå helhetsbildet er det også relevant å se på den regionale fordelingen av antall tilsagn til lån og tilskudd. Størst nedgang ser vi i Trøndelag og Troms. I Trøndelag er det en reduksjon i innvilgede antall lån og tilskudd fra 38 i 2015 til ni i 2019. I Troms er det en reduksjon fra 43 i 2015 til åtte i 2019.

Når man ser på fordeling av innvilgede kroner per bransje, gikk hele 42 mill. kroner av totalt 77,5 mill. kroner i 2019 til design, vist i figuren under. Som nevnt tidligere i rapporten er hele ni av 16

lån innvilget til design, hvor åtte av disse gikk til virksomheter innen industridesign. Dette trekker naturligvis opp totaltallene for innvilgede kroner for bransjen.

Figur 9.7-3 Oversikt innvilgede mill. kroner fra 2016 til 2019. Lån og tilskudd. Fordelt på bransje.

Økningen i innvilgede kroner til de ulike bransjene sammenfaller med eksportprogrammene; dataspill i 2016, arkitektur i 2017, litteratur i 2018 og musikk i 2019. Det er gledelig å se at det ble bevilget 11,5 mill. kroner til dataspill i 2019, ett år etter eksportprogrammet ble avsluttet.

Med en generell nedgang i både antall tilsagn og innvilgede kroner til kreativ næring, er det mer avgjørende enn noen gang å fortsette arbeidet for å bidra til at bedrifter innen næringen får tilgang til relevant kompetanse og kapital. Det er tøft for bedrifter å nå opp i konkurransen om tilskudd og lån, og med hardere konkurranse er det ekstra viktig med en helhetlig satsing på kulturell og kreativ næring.

Samarbeidet med Norsk kulturråd og organisasjonene i Norwegian Arts Abroad er en viktig del av det helhetlige oppdraget. I forbindelse med eksportprogrammene samarbeider vi tett med den enkelte bransjeorganisasjon, noe som bidrar til bedre leveranse til kundene samt kompetanseheving på tvers av virkemiddelaktører. De faste møtepunktene med Norsk kulturråd er nyttige i arbeidet med å tydeliggjøre grensegangen mellom de ulike oppdragene. Målet er at vi blir tydelige overfor kundene, gir tilgang til relevant kapital og kompetanse og på denne måten lykkes med de overordnede målene med satsingen på kultur som næring.

9.8 Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Totale kostnader til administrasjon og forvaltning av oppdraget beløp seg i 2019 til 3,8 mill. kroner, noe som tilsvarte et overforbruk på 0,4 mill. kroner. Kostnadene inkluderte to årsverk ved

hovedkontoret samt timeinnsats fra fem regionkontor. Overforbruket ble dekket inn av restmidler til administrasjon og forvaltning fra tidligere år.

For å oppnå resultater og lykkes med gjennomføring av oppdraget har det vært avgjørende å bidra til intern kompetansedeling på tvers av hovedkontor og regionkontor. Det er etablert faste digitale månedsmøter for fagnettverk kreativ næring med 25 personer fra hele organisasjonen.

I tillegg har et tett samarbeid med kompetanse-HUB for kreativ næring og reiseliv vært en viktig faktor for gjennomføring av oppdraget. Behovet for dedikerte fagpersoner i Innovasjon Norge som kan yte service til kunder fra kreativ næring, er avgjørende for å gjennomføre en bredde av tiltak og for å nå ut til målgruppen med de generelle virkemidlene.

Oppdragets begrensning når det gjelder administrasjons- og gjennomføringskostnader, gjør at man må ha strenge føringer på hva regionkontoene kan føre av timer. Dette vil påvirke innsatsen totalt sett.

I tillegg til intern administrasjon og forvaltning av oppdraget tilkommer eksterne gjennomføringskostnader knyttet til hvert av tiltakene (direkte prosjektkostnader/DPK). DPK skal i sin helhet gå til å dekke kostnader som er knyttet til å levere hvert enkelt tiltak, eksempelvis innkjøpte tjenester, ekstern fagekspertise, fagreiser, konferanser med mer. Disse gjennomføringskostnadene er omtalt under de ulike kapitlene ovenfor, og er også listet opp under. Restmidlene vil benyttes til planlagte aktiviteter i 2020.

Tabell 9.8-1 Oversikt direkte prosjektkostnader

Prosjekt	Ramme for DPK	Restmidler ved utgangen av 2019
Musikk ut i verden (oppdrag 2019)	1,4	1,4
Litteratur ut i verden (oppdrag 2018)	1,1	0,6
Arkitektur ut i verden (oppdrag 2017)	2,5	0,9
Investorprogram (oppdrag 2017, 2018 og 2019, 0,6 mill. kroner for hvert av årene)	1,8	0,2
Kultur og reiseliv (tilleggsoppdrag 2018)	1,4	1,4

10 Rapportering til Samferdselsdepartementet

10.1 Pilot-T

Formålet med tjenesten

Formålet med Pilot-T er å få gode løsninger raskere over i anvendelse gjennom å utvikle og demonstrere teknologier og forretningsmodeller med potensial til å påvirke fremtidens transportsystem slik at det blir mer sikkert, øker fremkommeligheten og/eller reduserer utslipp.

Pilot-T kom i 2018 som et nytt oppdrag fra Samferdselsdepartementet. Det er lagt opp til at det forvaltes av Innovasjon Norge og Forskningsrådet i tett dialog og samarbeid. Bevilgningen for 2019 var på totalt 38,7 mill. kroner over kap. 1301 post 50, hvorav 20 mill. kroner ble forvaltet av Innovasjon Norge.

Gjennom Pilot-T har Innovasjon Norge lansert et tilbud som fremmer både etterspørselsdrevet og bedriftsdrevet innovasjon. I 2018 ble hoveddelen av bevilgningen brukt på to prosjekter innen innovasjonspartnerskap, mens en mindre del ble brukt på bedriftsprosjekter. For 2019 ble det besluttet å ha en felles utlysning med Forskningsrådet for å få frem bedriftsprosjekter med kort vei til markedet.

Innovasjon Norge og Forskningsrådet finansierer, i Pilot-T, prosjekter hvor flere aktører går sammen for å løse utfordringer innen transportsektoren. Med ordningen er det ønskelig å bygge opp et innovativt norsk næringsliv som kan være med i konkurransen om å levere fremtidens mobilitetsløsninger til transportsektoren nasjonalt og internasjonalt.

Hovedaktiviteter

Mobilisering av gode prosjekter

Utlysningen til Pilot-T ble annonsert 1. mai 2019 og sammen med Forskningsrådet ble det gjennomført informasjonsmøter i Oslo, Kongsberg og Trondheim. I Oslo ble møtet arrangert i samarbeid med MobilityLab/SmartLab og i Kongsberg sammen med SAMS-klyngen. Bedrifter og forskningsinstitutter ble invitert til disse møtene og til sammen deltok cirka 100 personer på de tre arrangementene.

Utlysning

I 2018 hadde Innovasjon Norge og Forskningsrådet parallelle utlysninger, med henvisning til hverandre. I fjor ble samarbeidet tatt et skritt videre og det ble gjennomført en felles utlysning. Innovasjon Norge satte en ramme på 20 mill. kroner til utlysningen, og Forskningsrådet satte av 40 mill. kroner. Søknadsfristen var i september, og alle måtte søke gjennom Forskningsrådets søknadsportal. Det kom inn 20 søknader på til sammen 121 mill. kroner. Basert på hvor

prosjektene var i utviklingsløpet ble de fordelt mellom Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Åtte prosjekt ble vurdert å være nær kommersialisering, prosjektene gikk videre til en ordinær saksbehandling hos Innovasjon Norge. Fem av disse åtte ble innvilget med til sammen 20,8 mill. kroner, hvorav 3 mill. kroner ble finansiert fra Miljøteknologiordningen. Ett av prosjektene ble besluttet i januar 2020, slik at for 2019 ble innvilget totalt 13,9 mill. kroner fra bevilgningen fra Samferdselsdepartementet.

Rapportering på mål- og resultatstyringsindikatorer

I 2019 ble det gjennomført en evaluering av ordningen innovasjonspartnerskap. Evalueringen så på hvilke resultater en kan se så langt for de offentlige og de private aktørene som har vært involvert, og hvilke langsiktige effekter de ser for seg at de vil kunne oppnå på lang sikt. Konklusjonene viser stort potensial for økt verdiskaping og at hypotesene bak oppstart av innovasjonspartnerskapsordningen bekreftes og styrkes, og at kompetansen og prosessveiledningen som tilbys er av avgjørende betydning.

I 2020 vil Innovasjon Norge bruke Pilot-T midler i utlysningen av innovasjonspartnerskap i tillegg til en bedriftsrettet utlysning i samarbeid med Forskningsrådet.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader og eventuelle avvik

Pilot-T er en del av arbeidet med innovasjonspartnerskap som i 2019 har hatt et forbruk i administrasjonskostnader på 9,1 mill. kroner av et budsjett på 12,1 mill. kroner. Kostnadene er fordelt på Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Samferdselsdepartementet, hvorav Samferdselsdepartementet har bidratt med en ramme på 2,5 mill. kroner. Timer utgjør hoveddelen av kostnadene. Typiske aktiviteter som er tilknyttet oppdraget er mobilisering av søkere, søknadsveiledning, saksbehandling, og oppfølging av vedtatte prosjekter.

De to innovasjonspartnerskapene som ble finansiert av Pilot-T midler i 2018, ble i 2019 tett fulgt opp med rigging av prosjektene, prosessveiledning, tilført innovasjonskompetanse, mobilisering av bedrifter og annen bistand til å gjennomføre ulike aktiviteter.

11 Styring og kontroll

11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge

11.1.1 Kort innføring i mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge

Innovasjon Norge har et mål- og resultatstyringssystem som er godt etablert. Vi har fastsatte mål, og vi bruker informasjonen fra målingene av mål- og resultatstyringsindikatorerne til å overvåke, lære og til å styre virksomheten. Innovasjon Norges mål er som følger:

- *Hovedmål:* Innovasjon Norge skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter.
- *Delmål 1:* Flere gode gründere
Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter
Delmål 3: Flere innovative næringsmiljøer

I 2013 ble et nytt mål- og resultatstyringssystem (MRS⁴⁵) for Innovasjon Norge fastsatt i tråd med Meld St. 22 (2011-2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA. Etter noen års erfaringer med MRS-systemet har Innovasjon Norge i samarbeid med departementene foretatt mindre justeringer i mål- og resultatstyringsindikatorerne, som omtalt i brev av 4. januar 2017 fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Følgende indikatorer inngår i mål- og resultatstyringssystemet til Innovasjon Norge.

	Delmål 1: Flere gode gründere	Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter	Delmål 3: Flere innovative næringsmiljøer
Effekt-indikatorer	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping Overlevelsrate	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping
Resultat-indikatorer	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonshøyde i prosjektene Risikovurdering i prosjektene	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonshøyde i prosjektene Driftsrisiko i bedriftene	Samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne kunnskapsmiljøer Mobilisere deltagerer i næringsmiljøer
Støttende analyser	Vekst i sysselsetting Vekst i lønnsomhet Eventuelle dyptgående analyser	Vekst i sysselsetting Vekst i lønnsomhet Eventuelle dyptgående analyser	Vekst i sysselsetting Vekst i lønnsomhet Eventuelle dyptgående analyser

Det skilles mellom effektindikatorer, resultatindikatorer og støttende analyser. Effektindikatorerne sikter til virkninger på et overordnet nivå, mens resultatindikatorer er direkte virkninger på

⁴⁵ For mer informasjon vises til metodedokument på innovasjon norge.no

enkeltaktører. Indikatorer under støttende analyser brukes ikke direkte for å vurdere måloppnåelse, men gir utfyllende informasjon av selskapets resultater og effekter.

Målingen av de ulike indikatorene som inngår kommer fra ulike kilder:

- Effektmålinger utført av Samfunnsøkonomisk analyse (SØA).
- Kundeeffektundersøkelse (KEU) utarbeidet av Oxford Research.
- Internt datagrunnlag fra saksbehandlingssystemet SOPP.
- Årsrapportering og medlemstall fra klyngene, og registrering av antall deltagere i klyngeprosjekter og bedriftsnettverksprosjekter.
- Spørreundersøkelse til bedriftsnettverksprosjekter.
- Data fra virkemiddeldatabasen som ligger hos SSB.

Analysene utført av SØA gir tallgrunnlag både for effektindikatorer og støttende analyser. SØA overtok oppdraget i 2018 etter Statistisk sentralbyrå (SSB), og SØA benytter samme metode som SSB. Metoden er beskrevet i rapport fra SSB 2015/35 Effect on firm performance of support from Innovation Norway⁴⁶.

Effektene estimeres ved å sammenlikne utviklingen hos kundene som har fått støtte av Innovasjon Norge med utviklingen i liknende foretak som ikke har fått støtte fra Innovasjon Norge. Dette er en veletablert metode for å beregne effekter av offentlig støtte. Sammenlikningsgrunnlaget eller kontrollgruppen for Innovasjon Norge-kundene velges ved å finne foretak som likner så mye som mulig på kundene med hensyn til størrelse, alder, næring og geografi. For en god del Innovasjon Norge-kunder er det ikke mulig å finne foretak som er like nok. Disse blir dermed ikke med i analysen. Innovasjon Norge forvalter en rekke virkemidler. Selv om det gis støtte til mange virksomheter hvert år, blir antall mottakere for de fleste virkemidler for lite til at det lar seg gjøre å danne et godt nok datagrunnlag for enkeltår. Analysen samler derfor flere årganger. Effekter er målt som forskjeller i gjennomsnittlig årlig vekstrate mellom Innovasjon Norge-kunder og kontrollgruppen i den første treårsperioden etter støtte fra Innovasjon Norge (årlig mervekst i forhold til kontrollgruppen). Beregningene er basert på regnskapstall for bedriftene fra 2003 til 2018.

Kundeeffektundersøkelsen (KEU) er en spørreundersøkelse rettet til kunder som har fått tjenester av Innovasjon Norge. De siste årene er det Oxford Research og Pöyry som har gjennomført undersøkelsene på vegne av Innovasjon Norge. Kundeeffektundersøkelsen har både en førundersøkelse og en etterundersøkelse av de samme kundene. Førundersøkelsen sendes ut ett år etter at kunden har mottatt tjenesten fra Innovasjon Norge, og dekker kundenes forventninger knyttet til nytten av tjenesten. Etterundersøkelsen sendes ut fire år etter dette, og dekker hvilken nytte kundene mener de faktisk har oppnådd. I oppdragsgiver rapporten bruker vi siste tilgjengelige førundersøkelse når vi omtaler utvikling i utløsningsgrad, som i KEU omtales som

---

⁴⁶ http://ssb.no/forskning/mikrookonomi/bedriftsatferd/_attachment/237374? ts=14f4b02a260

addisjonalitet. Når det gjelder indikatoren utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse, bruker vi siste tilgjengelige etterundersøkelse.

Internt datagrunnlag fra saksbehandlingssystemet SOPP brukes for å angi resultatindikatorerne innovasjonshøyde, driftsrisiko og prosjektrisiko. Det er den enkelte saksbehandler i Innovasjon Norge som gjør en kvalifisert vurdering av disse tre indikatorene når de behandler våre kunder.

De øvrige kildene er kun relevante for resultatindikatorer under delmål 3, og omtales nærmere i beskrivelsen av indikatorene.

I det følgende gjennomgås de ulike indikatorene, hvor det også angis kilden til indikatorene.

Omsetningsvekst

Omsetningsvekst måles ved salgsinntekter. En indikasjon på at Innovasjon Norge lykkes med å bidra til målsettingen om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer, er at Innovasjon Norges kunder har høyere vekst i salgsinntekter enn sammenliknbare foretak som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Produktivitetsvekst

Produktivitet måles i analysene som verdiskaping per årsverk. En indikasjon på at Innovasjon Norges lykkes med sine målsettinger er at Innovasjon Norges kunder har høyere vekst i produktivitet enn sammenliknbare foretak som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Vekst i verdiskaping

Verdiskaping måles i analysene som driftsresultat pluss lønnskostnader og av- og nedskrivninger. En indikasjon på at Innovasjon Norges lykkes med sine målsettinger er at Innovasjon Norges kunder har høyere vekst i verdiskaping enn sammenliknbare foretak som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Overlevelsesrate

Forskjellen i overlevelsesrate måles fem år etter at Innovasjon Norges tjenester ble benyttet. En indikasjon på at Innovasjon Norge lykkes med målsetting om å bidra til flere gode gründere er at nyetablerte bedrifter som er kunder hos Innovasjon Norge overlever i større grad enn sammenliknbare bedrifter som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Utvikling i utløsningsgrad

For å måle utløsningsgrad, bruker vi begrepet addisjonalitet som er en betegnelse for i hvilken grad Innovasjon Norge har vært utslagsgivende for gjennomføringen av et prosjekt. Vi skiller gjerne mellom lav, middels og høy addisjonalitet.

- *Lav addisjonalitet* vil si at prosjektet ville blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsskjema uavhengig av støtten fra Innovasjon Norge.
- *Middels addisjonalitet* vil si at prosjektet ville bli gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt eller i mindre skala, men på samme tidspunkt uten støtte fra Innovasjon Norge.
- *Høy addisjonalitet* vil si at prosjektet ville bli gjennomført i mindre skala og på et senere tidspunkt eller prosjektet ville ikke gjennomføres i det hele tatt dersom prosjektet ikke hadde fått støtte fra Innovasjon Norge.

Kilde er førundersøkelsen i kundeeffektundersøkelsen fra Oxford Research.

Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse

Kundene blir spurt om prosjektet har bidratt til kompetanse på en rekke områder. Verdien som rapporteres her er gjennomsnittsverdi for alle kompetanseområdene. Kundene blir spurt om i hvilken grad prosjektet har ført til økt kompetanse om produktutvikling, prosessutvikling, markedsutvikling, strategi, organisasjon og ledelse, bruk av avansert teknologi, opparbeiding av bedre nettverk, internasjonale markeder og eksport.

Kilde er etterundersøkelsen i kundeeffektundersøkelsen fra Oxford Research.

Innovasjonshøyde i prosjektene

Innovasjonshøyde og innovasjonsnivå er begreper som brukes synonymt. Innovasjonshøyde anslås av kundeansvarlig og dokumenteres for hvert kundeprosjekt i Innovasjon Norges saksbehandlingssystem. Tallene viser til rapporteringsåret. Nivåene for Innovasjonshøyde er definert som følger:

- *Innovasjon på bedriftsnivå* omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.
- *Innovasjon på regionalt nivå* omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.
- *Innovasjon på nasjonalt nivå* omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.
- *Innovasjon på internasjonalt nivå* omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt

marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

- *Ikke relevant* omfatter prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter.

Kilde er SOPP (saksbehandlingssystem).

Risikovurdering i prosjektene

Prosjektrisiko er en vurdering av hver enkelt finansieringssak som gjøres av kunderådgiveren under saksbehandling. Prosjektrisiko vurderes på en skala fra 1: svært liten risiko i prosjektet til 6: ekstrem høy risiko i prosjektet. I denne rapporteringen er skalaen delt inn i tre. Liten risiko, normal høy risiko og særlig høy risiko. Særlig høy risiko gis til prosjekter hvor det er høy risiko i prosjektet og hvor det er i høy grad er usikkert om prosjektet oppnår den inntjening som er lagt til grunn for beslutning.

Kilde er SOPP (saksbehandlingssystem).

Driftsrisiko i bedriftene

Driftsrisiko beregnes ut fra bedriftenes regnskaper og brukes som en del av vurderingen av gjennomføringsevnen til bedriften. Driftsrisiko deles inn i fire klasser fra A til D. I figurene i rapporten vises risikoklasse A og B som lav risiko og C og D som høy risiko. Nye tilsagn om lån og tilskudd skal i tråd med våre retningslinjer ikke gis til bedrifter i klasse D, da dette innebærer at det er mer enn 50 prosent sannsynlighet for at bedriften ikke vil overleve.

Kilde er SOPP (saksbehandlingssystem).

Samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne kunnskapsmiljøer

Indikatorene måles gjennom registreringer av antall deltakere både i klyngeprosjektene og bedriftsnettverksprosjektene. I bedriftsnettverksprosjektene sendes det ut en spørreundersøkelse til deltagerbedriftene. For å måle samarbeidsindikatoren i klyngeprogrammet vil vi bruke SSBs virkemiddeldatabase som inneholder informasjon om prosjektsamarbeid. For at det skal være et attraktivt og innovativt næringsmiljø bør det også være samarbeid mellom deltakerne i næringsmiljøet, og mellom disse deltakerne og eksterne kunnskapsmiljøer. Dette kan være et uttrykk for kvaliteten på næringsmiljøet.

Kilde er registrering av antall deltagere i prosjektene, spørreundersøkelse til bedriftsnettverksprosjekter, samt data fra virkemiddeldatabasen som SSB administrerer.

Mobilisere deltakere til næringsmiljøer

Resultatindikatoren Mobilisere deltakere til næringsmiljøer er målt gjennom utviklingen i antall aktive deltakere i miljøene og utvikling i antall nye bedrifter som etableres i næringsmiljøene. Om et næringsmiljø vokser kan være en indikator på om miljøet fremstår som innovativt og attraktivt for nye bedrifter.

Kilde er årsrapportering og medlemstall fra klyngene.

Vekst i sysselsetting

Denne indikatoren måles ved årsverk, og er med på å supplere effektindikatorerne. En indikasjon på at Innovasjon Norges lykkes med sine målsettinger er at Innovasjon Norges kunder har høyere vekst i årsverk enn sammenliknbare foretak som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Vekst i lønnsomhet

Denne indikatoren er målt med kapitalrentabilitet, og er med på å supplere effektindikatorerne. En indikasjon på at Innovasjon Norges lykkes med sine målsettinger er at Innovasjon Norges kunder har høyere vekst i kapitalrentabilitet enn sammenliknbare foretak som ikke er kunder.

Kilde er beregninger foretatt av SØA.

Eventuelle dyptgående analyser

Mål- og resultatstyringssystemet åpner for at man tar inn supplerende analyser, som kan styrke kunnskapsgrunnlaget.

11.1.2 Oversikt over gjennomførte evalueringer siste året

I 2019 er det gjennomført seks evalueringer i tillegg til Innovasjon Norges generelle målinger gjennom Kundeeffektundersøkelsene som gjennomføres årlig. Hovedtyngden av evalueringene har vært før- og følgeevalueringer i 2019, kun to har hatt søkelys på resultater. Dreiningen mot flere før- og følgeevalueringer har vært i tråd med Innovasjon Norges evalueringsstrategi, hensikten med disse er både å sjekke ut rasjonale for ordningene og å danne et nullpunkt for senere målinger, samt å følge arbeidet en tid for å sjekke ut om dimensjonering og innretning er hensiktsmessig. Ved årsskiftet 2019/2020 er det også igangsatt en metaevaluering i betydningen en rammeavtale hvor mer overordnede tema skal belyses. Dette er også i tråd med gjeldende evalueringsstrategi for å ivareta kunnskapsbyggingen på bredere områder, hver for seg og for å kunne syntetisere dem på tvers.

De gjennomførte evalueringene har som oftest både noen positive tilbakemeldinger og noen forbedringspunkter, på bakgrunn av dette utarbeides det anbefalinger, enten for videre drift eventuelt for hvordan tjenestene på annen måte skal kunne avhjelpe næringslivets behov. Ingen tjenester eller aktiviteter er i 2019 foreslått avviklet som følge av en evaluering.

Generelt kan det sies at Innovasjon Norge får gode tilbakemeldinger på sine tjenester og sitt arbeid. Dersom det er interesse for å gå mer i dybden på en evalueringsrapport, så er disse med få unntak tilgjengelige på utførernes hjemmesider.

2019

- *Vekstgarantiordningen*. Følgeevaluering. Ferdigstilt desember 2019. Menon.
- *Presåkorn og Oppstartslån*. Følgeevaluering. Ferdigstilt desember 2019. Menon.
- *Humanitært innovasjonsprogram*. Før- og følgeevaluering. Oppdrag fra UD. Førrevaluering ferdig juni 2019. Følgeevaluering går ut 2020. Oxford Research.
- *Evaluering av tre GCE (Node, Subsea, Blue Marin)*. Ferdigstilt august 2019. Oxford Research.
- *Underveisevaluering av Innovasjonspartnerskap*. Ferdigstilt desember 2019/ januar 2020. INNOBA.
- *Regional omstilling*. Utsjekk av avsluttede omstillingsområder gjennomføres løpende.
- *Kundeeffektundersøkelser (KEU)*. Årlige spørreundersøkelse til våre kunder. Oxford Research. Førundersøkelse av 2019-årgangen og Etterundersøkelse av 2015-årgangen.

Igangsatt i 2020

- *Metaevaluering*. Overordnede tema - kunnskapsutvikling for Innovasjon Norge. Igangsatt 1. kvartal 2020. Rammeavtale med SINTEF.
- *Resultater av Innovasjon Norges internasjonale tjenester*. Ferdigstilles mars/april 2020. Ideas2evidence.
- *Resultatrapportering bedriftsstøtte for næringsutvikling i utviklingsland*. Ferdigstilles februar 2020. BDO.
- *Humanitært innovasjonsprogram*. Følgeevaluering ferdigstilles desember 2020. Oxford Research.
- *Evaluering av klyngene som omstillingsmotor*. Utlyst februar 2020.
- *Kundeeffektundersøkelser (KEU)*. Årlig effektmålings-survey. Oxford Research. Førundersøkelse av 2020-årgangen og Etterundersøkelse av 2016-årgangen.

11.2 Effektiv drift

Styret i Innovasjon Norge følger selskapets drift løpende gjennom året med fokus på måloppnåelse, effektiv drift og ansvarlig forvaltning av fellesskapets midler.

Innovasjon Norge følger opp og dokumenterer selskapets effektivitet på to områder:

- *Formålseffektivitet*; Innovasjon Norge når sine mål først og fremst gjennom å levere på oppdrag og mål som selskapet til enhver tid har. Derfor er det primære målet å sikre at selskapet er formålseffektivt, som måles innenfor rammen av oppdragsgiveres forventninger og selskapets strategi:
  - Utløse økte investeringer i næringslivet, herunder stimulere privat innsats og kapital
  - Det skal skje noe som ellers ikke ville ha skjedd (addisjonalitet)
  - Gi tydelige effekter på verdiskapning, salgsinntekter og produktivitet
- *Kostnadseffektivitet*; herunder at kostnadene ved å levere effektene ikke er større enn nødvendig.
  - Gitt formålseffektivitet (ovenfor) skal Innovasjon Norge være mest mulig kostnadseffektiv ved at forholdet mellom levert kroneverdi og kostnadene ved å levere

(det vil si utviklingen i kostnadsandel) skal være rimelig og forklarlig. Populært sagt skal det «ikke koste en krone mer enn nødvendig»

Innovasjon Norge leverte i 2019 tjenester for 6,7 mrd. kroner til næringslivet. Dette er på nivå med 2016 men noe svakere enn rekordårene 2017 og 2018. Selskapets driftskostnader øker med 92 mill. kroner (6 prosent) fra 2018. Samlet gir dette en dårligere kostnadseffektivitet for 2019 enn tidligere år.

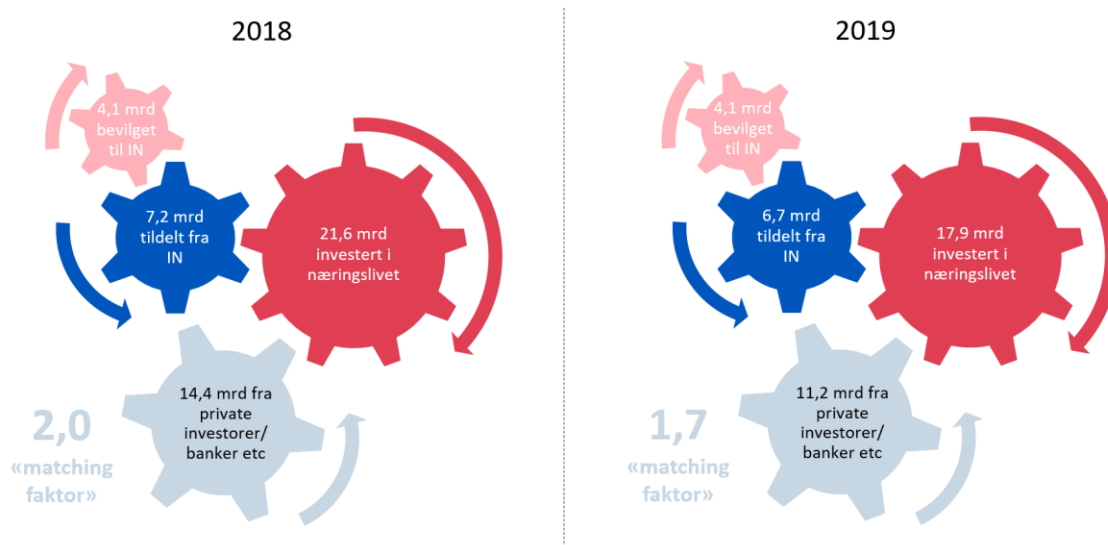
11.2.1 Formålseffektivitet

Oppdragsgiverrapporten 2019 og årsrapporten 2019 har omfattende dokumentasjon på de effekter, resultater og aktiviteter som leveres.

Den samlede bevilgningen til Innovasjon Norge i 2019 var 4,1 mrd. kroner, tilsvarende nivå som 2018. I tillegg til de årlige bevilgningene bidro utlånsvirksomheten til en samlet innsats i form av tilskudd og lån til næringslivet fra Innovasjon Norge på i alt 6,7 mrd. kroner i 2019, sammenlignet med 7,2 mrd. kroner i 2018. Når private investorer og andre går inn med kapital og egeninnsats i tillegg, viser Innovasjon Norges anslag at 17,9 mrd. kroner går til investeringer i næringslivet. Dette er en reduksjon sammenlignet med 2018, da tilsvarende tall var 21,6 mrd. kroner. Totalt blir faktoren som kombineres med en krone fra Innovasjon Norge på 1,7, en reduksjon fra 2,0 i 2018.

Forholdstallet 1,7 fremkommer primært fra finansieringsplanene til enkeltprosjekter. Prosessen er slik at for det enkelte lånetilsagn/tilskudd så må kunden inkludere en finansieringsplan, og det er summen av disse enkeltstående finansieringsplanene som utgjør hva vi omtaler som 11,2 mrd. kroner fra andre for 2019. Videre er summen av Innovasjon Norges bidrag og bidraget fra andre, det vi kaller investeringer i næringslivet. Dette er tilsvarende beregninger som tidligere år.

Figur 11.2-1 Illustrasjon på kapital fra Innovasjon Norge og andre.

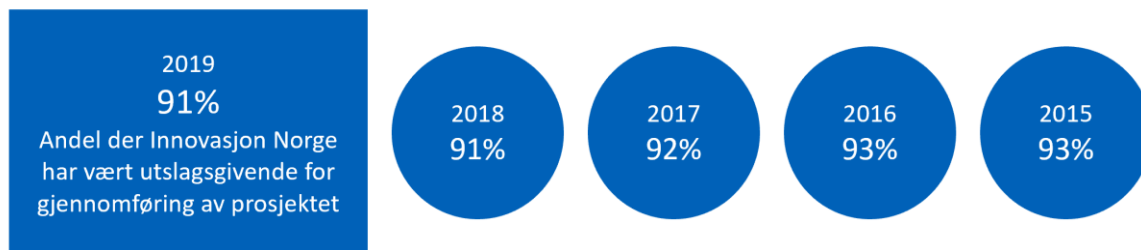

Ser man nærmere på hvorfor faktoren av kapital som kombineres med Innovasjon Norges tildelinger reduseres fra 2 i 2018 til 1,7 i 2019 så viser det seg i all hovedsak at prosjektene Innovasjon Norge har finansiert med lavrisikolån er årsaken.

Prosjekter finansiert med lavrisikolån fra Innovasjon Norge i 2019 var samlet sett både mindre, hadde lavere egenfinansieringsandel og lavere deltakelse fra andre finansieringsinstitusjoner. I tillegg var fiskebåtfinansieringsandelen av lavrisikolånetilsagnene, hvor Innovasjon Norge i 2019 finansierte nær 50 prosent av prosjektkostnadene, noe høyere i 2019 enn i 2018. Innovasjon Norge hadde i 2018 en finansieringsandel for lavrisikolån i størrelsesorden 27 prosent. Denne andelen økte til nærmere 45 prosent i 2019. Med dette som utgangspunkt, er det lett å tro at Innovasjon Norge påtok seg en vesentlig høyere risiko med lavrisikolån i 2019 enn i 2018, men dette medfører ikke riktighet. Forklaringen er at det i 2018 ble finansiert flere større prosjekter og hvor mange av disse kunne realiseres med en relativt større egenfinansieringsandel og hvor også flere banker deltok i finansieringen med store beløp (syndikerte lån).

Som beskrevet i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge bruker vi i oppdragsgiverrapporten siste tilgjengelige førundersøkelse fra kundeeffektundersøkelsen når vi omtaler utvikling i utløsningsgrad, som i undersøkelsen omtales som addisjonalitet. I førundersøkelsen fra 2019 svarer ni av ti kunder (91 prosent)⁴⁷ at Innovasjon Norges bidrag har vært utslagsgivende for deres prosjekt. Addisjonaliteten er tilfredsstillende på et høyt nivå.

Figur 11.2-2 Illustrasjon på addisjonaliteten

Kunder som Innovasjon Norge har støttet viser en årlig gjennomsnittlig mervekst på alle effektindikatorer; 9 prosentpoeng i salgsinntekter, 8,3 prosentpoeng i verdiskaping og 4 prosentpoeng i produktivitet. Det er Samfunnsøkonomisk analyse som har gjort estimatene på vegne av Innovasjon Norge. Tallene viser årlig gjennomsnittlig mervekst sammenliknet med en kontrollgruppe med liknende bedrifter. I sum viser dette en positiv status i nøkkeltallene som

⁴⁷ Oxford Research AS Kundeeffektundersøkelsen - førundersøkelsen 2019. Innovasjon Norge har kun fått tallgrunnlaget fra førundersøkelsen 2019 fra Oxford Research på tidspunktet av leveranse av oppdragsgiverrapport 2019. Vi tar derfor forbehold om at det kan komme mindre justeringer i tallgrunnlaget før endelig rapport fra Oxford foreligger. Prosentatsen som oppgis er uten de som har svart «vet ikke».

beskriver selskapets formålseffektivitet. Det vises ellers til øvrig omtale under kapittel 2 Innovasjon Norges bidrag til hovedmål og delmål.

Utviklingen i selskapets formålseffektivitet i perioden 2020 til 2023

Innovasjon Norge kan øke sin måloppnåelse (formålseffektivitet/MRS) i årene fremover gjennom økte rammer for de virkemidler som fungerer best, samt introduksjon av nye satsinger på områder med stort potensial for innovasjon og verdiskaping (jamfør innspill til Store Nye Satsinger 2020).

Samtidig erfarer Innovasjon Norge at måloppnåelsen, gitt uendrede rammer, kan økes gjennom et større omfang av rådgivning og veiledning til kunden i forkant og gjennom økt oppfølging i etterkant av gitt tilsagn. Innovasjon Norge fortsatte i 2019 å øke omfanget av kunderådgivning/veiledning og oppfølging. Dette forventes å gi økt måloppnåelse (i MRS), men samtidig medføre økte gjennomføringskostnader (økt kostnadsandel).

Med den nye organisasjonsstrukturen beskrevet kort i kapittel 1 Introduksjon til virksomheten, ser også Innovasjon Norge for seg at vi i årene fremover vil stå bedre rustet til å styre vår tjenesteportefølje, og foreta nødvendige prioriteringer mellom tjenestene med utgangspunkt i formålseffektivitet.

Oppdragsgiverrapporten 2019 tar i all hovedsak for seg årgangen 2019. I skrivende stund er det likevel vanskelig ikke å kommentere noe rundt den oppståtte situasjonen i starten av 2020. Koronapandemien ryster næringslivet både i Norge og internasjonalt. Store deler av næringslivet rammes, enkelte sektorer og områder kraftigere enn andre. For deler av næringslivet kan effekten bli relativt kortvarig, for andre kan pandemien og følgene av den få varige effekter. Vår vurdering er at Innovasjon Norges måloppnåelse i de kommende årene vil bli vesentlig påvirket av denne krisen. Utviklingen av krisen er i skrivende stund i første fase, og det er vanskelig å se hvor store effekter dette vil ha, utover at de vil være tydelig merkbare.

11.2.2 Kostnadseffektivitet

Kostnadseffektivitet i Innovasjon Norge er definert som forholdet mellom hva vi leverer i kroner og selskapets samlede kostnader.

Selskapets drift følges løpende gjennom året med vekt på måloppnåelse, effektiv drift og ansvarlig forvaltning av fellesskapets midler. Selskapets kostnadsutvikling er krevende å lese ut av årsregnskapet fordi kostnadene omfatter både leveransekostnader, kunderettede aktiviteter og prosjekter. Det utarbeides driftsindikatorer som gir informasjon om utviklingen i selskapets kostnadseffektivitet som gir styret og ledelsen grunnlag for å diskutere utviklingen.

Innovasjon Norge har i 2019 valgt å følge opp utviklingen på:

- Selskapsnivå (totale driftskostnader i prosent av samlede leveranser)
- Låneordningene i Innovasjon Norge, herunder sammenligning med norske banker

- De største tilskuddsordningene. I årets oppdragsgiverrapport finner en dette under følgende avsnitt:
  - NFD 3.3 Kap. 2421, post 50 Innovasjon - prosjekter, fond
  - NFD 3.7 Kap. 2421, post 72 Innovasjonskontrakter
  - NFD 3.9 Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi (MILTEK)
  - KMD 4.2 Kap. 550, post 62 og kap. 551, post 60 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og kap. 551, post 61 Tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-tilskudd)
  - LMD 5.3 Kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket
  - LMD 5.4 Kap. 1150, post 50 Investering og bedriftsutvikling i landbruket
  - LMD 5.5 Kap. 1150, post 50 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (Landbrukets utviklingsfond (LUF))
- Kostnadseffektivitet knyttet til rådgivning, kompetansetjenester og annen profilering.

Generelt er kostnadsandelen størst på små ordninger, ordninger med særskilte kriterier eller prosesser, samt nye ordninger. Innovasjon Norge har derfor valgt å vurdere kostnadseffektivitet for de største ordningene og de som har løpt over flere år.

Innovasjon Norge vurderer utviklingen mellom årene i egen virksomhet over tid. Låneordningene våre sammenligner vi også med norske banker. Beregning av kostnadseffektivitet med hensyn til våre rådgivnings-, kompetanse-, nettverks- og profileringstjenester er metodisk krevende. I dialog med andre virkemiddelaktører får vi bekreftet at også disse finner det krevende å beregne kostnadseffektivitet av lignende type tjenester. For vår virksomhet er det derfor et pågående arbeid med mål om å etablere en entydig metode og et sett av konsistente indikatorer for utregning av denne type kostnadsberegninger. Dette utviklingsarbeidet er ikke ferdig, men gjennomføres parallelt med innføring og bruk av ny datateknologi i hele selskapet.

Tabell 11.2-1 Kostnadseffektivitetsvurderinger for 2019 dekker følgende andeler av samlede leveranser

		Totalt mrd. kroner	Andel vurdert	Ikke inkludert p.t.
NFD	Lån	2,894	98 %	
	Tilskudd	1,340	82 %	Hovedsakelig klyngeprogrammet
	Rådgivning, kompetanse, nettverk og profilering	0,535	55 %	Reiselivsprofilering ++
KMD/FK	Lån	0,310	100 %	
	Tilskudd	0,522	69 %	Klyngeprogrammet, Bedriftsnettverk, diverse
LMD	Lån	0,027	100 %	Små ordninger
	Tilskudd	0,799	99 %	Noen små ordninger

	Totalt mrd. kroner	Andel vurdert	Ikke inkludert p.t.
Øvrig	0,319	-	Små og/eller nye ordninger, samt EØS.
Totalt	6,745	85 %	

Totalt driftskostnader i prosent av samlede leveranser

Kostnadseffektivitet i Innovasjon Norge er forholdet mellom hva vi leverer (kroner) og kostnadene ved å levere. Innovasjon Norge har som mål å dokumentere positiv utvikling i selskapets kostnadseffektivitet samlet for virksomheten, over tid, hensyntatt de metodiske utfordringer og begrensninger som følger av virksomhetens egenart.

Selskapets kostnadseffektivitet må sees i sammenheng med oppnådde effekter i norsk næringsliv (formålseffektivitet). Målet er ikke isolert sett å ha lav kostnadsandel, men en riktig kostnadsandel gitt de målgrupper, prioriteringer og virkemiddel som er nødvendige for å oppnå størst formålseffekt.

Innovasjon Norge er innforstått med at selskapet, med sitt brede mandat, desentrale organisering, internasjonale tilstedeværelse og brede tjenestespekter, vil ha kostnadselementer som øvrige virkemiddelaktører ikke har.

Selskapet har fastsatt en egen målsetting om at utviklingen i selskapets samlede kostnadseffektivitet over rullerende fireårsperiode skal oppfylle de krav til effektivisering som staten selv setter i de årlige statsbudsjetter.

Budsjettet for året 2019 la til grunn at selskapets kostnadseffektivitet ville reduseres og ventelig ligge omtrent på 2016 nivå (20,5 prosent), grunnet økte driftskostnader for IKT og i påvente av eventuelle kommende digitaliseringseffekter. Det vises til oppdragsgiverrapporten for 2018.

Ser man hele perioden 2013–2019 har kostnader per krone levert blitt redusert fra 24,9 prosent til 23 prosent. For hele perioden innebærer dette en forbedring på 7,6 prosent, noe som er innenfor akkumulerte forventninger fra staten (hele perioden sett under ett).

For 2019 oppnår ikke Innovasjon Norge kostnadseffektivitetsmålet. Leveransene har blitt redusert fra 7,2 mrd. kroner til 6,7 mrd. kroner, en reduksjon på 6 prosent fra 2018 til 2019. Kostnadene har i samme periode økt med 92 mill. kroner til 1 550 mill. kroner eller en 6 prosent økning.

Ved årsslutt er de samlede driftskostnader, herunder årsverkskostnadene, lavere enn det fastsatte kostnadsbudsjettet for 2019 (-24 mill. kroner). Samlede kostnader inkluderer også en ekstra belastning av tidligere aktiverte utviklingskostnader på 23 mill. kroner. Imidlertid er de samlede leveranser betydelig under budsjetterte leveranser. Samlede leveranser på 6 745 mill. kroner er 855 mill. kroner under budsjettet for 2019. Dette reflekterer i hovedsak vesentlige lavere leveranser av lavrisikolån (-487 mill. kroner), lavere innovasjonslån enn økte rammer skulle tilsa

(cirka -200 mill. kroner) og lavere EØS leveranser enn skjønnsmessig fastsatt (cirka -174 mill. kroner).

Leveransene har falt primært som følge av redusert leveranser av lavrisikolån. Se omtale under kapittel 2.1.2 Støttende analyser og evalueringer.

Kostnadene har økt primært som følge av økte digitale kostnader kombinert med en årsverksvekst fra gjennomsnittlig 692 årsverk i 2018 til 736 årsverk i 2019. Det er viktig å presisere at økning i årsverk er i tråd med budsjett for 2019 og at totalkostnadene i Innovasjon Norge for 2019 er 23 mill. kroner under budsjett.

Tabell 11.2-2 Effektivitetsendring. Beløp i mill. kroner.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Samlede leveranser til kunden	5 900	6 100	6 125	6 714	7 269	7 188	6 745
Samlede kostnader	1 467	1 425	1 387	1 378	1 374	1 459	1 550
Andel kostnader per levert krone	24,9%	23,4%	22,6%	20,5%	18,9%	20,3%	23,0%
Endring i kostnadsandel siden 2013							-7,6%
Endring i kostnadsandel over 4 års periode				-17,5%	-19,1%	-10,4%	12,0%

Utviklingen i selskapets kostnadseffektivitet i kommende år 2020–2023

Utviklingen i selskapets kostnadseffektivitet i 2020 vil reduseres av både en rekke ekstraordinære forhold og som følge av strategiske valg og utviklingsprosjekter som er igangsatt.

- *Koronapandemien ryster næringslivet både i Norge og internasjonalt*
Utbruddet av koronaviruset i Norge og internasjonalt vil påvirke selskapets formåls effektivitet og kostnadseffektivitet i perioden 2020–2023.

Krisen utløser nye oppgaver for Innovasjon Norge, og selskapets leveranser vil som forventet øke på flere områder. Samtidig vil store deler av næringslivet rammes, enkelte sektorer og områder kraftigere enn andre. De resultater og effekter som kan oppnås (formåls effektivitet) vil trolig gå ned.

Utbruddet av koronaviruset vil naturlig nok påvirke våre medarbeideres mulighet til å levere disse tjenestene. Innovasjon Norge deltar i samfunnets dugnad for å redusere spredningen av koronaviruset. Våre medarbeidere jobber fra hjemmekontor og bruker tilgjengelige digitale løsninger. Økt sykefravær på grunn av smitteutbrudd og nasjonale restriksjoner, for eksempel stengning av skoler/barnehager, innebærer redusert leveranseevne over tid. Det forventes derfor at selskapets kostnader vil øke til tross for løpende styring av kapasitet og kompetanse.

- *Regjeringens virkemiddelgjennomgang*
Kostnadseffektivitet og organisasjonsendringer er temaer som tas opp i regjeringens gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Disse vil påvirke selskapets arbeid med kostnadseffektivitet.
- *Budsjett 2020*
Kostnadsnivået er forventet noe høyere enn i 2019 og er fremdeles drevet av digitaliseringsløpet, og noe økte kostnader knyttet til antall årsverk, selv om måltallet for årsslutt er satt til 740 årsverk. Innovasjon Norge satser også på å øke sin rådgiving-/sparringrolle i kombinasjon med finansielle virkemidler, og isolert sett er dette kostnadskrevende. Om leveransene opprettholdes på 2019-nivå tilsier dette en redusert kostnadseffektivitet.
- *Øke digitale ressurser fra om lag 10 prosent til 25 prosent i 2025*
Innovasjon Norge har et ambisiøst digitaliseringsløp de neste årene. Isolert sett driver dette kostnader frem til man realiserer gevinster. Målet er å digitalisere ulike deler av organisasjonen for å forenkle kundenes tilgang til det offentlige tjenestetilbudet, noe som vil gi effektivitetsgevinster i årene fremover.

11.2.3 Effektiviteten i driften av de ulike ordningene

Låneordningene i Innovasjon Norge

Netto rentemargin for låneordningene ble 18 mill. kroner høyere i 2019 enn i 2018 (427 mill. kroner, mot 409 mill. kroner i 2018). Samlet resultat før tap på alle låneordningene ble allikevel dårligere i 2019 (183 mill. kroner, mot 240 i 2018). Et svekket resultat før tap skyldes utelukkende at driftskostnadene på låneordningene og lavrisikolån spesielt, ble betydelig høyere i 2019.

Lavrisikolån hadde et resultat etter tap på 90 mill. kroner (176 i 2018). Tapene på ordningen økte fra 22 mill. kroner i 2018 til 44 mill. kroner i 2019. 2019-resultat før tap for risikolåneordningene var 49 mill. kroner (42 i 2018), mens samlede tap på utlån for risikolån var 157 mill. kroner (36 i 2018).

Om kostnadseffektiviteten i Innovasjon Norge

Kostnadseffektiviteten knyttet til låneordningene i Innovasjon Norge i 2019 må vurderes blant annet i forhold til:

- at brutto utlånsvolum er noenlunde det samme i 2019 som i 2018
- at omfanget av nye tilsagn er noe lavere i 2019 sammenlignet med året før
- at noe av økningen i timeprisbelastning på låneordningen skyldes endret modell for hvordan timepris skal fastsettes for lån i forhold til øvrig virksomhet i Innovasjon Norge
- at noe av økningen i timeforbruk og direkte prosjektkostnader skyldes økt ressursinnsats for å forberede økt aktivitet på vekstgarantiordningen fra 2020
- at lånevirkosheten i 2019 er belastet med mye IT-kostnader (se nærmere om dette nedenfor)

- at oppfølging av og arbeid med etablerte låneforhold som innebærer tapsrisiko har krevd noe mer ressurser i 2019 enn i 2018

Med hensyn til kostnadsnivået for lånevirkomheten kan bildet for 2019 oppsummeres slik:

- Timeforbruket har økt fra 135 000 til 148 000 timer, og timeprisen knyttet til utlånsvirksomheten er økt fra 1 120 kroner til 1 219 kroner. Dette medfører en samlet økning i timekostnader for låneordningene fra 151 mill. kroner i 2018 til 181 mill. kroner i 2019. Dette reflekterer blant annet økt mobilisering og behovsavklaring i den første kontakten med kundene.
- Direkte prosjektkostnader i lånevirkomheten har fra 2018 til 2019 økt fra 22 til 68 mill. kroner. Det alt vesentlige av denne kostnadsøkningen er ekstraordinær belastning av 50 mill. kroner for digitaliseringsprosjektet InChange⁴⁸. Belastningen følger avtalt finansieringsplan for InChange-prosjektet på totalt 180 mill. kroner. Etter denne belastningen gjenstår det ikke finansiering som skal hentes fra låneordningene knytte til InChange. Dette er mer utfyllende omtalt i årsregnskapet til Innovasjon Norge.

Sum driftskostnader for låneordningene beløper seg dermed i 2019 til om lag 249 mill. kroner mot 172 mill. kroner i 2018. Sum driftskostnader for lånevirkomheten målt i forhold til gjennomsnittlig brutto utlånsvolum ble da 1,37 prosent (0,95 prosent i 2018). Holder en utenfor kostnadene lavrisikolåneordningen i 2019 har hatt som følge av InChange, ville utlånsvirksomheten hatt en kostnad på 1,09 prosent.

Det samlede bildet av det foranstående og de etterfølgende ulike måter å beregne kostnadseffektiviteten på viser at lånevirkomheten, og lavrisikolånevirkomheten spesielt, i 2019 tilsynelatende fremstår som svært mye mindre effektiv enn tidligere. En god del av dette skyldes en ekstraordinær kostnadsbelastning i 2019. Selv om vi ser bort fra det ekstraordinære, må det erkjennes at lånevirkomheten i 2019 har hatt marginalt svakere kostnadseffektivitet sammenlignet med 2018.

Ulike beregningsmetoder for kostnadseffektivitetsvurderingene

Nøkkeltallene for vurderingen av kostnadseffektiviteten for låneordningene i Innovasjon Norge er:

Tabell 11.2-3 Driftskostnader i prosent av netto renteinntekter (kostnadsgrad)

Netto renteinntekter	2015	2016	2017	2018	2019
Lavrisiko	30 %	33 %	25 %	30 %	52 % ⁴⁹
Risiko	61 %	62 %	68 %	65 %	70 %

⁴⁸ InChange-prosjektet hadde en totalfinansiering på 180 mill. kroner og ble avsluttet i 2019. Det var gjenstående finansiering ved årsslutt 2019 på cirka 32 mill. kroner som vil påløpe i 2020. Prosjektet har løpt fra 2016 til 2019. Innovasjon Norge har nå gått over til å organisere utviklingsprosjektene knytte til digitalisering i tre digitaliseringsløp; DIGI Bank, DIGI Kunde og DIGI Org.

⁴⁹ Merk at dette inkluderer en ekstra belastning på cirka 50 mill. kroner for 2019 knyttet til InChange. Justert for dette ville tallet vært 34 prosent.

Dette er et godt nøkkeltall for å fortelle om inntjening etter dekning av driftskostnader. Indikatoren benyttes som en hovedindikator i bankene, men egner seg alene ikke spesielt godt for Innovasjon Norge, ettersom egen inntjening ikke er primærfokus.

Tabell 11.2-4 Driftskostnader i prosent av brutto lånevolum

Brutto utlån	2015	2016	2017	2018	2019
Lavrisiko	0,67 %	0,64 %	0,53 %	0,58 %	1,03 % ⁵⁰
Risiko	2,37 %	2,37%	2,49 %	2,35 %	2,41 %

Dette nøkkeltallet er også noenlunde i samsvar med nøkkeltall som blir brukt av banker, som riktignok beregner prosenten av samlet forvaltningskapital.

Tabell 11.2-5 Driftskostnader i prosent av nye tilsagn.

	Lavrisikolån	Risikolån distriktsrettede	Innovasjonslån
Driftskostnader i prosent av nye tilsagn (kroner)			
2016	3,6 %	9,7 %	5,6 %
2017	3,0 %	5,8 %	5,1 %
2018	3,4 %	8,3 %	6,5 %
2019	7,1 % ⁵¹	9,7 %	9,2 %
Tilsagn mill. kroner			
2016	2 486	290	700
2017	2 498	550	929
2018	2 500	372	899
2019	2 014	310	826
Antall nye tilsagn			
2016	420	134	186
2017	458	169	313
2018	408	110	291
2019	378	106	309

⁵⁰ Merk at dette inkluderer en ekstra belastning på cirka 50 mill. kroner for 2019 knyttet til InChange. Justert for dette ville tallet vært 0,67 prosent.

⁵¹ Merk at dette inkluderer en ekstra belastning på cirka 50 mill. kroner for 2019 knyttet til InChange. Justert for dette ville tallet vært 4,6 prosent.

Kostnadspådraget på lånevirkksomheten i Innovasjon Norge knytter seg mye til aktivitetsomfanget på nye tilsagn. Denne indikatoren er derfor en viktig indikator sett opp mot kostnadsandel i de to øvrige indikatorene.

Rådgivning, kompetansetjenester og annen profilering

Innovasjon Norge forbrukte 297 mill. kroner på rådgivning, kompetansetjenester og annen profilering i 2019, med mål om å få fram flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Aktivitetene omfatter rådgivning og kompetansetjenester inn mot innovasjon og entreprenørskap, internasjonal rådgivning inn mot å mobilisere for vekst og eksport, samt andre profileringsaktiviteter.

For rådgivning, kompetanse, nettverk og profileringstjenester er en vurdering av kostnadseffektivitet metodisk krevende. Innovasjon Norge har i dialog med tilsvarende organisasjoner erfart at andre også finner dette krevende. Verdien av rådgivnings- og kompetansetjenester settes til kostpris, da disse aktivitetene ikke skal skape overskudd. Omfanget av en enkelt tjeneste, målt i antall timer, varierer sterkt avhengig av behovsfase og marked. Tradisjonelle effektivitetsmål er derfor vanskelige å bruke.

Innovasjon Norge innførte i 2017 en ny tjenestemodell støttet av et CRM-system for å sikre blant annet bedre datafangst for disse tjenestene. Samtidig bør en vurdering av effektiviteten i rådgivnings- og kompetansetjenester se kundefektene av rådgivningen i relasjon til den samlede rådgivningsinnsatsen. Dette kan oppnås gjennom eksterne evalueringer. Innovasjon Norge har derfor valgt å inkludere en vurdering av kostnadseffektivitet i alle evalueringer fremover. Målet er, sammen med eksterne kompetansemiljøer, å finne stadig bedre data for kommende års vurderinger. Det vises til kommentarer under den enkelte tjeneste for øvrige vurderinger.

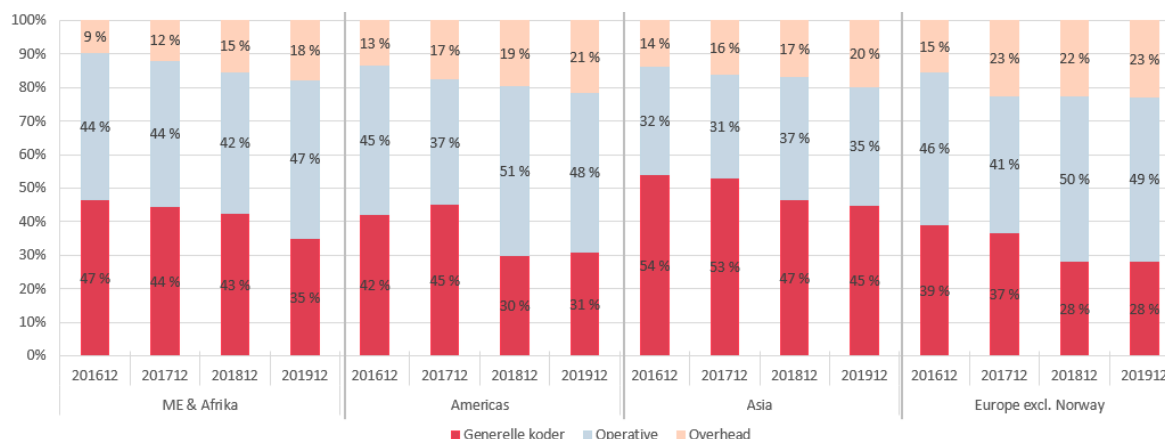
Innovasjon Norge investerer mye tid i å vedlikeholde kontorenes markedskompetanse og relevans samt identifisere nye markedsmuligheter. Å sikre det riktige nettverket krever ressurser i form av timer. I tillegg må kontorene benytte tid på å mobilisere de riktige norske bedriftene. Vridningen mot flerbedriftsprogrammer de siste par årene, der Innovasjon Norge selv står for region, har krevd en strukturert og målrettet jobbing for å identifisere konkrete muligheter for norske bedrifter, klynger og næringsmiljøer, og å styrke markedskompetansen og nettverkene.

Innovasjon Norge følger opp hvor stor andel av tilgjengelige årsverk som benyttes på typiske «generell kundekontakt»⁵²-koder. Figuren under viser fordelingen for henholdsvis 2016, 2017, 2018 og 2019.

---

⁵² Dette er definert som følgende prosjektgrupper (merk at de har endret seg noe over tid). 544 Behovsavklaring, 545 Mobilisering og 557 Market Intelligence and Networking (tidligere 630 Generell kundekontakt). Merk at i figuren under er reiseliv holdt helt utenom.

Figur 11.2-3 Andel av et gjennomsnitts årsverk benyttet på "generell kundekontakt" per verdensdel.

Det er i hvert fall tre observasjoner man kan lese ut av figuren:

1. Andelen tid som føres på «generelle koder» har over perioden blitt redusert. Dette kan tyde på at man kommer raskere frem til rett leveranse i dialog med kunden.
2. Det har vært en vekst i andelen allokert til overhead. Dette er forventet siden vi de siste årene har vært tydeligere i kommunikasjonen rundt at timer skal allokere der man jobber. Dette er nødvendig for å analysere og handle basert på riktig grunnlag. I tillegg er det fra og med 2018 satt av 50 timer per ansatt til opplæring i løpet av ett år. Dette er opplæring utover den trening og opplæring som gis direkte i det daglige arbeidet.
3. Kontorene i mindre modne markeder som Afrika og Asia har som forventet det største behovet for nettverksbygging og investeringer i markedsavklaringer, mens markedene i Europa vil ha en mindre andel (og større leveransegrad).

Profilering av Norge som turistdestinasjon

Innovasjon Norge har i 2019 operasjonalisert handlingsplanen for reiselivsoppdraget med særlig fokus på *Hele Norge hele året* i profileringsarbeidet. Markedsføringsaktivitetene har blitt sentralisert og drives i hovedsak fra Innovasjon Norges kontor i Oslo, der et nytt team for profilering og kampanjer nå er fulltallig og operativt. I 2019 har fokus vært å forberede profileringsaktiviteter for 2020, gjennom å bygge kampanjer og utvikle filmer og historier fra Norge, sammen med norsk reiselivsnæring. Målinger viser at den nye dreiningen i profileringen treffer de internasjonale målgruppene bedre, engasjerer dypere og bidrar til reiselyst som skaper salg. Visitnorway.com opplevde i 2019 økt organisk trafikk på 21 prosent mot 2018 og den prestasjonsbasert bookingløsningen for reiselivsnæringen økte med 104 prosent i forhold til 2018.

Om arbeidet med innspill til nasjonal og regional politikktutforming

Innovasjon Norge er en innovasjonspolitisk rådgiver for eiere og oppdragsgivere. Denne rollen kan deles i fire: Innovasjon Norge har en lyttepostfunksjon i markedene nasjonalt og internasjonalt, og formidler denne kunnskapen tilbake til selskapet og eierne. Innovasjon Norge skal evaluere og

måle effekter av tjenestene og programmene og sikre at de virker. Videre skal organisasjonen fremme innspill som kan bidra til økt måloppnåelse til oppdragsgiverne. Selskapet skal også fremme debatt om innovasjonspolitikken i det offentlige ordskiftet.

I 2019 har Innovasjon Norge vært opptatt av å videreføre arbeidet med å styrke funksjonen som innovasjonspolitisk rådgiver overfor myndighetene. Selskapets utøvelse av rollen som innovasjonspolitisk rådgiver ble evaluert i 2018, og anbefalingene fra evalueringen har blitt fulgt opp gjennom systematisk å styrke lyttepostfunksjonen, bli mer datadrevne og gjennomføre flere analyser internt basert på egne data. Innovasjon Norge har inngått nye, langsiktige samarbeid med akademia for å sikre kunnskapsbaserte råd i innovasjonspolitikken. Det er også tatt organisatoriske grep som for eksempel opprettelsen av et Analysecenter.

11.3 Administrasjons - og gjennomføringskostnader

Driftskostnadene for selskapet består av gjennomføringskostnader og basiskostnader. Nærings- og fiskeridepartementet finansierer selskapets basiskostnader i tråd med basiskostnadsmodellen gjennom en særskilt bevilgning (kap. 2421, post 70). Denne skal gi selskapet en grunnkapasitet uavhengig av oppdragsmengde og dekke selskapets basiskostnader.

Gjennomføringskostnader skal dekke alle kostnader som er knyttet til å gjennomføre og levere hvert enkelt oppdrag. Den enkelte oppdragsgiver skal dekke alle gjennomføringskostnader utover basiskostnadene for sine oppdrag, med unntak av aktiviteter som skal være selvfinansierende. Selskapets låne-, garanti- og fondsordninger skal hver for seg være selvfinansierende og dekke alle sine administrasjons- og gjennomføringskostnader.

En samlet oversikt over driftskostnader (gjennomføringskostnader og basiskostnader) vises i tabellen nedenfor.

Det skilles mellom direkte prosjektkostnader (DPK), som er innkjøpte varer og tjenester som kan henføres direkte til et prosjekt, og bemannings- og andre driftskostnader (egen bemanning og overhead). I årsregnskapets note 12 finnes en aggregert oversikt over hva som inngår i direkte prosjektkostnader.

Tabell 11.3-1 Oversikt over driftskostnader for 2019, 2018 i parentes. Beløp i mill. kroner.

	Direkte prosjekt kostnader (DPK)	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring
Basiskostnader	0 ⁵³ (32)	169 (135)	169 (166)

⁵³Basiskostnader er fra 2019 omklassifisert til del av overhead. Dette er gjort for å gjøre økonomimodellen til Innovasjon Norge mer transparent og konsistent. For sammenligningsformål så er det på tilsvarende prosjektgrupper i 2019 brukt 18,2 mill. kroner (2018: 32 mill. kroner).

	Direkte prosjekt kostnader (DPK)	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring
Gjennomføringskostnader finansieringstjenester ⁵⁴	87 (43)	389 (384)	476 (427)
Gjennomføringskostnader øvrige tjenester	429 (410)	476 (456)	905 (865)
Sum driftskostnader	516⁵⁵ (484)	1 035 (975)	1 550 (1 459)

Andel gjennomføringskostnader vil variere

Gjennomføringskostnader knyttet til en tjeneste omfatter alle kostnader som påløper i tjenestens levetid: utviklings-/implementeringskostnader ved oppstart av ny tjeneste, markedsføring og mobilisering av valgte kundegrupper, kundedialog og behovsavklaring, kvalifisering og saksbehandling, leveranse av tjeneste, oppfølging av kunde/engasjement i etterkant, bruk av selskapets støttefunksjoner i dette arbeidet (jurister, bankfaglig, sektorspesialister og samfunnsansvar med mer), direkte drift og forvaltning av tjenesten/programmet og rapportering til ledelse og oppdragsgivere. Andel gjennomføringskostnader er normalt større for nye tjenester på grunn av utvikling og markedsføring, samt for tjenester med særegne kriterier eller prosesser utenfor standardsystemene.

Tjenesteporteføljen bygger i hovedsak på fem tjenestetyper: finansiering, rådgiving, nettverk, profilering og kompetanse. Tjenestetypene representerer i stor grad ulike leveransemodeller. Mens finansieringstjenester har en forutgående behovsavklaring, kundebehandling og beslutning, og deretter leveres som en utbetaling til kunden i form av lån/tilskudd, vil rådgivningstjenester i stor grad leveres av egne ansatte og være en langt mer arbeidsintensiv leveranse. Andel gjennomføringskostnader vil derfor variere betydelig avhengig av leveranseform.

Andelen direkte prosjektkostnader for et virkemiddel påvirkes også av valg av leveransemodell. Innovasjon Norge kan velge å sette ut drift og gjennomføring av enkelte ikke-finansielle tjenester som kurs og rådgivning til eksterne tjenesteleverandører når det er mest hensiktsmessig. Da blir andelen direkte prosjektkostnader vanligvis høy, mens kostnader til egen bemanning og overhead går ned.

⁵⁴Merk at 2018-tallene her avviker fra oppdragsgiverrapporten 2018. Totalsummer er like. Dette er gjort for å sikre at klassifiseringen for 2019 er konsistent også for 2018 for å sikre sammenlignbarhet i årets rapport.

⁵⁵DPK inkluderer avskrivninger på 52 mill. kroner (2018: 26 mill. kroner) og lønnskostnader med 3 mill. kroner (2018: 5 mill. kroner) som i årsregnskapet er inkludert i regnskapslinjen avskrivninger/lønnskostnader. DPK fremkommer derfor i årsregnskapet med 461 mill. kroner (2018: 453 mill. kroner).

Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering

Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering for 2019 er vist i Tabell 11.3-2, og tilsvarende for 2018⁵⁶ er vist i Tabell 11.3-3. Forholdet mellom aktivitetsnivå målt som samlet leveranse til kunde og gjennomføringskostnader, kan variere betydelig mellom virkemidler. Dette er vist i kolonnen til høyre.

Følgende virkemidler har hatt mer enn +/- 5 mill. kroner i endringer i gjennomføringskostnader fra 2018 til 2019:

- Lavrisikolån viser en økning i gjennomføringskostnader på 59 mill. kroner. Det alt vesentlige av denne kostnadsøkningen er ekstraordinær belastning av 50 mill. kroner for digitaliseringsprosjektet InChange⁵⁷. Belastningen følger avtalt finansieringsplan for InChange-prosjektet på totalt 180 mill. kroner. Etter denne belastningen gjenstår det ikke finansiering som skal hentes fra låneordningene knyttet til InChange. Dette er mer utfyllende omtalt i årsregnskapet til Innovasjon Norge, i tillegg til at det er mer omtalt tidligere i dette kapittelet under «Låneordningene i Innovasjon Norge».
- Innovasjonslån og garantier viser en økning i gjennomføringskostnader på 19 mill. kroner. Dette er drevet av flere timer på ordningen og 1 mill. kroner økning i direkte prosjektkostnader, som primært er IT-drevet. I tillegg skyldes det mer kostnader ved oppstart av nye låneordninger som Vekstgarantiordningen og Oppstartlån. Det vises også til kommentarer under kapittel 3.3.3 Innovasjonslån og garantier.
- Landsdekkende etablerertilskudd viser en reduksjon på 6 mill. kroner. Dette er primært drevet av om lag 4 200 færre timer på ordningen i 2019 enn i 2018. Det vises også til kommentarer under kapittel 3.3.2 Landsdekkende etablerertilskudd.

Tabell 11.3-2 Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel finansiering for 2019. Beløp i mill. kroner.

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring	Leverte kunde ⁵⁸	Andel gjennomføring ⁵⁹
Lavrisikolån	Renteinntekter (NFD 2421.90)	59,8	83,3	143,1	2 014	7 %
Innovasjonslån og garantier	Renteinntekter (NFD 2421.50)	8,3	67,9	76,3	836	9 %
Distriktsrettede risikolån og garantier	Renteinntekter (KMD 551.60,	0,3	29,5	29,8	340	9 %

⁵⁶Merk at tabellen for 2018 er justert for å være sammenlignbar med 2019. Alle virkemiddelkoder i Innovasjon Norge kobles mot en tjeneste og denne koblingen er revidert i 2019. Derfor vil noen linjer i 2018 oppdragsgiverrapporten avvike noe fra tilsvarende 2018 tabell i 2019 oppdragsgiverrapporten gjengitt her.

⁵⁷InChange-prosjektet hadde en totalfinansiering på 180 mill. kroner og ble avsluttet i 2019. Det var gjenstående finansiering ved årsslutt 2019 på cirka 32 mill. kroner som vil påløpe i 2020. Prosjektet har løpt fra 2016 til 2019. Innovasjon Norge har nå gått over til å organisere utviklingsprosjektene knytte til digitalisering i tre digitaliseringsløp; DIGI Bank, DIGI Kunde og DIGI Org.

⁵⁸Beløpene «Leverte kunde» viser tilsagn for året. Merk at for SOPP-tilsagn til Innovasjon Norge så inngår dette i tallet.

⁵⁹Andel gjennomføring = sum gjennomføring / levert kunde

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring	Levert kunde ⁵⁸	Andel gjennomføring ⁵⁹
	KMD 550.62, LMD 1150.50)					
Sum lån		68,4	180,8	249,2	3 189	8 %
Fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler	LMD 1150.50, LMD 1149.75, Fylkesmennene	3,0	42,6	45,6	638	7 %
Miljøteknologi	NFD 2421.76, KLD 1422.70	4,4	40,4	44,8	608	7 %
Distriktsutvikling-, etablerings- og RDA-tilskudd	KMD 550.62, KMD 551.61, KMD 551.60	1,4	39,2	40,6	377	11 %
Innovasjonskontrakter	NFD 2421.72, SD 1301.50	2,1	26,7	28,8	376	8 %
Landsdekkende etablerertilskudd	NFD 2421.50, KMD 551.60, KMD 550.62	1,0	25,1	26,1	146	18 %
Bioøkonomiordningen (program for industriell bioraffinering)	NFD 2421.50, KMD 550.70, LMD 1137.71	3,5	11,8	15,4	106	15 %
Bioenergiprogrammet	LMD 1150.50, KLD	0,7	4,2	4,8	81 ⁶⁰	6 %
Utviklingsprogrammet-landbruks- og reindriftsbasert vekst ⁶¹	LMD 1150.50, LMD 1151.51	1,3	8,3	9,7	75	13 %
Forvaltning av diverse NFD post 50 tilskudd	NFD 2421.50	0,1	0,8	0,9	7	12 %
Sum tilskudd		17,6	199,1	216,7	2 415	9 %
Presåorkornkapitalordningen ⁶²	NFD 2421.74, NFD 2421.77, NFD 2421.78	0,7	9,4	10,1	60	17 %
Sum Presåorkorn		0,7	9,4	10,1	60	17 %

⁶⁰ På grunn av en teknisk feil er innvilget beløp på raden Bioenergiprogrammet (LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket) 11,6 mill. kroner for lavt. Det riktige beløpet er 92,6 mill. kroner. Andel gjennomføring er da 5,2 prosent og ikke 6 prosent. Totalen for Innovasjon Norge blir ikke påvirket da dette er et for lite tall til å endre totalprosent. Riktige tall er benyttet under seksjonen under LMD som omtaler virkemiddelet.

⁶¹ Kun andelen som er knyttet til administrasjon av tilskuddene. Inkluderer altså ikke Internationale Grüne Woche (IGW), Matstreif og Temasatsing. Disse ligger under «næringslivsprofilering» i Tabell 11.3-4.

⁶² Pre-såorkorn og Såorkornkapitalordningen er rapportert sammen

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring	Levert kunde ⁵⁸	Andel gjennomføring ⁵⁹
Sum gjennomføringskostnader med høy andel av finansiering		86,7	389,3	476,0	5 664⁶³	8 %

Tabell 11.3-3 Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering for 2018. Beløp i mill. kroner.

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring	Levert kunde ⁶⁴	Andel gjennomføring ⁶⁵
Lavrisikolån	Renteinntekter (NFD 2421.90)	10,7	73,6	84,3	2 500	3 %
Innovasjonslån og garantier	Renteinntekter (NFD 2421.50)	7,3	50,3	57,6	909	6 %
Distriktsrettede risikolån og garantier	Renteinntekter (KMD 551.60, KMD 550.62, LMD 1150.50)	3,9	26,7	30,6	399 ⁶⁶	8 %
Sum lån		22,0	150,5	172,5	3 808	5 %
Fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler	LMD 1150.50, LMD 1149.75, Fylkesmennene	2,4	47,8	50,2	718 ⁶⁷	7 %
Miljøteknologi	NFD 2421.76, KLD 1422.70	4,9	43,9	48,8	529	9 %
Distriktsutvikling-, etablerings- og RDA tilskudd ⁶⁸	KMD 551.60, KMD 550.62	1,6	46,9	48,5	391	12 %
Innovasjonskontrakter	NFD 2421.72, SD 1301.50	2,3	28,0	30,3	364	8 %

⁶³ I tillegg kommer tilsagn til: Nettverk, Rådgivning, Kulturell og kreativ næring, Innovasjon i reiselivsnæringen, Regional omstilling og Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet (tidligere NOREPS) slik at "totale finansieringstjenester BRUTTO tilsagn (2019)" er 5 984,1 mill. kroner.

⁶⁴ Beløpene «Levert kunde» viser tilsagn for året. Merk at for SOPP-tilsagn til Innovasjon Norge så inngår dette i tallet.

⁶⁵ Andel gjennomføring = sum gjennomføring / levert kunde

⁶⁶ Justert ved at virkemiddelkode «390 & 391 Risikolån landbruk ...» er flyttet fra «Fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler» til «Distriktsrettede risikolån og garantier». 24,4 mill. kroner.

⁶⁷ Justert ved at virkemiddelkode «390 & 391 Risikolån landbruk ...» er flyttet fra «Fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler» til «Distriktsrettede risikolån og garantier». 24,4 mill. kroner.

⁶⁸ Merk at 2018-tallene her avviker fra oppdragsgiverrapporten 2018. Dette er gjort for å sikre at klassifiseringen for 2019 er konsistent også for 2018 for å sikre sammenlignbarhet i årets rapport.

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring	Leverte kunde ⁶⁴	Andel gjennomføring ⁶⁵
Landsdekkende etablerertilskudd	NFD 2421.50, KMD 551.60, KMD 550.62	0,6	31,2	31,8	157	20 %
Bioøkonomiordningen (program for industriell bioraffinering)	NFD 2421.50, KMD 550.70, LMD 1137.71	4,0	12,2	16,1	105 ⁶⁹	15 %
Bioenergiprogrammet	LMD 1150.50, KLD	2,7	5,3	8,1	91	9 %
Utviklingsprogrammet-landbruks- og reindriftsbasert vekst ⁷⁰	LMD 1150.50, LMD 1151.51	1,4	9,9	11,3	80	14 %
Forvaltning av diverse Nfd post 50 tilskudd ⁷¹	NFD 2421.50	0,2	1,8	2,0	32 ⁷²	6 %
Sum tilskudd		20,0	227,0	247,0	2 468	10 %
Presåorkapitalordningen ⁷³	NFD 2421.74, NFD 2421.77, NFD 2421.78	0,8	6,9	7,7	55	14 %
Sum Presåorkorn		0,8	6,9	7,7	55	14 %
Sum gjennomføringskostnader med høy andel av finansiering		42,8	384,4	427,2	6 331⁷⁴	7%

Gjennomføringskostnader for øvrige virkemidler

Tabellen nedenfor viser fordeling av direkte kostnader og bemanningskostnader for grupper av virkemidler med liten andel finansiering i henholdsvis 2018 og 2019.

⁶⁹ Justert ved at virkemiddelkode «1125 Bioøkonomiordningen» (84,9 mill. kroner) er flyttet til Bioøkonomiordningen. Var feilaktig inkludert under «Forvaltning av diverse Nfd post 50 tilskudd» i 2018.

⁷⁰ Er her justert til å kun ha andelen som er knyttet til administrasjon av tilskuddene. Inkluderer altså ikke Internasjonale Grüne Woche (IGW), Matstreif og Temasatsing. Disse ligger under «næringslivsprofilering» i Tabell 11.3-4.

⁷¹ Forvaltning av diverse NFD post 50 tilskudd var omtalt som «Landsdekkende innovasjonstilskudd» i 2018 rapporten. Er her omklassifisert og justert for å kunne sammenlignes med 2019.

⁷² Justert ved at virkemiddelkode «1125 Bioøkonomiordningen» (84,9 mill. kroner) er flyttet til Bioøkonomiordningen. Den var feilaktig inkludert under «Forvaltning av diverse NFD post 50 tilskudd» i 2018.

⁷³ Pre-såorkorn og Såorkornkapitalordningen er rapportert sammen

⁷⁴ I tillegg kommer tilsagn til: Nasjonale tiltak for regional utvikling, Nettverk profilering, Investeringsfondene, Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet (tidligere NOREPS), Kulturell og kreativ næring, EU-rådgivning mm. Slik at "totale finansieringstjenester BRUTTO tilsagn (2018)" er 6 693,0 mill. kroner.

Tabell 11.3-4 Fordeling av gjennomføringskostnader for øvrige virkemidler for 2019, 2018 i parentes. Beløp i mill. kroner.

Virkemiddel	Finansiert i 2019 av ⁷⁵	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring
Reiselivsprofilering	NFD 2421.74	180,0 (182,2)	94,6 (86,5)	274,6 (268,7)
Næringslivsprofilering ⁷⁶	NFD 2421.74, LMD 1150.50, KLD 1400.50	88,8 (92,9)	41,9 (35,2)	130,7 (128,1)
Rådgiving ⁷⁷	NFD 2421.74, KD 285.53, KMD 550.70	31,2 (18,9)	83,9 (81,9)	115,1 (100,8)
Rådgivning og formidling ved ute- og distriktskontorene, hjemhenting og nettverksbygging ⁷⁸	NFD 2421.74, NFD 2421.76, NFD 2421.72, NFD 2421.50	8,9 (7,9)	91,3 (100,8)	100,2 (108,6)
Nettverk ⁷⁹	NFD 2421.71, KMD 553.74, NFD 2421.74, NFD 2421.50, NFD 2421.76, NFD 2421.72	15,2 (14,3)	48,7 (39,7)	63,8 (54,0)
Kompetanse ⁸⁰	NFD 2421.74, KMD 550.62, LMD 1150.50, NFD 2421.50, KMD 551.60, KMD 553.65	30,8 (43,7)	29,5 (39,1)	60,3 (82,8)
Strategisk IT (In Change)	NFD KMD Renteinntekter	32,4 (20,8)	5,2 (3,3)	37,6 (24,1)
EØS-finansieringsordningene	UD 117.76	3,8 (3,0)	24,8 (18,2)	28,6 (21,2)
EXPO	NFD 900.21, (OED 1800.72, UD), NFD 2421.74	15,7 (0,9)	5,1 (1,5)	20,8 (2,3)
Invest in Norway	NFD 2421.74	2,8 (2,5)	12,2 (8,4)	15,0 (10,9)

⁷⁵ Kolonnen "Finansiert i 2019 av" er sortert etter største kapittel/post, men begrenset benevnelse av kapittel/post ved 1 mill. kroner. I tillegg kan det forekomme innbetalinger fra kunder, for eksempel ved reiselivsprofilering, internasjonal rådgivning, messer og så videre.

⁷⁶ Inkluderer International Business Events, Merkevarer Norge (The Explorer) og Næringslivsdelegasjoner. I tillegg inkluderes andelen av «utviklingsprogrammet- landbruks- og reindriftsbasert vekst» som ikke er knyttet til finansieringstjenesten (Internationale Grüne Woche (IGW), Matstreif og Temasatsing). Dette er omklassifisert fra 2019 og en årsak til at tallene her for 2018 avviker fra oppdragsgiverrapporten 2018. Tallene er konsistente på tvers her.

⁷⁷ Inkluderer blant annet rådgivning om internasjonal markedsrådgivning, gründerplanen, EU-rådgivning, eksportrådgivning, immaterielle rettigheter.

⁷⁸ Utvikling av markedskompetanse og nettverk ved utekontorene.

⁷⁹ Inkluderer Norwegian Innovation Clusters (klyngeprogrammet), HUB – mulighetsområder og bedriftsnettverk

⁸⁰ Inkluderer tilskudd til Global Growth, FRAM marked og Global Entrepreneurship.

Virkemiddel	Finansiert i 2019 av ⁷⁵	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring
Innovasjon i reiselivsnæringen	NFD 2421.74	4,1 (3,5)	7,6 (7,1)	11,7 (10,6)
Regional omstilling	KMD 553.65	4,4 (4,2)	6,8 (7,7)	11,2 (11,8)
UD-finansierte oppdrag ⁸¹	UD 118.01, UD 140.21, UD 169.70	1,5 (2,8)	9,0 (10,1)	10,5 (12,9)
Kulturell og kreativ næring	KUD 325.71	1,8 (1,6)	3,8 (2,4)	5,6 (4,0)
Forsvarsanskaffelser	NFD 2421.74	3,8 (2,7)	1,8 (2,0)	5,6 (4,7)
Gründertelefonen	NFD 2421.74	0,1 (0,2)	5,2 (4,8)	5,3 (5,0)
Enterprise Development for Jobs	Norad	0,4 (0,5)	3,7 (3,7)	4,0 (4,2)
Evaluering og analyser	NFD 2421.74, KMD 553.74, LMD 1150.50 ++	2,5 (2,7)	0,0 (0,0)	2,5 (2,7)
Investeringsfond Nordvest-Russland/Øst-Europa	Renteinntekter	0,8 (2,6)	0,6 (2,6)	1,3 (5,2)
Diverse ⁸²	Øvrig	0,2 (1,5)	0,2 (0,7)	0,4 (2,2)
Sum gjennomføringskostnader øvrige virkemidler		428,9 (409,5)	475,9 (455,6)	904,8 (865,1)

11.4 Sikkerhet og beredskap

Innovasjon Norge har et globalt fotavtrykk med mange kontorer og aktiviteter. Organisasjonen fokuserer på sikkerhet og beredskap ved alle lokasjoner, og har flere medarbeidere i organisasjonen med roller innenfor sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Det er innført styringssystem for håndtering av risiko knyttet til tilsiktede uønskede handlinger basert på NS 5831. Organisasjonen har fokus på det digitale trusselbildet og innfører standarden NIST CSF som styringssystem for informasjonssikkerhet. Som et ledd i arbeidet med sikringsrisikostyring utføres sikringsrisikoanalyser som kartlegger verdiene i Innovasjon Norge, truslene mot disse verdiene, samt avdekker sårbarhetene i organisasjonen. Basert på analysene vil tiltak kontinuerlig anbefales. Det jobbes risikobasert med dette og tiltak mot de sårbarhetene som eksponerer de viktigste verdiene, vil ha høyest prioritet. Det holdes årlig øvelser og trening i beredskap der etterarbeid og læring er vektet høyt. Planverk justeres basert på de erfaringene man gjør seg under øvelser og trening samt egne og andres uønskede hendelser.

⁸¹ Oppdatert navn fra «Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet» til «UD finansierte oppdrag». Inkluderer blant annet, Barents 2020/ProRUs, Humanitært Innovasjonsprogram og Visjon 2030.

⁸² Følgende er flyttet inn under diverse for 2019; Næringsstiltak på Svalbard (0,2 mill. kroner), Oppfølging Akselerator (0,1 mill. kroner), GO Innovation/Global mm (0,1 mill. kroner)

Rapporteringen rundt sikkerhet og beredskap som er angitt her, reflekterer ikke koronakrisen som inntraff i mars 2020. Koronakrisen vil i stor grad prege arbeidet med sikkerhet og beredskap i 2020.

12 Statistikk og tabeller

I dette kapitlet har Innovasjon Norge samlet statistikk som er relevant for oppdragsgiverne. Først presenteres omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester. I det videre presenteres statistikk over forbruk per departement, i tillegg til en rekke mål- og resultatstyringsindikatorer. En nærmere beskrivelse av de ulike indikatorene finnes i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge, hvor det også står mer om beregningsmetode og kildegrunnlag. Avslutningsvis er det statistikk over finansieringssaker.

Det finnes litt ulike inndelinger i virkemiddelgrupper i dette kapitlet. Rapporteringsenhet er en type gruppering av virkemidler, for effektindikatorerne og indikatorer for støttende analyser er det en annen gruppering, samt for resultatindikatorerne addisjonalitet og kompetanse er det er tredje type gruppering. Det er ulike miljøer som har hatt ansvar for utarbeidelsen av indikatorene som er årsaken til de ulike grupperingene. Innovasjon Norge, med sitt nye Analysesenter, jobber nå for at vi får en mer enhetlig tilnærming til gruppering av virkemidler.

12.1 Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester

Innovasjon Norges brukerbetalte tjenester er i hovedsak tilknyttet reiselivsvirksomheten, næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands) og Internasjonal markedsrådgivning. Tabellen under viser inntektene fra eksterne brukerbetalte tjenester fordelt på regionkontorer (RK), utekontorer (UK) og hovedkontoret (HK).

Brukerbetalinger er redusert med 21 mill. kroner sammenliknet med 2018 og med 10 mill. kroner sammenliknet med 2017. Hovedårsaken for dette er reduksjonen på 18 mill. kroner i Profilering av Norge som reisemål. Innovasjon Norge har dreid mye av forbrukermarkedsføringen vekk fra taktiske kampanjer med næring og over til utvikling og gjennomføring av profilerende aktiviteter som dekker hele landet. Denne dreiningen fører til mindre brukerbetaling. I tillegg har store kommersielle aktører over tid utviklet egen markedsførings- og salgskompetanse gjennom digitale/sosiale markedsføringskanaler. Dette er en trend som trolig vil fortsette.

Tabell 12.1-1 Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester. 2019. Brukerbetaling i mill. kroner.

Type tjeneste	RK	UK	HK	Totalt
Profilering av Norge som reisemål	- (-)	19,0 (36,5)	23,6 (23,7)	42,5 (60,2)
Norske fellesstands i utlandet	0,3 (0,5)	6,0 (8,2)	30,4 (28,3)	36,7 (37,0)
Øvrige tjenester	0,8 (0,5)	6,8 (12,5)	3,6 (3,8)	11,2 (16,9)
Internasjonal markedsrådgivning	- (0,1)	11,6 (9,3)	- (-)	11,6 (9,4)
Kompetanseprogram (FRAM / Global Growth)	2,1 (1,8)	3,1 (2,5)	0,4 (0,2)	5,6 (4,4)
Næringslivsdelegasjoner	- (-)	0,0 (-)	2,0 (2,5)	2,1 (2,5)
Sum	3,2 (2,9)	46,5 (68,9)	60,0 (58,5)	109,6 (130,3)

12.2 Statistikk over forbruk

12.2.1 Forbruk og antall i 2019 fordelt per departement

Med forbruk menes innvilget beløp 2019 (minus annulleringer i tilsagnsåret).

Tabell 12.2-1 Forbruk fordelt på departement. 2019. Beløp i mill. kroner.⁸³

Myndighet	Gründer		Bedrift		Personkunde		Annet		Totalt i Mill. kr.
	Mill. kr.	Andel	Mill. kr.	Andel	Mill. kr.	Andel	Mill. kr.	Andel	
KD	9	29 %	10	31 %	0	0 %	13	40 %	31
KLD	1	13 %	1	25 %	0	0 %	3	63 %	5
KMD	269	32 %	507	61 %	0	0 %	55	7 %	832
KUD	6	15 %	32	83 %	0	0 %	1	2 %	38
LMD	49	6 %	206	25 %	554	67 %	17	2 %	826
NFD	1 263	30 %	2 427	57 %	489	12 %	54	1 %	4 234
SD	5	33 %	11	67 %	0	0 %	0	0 %	16
UD	2	78 %	0	22 %	0	0 %	0	0 %	2
Totalsum	1 603	27 %	3 194	53 %	1 044	17 %	143	2 %	5 984

⁸³ Gründer (0-3 år fra stiftelsesdato)

Bedrift (over 3 år fra stiftelsesdato og tilsagnsdato)

Personer (søkt med norsk personnummer)

Annet (ikke tilgjengelig stiftelsesdato eller norsk personnummer eller tilsagnsmottaker er stiftelser, foreninger el.

Tabell 12.2-2 Forbruk fordelt på departement. 2019. Antall tilsagn.

Myndighet	Gründer		Bedrift		Personkunde		Annet		Totalsum
	Ant. tilsagn	Andel	Ant. tilsagn	Andel	Ant. tilsagn	Andel	Ant. tilsagn	Andel	
KD	18	46 %	16	41 %		0 %	5	13 %	39
KLD	2	20 %	6	60 %		0 %	2	20 %	10
KMD	388	39 %	544	54 %	2	0 %	71	7 %	1 005
KUD	11	38 %	16	55 %		0 %	2	7 %	29
LMD	137	9 %	488	33 %	829	56 %	37	2 %	1 491
NFD	1 051	52 %	709	35 %	178	9 %	67	3 %	2 005
SD	2	40 %	3	60 %		0 %		0 %	5
UD	6	86 %	1	14 %		0 %		0 %	7
Totalsum	1 615	35 %	1 783	39 %	1 009	22 %	184	4 %	4 591

12.2.2 Forbruk Nærings- og fiskeridepartementet

Tabell 12.2-3 Forbruk NFD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Bedriftsnettverk	14 395 000	20 115 000
Bioøkonomiordningen	84 893 000	55 000 000
Diverse NFD	13 004 500	5 093 000
Diverse tilskudd	3 400 000	3 399 000
Forsknings- og utviklingstilskudd	349 428 514	335 954 000
FRAM	5 500 000	
Innovasjon i reiselivsnæringen	14 297 695	17 102 803
Innovasjonslån og garantier	907 383 000	835 500 000
Klyngeprogrammet	96 700 100	88 697 550
Landsdekkende etablerertilskudd	155 974 019	145 797 914
Landsdekkende innovasjonstilskudd	16 092 000	37 440 800
Lavrisikolån	2 499 993 481	2 013 883 228

Rapporteringsenhet	2018	2019
Mentortjenesten	3 940 550	7 196 500
Miljøteknologi	522 651 326	608 147 705
Pre-så Kornfond	51 300 000	57 000 000
Rådgiving	5 385 000	3 628 638
Totalsum	4 744 338 185	4 233 956 138

12.2.3 Forbruk Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tabell 12.2-4 Forbruk KMD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Bedriftsnettverk	17 520 000	10 420 000
Bedriftsutviklingstilskudd	242 557 853	221 811 605
Bioraffineringsprogrammet	13 562 000	11 545 000
Distriktsrettede risikolån og garantier	384 382 000	312 537 000
Distriktsrettet etablerertilskudd	34 989 478	38 598 789
Diverse KMD	21 338 291	14 706 963
Forsknings- og utviklingstilskudd		24 000 000
Investeringsstilskudd	103 057 970	116 690 025
Klyngeprogrammet	64 022 000	79 640 000
Mentortjenesten	4 009 634	1 686 324
Totalsum	885 439 226	831 635 706

12.2.4 Forbruk Landbruks- og matdepartementet

Tabell 12.2-5 Forbruk LMD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Bioenergiprogrammet	90 790 300	92 645 000
Bioraffineringsprogrammet	3 010 000	4 820 000
Fylkesvise IBU-midler	643 598 630	637 751 216
Investeringsstøtte for landbruket	74 594 400	180 000

Rapporteringsenhet	2018	2019
Reinprogrammet	5 680 532	4 843 250
Risikolån landbruk	24 405 000	27 250 000
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	74 325 545	70 080 728
Totalsum	916 404 407	837 570 194

12.2.5 Forbruk Kunnskapsdepartementet

Tabell 12.2-6 Forbruk KD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Diverse KD	26 473 440	31 066 500
Totalsum	26 473 440	31 066 500

12.2.6 Forbruk Klima- og miljødepartementet

Tabell 12.2-7 Forbruk KLD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Bioenergiprogrammet	3 839 000	4 717 000
Miljøvennlig skipsfart	6 675 000	
Totalsum	10 514 000	4 717 000

12.2.7 Forbruk Kulturdepartementet

Tabell 12.2-8 Forbruk KUD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Diverse KUD	14 497 000	38 294 000
Totalsum	14 497 000	38 294 000

12.2.8 Forbruk Samferdselsdepartementet

Tabell 12.2-9 Forbruk SD. I kroner.

Rapporteringsenhet	2018	2019
Diverse tilskudd	14 750 000	16 400 000
Totalsum	14 750 000	16 400 000

12.2.9 Forbruk Utenriksdepartementet

Tabell 12.2-10 Forbruk UD. I kroner.

Rapporteringsenhet	Virkemiddelkode	2018	2019
Diverse UD	1059 - Tilskudd til prosjektsamarbeid med Russland, UD	9 645 000	
Diverse UD	1061 - Tilskudd til prosjekter i nordområdene, Arktis 2030, UD	7 305 000	
	Sum	16 950 000	0
Næringsutvikling og bistand	1100 - Tilskudd til innovative helseprosjekter i utviklingsland, UD	8 650 000	
Næringsutvikling og bistand	1101 - Tilskudd til innovative utdanningsprosjekter i utviklingsland, UD	18 910 000	0
Næringsutvikling og bistand	1148 - Tilskudd til NGOer og FN-organisasjoner, tidligfase i produktutv., UD	21 010 215	
Næringsutvikling og bistand	1149 - Tilskudd til NGOer og FN-organisasjoner, skaleringsfase i produktutvikling, UD	11 938 372	
Næringsutvikling og bistand	1182 - Tilskudd til piloteringsprosjekter i helse, UD		1 195 000
Næringsutvikling og bistand	1183 - Tilskudd til piloteringsprosjekter i utdanning, UD		870 000
Næringsutvikling og bistand	1177 - Tilskudd til NGOer og FN-organisasjoner, tidligfase i produktutv, UD		26 200 000
Næringsutvikling og bistand	1178 - Tilskudd til NGOer og FN-organisasjoner, skaleringsfase i produktutvikling, UD		15 343 000
Næringsutvikling og bistand	1179 - Tilskudd til NGOer og FN-organisasjoner, adm, UD		3 712 500
	Sum	60 508 587	47 320 500
Totalsum		77 458 587	47 320 500

Tabell 12.2-11 Forbruk UD. EØS-midler. I euro.

Rapporteringsenhet	Virkemiddelkode	2018	2019
EØS-midler	1033 - Romania hovedprosjektmidler	482 993	
EØS-midler	1053 - Poland Environment		200 000
EØS-midler	1132 - Bulgaria Business - Bilateral Fond		37 934
EØS-midler	1133 - Romania Business - Bilateral Fond	250 000	
EØS-midler	1134 - Romania Energy - Bilateral Fond	300 000	
EØS-midler	1153 - EØS-tilskudd til innovasjon, Romania		8 786 751
EØS-midler	1154 - Norske EØS-tilskudd til innovasjon, Bulgaria		8 721 000

Rapporteringsenhet	Virkemiddelkode	2018	2019
EØS-midler	1156 - Norske EØS-tilskudd til innovasjon innen energi, Romania		75 509
EØS-midler	1157 - EØS-tilskudd, bilateral ordning, Hellas		150 000
EØS-midler	1158 - EØS-tilskudd, bilateral ordning, Kroatia		150 000
EØS-midler	1163 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Kroatia		165 000
EØS-midler	1166 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Estland		81 000
EØS-midler	1168 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Latvia		162 000
EØS-midler	1169 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Litauen		1 055 000
EØS-midler	1170 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Malta		15 620
EØS-midler	1171 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Polen		1 574 000
EØS-midler	1172 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Romania		786 000
EØS-midler	1173 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Slovakia		272 000
EØS-midler	1174 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Slovenia		86 330
EØS-midler	1175 - EØS-tilskudd til trepartssamarbeid i arbeidslivet, Bulgaria		608 000
Totalsum		1 032 993	22 926 144

12.3 Statistikk over mål- og resultatstyringsindikatorer

12.3.1 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser

Disse beregningene viser indikatorverdier for salgsinntekter, verdiskaping, produktivitet, årsverk og kapitalrentabilitet, det vil si indikatorer for effekter og støttende analyser. Beregningene er basert på regnskapstall for foretakene fra 2003 til 2018.

Beregningene er foretatt med inndeling i virkemiddel eller hovedoppdrag. Hovedoppdragene er grupperinger av flere virkemidler. De fire hovedoppdragene er innovasjonsoppdraget, distriktsoppdraget, landbruksoppdraget og bankoppdraget. Innovasjonsoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, distriktsoppdraget er i hovedsak finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, landbruksoppdraget er i hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet og bankoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet. Det finnes likevel noen unntak hvor et annet departement enn de som er nevnt over finansierer noen av disse oppdragene.

Hvor sikre resultatene er, fremgår av tabellen i kolonnene for p-verdi og signifikans. Eksempelvis vil en p-verdi som er 0,01 eller lavere gir *** i signifikanskolonnen. Det er det sikreste resultatet. Generelt gir flere stjerner et sikrere resultat.

***gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi lik 0,01 eller lavere

**gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,01 og 0,05

* gir et statistisk signifikant resultat med p-verdi mellom 0,05 og 0,1

Beregningene er foretatt av Samfunnsøkonomisk analyse AS.

Tabell 12.3-1 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig merkest i prosentpoeng. 2003-2018. Etter hovedoppdrag og delmål.

Hovedoppdrag	Indikator	Delmål	Gjennomsnittlig årlig merkest (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Alle	Salgsinntekter	Delmål 1	14,4	0,000	***
Alle	Salgsinntekter	Delmål 2	5,8	0,000	***
Alle	Salgsinntekter	Alle	9,0	0,000	***
Alle	Verdiskaping	Delmål 1	14,5	0,000	***
Alle	Verdiskaping	Delmål 2	5,4	0,000	***
Alle	Verdiskaping	Alle	8,3	0,000	***
Alle	Produktivitet	Delmål 1	9,6	0,000	***
Alle	Produktivitet	Delmål 2	2,5	0,000	***
Alle	Produktivitet	Alle	4,0	0,000	***
Alle	Antall årsverk	Delmål 1	4,9	0,000	***
Alle	Antall årsverk	Delmål 2	2,0	0,000	***
Alle	Antall årsverk	Alle	3,1	0,000	***
Alle	Kapitalrentabilitet	Delmål 1	0,2	0,255	
Alle	Kapitalrentabilitet	Delmål 2	0,0	0,888	
Alle	Kapitalrentabilitet	Alle	0,1	0,258	
Bank	Salgsinntekter	Delmål 1	8,4	0,009	***
Bank	Salgsinntekter	Delmål 2	6,9	0,001	***
Bank	Salgsinntekter	Alle	5,9	0,000	***
Bank	Verdiskaping	Delmål 1	6,8	0,007	***
Bank	Verdiskaping	Delmål 2	8,4	0,000	***
Bank	Verdiskaping	Alle	8,3	0,000	***
Bank	Produktivitet	Delmål 1	5,1	0,035	**
Bank	Produktivitet	Delmål 2	3,8	0,001	***
Bank	Produktivitet	Alle	4,4	0,000	***
Bank	Antall årsverk	Delmål 1	2,4	0,156	
Bank	Antall årsverk	Delmål 2	2,7	0,001	***

Hovedoppdrag	Indikator	Delmål	Gjennomsnittlig årlig mervekst (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Bank	Antall årsverk	Alle	2,8	0,000	***
Bank	Kapitalrentabilitet	Delmål 1	0,2	0,383	
Bank	Kapitalrentabilitet	Delmål 2	0,2	0,326	
Bank	Kapitalrentabilitet	Alle	0,2	0,202	
Distrikt	Salgsinntekter	Delmål 1	9,8	0,000	***
Distrikt	Salgsinntekter	Delmål 2	6,1	0,000	***
Distrikt	Salgsinntekter	Alle	7,0	0,000	***
Distrikt	Verdiskaping	Delmål 1	13,2	0,000	***
Distrikt	Verdiskaping	Delmål 2	5,3	0,000	***
Distrikt	Verdiskaping	Alle	7,0	0,000	***
Distrikt	Produktivitet	Delmål 1	7,8	0,000	***
Distrikt	Produktivitet	Delmål 2	2,6	0,000	***
Distrikt	Produktivitet	Alle	3,0	0,000	***
Distrikt	Antall årsverk	Delmål 1	4,5	0,000	***
Distrikt	Antall årsverk	Delmål 2	1,9	0,000	***
Distrikt	Antall årsverk	Alle	2,7	0,000	***
Distrikt	Kapitalrentabilitet	Delmål 1	0,5	0,042	**
Distrikt	Kapitalrentabilitet	Delmål 2	0,2	0,115	
Distrikt	Kapitalrentabilitet	Alle	0,2	0,030	**
Innovasjon	Salgsinntekter	Delmål 1	21,4	0,000	***
Innovasjon	Salgsinntekter	Delmål 2	5,7	0,000	***
Innovasjon	Salgsinntekter	Alle	12,8	0,000	***
Innovasjon	Verdiskaping	Delmål 1	18,0	0,000	***
Innovasjon	Verdiskaping	Delmål 2	4,9	0,000	***
Innovasjon	Verdiskaping	Alle	10,3	0,000	***
Innovasjon	Produktivitet	Delmål 1	14,2	0,000	***
Innovasjon	Produktivitet	Delmål 2	1,9	0,016	**
Innovasjon	Produktivitet	Alle	5,6	0,000	***
Innovasjon	Antall årsverk	Delmål 1	6,2	0,000	***
Innovasjon	Antall årsverk	Delmål 2	1,9	0,002	***
Innovasjon	Antall årsverk	Alle	3,6	0,000	***
Innovasjon	Kapitalrentabilitet	Delmål 1	-0,3	0,431	
Innovasjon	Kapitalrentabilitet	Delmål 2	-0,5	0,041	**
Innovasjon	Kapitalrentabilitet	Alle	-0,3	0,141	

Hovedopdrag	Indikator	Delmål	Gjennomsnittlig årlig merkest (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Landbruk	Salgsinntekter	Delmål 1	16,7	0,000	***
Landbruk	Salgsinntekter	Delmål 2	3,4	0,094	*
Landbruk	Salgsinntekter	Alle	9,2	0,000	***
Landbruk	Verdiskaping	Delmål 1	14,7	0,000	***
Landbruk	Verdiskaping	Delmål 2	3,8	0,019	**
Landbruk	Verdiskaping	Alle	8,3	0,000	***
Landbruk	Produktivitet	Delmål 1	7,5	0,006	***
Landbruk	Produktivitet	Delmål 2	1,5	0,172	
Landbruk	Produktivitet	Alle	3,3	0,000	***
Landbruk	Antall årsverk	Delmål 1	4,4	0,005	***
Landbruk	Antall årsverk	Delmål 2	2,1	0,016	**
Landbruk	Antall årsverk	Alle	2,5	0,000	***
Landbruk	Kapitalrentabilitet	Delmål 1	0,7	0,042	**
Landbruk	Kapitalrentabilitet	Delmål 2	-0,1	0,624	
Landbruk	Kapitalrentabilitet	Alle	0,2	0,226	

Tabell 12.3-2 Effektindikatorer og indikatorer for støttende analyser. Gjennomsnittlig årlig merkest i prosentpoeng. 2003-2018. Etter virkemiddel.

Virkemiddel	Indikator	Gjennomsnittlig årlig merkest (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Innovasjonslån og garantier	Salgsinntekter	18,8	0,000	***
Innovasjonslån og garantier	Verdiskaping	15,2	0,000	***
Innovasjonslån og garantier	Produktivitet	9,8	0,000	***
Innovasjonslån og garantier	Antall årsverk	3,0	0,008	***
Innovasjonslån og garantier	Kapitalrentabilitet	0,8	0,037	**
Landsdekkende etablerertilskudd	Salgsinntekter	20,7	0,000	***
Landsdekkende etablerertilskudd	Verdiskaping	16,1	0,000	***
Landsdekkende etablerertilskudd	Produktivitet	14,5	0,000	***
Landsdekkende etablerertilskudd	Antall årsverk	5,4	0,000	***
Landsdekkende etablerertilskudd	Kapitalrentabilitet	0,2	0,776	
Innovasjonskontrakter	Salgsinntekter	15,0	0,000	***
Innovasjonskontrakter	Verdiskaping	9,2	0,000	***
Innovasjonskontrakter	Produktivitet	4,4	0,000	***

Virkemiddel	Indikator	Gjennomsnittlig årlig mervest (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Innovasjonskontrakter	Antall årsverk	4,7	0,000	***
Innovasjonskontrakter	Kapitalrentabilitet	-0,4	0,193	
Lavrisikolån	Salgsinntekter	6,0	0,000	***
Lavrisikolån	Verdiskaping	9,5	0,000	***
Lavrisikolån	Produktivitet	5,4	0,000	***
Lavrisikolån	Antall årsverk	2,4	0,001	***
Lavrisikolån	Kapitalrentabilitet	0,1	0,292	
Investeringstilskudd	Salgsinntekter	10,8	0,000	***
Investeringstilskudd	Verdiskaping	9,1	0,000	***
Investeringstilskudd	Produktivitet	3,4	0,000	***
Investeringstilskudd	Antall årsverk	3,8	0,000	***
Investeringstilskudd	Kapitalrentabilitet	0,1	0,525	
Distriktsrettede risikolån og garantier	Salgsinntekter	17,9	0,000	***
Distriktsrettede risikolån og garantier	Verdiskaping	16,2	0,000	***
Distriktsrettede risikolån og garantier	Produktivitet	8,5	0,000	***
Distriktsrettede risikolån og garantier	Antall årsverk	6,2	0,000	***
Distriktsrettede risikolån og garantier	Kapitalrentabilitet	0,3	0,259	
Bedriftsutviklingstilskudd	Salgsinntekter	6,9	0,000	***
Bedriftsutviklingstilskudd	Verdiskaping	6,0	0,000	***
Bedriftsutviklingstilskudd	Produktivitet	2,8	0,000	***
Bedriftsutviklingstilskudd	Antall årsverk	2,8	0,000	***
Bedriftsutviklingstilskudd	Kapitalrentabilitet	0,2	0,087	*
Distriktsrettet etablerertilskudd	Salgsinntekter	13,7	0,000	***
Distriktsrettet etablerertilskudd	Verdiskaping	10,9	0,000	***
Distriktsrettet etablerertilskudd	Produktivitet	7,9	0,000	***
Distriktsrettet etablerertilskudd	Antall årsverk	4,4	0,000	***
Distriktsrettet etablerertilskudd	Kapitalrentabilitet	0,3	0,482	
Fram	Salgsinntekter	-0,6	0,767	
Fram	Verdiskaping	-0,3	0,837	
Fram	Produktivitet	-0,1	0,959	
Fram	Antall årsverk	-0,2	0,836	
Fram	Kapitalrentabilitet	0,0	0,925	
Internasjonal markedsrådgivning	Salgsinntekter	8,2	0,000	***
Internasjonal markedsrådgivning	Verdiskaping	4,1	0,020	**

Virkemiddel	Indikator	Gjennomsnittlig årlig mervest (prosentpoeng)	P-verdi	Signifikans
Internasjonal markedsrådgivning	Produktivitet	2,3	0,092	*
Internasjonal markedsrådgivning	Antall årsverk	2,5	0,011	**
Internasjonal markedsrådgivning	Kapitalrentabilitet	-0,5	0,185	
Miljøteknologiordningen	Salgsinntekter	7,6	0,160	
Miljøteknologiordningen	Verdiskaping	1,6	0,707	
Miljøteknologiordningen	Produktivitet	4,9	0,113	
Miljøteknologiordningen	Antall årsverk	2,8	0,274	
Miljøteknologiordningen	Kapitalrentabilitet	-0,1	0,866	

12.3.2 Resultatindikator: Addisjonalitet

I dette delkapittelet finnes det tabeller som sier noe om addisjonaliteten, det vil si hvor utløsende støtten fra Innovasjon Norge var for prosjektet til kunden. Kilde er Kundeeffektundersøkelsen – førundersøkelsen 2019 fra Oxford Research. Spørreundersøkelsen er foretatt ett år etter at kunden fikk støtten.

Tabellene er inndelt etter hovedoppdrag. Hovedoppdragene er grupperinger av flere virkemidler. De fire hovedoppdragene er innovasjonsoppdraget, distriktsoppdraget, landbruksoppdraget og bankoppdraget. Innovasjonsoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, distriktsoppdraget er i hovedsak finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, landbruksoppdraget er i hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet og bankoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet. Det bør også nevnes at det finnes noen unntak hvor et annet departement enn de som er nevnt over finansierer noen av disse oppdragene.

Det finnes også en tabell over tjenestegrupper, og denne grupperingen av tjenester er Oxford Research sin egen gruppering (tjenestegruppering KEU).

Tabell 12.3-3 Addisjonalitet. Innovasjonsoppdraget. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	73 %	24 %	3 %
2018	75 %	22 %	3 %
2019	74 %	23 %	3 %

Tabell 12.3-4 Addisjonalitet. Innovasjonsoppdraget. Delmål 1. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	72 %	24 %	4 %
2018	74 %	24 %	2 %
2019	72 %	25 %	3 %

Tabell 12.3-5 Addisjonalitet. Innovasjonsoppdraget. Delmål 2. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	74 %	24 %	2 %
2018	78 %	17 %	5 %
2019	79 %	19 %	2 %

Tabell 12.3-6 Addisjonalitet. Distriktsoppdraget. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	73 %	23 %	4 %
2018	69 %	24 %	7 %
2019	74 %	21 %	5 %

Tabell 12.3-7 Addisjonalitet. Distriktsoppdraget. Delmål 1. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	76 %	18 %	6 %
2018	66 %	28 %	6 %
2019	73 %	19 %	8 %

Tabell 12.3-8 Addisjonalitet. Distriktsoppdraget. Delmål 2. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	71 %	26 %	2 %
2018	71 %	22 %	7 %
2019	75 %	23 %	2 %

Tabell 12.3-9 Addisjonalitet. Landbruksoppdraget. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	68 %	27 %	4 %
2018	70 %	21 %	8 %
2019	67 %	24 %	10 %

Tabell 12.3-10 Addisjonalitet. Landbruksoppdraget. Delmål 1. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	76 %	20 %	5 %
2018	83 %	14 %	3 %
2019	66 %	24 %	10 %

Tabell 12.3-11 Addisjonalitet. Landbruksoppdraget. Delmål 2. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	68 %	28 %	4 %
2018	69 %	21 %	9 %
2019	67 %	24 %	9 %

Tabell 12.3-12 Addisjonalitet. Bankoppdraget. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	54 %	22 %	23 %
2018	63 %	22 %	15 %
2019	62 %	22 %	16 %

Tabell 12.3-13 Addisjonalitet. Bankoppdraget. Delmål 1*. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	59 %	27 %	14 %
2018	34 %	39 %	28 %
2019	49 %	22 %	29 %

*Få observasjoner

Tabell 12.3-14 Addisjonalitet. Bankoppdraget. Delmål 2. 2019.

	Høy	Middels	Lav
2017	53 %	21 %	26 %
2018	64 %	21 %	16 %
2019	67 %	22 %	12 %

Tabell 12.3-15 Addisjonalitet. Etter tjenestegruppering for Kundeeffektundersøkelsen (KEU). 2019.

Tjenestegruppering KEU	I liten grad	I noen grad	I stor grad
Bedriftsnettverk	0 %	22 %	78 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	1 %	22 %	77 %
Bioenergiprogrammet	5 %	15 %	80 %
Bioøkonomiordningen	3 %	14 %	84 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	8 %	25 %	67 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	4 %	22 %	73 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	12 %	24 %	64 %
Etablerertilskudd (KMD)	4 %	29 %	67 %
Etablerertilskudd (NFD)	5 %	23 %	72 %
EU Horizon 2020	5 %	36 %	59 %
EØS midlene	10 %	15 %	75 %
FRAM Strategisk ledelse	13 %	14 %	72 %
Global Growth	14 %	17 %	69 %
IFU/OFU	3 %	22 %	75 %
IN Horizon 2020	11 %	34 %	55 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	0 %	14 %	86 %
Internasjonal markedsrådgivning	23 %	43 %	34 %
Investeringstilskudd - distrikt	8 %	22 %	70 %
IPR-rådgivning	14 %	24 %	62 %
Lavrisikolån	17 %	22 %	61 %
Lavrisikolån - GFL-flåte	37 %	21 %	42 %
Lavrisikolån - Landbrukslån	12 %	16 %	72 %
Mentortjenestene	3 %	37 %	60 %

Tjenestegruppering KEU	I liten grad	I noen grad	I stor grad
Miljøteknologi	1 %	17 %	82 %
Risikolån - Distriktsrettede	12 %	14 %	74 %
Risikolån - Innovasjonslån	5 %	27 %	68 %
Tilskudd - Landsdekkende	4 %	26 %	70 %
Utviklingsprogrammet for landbruk	0 %	19 %	81 %
Verdiskapingsprogram for kultur	8 %	8 %	83 %
Totalt for alle	9 %	23 %	68 %

12.3.3 Resultatindikator: Kompetanse

I dette delkapittelet er tabeller som beskriver bidrag til kompetanse fra prosjektene. Kilde er Kundeeffektundersøkelsen – etterundersøkelsen 2015 fra Oxford Research, som blir sendt ut fire år etter at kunden har mottatt en tjeneste fra Innovasjon Norge. Kolonnene i tabellen viser andelen av de som har fått tilsagn, som også har svart at de i stor grad har fått økt kompetanse på de ulike kompetanseområdene for etterundersøkelsen 2014 og etterundersøkelsen 2015.

Tabellene er inndelt etter hovedoppdrag. Hovedoppdragene er grupperinger av flere virkemidler. De fire hovedoppdragene er innovasjonsoppdraget, distriktsoppdraget, landbruksoppdraget og bankoppdraget. Innovasjonsoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, distriktsoppdraget er i hovedsak finansiert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, landbruksoppdraget er i hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet og bankoppdraget er i hovedsak finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, men er ikke relevant å ha med for denne resultatindikatoren. Det bør også nevnes at det finnes noen unntak hvor et annet departement enn de som er nevnt over finansierer noen av disse oppdragene.

Tabell 12.3-16 Innovasjonsoppdraget.

	I stor grad Etter 2014	I stor grad Etter 2015
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av varer	51 %	53 %
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av tjenester	43 %	48 %
Økt kompetanse - Forbedring av produksjonsprosesser	36 %	35 %
Økt kompetanse - Utvikling av markeder	54 %	49 %
Økt kompetanse - Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	33 %	30 %
Økt kompetanse - Strategiprosesser og veivalg	52 %	50 %
Økt kompetanse - Rekruttering og opplæring av ansatte	20 %	22 %

	I stor grad Etter 2014	I stor grad Etter 2015
Økt kompetanse - Økonomi, budsjetter og økonomistyring	26 %	26 %
Økt kompetanse - Muligheter ved samarbeid og nettverk	50 %	47 %
Økt kompetanse - Internasjonalt samarbeid	34 %	32 %
Økt kompetanse - Internasjonale markeder	32 %	33 %
Økt kompetanse - Eksport	24 %	22 %

Tabell 12.3-17 Distriktsoppdraget.

	I stor grad Etter 2014	I stor grad Etter 2015
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av varer	39 %	44 %
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av tjenester	41 %	48 %
Økt kompetanse - Forbedring av produksjonsprosesser	51 %	45 %
Økt kompetanse - Utvikling av markeder	50 %	48 %
Økt kompetanse - Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	35 %	38 %
Økt kompetanse - Strategiprosesser og veivalg	52 %	50 %
Økt kompetanse - Rekruttering og opplæring av ansatte	29 %	27 %
Økt kompetanse - Økonomi, budsjetter og økonomistyring	27 %	23 %
Økt kompetanse - Muligheter ved samarbeid og nettverk	49 %	52 %
Økt kompetanse - Internasjonalt samarbeid	22 %	26 %
Økt kompetanse - Internasjonale markeder	24 %	27 %
Økt kompetanse - Eksport	14 %	18 %

Tabell 12.3-18 Landbruksoppdraget.

	I stor grad Etter 2014	I stor grad Etter 2015
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av varer	16 %	19 %
Økt kompetanse - Utvikling av nye produkter i form av tjenester	11 %	12 %
Økt kompetanse - Forbedring av produksjonsprosesser	53 %	53 %
Økt kompetanse - Utvikling av markeder	16 %	21 %
Økt kompetanse - Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	16 %	19 %
Økt kompetanse - Strategiprosesser og veivalg	32 %	33 %
Økt kompetanse - Rekruttering og opplæring av ansatte	13 %	16 %
Økt kompetanse - Økonomi, budsjetter og økonomistyring	23 %	30 %
Økt kompetanse - Muligheter ved samarbeid og nettverk	22 %	29 %
Økt kompetanse - Internasjonalt samarbeid	3 %	3 %

	I stor grad Etter 2014	I stor grad Etter 2015
Økt kompetanse - Internasjonale markeder	2 %	3 %
Økt kompetanse - Eksport	2 %	1 %

12.3.4 Resultatindikator: Innovasjonsnivå

Innovasjonsnivå og innovasjonshøyde er begreper som brukes synonymt. Innovasjonshøyde deles inn i innovasjon på bedriftsnivå, innovasjon på regionalt nivå, innovasjon på nasjonalt nivå og innovasjon på internasjonalt nivå. Innholdet i disse kategoriene er beskrevet i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Kilden til indikatoren er SOPP (saksbehandlingssystem), hvor hver saksbehandler i Innovasjon Norge har gjort en kvalifisert vurdering.

Samlet for hele Innovasjon Norge

Tabell 12.3-19 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i mill. kroner.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	1 974	1 907	1 131	1 009	985	957
Innovasjon på regionalt nivå	516	445	396	339	413	417
Innovasjon på nasjonalt nivå	747	716	494	671	664	449
Innovasjon på internasjonalt nivå	1 493	2 250	2 540	2 666	2 697	2 383
Ikke relevant	1 840	1 579	1 643	2 011	1 905	1 779
Totalsum	6 570	6 896	6 204	6 696	6 664	5 984

Tabell 12.3-20 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	30 %	28 %	18 %	15 %	15 %	16 %
Innovasjon på regionalt nivå	8 %	6 %	6 %	5 %	6 %	7 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	11 %	10 %	8 %	10 %	10 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	23 %	33 %	41 %	40 %	40 %	40 %
Ikke relevant	28 %	23 %	26 %	30 %	29 %	30 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-21 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	237	156	176	111	102	104
Innovasjon på regionalt nivå	140	145	75	88	111	104
Innovasjon på nasjonalt nivå	121	207	158	223	223	162
Innovasjon på internasjonalt nivå	467	844	771	1 265	965	902
Ikke relevant	161	195	361	623	274	331
Totalsum	1 127	1 547	1 541	2 310	1 676	1 603

Tabell 12.3-22 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	21 %	10 %	11 %	5 %	6 %	6 %
Innovasjon på regionalt nivå	12 %	9 %	5 %	4 %	7 %	6 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	11 %	13 %	10 %	10 %	13 %	10 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	41 %	55 %	50 %	55 %	58 %	56 %
Ikke relevant	14 %	13 %	23 %	27 %	16 %	21 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-23 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	866	418	371	305	333	367
Innovasjon på regionalt nivå	280	223	295	209	272	288
Innovasjon på nasjonalt nivå	569	459	304	408	403	255
Innovasjon på internasjonalt nivå	923	1 358	1 720	1 335	1 619	1 410
Ikke relevant	1 003	633	883	936	1 115	873
Totalsum	3 641	3 091	3 572	3 193	3 742	3 194

Tabell 12.3-24 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	24 %	14 %	10 %	10 %	9 %	11 %
Innovasjon på regionalt nivå	8 %	7 %	8 %	7 %	7 %	9 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	16 %	15 %	9 %	13 %	11 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	25 %	44 %	48 %	42 %	43 %	44 %
Ikke relevant	28 %	20 %	25 %	29 %	30 %	27 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Nærings- og fiskeridepartementet

Tabell 12.3-25 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	818	455	613	483	387	422
Innovasjon på regionalt nivå	195	133	187	123	201	239
Innovasjon på nasjonalt nivå	469	359	246	390	428	243
Innovasjon på internasjonalt nivå	1 074	1 814	2 188	2 124	2 235	2 035
Ikke relevant	1 016	901	1 289	1 578	1 494	1 295
Totalsum	3 572	3 662	4 523	4 698	4 744	4 234

Tabell 12.3-26 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	23 %	12 %	14 %	10 %	8 %	10 %
Innovasjon på regionalt nivå	5 %	4 %	4 %	3 %	4 %	6 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	13 %	10 %	5 %	8 %	9 %	6 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	30 %	50 %	48 %	45 %	47 %	48 %
Ikke relevant	28 %	25 %	29 %	34 %	31 %	31 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-27 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisiko og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	32	10	19	26	23	20
Innovasjon på regionalt nivå	25	21	31	14	23	20
Innovasjon på nasjonalt nivå	99	126	177	193	153	146
Innovasjon på internasjonalt nivå	1 004	1 383	1 600	1 769	1 782	1 830
Ikke relevant	78	125	119	169	211	148
Totalsum	1 239	1 665	1 946	2 172	2 193	2 163

Tabell 12.3-28 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Innovasjon på regionalt nivå	2 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	8 %	8 %	9 %	9 %	7 %	7 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	81 %	83 %	82 %	81 %	81 %	85 %
Ikke relevant	6 %	8 %	6 %	8 %	10 %	7 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-29 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	157	57	116	48	44	61
Innovasjon på regionalt nivå	41	48	11	20	25	27
Innovasjon på nasjonalt nivå	56	94	84	87	163	104
Innovasjon på internasjonalt nivå	318	663	609	1 076	792	811
Ikke relevant	111	124	306	488	220	260
Totalsum	683	985	1 126	1 719	1 245	1 263

Tabell 12.3-30 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD: Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	23 %	6 %	10 %	3 %	4 %	5 %
Innovasjon på regionalt nivå	6 %	5 %	1 %	1 %	2 %	2 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	8 %	10 %	7 %	5 %	13 %	8 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	47 %	67 %	54 %	63 %	64 %	64 %
Ikke relevant	16 %	13 %	27 %	28 %	18 %	21 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-31 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	6	1	2	10	2	1
Innovasjon på regionalt nivå	7	4	5	3	10	5
Innovasjon på nasjonalt nivå	26	51	63	76	61	79
Innovasjon på internasjonalt nivå	300	493	591	863	782	774
Ikke relevant	11	13	18	9	29	14
Totalsum	350	561	679	961	884	873

Tabell 12.3-32 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Innovasjon på regionalt nivå	2 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	7 %	9 %	9 %	8 %	7 %	9 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	86 %	88 %	87 %	90 %	88 %	89 %
Ikke relevant	3 %	2 %	3 %	1 %	3 %	2 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-33 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	426	208	244	158	159	191
Innovasjon på regionalt nivå	128	75	172	85	169	202
Innovasjon på nasjonalt nivå	400	257	145	275	246	129
Innovasjon på internasjonalt nivå	693	1 126	1 556	1 010	1 378	1 190
Ikke relevant	598	533	790	831	989	716
Totalsum	2 245	2 199	2 907	2 360	2 942	2 427

Tabell 12.3-34 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. NFD: Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	19 %	9 %	8 %	7 %	5 %	8 %
Innovasjon på regionalt nivå	6 %	3 %	6 %	4 %	6 %	8 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	18 %	12 %	5 %	12 %	8 %	5 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	31 %	51 %	54 %	43 %	47 %	49 %
Ikke relevant	27 %	24 %	27 %	35 %	34 %	29 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-35 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	24	8	17	10	21	19
Innovasjon på regionalt nivå	14	13	25	10	11	12
Innovasjon på nasjonalt nivå	60	67	98	104	80	57
Innovasjon på internasjonalt nivå	641	864	986	868	935	1 021
Ikke relevant	17	55	81	149	177	127
Totalsum	756	1 008	1 206	1 142	1 224	1 236

Tabell 12.3-36 Innovasjonsnivå for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	3 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %
Innovasjon på regionalt nivå	2 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	8 %	7 %	8 %	9 %	7 %	5 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	85 %	86 %	82 %	76 %	76 %	83 %
Ikke relevant	2 %	5 %	7 %	13 %	14 %	10 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tabell 12.3-37 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	138	140	100	102	85	107
Innovasjon på regionalt nivå	202	185	140	150	133	115
Innovasjon på nasjonalt nivå	211	290	204	247	201	165
Innovasjon på internasjonalt nivå	374	392	288	466	366	289
Ikke relevant	118	123	152	169	100	155
Totalsum	1 043	1 131	885	1 134	885	832

Tabell 12.3-38 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	13 %	12 %	11 %	9 %	10 %	13 %
Innovasjon på regionalt nivå	19 %	16 %	16 %	13 %	15 %	14 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	20 %	26 %	23 %	22 %	23 %	20 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	36 %	35 %	33 %	41 %	41 %	35 %
Ikke relevant	11 %	11 %	17 %	15 %	11 %	19 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-39 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	29	54	36	30	20	24
Innovasjon på regionalt nivå	66	71	46	55	61	57
Innovasjon på nasjonalt nivå	61	100	62	123	53	52
Innovasjon på internasjonalt nivå	136	175	140	165	152	72
Ikke relevant	13	41	48	91	27	64
Totalsum	306	440	331	464	314	269

Tabell 12.3-40 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	10 %	12 %	11 %	6 %	6 %	9 %
Innovasjon på regionalt nivå	22 %	16 %	14 %	12 %	20 %	21 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	20 %	23 %	19 %	27 %	17 %	19 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	45 %	40 %	42 %	36 %	49 %	27 %
Ikke relevant	4 %	9 %	14 %	20 %	9 %	24 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-41 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	96	79	62	71	63	82
Innovasjon på regionalt nivå	114	97	84	86	68	55
Innovasjon på nasjonalt nivå	127	173	137	113	143	102
Innovasjon på internasjonalt nivå	213	206	126	275	180	185
Ikke relevant	61	52	67	67	66	83
Totalsum	611	607	475	613	520	507

Tabell 12.3-42 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	16 %	13 %	13 %	12 %	12 %	16 %
Innovasjon på regionalt nivå	19 %	16 %	18 %	14 %	13 %	11 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	21 %	28 %	29 %	19 %	28 %	20 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	35 %	34 %	27 %	45 %	35 %	36 %
Ikke relevant	10 %	9 %	14 %	11 %	13 %	16 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Landbruks- og matdepartementet⁸⁴

Tabell 12.3-43 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	1 017	1 311	417	423	509	426
Innovasjon på regionalt nivå	119	127	70	64	79	62
Innovasjon på nasjonalt nivå	64	61	40	28	28	32
Innovasjon på internasjonalt nivå	10	14	28	13	12	18
Ikke relevant	480	544	182	227	288	288
Totalsum	1 690	2 056	737	756	916	826

Tabell 12.3-44 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	60 %	64 %	57 %	56 %	56 %	52 %
Innovasjon på regionalt nivå	7 %	6 %	9 %	9 %	9 %	7 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	4 %	3 %	5 %	4 %	3 %	4 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	1 %	1 %	4 %	2 %	1 %	2 %
Ikke relevant	28 %	26 %	25 %	30 %	31 %	35 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-45 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	51	45	24	33	37	18
Innovasjon på regionalt nivå	33	26	18	13	24	20
Innovasjon på nasjonalt nivå	4	14	10	10	6	3
Innovasjon på internasjonalt nivå	5	5	15	11	10	1
Ikke relevant	37	31	6	27	21	7
Totalsum	131	120	74	93	98	49

⁸⁴ På grunn av en teknisk feil er beløp for kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket som inngår i tabellene for årgangen 2019 feil. Dette påvirker nivået for innovasjonshøyde.

Tabell 12.3-46 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	39 %	38 %	33 %	35 %	38 %	37 %
Innovasjon på regionalt nivå	25 %	22 %	25 %	14 %	25 %	41 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	3 %	11 %	14 %	11 %	6 %	7 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	4 %	4 %	20 %	11 %	10 %	2 %
Ikke relevant	29 %	26 %	8 %	29 %	21 %	14 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-47 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	343	130	65	76	108	94
Innovasjon på regionalt nivå	38	51	38	35	34	31
Innovasjon på nasjonalt nivå	40	30	20	16	12	21
Innovasjon på internasjonalt nivå	4	7	11	3	0	16
Ikke relevant	119	44	20	30	44	44
Totalsum	544	263	154	159	198	206

Tabell 12.3-48 Innovasjonsnivå for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Innovasjonsnivå (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innovasjon på bedriftsnivå	63 %	49 %	42 %	48 %	54 %	46 %
Innovasjon på regionalt nivå	7 %	19 %	24 %	22 %	17 %	15 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	7 %	12 %	13 %	10 %	6 %	10 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	1 %	3 %	7 %	2 %	0 %	8 %
Ikke relevant	22 %	17 %	13 %	19 %	22 %	21 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Etter rapporteringsenhet (virkemiddelgruppe)

Tabell 12.3-49 Innovasjonsnivå per rapporteringsenhet. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner.

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
Bedriftsnettverk	Innovasjon på bedriftsnivå	3 %	2 %	5 %
	Innovasjon på regionalt nivå	19 %	11 %	13 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	29 %	34 %	32 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	43 %	48 %	40 %
	Ikke relevant	6 %	4 %	10 %

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
Bedriftsutviklingstilskudd	Innovasjon på bedriftsnivå	9 %	10 %	8 %
	Innovasjon på regionalt nivå	18 %	18 %	11 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	18 %	24 %	23 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	39 %	33 %	43 %
	Ikke relevant	16 %	16 %	15 %
Bioenergiprogrammet	Innovasjon på bedriftsnivå	68 %	76 %	80 %
	Innovasjon på regionalt nivå	14 %	8 %	2 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	1 %	7 %	10 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	0 %	0 %
	Ikke relevant	16 %	8 %	8 %
Bioraffineringsprogrammet	Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	15 %	6 %
	Innovasjon på regionalt nivå	8 %	8 %	7 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	19 %	27 %	40 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	67 %	48 %	45 %
	Ikke relevant	3 %	2 %	2 %
Bioøkonomiordningen	Innovasjon på bedriftsnivå	3 %	4 %	1 %
	Innovasjon på regionalt nivå	3 %	6 %	5 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	27 %	17 %	21 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	47 %	56 %	46 %
	Ikke relevant	21 %	17 %	27 %
Distriktsrettede risikolån og garantier	Innovasjon på bedriftsnivå	11 %	10 %	19 %
	Innovasjon på regionalt nivå	9 %	15 %	15 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	23 %	21 %	16 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	37 %	45 %	17 %
	Ikke relevant	19 %	9 %	32 %
Distriktsrettet etablerertilskudd	Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	5 %	3 %
	Innovasjon på regionalt nivå	16 %	24 %	22 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	28 %	23 %	23 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	49 %	44 %	47 %
	Ikke relevant	5 %	3 %	5 %
Diverse KD	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	2 %	2 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	38 %	52 %	57 %
	Ikke relevant	62 %	46 %	41 %
Diverse KMD	Innovasjon på bedriftsnivå	4 %	2 %	3 %
	Innovasjon på regionalt nivå	7 %	5 %	5 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	6 %	4 %	0 %

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
	Innovasjon på internasjonalt nivå	20 %	13 %	40 %
	Ikke relevant	63 %	75 %	52 %
Diverse KUD	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	18 %	1 %
	Innovasjon på regionalt nivå	0 %	2 %	2 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	15 %	15 %	14 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	37 %	10 %	11 %
	Ikke relevant	48 %	55 %	73 %
Diverse NFD	Innovasjon på bedriftsnivå	4 %	0 %	1 %
	Innovasjon på regionalt nivå	6 %	17 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	18 %	19 %	6 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	18 %	23 %	11 %
	Ikke relevant	53 %	42 %	83 %
Diverse tilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	81 %	83 %
	Ikke relevant	100 %	19 %	17 %
Diverse UD	Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	6 %	
	Innovasjon på nasjonalt nivå	0 %	5 %	
	Innovasjon på internasjonalt nivå	63 %	75 %	
	Ikke relevant	36 %	13 %	
Forsknings- og utviklingstilskudd	Innovasjon på nasjonalt nivå	1 %	1 %	4 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	97 %	98 %	96 %
	Ikke relevant	1 %	1 %	0 %
FRAM	Ikke relevant	100 %	100 %	
Fylkesvise IBU-midler	Innovasjon på bedriftsnivå	60 %	56 %	52 %
	Innovasjon på regionalt nivå	7 %	8 %	6 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	1 %	2 %	2 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	0 %	0 %
	Ikke relevant	32 %	34 %	40 %
	Uspesifisert	0 %	0 %	0 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	7 %	4 %
	Innovasjon på regionalt nivå	17 %	29 %	35 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	23 %	25 %	27 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	22 %	6 %	14 %
	Ikke relevant	37 %	34 %	20 %
Innovasjonslån og garantier	Innovasjon på bedriftsnivå	2 %	1 %	2 %
	Innovasjon på regionalt nivå	1 %	1 %	1 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	12 %	8 %	7 %

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
	Innovasjon på internasjonalt nivå	77 %	75 %	81 %
	Ikke relevant	8 %	15 %	9 %
Investeringsstøtte for landbruket	Innovasjon på bedriftsnivå		52 %	100 %
	Innovasjon på regionalt nivå		2 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå		1 %	0 %
	Ikke relevant		45 %	0 %
Investeringsstilskudd	Innovasjon på bedriftsnivå	10 %	17 %	22 %
	Innovasjon på regionalt nivå	21 %	19 %	26 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	22 %	34 %	26 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	39 %	27 %	21 %
	Ikke relevant	7 %	2 %	4 %
Klyngeprogrammet	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	2 %	1 %
	Innovasjon på regionalt nivå	3 %	1 %	2 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	20 %	16 %	18 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	67 %	73 %	70 %
	Ikke relevant	10 %	9 %	10 %
Landsdekkende etablerertilskudd	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	0 %	0 %
	Innovasjon på regionalt nivå	1 %	0 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	10 %	12 %	12 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	78 %	81 %	73 %
	Ikke relevant	11 %	7 %	14 %
	Uspesifisert	0 %	0 %	0 %
Landsdekkende innovasjonstilskudd	Innovasjon på bedriftsnivå	9 %	3 %	0 %
	Innovasjon på regionalt nivå	0 %	2 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	9 %	1 %	6 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	11 %	67 %
	Ikke relevant	82 %	83 %	28 %
Lavrisikolån	Innovasjon på bedriftsnivå	18 %	15 %	20 %
	Innovasjon på regionalt nivå	4 %	7 %	11 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	8 %	11 %	5 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	14 %	18 %	10 %
	Ikke relevant	55 %	49 %	54 %
Mentortjenesten	Innovasjon på bedriftsnivå	9 %	7 %	4 %
	Innovasjon på regionalt nivå	6 %	12 %	3 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	19 %	21 %	9 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	55 %	52 %	48 %

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
	Ikke relevant	12 %	8 %	36 %
Miljøteknologi	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	0 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	2 %	3 %	2 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	97 %	96 %	98 %
	Ikke relevant	1 %	1 %	0 %
Miljøvennlig skipsfart	Innovasjon på regionalt nivå	15 %	0 %	
	Innovasjon på nasjonalt nivå	11 %	0 %	
	Innovasjon på internasjonalt nivå	75 %	97 %	
	Ikke relevant	0 %	3 %	
Næringsrettet utdanning	Innovasjon på nasjonalt nivå	59 %		
	Innovasjon på internasjonalt nivå	41 %		
Næringsutvikling og bistand	Innovasjon på bedriftsnivå	0 %	0 %	17 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	30 %	58 %	83 %
	Ikke relevant	12 %	0 %	0 %
	Uspesifisert	58 %	42 %	0 %
Pre-så Kornfond	Ikke relevant	100 %	100 %	100 %
Reinprogrammet	Innovasjon på bedriftsnivå	43 %	44 %	38 %
	Innovasjon på regionalt nivå	7 %	3 %	7 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	29 %	13 %	21 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	0 %	2 %
	Ikke relevant	21 %	40 %	33 %
Risikolån landbruk	Innovasjon på bedriftsnivå	75 %	61 %	56 %
	Innovasjon på regionalt nivå	2 %	0 %	15 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	0 %	13 %	0 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	3 %	0 %	8 %
	Ikke relevant	20 %	26 %	22 %
Rådgiving	Innovasjon på bedriftsnivå	22 %	0 %	15 %
	Innovasjon på regionalt nivå	0 %	2 %	0 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	16 %	10 %	7 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	0 %	80 %	56 %
	Ikke relevant	62 %	9 %	22 %
Trebasert innovasjonsprogram	Innovasjon på regionalt nivå	4 %		
	Innovasjon på nasjonalt nivå	61 %		
	Innovasjon på internasjonalt nivå	19 %		
	Ikke relevant	16 %		
Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Innovasjon på bedriftsnivå	20 %	22 %	15 %

Rapporteringsenhet	Innovasjonsnivå	2017	2018	2019
	Innovasjon på regionalt nivå	19 %	24 %	22 %
	Innovasjon på nasjonalt nivå	18 %	13 %	16 %
	Innovasjon på internasjonalt nivå	11 %	13 %	17 %
	Ikke relevant	33 %	28 %	30 %
Uspesifisert	Innovasjon på regionalt nivå		23 %	
	Innovasjon på nasjonalt nivå		0 %	
	Ikke relevant		77 %	

12.3.5 Resultatindikator: Prosjektrisiko

Denne indikatoren er mest relevant for delmål 1 Flere gode gründere, så vi rapporterer kun for delmål 1 i det følgende. Prosjektrisiko sier noe om hvor høy risiko det er i prosjektet med tanke på inntjening. En mer utførlig beskrivelse av indikatoren finnes i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i Innovasjon Norge. Kilden til indikatoren er SOPP (saksbehandlingsystem), hvor hver saksbehandler i Innovasjon Norge har gjort en kvalifisert vurdering. Det gjøres oppmerksom på at enkelte av prosjektene ikke har blitt angitt noen risikokategori av saksbehandler, og disse fremkommer ikke av tabellene.

Samlet for hele Innovasjon Norge

Tabell 12.3-50 Prosjektrisiko for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	244	544	552	748	619	768
Liten risiko	77	90	129	217	120	206
Normal risiko	657	744	703	1 192	776	532
Totalsum	978	1 378	1 384	2 158	1 515	1 506

Tabell 12.3-51 Prosjektrisiko for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	25 %	39 %	40 %	35 %	41 %	51 %
Liten risiko	8 %	7 %	9 %	10 %	8 %	14 %
Normal risiko	67 %	54 %	51 %	55 %	51 %	35 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Nærings- og fiskeridepartementet

Tabell 12.3-52 Prosjektrisiko for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	151	334	417	609	512	681
Liten risiko	30	39	97	184	82	163
Normal risiko	428	524	510	882	586	377
Totalsum	608	896	1 024	1 675	1 180	1 221

Tabell 12.3-53 Prosjektrisiko for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	25 %	37 %	41 %	36 %	43 %	56 %
Liten risiko	5 %	4 %	9 %	11 %	7 %	13 %
Normal risiko	70 %	58 %	50 %	53 %	50 %	31 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-54 Prosjektrisiko for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	131	273	381	564	497	550
Liten risiko	4	7	5	4	5	10
Normal risiko	147	198	250	366	336	290
Totalsum	282	478	636	933	838	850

Tabell 12.3-55 Prosjektrisiko for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	47 %	57 %	60 %	60 %	59 %	65 %
Liten risiko	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %
Normal risiko	52 %	41 %	39 %	39 %	40 %	34 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tabell 12.3-56 Prosjektrisiko for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	84	177	125	127	90	76
Liten risiko	18	19	10	8	12	29
Normal risiko	140	181	154	272	159	132
Totalsum	241	377	290	406	261	238

Tabell 12.3-57 Prosjektrisiko for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	35 %	47 %	43 %	31 %	35 %	32 %
Liten risiko	7 %	5 %	4 %	2 %	5 %	12 %
Normal risiko	58 %	48 %	53 %	67 %	61 %	56 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Landbruks- og matdepartementet⁸⁵

Tabell 12.3-58 Prosjektrisiko for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	9	32	5	8	13	2
Liten risiko	29	33	22	26	24	13
Normal risiko	83	38	38	34	28	21
Totalsum	122	103	65	68	66	36

Tabell 12.3-59 Prosjektrisiko for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 1.

Prosjektrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Høy risiko	8 %	31 %	8 %	12 %	20 %	5 %
Liten risiko	24 %	32 %	34 %	38 %	37 %	36 %
Normal risiko	68 %	37 %	59 %	50 %	43 %	58 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

⁸⁵ På grunn av en teknisk feil er beløp for kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket som inngår i tabellene for årgangen 2019 feil. Dette påvirker nivået for prosjektrisiko.

Etter rapporteringsenhet (virkemiddelgruppe)

Tabell 12.3-60 Prosjektrisiko. Prosjektrisiko settes i hver enkelt sak av saksbehandler.

Rapporteringsenhet	År	Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko	Ikke relevant	Uspesifisert
Bedriftsnettverk	2017	9 %	21 %	14 %	1 %	55 %
	2018	2 %	8 %	0 %	0 %	90 %
	2019	0 %	2 %	0 %	0 %	98 %
Bedriftsutviklingstilskudd	2017	5 %	33 %	21 %	3 %	39 %
	2018	4 %	36 %	17 %	0 %	42 %
	2019	7 %	38 %	29 %	0 %	26 %
Bioenergiprogrammet	2017	27 %	66 %	1 %	2 %	5 %
	2018	42 %	53 %	1 %	0 %	3 %
	2019	45 %	47 %	1 %	0 %	7 %
Bioraffineringsprogrammet	2017	6 %	47 %	31 %	3 %	13 %
	2018	5 %	40 %	48 %	0 %	7 %
	2019	0 %	49 %	44 %	0 %	7 %
Bioøkonomiordningen	2017	6 %	22 %	37 %	20 %	15 %
	2018	2 %	29 %	44 %	0 %	25 %
	2019	4 %	40 %	25 %	1 %	29 %
Distriktsrettede risikolån og garantier	2017	9 %	59 %	32 %	0 %	0 %
	2018	9 %	60 %	30 %	0 %	2 %
	2019	16 %	51 %	33 %	0 %	0 %
Distriktsrettet etablerertilskudd	2017	5 %	46 %	47 %	1 %	1 %
	2018	5 %	48 %	44 %	1 %	1 %
	2019	8 %	55 %	38 %	0 %	0 %
Diverse KD	2017	4 %	16 %	4 %	0 %	76 %
	2018	20 %	7 %	9 %	0 %	64 %
	2019	7 %	13 %	10 %	1 %	69 %
Diverse KMD	2017	18 %	7 %	11 %	9 %	55 %
	2018	6 %	7 %	4 %	3 %	80 %
	2019	11 %	34 %	10 %	6 %	39 %
Diverse KUD	2017	3 %	27 %	4 %	48 %	18 %
	2018	21 %	3 %	22 %	23 %	30 %
	2019	0 %	2 %	14 %	0 %	84 %
Diverse NFD	2017	12 %	43 %	0 %	9 %	36 %
	2018	28 %	61 %	0 %	0 %	11 %
	2019	28 %	27 %	0 %	9 %	36 %

Rapporteringsenhet	År	Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko	Ikke relevant	Uspesifisert
Diverse tilskudd	2017	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
	2018	0 %	50 %	23 %	0 %	27 %
	2019	0 %	25 %	45 %	17 %	13 %
Diverse UD	2017	0 %	15 %	40 %	0 %	45 %
	2018	12 %	38 %	43 %	0 %	6 %
Forsknings- og utviklingstilskudd	2017	0 %	34 %	60 %	0 %	5 %
	2018	0 %	41 %	56 %	0 %	3 %
	2019	0 %	14 %	84 %	0 %	2 %
FRAM	2017	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
	2018	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Fylkesvise IBU-midler	2017	39 %	54 %	4 %	0 %	3 %
	2018	40 %	50 %	7 %	1 %	3 %
	2019	36 %	51 %	9 %	0 %	4 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	2017	7 %	23 %	5 %	4 %	61 %
	2018	4 %	8 %	0 %	1 %	87 %
	2019	3 %	8 %	0 %	0 %	89 %
Innovasjonslån og garantier	2017	2 %	56 %	41 %	1 %	0 %
	2018	1 %	68 %	31 %	0 %	0 %
	2019	3 %	59 %	38 %	0 %	0 %
Investeringsstøtte for landbruket	2018	38 %	57 %	3 %	1 %	0 %
	2019	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Investeringstilskudd	2017	1 %	60 %	38 %	0 %	0 %
	2018	6 %	72 %	21 %	0 %	1 %
	2019	5 %	50 %	43 %	0 %	2 %
Klyngeprogrammet	2017	10 %	61 %	10 %	9 %	10 %
	2018	9 %	54 %	12 %	3 %	22 %
	2019	16 %	58 %	5 %	0 %	21 %
Landsdekkende etablerertilskudd	2017	1 %	32 %	56 %	11 %	1 %
	2018	0 %	34 %	59 %	0 %	7 %
	2019	1 %	30 %	55 %	0 %	14 %
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2017	19 %	12 %	0 %	31 %	38 %
	2018	2 %	11 %	2 %	0 %	85 %
	2019	0 %	28 %	45 %	0 %	28 %
Lavrisikolån	2017	35 %	58 %	7 %	0 %	0 %
	2018	31 %	55 %	13 %	1 %	1 %
	2019	43 %	44 %	12 %	0 %	1 %

Rapporteringsenhet	År	Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko	Ikke relevant	Uspesifisert
Mentortjenesten	2017	5 %	3 %	4 %	3 %	85 %
	2018	0 %	9 %	7 %	0 %	83 %
	2019	3 %	11 %	17 %	0 %	69 %
Miljøteknologi	2017	0 %	28 %	66 %	0 %	6 %
	2018	0 %	21 %	71 %	0 %	8 %
	2019	0 %	11 %	88 %	0 %	1 %
Miljøvennlig skipsfart	2017	0 %	15 %	59 %	0 %	26 %
	2018	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Næringsrettet utdanning	2017	0 %	82 %	18 %	0 %	0 %
Næringsutvikling og bistand	2017	0 %	10 %	17 %	2 %	71 %
	2018	0 %	7 %	28 %	0 %	65 %
	2019	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Pre-så Kornfond	2017	0 %	0 %	0 %	98 %	2 %
	2018	0 %	0 %	0 %	97 %	3 %
	2019	0 %	0 %	0 %	95 %	5 %
Reinprogrammet	2017	19 %	65 %	0 %	0 %	16 %
	2018	17 %	34 %	0 %	0 %	49 %
	2019	38 %	35 %	0 %	0 %	27 %
Risikolån landbruk	2017	54 %	46 %	0 %	0 %	0 %
	2018	18 %	70 %	12 %	0 %	0 %
	2019	18 %	48 %	34 %	0 %	0 %
Rådgiving	2017	47 %	0 %	16 %	0 %	37 %
	2018	6 %	6 %	0 %	0 %	88 %
	2019	0 %	63 %	10 %	3 %	24 %
Trebasert innovasjonsprogram	2017	12 %	71 %	0 %	13 %	5 %
Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	2017	38 %	31 %	3 %	20 %	8 %
	2018	45 %	24 %	3 %	18 %	11 %
	2019	38 %	24 %	5 %	18 %	15 %
Uspesifisert	2018	0 %	23 %	0 %	0 %	77 %

12.3.6 Resultatindikator: Driftsrisiko

Denne indikatoren er mest relevant for delmål 2 Flere vekstkraftige bedrifter, så vi rapporterer kun for delmål 2 i det følgende. Driftsrisiko beregnes ut fra bedriftenes regnskaper og brukes som en del av vurderingen av gjennomføringsevnen til bedriften. A angir lav risiko, mens D angir høy risiko. En mer utførlig beskrivelse av indikatoren finnes i kapittel 11.1 Mål- og resultatstyring i

Innovasjon Norge. Kilden til indikatoren er SOPP (saksbehandlingssystem), hvor hver saksbehandler i Innovasjon Norge har gjort en kvalifisert vurdering. Det gjøres oppmerksom på at enkelte av bedriftene ikke har fått angitt noen risikokategori av saksbehandler, og disse fremkommer ikke av tabellene.

Samlet for hele Innovasjon Norge

Tabell 12.3-61 Driftsrisiko for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	901	807	841	515	855	416
B	1 861	1 229	1 426	1 404	1 484	1 309
C	780	963	1 153	1 169	1 300	1 305
D	10	5	8	15	0	3
Totalsum	3 551	3 004	3 429	3 104	3 639	3 033

Tabell 12.3-62 Driftsrisiko for alle virkemidler. Alle departementer. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	25 %	27 %	25 %	17 %	23 %	14 %
B	52 %	41 %	42 %	45 %	41 %	43 %
C	22 %	32 %	34 %	38 %	36 %	43 %
D	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Nærings- og fiskeridepartementet

Tabell 12.3-63 Driftsrisiko for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	555	595	679	392	691	295
B	1 168	849	1 165	1 022	1 168	1 022
C	485	718	982	872	1 041	1 042
D	0	1	7	6	0	3
Totalsum	2 208	2 163	2 832	2 292	2 900	2 362

Tabell 12.3-64 Driftsrisiko for alle virkemidler. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	25 %	28 %	24 %	17 %	24 %	13 %
B	53 %	39 %	41 %	45 %	40 %	43 %
C	22 %	33 %	35 %	38 %	36 %	44 %
D	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 12.3-65 Driftsrisiko for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	91	102	167	158	148	133
B	261	365	346	385	465	426
C	366	505	611	525	569	611
D	0	1	7	6	0	3
Totalsum	718	972	1 130	1 074	1 182	1 173

Tabell 12.3-66 Driftsrisiko for alle virkemidler uten lavrisikolån og preså Kornfond. NFD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	13 %	10 %	15 %	15 %	13 %	11 %
B	36 %	38 %	31 %	36 %	39 %	36 %
C	51 %	52 %	54 %	49 %	48 %	52 %
D	0 %	0 %	1 %	1 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Tabell 12.3-67 Driftsrisiko for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	69	94	89	51	84	57
B	231	251	193	292	209	215
C	259	220	141	251	200	224
D	9	4	2	7	0	0
Totalsum	568	569	425	601	493	497

Tabell 12.3-68 Driftsrisiko for alle virkemidler. KMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	12 %	17 %	21 %	9 %	17 %	12 %
B	41 %	44 %	45 %	49 %	42 %	43 %
C	46 %	39 %	33 %	42 %	41 %	45 %
D	2 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Landbruks- og matdepartementet⁸⁶

Tabell 12.3-69 Driftsrisiko for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (beløp i mill. kr)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	273	113	64	68	68	61
B	235	117	56	63	86	64
C	28	24	24	28	33	26
D	1	1	0	0	0	0
Totalsum	537	255	144	158	187	151

Tabell 12.3-70 Driftsrisiko for alle virkemidler. LMD. Totale årlige tilsagn i prosent av mill. kroner. Delmål 2.

Driftsrisiko (andel beløp)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	51 %	44 %	45 %	43 %	36 %	40 %
B	44 %	46 %	39 %	40 %	46 %	42 %
C	5 %	9 %	16 %	17 %	17 %	17 %
D	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalsum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

⁸⁶ På grunn av en teknisk feil er beløp for kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket som inngår i tabellene for årgangen 2019 feil. Dette påvirker nivået for driftsrisiko.

Etter rapporteringsenhet (virkemiddelgruppe)

I tabellen nedenfor angir A og B lav risiko, mens C og D gir høy risiko.

Tabell 12.3-71 Driftsrisiko

Rapporteringsenhet	År	Lav	Høy
Bedriftsnettverk	2017	57 %	43 %
	2018	68 %	32 %
	2019	68 %	32 %
Bedriftsutviklingstilskudd	2017	51 %	49 %
	2018	59 %	41 %
	2019	50 %	50 %
Bioenergiprogrammet	2017	74 %	26 %
	2018	84 %	16 %
	2019	91 %	9 %
Bioraffineringsprogrammet	2017	41 %	59 %
	2018	63 %	37 %
	2019	64 %	36 %
Bioøkonomiordningen	2017	69 %	31 %
	2018	46 %	54 %
	2019	72 %	28 %
Distriktsrettede risikolån og garantier	2017	37 %	63 %
	2018	29 %	71 %
	2019	27 %	73 %
Distriktsrettet etablerertilskudd	2017	11 %	89 %
	2018	6 %	94 %
	2019	13 %	87 %
Diverse KD	2017	48 %	52 %
	2018	29 %	71 %
	2019	35 %	65 %
Diverse KMD	2017	95 %	5 %
	2018	63 %	37 %
	2019	75 %	25 %
Diverse KUD	2017	85 %	15 %
	2018	63 %	37 %
	2019	42 %	58 %
Diverse NFD	2017	50 %	50 %
	2018	68 %	32 %

Rapporteringsenhet	År	Lav	Høy
	2019	31 %	69 %
Diverse tilskudd	2017	100 %	0 %
	2018	100 %	0 %
	2019	20 %	80 %
Diverse UD	2017	47 %	53 %
	2018	39 %	61 %
Forsknings- og utviklingstilskudd	2017	24 %	76 %
	2018	31 %	69 %
	2019	27 %	73 %
Fylkesvise IBU-midler	2017	94 %	6 %
	2018	92 %	8 %
	2019	92 %	8 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	2017	83 %	17 %
	2018	80 %	20 %
	2019	81 %	19 %
Innovasjonslån og garantier	2017	31 %	69 %
	2018	32 %	68 %
	2019	25 %	75 %
Investeringsstøtte for landbruket	2018	97 %	3 %
	2019	100 %	0 %
Investeringstilskudd	2017	33 %	67 %
	2018	54 %	46 %
	2019	48 %	52 %
Klyngeprogrammet	2017	56 %	44 %
	2018	50 %	50 %
	2019	49 %	51 %
Landsdekkende etablerertilskudd	2017	4 %	96 %
	2018	3 %	97 %
	2019	3 %	97 %
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2017	14 %	86 %
	2018	70 %	30 %
	2019	49 %	51 %
Lavrisikolån	2017	70 %	30 %
	2018	77 %	23 %
	2019	69 %	31 %
Mentortjenesten	2017	10 %	90 %

Rapporteringsenhet	År	Lav	Høy
	2018	10 %	90 %
	2019	6 %	94 %
Miljøteknologi	2017	37 %	63 %
	2018	36 %	64 %
	2019	35 %	65 %
Miljøvennlig skipsfart	2017	91 %	9 %
	2018	100 %	0 %
Næringsrettet utdanning	2017	0 %	100 %
Næringsutvikling og bistand	2017	13 %	87 %
	2018	44 %	56 %
	2019	0 %	100 %
Pre-så Kornfond	2017	0 %	100 %
	2018	40 %	60 %
	2019	0 %	100 %
Reinprogrammet	2017	76 %	24 %
	2018	74 %	26 %
	2019	51 %	49 %
Risikolån landbruk	2017	96 %	4 %
	2018	87 %	13 %
	2019	74 %	26 %
Rådgiving	2017	100 %	0 %
	2018	80 %	20 %
	2019	94 %	6 %
Trebasert innovasjonsprogram	2017	40 %	60 %
Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	2017	83 %	17 %
	2018	82 %	18 %
	2019	80 %	20 %
Uspesifisert	2018	100 %	0 %

12.4 Statistikk over finansieringssaker

12.4.1 Forklaringer til koder i statistikk for finansieringsvirksomheten

Nedenfor følger en beskrivelse av ulike statistikkodene som inngår i statistikken for finansieringsvirksomheten. Alle prosjekter som innvilges støtte skal kategoriseres i forhold til disse kodene.

Innovasjonsnivå

Følgende innovasjonsnivåer gjelder fra og med 01.01.2009:

1. Innovasjon på bedriftsnivå
2. Innovasjon på regionalt nivå
3. Innovasjon på nasjonalt nivå
4. Innovasjon på internasjonalt nivå
5. Ikke relevant

Det skal kun angis ett innovasjonsnivå per prosjekt. Innovasjonsnivåene er definert som følger:

Innovasjon på bedriftsnivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.

Innovasjon på regionalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.

Innovasjon på nasjonalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.

Innovasjon på internasjonalt nivå

Omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

Ikke relevant

Omfatter prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter.

Type innovasjon

Følgende innovasjonstyper gjelder fra og med 01.01.2009:

1. Produkt-/tjenesteinnovasjon
2. Prosessinnovasjon
3. Organisatorisk innovasjon

4. Markedsmessig innovasjon
5. Ikke relevant

Det skal kun velges én innovasjonstype per prosjekt. Hvis prosjektet inneholder flere typer innovasjoner, skal kun den viktigste innovasjonstypen angis. For prosjekter innenfor arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer, må type innovasjon velges ut fra hvilke typer innovasjon flertallet av foretakene innenfor klyngen vil kunne oppnå flere av eller få bedre kvalitet på gjennom å delta i klyngeprosjektet eller på aktiviteter i regi av dette.

Innovasjonstypene er definert som følger:

Produkt-/tjenesteinnovasjon

Produkt-/tjenesteinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/-metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.

Organisatorisk innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Organisatorisk innovasjon er gjennomføring av ny eller vesentlig endret struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

Markedsmessig innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Markedsmessig innovasjon er introduksjon av ny eller vesentlig endret design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.

Ikke relevant

Denne koden skal benyttes for prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter. Dersom kode «5. Ikke relevant» for Innovasjonsnivå benyttes, skal også denne koden benyttes for Type innovasjon og vice versa.

Kjennetegn

Kvinnerettet

Det vil si at prosjektet oppfyller minst ett av følgende kriterier:

1. Kvinner som er med på å starte eller er medeier i egen virksomhet eller eiendom hvor prosjektet gjennomføres.
2. Er spesielt rettet mot å øke kompetansen til kvinner ansatt i foretaket.

3. Kvinner utgjør mer enn 30 prosent av styremedlemmene eller ledelsen i en bedrift.
4. Bidrar til å øke antall kvinnelige eiere, styremedlemmer, ledere eller er spesielt rettet mot å øke antall sysselsatte kvinner.
5. For flerbedrifts-, nettverks- og klyngeprosjekter skal kjennetegnet benyttes dersom kvinner utgjør mer enn 30 prosent av styringsgruppens medlemmer eller det gjennomføres aktivitet for å øke kvinners deltakelse.

Miljøeffekt

Positiv miljøeffekt knyttet til (fra og med 26.02.2018):

1. *Reduksjon i utslipp av klimagasser*
Direkte eller indirekte. Omfatter CO₂, NO_x, SO_x, lystgass, metan med mer
2. *Redusert luftforurensing ellers*
Svevestøv, med mer
3. *Produksjon av fornybar energi*
Herunder utvikling av nye løsninger for økt fornybar energiproduksjon
4. *Energiutnyttelse av avfall, avløps slam, spillvarme, avgasser (Waste to Energy)*
5. *Energieffektivisering*
Både installasjon av egne energieffektiviseringstiltak og utvikling av nye løsninger for redusert energibruk
6. *Bedre utnyttelse av biologiske ressurser*
Inklusiv sidestrømmer. Herunder mer miljøvennlige løsninger for akvakultur, fiskeri og landbruk
7. *Bedre utnyttelse av uorganiske ressurser og mineraler*
Herunder mer miljøvennlige løsninger for prosessindustri. Effektivisering av olje/gassproduksjon kvalifiserer ikke for miljøkryss
8. *Materialgjenvinning*
Herunder bedre utnyttelse av restråstoff og tilrettelegging for gjenbruk, gjenvinning og sirkulærøkonomi. Ikke forbrenning av avfall
9. *Vannbehandling*
I form av redusert skadelig utslipp til vann, samt vannrensing og miljøvennlig produksjon av ferskvann
10. *Redusert bruk av kjemikalier, antibiotika og andre skadelige stoffer.*
11. *Andre tiltak/løsninger*

For utviklingsprosjekter må løsningen være bedre eller mer kostnadseffektiv enn den beste tilgjengelige teknologien (BAT) på området i dag.

Vi fokuserer på selve produktet eller produksjonsprosessen som er omsøkt i prosjektet. Andre forhold knyttet til bærekraft i bedriften må ivaretas andre steder i saksinnstillingen (samfunnsansvar).

Viktig å merke seg at det her er spørsmål om miljøeffekt på det ytre miljø (ikke arbeidsmiljø, dyrevelferd med videre). Det er mulig å velge flere kategorier.

Samfunnseffekt⁸⁷

Positiv samfunnseffekt knyttet til (fra og med 10.05.2016):

1. *Bedre folkehelse*
Herunder medtech, velferdsteknologi, helsebringende tjenester, mat med positiv helseeffekt og annet
2. *Et tryggere samfunn/økt beredskap og sikkerhet* (NB! Ikke våpenproduksjon)
3. *Arbeidsplasser i distriktkommuner*
Skape flere arbeidsplasser eller opprettholde eksisterende arbeidsplasser i henhold til Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin definisjon som følge av prosjektet
4. *Økt mangfold*
Kjønn, alder, flerkultur, minoritetsgrupper og andre underrepresenterte grupper
5. *Økt dyrevelferd*
6. *Fremme lokal kultur og produkter*
Herunder bærekraftig turistnæring
7. *Utvikling av det lokale næringsmiljøet/lokalsamfunnet*
Herunder å bevare og styrke livskvaliteten i lokalsamfunnet, inkludert sosiale strukturer, tilgang til ressurser, fasiliteter og fellesgoder for alle
8. *Økt tilgang på utdanning, forskning eller andre kunnskapshevende tiltak*
9. *Løsning på andre utfordringer i samfunnet*
Nasjonalt eller internasjonalt. (sosial ulikhet, fattigdom, sult, matsikkerhet, konflikter, vannforsyning, konflikter, rettferdig handel mv.)

Samfunnsutfordringer rundt klima/miljø ivaretas av svar under «Miljøeffekt» og ikke her. Vi fokuserer på selve produktet eller produksjonsprosessen som er omsøkt i prosjektet. Det er mulig å velge flere kategorier.

Andre kjennetegn:

Andre kjennetegn omfatter følgende nøkkelord (fra og med 07.01.2017):

- A) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet
- B) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter¹
- C) Økologisk landbruk¹
- D) Ingen relevante kjennetegn

Definisjon av Andre kjennetegn:

A) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet

Økt bruk av IKT er et nasjonalt satsingsområde. Bruk av IKT er ikke knyttet til noen bestemt bransje og vil heller ikke kunne fanges opp av de andre bedrifts- og prosjektopplysningene som registreres.

Det vil ikke være hensiktsmessig at alle prosjekter hvor kun en del er knyttet til fysiske IKT-investeringer eller andre IKT-investeringer, blir gitt dette kjennetegnet. For prosjekter som skal avmerkes som IKT, må minst 50 prosent av prosjektkostnadene være knyttet til IKT i form av fysiske investeringer, programvare, FoU, kompetanseheving mv.

⁸⁷ Kjennetegnet framgår ikke av Kjennetegn-rapportene i statistikkvedlegget for finansieringsvirksomheten.

B) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter

Omfatter flerbedriftsprosjekter, prosjekter som er basert på samarbeid mellom foretak eller mellom foretak og FoU-institusjoner. Når enkeltforetak går sammen om salgs- og markedstiltak og fysiske investeringer, for eksempel innen landbruk, skal kjennetegnet benyttes.

C) Økologisk landbruk

Kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som bidrar til utvikling av økologisk landbruk.

G) Ingen relevante kjennetegn

Skal benyttes dersom ingen av kjennetegnene for øvrig passer til saken.

Næringsområde

Den tidligere kategoriseringen «Satsing» er fra 2017 erstattet med kategoriseringen «Næringsområde» som kun skal angi hvilket næringsområde prosjektet retter seg mot. Følgende næringsområder gjelder (fra og med 07.01.2017):

- S-001 Energi og miljø
- S-002 Helse
- S-005 Landbruk
- S-006 Marin
- S-007 Maritim
- S-008 Olje og gass
- S-009 Reiseliv
- S-999 Øvrige områder

Veiledning for valg av Næringsområde:

Det skal kun velges ett næringsområde per prosjekt. Valget skal gjøres ut fra en vurdering av hvilket av de sju næringsområdene som prosjektet primært retter seg mot. Dersom prosjektet faller utenfor de sju næringsområdene, men likevel kan støttes, skal alternativ 999 Øvrige områder avkrysses.

Internasjonal/nasjonal orientering

Nasjonalt rettet	Prosjektet/samarbeidet med Innovasjon Norge har et nasjonalt fokus og skal primært styrke kundens posisjon i hjemmemarkedet.
Internasjonalt rettet – Eksport	Prosjektet/samarbeidet med Innovasjon Norge har et internasjonalt fokus og skal primært styrke kundens posisjon i internasjonale markeder gjennom økt eksport.
Internasjonalt rettet - Annet	Prosjektet/samarbeidet med Innovasjon Norge har et internasjonalt fokus og skal styrke kundens posisjon i hjemmemarkedet eller i internasjonale markeder gjennom:

	<ul style="list-style-type: none"> - tilgang til unik teknologi - samarbeid med kompetansemiljøer i verdensklasse - tilgang til internasjonal kapital - outsourcing av produksjon, eller liknende
--	---

12.4.2 Omsøkt tilsagn

For å få fram den samlede etterspørselen etter ulike virkemidler for en tidsperiode brukes Omsøkt - antall og beløp. Her telles alle omsøkte virkemidler som finnes til behandling i perioden som har en av følgende leveransestatuser: Avslått, Returnert, Trukket, Innvilget og Under arbeid.

Omsøktallene gir uttrykk for summen av alle omsøkte virkemidler som har vært gjenstand for en eller annen behandling i perioden. Her vil man også få med omsøkte virkemidler i saker som kom inn før denne tidsperioden, men som har blitt behandlet på en eller annen måte i løpet av perioden.

Omsøkt-tallene gir et bedre uttrykk for det samlede behovet for ulike virkemidler for en tidsperiode enn bare isolert å se på hvor mange søknader om ulike virkemidler som kom inn når og med hvilke omsøkte beløp.

Tabeller for omsøkt tilsagn presenteres i sidene som følger (starter på side 1).⁸⁸

12.4.3 Brutto tilsagn

Bruttotall – alle tilsagn i 2019 kroner fordelt på:

- Totale finansieringstjenester
- Bransje
- Geografi
- Distriktpolitisk virkeområde
- Innovasjonsnivå
- Type innovasjon
- Bedriftsstørrelse
- Kjennetegn
- IN næringsområde
- Delmål
- Internasjonalt

---

⁸⁸ På grunn av en teknisk feil mangler rader med omsøkt tilsagnsbeløp for Humanitært innovasjonsprogram, UD 140.21 Spesielle driftsutgifter på 3 712 500 kroner (ett tilsagn) og UD 150.70 Nødhjelp og humanitær bistand på 91 947 796 kroner (44 tilsagn).

Tabeller for brutto tilsagn presenteres i sidene som følger (starter på side 3).⁸⁹

12.4.4 Antall tilsagn

Antall – antall tilsagn gitt i 2019 fordelt på:

- Totale finansieringstjenester
- Bransje
- Geografi
- Distriktpolitisk virkeområde
- Innovasjonsnivå
- Type innovasjon
- Bedriftsstørrelse
- Kjennetegn
- IN næringsområde
- Delmål
- Internasjonalt

Tabeller for antall tilsagn presenteres i sidene som følger (starter på side 22).⁹⁰

---

⁸⁹ På grunn av en teknisk feil er innvilget beløp i tabellene med brutto tilsagn for Landbruk- og matdepartementet, kap. 1150, post 50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket 11 628 000 kroner for lavt. Det riktige beløpet er 92 645 000 kroner. Dessuten mangler innvilget beløp for Humanitært innovasjonsprogram, for Utenriksdepartementet kap. 140, post 21 Spesielle driftsutgifter på 3 712 500 kroner og Utenriksdepartementet kap. 150, post 70 Nødhjelp og humanitær bistand på 41 543 000 kroner.

⁹⁰ På grunn av en teknisk feil mangler rader i tabellene med antall innvilgede tilsagn på Humanitært innovasjonsprogram, Utenriksdepartementet kap. 140, post 21 Spesielle driftsutgifter (1 tilsagn) og kap. 150, post 70 Nødhjelp og humanitær bistand (9 tilsagn).

Innovasjon Norge
Postboks 448 Sentrum
0104 Oslo
Telefon 2200 2500
Faks 2200 2501
post@innovasjonorge.no

12.4.2 Omsøkt tilsagn

Totale finansieringstjenester OMSØKT tilsagn i NOK¹

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Omsøkt i NOK	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	1 200 052 300	12%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 627 943 288	17%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	811 006 125	8%
	Sum lavrisikolån	3 639 001 713	37%
Sum lavrisikolån		3 639 001 713	37%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	290 347 035	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	126 203 023	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 225 258 569	13%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	15 425 000	0%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	116 917 380	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	473 271 333	5%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	117 221 638	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	44 450 000	0%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	45 345 811	0%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	1 139 700 276	12%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	54 000 000	1%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	3 000 000	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	0%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	3 654 539 065	37%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	46 637 247	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	465 579 982	5%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	463 282 655	5%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	4 350 000	0%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	34 335 410	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Etablerertilskudd	100 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	59 077 843	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	555 155	0%
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	6 605 672	0%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	4 901 000	0%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	113 988 500	1%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 199 413 464	12%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	2 460 000	0%
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	115 681 365	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	69 335 500	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	4 389 496	0%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	919 815 782	9%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	13 146 000	0%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5 075 509	0%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 129 903 652	12%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 983 856 181	61%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	20 662 801	0%
KLD 1422.70 Miljøvennlig skipsfart	Tilskudd	2 500 000	0%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	19 024 236	0%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	48 690 300	0%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	44 947 000	0%
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1 985 750	0%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	1 390 000	0%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	535 000	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	5 592 960	0%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	162 227	0%
	Sum andre virkemidler	145 490 274	1%
Sum andre virkemidler		145 490 274	1%
Sum Totalt		9 768 348 168	100 %

¹ På grunn av en teknisk feil mangler rader med omsøkt tilsagnsbeløp for Humanitært innovasjonsprogram, UD 140.21 Spesielle driftsutgifter på 3 712 500 kroner og UD 150.70 Nødhjelp og humanitær bistand på 91 947 796 kroner.

Totale finansieringstjenester OMSØKT i antall tilsagn²

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Omsøkt i antall tilsagn	Andel
	Tilskudd	1	0%
		1	0%
		1	0%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	101	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	147	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	280	5%
	Sum lavrisikolån	528	9%
Sum lavrisikolån		528	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1 238	20%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	96	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	415	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	11	0%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	188	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	163	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	42	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	8	0%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	195	3%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	222	4%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	15	0%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	1	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede så Kornfond	Tilskudd	3	0%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 597	42%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	138	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	643	10%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	143	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	9	0%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	119	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Etablerertilskudd	1	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	59	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	0%
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	15	0%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	17	0%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	66	1%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 211	20%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	3	0%
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	218	4%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	93	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	48	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 254	20%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	27	0%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	17	0%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 660	27%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 468	89%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	34	1%
KLD 1422.70 Miljøvennlig skipsfart	Tilskudd	1	0%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	22	0%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	43	1%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	10	0%
UD 160.70 Helse	Tilskudd	6	0%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	4	0%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	2	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	10	0%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	2	0%
	Sum andre virkemidler	134	2%
Sum andre virkemidler		134	2%
Sum Totalt		6 131	100 %

² På grunn av en teknisk feil mangler rader med omsøkt antall tilsagn på Humanitært innovasjonsprogram, UD 140.21 Spesielle driftsutgifter (ett tilsagn) og 150.70 Nødhjelp og humanitær bistand (44 tilsagn).

12.4.3 Brutto tilsagn

Totale finansieringstjenester BRUTTO tilsagn³

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	463 598 604	8%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 048 487 000	18%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	501 797 624	8%
Sum lavrisikolån		2 013 883 228	34%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	145 797 914	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	92 440 800	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	826 125 000	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	9 375 000	0%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	108 812 550	2%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	232 014 000	4%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	65 590 000	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	38 350 000	1%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	33 020 941	1%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	608 147 705	10%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	54 000 000	1%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	3 000 000	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	0%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 220 072 910	37%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	38 598 789	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	289 532 467	5%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	309 787 000	5%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	2 750 000	0%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	13 231 324	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	27 765 008	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	555 155	0%
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	9 900 000	0%
KMD 553.65 Omstillingsprogr. ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	4 649 277	0%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	114 060 000	2%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		810 829 020	14%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	4 820 000	0%
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	0%
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	81 017 000	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	70 080 728	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	4 880 000	0%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	632 871 216	11%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	27 250 000	0%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	4 843 250	0%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		825 942 194	14%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 856 844 124	64%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	31 066 500	1%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	20 649 000	0%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	38 294 000	1%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	16 400 000	0%
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1 195 000	0%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	870 000	0%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	4 717 000	0%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	157 686	0%
Sum andre virkemidler		113 349 186	2%
Sum Totalt		5 984 076 538	100 %

³ På grunn av en teknisk feil er innvilget beløp på raden LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket i tabellen 11 628 000 kroner for lavt. Det riktige beløpet er 92 645 000 kroner. Dessuten mangler rader med innvilget beløp for Humanitært innovasjonsprogram, UD 140.21 Spesielle driftsutgifter på 3 712 500 kroner og UD 150.70 Nødhjelp og humanitær bistand på 41 543 000 kroner.

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og utvinning		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	27 231 604	6%	23 500 000	5%	1 000 000	0%	158 250 000	34%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			1 015 287 000	97%			18 200 000	2%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	490 251 624	98%					3 001 000	1%	300 000	0%
	Sum lavrisikolån	517 483 228	26%	1 038 787 000	52%	1 000 000	0%	179 451 000	9%	300 000	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2 000 000	1%	2 600 000	2%	1 250 000	1%	22 693 563	16%	1 700 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	4 750 000	5%	6 014 000	7%			38 714 000	42%	1 500 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	5 250 000	1%	36 010 000	4%	10 500 000	1%	261 575 000	32%	6 000 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							2 500 000	27%		
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	247 500	0%	6 067 000	6%	1 100 000	1%	13 471 800	12%	3 800 000	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			6 350 000	3%	2 490 000	1%	36 305 000	16%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU							23 950 000	37%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap										
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd			94 500	0%			2 851 739	9%	250 000	1%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	3 000 000	0%	47 950 000	8%	10 500 000	2%	335 062 705	55%	5 365 000	1%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån										
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	15 247 500	1%	105 085 500	5%	25 840 000	1%	737 123 807	33%	18 615 000	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	100 000	0%	3 015 000	8%			7 331 000	19%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	15 255 500	5%	12 042 000	4%	4 200 000	1%	111 667 789	39%	1 169 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	12 372 000	4%	74 975 000	24%	8 500 000	3%	105 945 000	34%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti							1 300 000	47%		
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	945 560	7%	1 139 000	9%			9 133 500	69%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	211 375	1%					10 940 133	39%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			2 200 000	22%			1 500 000	15%		
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	6 750 000	6%	6 300 000	6%	1 000 000	1%	9 380 000	8%	2 000 000	2%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	35 634 435	4%	99 671 000	12%	13 700 000	2%	257 197 422	32%	3 169 000	0%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	3 050 000	63%					1 460 000	30%		
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	57 779 000	71%					7 074 000	9%	8 392 000	10%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	5 050 000	7%					15 327 954	22%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	4 880 000	100%								
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	566 903 485	90%	935 000	0%			31 417 750	5%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	21 750 000	80%					1 875 000	7%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	175 500	4%					1 283 500	27%		
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	659 767 985	80%	935 000	0%	0	0%	58 438 204	7%	8 392 000	1%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	710 649 920	18%	205 691 500	5%	39 540 000	1%	1 052 759 433	27%	30 176 000	1%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			500 000	2%	477 000	2%	7 199 000	23%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							3 270 000	16%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd							600 000	2%		
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd										
UD 160.70 Helse	Tilskudd							185 000	15%		
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			400 000	46%						
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 495 000	74%							972 000	21%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	3 495 000	3%	900 000	1%	477 000	0%	11 254 000	10%	972 000	1%
Sum Totalt		1 231 628 148	21 %	1 245 378 500	21 %	41 017 000	1 %	1 243 464 433	21 %	31 448 000	1 %

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet		F - Bygge- og anleggsvirksomhet		G - Varehandel- reparasjon av motorvogner		H - Transport og lagring	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			4 000 000	1%	14 000 000	3%	105 250 000	23%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							15 000 000	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							1 200 000	0%
	Sum lavrisikolån	0	0%	4 000 000	0%	14 000 000	1%	121 450 000	6%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	600 000	0%	3 630 000	2%	5 608 471	4%	1 800 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 800 000	4%	1 125 000	1%	1 980 000	2%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	9 440 000	1%	11 250 000	1%	49 210 000	6%	54 250 000	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					2 000 000	21%		
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	150 000	0%	5 656 050	5%	1 386 400	1%	512 400	0%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			3 240 000	1%	4 200 000	2%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	3 360 000	5%	1 500 000	2%	3 200 000	5%	3 300 000	5%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	12 000 000	31%					1 600 000	4%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd			31 500	0%	1 037 899	3%	31 500	0%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	16 040 000	3%	5 930 000	1%	56 710 000	9%	2 500 000	0%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån								
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd								
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd								
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	45 390 000	2%	32 362 550	1%	125 332 770	6%	63 993 900	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	1 100 000	3%	600 000	2%	2 460 000	6%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	4 670 000	2%	5 185 000	2%	4 310 000	1%	150 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	11 450 000	4%	1 450 000	0%	3 600 000	1%	6 000 000	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti			1 200 000	44%				
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			31 500	0%	124 500	1%	31 500	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd					300 000	1%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt								
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis								
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					121 500	3%		
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2 000 000	2%	3 000 000	3%	1 500 000	1%	12 400 000	11%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	19 220 000	2%	11 466 500	1%	12 416 000	2%	18 581 500	2%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd								
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	720 000	1%	3 075 000	4%	55 000	0%	420 000	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd					2 130 000	3%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd								
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	200 000	0%	1 290 000	0%	2 723 500	0%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån								
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd								
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	920 000	0%	4 365 000	1%	4 908 500	1%	420 000	0%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	65 530 000	2%	48 194 050	1%	142 657 270	4%	82 995 400	2%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			496 000	2%			985 000	3%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			788 000	4%	700 000	3%	1 900 000	9%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd								
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd								
UD 160.70 Helse	Tilskudd								
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd								
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd					0	#DIV/0!		
Diverse tilskudd	Tilskudd	250 000	5%						
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis								
	Sum andre virkemidler	250 000	0%	1 284 000	1%	700 000	1%	2 885 000	3%
Sum Totalt		65 780 000	1 %	53 478 050	1 %	157 357 270	3 %	207 330 400	3 %

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	I - Overnattings- og serveringsvirksomhet		J - Informasjon og kommunikasjon		K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet		L - Omsetning og drift av fast eiendom	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	30 405 000	7%					72 962 000	16%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	3 295 000	1%						
	Sum lavrisikolån	33 700 000	2%	0	0%	0	0%	72 962 000	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	300 000	0%	39 203 715	27%	20 894 680	14%	200 000	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	550 000	1%	2 100 000	2%			900 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 500 000	0%	233 100 000	28%	1 500 000	0%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			2 500 000	27%				
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd			5 697 600	5%	2 800 000	3%	0	0%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			87 880 000	38%	3 600 000	2%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			23 920 000	36%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap								
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	1 241 500	4%	1 341 500	4%	123 000	0%		
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi			40 910 000	7%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån			7 000 000	13%	3 000 000	6%	8 000 000	15%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd					3 000 000	100%		
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					3 399 000	100%		
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	3 591 500	0%	443 652 815	20%	38 316 680	2%	9 100 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	1 738 500	5%	5 712 500	15%			200 000	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	25 679 400	9%	12 260 000	4%	900 000	0%	8 970 000	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	23 475 000	8%	10 550 000	3%			38 650 000	12%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti								
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	83 000	1%	312 000	2%			31 500	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	686 850	2%	580 000	2%	543 750	2%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt								
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			600 000	6%	300 000	3%		
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd								
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	750 000	1%	1 500 000	1%	2 500 000	2%		
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	52 412 750	6%	31 514 500	4%	4 243 750	1%	47 851 500	6%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd								
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	242 000	0%					1 175 000	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	2 933 000	4%						
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd								
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	9 367 000	1%	776 000	0%			1 667 000	0%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	3 500 000	13%						
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							200 000	4%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	16 042 000	2%	776 000	0%	0	0%	3 042 000	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		72 046 250	2%	475 943 315	12%	42 560 430	1%	59 993 500	2%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			1 954 000	6%				
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	1 960 000	9%	1 732 500	8%				
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			5 600 000	15%				
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd			13 900 000	85%				
UD 160.70 Helse	Tilskudd			350 000	29%				
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			470 000	54%				
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	21 186	13%						
	Sum andre virkemidler	1 981 186	2%	24 006 500	21%	0	0%	0	0%
Sum Totalt		107 727 436	2 %	499 949 815	8 %	42 560 430	1 %	132 955 500	2 %

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting		N - Forretningsmessig tjenesteyting		O - Offentlig adm. og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning		P - Undervisning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			26 700 000	6%				
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							1 250 000	0%
	Sum lavrisikolån	0	0%	26 700 000	1%	0	0%	1 250 000	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	31 382 509	22%	3 139 574	2%			3 097 282	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 887 000	6%	300 000	0%	70 800	0%	600 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	101 300 000	12%	16 240 000	2%			6 000 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1 875 000	20%			500 000	5%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	30 685 800	28%	7 692 000	7%	219 000	0%	750 000	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	80 544 000	35%	2 205 000	1%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	3 460 000	5%						
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap								
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	4 926 500	15%	14 833 303	45%	2 136 000	6%	611 500	2%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	84 180 000	14%						
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	33 000 000	61%	3 000 000	6%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd								
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	375 365 809	17%	49 284 877	2%	2 425 800	0%	11 558 782	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	5 110 339	13%	6 107 000	16%			2 437 500	6%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	28 138 318	10%	24 673 418	9%	405 000	0%	2 075 000	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	1 500 000	0%	9 295 000	3%			400 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti			250 000	9%				
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	941 764	7%	63 000	0%			63 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	8 024 400	29%	4 070 000	15%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt								
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1 540 000	16%	1 450 000	15%			210 000	2%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	2 363 207	51%			549 570	12%		
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	29 395 000	26%	10 218 000	9%				
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	77 013 028	9%	56 126 418	7%	954 570	0%	5 185 500	1%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd								
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	1 610 000	2%						
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	3 620 000	5%	7 863 500	11%	257 274	0%	4 025 000	6%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd								
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	3 226 800	1%	7 270 000	1%	804 000	0%	1 904 000	0%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån			125 000	0%				
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			949 250	20%	1 485 000	31%	400 000	8%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	8 456 800	1%	16 207 750	2%	2 546 274	0%	6 329 000	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		460 835 637	12%	121 619 045	3%	5 926 644	0%	23 073 282	1%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	7 643 000	25%						
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	6 506 000	32%	2 610 000	13%			240 000	1%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	1 694 000	4%	1 100 000	3%				
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd								
UD 160.70 Helse	Tilskudd	460 000	38%						
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd								
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis								
	Sum andre virkemidler	16 303 000	14%	3 710 000	3%	0	0%	240 000	0%
Sum Totalt		477 138 637	8 %	152 029 045	3 %	5 926 644	0 %	24 563 282	0 %

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Q - Helse- og sosialtjenester		R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter		S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale organisasjoner og organer		X - Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					300 000	0%					463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			2 500 000	0%							501 797 624
	Sum lavrisikolån	0	0%	2 500 000	0%	300 000	0%	0	0%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	3 128 000	2%	1 100 000	1%	592 120	0%			878 000	1%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	900 000	1%			2 050 000	2%			21 200 000	23%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	10 500 000	1%	12 500 000	2%							826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti											9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	4 700 000	4%	500 000	0%	7 697 000	7%			15 680 000	14%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	4 200 000	2%	1 000 000	0%							232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	2 900 000	4%									65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	24 500 000	64%			250 000	1%					38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	157 500	0%	931 000	3%	345 000	1%			2 077 000	6%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi											608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån											54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd											3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd											3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	50 985 500	2%	16 031 000	1%	10 934 120	0%	0	0%	39 835 000	2%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	100 000	0%	1 726 950	4%			500 000	1%	360 000	1%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	5 810 792	2%	11 831 250	4%	3 425 000	1%			6 715 000	2%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån			1 625 000	1%							309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti											2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd					331 500	3%					13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	31 500	0%			30 000	0%			2 347 000	8%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									555 155	100%	555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	400 000	4%			1 200 000	12%	500 000	5%			9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd									1 615 000	35%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	9 000 000	8%	1 022 000	1%	7 585 000	7%			7 760 000	7%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	15 342 292	2%	16 205 200	2%	12 571 500	2%	1 000 000	0%	19 352 155	2%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd									310 000	6%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis											180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd			75 000	0%	400 000	0%					81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	1 924 000	3%	1 400 000	2%					25 550 000	36%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd											4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 578 681	0%	1 615 000	0%					1 193 000	0%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån											27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			350 000	7%							4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	3 502 681	0%	3 440 000	0%	400 000	0%	0	0%	27 053 000	3%	825 942 194
Sum risikolån, tilskudd og programmer		69 830 473	2%	35 676 200	1%	23 905 620	1%	1 000 000	0%	86 240 155	2%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	750 000	2%			2 462 500	8%			8 600 000	28%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	412 500	2%	320 000	2%	210 000	1%					20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			1 200 000	3%	500 000	1%			27 600 000	72%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd									2 500 000	15%	16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	200 000	17%									1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd											870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd											0
Diverse tilskudd	Tilskudd											4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis			136 500	87%							157 686
	Sum andre virkemidler	1 362 500	1%	1 656 500	1%	3 172 500	3%	0	0%	38 700 000	34%	113 349 186
Sum Totalt		71 192 973	1%	39 832 700	1%	27 378 120	0%	1 000 000	0%	124 940 155	2%	5 984 076 538

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering.

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Østfold		02 Akershus		03 Oslo		04 Hedmark		05 Oppland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							13 800 000	3%	25 962 000	6%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	11 100 000	1%								
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	6 000 000	1%	3 210 000	1%			54 635 000	11%	29 370 000	6%
	Sum lavrisikolån	17 100 000	1%	3 210 000	0%	0	0%	68 435 000	3%	55 332 000	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1 887 896	1%	7 384 734	5%	28 289 710	19%	5 025 000	3%	3 000 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 107 000	1%	7 900 000	9%	5 250 000	6%	3 312 000	4%	2 150 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	20 800 000	3%	40 600 000	5%	128 480 000	16%	26 600 000	3%	23 500 000	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									1 250 000	13%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	1 358 500	1%	1 726 800	2%	11 984 800	11%	2 296 000	2%	1 972 500	2%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	4 390 000	2%	2 500 000	1%	31 700 000	14%	4 440 000	2%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU					7 700 000	12%	800 000	1%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	8 500 000	22%	12 000 000	31%	250 000	1%			1 600 000	4%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	78 750	0%	917 500	3%	8 254 649	25%	51 500	0%	2 515 000	8%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	17 893 000	3%	20 770 000	3%	44 100 000	7%	800 000	0%	5 600 000	1%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					4 000 000	7%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	56 015 146	3%	93 799 034	4%	270 009 159	12%	43 324 500	2%	41 587 500	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd							1 357 000	4%	2 754 000	7%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	1 920 852	1%					20 731 600	7%	22 379 500	8%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån							8 652 000	3%	13 930 000	4%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti										
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd							63 000	0%	94 500	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd							744 400	3%	825 000	3%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1 500 000	15%								
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2 000 000	2%	2 000 000	2%	6 800 000	6%	5 000 000	4%	12 900 000	11%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	5 420 852	1%	2 000 000	0%	6 800 000	1%	36 548 000	5%	52 883 000	7%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd							500 000	10%	250 000	5%
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	10 151 000	13%	9 663 500	12%	2 100 000	3%	10 508 000	13%	5 420 000	7%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	3 320 000	5%	3 044 500	4%	2 827 000	4%	3 481 500	5%	805 000	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	300 000	6%	55 000	1%			300 000	6%	70 000	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	26 543 500	4%	21 511 000	3%	190 000	0%	37 608 215	6%	55 157 450	9%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	1 875 000	7%					1 130 000	4%	1 625 000	6%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					700 000	14%				
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	42 189 500	5%	34 274 000	4%	5 817 000	1%	53 527 715	6%	63 327 450	8%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		103 625 498	3%	130 073 034	3%	282 626 159	7%	133 400 215	3%	157 797 950	4%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			990 000	3%	5 184 000	17%	500 000	2%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							7 370 000	36%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			300 000	1%	26 100 000	68%			600 000	2%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd					7 900 000	48%				
UD 160.70 Helse	Tilskudd	185 000	15%							350 000	29%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd									250 000	29%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd					0	#DIV/0!				
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	2%								
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis							21 186	13%	136 500	87%
	Sum andre virkemidler	285 000	0%	1 290 000	1%	39 184 000	35%	7 891 186	7%	1 336 500	1%
Sum Totalt		121 010 498	2 %	134 573 034	2 %	321 810 159	5 %	209 726 401	4 %	214 466 450	4 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	06 Buskerud		07 Vestfold		08 Telemark		09 Aust-Agder		10 Vest-Agder	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					581 604	0%	4 000 000	1%	7 400 000	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			8 950 000	1%	2 600 000	0%	1 500 000	0%	100 880 000	10%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2 650 000	1%	17 775 000	4%	14 680 000	3%	11 820 000	2%	10 040 000	2%
	Sum lavrisikolån	2 650 000	0%	26 725 000	1%	17 861 604	1%	17 320 000	1%	118 320 000	6%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	3 480 679	2%	5 345 500	4%	5 630 000	4%	3 200 000	2%	10 348 374	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	950 000	1%	7 450 000	8%			1 400 000	2%	6 935 000	8%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	6 750 000	1%	44 500 000	5%	27 840 000	3%	31 750 000	4%	70 900 000	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti										
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	2 997 000	3%	523 600	0%	584 600	1%	2 030 250	2%	4 600 000	4%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	950 000	0%	1 300 000	1%	3 000 000	1%	6 895 000	3%	7 690 000	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			1 500 000	2%	3 360 000	5%	4 855 000	7%	1 260 000	2%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	8 000 000	21%								
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	941 101	3%	527 000	2%	1 765 680	5%	227 500	1%	891 000	3%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	10 550 000	2%	31 045 000	5%	10 740 000	2%	36 400 000	6%	33 575 000	6%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	3 000 000	6%			3 000 000	6%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	37 618 780	2%	92 191 100	4%	55 920 280	3%	86 757 750	4%	136 199 374	6%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	950 000	2%			900 000	2%	1 640 000	4%	300 000	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	8 075 000	3%			5 250 000	2%	5 185 000	2%	4 832 500	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	4 950 000	2%			9 100 000	3%	13 900 000	4%	1 500 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					1 200 000	44%				
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd					1 213 000	9%	2 361 500	18%	2 570 000	19%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd					1 805 250	7%	350 000	1%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			2 500 000	25%						
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	50 000	1%			1 025 000	22%				
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	3 000 000	3%			2 000 000	2%			1 250 000	1%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	17 025 000	2%	2 500 000	0%	22 493 250	3%	23 436 500	3%	10 452 500	1%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd			2 910 000	60%						
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	8 471 000	10%	2 905 000	4%	1 650 000	2%	580 000	1%	1 388 000	2%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	1 631 500	2%	1 810 000	3%	3 610 000	5%	1 250 000	2%	700 000	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	100 000	2%							100 000	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	19 550 000	3%	19 650 000	3%	24 788 500	4%	16 250 000	3%	19 594 000	3%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	400 000	1%			370 000	1%			3 500 000	13%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	30 152 500	4%	27 275 000	3%	30 418 500	4%	18 080 000	2%	25 282 000	3%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		84 796 280	2%	121 966 100	3%	108 832 030	3%	128 274 250	3%	171 933 874	4%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	238 000	1%	490 000	2%	484 000	2%			2 745 000	9%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd										
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd									300 000	1%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd										
UD 160.70 Helse	Tilskudd										
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	220 000	25%								
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd					2 700 000	57%	745 000	16%		
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	458 000	0%	490 000	0%	3 184 000	3%	745 000	1%	3 045 000	3%
Sum Totalt		87 904 280	1 %	149 181 100	2 %	129 877 634	2 %	146 339 250	2 %	293 298 874	5 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	11 Rogaland		12 Hordaland		14 Sogn og Fjordane		15 Møre og Romsdal		18 Nordland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	19 250 000	4%	97 000 000	21%	21 000 000	5%	126 000 000	27%	3 000 000	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 000 000	0%	217 545 000	21%	9 270 000	1%	235 000 000	22%	240 064 000	23%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	6 900 000	1%	27 165 000	5%	4 000 000	1%	30 561 124	6%	18 153 000	4%
	Sum lavrisikolån	27 150 000	1%	341 710 000	17%	34 270 000	2%	391 561 124	19%	261 217 000	13%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	11 544 353	8%	8 897 216	6%	1 580 000	1%	7 142 812	5%	5 288 000	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	10 923 000	12%	3 450 000	4%			5 910 000	6%	1 141 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	139 250 000	17%	90 680 000	11%	25 200 000	3%	55 600 000	7%	33 000 000	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 500 000	27%								
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	13 760 000	13%	15 255 000	14%	1 000 000	1%	9 988 000	9%	584 000	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	44 748 000	19%	20 725 000	9%	7 785 000	3%	29 810 000	13%	3 000 000	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	16 100 000	25%	13 600 000	21%	1 745 000	3%			2 770 000	4%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap										
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	878 000	3%	2 806 500	8%			1 987 000	6%	5 410 623	16%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	41 710 000	7%	150 382 705	25%	43 250 000	7%	83 250 000	14%	16 297 000	3%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån							3 000 000	6%		
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					1 133 000	33%			1 133 000	33%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	281 413 353	13%	305 796 421	14%	81 693 000	4%	196 687 812	9%	68 623 623	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd			1 350 000	3%	1 800 000	5%	2 683 000	7%	7 143 130	19%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	1 698 000	1%	19 595 000	7%	23 445 000	8%	25 034 000	9%	38 374 096	13%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån			1 750 000	1%	49 800 000	16%	19 600 000	6%	33 700 000	11%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					250 000	9%			250 000	9%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			94 500	1%	494 000	4%	3 126 000	24%	391 500	3%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			1 163 000	4%					10 425 085	38%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	3 200 000	32%								
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	175 000	4%							517 500	11%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	9 000 000	8%	16 165 000	14%	1 750 000	2%	11 905 000	10%	11 000 000	10%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	14 073 000	2%	40 117 500	5%	77 539 000	10%	62 348 000	8%	101 801 311	13%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd										
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	1 045 000	1%	1 680 000	2%	130 000	0%	3 840 000	5%	485 000	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	4 950 000	7%	3 408 500	5%	2 400 000	3%	485 228	1%	3 037 500	4%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	880 000	18%					550 000	11%	156 000	3%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	57 479 000	9%	44 199 500	7%	43 053 000	7%	41 120 000	6%	38 659 651	6%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån							1 650 000	6%	3 000 000	11%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									31 500	1%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	64 534 000	8%	49 288 000	6%	45 583 000	6%	47 645 228	6%	45 369 651	5%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		360 020 353	9%	395 201 921	10%	204 815 000	5%	306 681 040	8%	215 794 585	6%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	1 966 000	6%	4 228 500	14%			750 000	2%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					1 700 000	8%			11 066 000	54%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	300 000	1%	1 100 000	3%			1 400 000	4%		
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							5 000 000	30%		
UD 160.70 Helse	Tilskudd	460 000	38%								
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	400 000	46%								
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	470 000	10%	400 000	8%	50 000	1%	140 000	3%		
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	3 596 000	3%	5 728 500	5%	1 750 000	2%	7 290 000	6%	11 066 000	10%
Sum Totalt		390 766 353	7 %	742 640 421	12 %	240 835 000	4 %	705 532 164	12 %	488 077 585	8 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	19 Troms		20 Finnmark		21 Svalbard		50 Trøndelag		99 Flere fylker/Utland		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	70 130 000	15%	29 325 000	6%			46 150 000	10%			463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	105 000 000	10%	115 578 000	11%							1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	45 805 000	9%	24 787 500	5%			194 246 000	39%			501 797 624
	Sum lavrisikolån	220 935 000	11%	169 690 500	8%	0	0%	240 396 000	12%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2 950 000	2%	2 585 000	2%	220 000	0%	11 398 640	8%	20 600 000	14%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	480 000	1%					11 972 000	13%	22 110 800	24%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	8 000 000	1%	2 450 000	0%	2 500 000	0%	47 725 000	6%			826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 750 000	19%					3 875 000	41%			9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	230 000	0%					13 366 500	12%	24 555 000	23%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	6 105 000	3%					56 976 000	25%			232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	3 210 000	5%	1 700 000	3%			6 990 000	11%			65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap							8 000 000	21%			38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	131 500	0%	1 817 000	6%	150 000	0%	1 919 000	6%	1 751 638	5%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	4 610 000	1%					57 175 000	9%			608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån							4 000 000	7%	37 000 000	69%	54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									3 000 000	100%	3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1 133 000	33%									3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	28 599 500	1%	8 552 000	0%	2 870 000	0%	223 397 140	10%	109 017 438	5%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	5 736 709	15%	4 030 950	10%			7 004 000	18%	950 000	2%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	38 704 900	13%	21 510 000	7%			51 517 019	18%	1 280 000	0%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	44 780 000	14%	57 375 000	19%			50 750 000	16%			309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti							1 050 000	38%			2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	1 835 560	14%	783 764	6%			204 000	2%			13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 580 000	6%	1 020 000	4%			7 505 273	27%	2 347 000	8%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									555 155	100%	555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis							1 800 000	18%	900 000	9%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogr. ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	1 005 277	22%					136 500	3%	1 740 000	37%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2 500 000	2%	630 000	1%			17 675 000	15%	8 485 000	7%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	96 142 446	12%	85 349 714	11%	0	0%	137 641 792	17%	16 257 155	2%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd							850 000	18%	310 000	6%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis											180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	1 425 000	2%					19 575 500	24%			81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	1 700 000	2%	100 000	0%			5 720 000	8%	25 800 000	37%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd							2 369 000	49%			4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	31 785 000	5%	13 014 900	2%			118 182 500	19%	4 535 000	1%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	3 050 000	11%	5 600 000	21%			5 050 000	19%			27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	960 000	20%	2 066 750	43%			300 000	6%	785 000	16%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	38 920 000	5%	20 781 650	3%	0	0%	152 047 000	18%	31 430 000	4%	825 942 194
Sum risikolån, tilskudd og programmer		163 661 946	4%	114 683 364	3%	2 870 000	0%	513 085 932	13%	156 704 593	4%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	484 000	2%					2 957 000	10%	10 050 000	32%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	513 000	2%									20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd							594 000	2%	7 600 000	20%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							3 500 000	21%			16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd							200 000	17%			1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd											870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd											0
Diverse tilskudd	Tilskudd							112 000	2%			4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis											157 686
	Sum andre virkemidler	997 000	1%	0	0%	0	0%	7 363 000	6%	17 650 000	16%	113 349 186
Sum Totalt		385 593 946	6 %	284 373 864	5 %	2 870 000	0 %	760 844 932	13 %	174 354 593	3 %	5 984 076 538

Distriktpolitiske virkemiddelområde BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innenfor virkeområdet		Utenfor virkeområdet		Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	272 998 604	59%	190 600 000	41%			463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	630 962 000	60%	417 525 000	40%			1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	395 861 624	79%	105 936 000	21%			501 797 624
	Sum lavrisikolån	1 299 822 228	65%	714 061 000	35%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	22 351 282	15%	123 446 632	85%			145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	16 531 000	18%	75 909 800	82%			92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	141 440 000	17%	682 185 000	83%	2 500 000	0%	826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 750 000	19%	7 625 000	81%			9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	11 021 200	10%	94 636 350	87%	3 155 000	3%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	30 900 000	13%	201 114 000	87%			232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	14 785 000	23%	50 805 000	77%			65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			21 600 000	56%	16 750 000	44%	38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	12 802 113	39%	15 105 328	46%	5 113 500	15%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	231 372 000	38%	376 775 705	62%			608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån			43 000 000	80%	11 000 000	20%	54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd			3 000 000	100%			3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	100%					3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	486 351 595	22%	1 695 202 815	76%	38 518 500	2%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	37 548 789	97%	1 050 000	3%			38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	281 063 649	97%	1 280 000	0%	7 188 818	2%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	309 787 000	100%					309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	2 750 000	100%					2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	13 231 324	100%	0	0%			13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	21 755 008	78%	3 178 850	11%	2 831 150	10%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			555 155	100%			555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1 500 000	15%	7 000 000	71%	1 400 000	14%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	2 734 277	59%	1 915 000	41%			4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	27 755 000	24%	79 150 000	69%	7 155 000	6%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	698 125 047	86%	94 129 005	12%	18 574 968	2%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd			3 970 000	82%	850 000	18%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%					180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	35 388 500	44%	44 928 500	55%	700 000	1%	81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	19 546 954	28%	48 156 500	69%	2 377 274	3%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	2 410 000	49%	2 470 000	51%			4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	409 702 701	65%	221 013 515	35%	2 155 000	0%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	21 875 000	80%	5 375 000	20%			27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 358 250	69%	785 000	16%	700 000	14%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	492 461 405	60%	326 698 515	40%	6 782 274	1%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 676 938 047	43%	2 116 030 335	55%	63 875 742	2%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	484 000	2%	30 582 500	98%			31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	20 579 000	100%			70 000	0%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	1 200 000	3%	37 094 000	97%			38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd			13 600 000	83%	2 800 000	17%	16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	350 000	29%	845 000	71%			1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	250 000	29%	620 000	71%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 402 000	72%	1 315 000	28%			4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	157 686	100%					157 686
	Sum andre virkemidler	26 422 686	23%	84 056 500	74%	2 870 000	3%	113 349 186
	Sum Totalt	3 003 182 961	50 %	2 914 147 835	49 %	66 745 742	1 %	5 984 076 538

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering eller at tilsagn har blitt gitt til et prosjekt som går over flere fylker/kommuner

Innovasjonsnivå BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå		Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	73 155 000	16%	37 280 000	8%	68 777 000	15%	156 250 000	34%	128 136 604	28%	463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	152 900 000	15%	173 890 000	17%	25 000 000	2%	49 500 000	5%	647 197 000	62%	1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	176 539 000	35%	7 361 000	1%	3 165 000	1%			314 732 624	63%	501 797 624
Sum lavrisikolån		402 594 000	20%	218 531 000	11%	96 942 000	5%	205 750 000	10%	1 090 066 228	54%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	100 000	0%	470 000	0%	18 056 438	12%	106 371 476	73%	20 800 000	14%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	500 000	1%	2 875 000	3%	13 890 800	15%	50 175 000	54%	25 000 000	27%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	13 850 000	2%	5 050 000	1%	62 560 000	8%	670 985 000	81%	73 680 000	9%	826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							9 375 000	100%			9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	3 811 200	4%	5 892 450	5%	19 190 900	18%	66 443 000	61%	13 475 000	12%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU					7 050 000	3%	224 964 000	97%			232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU					5 770 000	9%	59 820 000	91%			65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap					250 000	1%	38 100 000	99%			38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	1 321 291	4%	6 136 750	19%	5 650 012	17%	8 430 888	26%	11 482 000	35%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi					13 297 000	2%	594 850 705	98%			608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån									54 000 000	100%	54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									3 000 000	100%	3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd									3 399 000	100%	3 399 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		19 582 491	1%	20 424 200	1%	145 715 150	7%	1 829 515 069	82%	204 836 000	9%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	1 348 000	3%	8 436 000	22%	8 790 789	23%	17 980 000	47%	2 044 000	5%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	37 758 452	13%	53 114 468	18%	68 829 519	24%	97 854 785	34%	31 975 243	11%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	60 252 000	19%	47 035 000	15%	49 665 000	16%	53 550 000	17%	99 285 000	32%	309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti			1 200 000	44%	250 000	9%	250 000	9%	1 050 000	38%	2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	1 324 824	10%	1 302 000	10%	5 102 000	39%	5 345 000	40%	157 500	1%	13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 477 060	16%	1 459 250	5%	4 510 073	16%	12 081 875	44%	5 236 750	19%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									555 155	100%	555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	500 000	5%	600 000	6%			5 850 000	59%	2 950 000	30%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd									4 649 277	100%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd			1 022 000	1%	20 158 000	18%	86 820 000	76%	6 060 000	5%	114 060 000
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		105 660 336	13%	114 168 718	14%	157 305 381	19%	279 731 660	34%	153 962 925	19%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					1 800 000	37%	2 710 000	56%	310 000	6%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%									180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	68 625 500	85%	1 110 000	1%	4 362 500	5%			6 919 000	9%	81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	10 679 000	15%	15 122 500	22%	11 281 500	16%	11 650 000	17%	21 347 728	30%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	865 000	18%							4 015 000	82%	4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	328 919 616	52%	41 245 250	7%	13 518 200	2%	1 150 000	0%	248 038 150	39%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	15 230 000	56%	4 025 000	15%	0	0%	2 075 000	8%	5 920 000	22%	27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 822 500	38%	331 500	7%	1 010 000	21%	90 000	2%	1 589 250	33%	4 843 250
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		426 321 616	52%	61 834 250	7%	31 972 200	4%	17 675 000	2%	288 139 128	35%	825 942 194
Sum risikolån, tilskudd og programmer		551 564 443	14%	196 427 168	5%	334 992 731	9%	2 126 921 729	55%	646 938 053	17%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	484 000	2%					17 832 000	57%	12 750 500	41%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	1 358 000	7%	825 000	4%	7 918 500	38%	9 617 500	47%	930 000	5%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	300 000	1%	600 000	2%	5 194 000	14%	4 300 000	11%	27 900 000	73%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							16 400 000	100%			16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	350 000	29%					845 000	71%			1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd							870 000	100%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd							0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	2%	540 000	11%	3 915 000	83%			162 000	3%	4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis			136 500	87%					21 186	13%	157 686
Sum andre virkemidler		2 592 000	2%	2 101 500	2%	17 027 500	15%	49 864 500	44%	41 763 686	37%	113 349 186
Sum Totalt		956 750 443	16 %	417 059 668	7 %	448 962 231	8 %	2 382 536 229	40 %	1 778 767 967	30 %	5 984 076 538

Type Innovasjon BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt-/tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	206 012 000	44%	114 450 000	25%	9 000 000	2%	6 000 000	1%	128 136 604	28%	463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	19 490 000	2%	366 800 000	35%	15 000 000	1%			647 197 000	62%	1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	66 522 000	13%	101 593 000	20%	16 950 000	3%	2 000 000	0%	314 732 624	63%	501 797 624
	Sum lavrisikolån	292 024 000	15%	582 843 000	29%	40 950 000	2%	8 000 000	0%	1 090 066 228	54%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	109 291 997	75%	7 609 523	5%	1 598 000	1%	6 698 394	5%	20 600 000	14%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	47 239 800	51%	13 776 000	15%	2 300 000	2%	4 125 000	4%	25 000 000	27%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	622 905 000	75%	102 040 000	12%	5 500 000	1%	22 000 000	3%	73 680 000	9%	826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	9 375 000	100%									9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	71 460 950	66%	12 086 600	11%	5 375 000	5%	6 415 000	6%	13 475 000	12%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	223 199 000	96%	8 410 000	4%			405 000	0%			232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	62 230 000	95%	3 360 000	5%							65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	38 350 000	100%									38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	13 113 553	40%	5 094 750	15%	1 100 000	3%	2 230 638	7%	11 482 000	35%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	377 660 705	62%	230 487 000	38%							608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån									54 000 000	100%	54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									3 000 000	100%	3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 399 000	100%	3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 574 826 005	71%	382 863 873	17%	15 873 000	1%	41 874 032	2%	204 636 000	9%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	27 895 580	72%	1 480 000	4%	857 209	2%	6 422 000	17%	1 944 000	5%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	157 567 621	54%	67 852 000	23%	15 063 000	5%	17 074 603	6%	31 975 243	11%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	77 960 000	25%	113 292 000	37%	9 350 000	3%	9 900 000	3%	99 285 000	32%	309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	1 700 000	62%							1 050 000	38%	2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	9 744 000	74%	2 844 500	21%	110 560	1%	374 764	3%	157 500	1%	13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	10 445 673	38%	8 118 400	29%	498 550	2%	3 465 635	12%	5 236 750	19%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									555 155	100%	555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	5 550 000	56%	800 000	8%	300 000	3%	300 000	3%	2 950 000	30%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd									4 649 277	100%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	92 080 000	81%	8 180 000	7%	3 950 000	3%	3 790 000	3%	6 060 000	5%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	382 942 874	47%	202 566 900	25%	30 129 319	4%	41 327 002	5%	153 862 925	19%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	2 160 000	45%	1 500 000	31%	850 000	18%			310 000	6%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis			180 000	100%							180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	32 016 000	40%	42 418 500	52%			245 500	0%	6 337 000	8%	81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	22 926 000	33%			5 400 000	8%	20 407 000	29%	21 347 728	30%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	100 000	2%	865 000	18%	100 000	2%			3 815 000	78%	4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	175 244 896	28%	192 608 000	30%	17 480 000	3%	4 759 620	1%	242 778 700	38%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	16 750 000	61%	1 500 000	6%	3 080 000	11%			5 920 000	22%	27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 285 000	47%			450 000	9%	519 000	11%	1 589 250	33%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	251 481 896	30%	239 071 500	29%	27 360 000	3%	25 931 120	3%	282 097 678	34%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 209 250 775	57%	824 502 273	21%	73 362 319	2%	109 132 154	3%	640 596 603	17%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	17 336 000	56%	980 000	3%					12 750 500	41%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	11 925 500	58%	2 850 000	14%	300 000	1%	4 643 500	22%	930 000	5%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	2 500 000	7%	300 000	1%	400 000	1%	7 194 000	19%	27 900 000	73%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	16 400 000	100%									16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	845 000	71%			350 000	29%					1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	650 000	75%					220 000	25%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0	#DIV/0!									0
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 585 000	76%	970 000	21%					162 000	3%	4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	136 500	87%							21 186	13%	157 686
	Sum andre virkemidler	53 378 000	47%	5 100 000	4%	1 050 000	1%	12 057 500	11%	41 763 686	37%	113 349 186
	Sum Totalt	2 554 652 775	43%	1 412 445 273	24%	115 362 319	2%	129 189 654	2%	1 772 426 517	30%	5 984 076 538

Bedriftstørrelse BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	0-19		20-50		51-100		101-250		>250		Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	387 198 604	84%	31 650 000	7%	44 750 000	10%							463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	839 987 000	80%	183 500 000	18%	25 000 000	2%							1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	499 497 624	100%	2 300 000	0%									501 797 624
	Sum lavrisikolån	1 726 683 228	86%	217 450 000	11%	69 750 000	3%	0	0%	0	0%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	110 911 500	76%									34 886 414	24%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	59 890 800	65%	12 135 000	13%	10 450 000	11%	4 202 000	5%	5 763 000	6%			92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	648 225 000	78%	88 150 000	11%	54 250 000	7%	35 500 000	4%					826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	9 375 000	100%											9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	91 054 450	84%	11 712 600	11%	4 270 100	4%	1 212 400	1%	563 000	1%			108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	195 854 000	84%	29 560 000	13%	6 600 000	3%							232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	54 790 000	84%	5 825 000	9%	1 500 000	2%			3 475 000	5%			65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	38 350 000	100%											38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	29 084 941	88%	3 035 000	9%	610 000	2%	91 000	0%	200 000	1%			33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	393 370 000	65%	41 080 000	7%	30 345 000	5%	53 055 000	9%	90 297 705	15%			608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	42 000 000	78%	8 000 000	15%	4 000 000	7%							54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	3 000 000	100%											3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	100%											3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 679 304 691	76%	199 497 600	9%	112 025 100	5%	94 060 400	4%	100 298 705	5%	34 886 414	2%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	33 321 500	86%									5 277 289	14%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	231 721 830	80%	38 707 137	13%	15 647 000	5%	2 404 000	1%	1 052 500	0%			289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	252 337 000	81%	30 450 000	10%	27 000 000	9%							309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	2 750 000	100%											2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	8 229 824	62%	1 881 500	14%	700 000	5%	820 000	6%	1 600 000	12%			13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	23 387 485	84%	2 811 523	10%	1 216 000	4%			350 000	1%			27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	555 155	100%											555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	9 050 000	91%	200 000	2%			500 000	5%	150 000	2%			9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	4 474 277	96%							175 000	4%			4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	99 417 000	87%	13 143 000	12%	1 500 000	1%							114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	665 244 071	82%	87 193 160	11%	46 063 000	6%	3 724 000	0%	3 327 500	0%	5 277 289	1%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	2 520 000	52%			850 000	18%	1 450 000	30%					4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%											180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	78 428 000	97%	2 244 000	3%			75 000	0%	270 000	0%			81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	58 312 954	83%	5 330 500	8%	1 030 000	1%	1 550 000	2%	3 857 274	6%			70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	4 830 000	99%	50 000	1%									4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	623 567 216	99%	7 529 000	1%	1 425 000	0%			350 000	0%			632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	27 250 000	100%											27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 883 250	80%			560 000	12%			400 000	8%			4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	798 971 420	97%	15 153 500	2%	3 865 000	0%	3 075 000	0%	4 877 274	1%	0	0%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	3 143 520 182	82%	301 844 260	8%	161 953 100	4%	100 859 400	3%	108 503 479	3%	40 163 703	1%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	30 366 500	98%	700 000	2%									31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	10 406 500	50%	4 420 000	21%	412 500	2%	3 270 000	16%	2 140 000	10%			20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	37 700 000	98%	594 000	2%									38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	12 900 000	79%	3 500 000	21%									16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1 195 000	100%											1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	870 000	100%											870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0												0
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 767 000	37%			250 000	5%			2 700 000	57%			4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	157 686	100%											157 686
	Sum andre virkemidler	95 362 686	84%	9 214 000	8%	662 500	1%	3 270 000	3%	4 840 000	4%	0	0%	113 349 186
Sum Totalt		4 965 566 096	83 %	528 508 260	9 %	232 365 600	4 %	104 129 400	2 %	113 343 479	2 %	40 163 703	1 %	5 984 076 538

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Kjennetegn Brutto tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Miljøeffekt		Samfunnseffekt		Informasjons- og kommunikasjonsteknologi		Ingen relevante kjennetegn		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	122 836 604	26%	278 118 604	60%	449 398 604	97%			445 293 604	96%	463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	55 895 000	5%	437 795 000	42%	979 887 000	93%			1 048 487 000	100%	1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	301 914 624	60%	262 435 000	52%	438 396 624	87%			459 557 624	92%	501 797 624
	Sum lavrisikolån	480 646 228	24%	978 348 604	49%	1 867 682 228	93%	0	0%	1 953 338 228	97%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	28 779 758	20%	47 105 394	32%	81 599 000	56%	44 537 500	31%	62 644 000	43%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	14 437 000	16%	65 275 000	71%	57 670 800	62%	5 307 800	6%	69 398 800	75%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	81 300 000	10%	357 945 000	43%	504 315 000	61%	333 325 000	40%	444 760 000	54%	826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4 500 000	48%	4 500 000	48%	500 000	5%	2 500 000	27%	6 875 000	73%	9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	54 618 800	50%	62 086 850	57%	104 067 150	96%	18 836 500	17%	8 410 050	8%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	48 090 000	21%	86 558 000	37%	138 995 000	60%	132 385 000	57%	38 868 000	17%	232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	18 685 000	28%	21 525 000	33%	61 490 000	94%	32 650 000	50%	21 510 000	33%	65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			30 350 000	79%	38 350 000	100%			26 100 000	68%	38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	18 089 303	55%	9 542 500	29%	25 096 691	76%	3 592 291	11%	12 583 500	38%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	175 605 000	29%	608 147 705	100%	507 194 705	83%	85 847 000	14%	308 313 000	51%	608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					54 000 000	100%					54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd											3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 399 000	100%	3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	439 604 861	20%	1 293 035 449	58%	1 573 278 346	71%	658 981 091	30%	1 002 861 350	45%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	12 492 950	32%	12 745 000	33%	31 551 500	82%	7 085 000	18%	23 886 500	62%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	106 311 267	37%	126 904 028	44%	285 083 467	98%	27 442 000	9%	184 882 925	64%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	71 985 000	23%	122 762 000	40%	308 887 000	100%	11 450 000	4%	272 737 000	88%	309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	1 900 000	69%	1 450 000	53%	2 400 000	87%			2 750 000	100%	2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	2 985 264	23%	12 203 500	92%	13 100 764	99%	335 000	3%	11 547 824	87%	13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	10 191 398	37%	12 058 250	43%	25 316 835	91%	3 695 835	13%	19 604 773	71%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					555 155	100%			555 155	100%	555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1 400 000	14%	3 350 000	34%	8 410 000	85%	2 290 000	23%	4 600 000	46%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					4 649 277	100%			2 321 070	50%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	69 175 000	61%	90 402 000	79%	113 000 000	99%	9 225 000	8%	20 210 000	18%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	276 440 879	34%	381 874 778	47%	792 953 998	98%	61 522 835	8%	543 095 247	67%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	2 000 000	41%	4 510 000	94%	4 510 000	94%			3 470 000	72%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%			180 000	100%			180 000	100%	180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	4 505 000	6%	12 017 500	15%	3 811 500	5%	1 300 000	2%	3 914 500	5%	81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	32 285 454	46%	19 617 500	28%	64 780 728	92%			32 244 000	46%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	1 340 000	27%	4 340 000	89%	1 656 000	34%			4 360 000	89%	4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	317 437 316	50%	316 170 665	50%	550 109 001	87%	995 000	0%	549 565 051	87%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	14 405 000	53%	12 005 000	44%	23 905 000	88%			25 175 000	92%	27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 804 250	37%	1 198 500	25%	4 843 250	100%			2 798 250	58%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	373 957 020	45%	369 859 165	45%	653 795 479	79%	2 295 000	0%	621 706 801	75%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 090 002 760	28%	2 044 769 392	53%	3 020 027 823	78%	722 798 926	19%	2 167 663 398	56%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	10 128 500	33%	21 413 500	69%	29 112 500	94%	4 699 000	15%	9 867 000	32%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	5 513 500	27%	9 615 500	47%	20 424 000	99%	3 532 500	17%	11 786 500	57%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	4 194 000	11%	1 394 000	4%	17 000 000	44%	4 600 000	12%	29 700 000	78%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	5 000 000	30%	11 300 000	69%	16 400 000	100%	13 900 000	85%			16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	645 000	54%			1 195 000	100%	550 000	46%	460 000	38%	1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd					870 000	100%	650 000	75%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0		0		0				0
Diverse tilskudd	Tilskudd	3 445 000	73%	4 415 000	94%	4 505 000	96%			4 097 000	87%	4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	21 186	13%	21 186	13%	157 686	100%			21 186	13%	157 686
	Sum andre virkemidler	28 947 186	26%	48 159 186	42%	89 664 186	79%	27 931 500	25%	55 931 686	49%	113 349 186
	Sum Totalt	1 599 596 174	27 %	3 071 277 182	51 %	4 977 374 237	83 %	750 730 426	13 %	4 176 933 312	70 %	5 984 076 538

IN næring BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			300 000	0%	41 236 604	9%	67 100 000	14%	176 500 000	38%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							1 040 187 000	99%	8 300 000	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					497 252 624	99%				
	Sum lavrisikolån	0	0%	300 000	0%	538 489 228	27%	1 107 287 000	55%	184 800 000	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	16 742 418	11%	17 576 803	12%	5 351 967	4%	7 953 141	5%	6 696 000	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	7 429 000	8%			15 277 000	17%	24 579 000	27%	8 500 000	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	123 265 000	15%	28 200 000	3%	12 000 000	1%	81 960 000	10%	56 750 000	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4 500 000	48%								
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	19 578 000	18%	8 652 000	8%	635 000	1%	11 411 000	10%	9 314 500	9%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	2 390 000	1%	51 550 000	22%			18 778 000	8%	14 881 000	6%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	8 930 000	14%	27 085 000	41%	500 000	1%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			24 500 000	64%						
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	552 000	2%	472 500	1%	126 000	0%	157 500	0%	189 000	1%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	242 413 000	40%			5 550 000	1%	120 660 000	20%	55 489 705	9%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån										
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	425 799 418	19%	158 036 303	7%	39 439 967	2%	265 498 641	12%	151 820 205	7%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	2 600 000	7%	1 600 000	4%	2 228 000	6%	6 304 209	16%	1 055 000	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	12 979 000	4%	10 410 792	4%	23 862 500	8%	38 874 210	13%	555 000	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	600 000	0%	13 750 000	4%	16 422 000	5%	145 725 000	47%	8 370 000	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					250 000	9%	450 000	16%		
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	94 500	1%	157 500	1%	2 095 560	16%	4 400 500	33%	94 500	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	993 750	4%	31 500	0%	600 000	2%	5 254 250	19%	1 500 000	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			700 000	7%	290 000	3%	250 000	3%	2 200 000	22%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	12 425 000	11%	9 000 000	8%	11 835 000	10%	14 300 000	13%	8 155 000	7%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	29 692 250	4%	35 649 792	4%	57 583 060	7%	215 558 169	27%	21 929 500	3%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					4 510 000	94%				
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis					180 000	100%				
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	13 201 500	16%	285 000	0%	62 616 500	77%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd			750 000	1%	52 621 774	75%				
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd					4 880 000	100%				
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis					614 667 716	97%	2 000 000	0%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån					23 750 000	87%				
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					3 329 250	69%				
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	13 201 500	2%	1 035 000	0%	766 555 240	93%	2 000 000	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		468 693 168	12%	194 721 095	5%	863 578 267	22%	483 056 810	13%	173 749 705	5%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	3 159 000	10%	4 464 000	14%			500 000	2%	4 202 500	14%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2 930 000	14%	432 500	2%	3 175 000	15%				
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	300 000	1%								
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	2 800 000	17%								
UD 160.70 Helse	Tilskudd			645 000	54%						
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd							400 000	46%		
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	910 000	19%			3 807 000	81%				
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	10 099 000	9%	5 541 500	5%	6 982 000	6%	900 000	1%	4 202 500	4%
Sum Totalt		478 792 168	8%	200 562 595	3%	1 409 049 495	24%	1 591 243 810	27%	362 752 205	6%

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

IN næring BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		X Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			57 425 000	12%	121 037 000	26%			463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			4 545 000	1%					501 797 624
	Sum lavrisikolån	0	0%	61 970 000	3%	121 037 000	6%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	5 838 000	4%	4 322 922	3%	81 166 663	56%	150 000	0%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					36 655 800	40%			92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	110 000 000	13%	33 590 000	4%	380 360 000	46%			826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					4 875 000	52%			9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	8 550 000	8%	3 450 000	3%	47 222 050	43%			108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	35 690 000	15%	7 505 000	3%	101 220 000	44%			232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			900 000	1%	28 175 000	43%			65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap					13 850 000	36%			38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	336 500	1%	16 955 303	51%	14 232 138	43%			33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	18 400 000	3%			165 635 000	27%			608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					54 000 000	100%			54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd					3 000 000	100%			3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd					3 399 000	100%			3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	178 814 500	8%	66 723 225	3%	933 790 651	42%	150 000	0%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd			10 472 450	27%	14 339 130	37%			38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	8 420 000	3%	66 683 068	23%	127 747 897	44%			289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	7 500 000	2%	44 545 000	14%	72 875 000	24%			309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					2 050 000	75%			2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			222 500	2%	6 166 264	47%			13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	300 000	1%	4 783 375	17%	14 302 133	52%			27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					555 155	100%			555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			1 450 000	15%	5 010 000	51%			9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					4 649 277	100%			4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	6 500 000	6%	7 605 000	7%	44 240 000	39%			114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	22 720 000	3%	135 761 393	17%	291 934 856	36%	0	0%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					310 000	6%			4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis									180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd			0	0%	4 914 000	6%			81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd			15 211 454	22%	1 497 500	2%			70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd									4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis			14 449 500	2%	1 754 000	0%			632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån			3 500 000	13%					27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			1 514 000	31%					4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	0	0%	34 674 954	4%	8 475 500	1%	0	0%	825 942 194
Sum risikolån, tilskudd og programmer		201 534 500	5%	237 159 572	6%	1 234 201 007	32%	150 000	0%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	2 962 000	10%			15 779 000	51%			31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			4 665 000	23%	9 446 500	46%			20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			2 200 000	6%	35 794 000	93%			38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd					13 600 000	83%			16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd					550 000	46%			1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd					470 000	54%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd					0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd									4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis			157 686	100%					157 686
	Sum andre virkemidler	2 962 000	3%	7 022 686	6%	75 639 500	67%	0	0%	113 349 186
Sum Totalt		204 496 500	3%	306 152 258	5%	1 430 877 507	24%	150 000	0%	5 984 076 538

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant ststistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Delmål BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Bedrift*		Gründer*		Personkunde*		Annet*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	397 456 604	86%	66 142 000	14%	0	0%			463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	739 192 000	71%	302 295 000	29%	7 000 000	1%			1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	16 745 000	3%	2 570 000	1%	482 482 624	96%			501 797 624
	Sum lavrisikolån	1 153 393 604	57%	371 007 000	18%	489 482 624	24%	0	0%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	24 075 000	17%	121 722 914	83%					145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	70 863 800	77%	15 127 000	16%			6 450 000	7%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	492 980 000	60%	333 145 000	40%					826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 000 000	53%	4 375 000	47%					9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	62 537 278	57%	20 269 272	19%			26 006 000	24%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	126 555 000	55%	105 459 000	45%					232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	42 310 000	65%	23 280 000	35%					65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	24 500 000	64%					13 850 000	36%	38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	19 031 441	58%	7 275 500	22%			6 714 000	20%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	364 639 705	60%	242 138 000	40%			1 370 000	0%	608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	35 000 000	65%	19 000 000	35%					54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	3 000 000	100%							3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	100%							3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 273 891 224	57%	891 791 686	40%	0	0%	54 390 000	2%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	3 073 000	8%	34 075 789	88%			1 450 000	4%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	193 584 542	67%	88 383 925	31%	300 000	0%	7 264 000	3%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	194 792 000	63%	114 995 000	37%					309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	1 050 000	38%	1 700 000	62%					2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	10 123 560	77%	2 699 764	20%			408 000	3%	13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	18 954 933	68%	8 730 075	31%	50 000	0%	30 000	0%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	555 155	100%							555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	4 700 000	47%	2 950 000	30%			2 250 000	23%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	1 975 000	42%					2 674 277	58%	4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	62 810 000	55%	11 250 000	10%			40 000 000	35%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	491 618 190	61%	264 784 553	33%	350 000	0%	54 076 277	7%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	4 110 000	85%	710 000	15%					4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis					180 000	100%			180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	67 920 000	84%	8 782 000	11%			4 315 000	5%	81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	51 155 000	73%	9 080 000	13%	31 500	0%	9 814 228	14%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	100 000	2%			4 730 000	97%	50 000	1%	4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	74 419 935	12%	28 205 931	4%	528 413 350	83%	1 832 000	0%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	5 700 000	21%	550 000	2%	21 000 000	77%			27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 184 750	45%	1 558 500	32%			1 100 000	23%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	205 589 685	25%	48 886 431	6%	554 354 850	67%	17 111 228	2%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 971 099 099	51%	1 205 462 670	31%	554 704 850	14%	125 577 505	3%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	9 630 000	31%	8 874 000	29%			12 562 500	40%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	15 533 500	75%	4 132 500	20%			983 000	5%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	31 594 000	83%	5 900 000	15%			800 000	2%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	11 000 000	67%	5 400 000	33%					16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd	460 000	38%	735 000	62%					1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			870 000	100%					870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0						0
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 157 000	25%	610 000	13%			2 950 000	63%	4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	157 686	100%							157 686
	Sum andre virkemidler	69 532 186	61%	26 521 500	23%	0	0%	17 295 500	15%	113 349 186
	Sum Totalt	3 194 024 889	53 %	1 602 991 170	27 %	1 044 187 474	17 %	142 873 005	2 %	5 984 076 538

*Gründer (0-3 år fra stiftelses- og tilsagnsdato)

*Bedrift (over 3 år fra stiftelses- og tilsagnsdato)

*Personkunde (søkt med norsk personnummer)

*Annet (ikke tilgjengelig stiftelsesdato eller norsk personnummer eller tilsagnsmottaker er stiftelse, forening eller lignende)

Internasjonalt BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Nasjonalt rettet		Internasjonalt rettet – Eksport		Internasjonalt rettet - Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	115 143 604	25%	236 800 000	51%	111 655 000	24%	463 598 604
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	369 323 000	35%	662 414 000	63%	16 750 000	2%	1 048 487 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	500 547 624	100%			1 250 000	0%	501 797 624
	Sum lavrisikolån	985 014 228	49%	899 214 000	45%	129 655 000	6%	2 013 883 228
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	43 260 914	30%	64 537 000	44%	38 000 000	26%	145 797 914
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	32 234 000	35%	36 211 000	39%	23 995 800	26%	92 440 800
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	89 530 000	11%	651 465 000	79%	85 130 000	10%	826 125 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 500 000	27%	6 875 000	73%			9 375 000
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	20 078 250	18%	66 719 800	61%	22 014 500	20%	108 812 550
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	17 200 000	7%	176 084 000	76%	38 730 000	17%	232 014 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	17 875 000	27%	40 930 000	62%	6 785 000	10%	65 590 000
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	250 000	1%	38 100 000	99%			38 350 000
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	4 375 500	13%	18 708 302	57%	9 937 139	30%	33 020 941
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	91 735 000	15%	441 122 705	73%	75 290 000	12%	608 147 705
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	54 000 000	100%					54 000 000
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	3 000 000	100%					3 000 000
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3 399 000	100%					3 399 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	379 437 664	17%	1 540 752 807	69%	299 882 439	14%	2 220 072 910
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	12 910 789	33%	19 818 000	51%	5 870 000	15%	38 598 789
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	116 940 462	40%	110 663 337	38%	61 928 668	21%	289 532 467
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	134 952 000	44%	132 120 000	43%	42 715 000	14%	309 787 000
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	1 700 000	62%	1 050 000	38%			2 750 000
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	6 251 560	47%	5 067 264	38%	1 912 500	14%	13 231 324
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	7 626 258	27%	14 060 525	51%	6 078 225	22%	27 765 008
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	555 155	100%					555 155
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1 040 000	11%	5 450 000	55%	3 410 000	34%	9 900 000
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	4 649 277	100%					4 649 277
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	8 635 000	8%	89 875 000	79%	15 550 000	14%	114 060 000
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	295 260 501	36%	378 104 126	47%	137 464 393	17%	810 829 020
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	3 660 000	76%			1 160 000	24%	4 820 000
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	180 000	100%					180 000
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	81 017 000	100%					81 017 000
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	45 977 000	66%	5 174 274	7%	18 929 454	27%	70 080 728
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	4 880 000	100%					4 880 000
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	613 788 216	97%	7 648 000	1%	11 435 000	2%	632 871 216
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	23 750 000	87%	3 500 000	13%			27 250 000
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 528 500	52%	625 500	13%	1 689 250	35%	4 843 250
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	775 780 716	94%	16 947 774	2%	33 213 704	4%	825 942 194
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 450 478 881	38%	1 935 804 707	50%	470 560 536	12%	3 856 844 124
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			22 460 500	72%	8 606 000	28%	31 066 500
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	4 706 500	23%	9 400 000	46%	6 542 500	32%	20 649 000
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	20 400 000	53%	8 894 000	23%	9 000 000	24%	38 294 000
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd			13 900 000	85%	2 500 000	15%	16 400 000
UD 160.70 Helse	Tilskudd			845 000	71%	350 000	29%	1 195 000
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			870 000	100%			870 000
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0				0
Diverse tilskudd	Tilskudd	4 717 000	100%					4 717 000
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis					157 686	100%	157 686
	Sum andre virkemidler	29 823 500	26%	56 369 500	50%	27 156 186	24%	113 349 186
Sum Totalt		2 465 316 609	41 %	2 891 388 207	48 %	627 371 722	10 %	5 984 076 538

12.4.4 Antall tilsagn

Totale tilsagn finansieringstjenester ANTALL tilsagn⁴

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	60	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	127	3%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	191	4%
	Sum lavrisikolån	378	8%
Sum lavrisikolån		378	8%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	529	12%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	92	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	309	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	6	0%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	173	4%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	99	2%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	34	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	6	0%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	211	5%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	149	3%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	15	0%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	1	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3	0%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 627	35%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	132	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	512	11%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	106	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	6	0%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	69	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	50	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	0%
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	20	0%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	17	0%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	60	1%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	973	21%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	7	0%
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	0%
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	187	4%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	96	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	53	1%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 106	24%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	24	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	17	0%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 491	32%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 091	89%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	39	1%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	30	1%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	29	1%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	5	0%
UD 160.70 Helse	Tilskudd	4	0%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	3	0%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	10	0%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	2	0%
	Sum andre virkemidler	122	3%
Sum andre virkemidler		122	3%
Sum Totalt		4 591	100 %

⁴ På grunn av en teknisk feil mangler rader med antall innvilgede tilsagn på Humanitært innovasjonsprogram, UD 140.21 Spesielle driftsutgifter (1 tilsagn) og 150.70 Nødhjelp og humanitær bistand (9 tilsagn).

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og utvinning		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	7%	4	7%	1	2%	16	27%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			124	98%			2	2%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	181	95%					3	2%	1	1%
	Sum lavrisikolån	185	49%	128	34%	1	0%	21	6%	1	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	6	1%	7	1%	4	1%	69	13%	3	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	7	8%	6	7%			34	37%	1	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3	1%	21	7%	3	1%	74	24%	3	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							2	33%		
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	2	1%	7	4%	2	1%	41	24%	5	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			4	4%	2	2%	20	20%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU							9	26%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap										
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd			3	1%			27	13%	1	0%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	1	1%	7	5%	1	1%	79	53%	5	3%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån										
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	19	1%	55	3%	12	1%	355	22%	18	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	1	1%	8	6%			23	17%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	12	2%	15	3%	2	0%	177	35%	3	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	4	4%	20	19%	3	3%	28	26%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti							4	67%		
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	4	6%	8	12%			21	30%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3	6%					16	32%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			1	5%			4	20%		
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2	3%	4	7%	1	2%	6	10%	2	3%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	26	3%	56	6%	6	1%	279	29%	5	1%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	3	43%					3	43%		
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	137	73%					7	4%	22	12%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	10	10%					29	30%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	53	100%								
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	877	79%	3	0%			112	10%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	21	88%					1	4%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2	12%					5	29%		
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 104	74%	3	0%	0	0%	157	11%	22	1%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 149	28%	114	3%	18	0%	791	19%	45	1%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			1	3%	1	3%	12	31%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							3	10%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd							2	7%		
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd										
UD 160.70 Helse	Tilskudd							1	25%		
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			1	33%						
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	3	30%							6	60%
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	3	2%	2	2%	1	1%	18	15%	6	5%
Sum Totalt		1 337	29 %	244	5 %	20	0 %	830	18 %	52	1 %

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet		F - Bygge- og anleggsvirksomhet		G - Varehandel- reparasjon av motorvogner		H - Transport og lagring		I - Overnattings- og serveringsvirksomhet			
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			1	2%			2	3%	5	8%	14	23%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									1	1%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål									1	1%	3	2%
	Sum lavrisikolån	0	0%	1	0%	2	1%	7	2%	17	4%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1	0%	12	2%	30	6%	3	1%	2	0%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	4	4%	3	3%	3	3%			2	2%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	6	2%	5	2%	23	7%	8	3%	1	0%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					1	17%						
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	1	1%	11	6%	6	3%	1	1%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			1	1%	2	2%						
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	1	3%	1	3%	1	3%	1	3%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	1	17%					1	17%				
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd			1	0%	9	4%	1	0%	5	2%		
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	6	4%	4	3%	10	7%	1	1%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån												
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd												
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd												
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	20	1%	38	2%	85	5%	16	1%	10	1%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	2	2%	4	3%	9	7%			7	5%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	7	1%	10	2%	14	3%	2	0%	59	12%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	2	2%	2	2%	4	4%	2	2%	16	15%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti			1	17%								
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			1	1%	4	6%	1	1%	3	4%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd					1	2%			4	8%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis												
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					2	12%						
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	1	2%	1	2%	1	2%	1	2%	1	2%		
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	12	1%	19	2%	35	4%	6	1%	90	9%		
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd												
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis												
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	1	1%	6	3%	1	1%	2	1%	2	1%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd					6	6%			7	7%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd												
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	2	0%	4	0%	13	1%			21	2%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån									1	4%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	3	0%	10	1%	20	1%	2	0%	31	2%		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		35	1%	67	2%	140	3%	24	1%	131	3%		
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			1	3%			2	5%				
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			2	7%	1	3%	1	3%	4	13%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd												
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd												
UD 160.70 Helse	Tilskudd												
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd												
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd												
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	10%					0	#DIV/0!				
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis									1	50%		
	Sum andre virkemidler	1	1%	3	2%	1	1%	3	2%	5	4%		
Sum Totalt		36	1%	71	2%	143	3%	34	1%	153	3%		

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	J - Informasjon og kommunikasjon		K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet		L - Omsetning og drift av fast eiendom		M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting		N - Forretningsmessig tjenesteyting		O - Offentlig adm. og forsvar, og trygdeordninger underlagt off. forvaltning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					7	12%			5	8%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål												
	Sum lavrisikolån	0	0%	0	0%	7	2%	0	0%	5	1%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	174	33%	4	1%	2	0%	159	30%	16	3%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3	3%			1	1%	10	11%	1	1%	1	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	97	31%	1	0%			40	13%	8	3%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	17%							1	17%		
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	18	10%	2	1%	0	0%	52	30%	7	4%	1	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	37	37%	1	1%			27	27%	2	2%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	16	47%					4	12%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap												
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	44	21%	3	1%			36	17%	53	25%	7	3%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	11	7%					24	16%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	2	13%	1	7%	2	13%	9	60%	1	7%		
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd			1	100%								
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3	100%								
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	403	25%	16	1%	5	0%	361	22%	89	5%	9	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	20	15%			2	2%	22	17%	16	12%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	23	4%	1	0%	8	2%	46	9%	69	13%	2	0%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	6	6%			8	8%	1	1%	7	7%		
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti									1	17%		
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	9	13%			1	1%	11	16%	2	3%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1	2%	2	4%			11	22%	7	14%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1	5%	1	5%			5	25%	3	15%		
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd							9	53%			4	24%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2	3%	1	2%			14	23%	9	15%		
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	62	6%	5	1%	19	2%	119	12%	114	12%	6	1%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd												
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis												
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd					4	2%	3	2%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd							4	4%	21	22%	2	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd												
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	2	0%			5	0%	5	0%	29	3%	2	0%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån									1	4%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					1	6%			3	18%	4	24%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	2	0%	0	0%	10	1%	12	1%	54	4%	8	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		467	11%	21	1%	34	1%	492	12%	257	6%	23	1%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	4	10%					14	36%				
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2	7%					5	17%	7	23%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	10	34%					4	14%	2	7%		
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	4	80%										
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%					1	25%				
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	2	67%										
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd												
Diverse tilskudd	Tilskudd												
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis												
	Sum andre virkemidler	23	19%	0	0%	0	0%	24	20%	9	7%	0	0%
Sum Totalt		490	11 %	21	0 %	41	1 %	516	11 %	271	6 %	23	1 %

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	P - Undervisning		Q - Helse- og sosialtjenester		R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter		S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale organisasjoner og organer		X - Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							1	2%					60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål													127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	1%			1	1%							191
Sum lavrisikolån		1	0%	0	0%	1	0%	1	0%	0	0%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	12	2%	9	2%	5	1%	2	0%			9	2%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1	1%	1	1%			4	4%			10	11%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4	1%	6	2%	6	2%							309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	17%											6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	1	1%	4	2%	1	1%	6	3%			5	3%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU			2	2%	1	1%							99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			1	3%									34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			3	50%			1	17%					6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	4	2%	5	2%	5	2%	2	1%			5	2%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi													149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån													15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd													1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd													3
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		23	1%	31	2%	18	1%	15	1%	0	0%	29	2%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	7	5%	1	1%	6	5%			1	1%	3	2%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	6	1%	4	1%	34	7%	7	1%			11	2%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	1	1%			2	2%							106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti													6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	2	3%					2	3%					69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			1	2%			1	2%			3	6%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt											1	100%	1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	1	5%	1	5%			2	10%	1	5%			20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd											2	12%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd			4	7%	2	3%	4	7%			4	7%	60
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17	2%	11	1%	44	5%	16	2%	2	0%	24	2%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd											1	14%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis													1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd					1	1%	1	1%					187
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	4	4%	3	3%	3	3%					7	7%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd													53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	8	1%	12	1%	3	0%					8	1%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån													24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1	6%			1	6%							17
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		13	1%	15	1%	8	1%	1	0%	0	0%	16	1%	1 491
Sum risikolån, tilskudd og programmer		53	1%	57	1%	70	2%	32	1%	2	0%	69	2%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			1	3%			2	5%			1	3%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	1	3%	1	3%	2	7%	1	3%					30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd					4	14%	1	3%			6	21%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd											1	20%	5
UD 160.70 Helse	Tilskudd			1	25%									4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd													3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd													0
Diverse tilskudd	Tilskudd													10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis					1	50%							2
Sum andre virkemidler		1	1%	3	2%	7	6%	4	3%	0	0%	8	7%	122
Sum Totalt		55	1%	60	1%	78	2%	37	1%	2	0%	77	2%	4 591

*Uspesifisert kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Østfold		02 Akershus		03 Oslo		04 Hedmark		05 Oppland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							5	8%	12	20%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	6	5%								
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2	1%	2	1%			19	10%	7	4%
	Sum lavrisikolån	8	2%	2	1%	0	0%	24	6%	19	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	10	2%	38	7%	114	22%	16	3%	9	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2	2%	8	9%	7	8%	6	7%	4	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	8	3%	18	6%	51	17%	13	4%	8	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									2	33%
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	6	3%	5	3%	20	12%	5	3%	6	3%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	2	2%	1	1%	13	13%	3	3%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU					2	6%	1	3%		
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	1	17%	1	17%	1	17%			1	17%
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	3	1%	8	4%	42	20%	2	1%	9	4%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	3	2%	5	3%	9	6%	2	1%	2	1%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					1	7%				
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	35	2%	84	5%	260	16%	48	3%	41	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd							6	5%	9	7%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	2	0%					38	7%	54	11%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån							5	5%	7	7%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti										
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd							2	3%	3	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd							2	4%	2	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	4	20%								
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	1	2%	1	2%	4	7%	1	2%	2	3%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	7	1%	1	0%	4	0%	54	6%	77	8%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd							1	14%	1	14%
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	22	12%	16	9%	3	2%	29	16%	12	6%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	4	4%	7	7%	7	7%	6	6%	4	4%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	3	6%	1	2%			3	6%	1	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	49	4%	41	4%	2	0%	93	8%	94	8%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	1	4%					2	8%	2	8%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					1	6%				
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	79	5%	65	4%	13	1%	134	9%	114	8%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	121	3%	150	4%	277	7%	236	6%	232	6%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			2	5%	10	26%	1	3%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							6	20%		
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			1	3%	12	41%			2	7%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd					3	60%				
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%							1	25%
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd									1	33%
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0	#DIV/0!						
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	20%								
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis							1	50%	1	50%
	Sum andre virkemidler	3	2%	3	2%	25	20%	8	7%	5	4%
Sum Totalt		132	3%	155	3%	302	7%	268	6%	256	6%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	06 Buskerud		07 Vestfold		08 Telemark		09 Aust-Agder		10 Vest-Agder		
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					1	2%		1	2%	1	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			3	2%	1	1%		1	1%	11	9%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	1%	6	3%	7	4%		5	3%	4	2%
	Sum lavrisikolån	1	0%	9	2%	9	2%		7	2%	16	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	18	3%	22	4%	16	3%		10	2%	44	8%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2	2%	7	8%				4	4%	10	11%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	5	2%	23	7%	12	4%		10	3%	15	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti											
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	7	4%	3	2%	5	3%		5	3%	12	7%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	1	1%	1	1%	1	1%		5	5%	5	5%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			1	3%	1	3%		3	9%	2	6%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	1	17%									
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	5	2%	12	6%	11	5%		3	1%	7	3%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	5	3%	11	7%	6	4%		5	3%	6	4%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	1	7%			1	7%					
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd											
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd											
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	45	3%	80	5%	53	3%		45	3%	101	6%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	2	2%			3	2%		6	5%	3	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	22	4%			15	3%		16	3%	12	2%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	3	3%			4	4%		4	4%	1	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					1	17%					
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd					5	7%		4	6%	5	7%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd					5	10%		1	2%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt											
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			7	35%							
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	1	6%			4	24%					
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2	3%			1	2%				1	2%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	30	3%	7	1%	38	4%		31	3%	22	2%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd			3	43%							
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis											
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	19	10%	5	3%	5	3%		4	2%	4	2%
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	3	3%	6	6%	8	8%		3	3%	3	3%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	1	2%								1	2%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	38	3%	43	4%	61	6%		40	4%	35	3%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	1	4%			1	4%				1	4%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd											
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	62	4%	57	4%	75	5%		47	3%	44	3%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		137	3%	144	4%	166	4%		123	3%	167	4%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	1	3%	1	3%	1	3%				3	8%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd											
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd										1	3%
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd											
UD 160.70 Helse	Tilskudd											
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	1	33%									
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd											
Diverse tilskudd	Tilskudd					1	10%		1	10%		
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis											
	Sum andre virkemidler	2	2%	1	1%	2	2%		1	1%	4	3%
Sum Totalt		140	3%	154	3%	177	4%		131	3%	187	4%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	11 Rogaland		12 Hordaland		14 Sogn og Fjordane		15 Møre og Romsdal		18 Nordland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	2	3%	4	7%	2	3%	7	12%	2	3%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1	1%	16	13%	2	2%	18	14%	27	21%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2	1%	11	6%	1	1%	13	7%	5	3%
	Sum lavrisikolån	5	1%	31	8%	5	1%	38	10%	34	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	52	10%	50	9%	6	1%	31	6%	19	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	9	10%	5	5%			6	7%	2	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	52	17%	26	8%	3	1%	23	7%	4	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	17%								
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	22	13%	14	8%	1	1%	14	8%	3	2%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	15	15%	8	8%	5	5%	10	10%	1	1%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	5	15%	6	18%	2	6%			2	6%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap										
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	14	7%	26	12%			17	8%	22	10%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	14	9%	28	19%	6	4%	16	11%	6	4%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån							1	7%		
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					1	33%			1	33%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	184	11%	163	10%	24	1%	118	7%	60	4%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd			4	3%	8	6%	11	8%	17	13%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	8	2%	16	3%	26	5%	28	5%	54	11%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån			1	1%	10	9%	3	3%	15	14%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					1	17%			1	17%
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			3	4%	7	10%	5	7%	10	14%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			2	4%					16	32%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	5	25%								
KMD 553.65 Omstillingsprogr. ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	2	12%							2	12%
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	5	8%	7	12%	2	3%	5	8%	8	13%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	20	2%	33	3%	54	6%	52	5%	123	13%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd										
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%								
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	6	3%	2	1%	1	1%	7	4%	4	2%
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	8	8%	8	8%	1	1%	4	4%	4	4%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	10	19%					6	11%	2	4%
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	126	11%	90	8%	56	5%	54	5%	52	5%
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån							3	13%	1	4%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									1	6%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	151	10%	100	7%	58	4%	74	5%	64	4%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	355	9%	296	7%	136	3%	244	6%	247	6%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	4	10%	5	13%			1	3%		
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					9	30%			13	43%
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	1	3%	2	7%			3	10%		
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							1	20%		
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%								
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	1	33%								
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	10%	2	20%	1	10%	1	10%		
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	8	7%	9	7%	10	8%	6	5%	13	11%
Sum Totalt		368	8%	336	7%	151	3%	288	6%	294	6%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	19 Troms		20 Finnmark		21 Svalbard		50 Trøndelag		99 Flere fylker/Utland		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	7%	10	17%			9	15%			60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	17	13%	24	19%							127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	33	17%	17	9%			56	29%			191
	Sum lavrisikolån	54	14%	51	13%	0	0%	65	17%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	12	2%	5	1%	1	0%	55	10%	1	0%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1	1%					7	8%	12	13%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3	1%	2	1%	1	0%	32	10%			309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	17%					2	33%			6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	1	1%					28	16%	16	9%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	3	3%					25	25%			99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	4	12%	1	3%			4	12%			34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap							1	17%			6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	2	1%	6	3%	1	0%	16	8%	5	2%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	4	3%					21	14%			149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån							1	7%	10	67%	15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									1	100%	1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1	33%									3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	32	2%	14	1%	3	0%	192	12%	45	3%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	20	15%	19	14%			23	17%	1	1%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	76	15%	59	12%			80	16%	6	1%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	20	19%	23	22%			10	9%			106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti							3	50%			6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	8	12%	10	14%			7	10%			69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3	6%	2	4%			14	28%	3	6%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1	100%	1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis							3	15%	1	5%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	4	24%					2	12%	2	12%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	2	3%	1	2%			12	20%	5	8%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	133	14%	114	12%	0	0%	154	16%	19	2%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd							1	14%	1	14%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis											1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	2	1%					46	25%			187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	3	3%	1	1%			8	8%	8	8%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd							25	47%			53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	52	5%	20	2%			158	14%	2	0%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	4	17%	2	8%			6	25%			24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2	12%	9	53%			1	6%	3	18%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	63	4%	32	2%	0	0%	245	16%	14	1%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	228	6%	160	4%	3	0%	591	14%	78	2%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	1	3%					6	15%	3	8%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2	7%									30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd							2	7%	5	17%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							1	20%			5
UD 160.70 Helse	Tilskudd							1	25%			4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd											3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd											0
Diverse tilskudd	Tilskudd							1	10%			10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis											2
	Sum andre virkemidler	3	2%	0	0%	0	0%	11	9%	8	7%	122
Sum Totalt		285	6%	211	5%	3	0%	667	15%	86	2%	4 591

Distriktpolitiske virkemiddel ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innenfor virkeområdet		Utenfor virkeområdet		Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	46	77%	14	23%			60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	79	62%	48	38%			127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	153	80%	38	20%			191
	Sum lavrisikolån	278	74%	100	26%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	72	14%	457	86%			529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15	16%	77	84%			92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	38	12%	270	87%	1	0%	309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	17%	5	83%			6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	29	17%	143	83%	1	1%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	17	17%	82	83%			99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	11	32%	23	68%			34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			3	50%	3	50%	6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	51	24%	151	72%	9	4%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	35	23%	114	77%			149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån			12	80%	3	20%	15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd			1	100%			1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3	100%					3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	272	17%	1 338	82%	17	1%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	130	98%	2	2%			132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	495	97%	6	1%	11	2%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	106	100%					106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	6	100%					6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	69	100%	0	0%			69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	36	72%	6	12%	8	16%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1	100%			1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	4	20%	13	65%	3	15%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	13	76%	4	24%			17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	22	37%	35	58%	3	5%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	881	91%	67	7%	25	3%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd			6	86%	1	14%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%					1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	94	50%	92	49%	1	1%	187
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	38	40%	54	56%	4	4%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	26	49%	27	51%			53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	661	60%	433	39%	12	1%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	22	92%	2	8%			24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	13	76%	3	18%	1	6%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	855	57%	617	41%	19	1%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 008	49%	2 022	49%	61	1%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	1	3%	38	97%			39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	29	97%			1	3%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	4	14%	25	86%			29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd			4	80%	1	20%	5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%	3	75%			4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	1	33%	2	67%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd	6	60%	4	40%			10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	2	100%					2
	Sum andre virkemidler	44	36%	76	62%	2	2%	122
	Sum Totalt	2 330	51 %	2 198	48 %	63	1 %	4 591

* "Uspesifisert" kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering eller at tilsagn har blitt gitt til et prosjekt som går over flere fylker/kommuner

Innovasjonsnivå ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå		Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	16	27%	9	15%	11	18%	5	8%	19	32%	60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	13	10%	5	4%	1	1%	3	2%	105	83%	127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	63	33%	4	2%	2	1%			122	64%	191
	Sum lavrisikolån	92	24%	18	5%	14	4%	8	2%	246	65%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1	0%	4	1%	122	23%	399	75%	3	1%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1	1%	7	8%	25	27%	42	46%	17	18%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	5	2%	4	1%	20	6%	262	85%	18	6%	309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							6	100%			6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	12	7%	19	11%	37	21%	87	50%	18	10%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU					3	3%	96	97%			99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU					5	15%	29	85%			34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap					1	17%	5	83%			6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	12	6%	28	13%	19	9%	117	55%	35	17%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi					8	5%	141	95%			149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån									15	100%	15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									1	100%	1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3	100%	3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	31	2%	62	4%	240	15%	1 184	73%	110	7%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	5	4%	44	33%	35	27%	43	33%	5	4%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	100	20%	107	21%	118	23%	110	21%	77	15%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	20	19%	18	17%	22	21%	16	15%	30	28%	106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti			1	17%	1	17%	1	17%	3	50%	6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	11	16%	8	12%	17	25%	28	41%	5	7%	69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	10	20%	4	8%	11	22%	11	22%	14	28%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1	100%	1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	2	10%	2	10%			10	50%	6	30%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd									17	100%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd			2	3%	16	27%	40	67%	2	3%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	148	15%	186	19%	220	23%	259	27%	160	16%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					3	43%	3	43%	1	14%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%									1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	147	79%	10	5%	7	4%			23	12%	187
LMD 1150.50 Utviklingsprogr- for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	21	22%	29	30%	16	17%	6	6%	24	25%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	10	19%							43	81%	53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	524	47%	124	11%	37	3%	3	0%	418	38%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	9	38%	3	13%	0	0%	2	8%	10	42%	24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	41%	2	12%	3	18%	1	6%	4	24%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	719	48%	168	11%	66	4%	15	1%	523	35%	1 491
Sum risikolån, tilskudd og programmer		898	22%	416	10%	526	13%	1 458	36%	793	19%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	1	3%					31	79%	7	18%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	3	10%	3	10%	6	20%	9	30%	9	30%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	1	3%	2	7%	12	41%	7	24%	7	24%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd							5	100%			5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%					3	75%			4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd							3	100%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd							0				0
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	20%	3	30%	3	30%			2	20%	10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis			1	50%					1	50%	2
	Sum andre virkemidler	8	7%	9	7%	21	17%	58	48%	26	21%	122
Sum Totalt		998	22 %	443	10 %	561	12 %	1 524	33 %	1 065	23 %	4 591

Type Innovasjon ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt- /tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	29	48%	10	17%	1	2%	1	2%	19	32%	60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	4	3%	17	13%	1	1%			105	83%	127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	34	18%	31	16%	3	2%	1	1%	122	64%	191
	Sum lavrisikolån	67	18%	58	15%	5	1%	2	1%	246	65%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	440	83%	25	5%	6	1%	57	11%	1	0%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	50	54%	15	16%	3	3%	7	8%	17	18%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	252	82%	27	9%	2	1%	10	3%	18	6%	309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	6	100%									6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	120	69%	20	12%	5	3%	10	6%	18	10%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	95	96%	3	3%			1	1%			99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	33	97%	1	3%							34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	6	100%									6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	138	65%	18	9%	3	1%	17	8%	35	17%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	122	82%	27	18%							149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån									15	100%	15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd									1	100%	1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3	100%	3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 262	78%	136	8%	19	1%	102	6%	108	7%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	103	78%	6	5%	4	3%	15	11%	4	3%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	261	51%	103	20%	26	5%	45	9%	77	15%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	47	44%	21	20%	2	2%	6	6%	30	28%	106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	3	50%							3	50%	6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	49	71%	9	13%	3	4%	3	4%	5	7%	69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	17	34%	7	14%	4	8%	8	16%	14	28%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1	100%	1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	10	50%	2	10%	1	5%	1	5%	6	30%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd									17	100%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	45	75%	5	8%	3	5%	5	8%	2	3%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	535	55%	153	16%	43	4%	83	9%	159	16%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	4	57%	1	14%	1	14%			1	14%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis			1	100%							1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	73	39%	93	50%			2	1%	19	10%	187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	38	40%			10	10%	24	25%	24	25%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	1	2%	10	19%	1	2%			41	77%	53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	426	39%	238	22%	16	1%	18	2%	408	37%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	11	46%	1	4%	2	8%			10	42%	24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9	53%			1	6%	3	18%	4	24%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	562	38%	344	23%	31	2%	47	3%	507	34%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 359	58%	633	15%	93	2%	232	6%	774	19%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	30	77%	2	5%					7	18%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	11	37%	3	10%	1	3%	6	20%	9	30%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	6	21%	1	3%	2	7%	13	45%	7	24%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	5	100%									5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	3	75%			1	25%					4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	2	67%					1	33%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0										0
Diverse tilskudd	Tilskudd	3	30%	5	50%					2	20%	10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	1	50%							1	50%	2
	Sum andre virkemidler	61	50%	11	9%	4	3%	20	16%	26	21%	122
	Sum Totalt	2 487	54 %	702	15 %	102	2 %	254	6 %	1 046	23 %	4 591

Bedriftstørrelse ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	0-19		20-50		51-100		101-250		>250		Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	49	82%	5	8%	6	10%							60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	120	94%	6	5%	1	1%							127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	190	99%	1	1%									191
	Sum lavrisikolån	359	95%	12	3%	7	2%	0	0%	0	0%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	169	32%									360	68%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	60	65%	10	11%	8	9%	5	5%	9	10%			92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	277	90%	22	7%	7	2%	3	1%					309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	6	100%											6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	129	75%	25	14%	10	6%	4	2%	5	3%			173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	87	88%	10	10%	2	2%							99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	28	82%	3	9%	1	3%			2	6%			34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	6	100%											6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	192	91%	12	6%	4	2%	1	0%	2	1%			211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	103	69%	16	11%	10	7%	10	7%	10	7%			149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	12	80%	2	13%	1	7%							15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	1	100%											1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3	100%											3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 073	66%	100	6%	43	3%	23	1%	28	2%	360	22%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	78	59%									54	41%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	421	82%	56	11%	25	5%	6	1%	4	1%			512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	95	90%	8	8%	3	3%							106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	6	100%											6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	61	88%	5	7%	1	1%	1	1%	1	1%			69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	39	78%	7	14%	3	6%			1	2%			50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	100%											1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	17	85%	1	5%			1	5%	1	5%			20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	15	88%							2	12%			17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	53	88%	6	10%	1	2%							60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	786	81%	83	9%	33	3%	8	1%	9	1%	54	6%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	3	43%			1	14%	3	43%					7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%											1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	180	96%	4	2%			1	1%	2	1%			187
LMD 1150.50 Utviklingsprogr. for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	74	77%	12	13%	2	2%	3	3%	5	5%			96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	52	98%	1	2%									53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 088	98%	12	1%	4	0%			2	0%			1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	24	100%											24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	15	88%			1	6%			1	6%			17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 437	96%	29	2%	8	1%	7	0%	10	1%	0	0%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	3 296	81%	212	5%	84	2%	38	1%	47	1%	414	10%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	38	97%	1	3%									39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	19	63%	5	17%	1	3%	3	10%	2	7%			30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	27	93%	2	7%									29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	4	80%	1	20%									5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	4	100%											4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd	3	100%											3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd	0												0
Diverse tilskudd	Tilskudd	8	80%			1	10%			1	10%			10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	2	100%											2
	Sum andre virkemidler	105	86%	9	7%	2	2%	3	2%	3	2%	0	0%	122
	Sum Totalt	3 760	82%	233	5%	93	2%	41	1%	50	1%	414	9%	4 591

* "Uspesifisert" kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Kjennetegn ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Miljøeffekt		Samfunnseffekt		Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet		Ingen relevante kjennetegn		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	23	38%	23	38%	55	92%			55	92%	60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	11	9%	30	24%	109	86%			127	100%	127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	106	55%	74	39%	168	88%			178	93%	191
	Sum lavrisikolån	140	37%	127	34%	332	88%	0	0%	360	95%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	112	21%	193	36%	111	21%	83	16%	78	15%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	20	22%	71	77%	71	77%	5	5%	67	73%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	42	14%	106	34%	177	57%	145	47%	150	49%	309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			2	33%	1	17%	1	17%	5	83%	6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	51	29%	103	60%	150	87%	39	23%	41	24%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	16	16%	35	35%	58	59%	60	61%	16	16%	99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	9	26%	11	32%	32	94%	24	71%	7	21%	34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			5	83%	6	100%			4	67%	6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	91	43%	57	27%	142	67%	72	34%	73	35%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	24	16%	149	100%	107	72%	26	17%	69	46%	149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					15	100%					15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd											1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3	100%	3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	365	22%	732	45%	870	53%	455	28%	513	32%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	47	36%	36	27%	73	55%	15	11%	59	45%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	207	40%	177	35%	496	97%	50	10%	325	63%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	39	37%	37	35%	104	98%	8	8%	87	82%	106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	3	50%	2	33%	5	83%			6	100%	6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	27	39%	38	55%	65	94%	10	14%	54	78%	69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	23	46%	15	30%	46	92%	3	6%	37	74%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1	100%			1	100%	1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	3	15%	3	15%	17	85%	4	20%	10	50%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					17	100%			7	41%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	33	55%	44	73%	59	98%	6	10%	6	10%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	382	39%	352	36%	883	91%	96	10%	592	61%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	2	29%	6	86%	6	86%			5	71%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%			1	100%			1	100%	1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	15	8%	42	22%	19	10%	2	1%	29	16%	187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	67	70%	16	17%	85	89%			57	59%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	14	26%	47	89%	19	36%			47	89%	53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	582	53%	462	42%	959	87%	4	0%	947	86%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	12	50%	9	38%	21	88%			22	92%	24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9	53%	6	35%	17	100%			12	71%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	702	47%	588	39%	1 127	76%	6	0%	1 120	75%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 449	35%	1 672	41%	2 880	70%	557	14%	2 225	54%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	13	33%	21	54%	35	90%	9	23%	20	51%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	12	40%	20	67%	29	97%	4	13%	18	60%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	10	34%	4	14%	24	83%	2	7%	13	45%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	1	20%	3	60%	5	100%	4	80%			5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	2	50%			4	100%	2	50%	1	25%	4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd					3	100%	2	67%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0	#DIV/0!	0	#DIV/0!	0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	20%	7	70%	7	70%			8	80%	10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	1	50%	1	50%	2	100%			1	50%	2
	Sum andre virkemidler	41	34%	56	46%	109	89%	23	19%	61	50%	122
	Sum Totalt	1 630	36 %	1 855	40 %	3 321	72 %	580	13 %	2 646	58 %	4 591

IN næringsområde ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			1	2%	8	13%	11	18%	8	13%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							125	98%	2	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					187	98%				
	Sum lavrisikolån	0	0%	1	0%	195	52%	136	36%	10	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	80	15%	72	14%	23	4%	37	7%	23	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	12	13%			23	25%	18	20%	6	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	28	9%	17	6%	6	2%	35	11%	15	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	33%								
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	31	18%	16	9%	4	2%	16	9%	17	10%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	3	3%	18	18%			11	11%	12	12%
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	4	12%	11	32%	1	3%				
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap			3	50%						
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	10	5%	15	7%	4	2%	5	2%	6	3%
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	73	49%			2	1%	25	17%	19	13%
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån										
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd										
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	243	15%	152	9%	63	4%	147	9%	98	6%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	6	5%	7	5%	9	7%	15	11%	5	4%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	24	5%	11	2%	35	7%	48	9%	4	1%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	1	1%	2	2%	5	5%	34	32%	3	3%
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					1	17%	1	17%		
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	3	4%	5	7%	6	9%	13	19%	3	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	2	4%	1	2%	3	6%	5	10%	1	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			2	10%	1	5%	1	5%	1	5%
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd										
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	8	13%	4	7%	3	5%	9	15%	4	7%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	44	5%	32	3%	63	6%	126	13%	21	2%
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					6	86%				
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis					1	100%				
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	18	10%	1	1%	157	84%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd			1	1%	80	83%				
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd					53	100%				
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis					1 064	96%	1	0%		
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån					23	96%				
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					12	71%				
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	18	1%	2	0%	1 396	94%	1	0%	0	0%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	305	7%	186	5%	1 522	37%	274	7%	119	3%
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	6	15%	8	21%			1	3%	5	13%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	4	13%	1	3%	3	10%				
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	1	3%								
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	1	20%								
UD 160.70 Helse	Tilskudd			2	50%						
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd							1	33%		
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	4	40%			6	60%				
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis										
	Sum andre virkemidler	16	13%	11	9%	9	7%	2	2%	5	4%
	Sum Totalt	321	7%	198	4%	1 726	38%	412	9%	134	3%

* "Uspesifisert" kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

IN næringsområde ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		X Uspesifisert*		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			18	30%	14	23%			60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			4	2%					191
	Sum lavrisikolån	0	0%	22	6%	14	4%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	23	4%	17	3%	252	48%	2	0%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					33	36%			92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	26	8%	15	5%	167	54%			309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					4	67%			6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	11	6%	4	2%	74	43%			173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	11	11%	2	2%	42	42%			99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU			1	3%	17	50%			34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap					3	50%			6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	3	1%	66	31%	102	48%			211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	4	3%			26	17%			149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån					15	100%			15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd					1	100%			1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd					3	100%			3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	78	5%	105	6%	739	45%	2	0%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd			38	29%	52	39%			132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	9	2%	165	32%	216	42%			512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	2	2%	29	27%	30	28%			106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti					4	67%			6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd			7	10%	32	46%			69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1	2%	11	22%	26	52%			50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1	100%			1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis			3	15%	12	60%			20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd					17	100%			17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	4	7%	8	13%	20	33%			60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	16	2%	261	27%	410	42%	0	0%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd					1	14%			7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis									1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd			1	1%	10	5%			187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd			11	11%	4	4%			96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd									53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis			36	3%	5	0%			1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån			1	4%					24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			5	29%					17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	0	0%	54	4%	20	1%	0	0%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	94	2%	420	10%	1 169	29%	2	0%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	4	10%			15	38%			39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			12	40%	10	33%			30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd			5	17%	23	79%			29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd					4	80%			5
UD 160.70 Helse	Tilskudd					2	50%			4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd					2	67%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd					0	#DIV/0!			0
Diverse tilskudd	Tilskudd									10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis			2	100%					2
	Sum andre virkemidler	4	3%	19	16%	56	46%	0	0%	122
	Sum Totalt	98	2%	461	10%	1 239	27%	2	0%	4 591

* "Uspesifisert" kolonne viser data som ikke lenger er relevant statistikk for enkelte tjenester og/eller manglende registrering

Delmål ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Bedrift		Gründer		Personkunde		Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	49	82%	11	18%	0	0%			60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	90	71%	36	28%	1	1%			127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	12	6%	2	1%	177	93%			191
	Sum lavrisikolån	151	40%	49	13%	178	47%	0	0%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	8	2%	521	98%					529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	65	71%	18	20%			9	10%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	128	41%	181	59%					309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4	67%	2	33%					6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	107	62%	43	25%			23	13%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	50	51%	49	49%					99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	24	71%	10	29%					34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	3	50%					3	50%	6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	68	32%	113	54%			30	14%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	87	58%	60	40%			2	1%	149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	10	67%	5	33%					15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	1	100%							1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede så Kornfond	Tilskudd	3	100%							3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	558	34%	1 002	62%	0	0%	67	4%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	9	7%	121	92%			2	2%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	352	69%	135	26%	1	0%	24	5%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	63	59%	43	41%					106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	3	50%	3	50%					6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	19	28%	48	70%			2	3%	69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	33	66%	15	30%	1	2%	1	2%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	100%							1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	6	30%	8	40%			6	30%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	3	18%					14	82%	17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	32	53%	11	18%			17	28%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	521	54%	384	39%	2	0%	66	7%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	6	86%	1	14%					7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis					1	100%			1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	159	85%	21	11%			7	4%	187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	56	58%	20	21%	1	1%	19	20%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	1	2%			51	96%	1	2%	53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	255	23%	85	8%	758	69%	8	1%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	4	17%	2	8%	18	75%			24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	41%	8	47%			2	12%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	488	33%	137	9%	829	56%	37	2%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	1 567	38%	1 523	37%	831	20%	170	4%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd	16	41%	18	46%			5	13%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	21	70%	4	13%			5	17%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	16	55%	11	38%			2	7%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd	3	60%	2	40%					5
UD 160.70 Helse	Tilskudd	1	25%	3	75%					4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			3	100%					3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0						0
Diverse tilskudd	Tilskudd	6	60%	2	20%			2	20%	10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis	2	100%							2
	Sum andre virkemidler	65	53%	43	35%	0	0%	14	11%	122
Sum Totalt		1 783	39 %	1 615	35 %	1 009	22 %	184	4 %	4 591

*Gründer (0-3 år fra stiftelses- og tilsagnsdato)

*Bedrift (over 3 år fra stiftelses- og tilsagnsdato)

*Personkunde (søkt med norsk personnummer)

*Annet (ikke tilgjengelig stiftelsesdato eller norsk personnummer eller tilsagnsmottaker er stiftelse, forening eller lignende)

Internasjonalt ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Nasjonalt rettet		Internasjonalt rettet – Eksport		Internasjonalt rettet - Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	24	40%	19	32%	17	28%	60
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	68	54%	56	44%	3	2%	127
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	190	99%			1	1%	191
	Sum lavrisikolån	282	75%	75	20%	21	6%	378
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	380	72%	117	22%	32	6%	529
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	47	51%	31	34%	14	15%	92
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	41	13%	230	74%	38	12%	309
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	33%	4	67%			6
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskudd	57	33%	83	48%	33	19%	173
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	8	8%	75	76%	16	16%	99
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	13	38%	15	44%	6	18%	34
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	1	17%	5	83%			6
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskudd	19	9%	147	70%	45	21%	211
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd - Miljøteknologi	28	19%	108	72%	13	9%	149
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	15	100%					15
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Tilskudd	1	100%					1
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3	100%					3
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	615	38%	815	50%	197	12%	1 627
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Etablerertilskudd	76	58%	41	31%	15	11%	132
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Tilskudd	217	42%	180	35%	115	22%	512
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Risikolån	51	48%	39	37%	16	15%	106
KMD 550.62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	Garanti	3	50%	3	50%			6
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskudd	27	39%	34	49%	8	12%	69
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	22	44%	15	30%	13	26%	50
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	100%					1
KMD 553.60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljø og kompetanse	Tilskudd fylkesvis	4	20%	8	40%	8	40%	20
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskudd	17	100%					17
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskudd	6	10%	44	73%	10	17%	60
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	424	44%	364	37%	185	19%	973
LMD 1137.71 Bioøkonomiordninga	Tilskudd	5	71%			2	29%	7
LMD 1149.75 Tilskudd til investeringsstøtte for landbruket	Tilskudd fylkesvis	1	100%					1
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskudd	187	100%					187
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskudd	69	72%	11	11%	16	17%	96
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd	53	100%					53
LMD 1150.50 IBU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 057	96%	19	2%	30	3%	1 106
LMD 1150.50 IBU-midler	Risikolån	23	96%	1	4%			24
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	41%	3	18%	7	41%	17
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	1 402	94%	34	2%	55	4%	1 491
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 441	60%	1 213	30%	437	11%	4 091
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskudd			25	64%	14	36%	39
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	8	27%	15	50%	7	23%	30
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskudd	3	10%	17	59%	9	31%	29
SD 1301.50 Samferdselsforskning	Tilskudd			4	80%	1	20%	5
UD 160.70 Helse	Tilskudd			3	75%	1	25%	4
UD 161.70 Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Tilskudd			3	100%			3
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskudd			0				0
Diverse tilskudd	Tilskudd	10	100%					10
Diverse fylkeskommunale tilskudd	Tilskudd fylkesvis					2	100%	2
	Sum andre virkemidler	21	17%	67	55%	34	28%	122
	Sum Totalt	2 744	60 %	1 355	30 %	492	11 %	4 591